

STATISTISK TIDSKRIFT

UTGIFVEN AF

KUNGL. STATISTISKA CENTRALBYRÅN.

[Häft. 144—147.]

1908.

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1909

INLEDNING

TILL

Sveriges officiella statistik i sammandrag / utgiven av Kungl. Statistiska centralbyrån. – Stockholm : SCB, 1860-1913.
Fr. o m. årgång 1871 publicerad som första nummer i Statistisk tidskrift. – 1871-1913 även med innehållsförteckning på franska.

Efterföljare:

Statistisk årsbok för Sverige / SCB - Statistiska centralbyrån.
– Stockholm : Statistiska centralbyrån, 1914- . – (Sveriges officiella statistik).
Fritt tillgänglig från 1914 på internet.

Anmärkning: Vid digitalisering av Statistisk tidskrift, 1860-1913, har häftena med *Sveriges officiella statistik i sammandrag* och tre bilagor brutits ut ur sin årgång och behandlats som separata häften.

Statistisk tidskrift. 1908: häft. 144-147.
Digitaliserad av Statistiska centralbyrån 2010.

urn:nbn:se:scb-st-1908_h145-147

STATISTISK TIDSKRIFT

UTGIFVEN AF

KUNGL. STATISTISKA CENTRALBYRÅN.

[Häft. 144—147.]

1908.

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1909

INNEHÅLL AF ÅRGÅNGEN 1908.

[Häft. 144.] Årgångens N:o 1.

Sveriges officiella statistik i sammandrag Sid. 1.

[Häft. 145.] Årgångens N:o 2.

Statistiska uppgifter till belysande af Sveriges ekonomiska förhållanden
under år 1907 och närmast föregående år , 150.

[Häft. 146.] Årgångens N:o 3.

Fortsatta bidrag till en svensk befolkningsstatistik för åren 1750—1900.
VII—IX , 175.

[Häft. 147.] Årgångens Supplement.

Sällsamma händelser i Sverige med Finland åren 1749—1801 och i Sve-
rige åren 1821—1859 ur uppgifter af prästerskapet , 1.

STATISTISKA UPPGIFTER

TILL BELYSANDE AF

SVERIGES EKONOMISKA FÖRHÅLLANDEN

UNDER ÅR

1907

OCH NÄRMAST FÖREGÅENDE ÅR

UTGIFNA AF

KUNGL. STATISTISKA CENTRALBYRÅN

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER

1908

Tab. 1. Folkmängd år 1907 och folkökning åren 1903—1907.

[För år 1907 delvis preliminära uppgifter.]

L ä n.	Folkmängd den 31 dec. 1907.	F o l k ö k n i n g.				
		1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
Stockholms stad	339,000	+ 5,224	+ 6,921	+ 6,524	+ 8,250	+ 6,262
Stockholms län.....	206,059	+ 4,051	+ 3,908	+ 4,129	+ 5,994	+ 7,737
Uppsala „	124,846	+ 308	+ 322	+ 69	— 239	— 525
Södermanlands „	171,208	+ 442	+ 299	+ 524	+ 457	+ 1,175
Östergötlands „	288,706	+ 1,176	+ 2,068	+ 1,154	+ 959	+ 326
Jönköpings „	209,367	+ 232	+ 1,163	+ 1,295	+ 1,589	+ 1,601
Kronobergs „	157,274	— 216	+ 148	— 448	+ 54	— 335
Kalmar „	226,109	— 829	— 126	— 56	— 195	— 572
Gottlands „	53,820	— 44	+ 10	+ 228	+ 139	+ 282
Blekinge „	147,805	+ 235	+ 147	+ 797	— 476	— 474
Kristianstads „	222,271	— 356	+ 358	+ 862	+ 1,070	+ 1,097
Malmöhus „	442,671	+ 4,796	+ 5,014	+ 3,972	+ 5,750	+ 5,966
Hallands „	145,157	+ 554	+ 956	+ 777	+ 829	+ 880
Göteborgs och Bohus „	367,782	+ 3,631	+ 5,013	+ 4,461	+ 5,093	+ 5,569
Älfsborgs „	282,951	— 122	+ 882	— 154	+ 800	+ 1,791
Skaraborgs „	239,211	— 495	+ 4	— 829	+ 152	— 261
Värmlands „	256,232	— 863	+ 1,242	— 81	+ 322	+ 768
Örebro „	202,433	+ 847	+ 1,072	+ 760	+ 837	+ 1,509
Västmanlands „	149,435	+ 131	+ 110	— 353	— 21	+ 406
Kopparbergs „	228,596	— 443	+ 1,401	+ 1,906	+ 2,508	+ 2,195
Gäflleborgs „	249,330	+ 197	+ 1,367	+ 1,937	+ 1,668	+ 1,509
Västernorrlands „	244,882	+ 576	+ 1,664	+ 2,096	+ 2,185	+ 1,824
Jämtlands „	114,221	— 530	+ 204	+ 389	+ 478	+ 514
Västerbottens „	156,005	+ 1,325	+ 1,981	+ 1,541	+ 1,802	+ 1,457
Norrbottens „	153,838	+ 2,712	+ 3,392	+ 2,574	+ 2,165	+ 1,453
Hela riket	5,379,200	+ 22,539	+ 39,520	+ 34,074	+ 42,170	+ 42,154
Landshygdén	4,078,366	¹⁾ — 1,382	+ 12,137	+ 7,432	²⁾ — 752	³⁾ + 192
Städerna	1,300,833	¹⁾ + 23,921	+ 27,383	+ 26,642	²⁾ + 42,922	³⁾ + 41,962

¹⁾ Lysekil, med 3,284 inv. vid årets början, inträdde i åtnjutande af stadsrättigheter den 1 april. — ²⁾ Lundby socken, med 12,152 inv., införlivades vid årets början med Göteborgs stad. — ³⁾ Fors och Klosters socknar, med 13,487 inv., införlivades vid årets början med Eskilstuna stad.

Tab. 2. Giftermål, födelser och dödsfall, i absoluta tal, åren 1903—1907.

[För åren 1906 och 1907 preliminära uppgifter.]

l. ä n.	Ingångna äktenskap.					Lefvande födda barn.					Döde (dödfödde ej inräknade).				
	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
Stockholms stad	2,408	2,600	2,785	3,073	3,195	7,074	7,292	7,683	7,910	8,126	4,702	4,822	5,395	4,780	4,975
Stockholms län.....	959	982	1,036	1,054	1,180	4,769	4,757	4,936	5,070	5,225	2,794	2,725	3,134	2,857	2,978
Uppsala ».....	677	745	750	742	820	2,923	3,028	2,936	3,011	2,945	1,871	1,905	2,047	1,851	2,016
Södermanlands ».....	992	939	958	964	999	4,186	4,212	4,059	4,089	4,122	2,216	2,527	2,468	2,288	2,482
Östergötlands ».....	1,663	1,738	1,661	1,759	1,764	7,021	7,011	7,020	7,127	6,950	4,036	4,163	4,374	4,198	4,022
Jönköpings ».....	1,124	1,050	1,168	1,211	1,239	4,962	5,042	5,005	5,100	5,122	2,890	2,866	2,923	2,763	2,998
Kronobergs ».....	767	804	802	839	853	3,781	3,863	3,688	3,755	3,715	2,431	2,406	2,542	2,298	2,343
Kalmar ».....	1,175	1,136	1,213	1,276	1,213	5,322	5,524	5,362	5,407	5,335	3,446	3,852	3,808	3,456	3,520
Götlands ».....	313	334	326	346	344	1,090	1,106	1,113	1,108	1,163	871	871	899	818	826
Blekinge ».....	807	822	869	879	831	4,003	3,942	4,011	3,962	3,853	2,308	2,577	2,452	2,228	2,240
Kristianstads ».....	1,190	1,238	1,226	1,338	1,293	5,206	5,208	5,317	5,306	5,339	3,498	3,584	3,812	3,292	3,524
Malmöhus ».....	2,686	2,833	2,838	2,922	2,949	11,176	11,267	11,547	11,637	11,759	6,144	6,531	6,837	6,247	6,213
Hallands ».....	725	747	741	787	881	3,631	3,594	3,634	3,570	3,666	2,156	2,335	2,249	2,078	2,158
Göteborgs och Bohus ».....	2,186	2,174	2,179	2,344	2,340	9,432	9,547	9,641	9,836	10,008	5,718	5,497	5,582	5,432	5,413
Älfsborgs ».....	1,370	1,376	1,345	1,372	1,467	6,482	6,322	6,380	6,402	6,441	4,290	4,182	4,483	4,060	4,173
Skaraborgs ».....	1,264	1,245	1,207	1,301	1,240	5,148	5,138	5,155	5,177	5,075	3,458	3,542	3,583	3,261	3,433
Värmlands ».....	1,347	1,387	1,346	1,410	1,404	5,935	6,121	6,011	6,040	5,824	3,985	4,057	3,984	3,736	3,870
Örebro ».....	1,082	1,089	1,106	1,191	1,192	4,934	4,908	4,810	4,835	4,826	2,662	2,717	2,888	2,583	2,799
Västmanlands ».....	890	904	826	831	852	3,870	3,853	3,677	3,689	3,571	2,042	2,218	2,287	2,055	1,929
Kopparbergs ».....	1,249	1,310	1,259	1,406	1,477	5,851	5,918	5,860	5,941	5,994	3,305	3,413	3,415	3,211	3,153
Gästeborgs ».....	1,358	1,345	1,369	1,512	1,504	6,917	6,771	6,919	6,952	6,983	3,620	3,676	3,604	3,433	3,464
Västernorrlands ».....	1,316	1,402	1,368	1,462	1,501	6,987	7,112	7,106	7,139	7,150	3,650	3,574	3,514	3,351	3,264
Jämtlands ».....	600	603	643	612	677	3,011	3,019	3,064	3,045	3,002	1,730	1,613	1,634	1,546	1,601
Västerbottens ».....	961	921	867	928	961	4,862	4,869	4,796	4,873	4,765	2,266	2,179	2,144	1,962	2,183
Norrbottnens ».....	979	959	1,000	885	987	5,373	5,528	5,679	5,741	5,632	2,521	2,322	2,385	2,588	2,549
Hela riket	30,088	30,683	30,888	32,444	33,163	133,896	134,952	135,409	136,722	136,591	78,610	80,152	82,443	76,372	78,126
Landsbygden	21,885	22,080	21,924	22,607	22,972	104,530	104,758	104,394	104,286	103,075	61,411	62,315	63,336	58,534	59,754
Städerna	8,203	8,603	8,964	9,837	10,191	29,366	30,194	31,015	32,436	33,516	17,199	17,837	19,107	17,838	18,372

Tab. 3. Giftermål, födelser och dödsfall, på 1,000 invånare af medelfolkmängden, åren 1903—1907.

[För åren 1906 och 1907 preliminära uppgifter.]

L ä n.	I n g å n g n a ä k t e n s k a p .					L e f v a n d e f ö d d a b a r n .					D ö d e (dödfödde ej inräknade).				
	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
Stockholms stad	7.81	8.27	8.67	9.35	9.51	22.94	23.19	23.92	24.07	24.19	15.24	15.33	16.80	14.55	14.81
Stockholms län.....	5.26	5.27	5.45	5.40	5.84	26.17	25.54	25.94	25.96	25.84	15.33	14.63	16.47	14.63	14.73
Uppsala	5.41	5.94	5.97	5.91	6.55	23.37	24.15	23.38	23.99	23.54	14.96	15.18	16.30	14.75	16.11
Södermanlands	5.89	5.56	5.66	5.68	5.86	24.84	24.94	23.97	24.08	24.16	13.15	14.96	14.58	13.47	14.55
Östergötlands	5.86	6.09	5.44	6.11	6.11	24.76	24.58	24.47	24.76	24.09	14.23	14.59	15.25	14.58	13.94
Jönköpings	5.52	5.14	5.68	5.85	5.94	24.37	24.68	24.35	24.64	24.56	14.19	14.03	14.22	13.35	14.37
Kronobergs	4.86	5.09	5.08	5.32	5.42	23.94	24.46	23.37	23.83	23.58	15.39	15.23	16.11	14.58	14.88
Kalmar	5.17	5.00	5.35	5.63	5.36	23.40	24.34	23.63	23.84	23.57	15.15	16.97	16.78	15.24	15.55
Götlands	5.89	6.28	6.12	6.47	6.41	20.50	20.80	20.89	20.72	21.67	16.38	16.38	16.87	15.30	15.39
Blekinge	5.46	5.56	5.86	5.92	5.61	27.10	26.66	27.04	26.68	26.03	15.63	17.43	16.53	15.00	15.13
Kristianstads	5.43	5.65	5.58	6.06	5.83	23.76	23.77	24.20	24.05	24.08	15.97	16.36	17.35	14.92	15.89
Malmöhus	6.40	6.67	6.62	6.74	6.71	26.64	26.54	26.92	26.82	26.74	14.64	15.39	15.94	14.40	14.13
Hallands	5.13	5.25	5.18	5.45	6.09	25.67	25.28	25.40	24.74	25.33	15.24	16.42	15.72	14.40	14.91
Göteborgs och Bohus	6.32	6.21	6.14	6.52	6.41	27.27	27.27	27.17	27.35	27.42	16.33	15.70	15.73	15.10	14.83
Älfsborgs	4.90	4.91	4.80	4.89	5.20	23.18	22.57	22.75	22.80	22.84	15.34	14.93	15.99	14.46	14.79
Skaraborgs	5.26	5.18	5.03	5.43	5.18	21.42	21.40	21.50	21.63	21.20	14.38	14.75	14.95	13.62	14.34
Värmlands	5.29	5.45	5.27	5.52	5.49	23.33	24.04	23.56	23.66	22.76	15.66	15.93	15.61	14.63	15.13
Örebro	5.47	5.48	5.54	5.94	5.91	24.94	24.69	24.09	24.11	23.93	13.46	13.67	14.46	12.88	13.88
Västmanlands	5.96	6.05	5.54	5.58	5.71	25.93	25.80	24.64	24.75	23.93	13.68	14.85	15.33	13.79	12.93
Kopparbergs	5.66	5.92	5.65	6.24	6.49	26.50	26.74	26.29	26.39	26.35	14.97	15.42	15.32	14.26	13.86
Gästeborgs	5.59	5.53	5.58	6.12	6.05	28.49	27.80	28.22	28.15	28.09	14.91	15.09	14.70	13.90	13.94
Västernorrlands	5.56	5.89	5.70	6.04	6.15	29.29	29.89	29.63	29.50	29.31	15.41	15.02	14.65	13.85	13.38
Jämtlands	5.31	5.35	5.69	5.39	5.94	26.67	26.78	27.11	26.84	26.34	15.32	14.31	14.46	13.62	14.05
Västerbottens	6.47	6.13	5.70	6.04	6.19	32.73	32.41	31.56	31.72	30.69	15.25	14.51	14.11	12.77	14.06
Norrbottnens	6.85	6.57	6.71	5.85	6.45	37.60	37.88	38.13	37.94	36.78	17.64	15.91	16.01	17.10	16.65
Hela riket	5.78	5.85	5.85	6.10	6.19	25.70	25.75	25.66	25.72	25.49	15.09	15.29	15.62	14.37	14.58
Landsbygden	5.39	5.43	5.38	5.54	5.63	25.75	25.77	25.62	25.57	25.27	15.13	15.33	15.54	14.35	14.65
Städerna	7.13	7.32	7.45	7.95	7.96	25.54	25.68	25.79	26.21	26.19	14.96	15.17	15.89	14.42	14.35

Tab. 4. Immigranter och emigranter samt vinst eller förlust genom inrikes omflyttning åren 1903—1907.

[För år 1907 samt, beträffande inrikes omflyttningen, äfven år 1906 preliminära uppgifter.]

L ä n .	I m m i g r a n t e r .					E m i g r a n t e r .					Vinst (+) eller förlust (—) genom inrikes omflyttning.									
	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.					
Stockholms stad	803	1,257	1,160	1,609	1,325	2,231	1,533	1,513	1,578	1,620	+	4,280	+	4,727	+	4,589	+	5,089	+	3,406
Stockholms län	108	140	173	213	181	441	239	289	280	332	+	2,409	+	1,975	+	2,443	+	3,848	+	5,641
Uppsala "	26	28	16	18	36	339	121	131	149	128	—	431	—	710	—	705	—	1,268	—	1,362
Södermanlands "	71	92	104	80	100	358	248	294	252	232	—	1,241	—	1,230	—	877	—	1,172	—	333
Östergötlands "	279	277	226	300	252	1,825	996	1,020	961	1,010	—	263	—	61	—	698	—	1,309	—	1,844
Jönköpings "	242	215	252	263	205	1,740	972	988	1,043	830	—	342	—	256	—	51	+	32	+	102
Kronobergs "	310	377	329	326	303	1,411	954	936	984	941	—	465	—	732	—	987	—	745	—	1,069
Kalmar "	439	454	409	461	469	2,312	1,430	1,481	1,614	1,567	—	832	—	822	—	538	—	993	—	1,289
Gottlands "	88	87	94	85	123	412	219	216	256	179	+	61	—	93	+	136	+	20	+	1
Blekinge "	328	395	367	368	358	1,321	912	821	949	937	—	467	—	701	—	308	—	1,629	—	1,508
Kristianstads "	377	420	397	398	427	1,488	945	983	922	853	—	953	—	741	—	57	—	420	—	292
Malmöhus "	884	1,048	993	1,077	898	2,507	1,892	1,673	1,526	1,480	+	1,387	+	1,122	—	58	+	809	+	1,002
Hallands "	424	505	342	501	413	1,551	920	1,086	1,153	1,029	+	206	+	112	+	136	—	11	—	12
Göteborgs och Bohus "	835	997	1,041	1,078	1,051	2,196	1,413	1,586	1,707	1,557	+	1,278	+	1,379	+	947	+	1,318	+	1,480
Älfsborgs "	634	670	642	587	581	2,340	1,496	1,917	1,774	1,486	—	608	—	432	—	776	—	355	+	428
Skaraborgs "	200	262	228	274	269	1,535	811	1,016	1,013	868	—	850	—	1,043	—	1,613	—	1,025	—	1,304
Värmlands "	566	719	727	732	697	3,294	1,667	2,301	2,019	1,804	—	85	+	126	—	534	—	695	—	79
Örebro "	161	227	175	186	173	1,361	564	627	754	579	—	225	—	782	—	710	—	847	—	112
Västmanlands "	60	84	80	72	90	478	250	199	262	207	—	1,279	—	1,359	—	1,624	—	1,465	—	1,119
Kopparbergs "	105	174	174	152	154	2,075	662	750	768	686	—	1,019	—	616	+	37	+	394	—	114
Gälfveborgs "	151	196	175	193	182	2,452	1,030	919	1,056	975	—	799	—	894	—	634	—	988	—	1,217
Västernorrlands "	180	301	195	230	210	2,351	1,065	963	1,196	1,111	—	540	—	1,110	—	728	—	637	—	1,161
Jämtlands "	99	86	94	133	138	1,584	968	933	900	869	—	326	—	320	—	202	—	254	—	156
Västerbottens "	42	71	68	83	72	879	615	620	593	590	—	434	—	165	—	559	—	599	—	607
Norrbottnens "	211	180	148	162	173	1,044	462	784	995	1,023	+	693	+	468	—	84	—	155	—	780
Hela riket	7,623	9,262	8,609	9,581	8,880	39,525	22,384	24,046	24,704	22,893	¹⁾ —	845	¹⁾ —	2,158	¹⁾ —	3,455	¹⁾ —	3,057	¹⁾ —	2,298
Landsbygden	5,003	5,957	5,302	5,517	5,384	30,863	17,057	18,683	19,103	17,252	—	18,641	—	19,206	—	20,245	—	32,918	—	31,261
Städerna	2,620	3,305	3,307	4,064	3,496	8,662	5,327	5,363	5,601	5,641	+	17,796	+	17,048	—	16,790	—	29,861	+	28,963

¹⁾ Den inrikes omflyttningen borde naturligen för hela riket utgöra ± 0 ; att differenser uppstå, beror på ofullkomligheter i in- och utflyttningssstatistiken

Tab. 5. Städernas folkmängd år 1907 samt folkökning åren 1906 och 1907.

[För år 1907 delvis preliminära uppgifter.]

Stad.	Folkmängd den 31 dec. 1907.	Folkökning.		Stad.	Folkmängd den 31 dec. 1907.	Folkökning.	
		1906.	1907.			1906.	1907.
Alingsås	4,430	+ 228	+ 300	Norrköping	3,927	+ 116	+ 108
Arboga	5,160	— 17	+ 68	Nyköping	8,811	+ 215	+ 233
Askersund	2,008	+ 31	+ 74	Oskarshamn	7,825	+ 80	+ 40
Borgholm	1,141	+ 22	+ 34	Piteå	2,813	+ 37	+ 13
Borås	20,373	+ 1,027	+ 807	Ronneby	3,394	+ 31	+ 55
Ekås	4,921	+ 184	+ 224	Sala	7,530	+ 291	+ 154
Enköping	4,959	+ 141	+ 139	Sigtuna	646	+ 22	+ 64
Eskilstuna	27,444	+ 112 ¹⁾	+ 14,090	Simrishamn	2,124	+ 26	+ 31
Falkenberg	2 ²⁾ 4,001	+ 294	+ 126	Skanör med			
Falköping	4,306	+ 134	+ 250	Falsterbo	926	+ 35	— 19
Falun	10,916	+ 313	+ 19	Skara	5,269	+ 239	+ 80
Filipstad	4,045	+ 54	+ 62	Skellefteå	1,388	— 24	+ 48
Grenna	1,175	+ 3	+ 32	Skeninge	1,320	+ 6	+ 6
Gäddede	31,367	+ 146	+ 379	Skövde	6,245	+ 370	+ 205
Göteborg	160,523 ³⁾	+ 16,076	+ 3,596	Stockholm	339,000	+ 8,250	+ 6,262
Halmstad	17,879	+ 79	+ 617	Strängnäs	2,644	+ 9	+ 99
Haparanda	1,359	+ 29	+ 0	Strömstad	2,980	+ 8	+ 13
Hedemora	2,461	+ 260	+ 89	Sundsvall	16,347	+ 167	+ 120
Hjo	2,066	+ 47	+ 46	Säter	1,000	+ 113	+ 92
Huddiksvall	5,871	+ 589	+ 72	Söderhamn	11,218	— 104	+ 100
Hälsingborg	32,238	+ 1,110	+ 834	Söderköping	2,093	+ 10	+ 39
Härnösand	9,302	+ 145	+ 225	Södertälje	9,932	+ 427	+ 260
Jönköping	24,174	+ 491	+ 373	Sölvesborg	2,672	+ 93	+ 115
Kalmar	14,546	+ 326	+ 305	Torsåkra	1,955	+ 4	+ 96
Karlskrona	7,244	+ 18	+ 56	Trelleborg	4 ⁴⁾ 3,355	+ 89	+ 26
Karlskrona	26,293	— 211	— 169	Trosa	832	+ 28	+ 57
Karlstad	16,077	+ 509	+ 734	Uddevalla	11,804	+ 235	+ 358
Kristianstad	11,158	+ 76	+ 163	Ulricehamn	1,851	+ 68	+ 77
Kristinehamn	8,344	+ 240	+ 210	Umeå	5,410	+ 232	+ 146
Kungälv	1,017	+ 13	+ 25	Uppsala	24,635	+ 111	+ 185
Kungälv	1,406	+ 18	+ 63	Vadstena	2,389	+ 42	+ 28
Köping	4,646	— 63	— 21	Varberg	6,973	+ 77	+ 198
Laholm	1,831	— 9	+ 36	Vaxholm	2,281	— 2	+ 54
Landskrona	15,569	+ 340	+ 191	Vimmerby	2,600	+ 78	+ 172
Lidköping	6,601	+ 265	+ 220	Visby	9,465	+ 216	+ 246
Lindesberg	2,641	+ 154	+ 91	Vänersborg	7,189	+ 4	+ 30
Lönköping	17,224	+ 516	+ 583	Västervik	9,299	+ 112	+ 142
Luleå	9,294	+ 208	+ 178	Västerås	16,624	+ 828	+ 654
Lund	19,464	+ 399	+ 295	Växjö	8,039	+ 196	+ 26
Lysvik	3,989	+ 204	+ 178	Ystad	10,675	+ 229	+ 156
Malmö	79,817	+ 3,232	+ 4,126	Ämål	4,037	+ 45	+ 134
Mariefred	1,257	— 7	+ 51	Ängelholm	3,790	+ 98	+ 178
Mariestad	4,247	+ 43	+ 63	Örebro	28,078	+ 810	+ 1,522
Marstrand	1,622	— 38	+ 95	Öregrund	1,141	— 4	— 40
Motala	2,958	+ 25	+ 5	Örnsköldavik	3,350	+ 225	+ 128
Nora	1,966	+ 72	+ 120	Östersund	7,617	+ 203	+ 123
Norrköping	45,203	+ 768	+ 325	Östhammar	817	+ 13	+ 37

¹⁾ Se sid. 1 not ²⁾. — ²⁾ Med inräknande af ett område i Skrä socken, som den 1 januari 1908 införlivades i Falkenberg, hade staden 4,206 invånare. — ³⁾ Se sid. 1 not ²⁾. — ⁴⁾ Med inräknande af Trelleborgs landsförsamling samt vissa områden af Kyrköpings socken, som den 1 januari 1908 införlivades i Trelleborg, hade staden 8,776 invånare.

Tab. 6. Beräknad skörd af säd och potatis åren 1903—1907.

	År 1903.	År 1904.	År 1905.	År 1906.	År 1907. 1)
Skörd i hektoliter.					
Hvete, höst.....	1,813,600	1,780,400	1,788,800	2,066,400	1,975,600
» vår.....	141,100	128,500	121,000	128,100	122,400
Råg, höst.....	8,405,700	7,228,600	8,725,400	9,078,800	7,453,500
» vår.....	143,800	157,600	156,100	170,500	157,100
Korn.....	5,163,600	4,989,500	4,778,900	5,269,100	4,776,000
Hafre.....	22,193,700	17,661,200	21,624,300	24,185,300	23,871,900
Blandsäd.....	3,808,800	3,528,300	3,761,000	4,479,900	4,501,700
Ärtor.....	431,600	362,900	401,100	431,000	268,800
Bönor.....	83,700	47,700	66,500	66,200	66,600
Vicker.....	253,000	209,800	192,200	261,500	165,300
Potatis.....	22,757,600	18,625,200	26,366,200	22,358,000	18,419,900
Skörd i korntal.					
Hvete, höst.....	9.31	8.78	8.99	10.44	9.66
» vår.....	6.60	6.07	6.18	6.95	6.39
Råg, höst.....	8.03	6.93	8.40	8.73	7.18
» vår.....	5.49	5.24	5.25	5.84	5.27
Korn.....	7.72	7.55	7.38	8.20	7.53
Hafre.....	6.81	5.45	6.63	7.42	7.40
Blandsäd.....	8.29	7.56	8.09	9.26	9.17
Ärtor.....	6.32	5.76	6.67	7.26	4.24
Bönor.....	6.91	4.10	5.76	5.82	5.98
Vicker.....	6.78	5.70	5.76	7.31	4.67
Potatis.....	7.74	6.15	8.75	7.54	5.91
Skördens värde i millioner kronor. 2)					
Hvete, höst.....	18.8	19.0	19.5	22.5	23.4
» vår.....	1.5	1.4	1.3	1.4	1.4
Råg, höst.....	70.7	63.4	78.6	82.3	73.0
» vår.....	1.2	1.4	1.4	1.5	1.5
Korn.....	39.6	38.4	37.3	42.2	40.7
Hafre.....	102.8	89.0	107.5	123.1	128.9
Blandsäd.....	25.4	24.3	25.9	31.9	34.2
Ärtor.....	5.2	4.4	5.0	5.2	3.6
Bönor.....	0.6	0.4	0.5	0.5	0.6
Vicker.....	3.1	2.6	2.5	3.2	2.2
Potatis.....	43.7	44.5	48.3	51.4	64.5
Summa	312.6	288.8	327.8	365.2	374.1

1) På grund af att skördearbetet icke allstädes var afslutadt vid tiden för afgifvandet af länsmännens årsväxtrapporter, äro skördeuppgifterna, särskildt hvad hafren beträffar, osäkrare än vanligt. Skördens beräknade värde är antagligen högre än det verkliga; någon korrektion af siffrorna har dock ej varit möjlig att utföra. — 2) Beräknadt med ledning af markegångs-prisen samt uppgift från K. Kontroll- och Justeringsstyrelsen angående priset å potatis.

Tab. 7. In- och utförsel af viktigare varor åren 1903—1907.

[Preliminära uppgifter, omfattande för införseln direkt och från transitupplag tullbehandlade varor jämte uppläggningar på nederlag men ej förtullningar därifrån samt för utförseln jämväl utförsel från nederlag.]

Införsel.		1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
<i>Band: siden</i>	Kg.	27,070	24,950	32,900	39,600	53,000
<i>andra slag</i>	"	60,300	60,200	62,300	73,000	82,200
<i>Ben, arb.: benmjöl</i>	Ton	9,703	9,113	9,922	12,233	11,524
<i>Bomull, ofärgad och färgad</i>	"	18,107	17,379	19,251	20,534	20,947
<i>Brännvin och sprit:</i>						
<i>på fat: af säd m. m.</i>	lit. 50 %	4,750	4,556	4,590	4,470	4,920
<i>af ris: arrak</i>	"	9,182	7,149	7,320	7,136	8,078
<i>af socker: rom</i>	"	176	131	110	261	103
<i>af vindrufrvor: konjak</i>	"	10,733	9,441	10,710	11,450	12,654
<i>på andra kärl</i>	lit.	1,107	1,064	1,070	1,080	1,259
<i>Fartyg, ång-</i>	Kr.	5,092,000	6,623,900	9,328,000	6,486,000	8,465,000
<i>Fisk, saltad m. m.: sill m. m.</i>	Ton	47,300	40,821	38,521	45,046	43,369
<i>sej</i>	"	2,671	2,348	519	1,283	1,457
<i>Fläsk</i>	"	5,403	5,311	4,007	7,447	7,139
<i>Frö: klöver- och ej spec. gräs-</i>	"	2,464	2,507	2,231	2,294	2,005
<i>lin</i>	"	17,775	19,491	20,300	20,395	24,110
<i>Färger: alisarin, anilin m. m.</i>	"	621	674	731	772	775
<i>Garn: ull</i>	"	1,923	1,832	1,735	1,635	1,803
<i>bomulls-</i>	"	965	1,010	1,161	1,394	1,562
<i>Gryn: ris- och rismjöl</i>	"	3,684	3,218	1,799	1,173	2,344
<i>Gödningsämnen, i tulltaxan</i>						
<i>ej spec. (ej benmjöl, chile-</i>	"					
<i>salpeter, superfosfat etc.)</i>	"	121,454	152,594	172,468	178,388	215,117
<i>Hudar och skinn:</i>						
<i>ej pälsverk:</i>						
<i>oherredda</i>	"	7,106	9,003	8,666	9,640	9,252
<i>beredda, sulläder etc.</i>	"	914	884	542	506	398
<i>andra slag</i>	"	785	888	802	905	814
<i>pälsverk: beredda, lösn, alla</i>						
<i>slag</i>	Kg.	82,600	81,000	100,600	100,000	93,000
<i>Humle</i>	Ton	643	588	760	556	681
<i>Järn och stål:</i>						
<i>tack- och bärnstjärn</i>	"	52,372	64,183	46,288	66,440	77,669
<i>järnvägaskenor</i>	"	54,766	56,104	56,436	33,690	28,228
<i>balk-, hörn- etc. minst 20</i>						
<i>kg. per löp. meter</i>	"	22,275	24,910	23,096	28,777	39,903
<i>plåtar, med tenn öfverdragna</i>	"	4,879	5,396	5,657	6,060	6,163
<i>rör: gjutna</i>	"	11,747	11,126	12,823	11,446	13,682
<i>smidda m. m.</i>	"	6,180	7,052	7,646	9,716	12,164
<i>Kaffe</i>	"	31,713	26,029	30,493	36,850	30,855
<i>Kali, kaustiskt</i>	"	2,023	2,030	2,159	2,427	2,585
<i>Kautschuk etc.:</i>						
<i>orrbetad</i>	"	488	618	832	803	840
<i>arbetad, andra slag ej spec.</i>						
<i>(skodon m. m.)</i>	"	183	251	268	300	336
<i>Kli, alla slag</i>	"	84,112	131,604	135,171	136,185	86,870
<i>Konserver, alla slag</i>	"	1,004	1,267	1,187	1,033	858
<i>Kreatur: hästar</i>	St.	2,375	2,293	1,520	2,000	2,460
<i>nöt</i>	"	3,000	3,445	4,170	5,900	4,720
<i>får</i>	"	275	305	310	160	130
<i>svin</i>	"	495	366	400	1,200	730
<i>Kött</i>	Ton	1,596	1,797	1,728	2,884	3,348
<i>Maskiner, redskap o. verktyg</i>						
<i>i tulltaxan ej spec. (ej ång-</i>						
<i>eller symaskiner)</i>	Kr.	15,664,000	18,145,000	18,877,000	21,413,000	26,764,000
<i>Natron, salpetersyrdt (chile-</i>						
<i>salpeter)</i>	Ton	20,807	19,456	22,896	27,186	26,185

Tab. 7. (Forts.)

		1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
<i>Oleomargarin</i>	Ton	480	320	252	553	461
<i>Oljekakor</i>	"	74,203	99,889	102,592	119,763	148,745
<i>Oljor: feta, andra slag: på fat</i>	"	12,672	13,204	14,422	14,733	14,883
<i>fossila, renade</i>	"	95,195	94,525	104,378	104,888	108,692
<i>Ost</i>	Kg.	288,000	311,800	320,600	940,000	546,000
<i>Papper</i>	Ton	1,944	2,095	2,336	2,494	2,874
<i>Potatis</i>	"	25,059	21,596	23,878	24,521	18,398
<i>Ris, oskaldat eller paddy</i>	"	10,025	14,980	12,996	9,134	10,900
<i>Salt, kok-, alla slag</i>	Hl.	907,000	891,300	916,000	884,000	1,021,000
<i>Schoddy eller konstull, alla slag</i>	Ton	1,746	2,136	2,303	2,110	1,835
<i>Smör: naturligt</i>	"	406	577	408	595	678
<i>konstgjordt (margarin)</i>	"	6	4	6	4	4
<i>Socker: raffineradt</i>	"	230	270	1,482	389	608
<i>orafineradt</i>	"	1,673	7,037	19,990	3,929	373
<i>sirup och melaas</i>	"	15,014	14,794	15,957	15,595	15,673
<i>Spännmal: omalen: hafre</i>	"	59,449	94,138	80,917	70,773	66,227
<i>hvelte</i>	"	224,047	222,376	194,414	214,320	154,627
<i>korn</i>	"	7,111	864	468	3,396	752
<i>majs</i>	"	4,916	6,030	12,441	14,637	8,002
<i>råg</i>	"	130,764	142,681	88,395	48,291	41,206
<i>malen: hvetemjöl</i>	"	8,377	7,280	5,237	7,619	10,901
<i>rågmjöl</i>	"	3,598	6,578	3,522	297	1,001
<i>Stenkol och koks</i>	Hl.	42,241,000	44,999,000	44,026,000	49,939,000	50,740,000
<i>Superfosfat</i>	Ton	29,031	11,060	5,111	2,202	4,546
<i>Symaskiner och stickmaskiner etc.</i>	Kr.	1,211,000	1,657,000	1,488,000	2,013,000	2,364,000
<i>Talg</i>	Ton	6,530	6,104	5,987	7,665	6,785
<i>Tobak: oarbetad: blad och stjälk</i>	"	5,420	3,487	3,616	3,176	3,547
<i>arbetad: cigarrer och cigarettor</i>	Kg.	214,800	216,500	230,800	278,000	324,000
<i>Tråd, bomulls-</i>	"	351,500	324,000	327,100	379,000	372,000
<i>Ull, ofärgad och färgad</i>	Ton	4,562	4,730	4,762	5,011	5,469
<i>Velocipeder, färdiga</i>	St.	3,570	3,580	5,530	5,860	7,620
<i>Vin: på fat</i>	Ton	2,580	2,538	2,215	2,665	2,389
<i>på andra kärl: musserande</i>	Hl.	3,050	3,240	3,423	4,050	4,170
<i>icke musserande</i>	"	2,150	2,149	2,172	2,610	2,650
<i>Väfnader: siden-</i>	Kg.	109,800	107,700	139,600	177,000	178,000
<i>bomulls-</i>	"	1,625,000	1,616,600	1,659,000	1,820,000	2,274,000
<i>ylle-</i>	"	1,493,000	1,375,800	1,398,000	1,530,000	1,656,000
<i>linne-</i>	"	520,000	468,800	480,000	505,000	612,000
<i>vattentäta, mattor</i>	"	1,251,000	1,527,000	1,831,000	2,229,000	3,045,000
<i>Ägg</i>	St.	72,932,000	84,047,000	68,776,000	69,427,000	68,408,000
Utförsel.						
<i>Brännvin och sprit: på fat:</i>						
<i>af säd m. m.</i>	Hl. å 50%	364	3,571	1,146	2,410	1,615
<i>Cement</i>	Ton	21,535	27,477	38,548	45,959	18,052
<i>Fartyg, äng-</i>	Kr.	764,000	470,000	62,000	133,000	44,400
<i>Fisk, färsk: sill m. m.</i>	Ton	12,365	12,089	31,185	33,808	38,964
<i>alla andra slag</i>	"	2,157	1,707	2,408	2,195	2,466
<i>saltad m. m.: sill m. m.</i>	"	3,543	4,461	5,087	4,092	9,039
<i>alla andra slag</i>	"	188	265	231	1,690	829
<i>Fläsk</i>	"	2,782	2,860	2,178	575	1,915
<i>Frukt: bär etc., friska</i>	"	10,334	8,061	4,899	6,129	4,295
<i>Glas: bunkar, burkar, buteljer etc. oslipade</i>	"	11,247	12,396	11,638	10,832	13,938
<i>alla andra slag (ej fönster- och spegel-)</i>	"	1,148	1,164	991	956	989

Tab. 7. (Forts.)

		1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
<i>Hudar och skinn: ej pålsverk, oheredda</i>	Ton	5,894	5,670	7,126	7,372	5,957
<i>Instrumenter: kirurg., matem., fysiska etc.</i>	Kr.	2,644,000	3,378,000	3,638,000	4,270,000	3,411,000
<i>Järn och stål:</i>						
tack- och barlastjärn.....	Ton	70,115	87,265	110,352	112,174	129,826
skrot.....	"	8,901	6,883	10,360	13,557	9,607
göten.....	"	8,529	9,657	15,039	16,223	11,700
smältstycken och råstänger.....	"	22,958	18,158	28,892	26,959	32,675
stångjärn.....	"	180,925	174,181	192,179	194,544	154,157
stångjärnsaffugg.....	"	2,868	2,230	4,746	6,243	6,637
valstråd (trådjärn).....	"	4,836	4,665	5,615	6,258	23,705
valsade eller smidda plåtar.....	"	2,029	2,455	2,443	2,870	2,268
rör och rördelar.....	"	8,534	10,142	11,025	13,887	18,793
tråd, dragen.....	"	1,664	1,831	1,580	2,745	2,955
spik.....	"	4,326	4,204	5,355	5,929	7,159
<i>Kreatur: hästar</i>	St.	805	1,350	2,770	6,510	5,780
nöt.....	"	16,975	18,340	21,500	19,970	11,170
får.....	"	3,450	4,400	3,110	2,630	1,400
svin.....	"	1,025	471	570	85	100
<i>Kött</i>	Ton	1,543	1,590	1,700	1,477	906
<i>Lervaror, ej spec.:</i>						
tegel: eldfäst, fasadtegel						
m. m.	"	34,951	38,560	42,844	37,064	51,875
mur- o. klinker.....	St.	46,912,000	25,604,000	29,277,000	42,785,000	32,469,000
rör o. rördelar.....	Ton	11,226	10,963	11,826	9,934	12,618
<i>Maskiner, redskap och verktyg, ej spec. (ej ång- eller symaskiner)</i>	Kr.	14,146,000	14,395,000	14,180,000	19,356,000	22,162
<i>Mineralier: malm: järn</i>	Ton	2,827,551	3,065,532	3,316,206	3,661,218	3,513,803
zink.....	"	45,638	44,350	51,764	45,379	41,158
<i>Ost</i>	Kg.	2,100	6,770	5,140	30,200	9,000
<i>Papp</i>	Ton	10,155	11,269	13,050	13,322	17,999
<i>Papper</i>	"	82,206	91,013	108,625	124,155	127,979
<i>Pappersmassa: kemisk: torr</i>	"	224,573	231,427	239,038	253,273	321,331
våt.....	"	18,016	20,524	29,926	23,677	35,763
mekanisk: torr.....	"	48,585	58,321	48,987	53,995	59,266
våt.....	"	67,139	82,291	65,536	83,355	114,246
<i>Smör: naturligt</i>	"	20,003	19,531	18,400	16,200	17,339
konstgjordt (margarin).....	"	197	469	455	658	1,199
<i>Spannmål: omalen: hafre</i>	"	3,069	813	2,791	6,459	13,222
hvete.....	"	46	112	152	54	442
korn.....	"	55	49	27	19	208
råg.....	"	117	12	27	63	620
malen: hvetemjöl.....	"	67	160	133	52	63
rågmjöl.....	"	3,563	3,578	2,347	2,852	4,746
<i>Sten, ej spec.: oarbetad etc.</i>	Kr.	2,248,000	2,592,000	3,273,000	2,957,000	3,588,000
arbetad, andra slag än pole-rad.....	"	8,294,000	7,565,000	9,562,000	8,570,000	7,977,000
<i>Superfosfat</i> ¹⁾	Ton	—	—	—	—	13,573
<i>Trävaror:</i>						
oarbetade m. m.: af furu eller gran:						
timmer och mastträ af minst 25 cm.	Kbm.	20,200	19,300	37,840	53,500	104,700
spiror, timmer och mastträ af mindre diameter.....	"	83,600	58,300	153,210	193,110	127,000
bjälkar af minst 20 cm.	"	61,700	50,600	59,890	80,540	54,400
tjocklek.....	"	330,200	345,800	359,210	374,240	371,600
spurrar (af mindre tjocklek).....	"	—	—	—	—	—

Rättelse.

¹⁾ Rubriken upptagen först april år 1907.

Sid. 161 uppgifves värdet af utförda maskiner m. m. år 1907 till 22,162 kr.; skall vara 22,162,000 kr.

Tab. 7. (Forts.)

		1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
<i>Trävaror:</i>						
oarbetade m. m.: af furu eller gran:						
syllar (sleepers).....	Kbm.	37,300	44,200	79,700	60,700	63,800
grufstolpar (pitprops).....		1,021,700	1,068,400	707,430	799,580	712,200
plankor o. bräder, ohyllade, minst 21 cm. breda:						
af furu.....		804,400	581,600	692,390	795,400	604,800
» gran.....		235,900	221,200	253,640	237,000	178,300
battens o. bräder, ohyllade, 15-21 cm. breda: af furu.....		1,044,300	872,200	919,310	956,400	860,800
» gran.....		685,300	668,000	732,800	734,070	601,400
battens, scantlings o. bräder, ohyllade, under 15 cm. breda: af furu.....		762,200	722,000	683,330	751,620	661,700
» gran.....		658,200	641,000	677,430	729,170	664,400
bräder, hyllade, minst 21 cm. breda: af furu.....		24,900	21,100	60,020	44,250	23,600
» gran.....		48,800	43,900	37,820	27,310	29,600
bräder, hyllade, 15-21 cm. breda: af furu.....		256,100	184,000	171,030	177,750	159,200
» gran.....		146,600	145,500	140,090	136,430	154,900
bräder, hyllade, under 15 cm. breda: af furu.....		96,000	70,600	75,100	61,770	73,600
» gran.....		93,200	105,700	101,450	97,270	117,200
bräd- och plankstump.....		404,100	418,400	380,980	418,570	347,500
lister, läkter och ribbor.....		72,000	65,200	72,190	67,960	56,100
arbetade: snickararbeten etc.:						
byggnadsmateriell. Kr.		8,168,000	6,617,700	5,522,900	5,070,600	5,781,000
alla andra slag.....		5,379,000	5,625,000	4,907,400	5,942,000	2,871,000
Tändstickor.....	Tou	18,663	17,025	18,673	20,032	21,769,000
Väfnader: bomulls.....	Kg.	242,000	210,500	153,420	144,000	119,200
ylle.....		106,200	107,100	81,870	91,100	79,600
Ägg ¹⁾	St.	—	—	32,100,000	35,690,000	36,138,000

Tab. 8. Handelsflottan åren 1906 och 1907.

[Fartyg om 20 ton och däröfver. För år 1907 preliminära uppgifter.]

	Å r 1906.				Å r 1907.			
	Segelfartyg.		Ångfartyg.		Segelfartyg.		Ångfartyg.	
	An-tal.	Netto-ton.	An-tal.	Netto-ton.	An-tal.	Netto-ton.	An-tal.	Netto-ton.
Befintliga vid årets början.....	1,915	263,425	1,066	459,664	1,852	253,999	1,090	488,362
Ökning:								
nybyggda inom riket.....	22	1,234	23	7,784	29	2,152	31	7,156
förvärfvade från utrikes ort.....	45	9,641	29	33,875	44	4,363	41	48,303
genom förbyggnad eller om-mätning.....	—	67	—	633	—	—	—	—
Summa ökning.....	67	10,942	52	42,292	73	6,515	72	55,459
Minskning:								
förolyckade.....	39	6,081	11	4,664	42	6,409	5	2,391
kondemnerade el. slopade.....	80	12,047	9	4,270	97	13,926	3	2,164
öfvergångna i utländsk ägo.....	11	1,956	8	3,951	25	7,179	10	3,948
genom förbyggnad eller om-mätning.....	—	284	—	709	—	—	—	—
Summa minskning.....	130	20,368	28	13,594	164	27,514	18	8,503
Befintliga vid årets slut.....	1,852	253,999	1,090	488,362	1,761	233,000	1,144	535,318

¹⁾ Rubriken upptagen först år 1905.

Tab. 9. Statens och Enskilda järnvägars ¹⁾ längd vid slutet af år 1907 samt inkomster per dag och bankilometer åren 1903—1907.

[Preliminära siffror. Uppgifterna rörande inkomsterna per dag och bankilometer åren 1903—1906 afse så vidt möjligt samma bansträckor, som ingå i den uppgifna banlängden vid slutet af år 1907, för så vidt de varit öppnade för allmän trafik, sålunda exempelvis för Gälle—Dala järnvägar ej blott Gälle—Falun utan äfven Falun—Orsa samt Falun—Västerdalarnes järnvägar.]

Järnvägarnas namn.	Längd i km. vid slutet af 1907.	Inkomster per dag och bankilometer, i kronor.				
		1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
<i>Statens järnvägar</i>	4,336	33.68	34.38	35.65	39.10	40.71
<i>Enskilda normalspåriga järnvägar:</i>						
Bergslagens	486	29.92	31.21	32.30	35.56	38.16
Stockholm—Västerås—Bergsl., Sala—Tillberga, Norbergs, Klackbergs och Spånga—Löfsta samt Enköping—Heby—Runbällen.....	176	22.29	23.90	24.66	24.47	27.06
Mora—Vänern	288	11.86	10.62	10.32	11.35	11.55
Halmstad—Nässjö	273	14.70	14.76	15.08	16.77	17.89
Gälle—Dala	266	32.91	33.78	31.71	32.21	33.28
Borås—Alfvesta	173	9.76	11.25	11.80	12.71	13.60
Nora—Karlskoga (Ervalla—Otterbäcken)	173	13.07	13.56	13.75	15.57	16.91
Östra Skånes	167	12.25	12.83	13.98	15.52	15.91
Oxelösund—Flen—Västmanland	156	41.88	43.19	44.25	49.59	54.50
Nässjö—Oskarshamn	148	16.49	17.90	17.21	18.60	20.55
Skåne—Småland	148	9.38	9.36	9.58	10.72	11.20
Uppsala—Gälle	137	24.58	25.47	27.54	28.81	30.16
Västra Centralbanan	131	—	—	—	4.51	8.33
Östra Centralbanan	122	9.29	11.20	11.78	13.11	13.08
Dala—Hälsingland	121	5.78	6.36	7.57	7.72	8.20
Norra Södermanlands	119	9.66	10.76	11.61	13.08	14.91
Karlskrona—Växjö	114	17.41	17.94	19.08	20.66	21.60
Härnösand—Sollefteå	102	10.20	10.77	11.10	11.62	12.62
Sala—Gysinge—Gälle	99	8.03	8.98	9.69	10.15	10.51
Frövi—Ludvika	98	48.71	49.74	51.11	56.59	62.32
Malmö—Simrishamn	96	20.90	20.78	20.52	23.15	23.83
Uddevalla—Vänersborg—Herrljunga	92	17.65	18.88	19.71	20.16	21.47
Kristianstad—Hessleholms järnvägar	87	20.15	21.69	23.26	23.83	24.53
Varberg—Borås	85	19.02	20.46	20.84	22.01	22.05
Hälsingborg—Hessleholm	82	38.09	38.15	40.97	43.63	46.83
Ystad—Eslöv	76	20.01	20.94	21.55	22.30	23.46
Göteborg—Borås	72	35.82	38.66	39.03	41.58	44.66
Sölvesborg—Olofstrom—Elmhult	72	6.95	8.38	8.78	9.26	9.73
Dalslands	71	15.82	15.67	15.18	16.37	18.32
Södra Dalarnes	67	18.85	20.71	21.65	23.73	25.25
Malmö—Ystad	63	28.33	29.62	29.55	31.13	36.59
Landskrona och Hälsingborgs	60	37.79	35.69	37.28	39.31	42.52
Kalmar (Kalmar—Emmaboda)	57	20.05	20.08	20.53	22.17	23.65
Stockholm—Nynäs	55	9.22	10.94	11.14	14.95	17.56
Land—Trelleborg och Lund—Kärlinge	54	24.91	25.24	25.30	26.49	29.59
Örebro—Köping (Köping—Frövi)	46	49.29	50.73	51.11	56.37	56.37
Kärlinge—Sjöbo	45	—	—	—	8.87	8.42
Nybro—Säfsjöström	43	7.20	7.24	7.11	7.74	7.65
Borås (Borås—Herrljunga)	42	21.51	22.23	23.18	25.19	25.94

¹⁾ Utom Ämmebergs, Falköping—Uddagårdens och Munkedals järnvägar.

Tab. 9. (Forts.)

Järnvägarnas namn.	Längd i km. vid slutet af 1907.	Inkomster per dag och bankilometer, i kronor.				
		1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
Ystad—Gärsnäs—St Olof.....	42	9·84	10·03	11·91	14·28	14·38
Mora—Ålfdalen.....	41	4·62	4·29	4·54	4·36	4·67
Klippan—Eslöf.....	40	9·68	9·81	10·45	11·72	12·25
Gäffe—Ockelbo.....	38	15·74	15·67	16·86	17·85	18·71
Svartålfvs.....	38	5·88	5·43	5·36	5·51	5·73
Siljans.....	37	7·79	8·11	8·69	8·69	9·15
Hessleholm—Markaryd.....	37	10·15	10·43	11·07	12·17	13·04
Markaryd—Veinge.....	35	6·87	7·27	7·95	8·98	10·95
Malmö—Trelleborg.....	34	28·86	30·60	32·31	36·74	38·15
Trelleborg—Ryds gård.....	34	15·05	14·44	15·19	17·03	16·71
Malmö—Kontinenten.....	32	24·96	26·03	24·04	31·08	31·73
Tidaholms.....	32	—	—	—	6·63	9·01
Ystad—Brösarp.....	30	8·68	9·47	10·10	11·48	12·17
Malmö—Genarp.....	28	16·32	16·67	16·47	19·30	19·98
Ängelholm—Klippan.....	27	—	—	6·78	7·86	8·80
Göteborg—Särö.....	24	13·62	16·45	19·46	23·28	22·65
Lund—Refvinge—Härlösa.....	24	—	—	13·43	11·09	11·16
Mellersta Södermanlands.....	23	—	—	—	—	5·08
Bånghammar—Kloten ¹⁾	22	3·60	2·36	2·74	2·48	3·36
Böringe—Östratorp.....	22	11·82	11·41	11·87	14·04	14·33
Landskrona—Käflinge.....	21	22·84	22·38	24·98	31·11	31·37
Krylbo—Norberg.....	19	17·60	17·10	18·03	17·61	18·93
Åtvidaberg—Bjärke—Säby.....	19	—	—	—	4·95	6·50
Växjö—Älfvesta.....	18	45·34	47·34	49·75	52·14	54·97
Hvellinge—Skanör—Fälsterbo.....	18	—	9·24	8·41	9·93	10·17
Käflinge—Barsebäck.....	16	—	—	—	—	8·85
Stockholm—Saltsjön.....	15	58·07	65·86	72·73	81·32	88·92
Lödöse—Lilla Edet.....	15	—	—	—	—	8·10
Hör—Hörby.....	13	4·94	4·50	4·68	4·51	4·15
Lund—Bjerred.....	11	10·81	12·22	12·90	13·83	11·09
Ystad—Skifarp.....	11	3·38	3·77	3·74	4·44	4·26
Marma—Sandarne.....	11	46·34	48·81	37·66	50·87	52·36
Garpenberg—Fors.....	10	—	—	12·36	13·07	12·83
Hälsingborg—Råå—Ramlösa.....	7	27·34	26·92	39·28	43·70	51·01
Kumla—Yxhult.....	6	9·39	9·10	10·00	11·40	10·71
Laxå—Röfors.....	5	14·29	16·92	15·78	15·08	14·36
Körrgrufvan—Klackberg.....	5	11·60	10·52	12·10	11·16	12·31
Västra Klagstorp—Tygelsjö.....	5	22·91	22·13	21·68	26·61	25·20
Malmö—Limhamn.....	5	66·71	80·19	88·42	103·03	114·28
Storå—Guldsmidshyttan.....	4	12·36	15·05	18·42	31·02	40·73
Säbyholms.....	2	47·03	42·33	53·35	61·52	49·75
Normalspåriga privatbanor.....	5,922	20·02	20·83	21·09	22·52	23·72

Enskilda smalspåriga järnvägar:

Med spårvidd 1·093 m.:

Köping—Uttersberg.....	36	15·62	15·97	15·55	16·87	17·33
Uttersberg—Riddarhyttan.....	14	9·23	8·62	9·24	10·79	12·11

¹⁾ Tillhör staten, men trafikeras af Frövi—Ludvika järnväg.

Tab. 9. (Forts.)

Järnvägarnas namn.	Längd i km. vid slutet af 1907.	Inkomster per dag och bankilometer, i kronor.				
		1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
Med spårvidd 1'067 m.:						
Blekinge kustbanor	152	16'97	17'86	18'07	18'37	20'24
Karlshamn—Vislanda	78	11'14	12'15	12'28	12'86	13'40
Halmstad—Bolmen	66	12'57	12'24	11'79	11'78	11'11
Vislanda—Bolmen	51	7'13	7'67	8'08	8'11	8'45
Östra Blekinge	50	9'25	8'76	9'00	8'48	8'71
Värjö—Tingsryd	45	7'19	7'96	8'78	8'45	8'51
Bredåkra—Tingsryd	41	6'48	6'59	7'33	7'42	8'31
Hönshytte—Kvarnamåla	21	3'56	4'23	5'04	5'11	5'02
Matfors—Vattjom	3	25'07	26'23	26'84	31'21	37'63
Med spårvidd 0'891 m.:						
Norsholm—Västervik—Hultsfred	202	9'82	10'28	10'31	10'01	9'95
Stockholm—Rimbo järnvägar	199	13'87	15'97	17'67	18'20	20'64
Västergötland—Göteborg	168	11'81	13'09	13'27	14'33	15'35
Falkenbergs	102	7'95	7'62	7'16	8'18	8'30
Norrköping—Söderköping—Vikbolandet	102	10'11	10'74	11'33	11'38	10'93
Gottlands	90	9'46	10'12	10'52	11'62	12'20
Örebro—Pålsboda och Pålsboda-Finspång	89	7'53	7'46	7'81	8'42	8'60
Uddavalla—Lelängen	89	11'04	11'23	10'52	11'19	13'61
Dala—Ockelbo—Norrundet	86	9'19	10'84	10'51	10'98	11'94
Nordmark—Klarälfven	85	17'05	11'93	11'95	12'95	13'19
Kalmar—Berga	77	10'53	10'14	10'63	11'87	12'26
Karlstad—Munkfors	61	13'39	14'25	16'84	19'47	20'21
Värjö—Klafrestrom—Åsheda	60	9'55	10'16	10'12	10'45	11'36
Iljo—Stenstorp	55	13'84	14'66	14'83	15'95	12'75
Borgholm—Böda	55	—	—	—	—	2'78
Hvetlanda—Målilla	51	—	—	—	6'29	7'42
Lidköping—Skara—Stenstorp	50	12'22	13'06	13'83	14'97	14'67
Dannemora—Harg	47	6'95	6'02	7'59	8'33	9'02
Mellersta Östergötlands	47	9'50	9'65	12'61	13'79	13'16
Fågelsta—Vadstena—Ödeshög	42	7'97	8'35	9'93	11'20	11'45
Norra Hälsinglands	40	7'69	8'59	8'67	8'20	8'08
Kalmar—Torsås	40	8'90	9'78	10'66	11'33	12'80
Mönsterås—Åsheda	39	—	8'59	6'07	6'33	6'61
Slite—Roma	33	3'36	3'72	3'44	3'96	4'02
Ruda—Oskarshamn	33	—	—	—	—	6'79
Hvetlanda—Säfsjö	30	12'44	12'01	12'83	14'68	15'96
Kinneulle—Lidköping	29	7'08	7'63	7'85	8'45	8'57
Lidköping—Håkantorp	28	9'47	11'52	10'92	11'69	12'25
Mariestad—Kinneulle	27	8'27	8'20	8'52	8'48	9'25
Finspång—Norsholm	27	16'16	17'17	18'21	21'51	21'92
Byvalla—Långshyttan	27	12'04	11'26	14'55	10'42	11'33
Klinthamn—Roma	23	4'70	4'46	5'22	6'18	5'57
Sköfde—Axvall	21	—	9'51	10'21	11'21	10'91
Mariestad—Moholm	18	15'54	15'81	13'88	13'69	15'39
Kimstad—Norrköping	18	—	—	—	14'27	14'36
Filipstads norra bergslags	17	18'93	12'23	10'93	11'06	12'66
Åskersund—Skylberg—Lerbäck	14	9'53	9'91	10'27	10'41	10'83
Näs—Morshyttan	12	10'86	9'12	13'21	14'90	15'67
Ronehamn—Hemse	10	2'59	3'12	3'28	3'45	3'70

Tab. 9. (Forts.)

Järnvägarnas namn.	Längd i km. vid slutet af 1907.	Inkomster per dag och bankilometer, i kronor.				
		1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
Med spårvidd 0·802 m.:						
Säfsnäs.....	47	8·86	8·90	8·02	8·48	8·75
Bredsjö—Degerfors.....	4	—	—	—	—	6·23
Med spårvidd 0·600 m.:						
Jönköping—Gripenberg.....	44	9·92	10·70	10·66	11·75	12·67
Kosta.....	30	4·20	4·52	4·39	5·08	5·10
Nettraby—Alnaryd—Eringsboda.....	30	6·17	6·60	6·35	6·67	7·01
Stafsjö.....	17	29·43	13·45	5·48	6·15	4·10
Smalspåriga privatbanor.....	2,975	10·73	11·08	11·20	11·86	12·06
Samtliga privatbanor.....	8,897	16·89	17·51	17·70	18·90	19·70
Stats- och privatbanor.....	13,233	22·58	23·26	23·69	25·54	26·80

Tab. 10. Statens och Enskilda järnvägars inkomster, i kronor, per dag och bankilometer under hvarje månad åren 1903—1907.

Å r.	Jan.	Febr.	Mars.	April.	Maj.	Juni.	Juli.	Aug.	Sept.	Okt.	Nov.	Dec.
1903	18·27	21·23	22·31	22·73	22·26	24·32	23·93	24·68	23·51	23·43	21·60	22·79
1904	19·26	21·65	24·30	23·34	21·81	25·22	24·87	25·01	24·55	24·00	22·14	22·43
1905	19·19	22·59	24·40	23·74	22·39	25·36	24·38	25·57	24·36	23·99	24·10	24·25
1906	20·27	24·84	25·93	25·44	23·38	24·36	26·28	27·27	27·37	27·90	25·33	24·78
1907	22·99	24·80	26·69	26·55	25·20	28·88	28·13	29·36	27·78	27·79	26·78	24·80

Tab. 11. Statens järnvägar åren 1903—1907.

[För år 1907 äro uppgifterna rörande trafiken preliminära.]

	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
<i>Trafik:</i>					
Resande: 1:a klass	Antal	26,067	24,841	28,989	29,832
2:a "	"	1,290,742	1,268,420	1,226,172	1,311,375
3:e "	"	11,041,806	11,683,467	11,833,748	13,319,615
Trupper	"	194,686	270,570	264,935	255,534
Resgodsöfvervikt	Ton	13,154	13,578	13,639	10,935
Paket- och ilgods	"	40,840	47,825	45,076	41,625
Fraktgods	"	8,093,038	8,815,148	9,252,218	9,900,212
Åkdon, lokomotiv m. m.	Antal	4,891	6,037	5,773	6,769
Lefvande djur	"	365,456	344,815	328,562	365,815

Tab. 11. (Forts.)

	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
<i>Värde af järnvägarna vid årets slut.....</i> Kr.	453,461,746	463,661,953	479,556,162	488,613,043	500,205,837
<i>Inkomster:</i>					
1:a klassens personbiljetter. Kr.	615,556	596,362	713,496	693,864	812,000
2:a „ „ „ „	4,647,921	4,646,096	4,997,710	5,089,088	5,878,380
3:e „ „ „ „	10,113,588	10,332,687	10,560,674	10,447,819	11,747,337
Trupptransport „	328,567	417,526	406,506	385,563	398,068
Fångtransport „	61,229	58,829	57,760	58,367	59,936
Uppehålls-, prisskillnads-, snälltägs- och sofvagns- biljetter „	508,781	521,589	574,194	1,827,411	1,980,361
Resgodsöfvervikt och velo- ciper „	385,349	385,546	402,010	475,407	505,490
Posttransport „	1,378,273	1,411,057	1,492,824	1,559,658	1,721,023
Extra persontåg „	20,451	15,599	33,477	15,252	8,422
Åkdon, lokomotiv m. m. „	67,716	93,622	82,578	103,800	112,536
Lefvande djur „	816,356	860,077	798,450	969,206	964,706
Ilgods „	2,165,889	2,375,085	2,259,406	2,231,047	2,347,508
Fraktgods „	29,080,932	30,725,410	31,794,401	35,531,707	36,796,851
Öfriga inkomster „	486,123	497,786	563,420	629,094	730,814
Summa inkomster Kr.	50,076,732	52,937,271	54,736,906	60,017,233	64,003,422
pr bankm. „	12,297	12,586	13,036	14,293	14,888
<i>Utgifter för drift och under- håll.....</i>					
„ „ „ „	386,861,970	38,636,334	39,319,607	42,017,525	51,229,163
per bankm. „	8,945	9,043	9,364	10,006	11,905
i % af inkomsten %	72.74	71.85	71.83	70.01	79.97
Öfverskott af inkomster... Kr.	13,814,762	14,900,937	15,417,299	17,999,758	12,884,259
per bankm. „	3,352	3,543	3,672	4,287	2,983
i förhållande till bygg- nadskapitalet %	3.33	3.45	3.49	4.00	2.76
Inbetalning till statsverket. Kr.	12,000,000	13,500,000	13,700,000	17,300,000	12,000,000

Tab. 12. Statens telegraf- och telefonväsende åren 1903—1907.

[För år 1907 preliminära uppgifter.]

	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
Telegraf- och telefonlin- jernas längd..... Km.	23,269	23,647	24,598	25,214	26,000
Telegrafledningarnas längd „	29,023	29,038	29,714	30,451	31,100
Telefonförbindelseled- ningarnas längd..... „	65,333	70,792	75,605	82,945	97,879
Abonnentledningar..... Antal	54,466	59,988	66,058	72,974	81,600
Abonnentledningarnas längd..... Km.	73,922	82,376	90,792	100,316	112,000
Telefonapparater i bruk. Antal	67,740	74,512	81,994	90,811	101,500
Taxerade telegram..... „	2,638,022	2,749,097	2,920,158	3,194,920	3,509,000
där af inländska „	1,250,682	1,279,385	1,309,938	1,444,668	1,656,000
„ utländska, af- gångna „	477,045	489,062	516,205	550,078	587,000
„ utländska, an- komna „	544,217	559,444	596,621	641,216	674,000
„ transit..... „	366,078	421,206	497,394	558,958	592,000

1) Bidrag till pensionsrättningen ej inräknadt.

Tab. 12. (Forts.)

	1903.	1904.	1905.	1906.	1907.
Af taxerade telegram voro:					
statstelegram..... Antal	24,345	25,357	31,643	31,308	35,713
il- » »	30,694	28,578	29,997	33,574	43,194
press- » »	5,336	9,124	9,757	8,145	8,333
lokal- » »	98,423	119,712	128,240	139,233	153,962
telegrampostanvisning- gur »	16,991	18,488	21,814	25,313	29,502
Tjänstetelegram o. d.	184,205	211,597	209,322	213,666	205,000
Meteorologiska expedit. »	63,398	63,409	63,128	63,938	64,700
Med telefon befordrade telegram »	812,044	872,510	941,175	1,046,098	1,230,000
Afgiftsfria telefonsamtal »	170,580,600	184,773,900	224,177,000	259,123,400	272,000,000
Taxerade samtalsperioder »	6,470,298	7,516,899	9,122,780	10,793,880	12,757,000
däraf il- »	395,380	459,523	532,004	834,211	990,000
Inkomster Kr.	7,382,946	8,184,891	9,239,442	10,361,446	11,710,000
däraf telegrafinkomster »	1,811,494	1,872,425	2,034,288	2,167,735	2,297,000
» telefoninträdes- avgifter »	274,171	282,238	328,288	337,363	445,000
» telefonabonnem- entavgifter »	3,082,339	3,453,007	3,804,000	4,210,084	4,731,000
» telefonsamtals- avgifter »	2,019,787	2,388,899	2,898,519	3,460,940	4,100,000
Utgifter »	5,489,704	5,873,755	6,618,029	7,157,913	8,500,000
däraf aflönningar »	2,590,182	2,782,704	2,981,101	3,213,807	3,614,000
» driftkostnader »	2,350,027	2,489,216	3,031,876	3,329,569	4,160,000
» räntebetalningar »	300,026	326,868	326,059	327,075	413,000
Öferskott af inkomster däraf användt till amor- tering »	1,893,242	2,311,136	2,621,413	3,203,533	3,210,000
Telefonanläggningarnas värde »	28,465,306	31,080,245	33,342,693	36,214,553	42,000,000

Tab. 13. Registrerade aktiebolag och bankbolag åren 1903—1907.

Aktiebolag (enskilda banker.)		Registrerade aktiebolag (enskilda banker).		Registrerade anmälningar om ökning af aktiekapital (grundfond).			
		Antal bolag.	Aktiekapital (grund- fond), kr.		Beslutad.		Inbetald.
	Tecknad. Kr.		Inbetaldt. Kr.	Antal bolag.	Belopp. Kr.	Antal bolag.	Belopp. Kr.
Försäkrings-.....	—	—	—	3	350,000	5	1,312,000
Bankbolag.....	7	5,157,200	3,227,450	21	29,283,720	24	33,953,820
Järnvägs-.....	4	1,671,200	1,067,730	10	3,525,300	13	1,493,100
Rederi-.....	32	3,694,950	2,410,850	31	3,037,400	38	1,905,500
Industri- och fabriks-.....	354	190,777,000	123,011,891	193	91,460,700	174	31,890,440
Handels- och hushålls- förenings-.....	132	7,886,302	6,802,414	46	5,541,930	48	6,182,070
För hvarjehanda ändamål	238	50,610,330	41,208,833	99	38,427,830	72	10,734,075
Summa år 1907	767	259,796,982	177,729,168	403	171,626,880	374	87,471,005
» » 1906	745	107,930,415	86,974,619	437	166,516,080	402	135,532,220
» » 1905	550	59,724,172	51,092,957	280	83,441,320	300	70,849,232
» » 1904	472	58,286,980	49,352,779	246	29,308,910	223	57,917,415
» » 1903	411	81,977,065	75,159,482	245	67,274,550	242	39,746,198

**Tab. 14. Bankernas tillgångar och skulder vid slutet af Åren
1904—1907, i kronor.**

	1904.	1905.	1906.	1907.
<i>Tillgångar:</i>				
Fastigheter.....	25,273,602	29,300,560	35,524,856	40,498,063
Inventarier.....	818,036	936,043	975,278	1,149,664
Kassa: lagligen i riket gällande guldmynt.....	42,852,535	41,078,550	40,179,160	43,849,465
» annat guldmynt samt omyntadt guld.....	20,489,027	27,473,403	32,132,217	26,807,391
» öfrigt mynt samt de enskilda bankinrättningarnas riksbankssedlar och tillgodohafvande på giro-räkning hos riksbanken.....	48,685,944	52,340,298	54,100,489	58,512,440
Fordringar hos inhemska banker.....	81,853,856	73,297,756	59,623,097	43,585,476
Fordringar hos utländska banker (bankirer).....	58,046,938	59,852,164	63,023,307	65,926,470
Avista och korta inlåningar och växlar samt utländska bankers sedlar.....	20,018,557	26,916,210	21,129,192	20,097,250
Statspapper och räntebärande obligationer.....	157,196,283	170,111,302	168,524,204	161,827,003
Aktier.....	2,209,177	2,366,891	2,013,978	2,324,868
Diskonterade och köpta växlar:				
inrikes.....	500,303,713	562,939,291	678,235,790	774,701,390
utrikes.....	34,943,395	30,694,311	29,590,910	25,042,990
Utestående lån mot hypotek af inteckning i fast egendom.....	354,874,563	378,735,610	414,198,937	451,431,933
räntebärande obligationer.....	31,004,226	34,102,763	34,498,739	45,239,326
aktier.....	173,824,688	212,876,686	265,476,672	285,802,141
annan realsäkerhet.....	39,601,417	31,038,289	36,124,395	41,626,515
Utestående lån mot skuldebref med endast annan-säkerhet.....	74,693,812	72,465,022	76,133,190	95,742,242
borgen.....	19,836,437	21,139,484	21,578,736	
Utestående på kassa- och reskreditiv.....	157,083,957	159,201,230	189,545,052	241,612,511
löpande räkning.....	110,592,652	131,159,985	153,467,558	202,752,665
Utgifts- och diverse tillfälliga räkningar.....	42,478,658	48,982,632	55,355,050	78,984,694
På indrifning beroende.....	2,189,936	2,392,206	2,205,851	8,775,635
Summa	1,998,871,400	2,169,400,686	2,433,636,658	2,716,290,132
<i>Skulder:</i>				
Utelöpande egna banksedlar.....	172,726,638	185,382,879	201,911,045	190,115,534
» postremisavväxlar.....	37,770,642	44,671,117	40,760,871	42,160,679
På räkningar med inhemska banker:				
på depositionsräkning.....	22,095,499	19,906,302	18,927,611	15,027,643
på andra räkningar.....	36,324,352	32,910,321	27,698,713	66,648,533
På räkningar med utländska banker och bankirer:				
hos banken insatta medel.....	32,562,519	40,304,198	49,048,571	43,645,607
på andra räkningar.....	44,579,560	56,742,610	60,503,708	68,495,457
På giroräkning.....	47,353,304	53,165,059	45,101,516	61,112,293
På sparkasseräkning.....	167,220,651	186,595,170	210,011,991	235,224,814
På upp- och afskrifningsräkning.....	98,894,604	106,304,750	109,049,221	103,676,259
På löpande räkning.....	28,605,759	43,520,048	34,979,276	48,322,881
På depositions- och kapitalräkning.....	662,770,626	705,309,945	820,211,360	926,515,595

Tab. 14. (Forts.)

	1904.	1905.	1906.	1907.
Upptagna lån.....	137,545,823	129,317,992	140,337,640	155,880,162
Inkomst- samt diverse tillfälliga räkningar.....	90,806,696	106,807,592	109,697,863	148,733,650
Grundfond.....	274,689,060	290,089,320	351,921,580	375,162,830
Kommanditfond.....	5,350,000	5,100,000	4,750,000	4,750,000
Reservfond.....	108,422,152	131,596,080	174,821,857	191,578,123
Dispositionsfond.....	27,153,524	26,577,303	28,553,835	32,840,072
Till statsverket anvisade medel.....	4,000,000	5,100,000	5,350,000	6,400,000
Summa	1,998,871,409	2,169,400,686	2,433,636,658	2,716,290,182
Beviljad kredit å kassa- och rese- kreditivräkning.....	235,791,759	245,390,401	282,207,245	332,884,183
Beviljad kredit å löpande räkning.....	177,474,070	207,957,888	239,336,764	302,632,053
Banksedelutgifningsrätt.....	198,082,262	220,417,731	227,818,135	226,563,374
„ obegagnad.....	27,768,700	36,705,158	25,407,090	36,447,840

Tab. 15. Riksbankens utelöpande sedlar vid slutet af hvarje månad åren 1904—1907, i kronor.

M å n a d.	1904.	1905.	1906.	1907.
Januari.....	145,565,601	146,535,813	155,354,594	173,397,168
Februari.....	147,420,408	149,726,267	160,075,676	176,520,819
Mars.....	163,095,524	165,436,947	178,665,275	196,815,366
April.....	152,496,228	155,235,726	167,652,394	183,128,927
Maj.....	150,701,797	153,442,228	168,332,363	178,928,199
Juni.....	163,757,800	171,133,299	186,474,126	194,378,379
Juli.....	150,991,359	154,605,646	166,378,750	178,234,416
Augusti.....	150,664,191	157,674,051	173,492,584	183,895,684
September.....	171,358,685	183,220,366	198,307,240	207,552,282
Oktober.....	161,289,742	171,643,183	188,348,442	195,597,598
November.....	156,014,466	165,434,876	180,935,058	189,602,430
December.....	170,313,561	183,712,573	201,911,045	190,115,534

Tab. 16. Omsättning i Riksbankens clearingafdelning under hvarje månad åren 1904—1907, i kronor.

M å n a d.	1904.	1905.	1906.	1907.
Januari.....	332,147,821	362,654,172	385,318,362	440,865,965
Februari.....	263,572,423	281,279,789	307,307,648	377,439,611
Mars.....	291,356,661	321,671,798	359,208,799	400,046,547
April.....	286,376,607	306,974,249	345,991,592	426,985,305
Maj.....	292,140,727	346,333,083	362,935,140	422,473,845
Juni.....	280,950,611	296,955,187	345,856,343	375,473,662
Juli.....	296,629,767	319,994,562	372,897,815	417,996,832
Augusti.....	260,449,832	274,108,831	326,650,559	380,179,693
September.....	261,515,200	294,461,940	333,647,729	380,703,237
Oktober.....	318,526,382	360,510,362	422,927,570	433,855,511
November.....	308,002,383	349,615,385	387,922,011	422,928,553
December.....	323,650,915	334,937,342	388,840,392	384,682,839
Summa	3,315,319,329	3,849,496,700	4,339,503,960	4,863,631,600

Tab. 17. Insättningar och uttagningar i postsparbanken, sparbanker och andra liknande penninginrättningar, Åren 1906 och 1907, i kronor.

[Siffrorna för år 1907 äro, hvad sparbankerna och liknande penninginrättningar angår, preliminära och grunda sig på af Statistiska Centralbyrån från bankerna särskildt införskaffade uppgifter.]

	Insättningar.		Uttagningar.		Öfverskott af insättningar (+) eller uttagningar (—).	
	1906.	1907.	1906.	1907.	1906.	1907.
<i>Postsparbanken</i>	12,294,019	11,802,124	14,703,463	16,993,879	— 2,409,444	— 5,191,755
<i>Sparbankerna:</i>						
Stockholms stad	6,118,671	6,242,950	6,496,939	6,889,362	— 378,268	— 596,412
Stockholms län	3,327,706	3,492,071	3,606,093	4,020,435	— 278,387	— 528,364
Uppsala »	2,403,012	2,379,380	2,005,810	2,377,577	+ 397,202	+ 1,803
Södermanlands »	2,789,158	2,992,421	2,495,883	2,782,053	+ 293,275	+ 210,368
Östergötlands »	5,854,770	5,718,527	4,787,269	5,486,551	+ 1,067,501	+ 231,976
Jönköpings »	4,260,796	4,167,390	3,291,819	4,035,922	+ 968,977	+ 131,468
Kronobergs »	3,397,473	3,118,260	2,925,961	3,170,398	+ 471,512	— 52,138
Kalmar »	4,271,388	4,004,819	3,621,045	3,884,381	+ 650,343	+ 120,438
Gottlands »	969,711	1,000,871	793,168	899,648	+ 176,543	+ 101,223
Blekinge »	3,289,512	3,423,864	3,051,558	3,473,123	+ 237,954	— 49,259
Kristianstads »	12,395,862	12,662,515	10,356,596	10,921,871	+ 2,039,266	+ 1,740,644
Malmöhus »	43,665,192	44,652,566	40,104,236	43,120,380	+ 3,560,956	+ 1,532,186
Hallands »	3,036,676	2,611,441	2,457,577	2,696,061	+ 579,099	— 84,620
Göteborgs o. Bohus »	12,472,336	12,858,646	10,996,927	12,415,237	+ 1,475,409	+ 443,409
Älfsborgs »	4,382,082	4,533,516	3,396,627	4,103,176	+ 985,455	+ 430,340
Skaraborgs »	3,525,057	3,470,689	2,890,030	3,107,154	+ 635,027	+ 363,535
Värmlands »	2,873,070	3,274,766	2,339,467	2,604,959	+ 533,603	+ 669,807
Örebro »	4,967,171	5,115,019	4,255,881	4,281,392	+ 711,290	+ 833,627
Västmanlands »	3,214,834	3,564,508	2,671,344	3,052,192	+ 543,490	+ 512,316
Kopparbergs »	2,303,432	2,272,791	1,683,750	1,946,784	+ 619,682	+ 326,007
Gäfleborgs »	4,967,057	4,947,503	4,801,441	5,149,067	+ 165,616	— 201,564
Västernorrlands »	2,310,126	2,301,354	2,076,571	2,186,139	+ 233,555	+ 115,215
Jämtlands »	1,042,463	1,189,351	987,557	890,024	+ 54,906	+ 299,327
Västerbottens »	585,119	586,544	655,804	718,819	— 70,685	— 132,275
Norrbottens »	908,131	992,671	779,020	863,142	+ 129,111	+ 129,529
Summa	139,330,805	141,574,436	123,528,373	135,025,847	+ 15,802,432	+ 6,548,586
<i>Andra liknande penninginrättningar</i>	2,994,960	2,504,118	2,271,814	1,764,414	+ 723,146	+ 739,704
Summa	154,619,784	155,880,675	140,503,650	153,784,140	+ 14,116,134	+ 2,006,535

Tab. 18. Fastighetstaxeringsvärde, uppskattad inkomst,

		Taxeringsvärde i kronor å egendom, för hvilken bevilning erlägges.				Taxeringsvärde i kronor å fast egendom, för hvilken bevilning icke erlägges.	
		Jordbruksfastighet.		Annann fastighet.			
		Å landsbygden.	I städerna.	Å landsbygden.	I städerna.	Å landsbygden.	I städerna.
1	Stockholms stad	—	120,000	—	1,021,702,400	—	130,911,600
2	Stockholms län	104,065,400	1,658,200	133,887,400	25,115,500	22,358,150	3,209,900
3	Uppsala	73,110,500	1,348,900	16,850,800	42,666,500	12,209,100	13,445,000
4	Södermanlands	97,506,600	3,263,800	25,177,800	46,839,600	14,454,700	6,268,000
5	Östergötlands	165,386,000	1,802,000	50,694,500	127,474,800	21,838,600	14,587,500
6	Jönköpings	93,193,300	2,257,200	33,021,200	37,253,900	12,516,600	7,078,000
7	Kronobergs	75,109,700	394,800	18,978,000	9,486,200	8,686,600	2,314,800
8	Kalmar	120,542,200	1,857,800	24,080,600	37,412,300	12,888,500	5,690,300
9	Gottlands	33,782,600	439,200	6,400,000	10,985,800	6,020,300	3,245,900
10	Blekinge	51,189,000	789,900	17,088,900	48,243,100	4,934,400	15,769,000
11	Kristianstads	146,732,600	844,500	34,817,900	26,274,400	13,916,300	5,760,100
12	Malmöhus	296,725,300	6,666,700	95,470,700	289,515,700	26,275,700	33,420,600
13	Hallands	78,794,900	2,704,000	14,355,400	36,575,000	6,847,200	4,173,100
14	Göteb. o. Bohus	80,903,000	5,765,700	55,652,300	331,598,550	12,954,700	45,444,800
15	Älfsborgs	109,203,700	2,156,700	33,279,000	43,517,900	14,746,200	6,279,100
16	Skaraborgs	149,337,800	4,130,200	17,114,400	32,181,700	20,759,800	6,164,400
17	Värmlands	141,378,200	2,289,300	41,326,600	37,658,300	10,995,500	7,580,800
18	Örebro	112,856,200	1,597,000	33,866,200	50,605,100	12,116,600	6,882,100
19	Västmanlands	84,634,600	4,225,200	23,487,700	40,446,900	11,400,700	6,652,900
20	Kopparbergs	145,399,500	807,400	54,274,200	18,558,700	25,955,300	3,729,300
21	Gälleborgs	104,874,900	2,554,300	55,942,100	60,896,600	14,725,400	7,891,700
22	Västernorrlands	101,249,500	1,376,550	41,343,200	41,714,600	14,858,200	7,449,900
23	Jämtlands	61,886,700	194,200	6,948,700	8,391,700	8,987,600	1,607,900
24	Västerbottens	71,420,700	369,900	16,581,800	9,937,500	23,467,600	2,889,200
25	Norrbottnens	56,528,700	1,168,400	22,752,000	17,462,100	37,236,600	3,488,700
26	Summa år 1907	2,555,811,800	50,781,850	873,391,400	2,452,514,850	371,150,350	351,934,600
27	» » 1906	2,555,275,600	49,410,850	813,495,800	2,316,636,050	360,522,475	340,503,250
28	» » 1905	2,555,190,250	45,926,750	789,684,100	2,185,237,460	353,927,000	326,375,850
29	» » 1904	2,552,782,100	45,895,250	749,449,900	2,082,685,900	343,726,764	311,691,400
30	» » 1903	2,552,295,600	45,564,900	717,396,000	1,990,761,950	347,509,584	290,028,975

bevillning och inkomstskatt åren 1903—1907.

För bevillning uppskattad inkomst, i kronor.							
af kapital.		af tjänst eller pension.		af rörelse eller yrke eller eljest.		S u m m a.	
Å landsbygden.	I städerna.	Å landsbygden.	I städerna.	Å landsbygden.	I städerna.		
—	21,541,627	—	88,786,325	—	162,600,847	272,928,799	1
2,675,191	440,497	23,869,520	1,785,030	11,336,243	4,526,060	44,632,541	2
520,548	966,096	6,068,388	6,171,247	3,661,122	5,414,334	22,801,735	3
1,137,648	582,122	5,766,580	9,328,594	6,478,301	7,041,073	30,334,318	4
1,284,204	1,515,292	10,226,776	15,439,749	6,627,270	11,755,390	46,848,681	5
749,076	533,073	7,235,033	5,747,528	6,590,797	4,257,410	25,112,917	6
761,195	228,309	4,854,595	1,416,377	4,096,076	1,877,096	13,233,648	7
724,981	425,896	4,208,726	4,806,563	5,457,882	6,263,766	21,887,814	8
134,992	134,965	971,312	1,536,998	1,267,704	1,908,821	5,954,792	9
353,942	606,281	2,258,104	9,963,832	2,950,301	5,539,137	21,671,597	10
1,580,536	457,520	6,337,257	4,409,120	7,910,887	3,909,380	24,604,700	11
3,090,690	3,818,678	20,473,968	29,781,607	17,855,983	56,573,574	131,594,500	12
498,067	464,185	2,407,062	3,527,002	2,671,665	7,803,705	17,371,686	13
911,100	5,445,899	8,794,433	48,897,104	10,347,096	40,848,984	115,244,616	14
1,437,728	551,642	9,060,636	5,858,265	5,843,673	7,092,240	29,844,184	15
892,361	633,168	5,534,711	4,839,857	4,128,535	5,382,901	21,411,538	16
1,252,109	408,540	12,812,329	3,478,968	7,580,826	10,095,557	35,628,329	17
922,285	539,914	13,091,905	6,173,735	8,726,058	7,829,244	37,283,141	18
913,707	608,043	8,531,617	5,031,741	4,955,329	8,131,909	28,172,346	19
1,214,832	312,994	16,896,033	2,761,464	11,972,880	4,541,892	37,700,095	20
1,659,700	584,585	15,473,583	7,326,255	14,416,873	14,613,160	54,074,156	21
1,743,775	515,266	7,770,273	5,985,945	22,588,452	9,990,345	48,594,056	22
949,536	121,195	2,863,296	1,973,245	5,371,172	2,798,770	14,077,214	23
431,470	117,602	4,350,448	1,830,325	5,066,041	1,698,651	13,494,537	24
334,949	214,960	8,659,402	3,178,743	15,249,896	3,313,798	30,951,748	25
26,174,622	41,768,349	208,515,987	280,035,619	193,151,062	395,808,044	1,145,453,683	26
23,417,297	38,047,596	189,634,530	250,758,879	160,111,453	355,156,210	1,017,125,965	27
21,637,208	36,030,877	178,972,259	232,172,365	148,164,949	327,000,603	943,978,261	28
21,472,220	34,145,805	166,189,541	218,589,203	144,208,418	310,830,336	895,435,523	29
20,337,667	32,792,722	153,289,349	197,045,998	134,590,172	292,896,741	830,952,649	30

Tab. 18. (Forts.)

		För inkomstskatt taxerad inkomst, kr.		Uträknad bevillning, kr.			Uträknad inkomst- skatt. Kr.
		Å landsbygden.	I städerna.	af fast egendom.	af inkomst.	Summa.	
Stockholms stad.....		—	307,988,900	510,923	2,307,383	2,818,306	5,509,008
Stockholms län		35,876,880	5,405,300	142,936	323,755	466,691	582,769
Uppsala	›	6,977,900	11,482,200	74,434	166,091	240,525	243,441
Södermanlands	›	12,000,600	14,615,400	96,471	223,530	320,001	369,208
Östergötlands	›	14,572,702	24,119,811	189,397	333,309	522,706	505,188
Jönköpings	›	11,286,588	9,874,600	92,408	186,269	278,677	257,324
Kronobergs	›	7,008,384	3,205,000	59,535	96,704	156,239	108,728
Kalmar	›	9,461,847	9,230,900	104,186	163,874	268,060	223,715
Götlands	›	2,258,100	2,881,300	29,226	46,445	75,671	57,035
Blekinge	›	3,812,300	13,517,700	63,853	153,360	217,213	195,336
Kristianstads	›	12,176,604	7,216,700	119,093	172,830	291,923	221,857
Malmöhus	›	30,663,678	90,465,927	374,528	1,025,808	1,400,336	1,940,175
Hallands	›	4,358,137	9,553,000	74,365	131,544	205,909	175,519
Göteborgs o. Bohus	›	12,283,342	94,753,209	245,626	882,959	1,128,585	1,865,114
Älfborgs	›	12,901,691	9,594,800	105,215	222,639	327,854	344,579
Skaraborgs	›	9,796,284	9,664,600	116,729	159,870	276,599	240,308
Värmlands	›	16,836,983	12,316,156	125,693	267,527	393,220	466,047
Örebro	›	16,406,791	11,566,000	110,907	271,592	382,499	419,620
Västmanlands	›	10,638,300	10,823,075	85,288	200,180	285,463	305,174
Kopparbergs	›	17,879,030	5,926,020	124,141	275,913	400,054	288,071
Gäflborgs	›	21,302,760	19,490,400	122,877	376,323	499,200	631,921
Västernorrlands	›	23,249,300	16,301,800	103,105	341,131	444,236	760,077
Jämtlands	›	5,901,400	4,131,400	44,919	95,410	140,329	125,831
Västerbottens	›	6,073,870	3,652,600	56,334	96,193	152,527	149,483
Norrbotiens	›	11,537,319	5,025,900	54,725	241,251	295,976	156,744
Summa år 1907		315,260,785	712,752,608	3,226,909	8,761,890	11,988,790	16,142,272
›	›	1906	275,464,650	623,012,068	3,127,878	7,666,805	10,794,683
›	›	1905	255,445,876	567,192,109	3,048,131	7,042,101	10,090,232
›	›	1904	235,205,077	528,212,985	2,975,274	6,684,383	9,659,657
›	›	1903	210,924,472	474,804,743	2,912,795	6,143,477	9,056,272

FORTSATTA BIDRAG

TILL

EN SVENSK BEFOLKNINGSSTATISTIK

FÖR ÅREN 1750—1900

AF

GUSTAV SUNDBÄRG

VII-IX

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET, P. A. NORSTEDT & SÖNER
1909

VII. Folkmängden i åldrarna 0/1 år, 1/3 år och 3/5 år.

Tillägg till häftet 129.

I häftet 129 af denna tidskrift ha vi framlagt en öfversikt — allt från begynnelsen — af uppgifterna om Sveriges folkmängd och dess fördelning efter ålder och kön, — med korrigerings, så vidt möjligt, af talen för åren 1750—1855, hvilka i vissa delar icke äro fullt antagliga i sitt ursprungliga skick.

Denna korrektion för det första seklets vidkommande omfattar de *femåriga* grupper, i hvilka vår befolkningsstatistik alltifrån sin första början särskilt sitt material.

Likaledes ända från begynnelsen har dock den första af dessa femårsgrupper, eller åldern 0/5 år, varit fördelad i trenne undergrupper, i det nämligen första lefnadsåret upptagits för sig (0/1 år) och de öfriga fyra åldersåren sammanförts två och två (1/3 och 3/5 år).

Denna specialfördelning, som är af utomordentlig betydelse för dödlighetsstatistiken, har i det hela blifvit ganska litet uppmärksammas i vår statistik. Den är icke återgifven i 1876 års stora Bihang (»Grunddragen»); ej heller togs den under behandling vid våra korrigeringsförsök i häftet 129.

Sistnämnda förhållande förklaras af att, för *där* afsedda ändamål, något särskiljande af ifrågakvarande folkmängdsgrupper ej var af behovet påkalladt.

Annorlunda blifver förhållandet, när kapitlet om dödligheten skall tagas under behandling. Såsom ofvan antydts, kräfves då med nödvändighet att medelfolkmängderna uträknas också för dessa smärre grupper af åldersår. Och härmed inträder nödvändigheten att till granskning — och där så behöfves korrigerings — upptaga äfven detta parti af vår gamla befolkningsstatistik.

I nästföljande artikel, i förevarande häfte, publiceras medelfolkmängdstalen för dessa åldrar, för hvarje år sedan 1750, — jämte redogörelse för hvilka metoder som kommit till användning, vid beloppens uträknande för de år som icke äro folkräkningsår.

Såsom i sagda artikel visas, är det för dödlighetsberäkningarna den *officiella* folkmängden, som bör komma till användning. Vid en kodifikation af dessa åldrars tal från synpunkten af befolkningens sannolika fördelning efter ålder, är åter nödvändigt att bringa talen i fråga till öfverensstämmelse med de korrigerade talen för åldern 0/5 år i häftet 129.

Beräkningen af folkmängden i åldrarna 0/1 år, 1/3 år och 3/5 år får sig sålunda en dubbel uppgift förelagd, med olika resultat i hvardera fallet: — å ena sidan en uppdelning af den *officiella* medelfolkmängden i åldern 0/5 år (hvilken, såsom i nästa artikel visas, kan anses närmast motsvara de uppgifna talen för de aflidne), å andra sidan en uppdelning af den *korrigerade* folkmängden.

I förra fallet behöfver folkmängden beräknas för *hvarje* kalender-år; i senare fallet åter kan man nöja sig med hvart femte år, — såsom vid öfriga korrekationer af våra folkräkningar.

För beräkningen af den officiella folkmängdens fördelning redogöres utförligt i nästa artikel.

Här åter är uppgiften att bringa de officiella folkräkningsresultaten till öfverensstämmelse med de resultat, vid hvilka vi i häftet 129 stannat såsom de sannolikaste.

Den metod, som i häftet 129 användts för granskningen af de officiella talens värde, är att följa hvarje femårskull från den ena folkräkningen till den andra och efterse huru afgången stämmer med sannolika antalet af dem, som under mellantiden skattat åt döden.

När, såsom här, det gäller ettårs- eller tvåårsgrupper, är denna metod oanvändbar, — af det enkla skäl att vid våra folkräkningar (före år 1860) en viss ettårs- eller tvåårsgrupp icke mera uppträder vid de följande folkräkningarna.

Möjligheten till korrigering är alltså här betydligt förminskad. Man möter den grupp, som skall undersökas, *en* gång i våra officiella tabeller, — men sedan ingen gång mer.

En fullständig undersökning blir under sådana förhållanden ett ganska kompliceradt arbete. Här hafva vi nöjt oss endast med ett ungefärligt *försök*, — som borde fullföljas när gynnsammare omständigheter erbjuda sig än som för närvarande är händelsen.

Vid en närmare granskning af läns- och stiftstabellerna för 1700-talet, — ännu liggande otryckta i Statistiska Centralbyråns arkiv, — har det nämligen visat sig, att dessa tal innehålla ett rätt stort antal *uppenbara* felaktigheter i fråga om här förevarande åldersgrupper (hvilka, såsom ofvan nämndes, *icke* granskades vid utarbetandet af »Grunddragen»). I det stora flertalet fall torde dessa oriktigheter hafva uppkommit genom ren felsummering i socken- eller prosteritabellerna.

Vi stanna således åter inför samma önskemål, som flere gånger mött oss förut: behöfligheten af att de gamla originalhandlingarna till 1700-talets befolkningsstatistik underkastades en *genomgående revision*. Vi upprepa hvad vi redan tidigare yttrat i samma ämne: det är att hoppas att icke några *väsentliga* fel härigenom skola komma i dagen, men denna revision vore en gärd af rättvisa åt det i sig själf så dyrbara materialet och åt Sveriges så högt berömda äldre befolkningsstatistik.

Folkmängden i åldrarna 0/1 år, 1/3 år och 3/5 år, enligt folkräkningarna och enligt approximativa korrektioner.³⁾

År.	Officiella tal. ¹⁾				Korrigerade tal. ²⁾			
	0/1 år.	1/3 år.	3/5 år.	0/5 år.	0/1 år.	1/3 år.	3/5 år.	0/5 år.
1751.....	56,713	101,382	92,456	250,551	.	.	.	.
1754.....	55,800	100,142	97,503	253,445	.	.	.	.
1757.....	50,864	98,808	98,847	248,519	.	.	.	.
1763.....	54,849	100,395	101,059	256,303	.	.	.	.
1766.....	52,547	101,018	103,883	257,448	.	.	.	.
1769.....	55,165	103,559	105,289	264,013	.	.	.	.
1772.....	51,118	99,372	102,052	252,542	.	.	.	.
1750.....	.	.	.	243,283	53,000	95,000	87,915	235,915
1755.....	.	.	.	256,830	57,500	104,276	94,540	256,316
1760.....	55,855	99,657	100,396	255,908	57,000	98,687	89,722	245,409
1765.....	.	.	.	258,467	54,500	100,553	91,078	246,131
1770.....	.	.	.	262,715	56,000	100,526	93,604	250,130
1775.....	61,471	98,658	96,756	256,885	60,171	93,218	77,955	231,344
1780.....	65,935	111,726	104,413	282,074	64,835	111,726	93,258	269,819
1785.....	56,523	103,013	105,277	264,813	56,273	101,232	93,520	251,025
1790.....	55,882	106,496	106,415	268,793	56,432	106,496	96,143	259,071
1795.....	60,832	120,497	116,599	297,928	60,832	119,724	106,930	287,486
1800.....	55,405	118,446	123,082	296,933	55,405	116,839	107,310	279,554
1805.....	65,096	121,380	114,586	301,012	65,096	119,920	102,419	287,435
1810.....	67,163	104,656	108,180	279,999	67,163	102,505	97,214	266,882
1815.....	72,736	116,640	119,096	308,472	72,736	112,950	110,590	296,276
1820.....	73,131	134,574	129,847	337,552	73,131	134,062	125,042	332,235
1825.....	87,401	161,560	146,721	395,682	87,401	159,433	143,003	389,837
1830.....	81,115	158,461	145,340	384,916	81,115	155,404	134,490	371,009
1835.....	85,895	167,488	142,489	395,872	85,895	164,475	133,577	383,947
1840.....	86,216	152,266	148,129	386,611	86,216	147,740	139,030	372,986
1845.....	90,574	173,210	156,126	419,910	90,574	170,335	151,216	412,125
1850.....	97,037	184,497	156,173	437,707	97,037	181,457	154,458	432,952
1855.....	102,403	193,499	171,519	467,421	102,403	190,291	163,345	456,039
1860.....	119,443	215,413	178,757	513,613	119,443	215,413	178,757	513,613
1865.....	120,783	223,865	199,072	543,720	120,783	223,865	199,072	543,720
1870.....	106,649	185,138	199,297	491,084	106,649	185,138	199,297	491,084
1875.....	121,072	218,871	205,789	545,732	121,072	218,871	205,789	545,732
1880.....	120,755	227,819	214,157	562,731	120,755	227,819	214,157	562,731
1885.....	125,537	231,578	214,475	571,590	125,537	231,578	214,475	571,590
1890.....	121,835	230,724	230,046	582,605	121,835	230,724	230,046	582,605
1895.....	125,944	230,754	221,946	578,644	125,944	230,754	221,946	578,644
1900.....	127,290	234,479	227,358	589,127	127,290	234,479	227,358	589,127

¹⁾ Slutsumman 0,5 år för åren 1750, 1755, 1765, 1770 och 1810—1875 äro upptagna i enlighet med Bihaget till 1876 års Befolkningsstatistik (»Grunddragen»); för åfräga äldre äro talen hämtade ur sammändragstabellerna i Statistiska Centralbyråns arkiv. Anmärkas må att, för åren 1751, 1754, 1757 o. s. v. till och med 1772, summorna för åldern 0,5 år här icke öfverensstämma med Grunddragens tal. Här äro nämligen införda arkivtabellernas siffror för åldrarna 0/1 år, 1/3 år och 3/5 år, hvarest dessa summerats. I Grunddragen åter ha samtliga femårsgrupper, alltså äfven gruppen 0,5 år, genomgått vissa proportionella jämkningar för att bringas till öfverensstämmelse med slutfolkmängden. Grunddragens tal för gruppen 0,5 år för åren 1751, 1754, 1757, 1760, 1763, 1766, 1769 och 1772 äro i ordning: 252,013, 257,711, 252,772, 259,704, 256,225, 260,143, 263,984 och 255,448. — ²⁾ Slutsummorna för åldern 0,5 år enligt beräkningarna i Statistisk Tidskrift häftet 129. — ³⁾ Population à l'âge de 0/1 an, de 1/3 ans et de 3/5 ans: chiffres officiels et chiffres approximativement corrigés (pour les années 1750 à 1855); voir livr. 129.

Officiella tal för folkmängden i åldrarna 0/1 år, 1/3 år och 3/5 år, åren 1751—1860, med fördelning efter kön.¹⁾

År.	0/1 år.		1/3 år.		3/5 år.		0/5 år.	
	Mankön.	Kvinnkön.	Mankön.	Kvinnkön.	Mankön.	Kvinnkön.	Mankön.	Kvinnkön.
1751.....	28,730	27,983	47,778	53,604	46,055	46,401	122,563	127,988
1754.....	28,211	27,589	49,974	50,168	48,355	49,148	126,540	126,905
1757.....	25,556	25,308	48,858	49,950	49,209	49,638	123,623	124,896
1760.....	27,693	28,162	49,301	50,356	50,029	50,367	127,023	128,885
1763.....	27,717	27,132	49,906	50,489	50,200	50,859	127,823	128,480
1766.....	27,598	24,949	49,817	51,201	52,223	51,660	129,638	127,810
1769.....	28,310	26,855	50,802	52,757	51,365	53,924	130,477	133,536
1772.....	25,941	25,177	48,723	50,649	50,750	51,302	125,414	127,128
1775.....	30,159	31,312	49,324	49,334	48,285	48,471	127,768	129,117
1780.....	32,435	33,500	56,053	55,673	51,793	52,620	140,281	141,793
1785.....	28,375	28,148	51,283	51,730	52,325	52,952	131,983	132,830
1790.....	28,558	27,324	53,170	53,326	52,751	53,664	134,479	134,314
1795.....	30,782	30,050	59,893	60,604	58,197	58,402	148,872	149,056
1800.....	28,083	27,322	59,117	59,329	60,721	62,361	147,921	149,012
1805.....	32,591	32,505	60,435	60,945	57,100	57,436	150,126	150,886
1810.....	33,821	33,342	52,006	52,650	53,741	54,439	139,568	140,431
1815.....	36,833	35,903	58,183	58,457	59,064	60,032	154,080	154,392
1820.....	37,079	36,052	67,287	67,287	64,873	64,974	169,239	168,313
1825.....	43,945	43,456	81,133	80,427	73,453	73,268	198,531	197,151
1830.....	40,983	40,132	79,054	79,407	72,528	72,812	192,565	192,351
1835.....	43,427	42,468	83,910	83,578	71,440	71,049	198,777	197,095
1840.....	43,744	42,472	76,207	76,059	74,022	74,107	198,973	192,638
1845.....	45,535	45,039	86,688	86,522	77,785	78,341	210,008	209,902
1850.....	49,084	47,953	92,494	92,003	78,511	77,662	220,089	217,618
1855.....	52,143	50,260	97,055	96,444	88,596	82,923	237,794	229,627
1860.....	60,597	58,846	108,517	106,896	89,707	89,050	258,821	254,792

Men en dylik revision kan naturligtvis aldrig vara en uppgift för den enskilde forskaren, — åtminstone ej utan kraftigt bistånd från det offentligas sida.

Tills en dylik revision kommit till stånd, har det synts oss ej vara skäl att nedlägga alltför mycket arbete på den allt hittills uppskjutna granskningen af de betydelsefulla folkmängdsuppgifterna för de yngsta lefnadsåren.

Att vi i alla fall göra ett försök här, beror på att vi gärna vilja se vårt arbete i häftet 129 åtminstone preliminärt fördt till sitt slut. Och för öfrigt erbjuder ju ämnet sig själf i förening med nästa artikels medelfolkmängdsberäkningar, hvilka framtvingats af dödlighetsstatistikens behof.

Våra beräkningar i häftet 129 hafva bland annat utvisat att vid våra äldre folkräkningar — ja ända fram till år 1855 — *åldern 0/5 år var för högt upptagen*, på bekostnad af åldern 5/10 år.

¹⁾ Population; chiffres officiels; hommes (Mankön), femmes (Kvinnkön).

Korrigerade tal för folkmängden i åldrarna 0/1 år, 1/3 år och 3/5 år, åren 1750—1900, med fördelning efter kön.¹⁾

År.	0/1 år.		1/3 år.		3/5 år.		0.5 år.	
	Mankön.	Kvinnkön.	Mankön.	Kvinnkön.	Mankön.	Kvinnkön.	Mankön.	Kvinnkön.
1750.....	26,894	26,106	47,087	47,913	43,495	44,420	117,476	118,439
1755.....	28,998	28,502	51,895	52,381	46,978	47,562	127,871	128,445
1760.....	28,708	28,292	48,896	49,791	44,365	45,357	121,969	123,440
1765.....	27,563	26,937	50,039	50,514	45,250	45,828	122,852	123,279
1770.....	28,363	27,637	49,807	50,719	46,295	47,309	124,465	125,665
1775.....	30,406	29,765	46,350	46,868	38,669	39,286	115,425	115,919
1780.....	32,636	32,199	55,592	56,134	46,308	46,950	134,536	135,283
1785.....	28,250	28,023	50,346	50,886	46,440	47,080	125,036	125,989
1790.....	28,457	27,975	53,108	53,388	47,882	48,261	129,447	129,624
1795.....	30,782	30,050	59,568	60,156	53,121	53,809	143,471	144,015
1800.....	28,083	27,322	58,067	58,772	53,254	54,056	139,404	140,150
1805.....	32,859	32,237	59,835	60,085	51,035	51,384	143,729	143,706
1810.....	33,821	33,342	51,214	51,291	48,519	48,695	133,554	133,328
1815.....	36,833	35,903	56,311	56,639	55,081	55,509	148,225	148,051
1820.....	37,079	36,052	66,950	67,112	62,390	62,652	166,419	165,816
1825.....	43,945	43,456	80,101	79,332	71,836	71,167	195,882	193,955
1830.....	40,983	40,132	77,716	77,688	67,208	67,282	185,907	185,102
1835.....	43,427	42,468	82,620	81,855	67,120	66,457	193,167	190,780
1840.....	43,744	42,472	74,018	73,722	69,613	69,417	187,375	185,611
1845.....	45,535	45,039	85,414	84,921	75,804	75,412	206,753	205,372
1850.....	49,084	47,953	91,209	90,248	77,659	76,799	217,952	215,000
1855.....	52,143	50,260	95,564	94,727	82,041	81,304	229,748	226,291
1860.....	60,597	58,846	108,517	106,895	89,707	89,050	258,821	254,792
1865.....	61,006	59,777	113,019	110,846	100,018	99,054	274,043	269,677
1870.....	54,346	52,303	93,338	91,800	100,831	98,466	248,515	242,569
1875.....	61,438	59,634	110,725	108,146	104,363	101,426	276,526	269,206
1880.....	61,122	59,633	115,282	112,537	108,364	105,793	284,768	277,963
1885.....	63,933	61,604	117,598	113,980	108,834	105,641	290,365	281,225
1890.....	61,899	59,936	116,695	114,029	116,457	113,589	295,051	287,554
1895.....	64,313	61,631	117,386	113,368	112,452	109,494	294,151	284,493
1900.....	64,689	62,601	119,340	115,139	115,653	111,705	299,682	289,445

Då det nu gäller att undersöka talen för förstnämnda ålders underafdelningar, blir spørsmålet huruvida nämnda felaktighet fördelar sig på alla tre grupperna, eller endast på någon viss af dem.

Hvad då först angår *åldern 0/1 år*, är densamma jämförelsevis lätt att kontrollera. Såsom i nästa artikel visas, verkställes profvet genom att minska resp. års antal af lefvande födde med tre fjärdedelar af antalet barn, som under året afidit i yngre ålder än ett år.

Utföres detta prof för folkräkningsåren, stämmer resultatet för det mesta mycket bra. Den beräknade siffran blir i regeln något högre än den verkliga, ett resultat hvars sannolikhet uppvisas sid. 189 här nedan. Af detta tro vi oss kunna draga den slutsatsen, att några generella felaktigheter icke vidlåda åldern 0/1 år, — helt rimligt, då denna grupp

¹⁾ Population; chiffres corrigés (pour les années 1750—1855); hommes (Mankön), femmes (Kvinnkön).

är synnerligen väl afgränsad och knappast bör ha kunnat framkalla något missförstånd.

Vi ha alltså ansett oss kunna behålla de officiella talen för åldersgruppen 0/1 år, såsom af tabellen sid. 179 framgår. Att i några fall ändringar ändock vidtagits, beror på de speciella felaktigheter, som antydast sid. 184. — För de år, som icke äro folkräkningsår (åren 1750, 1755, 1765 och 1770), ha vi begagnat oss af här närmast ofvan angifna metod och minskat beräkningens resultat något, i ungefärlig öfverensstämmelse med den skillnad som folkräkningsåren förete mot de beräknade siffrorna.

Vi finna alltså mycket sannolikt, att det nyssnämnda felet för gruppen 0/5 år faller uteslutande på åldrarna $1/3$ år och $3/5$ år. För att pröfva folkräkningarnas resultat för dessa grupper ha vi begagnat de preliminära resultat, som omnämnas sid. 191 och 192; dessa ha proportionellt jämkats till öfverensstämmelse med den *korrigerade* slutsumman.

Resultatet denna gång blef, att våra beräknade tal stämde tämligen väl med de officiella siffrorna för *åldern $1/3$ år*. I regeln blefvo dock våra siffror något lägre än de uppgifna, hvilket skulle innebära att i alla fall *någon* del af felet drabbar också denna grupp.

Då beräkningen är osäker och skillnaderna icke äro alltför stora, skulle man vara frestad att äfven för åldern $1/3$ år behålla de officiella talen, — liksom redan skett för åldern 0/1 år.

Detta skulle emellertid leda till att *hela* afdraget för femårsgruppen förlades till åldern $3/5$ år, som härigenom skulle komma att undergå en delvis mycket betydlig förändring.

För att undvika alltför vanskliga rubbningar, har den utvägen vidtagits, att, där för åldern $1/3$ år våra beräkningar ledt till en nedsättning, ha vi accepterat aritmetiska mediet mellan de beräknade och de uppgifna talen. På så sätt hafva uppstått de »korrigerade siffrorna» för åldern $1/3$ år i tabellen sid. 179.

Hvad som ytterligare återstår af folkmängden i femårsgruppen 0/5 år, kommer då att utgöra *åldern $3/5$ år*.

Att denna grupp får vidkännas den starkaste korrigeringen, är ju icke orimligt, då den ligger närmast intill den femårsgrupp ($5/10$ år), med hvilken förväxlingen skett.

Under tidens gång aftager korrektionens omfattning ganska betydligt, såsom tabellen sid. 179 visar, och mot periodens slut (framemot år 1855) är skillnaden mellan nedsättningen för åldern $3/5$ år och för åldern $1/3$ år icke synnerligen framträdande.

Af de enskilda år, som upptagas sid. 179, fäster sig uppmärksamheten särskildt vid året 1775. De abnorma växlingarna i dödligheten under de närmast föregående åren göra beräkningarna för detta år synnerligen vanskliga. Men äfven de officiella talen synas oss i detta fall vara ovanligt långt från trovärdigheten. Man erinrar sig, att vi här äro inne i den minst tillförlitliga perioden af vår statistiks historia.

När så stora rubbningar gjorts uti officiella siffror, som här skett i fråga om åldern 3/5 år, — man gifve akt på de betydliga nedsättningarna i tabellen å sid. 179, — önskar man gärna erhålla åtminstone *någon* kontroll å resultatets rimlighet. Kan man verkligen våga betrakta våra korrekitioner såsom sannolika, eller är folkmängden i åldern 3/5 år nu nedsatt så mycket, att den ej längre står i rimlig proportion till åldrarna 0/1 år och 1/3 år?

En möjlighet att härom vinna en föreställning gifver den »Standard-befolkning», som författaren för många år sedan konstruerat och som är återgifven bland annat i våra »Aperçus statistiques internationaux» (elfte årgången sid. 114). Densamma är byggd på talen för Sveriges befolkning under en period med en årlig folkökning af ungefär 9 promille, och med en uppdelning i ettårsgrupper ungefärligen på grund af dödlighets- och lifslängdstabellen för årtiondet 1861/70. Huru ställa sig nu, enligt denna »standard», proportionerna inbördes mellan åldrarna 0/1 år, 1/3 år och 3/5 år?

Svaret blir, att, af tiotusen inb. af hela folkmängden, falla på första lefnadsåret 282 individer, på andra och tredje lefnadsåren 516, och på fjärde och femte åren 472. Sättes första lefnadsårets siffra = 100, blirver alltså den andra gruppens tal = 183, och den tredje gruppens = 167.

Summerar man så i tabellen sid. 179 våra »korrigerade» tal för åren 1750—1855, blirver slutsumman för åldern 0/1 år = 1,540,715, för åldern 1/3 år = 2,786,849, och för åldern 3/5 år = 2,486,359. Sättes äfven här första lefnadsårets tal = 100, blirver andra gruppens tal = 181, och tredje gruppens = 161. Här ofvan finna vi att Standardbefolkningen gifver för de två senare proportionerna talen 183 och 167.

Resultatet är åtminstone icke oantagligt. Att våra beräknade tal för åren 1750—1855 utvisa en jämförelsevis stor afgång från första lefnadsåret till det fjärde och det femte, är ju icke orimligt, när man erinrar sig den betydligt större dödligheten under denna tidrymd än under 1860-talet, hvars förhållanden — såsom ofvan nämnes — delvis ligga till grund för standardberäkningen. I någon mån motväges dock detta förhållande af den svagare folkökningen under äldre tider.

För åren 1860—1900 (talen för hvart femte år, sid. 179) blifva slutsummorna för de tre grupperna resp. 1,089,308, 1,998,641 och 1,890,897. Proportionerna blifva alltså: 100, 183 och 174, mot standardproportionerna 100, 183 och 167. När talet för åldern 3/5 år här ligger så mycket *öfver* standard, som nu visar sig vara fallet (174 mot 167) — till följd af minskad dödlighet, — är ju ej alldeles omöjligt att proportionen för tiden 1750—1855, med dess högre dödlighet, kan ha legat ungefär lika mycket *under* (161 mot 167).

Summerar man *de officiella* talen sid. 179 från och med 1751 till och med 1855, får man för gruppen 0/1 år talet 1,697,726, för 1/3 år: 3,131,400, och för 3/5 år: 2,992,183. Proportionerna här blifva alltså: 100, 184 och 176. Afgången från första till fjärde och femte lefnadsåren

skulle alltså varit *mindre* under denna tid än under tidrymden 1860—1900. Oantagligheten häraf ligger i öppen dag. Genom våra korrekationer ha dessa tal nedsatts till resp. 181 och 161.

Summerar man »de korrigerade talen» sid. 179 för *alla* där upptagna år, blir resultatet följande. På åldern 0/1 år komma sammanlagt 2,630,023 individer, på åldern 1/3 år 4,785,490, på åldern 3/5 år 4,377,256, och på hela gruppen 0/5 år 11,792,769 personer.

I procent af det hela upptaga alltså de tre undergrupperna resp. 22.3020, 40.5799 och 37.1181 procent.

Då nu, enligt häftet 129, i medeltal för hela den långa tidrymden 1751—1900, hvarje million af Sveriges folkmängd omfattat 124,001 barn i åldern 0/5 år, så skulle alltså detta resultat fördela sig på följande sätt på de tre undergrupperna:

I åldern 0/1 år	27,655 på en million
» åldern 1/3 »	50,320 » » »
» åldern 3/5 »	46,026 » » »
Summa 124,001 på en million.	

Sättes gruppen 0/1 år här = 100, blifva alltså talen för de följande båda grupperna resp. 182 och 166. Standardtabellens proportioner äro, såsom redan flere gånger omnämnts: 100, 183 och 167.

Att uträkna de särskilda undergrupperna på en million af totalfolkmängden för hvarje folkräkningsår har ej fullt samma intresse som i fråga om de femåriga åldersgrupperna. Åtminstone kan den uträkningen uppskjutas tills här förevarande mera preliminära tal kunna utbytas mot sådana af större noggrannhet.

Man- och kvinnkön. Tabellen sid. 180 upptager folkmängdens fördelning efter kön inom här förevarande grupper, — efter de officiella folkräkningsresultaten. En blick på de äldre talen är nog för att öfvertyga om att här föreligga åtskilliga betydande felaktigheter. Går man till läns- eller stiftssammandragen i Statistiska Centralbyråns arkiv, framträda också felen tydligt.

Emellertid är det i detta fall jämförelsevis lätt att på ett ungefär korrigera felen, enär ju i dessa åldrar mankönets och kvinnkönets uumerär är nästan enahanda. Vid fallen af grof oöfverensstämmelse behöfver man endast, genom jämförelse med föregående och efterföljande folkräkningar, konstatera, hvilkendera siffran, mankönets eller kvinnkönets, är den rimliga, och sedan förändra det andra könets tal till ungefärlig likhet härmed. På detta sätt hafva uppstått de afvikelser, som i tabellen å sid. 179 förekomma för åldern 0/1 år mellan de officiella och de korrigerade talen för åren 1775, 1780, 1785 och 1790. Man igenkänner alltid den tid — den gustavianska, — som i vår befolkningsstatistik historia betecknar vårdslöshetens och förfallets period.

Vår uppgift här har nu varit dels att återinföra rimliga proportioner mellan mankönets och kvinnkönets numerär i hvarje fall, dels att bringa de tre undergruppernas summor till öfverensstämmelse med de korrigerade talen i häftet 129.

För åldern 0/1 år ha härvid så långt som möjligt de officiella talen behållits, — såsom fallet var äfven i fråga om denna ålders slutsumma. Om korrektionerna för åren 1775—1790 är taladt här närmast ofvan. För åren 1750, 1755, 1765 och 1770, då inga folkräkningar höllos, har mankönets öfvertalighet beräknats genom interpolationer på grund af talen för närliggande folkräkningsår.

Huru förfarits i fråga om grupperna 1/3 år och 3/5 år, är demonstreradt sid. 194 här nedan. Man bemärke ock den därstädes gjorda reservationen.

Såsom den nu föreligger är tabellen å sid. 181 fri från uppenbart oantagliga siffror, — något som visst icke är fallet med den officiella tabellen (sid. 180). Men med några större anspråk framträda dock här gjorda korrigeringar icke. Därför ha vi ej heller ansett skäligt att här uträkna de relativa proportionstalen, eller antalet mankön mot 1,000 kvinnkön.

Äfven där de officiella talen (sid. 180) äro rimliga, framträder för öfrigt den egendomligheten, att kvinnkønet under äldre tider uppvisar ett bestämdt öfverskott öfver mankønet i åldrarna 1/3 och 3/5 år. Detta är visserligen ej i och för sig otänkbart, men det märkliga är, att detta öfverskott i regeln är *större* än det som förekommer i nästa åldersgrupp, eller gruppen 5/10 år. Mankønets relativa numerär stiger således igen, efter att från åldern 0/1 år ha gått tillbaka. Detta innebär att under någon del af här behandlade åldersår mankønets dödlighet skulle hafva *understigit* kvinnkønets. Dödlighetsstatistiken åter uttalar sig på det bestämdaste *emot* ett sådant antagande.

Ett nytt skäl alltså, hvarför en genomgående revision af dessa gamla folkmängdssiffror skulle vara af behovet påkallad. I detta fall hafva korrektionerna sid. 181 ej förmått råda bot på missförhållandet.

VIII. Medelfolkmängden efter ålder och kön, för beräkning af dödstalen.

I häftet 139 af denna tidskrift hafva meddelats utförliga tabeller öfver medelfolkmängdens fördelning efter kön, ålder och familjeställning i Sverige åren 1751—1900. Med afseende å dessa tabeller äro följande båda omständigheter att märka, nämligen:

dels att de grunda sig på approximativt *korrigerade* folkmängds-siffror för åren 1750—1855 — tillkomna för att underlätta möjligast noggranna beräkning af fördelningen inom hvarje ålder efter familjeställning;

dels att desamma redogöra för femåriga åldersklasser blott för åldrarna mellan 15 och 50 år, under det att (med ett par oväsentliga undantag) grupperna 0/15 och 50/ ω behandlas hvar för sig i klump.

Redan sistnämnda omständighet erfordrar en komplettering för att göra dessa medelfolkmängdstabeller användbara för en fullständig uträkning af *dödstalen*, — i det äfven vår äldsta befolkningsstatistik fördelar de aflidnes antal i femårsgrupper allt intill lifvets gräns (eller åtminstone till åldern 90 år).

Hvad som närmast skulle vara att för ändamålet göra, synes då vara att komplettera tabellerna i häftet 139 med specifikationer för åldrarna 0/15 och 50/ ω år.

I själfva verket ha vi dock gått en annan väg.

Tabellerna i häftet 139 äro resultatet af möjligast noggranna beräkningar angående befolkningens kombinerade fördelning efter kön, ålder och familjeställning, inom midtelgrupperna, — i akt och mening att vinna tillfredsställande jämförelseled med antalet af giftermål och födelser.

När det åter gäller en jämförelse med antalet af lidne, alltså ett uträknande af *dödstalen*, har det synts oss som skulle de officiella folkmängdstalen vara icke blott användbara för detta ändamål, utan kanske till och med att *föredraga* framför de korrigerade.

Det förhåller sig nämligen så, att de åldersgrupper, i hvilka vår officiella statistik uppdelat *folkmängden*, i hufvudsak varit desamma som användts för klassifikationen af de *aflidne*. Särskildt gäller detta om den åldersgrupp, som här är af den största betydelsen, nämligen gruppen 0/5 år. Denna har städse, i såväl folkmängds- som döds-

tabellerna, varit fördelad i de tre undergrupperna 0/1 år, 1/3 år och 3/5 år, — fram till år 1860, efter hvilken tid i bägge fallen genomförts en fördelning i *ettårsgrupper*.

Då nu ofvannämnda fördelning af åldern 0/5 år i *undergrupper* påtagligen bidragit att förvilla våra gamla tabellförfattares uppfattning (se häftet 129 af denna tidskrift), så att till folkmängden inom denna grupp oriktigt hänförts också en hel del barn som rätteligen bort räknas till gruppen 5/10 år, så ligger det nära till hands att antaga, att *samma oriktiga uppfattning gjort sig gällande äfven i fråga om uppdelningen af de döde*.

Detta synes oss åtminstone sannolikare, än att förutsätta att de pastorer, som misstagit sig, skulle följt en oriktig princip när de upp-gjorde folkmängdens fördelning, men så öfvergått till en fullt rationell princip, när det gällde att fördela de döde. Om också detta kan hafva inträffat någon gång, synes det dock mest sannolikt, att vederbörande pastorer i bägge fallen användt ungefär samma tillvägagångssätt, — antingen förfarit riktigt i båda fallen eller oriktigt i bägge.

Under sådana förhållanden synes det oss att man kan våga förut-sätta en *större* motsvarighet mellan de officiella folkmängdssiffrorna och de officiella dödssiffrorna, än mellan dessa senare och de korrigerade folkmängdstalen i häftena 129 och 139.

Till följd häraf är det som vi i de medelfolkmängdstabeller, som nu framläggas och som äro afsedda för dödstalens beräkning, återvändt till de officiella folkmängdsbeloppen.

Med »*officiella tal*» mena vi då, här såsom annars, de kodifierade talen i »1876 års Bihang» (Grunddragen).

I sistnämnda »Bihang» finna vi därför en god del af vårt arbete undangjort. Hvad som därstädes tryter och alltså måst här ut-arbetas, är:

dels fördelningen af åldrarna *öfver 60 år*, hvilka i »Bihanget» äro sammanslagna till en enda grupp;

dels fördelningen efter kön inom åldrarna 0/15 år och 50/∞ år;

dels talen för mankønet i åldrarna 15/50 år, hvilka visserligen ut-räknades för 1876 års Bihang men ej i tryck offentliggjordes;

dels, naturligtvis, talen för åren 1876—1900, hvilka till största delen kunnat hämtas ur den officiella statistiken för hvarje särskildt år.

Tillvägagångssättet vid uträkandet af de i Tab. 1 här nedan före-kommande tal, som ej kunnat hämtas från »Grunddragen», har varit detsamma som i nämnda arbete, d. v. s. folkmängden har uträknats för

hvarje års slut (mellan folkräkningarna) genom aritmetiska interpolationer, hvarefter de särskilda åldrarnas tal proportionaliter jämkats till öfverensstämmelse med den för hvarje år kända slutsumman af folkmängden (för hvardera könet för sig). Sedan folkmängden för hvarje års utgång på detta sätt vunnits, ha, såsom vanligt, beräknats aritmetiska media mellan talen för årets slut och för dess början, hvilka media fått representera medelfolkmängden.

Tvåne åldersgrupper erfordra emellertid här en särskild redogörelse, nämligen åldern 0/5 år och åldern 90/∞ år.

A) **Åldern 0/5 år.** Att denna grupp alltifrån vår befolkningsstatistiks begynnelse uppträder fördelad i trenne undergrupper (0/1 år, 1/3 år och 3/5 år) har varit af en synnerligen stor betydelse för den svenska dödlighetsstatistiken. Härigenom är det, som vi kunna i detalj studera dödligheten inom de så utomordentligt viktiga första lefnadsåren sedan mer än etthundrafemtio år tillbaka.

För sistnämnda ändamål kräfvess emellertid ingen bearbetning af uppgifterna om *folkmängden* i åldern 0/1 år. Antalet döde i första lefnadsåret plägar nämligen jämföras, icke med motsvarande folkmängd utan med motsvarande antal lefvande födde. Eller för att begagna en terminologi, som författaren har sökt införa: man plägar för denna ålder icke beräkna »dödstalet» utan »dödsrisken».

Inom statistiken öfver *folkmängden* har också den nu omnämnda tredelningen af gruppen 0/5 år vunnit ganska litet beaktande. Den är icke alls tagen med i 1876 års stora Bihang (»Grunddragen»), och, såsom i artikeln här förut (N:r VII) påpekats, har författaren af dessa rader ej heller behandlat ifrågavarande undergrupper i sina generella försök att korrigera uppgifterna om åldersfördelningen inom vårt lands befolkning, i häftet 129. Orsaken till sistnämnda förhållande är att en korrektion i detta fall ej låter sig utföra efter samma metoder som för de femåriga åldersgrupperna; för ändamålet med beräkningarna i häftet 129 var icke heller någon uppdelning af femårsgruppen 0/5 år af behovet påkallad. — I närmast föregående artikel af detta häfte har frågan för första gången ägnats någon uppmärksamhet, — om än någon uttömmande behandling ej håller där kunnat komma till stånd.

Preliminärt har förf. beräknat *medelfolkmängden* i åldrarna 0/1 år, 1/3 år och 3/5 år för femårs- och tioårsperioder i häftet 135. Dessa tal ligga till grund för de dödstal för nyssnämnda grupper, hvilka meddelas i »Bevölkerungsstatistik Schwedens 1750—1900», sid. 131 ff.

Ett mera utfördt försök till medelfolkmängdens beräkning för dessa grupper är det som nu framlägges i här förevarande Tab. 1.

I viss mån stödja sig naturligtvis dessa beräkningar på de kalkyler, som redan äro förebragta i föregående artikel. En redan antydd omständighet gör dock att detta blir händelsen i mindre grad än man vore

benägen förutsätta; denna omständighet är att vi, när afses medelfolkmängder för dödlighetsberäkningar, nödgas bringa de tre undergruppernas tal till öfverensstämmelse med de *officiella* slutsummorna i åldern 0/5 år. Vid en beräkning, afsedd att möjligast noggrannt belysa *åldersfördelningen*, såsom i föregående artikel, har åter undergruppernas tal måst bringas att öfverensstämma med de korrigerade talen för åldern 0/5 år i häftet 129. Här föreligga således i själfva verket tvänne olika uppgifter, som åtminstone *låta* sig lösas så godt som oberoende af hvarandra.

Vårt syfte här är endast att approximativt fördela de officiella medelfolkmängderna för hvarje år i åldern 0/5 år på de tre mindre grupperna 0/1 år, 1/3 år och 3/5 år. För ändamålet måste dock denna fördelning genomföras äfven för hvarje års *utgång*.

Hvad då först angår åldern 0/1 år, är beräkningen härvidlag ganska enkel, i det man känner både de föddes antal och antalet döda hvarje år i första lefnadsåret. Hvad man ytterligare behöfde veta, är huru nyssnämnda antal döde fördelat sig på de tvänne olika födelseår, som i hvarje fall komma i fråga. För att vinna en ungefärlig föreställning härom ha vi begagnat oss af E. Sidenbladhs beräkning för åren 1860/66, som är den äldsta period för hvilken upplysningar föreligga. Enligt sagda beräkning kommo, af antalet i första lefnadsåret afidne, tre fjärdedelar på kalenderåret i fråga själf, medan den sista fjärdedelen utgjordes af barn, som voro födda under närmast föregående kalenderår. I brist på andra upplysningar ha vi då förutsatt dessa proportioner såsom giltiga äfven för tidrymden 1750—1859.

Beräkningen har tillgått på följande sätt. Vi taga som exempel ett folkräkningsår, då vi alltså kunna kontrollera huru beräkningen utfaller. Välja vi året 1800, blir resultatet följande. Det året utgjorde antalet lefvande födda barn 67,555. Antalet afidne i första lefnadsåret var 16,191; af dem antagas tre fjärdedelar hafva varit födda under året, alltså 12,143. Folkmängden vid årets slut i åldern 0/1 år blir då = 67,555—12,143 = 55,412. Folkräkningens resultat var 55,405.

Detta är nu en lyckträff. Så tillfredsställande blir utfallet visst icke alltid, men i regeln äro dock differenserna ganska små. Summera vi våra beräkningar för de fjorton folkräkningsåren från 1751 till och med 1800, blir resultatet omkring 804,000; sammanlägger man resultatet från folkräkningarna, blir detta 789,000. För de elfva folkräkningarna från 1805 till 1855, blir summan i ena fallet 921,000, i det andra fallet 909,000.

För båda perioderna leda alltså våra beräkningar till något högre tal än som gifvits af folkräkningarna. I någon mån skulle ju detta kunna förklaras af utflyttningarna, men dessa bilda säkerligen icke någon tillräcklig förklaringsgrund. Rimligare är att antaga, att den grundproportion, från hvilken vi utgå, eller att tre fjärdedelar af de afidna tillhöra kalenderårets egen födelsekull, är något för låg. Denna proportion är, såsom nyss nämndes, hämtad från 1860-talet. I äldre tider

skulle, — såsom det nu tyckes, — något mer än tre fjärdedelar hafva tillhört kalenderåret själf, d. v. s.: dödsfallen skulle i något större proportion än nu för tiden hafva samlat sig på de tidigaste lefnads-månaderna. Detta resultat är ju ganska rimligt.

Antagandet bestyrkes också däraf, att resultatet framträder sådant som här antydts ej blott för samtliga folkräkningar i en summa, utan också, nära nog undantagslöst, vid hvarje folkräkning för sig. Det enda nämnvärda undantaget är året 1772, då vår beräkning leder till 48,387, men folkräkningen gaf 51,118. Här är visserligen öfverskottet så stort, att man knappast kan undgå att antaga förevaron af fel i de officiella tabellerna. Men att *något* öfverskott borde uppstå detta år, — om någonsin, — kan man vänta sig däraf, att detta år företer den lägsta nativiteten och den högsta barndödligheten af alla år, under hvilka folkräkning förekommit. Redan till följd af det minskade antalet födde bör nämligen årets relativa dödsbidrag blifva i och för sig minskadt, — i jämförelse med närmast föregående året, med dess högre antal födde. Och härtill kommer att under år af hungersnöd och hög dödlighet — såsom 1772 — dödligheten i barndomsåldern, enligt hvad erfarenheten visar, gärna förskjuter sig något mera till de senare barnåren, än som annars är vanligt; möjligt är då att äfven inom det första lefnadsåret någon förskjutning äger rum till de senare lefnads-månaderna. Proportionen $\frac{3}{4}$ bör alltså under dylika år snarast blifva för hög, — äfven för så aflägsna tider som de, om hvilka här är tal.

Såsom ofvan nämnes blifver summan af våra beräknade tal för de tjugufem folkräkningarna från 1751 till 1855 omkring 1,725,000, medan de vid folkräkningarna gifna talen för samma år gifva en summa af 1,698,000. Det framgår häraf, såsom förut visats, att prästerskapets uppgifter om folkmängden i åldern $\frac{0}{1}$ äro i allmänhet att betrakta såsom sannolika och icke kunna sägas vara för höga. Då våra äldre folkmängdstabeller upptagit åldersgruppen $\frac{0}{5}$ år för högt — såsom ådagalagts i häftet 129, — falla felaktigheterna alltså på de båda följande undergrupperna: $\frac{1}{3}$ år och $\frac{3}{5}$ år. Detta är ju också mycket rimligt: gruppen $\frac{0}{1}$ år är ju så klart begränsad, att i fråga om denna något missförstånd näppeligen behöfver förutsättas.

Hvad så angår den slutliga uträkningen af talen för åldern $\frac{0}{1}$ år — i Tab. 1, — har densamma skett på det sätt, att för hvar af åren 1751/1810 afgången från födelsen antagits = $\frac{3}{4}$ af medeldödsrisken för nämnda period (203½ promille), alltså = 153 promille. För hvar och ett af de följande årtiondena (1811/20 . . . 1851/60) har för hvarje år inom decenniet afgången satts = $\frac{3}{4}$ af årtiondets medeldödsrisk.

Möjligen hade det varit bättre att använda för hvarje år talet för dess egen dödsrisk, — ej, såsom här, medeltalet för en längre period. Vårt här ofvan angifna tillvägagångssätt kan dock försvaras, såsom innebärande — till en viss grad — en utjämning, af det slag, hvars be-

höfghet redan påpekats i fråga om året 1772. Då man nämligen för detta år nu förutsatt blott medeldödsrisken, 203[·] promille, och tagit tre fjärdedelar häraf, — i stället för af årets egen dödsrisk: 239[·] promille, — har afgången alltså blifvit mindre, hvilket — enligt hvad ofvan visats — vill säga detsamma som sannolikare.

Härmed må vara huru som helst. Vi erinna blott om att medelfolkmängdstalen för åldern 0/1 år icke hafva någon större praktisk betydelse, — åtminstone ej för här förevarande ändamål, — då de nämligen *icke* komma till användning vid beräkningen af dödligheten. Såsom redan förut omnämnts, utgår man nämligen vid dödlighetsberäkningarna för detta åldersår icke från folkmängden utan från antalet födde.

Åldern 1/3 år. Uppgiften är äfven här att åstadkomma en beräkning för de år, som ligga *emellan* folkräkningarna. Utförandet har skett under antagande af följande förutsättning:

de båda årskullar, som vid ett visst års utgång upptaga åldersgruppen 1/3 år, kunna antagas dittills ha fått vidkännas följande afgång genom döden nämligen: a) hela afgången för första lefnadsåret; b) hela afgången för andra lefnadsåret; samt c) halfva afgången för tredje året.

Beräkningen har, liksom förut, skett på det sätt, att för hvarje kalenderår af tidrymden 1751/1810 förutsatts medeldödsrisken för denna period, och sedan för hvarje år af de följande decennierna resp. årtiondes medeldödsrisker.

Svårigheten härvid är att man icke känner dödsrisken särskildt för andra och för tredje året. Man känner blott det ungefärliga dödstalet för bägge lefnadsåren under ett, — och äfven detta visserligen blott på grund af de preliminära beräkningarna i »Bevölkerungsstatistik Schwedens».

Hvad angår sistnämnda omständighet, — eller att vi måste nöja oss med preliminära tal, — kan densamma icke anses innebära någon olägenhet af praktisk betydelse.

Problemet att finna dödsrisken för andra året för sig, och likaså för tredje året, har lösts med begagnande af talen för årtiondet 1861/70, — det tidigaste för hvilket beräkningar härom kunnat göras utan stöd af interpolationer.

Under sagda årtionde utgjorde dödstalet för åldern 1/3 år = 39[·]25 promille. För åldern 1/2 år utgjorde dödsrisken 47[·]00 promille, alltså 121 % af talet 39[·]25. För åldern 2/3 år utgjorde dödsrisken 31[·]00 promille, alltså 79 % af talet 39[·]25.

I öfverensstämmelse härmed hafva vi för hela tidrymden från 1751 till 1859 antagit dödsrisken 1/2 år = 121 %, och dödsrisken 2/3 år = 79 % af det för hvarje period preliminärt uträknade dödstalet för båda åldersåren tillsammans eller gruppen 1/3 år.

De felaktigheter, som kunna uppstå häraf, synas oss icke böra tillmätas någon större betydelse.

För att pröfva vår metod ha vi äfven här använt densamma på folkräkningsåren och jämfört resultatet med de siffror, som framgått af folkräkningarna. Denna gång har resultatet blifvit ganska egendomligt. Summan af våra beräknade tal för de tjugufem folkräkningsåren uppgår till i rundt tal 2,913,000, men summan af folkräkningarnas siffror till omkr. 3,144,000.

Skillnaden här kan icke i väsentlig mån tillskrifvas ofullkomligheter i vår metod. Här möter man tvärtom den svaghet i de officiella talen, som förorsakas af missförstånden angående begränsningen af undergrupperna. Samma förhållande återkommer, såsom redan i det föregående omnämnts och här nedan visas, för gruppen 3/5 år.

Åldern 3/5 år. Beräkningen här har skett på samma sätt som förut, d. v. s. att man har särskilt dödsriskerna blott för perioden 1751/1810 och därefter resp. årtionden, med begagnande alltså af dessa medeltal vid beräkningen af de enskilda årens tal inom hvarje period. Folkmängden i åldern 3/5 år vid ett kalenderårs utgång har antagits genom döden hafva vidkänts en förlust, som är sammansatt af: a) hela den förlust, som drabbat gruppen 1/3 år; b) den senare hälften af afgangen i åldern 2/3 år; c) hela afgangen för åldern 3/4 år; samt d) halfva afgangen för åldern 4/5 år. Till nyes behöfver man alltså beräkna dödsriskerna för åldersåren 3/4 och 4/5, hvar för sig. Liksom nyss har man härvid begagnat sig af erfarenheten från 1860-talet. Jämfördt med döds-talet 3/5 år uppgick dödsrisken för åldern 3/4 år till 115 %, och för åldern 4/5 år till 85 %. Med antagande af dessa proportioner äfvensom de preliminära dödstalen för åldern 3/5 i »Befolkningsstatistik Schwedens» hafva de erforderliga dödsriskerna beräknats.

För denna grupp blef summan af de kalkulerade talen för de tjugufem folkräkningsåren omkring 2,670,000; de direkt gifna talen leda till slutsumman 3,005,000. Skillnaden här förklaras på samma sätt som här ofvan för gruppen 1/3 år.

Jämkning till de officiella summorna för åldern 0/5 år. Hvad som nu följer är att jämkna våra sålunda funna preliminära och i stort sedt ganska sannolika tal till öfverensstämmelse med de notoriskt oriktiga officiella folkmängdssummorna för hela femårsgruppen 0/5 år. Vi ha redan visat, att en sådan jämkning torde vara nödvändig när det gäller dödlighetsberäkningar, på grund af de i samma riktning inkorrekt talen för antalet afidne.

Vid denna jämkning ha vi lämnat gruppen 0/1 år å sido, enär, såsom redan visats, intet skäl finnes att antaga att densamma vidlades af här förevarande felaktigheter. Huru vi vunnit definitiva tal för denna årsklass, är visadt här ofvan.

I fråga om de båda andra grupperna, 1/3 år och 3/5 år, är att märka, att för de tjugufem folkräkningsåren 1751—1855 summorna ut-

göra, å ena sidan enligt våra beräkningar, å andra sidan enligt folkräkningsresultaten:

	Beräknadt.	Enligt folkräkningarna.	Skillnad.
Åldern 1/3 år	2,913,155	3,143,988	230,833
Åldern 3/5 >	2,669,841	3,004,640	334,799

Summan af folkräkningsöfverskotten blir alltså 565,632, hvaraf falla på gruppen 1/3 år 40:s % och på gruppen 3/5 år 59:s %.

I saknad af hvarje annan ledning har då, för hvarje år från 1752 till 1859 som icke utgör folkräkningsår, den differens, som för åldern 1/5 år uppstått mellan våra beräkningar och talen i »Grunddragen»,¹⁾ fördelats mellan grupperna 1/3 år och 3/5 år på det sätt, att 40 procent förlagts till den förra gruppen och 60 procent till den senare.

Härmed äro angifna de särskilda metoder, som användts för vinnande af totala folkmängden för hvarje års utgång inom en hvar af åldrarna 0/1, 1/3 och 3/5 år. Medelfolkmängderna i Tab. 1 hafva beräknats på vanligt sätt, såsom aritmetiska mediet af folkmängden vid hvarje års ingång och utgång. — Återstår:

Fördelningen mellan könen. I det föregående är framhållet att vi jämkat våra egna beräkningar för gruppen 0/5 års undergrupper till öfverensstämmelse med den officiella slutsumman; och skälen härför äro äfven angifna. När fråga blir om fördelningen på man- och kvinnkön, hafva dessa skäl icke längre någon giltighet. Där osannolika och rent oantagliga folkmängdsdifferenser mellan de båda könen anträffas i de officiella talen (eller beräkningarna i Grunddragen), är således här skäl att söka så långt möjligt är beriktiga dem.

För detta ändamål hafva för gruppen 0/5 år i dess helhet anlitats beräkningarna i häftet 129, så att för hvarje år *skillnaden* mellan folkmängden af mankön och af kvinnkön upptagits i enlighet med därstädes funna resultat (med aritmetiska interpolationer för mellanåren mellan folkräkningarna). Hvad angår de särskilda undergrupperna, hafva differenserna mellan mankönets och kvinnkönets numerär i åldern 0/1 år accepterats, sådana de framgå af de officiella talen från folkräkningarna — där dessa lämnat antagligt resultat. *Mellan* folkräkningsåren har denna differens antagits hafva utvecklats sig aritmetiskt likformigt. Där ett folkräkningsresultat varit oantagligt, har man gått det förbi och låtit interpolationen fortgå fram till närmast följande acceptabla folkräkning.

Sedan differenserna för grupperna 0/5 år och 0/1 år sålunda fixerats, blifver skillnaden dem emellan = differensen för gruppen 1/5 år. Återstår att fördela densamma på grupperna 1/3 och 3/5 år. Såsom i första

¹⁾ Ifrågavarande tal erhållas genom att subtrahera våra förut fastställda tal för åldern 0/1 år från slutsummorna för hvarje kalenderårs utgång i åldern 0/5 år. Sistnämnda tal finnas ej publicerade i »Grunddragen» men föreligga i manuskript bland förarbetena.

artikeln af detta häfte framhålles, äro de officiella talen här ofta oantagliga, och någon ledning för en korrektion gifves icke. Betydelsen af denna olägenhet minskas dock i ej ringa mån af den enkla omständigheten att i dessa åldrar de båda könen i äldre tider voro så godt som liktalliga. Differenserna äro alltså ganska små. Under sådana förhållanden kan icke någon nämnvärd olägenhet uppstå af det ytterst enkla förfarande, hvarvid vi till sist stannat. Sedan för gruppen $1/5$ år i dess helhet differenserna mellan man- och kvinnkön vunnits för mellanåren mellan folkräkningarna genom aritmetiska interpolationer (med öfverhoppande af oantagliga folkräkningsresultat), ha vi nämligen för hvarje år låtit det kvinnliga öfverskottet vara 100 individer större (eller underskottet 100 individer mindre) i åldern $3/5$ år än i åldern $1/3$ år. Då med stigande folkmängdssiffror denna konstanta differens alltmer aftager i betydelse, får man härmed, om man så vill, åtminstone för äldre tider ett uttryck för den utjämning, som här i själfva verket är den härskande tendensen.

På detta sätt vinner man naturligtvis ingen kunskap om proportionerna i fråga. Men man undviker de ganska många oantagliga differenserna i de officiella tabellerna. Och, såsom sagdt: praktiskt kan man för äldre tider utgå ifrån att i dessa grupper skillnaden i numerär mellan man- och kvinnkön var nästan ingen.

Vi hafva härmed slutat vår redogörelse för tillkomsten af talen i Tab. 1 för åldrarna $0/1$ år, $1/3$ år och $3/5$ år. Desamma afvika naturligtvis något från de preliminära talen för femårs- och större perioder i häftet 135, — men i regeln äro differenserna tämligen obetydliga.

Genom accepterandet af *icke*-officiella tal för mankön och kvinnkön i åldern $0/5$ år uppstår det förhållandet, att, i Tab. 1, talen för hvartdera könet inom olika åldrar, sammanlagda, icke fullt öfverensstämma med totalfolkmängden. Närmare härom sid. 196.

B) Åldern $90/\infty$ år. Äfven talen för denna ålder kräfva några kommentarier. Visserligen icke i det skick, hvari de möta i Tab. 1, där desamma uträknats på alldeles samma sätt som talen för öfriga åldrar. Men från den synpunkten, att talen i åldern $90/\infty$ för åren 1861/1880, sådana de föreligga i Tab. 1, äro oanvändbara för dödlighetsberäkningarna, enär de med säkerhet äro för låga.

Orsaken härtill är berörd i häftet 139 af denna tidskrift, sid. 319 o. ff., eller att man, vid försöken att beräkna folkmängdens åldersfördelning *emellan* folkräkningarna, stötte på den svårigheten att kännedom saknades om de aflidnes födelseår, hvarför man var nödsakad att förutsätta att, af de i ett visst åldersår aflidne, hälften tillhörde hvartdera af de båda födelseår, som i hvarje fall komma i fråga. Men på detta sätt fick man i de högsta åldrarna en något för stor andel lagd på det *äldre* födelseåret i hvarje fall, hvaraf följden naturligtvis blef att, vid år efter år

fortsatta beräkningar, de äldre kullarna decimerades något för hastigt. Vid folkräkningarna kommo dessa fel i dagen. Vi angifva här resultatet för åldern 90/ ω , åren 1870 och 1880, å ena sidan enligt de intercensala beräkningarna, å andra sidan enligt folkräkningarna. Folkmängden i sagda ålder utgjorde:

	År 1870.		År 1880.	
	Män.	Kvinnor.	Män.	Kvinnor.
Enligt beräkningarna	238	439	199	771
Enligt folkräkningen	282	813	406	1,090

Differenserna äro, såsom synes, relativt taget högst betydande.

Huru dessa felaktigheter genom approximativa korrekationer eliminerats framgår af tabellen öfverst å nästa sida.

Genom här gjorda ändringar förändras följande tal i Tab. 1 och blifva i sitt korrigerade skick som följer:

Korrigerad medelfolkmängd i åldern 90/ ω år.

Åren.	Män.	Kvinnor.	Summa.
1851/1900	405	1,049	1,454
1861/70	241	724	965
1871/80	372	940	1,312
1861/65	231	707	938
1866/70	252	741	993
1871/75	342	877	1,219
1876/80	401	1,004	1,405

Vid offentliggörandet af »Bevölkerungsstatistik Schwedens 1750—1900» voro dessa korrekationer ännu icke verkställda, men deras behöflighet påpekades. En jämförelse mellan dödstalen på grund af de gamla folkmängdstalen (i nyssnämnda arbete) och de som vinnas genom de korrigerade folkmängdstalen här ofvan (hvilka dödstal publiceras i det under tryckning varande häftet 150) visar naturligtvis ganska betydande differenser.

Äfven vid 1890 års folkräkning konstaterades ganska stora skillnader mellan den räknade folkmängden i åldern 90/ ω och den beräknade. För åren 1881/90 synes dock icke något väsentligt vara att vinna genom att rubba de officiella medelfolkmängdstalen. Från och med 1895 känner man, genom direkta uppgifter, de aflidnes födelseår; härmed äro nu omförmälda svårigheter skaffade ur världen.

För en tidigare period möta likaledes oantagliga folkmängdssiffror för åldern 90/ ω , nämligen för tiden omkr. 1800. Folkräkningarna 1795 och 1800 gäfvö ett alldeles abnormt lågt antal män i denna ålder (jfr häft. 129), hvilket inverkar på medelfolkmängdsberäkningarna både för närmast föregående och närmast efterföljande femårsperiod. Interpolationer på grund af folkräkningarna för 1790 och 1805 skulle naturligtvis utan svårighet kunna göras, men det visar sig att äfven antalet *aflidne* män i åldern

Korrektion af folkmängden i åldern 90/ω, åren 1861/1880.

År.	Män öfver 90 år.			Kvinnor öfver 90 år.			Medelfolkmängd. Nya tal.		
	Officiella tal.	Till- lägg.	Nya tal.	Officiella tal.	Till- lägg.	Nya tal.	Män.	Kvinnor.	Summa.
1860.....	255	—	255	597	—	597	—	—	—
1861.....	229	4	233	610	37	647	244	622	866
1862.....	229	9	238	616	75	691	236	669	905
1863.....	188	13	201	571	112	683	219	687	906
1864.....	185	18	203	675	150	825	202	754	956
1865.....	282	22	304	590	187	777	254	801	1,055
1866.....	289	27	316	546	225	771	310	774	1,084
1867.....	226	31	257	463	262	725	286	748	1,034
1868.....	163	36	199	435	300	735	228	730	958
1869.....	154	40	194	342	337	679	197	707	904
1870.....	282	—	282	813	—	813	238	746	984
1871.....	267	21	288	818	32	850	285	832	1,117
1872.....	285	41	326	809	64	873	307	861	1,168
1873.....	296	62	358	783	96	879	342	876	1,218
1874.....	326	83	409	780	128	908	383	894	1,277
1875.....	277	103	380	772	159	931	395	919	1,314
1876.....	280	124	404	801	191	992	392	962	1,354
1877.....	268	145	413	691	223	914	408	953	1,361
1878.....	283	165	448	815	255	1,070	431	992	1,423
1879.....	163	186	349	745	287	1,032	398	1,051	1,449
1880.....	406	—	406	1,090	—	1,090	378	1,061	1,439

90/ω omkring år 1800 är så abnormt, att man hvarken genom interpolationer af folkmängden eller genom att behålla de officiella folkmängdssiffrorna kommer till rimliga dödstal för hvarje år. Under sådana förhållanden har det synts gagnlöst att göra någon ändring.

C) *Anmärkningar angående Tab. 1.* Sammanfatta vi redogörelsen för tillkomsten och ändamålet med denna tabell, äro följande anmärkningar om densamma att göra.

1) Medelfolkmängderna i Tab. 1 grunda sig å de officiella folkmängdssiffrorna. *Undantag:* folkmängden af mankön och af kvinnkön, hvar för sig, i åldern 0/5 år är korrigerad (för åren 1751/1860) och afviker således från de officiella talen. Häraf följer, att om man summerar talen för mankönet i alla åldrar och likaledes talen för kvinnkönet, så erhållas andra resultat än de i tabellen upptagna totala folkmängderna af hvardera könet. Slutsumman af båda könen tillsammans rubbas däremot icke.

För att möjliggöra en inom sig fullt öfverensstämmande tabell öfver medelfolkmängden — för den som så önskar — meddelas i tabellen å nästa sida de på officiella siffror byggda medelfolkmängderna för mankön och för kvinnkön i åldern 0/5 år för åren 1751/1860. Insättas dessa siffror i Tab. 1, vinnes den önskade öfverensstämmelsen med slutsummorna.

Medelfolk­mängden af Mankön och af Kvinn­kön i åldern 0/5 år, åren 1751/1860, enligt officiella folk­mängds­ciffror¹⁾.

År.	Mankön.	Kvinn­kön.	År.	Mankön.	Kvinn­kön.	År.	Mankön.	Kvinn­kön.
1751.....	123,450	124,198	1801.....	148,061	148,383	1851.....	221,907	218,925
1752.....	126,074	126,623	1802.....	148,673	148,792	1852.....	225,211	221,215
1753.....	126,700	127,835	1803.....	149,557	149,480	1853.....	228,166	223,139
1754.....	127,592	129,108	1804.....	150,360	150,119	1854.....	231,846	225,675
1755.....	127,872	129,389	1805.....	151,237	150,796	1855.....	235,926	228,448
1756.....	127,143	128,864	1806.....	150,884	150,424	1856.....	239,550	231,729
1757.....	126,090	127,898	1807.....	149,375	149,008	1857.....	242,422	235,428
1758.....	125,749	127,479	1808.....	147,285	147,100	1858.....	245,787	239,569
1759.....	126,549	128,407	1809.....	143,741	144,067	1859.....	250,532	244,856
1760.....	127,965	130,002	1810.....	140,600	141,350	1860.....	255,923	251,197
1761.....	128,900	130,768	1811.....	141,041	141,882			
1762.....	128,785	130,130	1812.....	143,768	144,544	1751/55..	126,337	127,431
1763.....	128,165	129,047	1813.....	146,176	146,923	1756/60..	126,699	128,531
1764.....	128,345	128,617	1814.....	148,808	149,482	1761/65..	128,681	129,487
1765.....	129,210	128,872	1815.....	152,181	152,637	1766/70..	130,386	131,580
1766.....	130,082	129,223	1816.....	155,867	156,054	1771/75..	127,008	129,109
1767.....	130,727	130,362	1817.....	159,166	159,116	1776/80..	134,607	135,793
1768.....	130,667	131,889	1818.....	162,234	161,942	1781/85..	137,351	138,668
1769.....	130,376	133,154	1819.....	165,018	164,500	1786/90..	135,433	135,235
1770.....	130,079	133,271	1820.....	167,747	166,968	1791/95..	144,623	142,165
						1796/00..	150,770	149,511
1771.....	129,379	132,099	1821.....	171,819	170,805	1801/05..	149,578	149,514
1772.....	127,798	130,046	1822.....	177,253	176,114	1806/10..	146,377	146,390
1773.....	125,346	127,324	1823.....	183,224	181,987	1811/15..	146,395	147,093
1774.....	125,109	127,021	1824.....	189,269	187,954	1816/20..	162,006	161,716
1775.....	127,408	129,056	1825.....	195,363	194,009	1821/25..	183,390	182,169
1776.....	129,806	131,272	1826.....	198,320	197,014	1826/30..	195,916	195,051
1777.....	132,252	133,568	1827.....	197,511	196,345	1831/35..	194,858	193,924
1778.....	134,526	135,751	1828.....	196,131	195,217	1836/40..	196,417	194,927
1779.....	136,848	137,910	1829.....	194,503	193,908	1841/45..	201,793	200,989
1780.....	139,604	140,464	1830.....	193,112	192,774	1846/50..	214,401	213,035
						1851/55..	228,604	223,488
1781.....	140,644	141,476	1831.....	192,680	192,366	1856/60..	246,847	240,552
1782.....	139,343	140,312	1832.....	193,260	192,640			
1783.....	137,574	138,821	1833.....	194,647	193,661	1751/60..	126,518	127,981
1784.....	135,541	137,183	1834.....	196,049	194,809	1761/70..	129,533	130,534
1785.....	133,654	135,546	1835.....	197,654	196,144	1771/80..	130,808	132,451
1786.....	133,395	134,861	1836.....	198,685	196,987	1781/90..	136,392	136,952
1787.....	134,616	135,162	1837.....	197,900	196,262	1791/00..	147,697	145,838
1788.....	135,921	135,490	1838.....	196,418	194,962	1801/10..	147,978	147,952
1789.....	136,551	135,501	1839.....	194,953	193,625	1811/20..	154,200	154,405
1790.....	136,681	135,160	1840.....	194,125	192,805	1821/30..	189,651	188,612
1791.....	138,239	136,220	1841.....	195,549	194,314	1831/40..	195,638	194,425
1792.....	141,408	139,127	1842.....	198,673	197,653	1841/50..	208,097	207,012
1793.....	144,781	142,281	1843.....	201,687	200,826	1851/60..	237,725	232,020
1794.....	147,966	145,308	1844.....	204,814	204,186			
1795.....	150,723	147,890	1845.....	208,242	207,969	1751/00..	134,190	134,751
1796.....	151,685	149,107	1846.....	210,820	210,440	1801/50..	179,113	178,481
1797.....	151,382	149,477	1847.....	212,203	211,298	1851/00..	272,698	265,773
1798.....	151,150	149,872	1848.....	213,859	212,455			
1799.....	150,596	149,981	1849.....	216,276	214,409			
1800.....	149,037	149,118	1850.....	218,848	216,574			

¹⁾ Jfr föregående sida.

2) Medelfolkmängdssiffrorna i Tab. 1 äro använda för beräkningen af relativa tal för dödligheten i Sverige efter kön och ålder åren 1751/1900, hvilka tal komma att meddelas i häftet 150 af denna tidskrift, som för närvarande är under tryckning. *Undantag:* för åldern 90/ ω år, under åren 1861/80 och de perioder i hvilka denna tidrymd ingå, äro icke använda medelfolkmängdssiffrorna i Tab. 1, utan de korrigerade talen sid. 195 och 196 här ofvan.

3) Talen i Tab. 1 äro, hvad angår femårs- och tioårsperioder, redan förut offentliggjorda, nämligen i häftet 135, där de infördes för att redan då möjliggöra beräkningar af dödstaten på grund af de utförliga tabellerna öfver antalet afidne, i samma häfte. För bättre sammanhangs skull återgifvas dessa tal äfven här, ehuruval härigenom åtta sidor upptagas för andra gången. Återgifvandet ånyo blir i någon mån berättigadt af de korrektioner, som här kunnat göras: dels, genomgående, för åldrarna 0/1 år, 1/3 år och 3/5 år för åren 1751/1860 (hvilka tal i häftet 135 endast äro preliminära), dels äfven några smärre rättelser. Härjämte äro nu tillagda medelfolkmängdstal för de tre femtioårsperioderna 1751/1800, 1801/1850 och 1851/1900.

4) Summor af medelfolkmängden för åldrarna öfver 80 år meddelas i förevarande häfte, sid. 233. Dessa tal beröras icke af korrektionerna för åldern 90/ ω år, beträffande åren 1861/80, enär den brist, som för dessa sistnämnda år möter i åldern 90/ ω , egentligen måste tänkas motsvaras af i någon mån för höga tal inom närmast yngre åldersgrupper.

5) Slutligen må anmärkas, att om de fem årens tal i en femårsperiod summeras och summan divideras med fem, det kan inträffa att femårsperiodens tal, inom en viss ålder, afviker härifrån med några enheter. Det har nämligen icke synts oss i ringaste mån löna mödan att söka, för den formella öfverensstämmelsens skuld, i hvarje fall neutralisera de otaliga höjningar och sänkningar, som här förekomma vid divisionerna: praktiskt taget är naturligtvis betydelsen af dessa små oegentligheter ingen.

Tab. 1. Medelfolkmängden efter kön och ålder, 1751/1900.

*Population moyenne*¹⁾.

A) Femårs- och större perioder.

År. <i>Années.</i>	Hela medelfolkmängden. <i>Total.</i>			O/1 år. <i>an.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1751/1800.....	982,515	1,072,069	2,054,584	29,394	28,840	58,234
1801/1850.....	1,342,389	1,446,345	2,788,734	39,233	38,426	77,659
1851/1900.....	2,107,901	2,234,834	4,342,735	59,872	57,865	117,737
1751/60.....	868,646	971,914	1,840,560	27,705	27,192	54,897
1761/70.....	934,992	1,031,926	1,966,918	27,755	27,147	54,902
1771/80.....	976,269	1,063,028	2,039,297	29,454	28,828	58,282
1781/90.....	1,034,757	1,115,869	2,150,626	29,868	29,524	59,392
1791/00.....	1,097,909	1,177,611	2,275,520	32,187	31,512	63,699
1801/10.....	1,152,460	1,246,008	2,398,468	31,408	30,788	62,196
1811/20.....	1,181,425	1,291,455	2,472,880	36,188	35,848	71,536
1821/30.....	1,323,615	1,428,715	2,752,330	41,515	40,804	82,319
1831/40.....	1,454,794	1,558,928	3,013,722	41,753	40,743	82,496
1841/50.....	1,599,652	1,706,617	3,306,269	45,298	44,451	89,749
1851/60.....	1,766,342	1,875,979	3,642,321	53,482	51,821	105,303
1861/70.....	1,982,407	2,096,826	4,079,233	58,437	56,804	115,241
1871/80.....	2,128,737	2,258,216	4,386,953	60,995	58,925	119,920
1881/90.....	2,266,125	2,407,100	4,673,225	63,216	61,020	124,236
1891/00.....	2,395,894	2,536,050	4,931,944	63,230	60,756	123,986
1751/55.....	853,392	956,606	1,809,998	28,052	27,376	55,428
1756/60.....	883,900	987,221	1,871,121	27,356	27,009	54,365
1761/65.....	916,827	1,017,276	1,934,103	27,707	27,166	54,873
1766/70.....	953,156	1,046,577	1,999,733	27,802	27,129	54,931
1771/75.....	961,865	1,050,544	2,012,409	27,533	26,813	54,346
1776/80.....	990,672	1,075,512	2,066,184	31,379	30,840	62,219
1781/85.....	1,028,474	1,110,868	2,139,342	29,833	29,551	59,384
1786/90.....	1,041,041	1,120,870	2,161,911	29,852	29,498	59,350
1791/95.....	1,073,750	1,149,481	2,223,231	32,060	31,451	63,511
1796/00.....	1,122,068	1,205,742	2,327,810	32,316	31,571	63,887
1801/05.....	1,146,780	1,236,757	2,383,537	31,258	30,568	61,826
1806/10.....	1,158,140	1,255,259	2,413,399	31,558	31,008	62,566
1811/15.....	1,152,096	1,263,266	2,415,362	35,312	34,609	69,921
1816/20.....	1,210,755	1,319,644	2,530,399	37,066	36,087	73,153
1821/25.....	1,282,737	1,387,476	2,670,213	41,425	40,665	82,090
1826/30.....	1,364,492	1,469,955	2,834,447	41,605	40,942	82,547
1831/35.....	1,420,324	1,524,235	2,944,559	41,602	40,697	82,299
1836/40.....	1,489,264	1,593,621	3,082,885	41,904	40,789	82,693
1841/45.....	1,558,653	1,665,230	3,223,883	44,563	43,679	88,242
1846/50.....	1,640,651	1,748,005	3,388,656	46,034	45,221	91,255
1851/55.....	1,723,625	1,834,430	3,558,055	50,718	49,213	99,931
1856/60.....	1,809,060	1,917,527	3,726,587	56,246	54,429	110,675
1861/65.....	1,942,191	2,050,369	3,992,560	60,419	58,685	119,104
1866/70.....	2,022,623	2,143,283	4,165,906	56,455	54,922	111,377
1871/75.....	2,070,128	2,203,878	4,274,006	59,306	57,264	116,570
1876/80.....	2,187,345	2,312,555	4,499,900	62,683	60,587	123,270
1881/85.....	2,232,521	2,372,203	4,604,724	62,588	60,240	122,828
1886/90.....	2,299,730	2,441,996	4,741,726	63,844	61,799	125,643
1891/95.....	2,341,615	2,490,199	4,831,814	62,398	60,083	122,481
1896/00.....	2,450,172	2,581,902	5,032,074	64,063	61,429	125,492

¹⁾ Chiffres officiels, pour la statistique de la mortalité. Dans la livr. 139: chiffres corrigés pour les années 1751/1860 (pour la statistique des mariages et des naissances).

Tab. 1. (Forts.). *Medelfolkmängd.**Population moyenne.*

A) Femårs- och större perioder.

År. <i>Années.</i>	1/3 år. <i>ans.</i>			3/5 år. <i>ans.</i>			0/5 år. ¹⁾ <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1751 00	53,368	53,967	107,335	51,337	52,035	103,372	134,099	134,842	268,941
1801 50	71,550	71,387	142,937	68,533	68,465	136,998	179,316	178,278	357,594
1851 00	109,706	107,235	216,941	102,897	100,896	203,793	272,475	265,996	538,471
1751 60	50,646	51,298	101,943	48,453	49,206	97,659	126,803	127,696	254,499
1761 70	51,724	52,417	104,141	50,115	50,909	101,024	129,594	130,473	260,067
1771 80	51,678	52,309	103,987	50,130	50,860	100,990	131,262	131,997	263,259
1781 90	54,178	54,653	108,831	52,273	52,848	105,121	136,319	137,025	273,344
1791 00	58,617	59,156	117,773	55,712	56,351	112,063	146,516	147,019	293,535
1801 10	58,650	58,969	117,619	57,848	58,267	116,115	147,906	148,024	295,930
1811 20	61,164	61,387	122,551	57,098	57,420	114,518	154,450	154,155	308,605
1821 30	75,903	75,561	151,464	72,371	72,109	144,480	189,789	188,474	378,263
1831 40	78,347	77,885	156,232	75,848	75,487	151,335	195,948	194,115	390,063
1841 50	83,687	83,132	166,819	79,600	79,041	158,641	208,485	206,624	415,109
1851 60	95,508	94,531	190,039	87,619	86,784	174,403	236,609	233,136	469,745
1861 70	108,389	106,466	214,857	102,243	100,967	203,210	269,069	264,239	533,308
1871 80	109,572	106,790	216,362	100,740	98,485	199,225	271,307	264,200	535,507
1881 90	117,345	114,314	231,659	110,346	107,703	218,049	290,907	283,037	573,944
1891 00	117,718	114,069	231,787	113,535	110,541	224,076	294,483	285,366	579,849
1751 55	51,064	51,735	102,799	47,384	48,157	95,541	126,500	127,268	253,768
1756 60	50,227	50,860	101,087	49,522	50,256	99,778	127,105	128,125	255,230
1761 65	51,658	52,353	104,011	49,245	50,039	99,284	128,610	129,558	258,168
1766 70	51,789	52,381	104,270	50,985	51,780	102,765	130,576	131,390	261,966
1771 75	49,260	49,994	99,254	50,842	51,675	102,517	127,635	128,482	256,117
1776 80	54,094	54,625	108,719	49,416	50,046	99,462	134,889	135,511	270,400
1781 85	54,505	55,046	109,551	53,197	53,837	107,034	137,585	138,434	276,019
1786 90	53,851	54,260	108,111	51,349	51,858	103,207	135,052	135,616	270,668
1791 95	57,292	57,726	115,018	53,862	54,397	108,259	143,214	143,574	286,788
1796 00	59,941	60,586	120,527	57,562	58,305	115,867	149,819	150,462	300,281
1801 05	58,876	59,352	118,228	59,231	59,807	119,038	149,365	149,727	299,092
1806 10	58,423	58,586	117,009	56,465	56,727	113,192	146,446	146,321	292,767
1811 15	57,409	57,612	115,021	54,123	54,423	108,546	146,844	146,644	293,488
1816 20	64,918	65,163	130,081	60,072	60,416	120,488	162,056	161,666	323,722
1821 25	73,684	73,033	147,087	68,802	68,080	136,882	183,411	182,148	365,559
1826 30	78,121	77,720	155,841	76,440	76,139	152,579	196,166	194,801	390,967
1831 35	77,918	77,523	155,441	75,668	75,374	151,042	195,188	193,594	388,782
1836 40	78,776	78,247	157,023	76,028	75,600	151,628	196,708	194,636	391,344
1841 45	81,259	80,874	162,133	76,350	76,057	152,407	202,172	200,610	402,782
1846 50	86,115	85,390	171,505	82,651	82,025	164,676	214,800	212,636	427,436
1851 55	92,062	91,164	183,226	84,867	84,068	168,935	227,647	224,445	452,092
1856 60	98,954	97,899	196,853	90,370	89,501	179,871	245,570	241,829	487,399
1861 65	109,455	107,354	216,809	99,911	98,581	198,492	269,785	264,620	534,405
1866 70	107,322	105,582	212,904	104,575	103,354	207,929	268,352	263,858	532,210
1871 75	105,302	102,578	207,880	95,984	93,932	189,916	260,592	253,774	514,366
1876 80	113,842	111,001	224,843	105,497	103,037	208,534	282,022	274,625	556,647
1881 85	114,615	111,632	226,247	107,977	105,623	213,600	285,180	277,495	562,675
1886 90	120,073	116,997	237,070	112,715	109,784	222,499	296,632	288,580	585,212
1891 95	115,898	112,796	228,694	112,373	110,008	222,381	290,669	282,887	573,556
1896 00	119,538	115,342	234,880	114,697	111,073	225,770	298,298	287,844	586,142

¹⁾ För mankötet och kvinnkötet: approximativt korrigerade tal; se sid. 196. *Pour les hommes et pour les femmes: chiffres en partie corrigés pour les années 1751/1860; pour les chiffres officiels, voir p. 197.*

Tab. 1. (Forts.). *Medelfolkmängd.**Population moyenne.*

A) Femårs- och större perioder.

År. <i>Années.</i>	5/10 år. <i>ans.</i>			10/15 år. <i>ans.</i>			15 20 år. <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1751/00	102,356	101,832	204,188	100,270	100,449	200,719	89,473	92,557	182,030
1801/50	147,507	147,189	294,696	139,183	138,847	278,030	130,665	132,404	263,069
1851/00	237,010	233,646	470,656	219,756	216,876	436,632	202,762	200,690	403,452
1751/60	94,941	95,008	189,949	90,234	90,088	180,272	77,137	82,279	159,416
1761/70	101,555	100,480	202,035	100,288	101,217	201,505	87,770	89,542	177,312
1771/80	97,815	98,643	196,458	100,489	102,570	203,059	92,942	95,843	188,785
1781/90	103,309	102,795	206,104	100,287	100,257	200,544	92,130	95,894	187,524
1791/00	114,159	112,235	226,394	110,052	108,165	218,217	97,385	99,726	197,111
1801/10	123,148	122,161	245,309	119,967	118,101	238,068	106,348	108,625	214,973
1811/20	120,882	121,411	242,293	117,555	117,629	235,184	114,217	115,672	229,889
1821/30	148,877	148,583	297,460	130,343	130,806	261,149	119,677	121,728	241,405
1831/40	169,410	168,590	338,000	160,623	160,645	321,268	147,227	148,762	295,989
1841/50	175,215	175,202	350,417	167,426	167,057	334,483	165,859	167,234	333,093
1851/60	191,635	192,781	384,416	178,116	177,780	355,896	169,746	171,586	341,332
1861/70	228,510	226,567	455,077	200,319	199,473	399,792	181,915	182,020	363,935
1871/80	238,629	234,394	473,023	231,944	229,470	461,414	212,999	211,322	424,321
1881/90	254,211	248,885	503,096	231,866	227,167	459,033	216,384	212,917	429,301
1901/00	272,064	265,603	537,667	256,537	250,490	507,027	232,768	225,604	458,372
1751/55	91,087	92,386	183,473	87,712	87,609	175,321	77,738	83,260	160,998
1756/60	98,794	97,630	196,424	92,757	92,466	185,223	76,537	81,297	157,834
1761/65	101,413	99,253	200,666	98,962	99,652	198,614	88,670	86,221	174,891
1766/70	101,698	101,706	203,404	101,614	102,783	204,397	91,868	92,864	184,732
1771/75	100,552	101,294	201,846	101,427	102,864	204,291	93,734	95,400	189,134
1776/80	95,078	95,992	191,070	99,551	102,277	201,828	92,149	96,286	188,435
1781/85	100,390	100,845	201,235	98,862	99,518	198,380	93,218	96,752	189,970
1786/90	106,228	104,745	210,973	101,712	100,997	202,709	91,042	94,036	185,078
1791/95	109,963	107,392	217,355	107,664	106,121	213,785	94,356	96,619	190,975
1796/00	118,354	117,079	235,433	112,440	110,210	222,650	100,414	102,833	203,247
1801/05	123,151	122,173	245,324	118,340	116,235	234,575	102,945	105,448	208,393
1806/10	123,146	122,149	245,295	121,594	119,966	241,560	109,752	111,801	221,553
1811/15	118,032	118,340	236,372	118,140	117,951	236,091	113,144	114,860	228,004
1816/20	123,731	124,483	248,214	116,970	117,307	234,277	115,290	116,848	232,174
1821/25	138,413	138,663	277,076	122,558	123,108	245,666	115,680	117,438	233,118
1826/30	159,342	158,502	317,844	138,128	138,504	276,632	123,674	126,018	249,692
1831/35	168,402	167,706	336,108	155,852	155,715	311,567	137,594	139,546	277,140
1836/40	170,419	169,473	339,892	165,394	165,575	330,969	156,858	157,979	314,837
1841/45	172,303	171,987	344,290	166,425	166,087	332,512	165,471	166,971	332,442
1846/50	178,126	178,417	356,543	168,428	168,027	336,455	166,248	167,496	333,744
1851/55	187,258	189,072	376,330	173,922	173,978	347,900	168,488	170,387	338,775
1856/60	196,013	196,489	392,502	182,310	181,582	363,892	171,053	172,835	343,888
1861/65	217,119	214,848	431,967	193,222	192,155	385,377	178,279	178,143	356,422
1866/70	239,904	238,286	478,190	207,415	206,790	414,205	185,551	185,897	371,448
1871/75	240,323	237,131	477,454	231,079	229,226	460,305	200,990	200,139	401,129
1876/80	236,934	231,658	468,592	232,809	229,715	462,524	225,009	222,504	447,513
1881/85	249,472	244,511	493,983	224,983	220,183	445,166	221,675	218,533	440,208
1886/90	258,949	253,261	512,210	238,750	234,150	472,900	211,093	207,800	418,893
1891/95	271,349	264,965	536,314	249,189	243,315	492,504	225,332	219,376	444,708
1896/00	272,779	266,242	539,021	263,886	257,665	521,551	240,203	231,833	472,036

Tab. 1. (Forts.). *Medelfolk-mängd.**Population moyenne.*

A) Femårs- och större perioder.

År. <i>Années.</i>	20/25 år. <i>ans.</i>			25/30 år. <i>ans.</i>			30/35 år. <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1751/00	82,592	92,135	174,727	75,760	84,982	160,742	71,832	79,216	151,048
1801/50	116,065	121,942	238,007	105,010	111,154	216,164	94,633	101,428	196,061
1851/00	175,853	179,573	355,426	154,646	163,627	318,273	140,873	152,532	293,405
1751/60	71,955	83,790	155,745	68,396	78,114	146,510	64,261	71,636	135,897
1761/70	75,251	85,484	160,735	68,466	78,706	147,172	67,165	75,980	143,145
1771/80	87,064	94,503	181,567	76,288	83,506	159,794	68,745	76,023	144,768
1781/90	90,029	98,808	188,837	83,435	91,832	175,267	78,847	84,953	163,800
1791/00	88,661	98,089	186,750	82,213	92,451	174,664	80,140	87,491	167,631
1801/10	95,508	104,959	200,467	87,856	96,362	184,218	79,542	87,763	167,305
1811/20	103,944	112,796	216,740	92,936	102,840	195,776	84,060	93,938	177,998
1821/30	109,854	113,521	223,375	106,211	110,218	216,429	98,387	104,733	203,120
1831/40	120,855	124,381	245,236	106,967	110,787	217,754	100,281	104,733	205,014
1841/50	150,164	154,051	304,215	131,082	135,562	266,644	110,898	115,971	226,869
1851/60	154,799	158,750	313,549	146,769	152,523	299,292	136,977	143,418	280,395
1861/70	163,814	167,658	331,472	149,462	157,213	306,675	139,441	148,061	287,502
1871/80	178,611	181,871	360,482	149,827	160,084	309,911	133,794	147,707	281,501
1881/90	192,928	198,707	391,635	165,350	177,095	342,445	141,846	155,977	297,823
1891/00	189,115	190,878	379,993	161,821	171,222	333,043	152,306	167,498	319,804
1751/55	71,832	83,406	155,238	69,059	77,452	146,511	62,176	68,892	131,068
1756/60	72,079	84,173	156,252	67,732	79,376	147,108	66,344	74,381	140,725
1761/65	72,214	83,704	155,918	68,101	80,093	148,194	66,866	76,069	142,935
1766/70	78,289	87,263	165,552	68,832	77,319	146,151	67,463	75,892	143,355
1771/75	84,420	92,230	176,650	72,318	79,565	151,883	66,000	73,764	139,764
1776/80	89,709	96,776	186,485	80,257	87,448	167,705	71,491	78,281	149,772
1781/85	91,319	99,487	190,806	84,265	91,808	176,073	78,478	84,385	162,863
1786/90	88,739	98,129	186,868	82,605	91,856	174,461	79,217	85,520	164,737
1791/95	86,065	95,698	181,763	82,137	92,590	174,727	79,281	86,209	165,490
1796/00	91,256	100,481	191,737	82,287	92,313	174,600	81,000	88,773	169,773
1801/05	95,687	104,120	199,807	86,546	94,584	181,130	78,614	86,717	165,331
1806/10	95,329	105,798	201,127	89,166	98,141	187,307	80,470	88,809	169,279
1811/15	99,130	110,375	209,505	87,646	99,072	186,718	82,480	92,206	174,686
1816/20	108,758	115,217	223,975	98,227	106,608	204,835	85,641	95,669	181,310
1821/25	110,502	114,800	225,302	105,704	110,217	215,921	94,666	102,394	197,060
1826/30	109,205	112,742	221,947	106,717	110,220	216,937	102,108	107,072	209,180
1831/35	113,783	117,028	230,811	104,272	107,857	212,129	101,313	105,622	206,935
1836/40	127,928	131,733	259,661	109,662	113,717	223,379	99,249	108,845	208,094
1841/45	145,603	149,592	295,195	122,627	127,243	249,870	104,162	109,020	213,182
1846/50	154,725	158,510	313,235	139,536	143,881	283,417	117,636	122,921	240,557
1851/55	154,903	158,847	313,750	147,128	152,716	299,844	133,847	139,764	273,611
1856/60	154,696	158,652	313,348	146,409	152,330	298,739	140,108	147,071	287,179
1861/65	161,876	165,594	327,470	150,790	157,263	308,053	139,161	146,396	285,557
1866/70	165,752	169,722	335,474	148,133	157,163	305,296	139,721	149,726	289,447
1871/75	167,799	173,343	341,142	143,433	156,069	299,502	132,079	146,677	278,756
1876/80	189,423	190,398	379,821	156,220	164,100	320,320	135,509	148,737	284,246
1881/85	195,384	201,767	397,151	159,173	171,664	330,837	138,770	152,432	291,202
1886/90	190,472	195,648	386,120	171,527	182,525	354,052	144,921	159,523	304,444
1891/95	174,611	180,733	355,344	160,775	173,507	334,282	151,374	169,453	320,827
1896/00	203,619	201,023	404,642	162,868	168,936	331,804	153,237	165,543	318,780

Tab. 1. (Forts.). *Medelfolkmängd.**Population moyenne.*

A) Femårs- och större perioder.

År. <i>Années.</i>	35/40 år. <i>ans.</i>			40/45 år. <i>ans.</i>			45/50 år. <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1751/00	64,154	69,961	134,115	59,027	64,620	123,647	48,981	55,423	104,404
1801/50	84,492	91,902	176,394	76,249	85,077	161,326	66,948	76,537	143,485
1851/00	129,211	141,312	270,523	116,886	128,721	245,607	104,663	117,040	221,703
1751/60	54,560	60,061	114,621	48,215	54,132	102,347	39,571	45,656	85,227
1761/70	61,608	67,961	129,569	56,424	63,053	119,477	45,752	52,675	98,427
1771/80	61,967	67,958	129,925	58,885	64,625	123,510	49,304	57,092	106,396
1781/90	69,058	73,747	142,805	62,017	66,793	128,810	52,070	57,906	109,976
1791/00	73,577	80,080	153,657	69,593	74,495	144,088	58,209	63,783	121,992
1801/10	72,406	80,854	153,260	69,405	77,628	147,033	62,259	69,733	131,992
1811/20	76,104	84,425	160,529	76,290	84,250	160,540	59,401	68,594	127,995
1821/30	84,210	93,173	177,383	73,951	83,923	157,874	63,926	74,321	138,247
1831/40	94,174	99,986	194,160	84,350	93,196	177,546	69,954	81,386	151,340
1841/50	95,566	101,072	196,638	87,290	94,347	181,637	79,198	88,652	167,850
1851/60	118,937	125,456	244,393	97,663	105,389	203,052	80,772	90,887	171,159
1861/70	132,860	141,547	274,407	123,582	132,184	255,766	104,423	114,128	218,551
1871/80	126,557	140,400	266,957	119,800	132,270	252,070	113,877	125,738	239,115
1881/90	127,891	142,200	270,091	118,092	132,825	250,917	111,255	126,172	237,427
1891/00	139,809	156,960	296,769	125,295	140,936	266,231	113,489	128,775	242,264
1751/55	51,916	56,618	108,534	46,574	52,605	99,179	37,874	43,633	81,507
1756/60	57,203	63,505	120,708	49,856	55,659	105,515	41,269	47,678	88,947
1761/65	59,974	66,648	126,622	54,717	61,638	116,355	43,866	50,436	94,302
1766/70	63,240	69,275	132,515	58,132	64,468	122,600	47,637	54,915	102,552
1771/75	61,456	67,687	129,143	58,667	64,650	123,317	48,221	56,153	104,374
1776/80	62,478	68,228	130,706	59,103	64,600	123,703	50,387	58,032	108,419
1781/85	67,322	71,609	138,931	60,579	65,492	126,071	51,773	58,366	110,139
1786/90	70,793	75,885	146,678	63,455	68,094	131,549	52,368	57,445	109,813
1791/95	72,767	78,713	151,480	68,063	72,562	140,625	53,753	60,605	114,358
1796/00	74,385	81,448	155,833	71,125	76,427	147,552	60,665	66,961	127,626
1801/05	73,587	82,101	155,688	70,835	77,608	148,443	62,420	69,548	131,968
1806/10	71,226	79,607	150,833	68,476	77,647	146,123	62,096	69,919	132,015
1811/15	73,528	81,493	155,021	64,080	74,307	138,387	60,047	69,219	129,266
1816/20	78,680	87,357	166,037	68,420	78,272	146,692	58,757	67,968	126,725
1821/25	80,100	89,670	169,770	73,030	82,673	155,703	62,058	71,721	133,779
1826/30	88,321	96,676	184,997	74,871	85,174	160,045	65,793	76,921	142,714
1831/35	93,946	99,976	193,922	81,424	91,123	172,547	66,483	78,238	144,721
1836/40	94,403	99,996	194,399	87,276	95,269	182,545	73,425	84,533	157,958
1841/45	92,818	98,216	191,034	87,688	94,946	182,634	78,866	88,524	167,390
1846/50	98,315	103,928	202,243	86,892	93,748	180,640	79,528	88,781	168,309
1851/55	110,999	117,454	228,453	91,662	99,178	190,840	78,812	87,821	166,133
1856/60	126,875	133,459	260,334	103,665	111,600	215,265	83,232	92,953	176,185
1861/65	136,003	144,053	280,056	120,832	128,213	249,045	97,677	107,522	205,199
1866/70	129,717	139,041	268,758	126,332	136,155	262,487	111,168	120,735	231,903
1871/75	127,614	140,771	268,385	118,923	130,439	249,362	115,147	127,369	242,516
1876/80	125,500	140,030	265,530	120,677	134,100	254,777	111,607	124,108	235,715
1881/85	126,326	140,634	266,960	117,699	132,445	250,144	112,504	126,792	239,296
1886/90	129,456	143,767	273,223	118,485	133,204	251,689	110,007	125,552	235,559
1891/95	134,781	151,358	286,139	121,894	136,737	258,631	111,410	126,634	238,044
1896/00	144,836	162,562	307,398	128,696	145,136	273,832	115,567	130,916	246,483

Tab. 1. (Forts.). *Medelfolk-mängd.**Population moyenne.*

A) Femårs- och större perioder.

År. <i>Années.</i>	50/55 år. <i>ans.</i>			55/60 år. <i>ans.</i>			60/65 år. <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1751/00	43,447	50,491	93,938	34,703	42,014	76,717	29,596	37,818	67,414
1801/50	58,141	68,832	126,973	47,292	58,414	105,706	38,144	49,259	87,403
1851/00	92,621	105,786	198,407	79,989	93,765	173,754	65,996	79,950	145,946
1751/60	35,926	43,610	79,536	27,784	35,844	63,628	24,820	35,622	60,442
1761/70	39,291	46,926	86,217	31,404	38,782	70,186	27,257	35,619	62,876
1771/80	44,894	51,828	96,722	35,127	41,815	76,942	29,481	35,969	65,450
1781/90	47,517	54,478	101,995	39,581	46,757	86,288	32,576	40,398	72,974
1791/00	49,605	55,615	105,220	39,671	46,870	86,541	33,846	41,483	75,329
1801/10	55,789	63,428	119,217	44,046	51,750	95,796	34,222	41,842	76,064
1811/20	54,181	64,335	118,516	46,055	56,448	102,503	37,384	47,399	84,783
1821/30	53,871	64,704	118,575	45,004	56,668	101,672	37,831	49,448	87,279
1831/40	58,428	71,225	129,653	47,774	60,039	107,813	37,710	49,907	87,617
1841/50	68,435	80,466	148,901	53,583	67,163	120,746	43,572	57,699	101,271
1851/60	70,440	81,478	151,918	61,113	73,634	134,747	49,162	62,920	112,082
1861/70	82,347	93,967	176,314	64,687	77,106	141,793	51,782	64,497	116,279
1871/80	103,298	116,091	219,389	84,214	97,463	181,677	62,599	76,051	138,650
1881/90	103,495	117,945	221,440	94,868	109,481	204,349	82,041	96,626	178,667
1891/00	103,527	119,450	222,977	95,062	111,140	206,202	84,397	99,657	184,054
1751/55	36,089	44,386	80,475	25,458	33,842	59,300	25,221	37,287	62,508
1756/60	35,768	42,834	78,597	30,111	37,846	67,957	24,420	33,956	58,376
1761/65	38,183	46,866	84,049	30,443	37,792	68,235	27,508	36,083	63,591
1766/70	40,399	47,986	88,385	32,364	39,773	72,137	27,007	35,154	62,161
1771/75	43,376	50,741	94,117	33,329	40,376	73,705	28,658	35,240	63,898
1776/80	46,413	52,914	99,327	36,924	43,255	80,179	30,304	36,697	67,001
1781/85	47,923	54,880	102,803	39,079	46,049	85,128	31,990	40,111	72,101
1786/90	47,110	54,077	101,187	39,983	47,466	87,449	33,161	40,685	73,846
1791/95	47,629	53,439	101,068	39,556	46,835	86,391	33,874	41,162	75,036
1796/00	51,581	57,791	109,372	39,786	46,906	86,692	33,819	41,804	75,623
1801/05	55,409	62,599	118,008	42,277	49,612	91,889	33,434	40,812	74,246
1806/10	56,168	64,257	120,425	45,816	53,887	99,703	35,010	42,871	77,881
1811/15	54,221	63,988	118,209	46,095	55,820	101,915	36,745	46,338	83,083
1816/20	54,141	64,681	118,822	46,015	57,077	103,092	38,023	48,461	86,484
1821/25	52,388	62,848	115,236	45,627	57,355	102,982	37,971	49,094	87,065
1826/30	55,353	66,561	121,914	44,380	55,982	100,362	37,691	49,801	87,492
1831/35	57,774	70,174	127,948	46,367	58,111	104,478	38,960	47,769	86,729
1836/40	59,082	72,276	131,358	49,180	61,967	111,147	39,460	52,045	91,505
1841/45	65,829	78,413	144,242	50,646	64,086	114,732	43,068	56,993	100,061
1846/50	71,040	82,520	153,560	56,520	70,240	126,760	44,075	58,406	102,481
1851/55	71,151	82,359	153,510	60,969	73,799	134,768	47,734	62,053	109,787
1856/60	69,728	80,598	150,326	61,257	73,469	134,726	50,590	63,787	114,377
1861/65	76,332	87,696	164,028	62,097	74,242	136,339	51,083	63,800	114,883
1866/70	88,362	100,238	188,600	67,278	79,970	147,248	52,481	65,194	117,675
1871/75	100,099	111,976	212,075	77,895	91,153	169,048	57,225	70,347	127,572
1876/80	106,498	120,204	226,702	90,533	103,774	194,307	67,972	81,756	149,728
1881/85	102,741	116,296	219,037	96,084	110,948	207,032	79,263	92,979	172,242
1886/90	104,249	119,594	223,843	93,651	108,014	201,665	84,820	100,273	185,093
1891/95	102,690	118,514	221,204	95,703	111,140	206,843	83,364	97,681	181,045
1896/00	104,363	120,387	224,750	94,422	111,138	205,560	85,429	101,634	187,063

Tab. 1. (Forts.). Medelfolkmängd.

Population moyenne.

A) Femårs- och större perioder.

År. <i>Années.</i>	65/70 år. <i>ans.</i>			70/75 år. <i>ans.</i>			75/80 år. <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1751/00	20,675	27,870	48,545	18,699	19,535	38,234	7,115	10,652	17,767
1801/50	26,980	36,732	63,712	17,668	25,251	42,919	9,321	14,213	23,534
1851/00	50,380	63,606	113,986	34,401	45,801	80,202	19,349	27,678	47,027
1751/60	19,085	28,132	47,217	13,298	20,325	33,623	6,830	10,581	17,411
1761/70	18,463	26,333	44,796	12,331	18,808	31,139	7,127	11,043	18,170
1771/80	18,689	25,263	43,952	12,741	18,001	30,742	6,677	9,854	16,531
1781/90	22,259	28,269	50,528	13,922	19,006	32,928	7,061	10,295	17,356
1791/00	24,881	31,351	56,232	16,205	21,535	37,740	7,881	11,488	19,369
1801/10	24,062	31,711	55,773	16,235	22,612	38,847	8,841	12,709	21,550
1811/20	26,091	34,386	60,477	15,812	21,769	37,581	7,959	11,828	19,787
1821/30	28,379	38,452	66,831	19,018	26,933	45,951	9,656	14,629	24,285
1831/40	27,216	38,100	65,316	18,613	27,189	45,802	10,166	15,866	26,032
1841/50	29,152	41,009	70,161	18,633	27,753	46,416	9,981	16,034	26,015
1851/60	33,985	46,856	80,841	21,241	31,575	52,816	11,318	18,275	29,593
1861/70	40,718	53,710	94,428	27,812	39,177	66,989	14,335	22,067	36,402
1871/80	44,445	56,806	101,251	29,874	40,569	70,443	17,623	26,018	43,641
1881/90	61,492	74,782	136,274	39,227	50,954	90,181	21,449	30,376	51,825
1891/00	71,258	85,876	157,134	53,849	66,730	120,579	32,018	41,654	73,672
1751/55	19,579	28,697	48,276	13,149	20,107	33,256	6,319	9,828	16,147
1756/60	18,591	27,568	46,159	13,447	20,543	33,990	7,340	11,334	18,674
1761/65	17,365	24,820	42,185	12,576	19,525	32,101	7,169	11,227	18,396
1766/70	19,561	27,346	47,407	12,086	18,092	30,178	7,084	10,859	17,943
1771/75	18,540	25,569	44,109	13,008	18,645	31,653	6,510	9,866	16,376
1776/80	18,837	24,958	43,795	12,475	17,356	29,831	6,843	9,842	16,685
1781/85	21,142	27,169	48,311	13,425	18,895	31,820	7,042	10,108	17,150
1786/90	23,377	29,368	52,745	14,419	19,617	34,036	7,081	10,482	17,563
1791/95	24,628	30,627	55,255	15,700	20,763	36,463	7,568	11,092	18,660
1796/00	25,134	32,075	57,209	16,711	22,306	39,017	8,194	11,883	20,077
1801/05	24,346	32,203	56,549	16,512	23,068	39,580	8,832	12,679	21,511
1806/10	23,778	31,218	54,996	15,959	22,156	38,115	8,849	12,741	21,590
1811/15	24,834	32,355	57,189	15,158	20,707	35,865	7,975	11,816	19,791
1816/20	27,347	36,418	63,765	16,465	22,831	39,296	7,942	11,840	19,782
1821/25	28,362	38,142	66,504	18,651	26,228	44,879	9,103	13,651	22,754
1826/30	28,396	38,762	67,158	19,385	27,639	47,024	10,209	15,607	25,816
1831/35	27,795	38,720	66,515	18,792	27,279	46,071	10,305	15,903	26,208
1836/40	26,637	37,480	64,117	18,434	27,100	45,534	10,028	15,828	25,856
1841/45	28,037	39,455	67,492	18,000	26,614	44,614	9,955	15,966	25,921
1846/50	30,268	42,563	72,831	19,326	28,892	48,218	10,008	16,102	26,110
1851/55	31,602	44,412	76,014	20,582	30,931	51,513	10,840	17,568	28,408
1856/60	36,367	49,300	85,667	21,900	32,220	54,120	11,796	18,982	30,778
1861/65	41,377	54,795	96,172	26,529	37,429	63,958	13,008	20,461	33,469
1866/70	40,059	52,625	92,684	29,094	40,925	70,019	15,662	23,673	39,335
1871/75	41,927	53,841	95,768	28,731	39,400	68,131	17,358	25,824	43,182
1876/80	46,964	59,770	106,734	31,016	41,738	72,754	17,889	26,212	44,101
1881/85	56,291	69,479	125,770	35,095	46,667	81,762	19,784	28,280	48,064
1886/90	66,693	80,084	146,777	43,359	55,242	98,601	23,113	32,474	55,587
1891/95	71,660	86,320	157,980	51,867	63,659	115,526	28,839	38,129	66,968
1896/00	70,855	85,433	156,288	55,832	69,801	125,633	35,198	45,179	80,377

Tab. 1. (Forts.). *Medelfolkmängd.**Population moyenne.*

A) Femårs- och större perioder.

År. <i>Années.</i>	80/85 år. <i>ans.</i>			85/90 år. <i>ans.</i>			90/ω år. <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1751/00	3,257	5,281	8,538	1,060	1,868	2,928	328	614	942
1801/50	3,753	6,297	10,050	1,027	1,938	2,965	198	448	646
1851/00	8,161	13,094	21,255	2,264	4,877	6,641	382	987	1,369
1751/60	3,357	5,853	9,210	1,267	2,103	3,370	491	849	1,340
1761/70	3,661	5,886	9,547	1,250	2,162	3,412	396	735	1,131
1771/80	3,065	4,753	7,818	979	1,781	2,760	309	550	859
1781/90	3,677	4,965	8,042	956	1,735	2,691	284	529	813
1791/00	3,128	4,947	8,075	845	1,561	2,406	161	408	569
1801/10	3,663	5,741	9,404	988	1,706	2,694	197	371	568
1811/20	3,267	5,285	8,552	931	1,630	2,561	196	375	571
1821/30	3,629	6,012	9,641	946	1,792	2,738	194	459	653
1831/40	4,102	7,111	11,213	1,106	2,140	3,246	200	460	660
1841/50	4,104	7,336	11,440	1,163	2,423	3,586	204	574	778
1851/60	4,475	7,994	12,469	1,242	2,566	3,808	227	591	818
1861/70	5,683	9,602	15,285	1,427	3,055	4,482	221	555	776
1871/80	7,637	12,933	20,570	1,923	4,033	5,956	279	796	1,075
1881/90	9,453	15,094	24,547	2,860	5,512	8,372	511	1,347	1,858
1891/00	13,558	19,846	33,404	3,865	6,721	10,586	673	1,644	2,317
1751/55	3,428	6,111	9,539	1,289	2,106	3,395	555	950	1,505
1756/60	3,286	5,596	8,882	1,245	2,100	3,345	427	748	1,175
1761/65	3,615	5,885	9,500	1,138	2,136	3,274	366	741	1,107
1766/70	3,708	5,887	9,595	1,362	2,187	3,549	426	728	1,154
1771/75	3,202	4,873	8,075	1,068	1,902	2,970	371	616	987
1776/80	2,929	4,633	7,562	890	1,660	2,550	247	484	731
1781/85	3,135	5,055	8,190	924	1,672	2,596	257	499	756
1786/90	3,019	4,876	7,895	988	1,798	2,786	311	559	870
1791/95	3,058	4,826	7,884	854	1,607	2,461	211	456	667
1796/00	3,198	5,067	8,265	837	1,514	2,351	112	360	472
1801/05	3,618	5,694	9,312	975	1,671	2,646	174	371	545
1806/10	3,707	5,789	9,496	1,001	1,741	2,742	220	372	592
1811/15	3,312	5,334	8,646	934	1,631	2,565	200	361	561
1816/20	3,221	5,237	8,458	929	1,629	2,558	192	389	581
1821/25	3,422	5,591	9,013	919	1,757	2,676	193	457	650
1826/30	3,836	6,434	10,270	973	1,827	2,800	194	462	656
1831/35	4,120	7,104	11,224	1,084	2,005	3,089	200	435	635
1836/40	4,084	7,118	11,202	1,128	2,275	3,403	200	485	685
1841/45	4,022	7,165	11,187	1,141	2,388	3,529	199	575	774
1846/50	4,185	7,507	11,692	1,185	2,458	3,643	209	573	782
1851/55	4,229	7,549	11,778	1,229	2,529	3,758	216	575	791
1856/60	4,722	8,438	13,160	1,254	2,603	3,857	238	607	845
1861/65	5,428	9,568	14,996	1,373	2,958	4,331	220	613	833
1866/70	5,938	9,637	15,575	1,481	3,151	4,632	223	497	720
1871/75	6,959	12,085	19,044	1,664	3,518	5,182	291	796	1,087
1876/80	8,315	13,781	22,096	2,181	4,548	6,729	267	797	1,064
1881/85	8,847	14,487	23,334	2,780	5,327	8,107	470	1,284	1,754
1886/90	10,059	15,700	25,759	2,941	5,696	8,637	553	1,409	1,962
1891/95	12,034	18,063	30,097	3,422	6,164	9,586	652	1,564	2,216
1896/00	15,083	21,627	36,710	4,307	7,279	11,586	694	1,724	2,418

Tab. 1. *Medelfolkmängden efter kön och ålder, 1751/1900.**Population moyenne.*

B) Åren 1751/1800.

År. <i>Années.</i>	Hela medelfolkmängden. <i>Total.</i>			O/1 År. <i>an.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1751	834,530	940,003	1,774,533	27,895	27,127	55,022
1752	844,228	948,230	1,792,458	27,983	27,257	55,240
1753	853,116	956,101	1,809,217	27,291	26,606	53,897
1754	863,119	965,161	1,828,280	28,096	27,452	55,548
1755	871,966	973,536	1,845,502	28,996	28,437	57,433
1756	879,179	981,201	1,860,380	28,986	28,502	57,488
1757	883,198	985,523	1,868,721	27,275	26,966	54,241
1758	883,265	985,771	1,869,036	26,280	26,004	52,284
1759	884,264	988,083	1,872,347	26,649	26,318	52,967
1760	889,596	995,525	1,885,121	27,640	27,252	54,892
1761	899,674	1,005,374	1,905,048	28,196	27,751	55,947
1762	910,433	1,013,262	1,923,695	27,912	27,412	55,324
1763	917,586	1,017,690	1,935,276	27,846	27,289	55,135
1764	924,651	1,022,393	1,947,044	27,599	27,005	54,604
1765	931,792	1,027,658	1,959,450	26,985	26,869	53,854
1766	939,455	1,033,757	1,973,212	26,674	26,039	52,713
1767	947,919	1,041,605	1,989,524	27,882	27,178	55,010
1768	954,308	1,047,911	2,002,119	28,341	27,666	56,007
1769	958,808	1,052,151	2,010,959	27,909	27,214	55,123
1770	965,391	1,057,460	2,022,851	28,259	27,544	55,803
1771	972,834	1,062,994	2,035,828	28,615	27,881	56,496
1772	971,840	1,061,219	2,033,059	27,489	26,687	54,126
1773	954,927	1,043,795	1,998,722	24,524	23,782	48,306
1774	948,637	1,036,471	1,985,108	26,480	25,729	52,159
1775	961,086	1,048,242	2,009,328	30,652	29,991	60,643
1776	972,290	1,058,778	2,031,068	30,803	29,688	59,988
1777	981,791	1,067,427	2,049,218	29,583	29,005	58,588
1778	990,059	1,075,163	2,065,222	30,764	30,227	60,991
1779	998,700	1,082,760	2,081,460	32,721	32,225	64,946
1780	1,010,518	1,093,435	2,103,953	33,519	33,063	66,582
1781	1,021,688	1,103,908	2,125,596	32,322	31,908	64,230
1782	1,027,617	1,109,332	2,136,949	30,635	30,261	60,896
1783	1,030,107	1,112,171	2,142,278	29,048	28,715	57,763
1784	1,030,789	1,113,653	2,144,442	28,579	28,286	56,865
1785	1,032,219	1,115,274	2,147,493	28,880	28,582	57,412
1786	1,035,527	1,117,414	2,152,941	29,410	29,159	58,569
1787	1,039,896	1,120,065	2,159,961	29,620	29,316	58,936
1788	1,044,873	1,122,966	2,167,839	30,305	29,952	60,257
1789	1,044,542	1,123,274	2,167,816	30,719	30,315	61,034
1790	1,040,368	1,120,630	2,160,998	29,204	28,748	57,952
1791	1,044,800	1,123,676	2,168,476	29,528	29,022	58,550
1792	1,059,120	1,136,061	2,195,181	32,556	31,999	64,555
1793	1,074,944	1,150,437	2,225,381	33,693	33,083	66,776
1794	1,089,319	1,163,736	2,253,055	32,700	32,040	64,740
1795	1,100,570	1,173,494	2,274,064	31,822	31,114	62,936
1796	1,108,251	1,182,714	2,290,965	32,376	31,642	64,018
1797	1,116,259	1,195,545	2,311,804	33,794	33,054	66,848
1798	1,124,875	1,208,646	2,333,521	33,454	32,717	66,171
1799	1,131,138	1,219,473	2,350,611	32,224	31,471	63,695
1800	1,129,815	1,222,333	2,352,148	29,730	28,973	58,703

Tab. 1. (Forts.) *Medelfolk mängd.**Population moyenne.*

B) Åren 1751/1800.

År. Années.	1/3 år. ans.			3/5 år. ans.			0/5 år. ¹⁾ ans.		
	Män.	Kvinnor.	Summa.	Män.	Kvinnor.	Summa.	Män.	Kvinnor.	Summa.
	Hommes.	Femmes.	Total.	Hommes.	Femmes.	Total.	Hommes.	Femmes.	Total.
1751...	49,099	49,895	98,994	46,368	47,264	93,632	123,362	124,286	247,648
1752...	51,466	52,200	103,666	46,478	47,813	94,291	125,927	126,770	252,697
1753...	52,432	53,108	105,540	47,161	47,987	95,098	126,884	127,651	254,535
1754...	51,579	52,195	103,774	48,330	49,048	97,378	128,005	128,695	256,700
1755...	50,744	51,278	102,022	48,585	49,221	97,806	128,325	128,936	257,261
1756...	51,476	51,978	103,449	47,260	47,860	95,120	127,672	128,335	256,007
1757...	51,033	51,558	102,591	48,265	48,891	97,156	126,573	127,415	253,988
1758...	49,761	50,359	100,120	50,063	50,761	100,824	126,104	127,124	253,228
1759...	49,287	50,002	99,289	50,942	51,758	102,700	126,878	128,078	254,956
1760...	49,576	50,410	99,986	51,078	52,011	103,089	128,294	129,673	257,967
1761...	51,819	52,175	103,994	49,636	50,591	100,227	129,151	130,517	259,668
1762...	52,598	53,377	105,975	48,369	49,247	97,616	128,879	130,036	258,915
1763...	51,264	51,967	103,231	49,022	49,824	98,846	128,132	129,080	257,212
1764...	50,893	51,508	102,401	49,620	50,387	99,957	128,112	128,850	256,962
1765...	52,217	52,789	105,006	49,575	50,197	99,772	128,777	129,305	258,082
1766...	51,629	52,147	103,776	51,098	51,718	102,816	129,401	129,904	259,305
1767...	51,091	51,697	102,788	51,292	51,999	103,291	130,215	130,874	261,089
1768...	52,867	53,058	105,925	50,168	50,961	101,129	130,871	131,685	262,556
1769...	52,831	53,118	105,949	51,041	51,922	102,963	131,281	132,249	263,530
1770...	51,526	52,396	103,922	51,828	52,297	104,125	131,113	132,237	263,350
1771...	51,848	52,280	104,128	50,211	51,193	101,404	130,174	131,304	261,478
1772...	50,484	51,254	101,738	50,555	51,475	102,030	128,428	129,416	257,844
1773...	49,904	50,649	100,553	51,483	52,328	103,811	125,911	126,759	252,670
1774...	47,447	48,101	95,548	51,835	52,588	104,423	125,712	126,418	252,130
1775...	47,169	47,784	94,953	50,128	50,790	100,918	127,949	128,515	256,464
1776...	52,937	53,458	106,395	47,039	47,658	94,697	130,279	130,799	261,078
1777...	56,035	56,559	112,594	47,006	47,632	94,638	132,624	133,196	265,820
1778...	53,904	54,433	108,337	50,160	50,789	100,949	134,828	135,449	270,277
1779...	52,903	53,439	106,342	51,418	52,052	103,470	137,042	137,716	274,758
1780...	54,694	55,235	109,929	51,459	52,098	103,557	139,672	140,396	280,068
1781...	56,776	57,316	114,092	51,579	52,219	103,798	140,677	141,443	282,120
1782...	56,611	57,158	113,769	52,178	52,817	104,995	139,424	140,231	279,655
1783...	54,547	55,088	109,635	54,179	54,818	108,997	137,774	138,621	276,395
1784...	52,769	53,301	106,070	54,580	55,219	109,799	135,918	136,806	272,724
1785...	51,888	52,373	104,261	53,471	54,111	107,582	134,134	135,066	269,200
1786...	52,430	52,942	105,372	51,851	52,464	104,315	133,691	134,565	268,256
1787...	53,897	54,360	108,257	51,012	51,753	102,765	134,529	135,249	269,778
1788...	54,324	54,788	109,057	50,794	51,303	102,097	135,423	135,988	271,411
1789...	54,361	54,718	109,079	50,741	51,198	101,939	135,821	136,231	272,052
1790...	54,243	54,548	108,791	52,346	52,752	105,098	135,793	136,048	271,841
1791...	53,803	54,114	107,917	53,791	54,201	107,992	137,122	137,337	274,459
1792...	53,820	54,192	108,012	53,748	54,220	107,968	140,124	140,411	280,535
1793...	56,744	57,179	113,923	52,915	53,448	106,363	143,352	143,710	287,062
1794...	60,848	61,345	122,193	52,872	53,469	106,341	146,420	146,854	293,274
1795...	61,245	61,802	123,047	55,986	56,644	112,630	149,053	149,560	298,613
1796...	59,235	59,833	119,068	58,508	59,203	117,706	150,114	150,678	300,792
1797...	58,517	59,139	117,656	57,816	58,539	116,355	150,127	150,732	300,859
1798...	60,352	60,996	121,348	56,384	57,119	113,503	150,190	150,832	301,022
1799...	61,517	62,185	123,702	56,206	56,974	113,180	149,947	150,630	300,577
1800...	60,085	60,776	120,861	58,900	59,691	118,591	148,715	149,440	298,155

¹⁾ Se anm. sid. 200.

Tab. 1. (Forts.) *Medelfolk­mängd.**Population moyenne.*

B) Åren 1751/1800.

År. <i>Années.</i>	5/10 år. <i>ans.</i>			10,15 år. <i>ans.</i>			15,20 år. <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1751...	87,840	89,148	176,988	87,377	88,017	175,394	78,064	83,206	161,270
1752...	89,953	90,614	180,567	87,575	87,576	175,151	78,500	83,670	162,170
1753...	91,090	92,304	183,394	87,482	87,338	174,820	77,708	83,540	161,248
1754...	92,416	94,039	186,455	87,570	87,145	174,715	77,252	83,278	160,530
1755...	94,137	95,824	189,961	88,554	87,971	176,525	77,165	82,607	159,772
1756...	96,101	97,795	193,896	90,294	89,944	180,238	76,949	82,006	158,955
1757...	97,682	99,430	197,112	91,672	91,610	183,282	76,419	81,133	157,552
1758...	98,752	98,894	197,646	92,643	92,581	185,224	76,048	80,620	156,668
1759...	99,882	96,809	196,691	93,786	93,433	187,219	76,315	80,975	157,290
1760...	101,552	95,223	196,775	95,388	94,765	190,153	76,956	81,750	158,705
1761...	102,434	95,809	198,243	96,982	96,559	193,541	78,867	83,188	162,055
1762...	101,973	98,157	200,130	98,140	98,404	196,544	81,706	84,928	166,634
1763...	101,112	100,169	201,281	98,914	99,911	198,825	84,224	86,377	170,601
1764...	100,712	101,113	201,825	99,828	101,172	201,000	86,117	87,697	173,814
1765...	100,833	101,019	201,852	100,945	102,214	203,159	87,436	88,914	176,350
1766...	101,032	100,998	202,030	102,188	103,333	205,471	88,828	90,192	179,020
1767...	101,424	101,329	202,753	102,490	103,664	206,154	90,439	91,650	182,089
1768...	101,715	101,697	203,412	101,700	102,888	204,588	91,999	93,012	185,011
1769...	101,824	101,864	203,688	100,728	101,911	202,639	93,396	94,190	187,586
1770...	102,492	102,647	205,139	101,015	102,117	203,132	94,674	95,278	189,952
1771...	103,729	103,938	207,667	102,869	103,407	206,276	95,843	96,179	192,022
1772...	103,946	104,540	208,486	103,410	104,008	207,418	96,068	96,441	192,509
1773...	100,900	101,982	202,882	101,346	102,608	203,954	93,704	95,020	188,724
1774...	97,699	98,720	196,419	99,807	101,679	201,486	91,632	94,214	185,846
1775...	96,488	97,287	193,775	99,698	102,623	202,321	91,426	95,145	186,571
1776...	95,729	96,481	192,210	99,643	102,968	202,611	91,510	95,778	187,288
1777...	95,433	96,259	191,692	99,629	102,646	202,275	91,859	96,056	187,915
1778...	95,019	95,958	190,977	99,489	102,242	201,731	92,093	96,254	188,347
1779...	94,643	95,649	190,292	99,389	101,828	201,217	92,361	96,441	188,802
1780...	94,567	95,609	190,176	99,604	101,699	201,303	92,923	96,902	189,825
1781...	95,969	96,880	192,849	99,819	101,462	201,281	93,459	97,805	190,764
1782...	98,429	99,032	197,461	99,586	100,664	200,250	93,541	97,225	190,766
1783...	100,562	100,959	201,521	99,021	99,629	198,650	93,311	96,918	190,229
1784...	102,502	102,773	205,275	98,269	98,487	196,756	93,046	96,362	189,408
1785...	104,488	104,580	209,068	97,617	97,346	194,963	92,732	95,950	188,682
1786...	105,714	105,361	211,075	98,274	97,642	195,916	92,252	95,537	187,789
1787...	106,132	105,141	211,273	100,144	99,400	199,544	91,786	94,864	186,650
1788...	106,611	104,942	211,553	102,079	101,187	203,266	91,363	94,211	185,574
1789...	106,560	104,489	211,059	103,508	102,738	206,246	90,508	93,342	183,850
1790...	106,124	103,783	209,907	104,557	104,016	208,573	89,299	92,228	181,527
1791...	106,656	104,064	210,720	105,534	104,793	210,327	89,755	92,522	182,277
1792...	108,292	105,680	213,972	106,583	105,409	211,992	92,039	94,527	186,566
1793...	110,084	107,480	217,564	107,784	106,209	213,993	94,458	96,698	191,156
1794...	111,729	109,184	220,913	108,840	106,907	215,747	96,756	98,782	195,538
1795...	113,054	110,554	223,608	109,584	107,281	216,865	98,772	100,565	199,337
1796...	114,527	112,297	226,824	110,340	107,913	218,253	99,807	101,635	201,442
1797...	116,553	114,811	231,364	111,499	109,182	220,681	100,211	102,347	202,558
1798...	118,647	117,361	236,008	112,719	110,477	223,196	100,667	103,080	203,747
1799...	120,501	119,692	240,193	113,707	111,563	225,270	100,909	103,620	204,529
1800...	121,542	121,236	242,778	113,932	111,919	225,851	100,478	103,482	203,960

Tab. 1. (Forts.) Medelfolkmängd.

Population moyenne.

B) Åren 1751/1800.

År. <i>Années.</i>	20/25 år. <i>ans.</i>			25/30 år. <i>ans.</i>			30/35 år. <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1751...	70,416	81,877	152,293	68,107	75,966	144,073	58,330	64,870	123,200
1752...	69,730	82,488	152,168	69,119	76,996	146,115	60,156	67,053	127,209
1753...	71,812	83,059	154,871	69,400	77,364	146,764	62,174	69,014	131,188
1754...	73,473	84,297	157,770	69,498	78,100	147,598	64,326	71,007	135,333
1755...	73,732	85,357	159,089	69,169	78,836	148,005	65,894	72,516	138,410
1756...	73,604	85,208	158,812	68,944	79,030	147,974	66,659	73,646	140,305
1757...	73,182	84,767	157,949	68,441	78,955	147,396	67,256	74,525	141,781
1758...	72,188	84,018	156,206	67,643	78,945	146,588	66,905	74,638	141,543
1759...	71,090	83,485	154,575	66,983	79,495	146,478	65,829	74,448	140,277
1760...	70,335	83,386	153,721	66,646	80,458	147,104	65,071	74,645	139,716
1761...	70,535	83,541	154,076	67,058	81,009	148,067	65,365	75,220	140,585
1762...	71,380	83,585	154,965	67,922	80,796	148,718	66,421	75,844	142,265
1763...	71,940	83,845	155,285	68,515	80,307	148,822	67,216	76,208	143,424
1764...	72,902	83,619	156,521	68,646	79,614	148,260	67,655	76,458	144,113
1765...	74,311	84,432	158,743	68,364	78,737	147,101	67,676	76,614	144,290
1766...	75,777	85,308	161,085	68,134	77,992	146,126	67,698	76,827	144,525
1767...	77,198	86,352	163,550	68,328	77,594	145,922	67,739	76,706	144,445
1768...	78,350	87,296	165,646	68,749	77,221	145,970	67,550	76,012	143,562
1769...	79,362	88,068	167,430	69,049	76,696	145,745	67,240	75,169	142,409
1770...	80,761	89,288	170,049	69,898	77,091	146,989	67,091	74,744	141,835
1771...	82,560	90,868	173,428	71,065	78,570	149,635	66,898	74,657	141,555
1772...	83,539	91,843	175,382	71,764	79,285	151,049	66,250	74,075	140,325
1773...	83,411	91,566	174,977	71,643	78,798	150,441	65,144	72,905	138,049
1774...	84,761	92,248	177,009	72,430	79,504	151,934	65,173	72,915	138,088
1775...	87,832	94,624	182,456	74,693	81,665	156,358	66,536	74,268	140,804
1776...	89,473	96,045	185,518	76,746	83,720	160,466	68,103	75,643	143,746
1777...	89,619	96,435	186,054	78,527	85,608	164,135	69,821	76,983	146,804
1778...	89,652	96,744	186,396	80,209	87,421	167,630	71,449	78,256	149,705
1779...	89,723	97,042	186,765	81,916	89,219	171,135	73,099	79,518	152,617
1780...	90,080	97,614	187,694	83,882	91,277	175,159	74,985	81,005	155,990
1781...	90,724	98,459	189,183	84,989	92,426	177,415	76,651	82,478	159,129
1782...	91,248	99,145	190,393	84,836	92,278	177,114	77,761	83,572	161,333
1783...	91,467	99,600	191,067	84,400	91,912	176,312	78,608	84,478	163,086
1784...	91,511	99,943	191,454	83,805	91,445	175,250	79,297	85,295	164,592
1785...	91,645	100,288	191,933	83,293	90,980	174,273	80,068	86,104	166,172
1786...	91,214	100,020	191,234	83,039	90,991	174,030	80,292	86,330	166,622
1787...	90,119	99,158	189,277	82,952	91,498	174,450	79,880	85,996	165,876
1788...	89,070	98,312	187,382	82,912	92,028	174,940	79,509	85,680	165,189
1789...	87,559	97,240	184,799	82,445	92,345	174,790	78,733	85,165	163,898
1790...	85,731	95,915	181,646	81,677	92,418	174,095	77,671	84,428	162,099
1791...	85,030	95,202	180,232	81,423	92,346	173,769	77,530	84,365	161,895
1792...	85,536	95,408	180,944	81,769	92,427	174,196	78,394	85,249	163,643
1793...	86,161	95,779	181,940	82,230	92,669	174,899	79,368	86,282	165,650
1794...	86,669	96,056	182,725	82,576	92,819	175,395	80,236	87,233	167,469
1795...	86,929	96,044	182,973	82,688	92,687	175,375	80,874	87,918	168,792
1796...	87,806	96,833	184,639	82,573	92,471	175,044	81,074	88,279	169,353
1797...	89,615	98,764	188,379	82,512	92,496	175,008	81,119	88,625	169,744
1798...	91,482	100,722	192,204	82,495	92,536	175,031	81,204	88,988	170,192
1799...	93,163	102,494	195,657	82,301	92,399	174,700	81,116	89,180	170,296
1800...	94,213	103,592	197,805	81,558	91,662	173,220	80,487	88,793	169,280

Tab. 1. (Forts.) *Medelfolkmängd.**Population moyenne.*

B) Åren 1751/1800.

År. <i>Années.</i>	35/40 år. <i>ans.</i>			40/45 år. <i>ans.</i>			45/50 år. <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1751...	50,403	55,368	105,771	44,001	50,642	94,643	37,918	43,647	81,565
1752...	50,771	55,601	106,372	45,151	51,730	96,881	37,579	43,221	80,800
1753...	51,665	56,264	108,029	46,563	52,684	99,247	37,626	43,388	81,014
1754...	52,670	57,152	109,822	48,076	53,662	101,738	37,752	43,576	81,328
1755...	54,073	58,604	112,677	49,077	54,307	103,384	38,491	44,336	82,827
1756...	55,779	60,806	116,585	49,473	54,702	104,175	39,767	45,788	85,505
1757...	57,261	62,803	120,064	49,670	54,910	104,580	40,885	46,982	87,867
1758...	57,735	63,913	121,648	49,723	55,277	105,000	41,485	47,796	89,281
1759...	57,567	64,526	122,093	49,966	56,130	106,096	41,830	48,472	90,302
1760...	57,677	65,475	123,152	50,444	57,281	107,725	42,379	49,398	91,777
1761...	58,380	66,200	124,580	51,733	58,860	110,593	42,960	50,014	92,974
1762...	59,415	66,414	125,829	53,610	60,610	114,220	43,383	50,100	93,483
1763...	60,213	66,402	126,615	55,270	62,156	117,426	43,631	50,017	93,648
1764...	60,776	66,749	127,525	56,283	63,100	119,383	44,210	50,496	94,706
1765...	61,089	67,475	128,564	56,687	63,463	120,150	45,147	51,551	96,698
1766...	61,423	68,252	129,675	57,135	63,872	121,007	46,117	52,645	98,762
1767...	62,268	68,990	131,258	57,700	64,300	122,000	47,035	53,875	100,910
1768...	63,415	69,478	132,893	58,210	64,550	122,760	47,762	55,078	102,840
1769...	64,452	69,828	134,280	58,616	64,672	123,288	48,406	56,173	104,579
1770...	64,644	69,825	134,469	59,000	64,946	123,946	48,864	56,803	105,667
1771...	63,941	69,396	133,337	59,369	65,306	124,675	48,641	56,910	105,551
1772...	62,652	68,505	131,157	59,148	65,232	124,380	48,429	56,639	105,068
1773...	60,681	66,976	127,657	58,050	64,226	122,276	47,948	55,685	103,633
1774...	59,822	66,437	126,259	57,879	63,846	121,725	47,686	55,399	103,085
1775...	60,183	67,122	127,305	58,887	64,642	123,529	48,398	56,134	104,532
1776...	60,804	67,640	128,444	59,361	64,965	124,326	49,036	56,828	105,864
1777...	61,660	67,952	129,612	59,244	64,805	124,049	49,758	57,445	107,203
1778...	62,440	68,205	130,645	59,064	64,580	123,644	50,355	58,014	108,369
1779...	63,242	68,451	131,693	58,908	64,350	123,258	50,973	58,573	109,546
1780...	64,245	68,892	133,137	58,938	64,301	123,239	51,753	59,300	111,053
1781...	65,444	69,783	135,227	59,445	64,679	124,124	52,216	59,550	111,766
1782...	66,547	70,820	137,367	60,162	65,198	125,360	52,125	59,061	111,186
1783...	67,434	71,688	139,122	60,679	65,565	126,244	51,858	58,432	110,290
1784...	68,186	72,480	140,666	61,076	65,860	126,936	51,491	57,739	109,230
1785...	68,999	73,275	142,274	61,533	66,156	127,689	51,176	57,049	108,225
1786...	69,755	74,130	143,885	62,165	66,676	128,841	51,344	56,865	108,209
1787...	70,383	75,068	145,451	62,907	67,440	130,347	51,937	57,202	109,139
1788...	71,054	76,026	147,080	63,690	68,220	131,910	52,563	57,552	110,115
1789...	71,362	76,810	148,172	64,145	68,845	132,990	52,918	57,771	110,689
1790...	71,410	77,390	148,800	64,367	69,288	133,655	53,079	57,836	110,915
1791...	71,662	77,772	149,434	65,157	70,015	135,172	53,648	58,328	111,976
1792...	72,204	78,208	150,412	66,600	71,255	137,855	54,695	59,436	114,131
1793...	72,848	78,780	151,628	68,137	72,622	140,759	55,818	60,652	116,470
1794...	73,392	79,276	152,668	69,585	73,922	143,507	56,861	61,817	118,678
1795...	73,727	79,581	153,308	70,834	74,996	145,830	57,745	62,790	120,535
1796...	73,917	79,940	153,857	71,322	75,640	146,962	58,622	63,952	122,574
1797...	74,225	80,783	155,008	71,295	76,119	147,414	59,700	65,526	125,226
1798...	74,571	81,644	156,215	71,803	76,612	147,915	60,816	67,120	127,936
1799...	74,761	82,351	157,112	71,160	76,960	148,120	61,807	68,592	130,399
1800...	74,452	82,520	156,972	70,543	76,806	147,349	62,381	69,612	131,993

Tab. 1. (Forts.) *Medelfolkmängd.**Population moyenne.*

B) Åren 1751/1800.

År. <i>Années.</i>	50/55 år. <i>ans.</i>			55/60 år. <i>ans.</i>			60/65 år. <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1751...	34,441	43,411	77,852	24,561	33,508	58,069	26,050	39,769	65,819
1752...	35,617	44,188	79,805	24,711	33,221	57,932	25,586	38,528	64,114
1753...	36,270	44,592	80,862	25,231	33,588	58,819	25,165	37,235	62,400
1754...	37,009	45,014	82,023	25,813	33,969	59,782	24,807	35,962	60,769
1755...	37,108	44,724	81,832	26,971	34,928	61,899	24,498	34,942	59,440
1756...	36,429	43,796	80,225	28,649	36,518	65,167	24,189	34,231	58,420
1757...	35,661	42,717	78,378	30,211	37,984	68,195	23,770	33,404	57,174
1758...	35,318	42,191	77,509	30,768	38,460	69,228	23,882	33,235	57,117
1759...	35,535	42,462	77,997	30,533	38,160	68,693	24,664	33,995	58,659
1760...	35,869	43,008	78,877	30,395	38,109	68,504	25,596	34,918	60,509
1761...	36,624	43,993	80,617	30,388	38,050	68,438	26,593	35,694	62,227
1762...	37,612	45,256	82,868	30,353	37,841	68,194	27,377	36,178	63,555
1763...	38,455	46,361	84,816	30,200	37,498	67,698	28,100	36,539	64,639
1764...	38,993	46,894	85,887	30,378	37,552	67,930	28,112	36,352	64,464
1765...	39,232	46,827	86,059	30,894	38,023	68,917	27,422	35,651	63,073
1766...	39,488	46,777	86,265	31,428	38,529	69,957	26,749	34,970	61,719
1767...	39,909	47,205	87,114	31,979	39,185	71,164	26,606	34,826	61,432
1768...	40,365	47,948	88,313	32,446	39,878	72,324	26,911	35,107	62,018
1769...	40,750	48,595	89,345	32,857	40,493	73,350	27,168	35,318	62,486
1770...	41,482	49,403	90,885	33,112	40,782	73,894	27,597	35,549	63,146
1771...	42,540	50,220	92,760	33,191	40,728	73,919	28,180	35,798	63,978
1772...	43,205	50,805	94,010	32,964	40,378	73,342	28,505	35,773	64,278
1773...	43,071	50,589	93,660	32,661	39,807	72,468	28,390	35,084	63,474
1774...	43,410	50,589	93,999	33,268	40,016	73,284	28,672	34,661	63,333
1775...	44,645	51,509	96,154	34,562	40,952	75,514	29,544	34,886	64,430
1776...	45,514	52,175	97,689	35,564	41,808	77,372	30,059	35,349	65,408
1777...	45,979	52,557	98,536	36,256	42,543	78,799	30,191	36,033	66,224
1778...	46,388	52,894	99,282	36,900	43,242	80,142	30,283	36,685	66,968
1779...	46,814	53,223	100,037	37,559	43,934	81,493	30,389	37,330	67,719
1780...	47,386	53,706	101,092	38,337	44,752	83,089	30,594	38,082	68,676
1781...	47,858	54,267	102,125	38,905	45,450	84,355	31,043	38,882	69,925
1782...	48,008	54,671	102,679	39,089	45,831	84,920	31,605	39,566	71,171
1783...	48,001	54,943	102,944	39,142	46,103	85,245	32,046	40,155	72,201
1784...	47,895	55,159	103,054	39,116	46,325	85,441	32,425	40,702	73,127
1785...	47,848	55,371	103,214	39,133	46,547	85,680	32,841	41,249	74,090
1786...	47,728	55,210	102,938	39,351	46,831	86,182	33,108	41,367	74,475
1787...	47,493	54,690	102,183	39,730	47,188	86,918	33,194	41,061	74,255
1788...	47,292	54,173	101,465	40,137	47,553	87,690	33,291	40,762	74,053
1789...	46,835	53,540	100,375	40,326	47,814	88,140	33,215	40,369	73,584
1790...	46,202	52,770	98,972	40,364	47,951	88,315	33,012	39,872	72,884
1791...	46,213	52,518	98,731	40,201	47,712	87,913	33,088	39,872	72,960
1792...	46,913	52,956	99,869	39,874	47,254	87,128	33,476	40,500	73,976
1793...	47,679	53,487	101,166	39,601	46,877	86,478	33,911	41,198	75,109
1794...	48,381	53,967	102,348	39,269	46,453	85,722	34,300	41,858	76,158
1795...	48,943	54,283	103,226	38,828	45,887	84,715	34,590	42,391	76,981
1796...	49,644	55,058	104,702	38,802	45,820	84,622	34,521	42,447	76,968
1797...	50,658	56,487	107,145	39,331	46,415	85,746	34,206	42,174	76,380
1798...	51,704	57,934	109,638	39,885	47,019	86,904	33,905	41,906	75,811
1799...	52,649	59,271	111,920	40,352	47,540	87,892	33,531	41,557	75,088
1800...	53,231	60,223	113,454	40,551	47,745	88,296	32,936	40,937	73,873

Tab. 1. (Forts.) *Medelfolkmängd.**Population moyenne.*

B) Åren 1751/1800.

År. <i>Années.</i>	65/70 år. <i>ans.</i>			70/75 år. <i>ans.</i>			75/80 år. <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1751...	19,599	28,201	47,800	12,507	19,507	32,014	5,939	9,273	15,212
1752...	19,513	28,320	47,833	12,848	19,803	32,651	6,011	9,358	15,369
1753...	19,554	28,707	48,261	13,170	20,143	33,313	6,268	9,765	16,033
1754...	19,642	29,105	48,747	13,523	20,494	34,017	6,542	10,177	16,719
1755...	19,592	29,153	48,745	13,701	20,588	34,289	6,832	10,565	17,397
1756...	19,349	28,890	48,239	13,670	20,454	34,124	7,128	10,945	18,078
1757...	19,025	28,528	47,553	13,589	20,251	33,840	7,395	11,286	18,681
1758...	18,591	27,746	46,337	13,439	20,298	33,737	7,462	11,435	18,897
1759...	18,154	26,767	44,921	13,299	20,653	33,952	7,377	11,461	18,838
1760...	17,837	25,911	43,748	13,242	21,057	34,299	7,339	11,547	18,886
1761...	17,536	25,263	42,799	13,115	20,954	34,069	7,300	11,525	18,825
1762...	17,196	24,715	41,911	12,874	20,201	33,075	7,234	11,345	18,579
1763...	16,787	24,081	40,868	12,581	19,380	31,961	7,141	11,125	18,266
1764...	17,117	24,392	41,509	12,295	18,752	31,047	7,088	11,042	18,130
1765...	18,188	25,649	43,837	12,014	18,334	30,348	7,080	11,098	18,178
1766...	19,270	26,939	46,209	11,740	17,932	29,672	7,076	11,165	18,241
1767...	19,794	27,777	47,571	11,756	17,847	29,603	7,093	11,108	18,201
1768...	19,701	28,065	47,766	12,026	18,025	30,051	7,108	10,895	18,003
1769...	19,574	28,338	47,912	12,275	18,168	30,443	7,111	10,659	17,770
1770...	19,468	28,091	47,559	12,634	18,488	31,122	7,031	10,468	17,499
1771...	19,368	27,338	46,706	13,095	18,989	32,084	6,863	10,307	17,170
1772...	19,090	26,376	45,466	13,434	19,345	32,779	6,630	10,079	16,709
1773...	18,432	25,228	43,660	13,192	18,909	32,101	6,386	9,757	16,148
1774...	17,955	24,557	42,512	12,749	18,183	30,932	6,313	9,582	15,895
1775...	17,855	24,350	42,205	12,569	17,801	30,370	6,360	9,589	15,949
1776...	18,013	24,396	42,409	12,481	17,561	30,042	6,479	9,645	16,124
1777...	18,431	24,682	43,113	12,482	17,465	29,947	6,663	9,746	16,409
1778...	18,825	24,947	43,772	12,467	17,353	29,820	6,839	9,839	16,678
1779...	19,226	25,210	44,436	12,456	17,240	29,696	7,017	9,930	16,947
1780...	19,689	25,544	45,233	12,487	17,174	29,661	7,218	10,049	17,267
1781...	20,223	26,065	46,288	12,724	17,435	30,159	7,284	10,133	17,417
1782...	20,734	26,663	47,397	13,108	17,945	31,053	7,181	10,137	17,318
1783...	21,175	27,200	48,375	13,450	18,418	31,868	7,054	10,119	17,173
1784...	21,574	27,707	49,281	13,764	18,862	32,626	6,913	10,089	17,002
1785...	21,995	28,211	50,206	14,030	19,309	33,339	6,779	10,060	16,839
1786...	22,464	28,651	51,115	14,300	19,555	33,855	6,794	10,135	16,929
1787...	22,958	29,033	51,991	14,382	19,602	33,984	6,939	10,316	17,265
1788...	23,466	29,421	52,887	14,474	19,654	34,128	7,108	10,501	17,609
1789...	23,850	29,744	53,594	14,489	19,659	34,148	7,229	10,662	17,891
1790...	24,148	29,988	54,136	14,449	19,612	34,061	7,324	10,793	18,117
1791...	24,350	30,169	54,519	14,677	19,793	34,470	7,408	10,887	18,295
1792...	24,487	30,383	54,870	15,186	20,270	35,456	7,487	10,984	18,471
1793...	24,659	30,651	55,310	15,716	20,782	36,498	7,579	11,100	18,679
1794...	24,795	30,891	55,686	16,227	21,274	37,501	7,658	11,205	18,863
1795...	24,858	31,037	55,895	16,692	21,702	38,394	7,714	11,277	18,991
1796...	24,915	31,268	56,183	16,862	21,976	38,838	7,826	11,415	19,241
1797...	25,049	31,706	56,755	16,805	22,164	38,969	8,017	11,662	19,679
1798...	25,198	32,151	57,349	16,757	22,358	39,115	8,214	11,912	20,126
1799...	25,293	32,536	57,829	16,669	22,510	39,179	8,395	12,139	20,534
1800...	25,219	32,708	57,927	16,468	22,516	38,984	8,519	12,286	20,805

Tab. 1. (Forts.) *Medelfolkmängd.**Population moyenne.*

B) Åren 1751/1800.

År. <i>Années.</i>	80,85 år. <i>ans.</i>			85/90 år. <i>ans.</i>			90/ω år. ¹⁾ <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1751...	3,628	6,352	9,980	1,294	2,004	3,298	605	1,039	1,644
1752...	3,488	6,256	9,744	1,268	2,023	3,291	578	1,011	1,589
1753...	3,406	6,120	9,526	1,280	2,106	3,386	552	955	1,507
1754...	3,332	5,986	9,318	1,295	2,190	3,485	531	900	1,431
1755...	3,284	5,840	9,124	1,308	2,207	3,515	508	842	1,350
1756...	3,252	5,688	8,940	1,318	2,158	3,476	482	782	1,264
1757...	3,209	5,517	8,726	1,324	2,102	3,426	456	721	1,177
1758...	3,225	5,467	8,692	1,281	2,070	3,351	428	708	1,136
1759...	3,316	5,584	8,900	1,192	2,076	3,268	397	745	1,142
1760...	3,426	5,724	9,150	1,110	2,091	3,201	370	782	1,152
1761...	3,525	5,830	9,355	1,080	2,111	3,191	359	786	1,145
1762...	3,597	5,874	9,471	1,092	2,128	3,220	363	756	1,119
1763...	3,654	5,902	9,556	1,101	2,137	3,238	367	728	1,095
1764...	3,667	5,912	9,579	1,157	2,147	3,304	370	715	1,085
1765...	3,632	5,908	9,540	1,260	2,158	3,418	372	719	1,091
1766...	3,600	5,909	9,509	1,364	2,171	3,535	376	723	1,099
1767...	3,634	5,919	9,553	1,405	2,188	3,593	395	728	1,123
1768...	3,723	5,919	9,642	1,382	2,201	3,583	429	732	1,161
1769...	3,804	5,909	9,713	1,357	2,210	3,567	463	736	1,199
1770...	3,781	5,780	9,561	1,302	2,167	3,469	466	722	1,188
1771...	3,651	5,525	9,176	1,216	2,071	3,287	436	688	1,124
1772...	3,486	5,234	8,720	1,118	1,963	3,081	404	652	1,056
1773...	3,216	4,853	8,069	1,035	1,862	2,897	371	616	987
1774...	2,938	4,505	7,443	995	1,815	2,810	339	580	919
1775...	2,720	4,244	6,964	976	1,800	2,776	306	545	851
1776...	2,676	4,217	6,893	952	1,768	2,720	281	519	800
1777...	2,803	4,426	7,229	920	1,716	2,636	264	502	766
1778...	2,926	4,630	7,556	888	1,663	2,551	247	485	732
1779...	3,051	4,834	7,885	855	1,610	2,465	231	468	699
1780...	3,186	5,054	8,240	827	1,562	2,389	213	449	662
1781...	3,238	5,155	8,393	838	1,572	2,410	215	451	666
1782...	3,194	5,113	8,307	884	1,624	2,508	236	475	711
1783...	3,140	5,059	8,199	928	1,673	2,601	257	499	756
1784...	3,080	5,001	8,081	970	1,719	2,689	278	522	800
1785...	3,023	4,941	7,964	1,011	1,766	2,777	299	546	845
1786...	3,003	4,906	7,909	1,025	1,788	2,813	310	558	868
1787...	3,016	4,895	7,911	1,008	1,793	2,801	310	558	868
1788...	3,031	4,886	7,917	991	1,810	2,801	311	558	869
1789...	3,028	4,865	7,893	970	1,807	2,777	311	558	869
1790...	3,016	4,830	7,846	946	1,793	2,739	311	559	870
1791...	3,019	4,808	7,827	918	1,752	2,670	292	538	830
1792...	3,038	4,814	7,852	887	1,677	2,564	252	497	749
1793...	3,061	4,829	7,890	857	1,605	2,462	212	456	668
1794...	3,081	4,838	7,919	826	1,531	2,357	172	415	587
1795...	3,092	4,834	7,926	792	1,453	2,245	131	374	505
1796...	3,114	4,874	7,988	783	1,435	2,218	111	354	465
1797...	3,160	4,975	8,135	811	1,476	2,287	111	356	467
1798...	3,206	5,078	8,284	841	1,516	2,357	111	360	471
1799...	3,247	5,171	8,418	868	1,554	2,422	113	363	476
1800...	3,266	5,232	8,498	889	1,581	2,470	113	365	478

¹⁾ Angående åren 1791/1800, jfr sid. 195.

Tab. 1. (Forts.) *Medelfolk­mängd.**Population moyenne.*

C) Åren 1801/1850.

År. <i>Années.</i>	Hela folk­mängden. <i>Total.</i>			O/1 år. <i>an.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1801	1,129,195	1,222,470	2,351,665	28,792	28,047	56,839
1802	1,136,880	1,228,313	2,365,193	30,609	29,889	60,498
1803	1,146,609	1,236,489	2,383,098	31,705	31,015	62,720
1804	1,155,749	1,244,224	2,399,973	32,266	31,603	63,869
1805	1,165,467	1,252,291	2,417,758	32,916	32,283	65,199
1806	1,169,975	1,258,094	2,428,069	32,621	32,016	64,637
1807	1,169,946	1,261,779	2,431,725	32,422	31,845	64,267
1808	1,165,392	1,261,389	2,426,781	32,243	31,693	63,936
1809	1,149,201	1,251,257	2,400,458	29,750	29,229	58,979
1810	1,136,188	1,243,775	2,379,963	30,750	30,257	61,007
1811	1,138,499	1,248,717	2,387,216	35,867	34,844	70,211
1812	1,145,662	1,256,468	2,402,130	36,068	35,455	71,523
1813	1,150,322	1,261,792	2,412,114	33,241	32,536	65,777
1814	1,156,835	1,268,710	2,425,545	37,049	36,257	73,306
1815	1,169,164	1,280,640	2,449,804	34,837	33,953	68,790
1816	1,185,191	1,296,084	2,481,275	37,893	36,450	73,843
1817	1,199,718	1,309,745	2,509,463	37,171	36,218	73,384
1818	1,212,464	1,321,463	2,533,927	36,839	35,861	72,700
1819	1,223,059	1,331,037	2,554,096	37,014	36,018	73,032
1820	1,233,344	1,339,891	2,573,235	36,910	35,898	72,808
1821	1,246,324	1,351,456	2,597,780	38,892	37,917	76,809
1822	1,262,048	1,366,544	2,628,592	41,147	40,282	81,429
1823	1,281,620	1,386,053	2,667,673	42,410	41,651	84,061
1824	1,301,683	1,406,271	2,707,954	42,159	41,507	83,666
1825	1,322,009	1,427,056	2,749,065	42,518	41,972	84,490
1826	1,341,397	1,446,692	2,788,089	43,200	42,675	85,875
1827	1,355,674	1,460,649	2,816,323	40,441	39,845	80,286
1828	1,366,041	1,471,213	2,837,254	39,959	39,291	79,250
1829	1,374,584	1,480,376	2,854,960	42,840	41,613	83,353
1830	1,384,765	1,490,842	2,875,607	42,086	41,287	83,373
1831	1,394,323	1,500,238	2,894,561	39,679	38,817	78,496
1832	1,403,629	1,508,291	2,911,920	38,818	37,934	76,752
1833	1,418,789	1,522,182	2,940,971	41,636	40,780	82,366
1834	1,434,056	1,537,042	2,971,098	44,085	43,158	87,243
1835	1,450,822	1,553,425	3,004,247	43,793	42,844	86,637
1836	1,469,976	1,572,422	3,042,398	43,176	42,187	85,363
1837	1,482,276	1,585,494	3,067,770	42,466	41,416	83,882
1838	1,489,293	1,593,930	3,083,223	41,152	40,086	81,188
1839	1,496,382	1,601,978	3,098,360	40,502	39,824	79,826
1840	1,508,393	1,614,280	3,122,673	42,226	40,985	83,211
1841	1,524,986	1,631,038	3,156,024	43,339	42,146	85,485
1842	1,541,832	1,648,136	3,189,968	43,981	42,943	86,924
1843	1,557,802	1,663,902	3,221,704	44,512	43,627	88,139
1844	1,574,712	1,681,171	3,255,883	45,107	44,378	89,485
1845	1,593,932	1,701,903	3,295,835	45,877	45,303	91,180
1846	1,610,764	1,718,968	3,329,732	44,716	44,157	88,873
1847	1,622,592	1,729,907	3,352,499	43,833	43,152	86,985
1848	1,636,514	1,743,249	3,379,763	44,576	43,762	88,338
1849	1,656,243	1,763,127	3,419,370	47,593	46,654	94,247
1850	1,677,141	1,784,773	3,461,914	49,449	48,382	97,831

Tab. 1. (Forts.) *Medelfolkmängd.**Population moyenne.*

C) Åren 1801/1850.

År. <i>Années.</i>	1/3 år. <i>ans.</i>			3/5 år. <i>ans.</i>			0/5 år. ¹⁾ <i>ans.</i>		
	Män.	Kvinnor.	Summa.	Män.	Kvinnor.	Summa.	Män.	Kvinnor.	Summa.
	<i>Hommes.</i>	<i>Femmes.</i>	<i>Total.</i>	<i>Hommes.</i>	<i>Femmes.</i>	<i>Total.</i>	<i>Hommes.</i>	<i>Femmes.</i>	<i>Total.</i>
1801...	57,986	58,643	116,629	61,109	61,867	122,976	147,887	148,557	296,444
1802...	56,889	57,407	114,246	61,027	61,694	122,721	148,475	148,990	297,465
1803...	58,094	58,570	116,664	59,539	60,114	119,653	149,338	149,699	299,037
1804...	60,431	60,816	121,247	57,439	57,924	115,363	150,136	150,343	300,479
1805...	61,081	61,825	122,356	57,042	57,486	114,478	150,989	151,044	302,033
1806...	60,652	60,882	121,584	57,403	57,734	115,137	150,676	150,632	301,308
1807...	59,705	59,902	119,607	57,107	57,402	114,509	149,234	149,149	298,383
1808...	58,495	58,659	117,154	56,517	56,778	113,295	147,255	147,130	294,385
1809...	58,044	58,172	116,216	56,193	56,420	112,613	143,987	143,821	287,808
1810...	55,221	55,814	110,535	55,107	55,801	110,408	141,078	140,872	281,950
1811...	52,900	53,002	105,902	53,805	53,505	106,810	141,572	141,351	282,923
1812...	57,395	57,648	114,943	50,798	51,048	101,846	144,261	144,051	288,312
1813...	62,433	62,637	125,070	50,975	51,277	102,252	146,649	146,450	293,099
1814...	56,016	56,268	112,284	56,175	56,525	112,700	149,240	149,050	298,290
1815...	58,301	58,604	116,905	59,361	59,762	119,123	152,499	152,319	304,818
1816...	60,317	60,628	120,945	58,359	58,770	117,129	156,069	155,852	311,921
1817...	65,044	65,322	130,366	57,078	57,454	114,532	159,293	158,989	318,282
1818...	66,976	67,219	134,195	58,468	58,813	117,281	162,283	161,893	324,176
1819...	65,911	66,122	132,033	62,072	62,381	124,453	164,997	164,521	329,518
1820...	66,348	66,622	132,865	64,385	64,662	129,047	167,638	167,077	334,715
1821...	67,491	67,562	135,053	65,296	65,466	130,762	171,679	170,945	342,624
1822...	69,646	69,529	139,175	66,390	66,373	132,763	177,183	176,184	353,367
1823...	73,618	73,817	146,935	67,209	67,006	134,215	183,237	181,974	365,211
1824...	77,448	77,060	154,508	69,769	69,280	139,049	189,376	187,847	377,223
1825...	80,218	79,545	159,763	72,847	72,272	145,119	195,583	193,789	389,372
1826...	80,148	79,454	159,602	75,225	74,632	149,857	198,573	196,761	395,334
1827...	80,147	79,600	159,747	77,135	76,688	153,823	197,723	196,133	393,856
1828...	78,681	78,282	156,963	77,717	77,418	155,135	196,357	194,991	391,348
1829...	75,053	74,796	149,849	77,383	77,226	154,609	194,776	193,635	388,411
1830...	76,576	76,467	153,043	74,740	74,730	149,470	193,402	192,484	385,886
1831...	79,651	79,552	159,203	73,674	73,673	147,347	193,004	192,042	385,046
1832...	77,914	77,667	155,581	76,857	76,710	153,567	193,589	192,311	385,900
1833...	74,692	74,298	148,990	78,623	78,329	156,952	194,951	193,357	388,308
1834...	76,037	75,497	151,584	76,261	75,820	152,081	196,383	194,475	390,858
1835...	81,293	80,603	161,896	72,926	72,839	145,265	198,012	195,786	393,798
1836...	82,353	81,636	163,989	73,468	72,852	146,320	198,997	196,675	395,672
1837...	79,323	78,701	158,024	76,391	75,867	152,258	198,180	195,982	394,162
1838...	77,845	77,816	155,161	77,729	77,302	155,031	196,726	194,654	391,380
1839...	77,515	77,081	154,596	77,246	76,910	154,156	195,263	193,315	388,578
1840...	76,844	76,502	153,346	75,307	75,066	150,373	194,377	192,553	386,930
1841...	77,634	77,319	154,953	74,320	74,605	149,425	195,793	194,070	389,863
1842...	79,974	79,620	159,594	75,031	74,777	149,808	198,986	197,340	396,326
1843...	81,516	81,124	162,640	76,013	75,721	151,734	202,041	200,472	402,513
1844...	82,400	81,969	164,369	77,739	77,407	155,146	205,246	203,754	409,000
1845...	84,769	84,339	169,108	78,148	77,775	155,923	208,794	207,417	416,211
1846...	86,803	86,265	173,068	79,879	79,440	159,319	211,398	209,862	421,260
1847...	86,115	85,484	171,599	82,723	82,189	164,912	212,676	210,825	423,501
1848...	84,700	83,975	168,675	84,963	84,338	169,301	214,239	212,075	426,314
1849...	84,278	83,458	167,736	84,710	83,992	168,702	216,581	214,104	430,685
1850...	88,680	87,767	176,447	80,978	80,166	161,144	219,107	216,315	435,422

¹⁾ Se anm. sid. 200.

Tab. 1. (Forts.) Medelfolkmängd.

Population moyenne.

C) Åren 1801/1850.

År. <i>Années.</i>	5, 10 år. <i>ans.</i>			10/15 år. <i>ans.</i>			15/20 år. <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1801...	121,905	121,652	243,557	114,552	112,565	227,117	100,494	103,487	203,981
1802...	122,409	121,783	244,192	116,333	114,279	230,612	101,621	104,357	205,978
1803...	123,131	122,149	245,280	118,319	116,212	234,531	102,929	105,425	208,354
1804...	123,793	122,467	246,260	120,250	118,101	238,351	104,186	106,456	210,642
1805...	124,516	122,818	247,334	122,242	120,022	242,264	105,494	107,515	213,009
1806...	124,751	123,019	247,770	123,126	120,971	244,097	107,059	108,967	216,026
1807...	124,570	123,082	247,652	122,973	120,957	243,930	108,953	110,834	219,787
1808...	123,910	122,745	246,655	122,347	120,551	242,898	110,437	112,950	223,387
1809...	122,024	121,462	243,486	120,515	119,214	239,729	110,818	112,991	223,809
1810...	120,476	120,437	240,913	119,013	118,132	237,145	111,491	113,864	225,355
1811...	119,817	120,001	239,818	118,686	118,047	236,733	112,517	114,768	227,285
1812...	118,961	119,212	238,173	118,451	118,041	236,492	112,861	114,862	227,723
1813...	117,854	118,196	236,050	117,960	117,812	235,772	112,969	114,727	227,696
1814...	116,934	117,342	234,276	117,660	117,735	235,395	113,261	114,738	227,999
1815...	116,595	116,947	233,542	117,945	118,122	236,067	114,115	115,204	229,319
1816...	118,169	118,555	236,724	118,145	118,374	236,519	114,963	115,902	230,865
1817...	121,125	121,695	242,820	117,730	118,011	235,741	115,290	116,360	231,650
1818...	123,907	124,655	248,562	117,135	117,466	234,601	115,441	116,644	232,085
1819...	126,467	127,412	253,879	116,335	116,737	233,072	115,394	116,739	232,133
1820...	128,989	130,095	259,084	115,506	115,945	231,451	115,364	116,772	232,136
1821...	131,773	132,728	264,501	116,494	116,929	233,423	115,338	116,792	232,130
1822...	134,828	135,406	270,234	119,293	119,761	239,054	115,280	116,865	232,145
1823...	138,291	138,521	276,812	122,453	122,979	245,432	115,577	117,318	232,895
1824...	141,810	141,706	283,516	125,662	126,260	251,922	115,922	117,830	233,752
1825...	145,361	144,954	290,315	128,901	129,598	258,499	116,283	118,385	234,668
1826...	149,889	149,244	299,133	132,316	132,966	265,282	118,143	120,362	238,505
1827...	154,927	154,118	309,045	135,493	135,952	271,445	121,150	123,388	244,538
1828...	159,524	158,642	318,166	138,287	138,623	276,910	123,816	126,128	249,944
1829...	163,902	163,004	326,906	140,892	141,158	282,050	126,310	128,744	255,054
1830...	168,468	167,502	335,970	143,659	143,815	287,474	128,949	131,469	260,418
1831...	170,079	169,174	339,253	147,030	147,113	294,143	131,580	134,042	265,622
1832...	169,794	167,999	337,793	151,045	151,022	302,067	134,236	136,438	270,674
1833...	168,218	167,479	335,697	155,633	155,507	311,140	137,446	139,358	276,804
1834...	167,658	167,068	334,726	160,334	160,089	320,423	140,666	142,367	283,033
1835...	167,258	166,813	334,071	165,166	164,847	330,013	144,045	145,525	289,570
1836...	168,273	167,713	335,986	167,683	167,360	335,043	148,439	149,699	298,138
1837...	169,649	168,855	338,504	166,833	166,726	333,559	152,926	154,082	307,008
1838...	170,422	169,505	339,927	165,394	165,605	330,999	156,868	158,014	314,882
1839...	171,204	170,114	341,318	163,972	164,450	328,422	160,802	161,895	322,697
1840...	172,545	171,175	343,720	163,086	163,734	326,820	165,258	166,204	331,462
1841...	173,229	171,935	345,164	163,586	164,087	327,673	167,271	168,248	335,519
1842...	172,765	171,960	344,725	165,008	165,086	330,094	166,370	167,608	333,978
1843...	172,211	171,847	344,058	166,329	165,959	332,288	165,380	166,838	332,218
1844...	171,757	171,894	343,651	167,757	166,976	334,733	164,490	166,220	330,710
1845...	171,553	172,299	343,852	169,444	168,329	337,773	163,844	165,942	329,786
1846...	172,767	173,638	346,405	169,890	168,767	338,657	164,046	166,097	330,143
1847...	175,110	175,665	350,775	168,835	168,048	336,883	164,828	166,452	331,280
1848...	177,676	177,933	355,609	168,003	167,569	335,572	165,826	167,040	332,866
1849...	180,873	180,867	361,740	167,769	167,719	335,488	167,413	168,255	335,668
1850...	184,203	183,986	368,189	167,646	168,029	335,675	169,127	169,635	338,762

Tab. 1. (Forts.) *Medelfolk mängd.**Population moyenne.*

C) Åren 1801/1850.

År. <i>Années.</i>	20/25 år. <i>ans.</i>			25/30 år. <i>ans.</i>			30/35 år. <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1801...	94,632	103,808	198,440	82,007	91,660	173,667	79,613	87,943	167,556
1802...	95,066	103,854	198,920	84,194	93,025	177,219	79,037	87,237	166,274
1803...	95,675	104,097	199,772	86,531	94,561	181,095	78,604	86,699	165,303
1804...	96,230	104,303	200,533	88,828	96,068	184,896	78,126	86,128	164,254
1805...	96,834	104,536	201,370	91,168	97,604	188,772	77,689	85,579	163,268
1806...	96,948	105,047	201,995	91,868	98,480	190,348	78,214	86,140	164,354
1807...	96,625	105,852	202,477	90,974	98,710	189,684	79,746	87,831	167,577
1808...	95,927	106,316	202,243	89,724	98,620	188,344	80,978	89,245	170,223
1809...	94,269	105,957	200,226	87,581	97,769	185,350	81,392	89,963	171,355
1810...	92,875	105,820	198,695	85,684	97,126	182,810	82,020	90,865	172,885
1811...	93,928	107,020	200,948	85,647	97,575	183,222	82,671	91,785	174,456
1812...	96,563	108,740	205,303	86,675	98,361	185,036	82,600	92,030	174,630
1813...	98,979	110,247	209,226	87,511	98,957	186,468	82,349	92,101	174,450
1814...	101,548	111,890	213,438	88,488	99,676	188,164	82,236	92,286	174,522
1815...	104,632	113,975	218,607	89,911	100,790	190,701	82,539	92,831	175,370
1816...	106,933	115,324	222,257	92,337	102,628	194,965	83,478	93,825	177,303
1817...	108,008	115,432	223,440	95,414	104,768	200,182	84,684	94,884	179,568
1818...	108,911	115,375	224,286	98,378	106,756	205,134	85,763	95,801	181,564
1819...	109,625	115,133	224,758	101,139	108,569	209,708	86,691	96,563	183,254
1820...	110,306	114,830	225,136	103,866	110,321	214,187	87,593	97,272	184,865
1821...	110,524	114,480	225,004	105,235	110,878	216,113	89,296	98,470	187,766
1822...	110,295	114,145	224,440	105,263	110,310	215,573	91,800	100,218	192,018
1823...	110,407	114,183	224,590	105,615	110,102	215,717	94,584	102,288	196,872
1824...	110,558	114,278	224,836	106,004	109,950	215,954	97,403	104,412	201,815
1825...	110,728	114,414	225,142	106,414	109,835	216,249	100,246	106,580	206,826
1826...	110,718	114,352	225,070	106,856	110,075	216,931	101,965	107,750	209,715
1827...	110,182	113,728	223,910	107,000	110,323	217,323	102,240	107,583	209,823
1828...	109,327	112,836	222,163	106,836	110,314	217,150	102,222	107,163	209,385
1829...	108,333	111,842	220,175	106,534	110,201	216,735	102,070	106,644	208,714
1830...	107,469	110,950	218,419	106,358	110,187	216,545	102,041	106,221	208,262
1831...	108,263	111,700	219,963	105,748	109,609	215,357	101,771	105,825	207,596
1832...	110,733	114,067	224,800	104,733	108,448	213,181	101,272	105,450	206,723
1833...	113,658	116,872	230,530	104,159	107,710	211,869	101,198	105,484	206,682
1834...	116,595	119,749	236,344	103,593	107,043	210,636	101,142	105,577	206,719
1835...	119,663	122,754	242,417	103,126	106,474	209,600	101,180	105,775	206,955
1836...	122,941	126,104	249,045	104,587	107,999	212,586	101,137	105,763	206,900
1837...	125,661	129,122	254,783	107,319	111,032	218,351	100,371	104,966	205,337
1838...	127,934	131,762	259,696	109,668	113,742	223,410	99,248	103,862	203,110
1839...	130,205	134,360	264,565	112,013	116,415	228,428	98,139	102,740	200,879
1840...	132,900	137,315	270,215	114,725	119,395	234,120	97,353	101,892	199,245
1841...	136,674	141,090	277,764	117,522	122,278	239,800	98,511	103,085	201,596
1842...	141,138	145,346	286,484	120,077	124,761	244,838	101,338	106,054	207,392
1843...	145,521	149,474	294,995	122,561	127,142	249,703	104,104	108,934	213,038
1844...	149,994	153,734	303,728	125,119	129,636	254,755	106,933	111,910	218,843
1845...	154,687	158,313	313,000	127,860	132,397	260,257	109,919	115,119	225,038
1846...	156,547	160,143	316,690	131,278	135,765	267,043	112,643	117,934	230,577
1847...	155,337	158,996	314,333	135,148	139,535	274,683	114,918	120,180	235,098
1848...	154,335	158,077	312,412	139,184	143,490	282,674	117,339	122,587	239,926
1849...	153,879	157,754	311,633	143,714	147,981	291,695	120,176	125,454	245,630
1850...	153,522	157,581	311,103	148,355	152,632	300,987	123,103	128,452	251,555

Tab. 1. (Forts.) *Medelfolkmängd.**Population moyenne.*

C) Åren 1801/1850.

År. <i>Années.</i>	35/40 år. <i>ans.</i>			40/45 år. <i>ans.</i>			45/50 år. <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1801...	73,927	82,242	156,169	70,037	76,662	146,699	62,426	69,784	132,210
1802...	73,686	82,084	155,770	70,118	77,053	147,171	62,361	69,592	131,953
1803...	73,577	82,083	155,660	70,325	77,591	147,916	62,409	69,533	131,942
1804...	73,430	82,052	155,482	70,496	78,101	148,597	62,429	69,449	131,878
1805...	73,317	82,043	155,360	70,702	78,632	149,334	62,476	69,382	131,858
1806...	72,986	81,680	154,666	70,464	78,772	149,236	62,527	69,572	132,099
1807...	72,471	80,970	153,441	69,821	78,527	148,348	62,629	70,028	132,657
1808...	71,671	79,995	151,666	68,906	78,026	146,932	62,487	70,261	132,748
1809...	70,158	78,405	148,563	67,300	76,925	144,225	61,719	69,949	131,668
1810...	68,846	76,985	145,831	65,885	75,988	141,873	61,121	69,784	130,905
1811...	69,525	77,575	147,100	65,212	75,522	140,734	60,900	69,828	130,728
1812...	71,552	79,567	151,119	64,664	74,942	139,606	60,492	69,548	130,040
1813...	73,416	81,400	154,816	63,980	74,219	138,199	59,952	69,138	129,090
1814...	75,395	83,330	158,725	63,401	73,594	136,995	59,514	68,816	128,330
1815...	77,752	85,594	163,346	63,144	73,258	136,402	59,374	68,766	128,140
1816...	79,067	87,045	166,112	64,248	74,290	138,538	59,336	68,739	128,075
1817...	78,989	87,327	166,316	66,432	76,390	142,822	59,134	68,452	127,586
1818...	78,790	87,477	166,267	68,517	78,382	146,899	58,840	68,060	126,900
1819...	78,454	87,486	165,940	70,481	80,242	150,723	58,445	67,560	126,005
1820...	78,097	87,450	165,547	72,420	82,058	154,478	58,034	67,026	125,060
1821...	78,290	87,785	166,075	73,255	82,816	156,071	58,626	67,678	126,304
1822...	79,040	88,538	167,578	72,999	82,567	155,566	60,224	69,552	129,776
1823...	80,029	89,578	169,607	72,967	82,588	155,555	62,005	71,647	133,652
1824...	81,050	90,664	171,714	72,962	82,651	155,613	63,808	73,780	137,588
1825...	82,089	91,785	173,874	72,967	82,742	155,709	65,627	75,948	141,575
1826...	83,924	93,390	177,314	73,503	83,420	156,923	66,523	77,157	143,680
1827...	86,297	95,185	181,482	74,341	84,428	158,769	66,292	77,162	143,454
1828...	88,423	96,760	185,183	74,958	85,246	160,204	65,867	76,986	142,853
1829...	90,426	98,240	188,666	75,473	85,982	161,455	65,355	76,740	142,095
1830...	92,534	99,806	192,340	76,079	86,794	162,873	64,926	76,561	141,487
1831...	93,549	100,368	193,917	77,300	87,899	165,199	64,991	76,750	141,741
1832...	93,501	99,910	193,411	79,154	89,278	168,432	65,564	77,292	142,856
1833...	93,845	99,841	193,686	81,337	91,001	172,338	66,411	78,133	144,544
1834...	94,197	99,836	194,033	83,524	92,781	176,305	67,262	79,023	146,285
1835...	94,640	99,926	194,566	85,806	94,657	180,463	68,184	79,993	148,177
1836...	95,078	100,257	195,335	87,295	95,798	183,093	69,830	81,518	151,348
1837...	94,909	100,282	195,191	87,442	95,682	183,124	71,758	83,156	154,914
1838...	94,403	100,014	194,417	87,277	95,286	182,563	73,427	84,551	157,978
1839...	93,906	99,726	193,632	87,116	94,872	181,988	75,096	85,922	161,018
1840...	93,718	99,702	193,420	87,246	94,709	181,955	77,012	87,520	164,532
1841...	93,571	99,495	193,066	87,491	94,788	182,279	78,239	88,448	166,687
1842...	93,193	98,855	192,048	87,591	94,867	182,458	78,553	88,485	167,038
1843...	92,767	98,138	190,905	87,637	94,871	182,508	78,822	88,453	167,275
1844...	92,397	97,510	189,907	87,742	94,961	182,703	79,143	88,500	167,643
1845...	92,163	97,082	189,245	87,976	95,245	183,221	79,576	88,732	168,308
1846...	93,289	98,255	191,544	87,841	95,033	182,874	79,730	88,810	168,540
1847...	95,618	100,884	196,502	87,199	94,195	181,394	79,477	88,612	168,089
1848...	98,068	103,645	201,713	86,670	93,495	180,165	79,328	88,539	167,867
1849...	100,865	106,794	207,659	86,454	93,142	179,596	79,460	88,798	168,258
1850...	103,737	110,059	213,796	86,292	92,878	179,170	79,646	89,144	168,790

Tab. 1. (Forts.) *Medelfolkmängd.**Population moyenne.*

C) Åren 1801/1850.

År. <i>Années.</i>	50/55 år. <i>ans.</i>			55/60 år. <i>ans.</i>			60/65 år. <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1801...	53,733	60,886	114,619	40,850	48,049	88,899	32,692	40,535	73,227
1802...	54,519	61,676	116,195	41,524	48,779	90,303	33,031	40,629	73,660
1803...	55,401	62,584	117,985	42,270	49,602	91,872	33,428	40,801	74,229
1804...	56,252	63,473	119,725	42,997	50,406	93,403	33,809	40,957	74,766
1805...	57,137	64,376	121,513	43,746	51,225	94,971	34,208	41,124	75,332
1806...	57,401	64,815	122,216	44,540	52,167	96,707	34,589	41,606	76,195
1807...	57,071	64,799	121,870	45,409	53,243	98,652	34,999	42,412	77,411
1808...	56,521	64,571	121,092	46,107	54,151	100,258	35,249	43,082	78,331
1809...	55,407	63,843	119,250	46,336	54,639	100,975	35,114	43,416	78,530
1810...	54,443	63,256	117,699	46,687	55,237	101,924	35,100	43,839	78,939
1811...	54,225	63,371	117,596	46,887	55,766	102,653	35,562	44,649	80,211
1812...	54,240	63,704	117,944	46,503	55,815	102,318	36,166	45,510	81,676
1813...	54,136	63,914	118,050	46,021	55,755	101,776	36,688	46,285	82,973
1814...	54,121	64,205	118,326	45,615	55,768	101,383	37,268	47,114	84,382
1815...	54,384	64,747	119,131	45,443	55,999	101,442	38,040	48,132	86,172
1816...	54,568	65,098	119,666	45,595	56,434	102,029	38,432	48,716	87,148
1817...	54,434	64,983	119,417	45,872	56,888	102,710	38,283	48,659	86,942
1818...	54,218	64,769	118,987	46,078	57,157	103,235	38,076	48,528	86,604
1819...	53,907	64,452	118,359	46,204	57,383	103,587	37,802	48,319	86,121
1820...	53,582	64,101	117,683	46,319	57,578	103,897	37,520	48,085	85,605
1821...	53,177	63,635	116,812	46,190	57,549	103,739	37,463	48,144	85,607
1822...	52,683	63,102	115,785	45,819	57,330	103,149	37,640	48,517	86,157
1823...	52,342	62,784	115,126	45,588	57,297	102,885	37,939	49,044	86,983
1824...	52,030	62,489	114,519	45,374	57,292	102,666	38,247	49,599	87,846
1825...	51,722	62,216	113,938	45,166	57,307	102,473	38,558	50,173	88,731
1826...	52,433	63,096	115,529	45,016	57,160	102,176	38,587	50,423	89,010
1827...	54,003	64,933	118,936	44,790	56,661	101,451	38,220	50,192	88,412
1828...	55,420	66,617	122,037	44,431	56,027	100,458	37,734	49,814	87,578
1829...	56,754	68,240	124,994	44,013	55,345	99,358	37,200	49,449	86,649
1830...	58,157	69,918	128,075	43,650	54,714	98,364	36,715	49,097	85,812
1831...	58,570	70,571	129,141	44,001	55,085	99,086	36,329	48,643	84,972
1832...	58,020	70,187	128,207	45,067	56,450	101,517	36,048	48,076	84,124
1833...	57,713	70,077	127,790	46,319	58,032	104,351	35,922	47,703	83,625
1834...	57,405	70,017	127,422	47,571	59,651	107,222	35,794	47,859	83,153
1835...	57,158	70,016	127,174	48,878	61,335	110,213	35,702	47,056	82,758
1836...	57,635	70,665	128,300	49,623	62,309	111,932	36,543	48,069	84,612
1837...	58,463	71,583	130,046	49,490	62,236	111,726	38,075	50,138	88,213
1838...	59,083	72,290	131,373	49,177	61,981	111,158	39,462	52,057	91,519
1839...	59,703	72,980	132,683	48,874	61,710	110,584	40,846	53,958	94,804
1840...	60,524	73,863	134,387	48,731	61,607	110,338	42,372	56,001	98,373
1841...	61,980	75,205	137,185	49,114	62,125	111,239	43,165	57,073	100,238
1842...	63,907	76,809	140,716	49,881	63,105	112,986	43,117	57,032	100,149
1843...	65,796	78,349	144,145	50,622	64,030	114,652	43,046	56,947	99,993
1844...	67,725	79,957	147,682	51,391	65,017	116,408	43,001	56,914	99,915
1845...	69,746	81,737	151,483	52,232	66,141	118,373	43,013	56,998	100,011
1846...	70,805	82,582	153,387	53,422	67,393	120,815	43,224	57,300	100,524
1847...	70,788	82,380	153,168	54,867	68,674	123,541	43,566	57,734	101,300
1848...	70,867	82,290	153,157	56,380	70,048	126,428	43,964	58,248	102,212
1849...	71,193	82,513	153,706	58,091	71,684	129,775	44,518	58,979	103,497
1850...	71,564	82,818	154,382	59,847	73,395	133,242	45,100	59,771	104,871

Tab. 1. (Forts.) *Medelfolkmängd.**Population moyenne.*C) *Åren 1801/1850.*

År. <i>Années.</i>	65/70 år. <i>ans.</i>			70/75 år. <i>ans.</i>			75,80 år. <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1801...	24,936	32,573	57,509	16,851	22,556	39,407	8,605	12,385	20,990
1802...	24,616	32,354	56,970	16,416	22,788	39,204	8,709	12,520	21,229
1803...	24,341	32,198	56,539	16,510	23,064	39,574	8,831	12,677	21,508
1804...	24,054	32,028	56,082	16,595	23,332	39,927	8,947	12,831	21,778
1805...	23,778	31,866	55,644	16,689	23,607	40,296	9,068	12,988	22,056
1806...	23,711	31,722	55,433	16,610	23,464	40,074	9,089	13,022	22,111
1807...	23,864	31,597	55,461	16,368	22,902	39,270	9,010	12,933	21,943
1808...	23,926	31,371	55,297	16,060	22,263	38,323	8,902	12,804	21,706
1809...	23,750	30,902	54,652	15,591	21,455	37,046	8,708	12,576	21,284
1810...	23,637	30,498	54,135	15,166	20,696	35,862	8,534	12,373	20,907
1811...	23,926	30,806	54,732	15,055	20,461	35,516	8,386	12,220	20,606
1812...	24,389	31,593	55,982	15,112	20,591	35,703	8,183	12,032	20,205
1813...	24,796	32,318	57,114	15,133	20,683	35,816	7,962	11,802	19,764
1814...	25,242	33,081	58,323	15,132	20,800	35,932	7,755	11,597	19,352
1815...	25,820	33,975	59,795	15,307	20,999	36,306	7,588	11,439	19,027
1816...	26,417	34,900	61,317	15,625	21,494	37,119	7,611	11,484	19,095
1817...	26,923	35,709	62,632	16,068	22,194	38,262	7,789	11,679	19,468
1818...	27,387	36,468	63,855	16,488	22,863	39,351	7,954	11,856	19,810
1819...	27,803	37,165	64,968	16,878	23,493	40,371	8,105	12,014	20,119
1820...	28,211	37,842	66,053	17,263	24,111	41,374	8,253	12,167	20,420
1821...	28,382	38,134	66,516	17,680	24,753	42,433	8,475	12,510	20,985
1822...	28,317	38,058	66,375	18,131	25,436	43,567	8,771	13,054	21,825
1823...	28,338	38,102	66,440	18,636	26,199	44,835	9,095	13,638	22,733
1824...	28,369	38,169	66,538	19,148	26,979	46,127	9,420	14,228	23,648
1825...	28,405	38,249	66,654	19,664	27,770	47,434	9,750	14,826	24,576
1826...	28,475	38,458	66,933	19,856	28,115	47,971	9,994	15,252	25,246
1827...	28,494	38,672	67,166	19,660	27,922	47,582	10,123	15,453	25,576
1828...	28,429	38,796	67,225	19,407	27,663	47,070	10,221	15,620	25,841
1829...	28,325	38,882	67,207	19,129	27,377	46,506	10,306	15,772	26,078
1830...	28,257	39,004	67,261	18,876	27,119	45,995	10,402	15,936	26,338
1831...	28,105	38,957	67,062	18,736	27,021	45,757	10,410	15,978	26,388
1832...	27,876	38,737	66,613	18,713	27,081	45,794	10,331	15,900	26,231
1833...	27,765	38,667	66,432	18,771	27,245	46,016	10,294	15,884	26,178
1834...	27,654	38,623	66,277	18,829	27,425	46,254	10,258	15,877	26,135
1835...	27,571	38,616	66,187	18,906	27,632	46,538	10,231	15,886	26,117
1836...	27,443	38,491	65,934	18,902	27,689	46,591	10,214	15,922	26,136
1837...	27,089	38,043	65,132	18,702	27,437	46,139	10,140	15,900	26,040
1838...	26,638	37,486	64,124	18,433	27,104	45,537	10,029	15,830	25,859
1839...	26,190	36,922	63,112	18,168	26,767	44,935	9,919	15,758	25,677
1840...	25,831	36,456	62,287	17,964	26,503	44,467	9,844	15,727	25,571
1841...	26,159	36,913	63,072	17,911	26,446	44,357	9,847	15,779	25,626
1842...	27,099	38,185	65,284	17,956	26,529	44,485	9,901	15,872	25,773
1843...	28,022	39,424	67,446	17,991	26,592	44,583	9,948	15,954	25,902
1844...	28,953	40,699	69,652	18,037	26,679	44,716	10,002	16,050	26,052
1845...	29,945	42,056	72,001	18,106	26,821	44,927	10,069	16,178	26,247
1846...	30,398	42,689	73,087	18,377	27,286	45,663	10,083	16,211	26,294
1847...	30,276	42,537	72,813	18,816	28,030	46,846	10,026	16,124	26,150
1848...	30,192	42,447	72,639	19,277	28,813	48,090	9,963	16,059	26,042
1849...	30,215	42,516	72,731	19,807	29,706	49,513	9,975	16,054	26,029
1850...	30,258	42,627	72,885	20,352	30,628	50,980	9,972	16,064	26,036

Tab. 1. (Forts.) *Medelfolk-mängd.**Population moyenne.*

C) Åren 1801/1850.

År. <i>Années.</i>	80 85 år. <i>ans.</i>			85 90 år. <i>ans.</i>			90/ω år. ¹⁾ <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1801...	3,334	5,332	8,666	915	1,601	2,516	125	367	492
1802...	3,473	5,508	9,981	945	1,634	2,579	149	369	518
1803...	3,618	5,692	9,310	977	1,670	2,647	173	371	544
1804...	3,762	5,876	9,638	1,008	1,704	2,712	197	373	570
1805...	3,906	6,062	9,968	1,038	1,740	2,778	222	376	598
1806...	3,932	6,092	10,024	1,045	1,758	2,803	231	376	607
1807...	3,835	5,964	9,799	1,028	1,756	2,784	225	374	599
1808...	3,728	5,817	9,545	1,008	1,749	2,757	219	372	591
1809...	3,588	5,625	9,213	977	1,729	2,706	213	370	583
1810...	3,453	5,444	8,897	949	1,713	2,662	208	368	576
1811...	3,374	5,375	8,749	935	1,700	2,635	205	366	571
1812...	3,344	5,357	8,701	935	1,665	2,600	203	364	567
1813...	3,307	5,326	8,633	932	1,629	2,561	201	360	561
1814...	3,276	5,305	8,581	932	1,594	2,526	199	357	556
1815...	3,262	5,303	8,565	936	1,566	2,502	196	356	552
1816...	3,265	5,291	8,556	941	1,569	2,510	194	362	556
1817...	3,247	5,271	8,518	937	1,601	2,538	193	376	569
1818...	3,224	5,243	8,467	931	1,631	2,562	192	390	582
1819...	3,196	5,206	8,402	924	1,660	2,584	191	404	595
1820...	3,168	5,167	8,335	915	1,686	2,601	191	417	608
1821...	3,205	5,231	8,436	911	1,708	2,619	191	431	622
1822...	3,307	5,399	8,706	913	1,729	2,642	192	443	635
1823...	3,418	5,586	9,004	918	1,756	2,674	194	456	650
1824...	3,530	5,777	9,307	923	1,784	2,707	194	469	663
1825...	3,643	5,970	9,613	927	1,812	2,739	195	483	678
1826...	3,744	6,146	9,890	940	1,828	2,768	195	484	679
1827...	3,798	6,300	10,098	958	1,831	2,789	195	473	668
1828...	3,840	6,440	10,280	973	1,829	2,802	195	462	657
1829...	3,877	6,574	10,451	987	1,824	2,811	195	450	645
1830...	3,919	6,713	10,632	1,001	1,822	2,823	193	440	633
1831...	3,965	6,845	10,810	1,022	1,857	2,879	194	435	629
1832...	4,034	6,956	10,990	1,051	1,925	2,976	197	435	632
1833...	4,120	7,093	11,213	1,083	2,000	3,083	200	435	635
1834...	4,206	7,236	11,442	1,116	2,077	3,193	203	435	638
1835...	4,296	7,385	11,681	1,152	2,156	3,308	206	435	641
1836...	4,297	7,416	11,713	1,165	2,218	3,383	206	445	651
1837...	4,197	7,278	11,475	1,149	2,249	3,398	203	465	668
1838...	4,083	7,119	11,202	1,129	2,275	3,404	200	485	685
1839...	3,970	6,959	10,929	1,110	2,300	3,410	196	505	701
1840...	3,871	6,817	10,688	1,094	2,330	3,424	194	525	719
1841...	3,875	6,829	10,704	1,098	2,356	3,454	194	544	738
1842...	3,949	6,997	10,946	1,119	2,372	3,491	197	560	757
1843...	4,020	7,160	11,180	1,139	2,388	3,527	199	576	775
1844...	4,094	7,329	11,423	1,160	2,406	3,566	203	593	796
1845...	4,172	7,512	11,684	1,181	2,426	3,607	204	607	811
1846...	4,206	7,580	11,786	1,191	2,439	3,630	207	606	813
1847...	4,187	7,528	11,715	1,186	2,445	3,631	207	590	797
1848...	4,173	7,487	11,660	1,182	2,453	3,635	208	574	782
1849...	4,174	7,475	11,649	1,182	2,469	3,651	209	558	767
1850...	4,176	7,472	11,648	1,183	2,487	3,670	210	541	751

¹⁾ Angående åren 1801 1805, jfr sid. 195.

Tab. 1. (Forts.) *Medelfolk­mängd.**Population moyenne.*

D) Åren 1851/1900.

År. <i>Années.</i>	Hela medelfolk­mängden. <i>Total.</i>			O/1 År. <i>an.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Samma. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Samma. <i>Total.</i>
1851.....	1,695,369	1,804,225	3,499,594	49,440	48,235	97,675
1852.....	1,709,101	1,819,427	3,528,528	49,253	47,897	97,150
1853.....	1,720,237	1,831,626	3,551,863	49,469	47,964	97,433
1854.....	1,736,871	1,848,849	3,585,720	52,236	50,580	102,816
1855.....	1,756,547	1,868,021	3,624,568	53,192	51,386	104,578
1856.....	1,773,510	1,883,489	3,656,999	52,185	50,817	102,502
1857.....	1,785,592	1,894,703	3,680,295	53,218	51,375	104,593
1858.....	1,801,193	1,909,728	3,710,921	56,404	54,588	110,992
1859.....	1,827,179	1,933,808	3,760,987	59,212	57,421	116,633
1860.....	1,857,824	1,965,908	3,823,732	60,210	58,446	118,656
1861.....	1,889,126	1,999,408	3,888,534	59,047	57,545	116,592
1862.....	1,916,688	2,024,931	3,941,619	58,756	57,162	115,918
1863.....	1,943,918	2,050,314	3,994,232	60,865	58,806	119,671
1864.....	1,969,893	2,076,420	4,046,313	61,890	59,895	121,785
1865.....	1,991,328	2,100,773	4,092,101	61,536	60,017	121,553
1866.....	2,012,460	2,124,949	4,137,409	62,002	60,414	122,416
1867.....	2,032,163	2,146,016	4,178,179	60,778	58,889	119,667
1868.....	2,032,966	2,151,415	4,184,381	54,516	53,012	107,528
1869.....	2,019,936	2,145,983	4,165,919	51,519	50,396	101,915
1870.....	2,015,592	2,148,049	4,163,641	53,455	51,900	105,355
1871.....	2,025,525	2,160,826	4,186,351	56,788	54,761	111,499
1872.....	2,045,945	2,181,350	4,227,295	58,843	56,718	115,561
1873.....	2,069,756	2,204,436	4,274,192	59,538	57,361	116,899
1874.....	2,093,428	2,226,338	4,319,766	60,477	58,456	118,933
1875.....	2,115,988	2,246,437	4,362,425	60,935	59,022	119,957
1876.....	2,139,232	2,267,270	4,406,502	61,701	59,666	121,367
1877.....	2,165,693	2,291,434	4,457,127	62,925	60,668	123,593
1878.....	2,192,676	2,315,527	4,508,203	62,713	60,507	123,220
1879.....	2,217,074	2,338,308	4,555,382	63,143	60,981	124,124
1880.....	2,222,049	2,350,236	4,572,285	62,933	61,111	124,044
1881.....	2,215,616	2,353,340	4,568,956	61,545	59,479	121,024
1882.....	2,217,167	2,358,513	4,575,680	61,933	59,466	121,399
1883.....	2,224,562	2,366,793	4,591,355	61,864	59,496	121,360
1884.....	2,241,860	2,382,162	4,624,022	63,274	60,826	124,100
1885.....	2,263,400	2,400,209	4,663,609	64,326	61,935	126,261
1886.....	2,282,101	2,417,878	4,699,979	64,502	62,331	126,833
1887.....	2,293,325	2,432,720	4,726,045	65,401	63,229	128,630
1888.....	2,298,708	2,442,871	4,741,579	64,808	62,731	127,539
1889.....	2,308,237	2,453,096	4,761,333	62,749	60,485	123,634
1890.....	2,316,278	2,463,417	4,779,695	61,756	59,822	121,578
1891.....	2,321,582	2,472,284	4,793,866	62,610	60,483	123,093
1892.....	2,326,931	2,477,877	4,804,808	62,077	59,939	122,016
1893.....	2,332,354	2,483,154	4,815,508	61,687	59,267	120,954
1894.....	2,350,495	2,498,172	4,848,667	62,365	59,876	122,241
1895.....	2,376,712	2,519,509	4,896,221	63,251	60,848	124,099
1896.....	2,400,632	2,540,282	4,940,914	63,872	61,360	125,232
1897.....	2,424,965	2,561,135	4,986,100	63,529	60,883	124,412
1898.....	2,452,282	2,583,993	5,036,275	64,566	61,510	126,076
1899.....	2,476,542	2,603,618	5,080,160	64,378	61,630	126,008
1900.....	2,496,442	2,620,480	5,116,922	63,971	61,759	125,730

Tab. 1. (Forts.) *Medelfolkmängd.**Population moyenne.*

D) Åren 1851/1900.

År. <i>Années.</i>	1/3 år. <i>ans.</i>			3/5 år. <i>ans.</i>			0/5 år. 1.) <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1851...	92,639	91,692	184,331	79,837	78,989	158,826	221,916	218,916	440,832
1852...	92,143	91,222	183,365	83,368	82,543	165,911	224,764	221,662	446,426
1853...	91,087	90,189	181,276	86,698	85,898	172,596	227,254	224,051	451,305
1854...	90,537	89,664	180,201	87,639	86,865	174,504	230,412	227,109	457,521
1855...	93,903	93,054	186,957	86,795	86,044	172,839	233,890	230,484	464,374
1856...	97,684	96,811	194,495	87,527	86,755	174,282	237,396	233,883	471,279
1857...	96,882	95,940	192,822	90,638	89,797	180,435	240,738	237,112	477,850
1858...	95,896	94,883	190,779	92,248	91,387	183,585	244,548	240,808	485,356
1859...	99,082	98,000	197,082	91,327	90,846	181,673	249,621	245,767	495,388
1860...	105,227	103,858	209,085	90,108	89,271	179,379	255,545	251,575	507,120
1861...	109,853	107,868	217,721	93,874	92,678	186,052	262,274	258,091	520,365
1862...	109,172	107,083	216,255	99,866	98,749	198,615	267,794	262,994	530,788
1863...	106,992	105,155	212,147	103,415	101,569	204,984	271,272	265,530	536,802
1864...	109,080	106,867	215,947	102,481	100,677	203,158	273,451	267,439	540,890
1865...	112,175	109,798	221,973	100,420	99,230	199,650	274,131	269,045	543,176
1866...	112,831	111,138	223,969	102,249	100,983	203,232	277,082	272,535	549,617
1867...	113,400	111,967	225,367	105,747	104,286	210,033	279,925	275,142	555,067
1868...	112,038	110,020	222,058	106,452	105,514	211,966	273,006	268,546	541,552
1869...	103,317	101,326	204,643	105,478	104,719	210,197	260,314	256,441	516,755
1870...	95,026	93,459	188,485	102,948	101,267	204,215	251,429	246,626	498,055
1871...	96,396	94,898	190,794	95,757	93,732	189,489	248,891	242,891	491,782
1872...	102,612	100,058	202,670	90,110	88,664	178,774	251,565	245,440	497,005
1873...	107,627	104,689	212,316	92,623	90,952	183,575	259,788	253,002	512,790
1874...	109,627	106,401	216,028	98,550	96,195	194,745	268,654	261,052	529,706
1875...	110,248	107,845	217,593	102,878	100,118	202,996	274,061	266,485	540,546
1876...	111,081	108,554	219,635	104,170	101,349	205,519	276,952	269,569	546,521
1877...	112,314	109,702	222,016	104,281	101,837	206,118	279,520	272,207	551,727
1878...	114,465	111,471	225,936	104,926	102,759	207,685	282,104	274,737	556,841
1879...	115,790	112,630	228,420	106,279	103,951	210,230	285,212	277,562	562,774
1880...	115,562	112,648	228,210	107,829	105,287	213,116	286,324	279,046	565,370
1881...	115,055	112,643	227,698	108,179	105,699	213,878	284,779	277,821	562,600
1882...	113,888	111,403	225,291	108,057	105,727	213,784	283,878	276,596	560,474
1883...	118,499	110,339	228,838	108,107	106,082	214,189	283,470	275,917	559,387
1884...	114,431	111,046	225,477	107,585	105,472	213,057	285,290	277,344	562,634
1885...	116,204	112,726	228,930	107,956	105,134	213,090	288,486	279,795	568,281
1886...	118,676	115,148	233,824	109,171	106,068	215,239	292,349	283,547	575,896
1887...	119,822	116,746	236,568	110,848	107,779	218,627	296,071	287,754	583,825
1888...	120,950	118,105	239,055	113,219	110,185	223,404	298,977	291,021	590,998
1889...	121,789	118,743	240,532	114,617	111,874	226,491	299,155	291,502	590,657
1890...	119,131	116,242	235,373	115,722	113,012	228,734	296,609	289,076	585,685
1891...	115,685	113,138	228,823	115,898	113,139	229,037	294,193	286,760	580,953
1892...	115,448	112,829	228,277	113,348	110,952	224,300	290,873	283,720	574,593
1893...	116,050	113,106	229,156	110,213	108,228	218,441	287,950	280,601	568,551
1894...	115,776	112,311	228,087	110,356	108,299	218,655	288,497	280,486	568,983
1895...	116,529	112,596	229,125	112,049	109,424	221,473	291,829	282,868	574,697
1896...	118,138	114,273	232,411	112,579	109,197	221,776	294,589	284,830	579,419
1897...	119,405	115,592	234,997	113,520	109,697	223,217	296,454	286,172	582,626
1898...	119,803	115,766	235,569	115,108	111,421	226,529	299,477	288,697	588,174
1899...	120,259	115,637	235,896	116,196	112,687	228,883	300,833	289,954	590,787
1900...	120,085	115,444	235,529	116,082	112,364	228,446	300,188	289,567	589,705

1) För åren 1851/1860 se *ann.* sid. 200.

Tab. 1. (Forts.) *Medelfolkmängd.**Population moyenne.*

D) Åren 1851/1900.

År. <i>Années.</i>	5/10 år. <i>ans.</i>			10/15 år. <i>ans.</i>			15/20 år. <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1851...	186,212	186,340	372,552	168,915	169,416	338,331	169,728	170,408	340,136
1852...	186,694	187,716	374,410	171,382	171,706	343,088	169,038	170,382	339,420
1853...	186,891	188,784	375,675	173,582	173,712	347,294	168,106	170,078	338,184
1854...	187,685	190,369	378,054	176,336	176,193	352,529	167,711	170,238	337,949
1855...	188,804	192,154	380,958	179,397	178,858	358,255	167,605	170,580	338,185
1856...	190,553	193,507	384,060	181,039	180,285	361,324	168,111	170,974	339,085
1857...	192,678	194,395	387,073	181,094	180,382	361,476	169,034	171,378	340,412
1858...	195,145	195,710	390,855	181,528	180,832	362,360	170,291	172,132	342,423
1859...	198,759	197,919	396,678	182,987	182,160	365,147	172,574	178,703	341,277
1860...	202,936	200,912	403,848	184,903	184,250	369,153	175,256	175,990	351,246
1861...	206,456	204,129	410,585	188,199	187,693	375,892	177,216	177,462	354,678
1862...	210,424	208,236	418,660	191,280	190,425	381,705	177,409	176,836	354,245
1863...	216,918	214,771	431,689	193,305	192,053	385,358	177,548	176,956	354,504
1864...	223,063	220,696	443,759	195,724	194,371	390,095	178,790	178,746	357,536
1865...	228,736	226,408	455,144	197,603	196,233	393,836	180,435	180,712	361,147
1866...	234,005	232,182	466,187	198,839	197,660	396,499	182,984	183,445	366,429
1867...	238,736	237,166	475,902	202,016	201,254	403,270	185,237	185,655	370,892
1868...	241,906	240,303	482,109	207,174	206,861	414,035	185,715	186,025	371,740
1869...	242,140	240,766	482,906	211,336	211,193	422,529	186,019	186,548	372,567
1870...	242,731	241,114	483,845	217,713	216,979	434,692	187,798	187,815	375,613
1871...	245,725	243,111	488,836	224,361	223,117	447,478	190,176	189,576	379,752
1872...	247,317	244,063	491,380	228,637	227,121	455,758	193,994	193,508	387,502
1873...	242,075	238,892	480,967	232,398	230,227	462,625	200,588	200,067	400,655
1874...	235,150	232,096	467,246	234,404	232,094	466,498	207,077	206,006	413,083
1875...	231,349	227,493	458,842	235,597	233,571	469,168	213,112	211,538	424,650
1876...	229,734	225,200	454,934	238,550	236,169	474,719	218,445	216,704	435,149
1877...	230,637	225,797	456,434	240,179	237,091	477,270	223,038	220,872	443,910
1878...	236,180	230,781	466,961	234,641	231,517	466,158	226,923	223,965	450,888
1879...	242,787	236,864	479,651	227,352	224,291	451,643	228,601	225,466	454,067
1880...	245,334	239,647	484,981	223,321	219,509	442,830	228,036	225,513	453,549
1881...	245,522	240,433	485,955	220,842	216,473	437,315	228,765	226,247	455,012
1882...	246,900	242,003	488,903	220,006	215,456	435,462	228,790	225,834	454,624
1883...	248,933	244,006	492,939	223,680	218,788	442,468	222,608	219,686	442,294
1884...	251,650	246,641	498,291	228,631	223,479	452,110	215,924	212,760	428,684
1885...	254,353	249,473	503,826	231,754	226,723	458,477	212,286	208,137	420,423
1886...	255,751	250,817	506,568	233,728	228,872	462,600	209,816	205,133	414,949
1887...	256,786	251,512	508,298	235,876	231,274	467,150	207,244	203,808	411,052
1888...	257,998	252,453	510,451	238,266	233,926	472,192	208,414	205,933	414,347
1889...	260,586	254,640	515,226	241,012	236,700	477,712	212,958	209,557	422,515
1890...	263,625	256,882	520,507	244,870	239,978	484,848	217,081	212,072	429,153
1891...	267,113	259,981	527,094	246,958	241,382	488,340	219,587	213,702	433,289
1892...	270,906	264,014	534,920	247,261	241,591	488,852	221,466	215,853	437,319
1893...	273,531	266,931	540,462	248,109	242,279	490,388	223,744	218,499	442,243
1894...	273,318	267,356	540,674	250,250	244,245	494,495	228,322	222,356	450,678
1895...	271,876	266,543	538,419	253,369	247,075	500,444	233,543	226,469	460,012
1896...	271,740	266,489	538,229	257,533	251,115	508,648	235,757	228,224	463,981
1897...	271,252	265,692	536,944	262,160	255,796	517,956	237,406	229,493	466,899
1898...	271,182	264,891	536,073	265,995	259,650	525,645	239,739	231,394	471,133
1899...	273,238	265,998	539,236	266,796	260,794	527,570	242,463	233,841	476,304
1900...	276,482	268,139	544,621	266,965	260,969	527,934	245,652	236,210	481,862

Tab. 1. (Forts.) *Medelfolk mängd.*
Population moyenne.

D) Åren 1851/1900.

År. <i>Années.</i>	20/25 år. <i>ans.</i>			25 30 år. <i>ans.</i>			30/35 år. <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1851...	153,704	157,838	311,542	150,018	154,586	304,604	126,470	131,980	258,450
1852...	154,269	158,351	312,620	148,539	153,659	302,198	130,130	135,880	266,010
1853...	154,599	158,605	313,204	146,840	152,484	299,324	133,584	139,550	273,134
1854...	155,423	159,293	314,716	145,611	151,725	297,336	137,465	143,603	281,068
1855...	156,520	160,148	316,668	144,633	151,127	295,760	141,587	147,806	289,393
1856...	156,461	160,007	316,468	144,478	150,955	295,433	142,823	149,173	291,996
1857...	155,082	158,839	313,921	144,980	151,179	296,159	141,014	147,665	288,679
1858...	154,022	158,003	312,025	145,773	151,710	297,483	139,497	146,469	285,966
1859...	153,551	157,925	311,776	147,402	152,963	300,365	138,789	145,976	284,765
1860...	154,062	158,486	312,548	149,409	154,845	304,254	138,418	146,071	284,489
1861...	154,703	159,345	314,048	152,309	157,991	310,300	136,865	144,665	281,530
1862...	157,104	161,519	318,623	154,152	160,178	314,330	136,299	143,806	280,105
1863...	161,501	165,285	326,786	152,257	158,667	310,924	138,845	145,962	284,807
1864...	166,616	169,559	336,175	148,615	155,462	304,077	141,158	147,919	289,077
1865...	169,455	172,262	341,717	146,617	154,018	300,635	142,641	149,625	292,266
1866...	169,532	172,324	341,856	146,065	153,953	300,018	144,626	152,371	296,997
1867...	168,457	170,982	339,439	147,163	155,455	302,618	145,447	154,085	299,532
1868...	165,972	169,260	335,232	149,061	157,581	306,642	141,624	151,442	293,066
1869...	163,526	168,239	331,765	150,338	159,223	309,561	135,345	146,582	281,927
1870...	161,272	167,808	329,080	148,039	159,602	307,641	131,564	144,150	275,714
1871...	161,675	169,276	330,951	144,267	157,925	302,192	129,913	143,492	273,405
1872...	164,325	171,405	335,730	142,569	155,638	298,207	129,800	144,278	274,078
1873...	166,815	172,848	339,663	141,823	154,555	296,378	131,463	146,452	277,915
1874...	170,843	175,328	346,171	143,026	155,420	298,446	134,041	148,909	282,950
1875...	175,340	177,856	353,196	145,481	156,805	302,286	135,178	150,254	285,432
1876...	178,986	180,070	359,056	149,394	159,400	308,794	134,824	149,577	284,401
1877...	183,986	184,523	368,509	153,555	162,173	315,728	134,513	148,056	282,569
1878...	191,290	191,349	382,639	157,234	164,263	321,497	134,813	147,503	282,316
1879...	196,926	196,811	393,737	161,094	166,929	328,023	136,193	148,563	284,756
1880...	195,926	199,236	395,162	159,821	167,738	327,559	137,202	149,985	287,187
1881...	193,006	200,114	393,120	155,646	166,856	322,502	137,953	151,549	289,502
1882...	193,044	200,774	393,818	154,981	167,731	322,712	138,053	151,945	289,998
1883...	194,296	201,555	395,851	157,626	171,022	328,648	137,927	151,834	289,761
1884...	196,770	202,611	399,381	161,640	174,498	336,138	139,191	152,919	292,110
1885...	199,806	203,778	403,584	165,971	178,214	344,185	140,725	153,914	294,639
1886...	202,853	205,793	408,646	169,527	181,553	351,080	141,402	154,409	295,811
1887...	201,586	204,883	406,469	171,541	183,019	354,560	142,302	156,093	298,395
1888...	191,822	196,937	388,759	172,739	183,250	355,989	144,751	159,383	304,134
1889...	181,743	188,496	370,239	173,635	182,836	356,471	147,406	162,129	309,535
1890...	174,358	182,128	356,486	170,190	181,970	352,160	148,745	165,601	314,346
1891...	169,252	177,623	346,875	167,027	181,584	348,611	149,392	168,666	318,058
1892...	168,660	176,273	344,933	166,222	179,969	346,191	150,342	169,590	319,932
1893...	171,750	178,372	350,122	160,513	173,834	334,347	151,136	169,762	320,898
1894...	178,192	183,225	361,417	155,782	167,743	323,525	152,212	169,615	321,827
1895...	185,201	188,173	373,374	154,326	164,408	318,734	153,791	169,631	323,422
1896...	190,884	192,046	382,930	153,984	162,823	316,807	156,405	170,611	327,016
1897...	197,261	196,428	393,689	155,940	163,467	319,407	157,873	170,710	328,583
1898...	204,356	201,386	405,742	161,940	167,673	329,613	154,567	166,573	321,140
1899...	210,738	205,964	416,702	168,968	173,104	342,072	150,577	161,387	311,964
1900...	214,860	209,290	424,150	173,509	177,613	351,122	146,762	158,435	305,197

Tab. 1. (Forts.) *Medelfolkmängd.**Population moyenne.*

D) Åren 1851/1900.

År. <i>Années.</i>	35/40 år. <i>ans.</i>			40/45 år. <i>ans.</i>			45/50 år. <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1851...	106,378	112,901	219,279	87,330	94,076	181,406	79,479	89,058	168,537
1852...	108,665	115,184	223,849	89,476	96,632	186,108	78,877	88,444	167,321
1853...	110,779	117,276	228,055	91,482	99,026	190,508	78,158	87,687	165,845
1854...	113,249	119,688	232,937	93,779	101,692	195,471	77,690	87,170	164,860
1855...	115,923	122,222	238,145	96,244	104,463	200,707	77,359	86,745	164,104
1856...	119,095	125,352	244,447	98,642	106,885	205,527	78,340	87,722	166,062
1857...	122,599	129,015	251,614	100,836	108,911	209,747	80,532	90,065	170,597
1858...	126,329	132,920	259,249	103,218	111,148	214,366	82,873	92,578	175,451
1859...	130,775	137,445	268,220	106,188	113,906	220,094	85,687	95,522	181,209
1860...	135,578	142,562	278,140	109,442	117,148	226,590	88,729	98,878	187,607
1861...	138,685	146,268	284,953	112,637	120,086	232,723	91,528	101,946	193,474
1862...	138,076	145,692	283,768	116,423	123,458	239,881	93,854	103,976	197,830
1863...	135,625	143,402	279,027	121,096	128,143	249,239	97,725	107,500	205,225
1864...	134,461	142,895	277,356	125,166	132,567	257,733	101,701	111,833	213,054
1865...	133,166	142,009	275,175	128,836	136,814	265,650	103,578	112,852	216,430
1866...	129,988	138,900	268,888	131,026	139,692	270,718	105,400	114,180	219,580
1867...	128,769	137,622	266,391	129,733	138,738	268,471	108,365	117,159	225,524
1868...	129,814	138,792	268,606	126,114	135,685	261,799	111,613	120,927	232,540
1869...	130,078	139,420	269,498	123,653	134,143	257,696	114,073	124,110	238,183
1870...	129,933	140,470	270,403	121,234	132,516	253,750	116,388	127,302	243,690
1871...	130,718	142,639	273,357	117,880	129,278	247,108	117,849	129,672	247,521
1872...	131,162	143,882	275,044	116,862	128,249	245,111	116,996	128,946	245,942
1873...	128,618	142,034	270,652	118,572	129,953	248,525	114,786	126,747	241,533
1874...	124,718	138,590	263,308	120,122	131,600	251,722	113,632	126,180	239,812
1875...	122,856	136,710	259,566	121,227	133,114	254,341	112,475	125,299	237,774
1876...	122,325	136,268	258,593	122,856	135,390	258,246	110,041	122,677	232,718
1877...	122,912	137,453	260,365	123,680	136,889	260,569	109,465	121,900	231,365
1878...	125,108	139,905	265,013	121,679	135,354	257,033	111,362	123,696	235,058
1879...	127,888	142,568	270,456	118,390	132,273	250,663	113,090	125,456	238,546
1880...	129,269	143,954	273,223	116,782	130,593	247,375	114,079	126,807	240,886
1881...	128,342	142,943	271,285	115,913	129,877	245,790	115,218	128,710	243,928
1882...	126,342	140,710	267,052	115,652	130,250	245,902	115,519	129,718	245,237
1883...	125,074	139,280	264,354	116,966	132,063	249,029	113,328	127,729	241,052
1884...	125,385	139,632	265,017	119,369	134,404	253,773	110,049	124,661	234,710
1885...	126,488	140,601	267,089	120,598	135,630	256,228	108,409	123,144	231,553
1886...	128,278	142,317	270,595	120,015	134,967	254,982	107,894	122,655	230,549
1887...	129,196	143,438	272,634	118,729	133,309	252,038	108,114	123,416	231,530
1888...	129,092	143,526	272,618	117,524	132,079	249,603	109,476	125,346	234,822
1889...	129,820	144,266	274,086	117,591	132,312	249,903	111,637	127,544	239,181
1890...	130,895	145,286	276,181	118,566	133,350	251,916	112,913	128,800	241,713
1891...	131,214	146,002	277,216	120,149	135,062	255,211	112,494	128,136	240,630
1892...	131,972	147,750	279,722	121,115	136,187	257,302	111,348	126,432	237,780
1893...	134,420	151,201	285,621	121,536	136,493	258,029	110,505	125,478	235,983
1894...	136,969	154,361	291,330	122,750	137,485	260,235	110,872	126,073	236,945
1895...	139,333	157,474	296,807	123,921	138,457	262,378	111,881	127,053	238,934
1896...	141,451	160,197	301,648	124,347	139,181	263,528	113,383	128,759	242,142
1897...	143,522	162,005	305,527	125,618	141,371	266,989	114,665	130,250	244,915
1898...	145,533	163,243	308,776	128,645	145,206	273,851	115,408	130,872	246,280
1899...	146,783	163,508	310,291	131,315	148,410	279,725	116,567	131,884	248,451
1900...	146,891	163,857	310,748	133,556	151,510	285,066	117,813	132,816	250,629

Tab. 1. (Forts.) *Medelfolkmängd.**Population moyenne.*

D) Åren 1851/1900.

År. <i>Années.</i>	50/55 år. <i>ans.</i>			55/60 år. <i>ans.</i>			60/65 år. <i>ans.</i>		
	Män.	Kvinnor.	Summa.	Män.	Kvinnor.	Summa.	Män.	Kvinnor.	Summa.
	<i>Hommes.</i>	<i>Femmes.</i>	<i>Total.</i>	<i>Hommes.</i>	<i>Femmes.</i>	<i>Total.</i>	<i>Hommes.</i>	<i>Femmes.</i>	<i>Total.</i>
1851...	71,655	82,883	154,538	60,797	74,193	134,990	45,880	60,569	106,449
1852...	71,382	82,628	154,010	60,863	74,004	134,867	46,794	61,315	108,109
1853...	71,009	82,234	153,243	60,849	73,685	134,534	47,639	61,955	109,594
1854...	70,862	82,069	152,931	61,028	73,571	134,599	48,636	62,770	111,406
1855...	70,845	81,985	152,830	61,308	73,542	134,850	49,721	63,654	113,375
1856...	70,549	81,585	152,134	61,358	73,435	134,793	50,284	63,965	114,249
1857...	69,917	80,840	150,757	61,115	73,225	134,340	50,272	63,680	113,952
1858...	69,425	80,268	149,693	60,990	73,170	134,160	50,367	63,526	113,893
1859...	69,334	80,082	149,416	61,221	73,462	134,683	50,760	63,676	114,436
1860...	69,415	80,214	149,629	61,603	74,051	135,654	51,266	64,086	115,352
1861...	71,297	82,255	153,552	62,354	74,941	137,295	50,988	63,663	114,651
1862...	72,238	85,463	157,701	62,860	75,224	138,084	50,501	63,115	113,616
1863...	75,905	87,403	163,308	62,597	74,629	137,226	50,708	63,402	114,110
1864...	78,462	89,961	168,423	61,420	73,262	134,682	51,076	63,751	114,827
1865...	81,760	93,399	175,159	61,254	73,152	134,406	52,140	65,071	117,211
1866...	84,018	95,868	179,886	63,643	75,681	139,324	53,387	66,522	119,909
1867...	85,839	97,564	183,403	66,188	78,515	144,703	53,646	66,531	120,177
1868...	88,612	100,375	188,987	66,970	79,750	146,720	52,892	65,547	118,439
1869...	91,247	103,293	194,540	68,473	81,530	150,003	51,298	63,900	115,198
1870...	92,096	104,090	196,186	71,116	84,371	155,487	51,181	63,471	114,652
1871...	93,439	104,962	198,401	73,027	86,394	159,421	53,303	65,667	118,970
1872...	96,446	107,919	204,365	74,864	88,107	162,971	55,540	68,506	124,046
1873...	100,282	112,019	212,301	77,963	91,194	169,157	56,970	70,226	127,196
1874...	103,655	115,695	219,350	81,125	94,409	175,534	58,925	72,294	131,219
1875...	106,673	119,287	225,960	82,499	95,660	178,159	61,389	75,041	136,430
1876...	108,593	122,030	230,623	84,076	96,866	180,942	63,270	77,116	140,386
1877...	107,945	121,609	229,554	87,023	99,829	186,852	65,028	78,843	143,871
1878...	106,084	119,681	225,765	90,732	103,893	194,625	67,969	81,859	149,828
1879...	105,418	119,332	224,750	94,054	107,548	201,602	71,112	85,019	156,131
1880...	104,449	118,370	222,819	96,778	110,737	207,515	72,479	85,944	158,423
1881...	101,831	115,435	217,266	98,256	112,983	211,239	73,778	86,772	160,550
1882...	100,880	114,248	215,128	97,457	112,383	209,840	76,192	89,441	165,633
1883...	102,298	115,675	217,973	95,571	110,385	205,956	79,394	93,016	172,410
1884...	103,786	117,308	221,094	94,880	109,855	204,735	82,219	96,248	178,467
1885...	104,909	118,812	223,721	94,255	109,134	203,389	84,731	99,418	184,149
1886...	106,433	120,986	227,419	92,304	106,817	199,121	86,442	101,880	188,322
1887...	107,076	122,293	229,369	91,810	106,018	197,828	85,945	101,534	187,479
1888...	105,057	120,626	225,683	93,332	107,599	200,931	84,309	99,823	184,132
1889...	101,965	117,760	219,725	94,717	109,149	203,866	83,795	99,417	183,212
1890...	100,715	116,303	217,018	96,090	110,489	206,579	83,607	98,713	182,320
1891...	100,600	115,837	216,437	97,779	112,423	210,202	82,173	96,680	178,853
1892...	100,867	116,416	217,283	98,228	113,484	211,712	81,679	95,782	177,461
1893...	102,138	118,117	220,255	96,391	111,953	208,344	83,031	97,066	180,097
1894...	104,352	120,404	224,756	93,713	109,486	203,199	84,415	98,699	183,114
1895...	105,490	121,796	227,286	92,402	108,355	200,757	85,520	100,229	185,749
1896...	104,981	121,305	226,286	92,064	108,180	200,244	86,925	102,247	189,172
1897...	104,156	120,042	224,198	92,468	109,039	201,507	87,534	103,611	191,145
1898...	103,568	119,487	223,055	93,946	110,998	204,944	86,121	102,643	188,764
1899...	103,899	120,098	223,997	96,073	113,207	209,280	83,690	100,439	184,129
1900...	105,214	121,001	226,215	97,558	114,269	211,827	82,876	99,228	182,104

Tab. 1. (Forts.) *Medelfolkmängd.**Population moyenne.*

D) Åren 1851/1900.

År. <i>Années.</i>	65/70 år. <i>ans.</i>			70/75 år. <i>ans.</i>			75, 80 år. <i>ans.</i>		
	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>	Män. <i>Hommes.</i>	Kvinnor. <i>Femmes.</i>	Summa. <i>Total.</i>
1851...	30,545	43,057	73,602	20,624	31,070	51,694	10,151	16,374	26,525
1852...	31,066	43,732	74,798	20,598	31,003	51,601	10,493	16,972	27,465
1853...	31,539	44,343	75,882	20,540	30,883	51,423	10,818	17,540	28,358
1854...	32,113	45,073	77,186	20,551	30,850	51,401	11,179	18,158	29,337
1855...	32,748	45,852	78,600	20,598	30,851	51,449	11,560	18,795	30,355
1856...	33,710	46,797	80,507	20,859	31,196	52,055	11,749	18,968	30,717
1857...	34,927	47,903	82,830	21,311	31,163	52,474	11,735	19,367	31,102
1858...	36,209	49,101	85,310	21,805	32,189	53,994	11,744	18,805	30,549
1859...	37,700	50,527	88,227	22,426	32,869	55,295	11,823	18,834	30,657
1860...	39,290	52,170	91,460	23,101	33,687	56,788	11,929	18,938	30,867
1861...	40,582	54,091	94,673	24,083	34,429	58,512	12,183	19,480	31,663
1862...	41,311	55,076	96,387	25,506	35,958	61,464	12,456	19,869	32,325
1863...	41,624	55,302	96,926	26,902	37,684	64,586	12,962	20,421	33,383
1864...	41,818	55,192	97,010	27,787	38,987	66,774	13,472	21,050	34,522
1865...	41,548	54,317	95,865	28,366	40,087	68,453	13,965	21,487	35,452
1866...	40,562	53,098	93,660	29,138	41,076	70,214	14,910	21,893	36,803
1867...	39,916	52,464	92,380	29,606	41,507	71,113	15,561	22,913	38,474
1868...	39,689	52,283	91,972	29,216	41,376	70,592	15,783	23,926	39,709
1869...	39,599	52,123	91,722	28,875	40,965	69,840	15,892	24,561	40,453
1870...	40,529	53,156	93,685	28,638	39,699	68,337	16,168	25,069	41,237
1871...	41,717	54,236	95,953	27,994	38,441	66,435	16,674	25,290	41,964
1872...	42,254	54,404	96,658	27,992	38,529	66,521	17,156	25,732	42,888
1873...	42,373	54,196	96,569	28,636	39,349	67,985	17,589	26,068	43,657
1874...	41,646	53,228	94,874	29,158	39,878	69,036	17,819	26,249	44,068
1875...	41,643	53,141	94,784	29,875	40,804	70,679	17,548	25,784	43,332
1876...	43,440	55,427	98,867	30,689	41,743	72,432	17,038	25,083	42,121
1877...	45,418	58,149	103,567	31,168	42,041	73,209	17,176	25,390	42,566
1878...	46,627	59,671	106,298	31,337	42,010	73,347	17,770	26,182	43,952
1879...	48,526	61,613	110,139	30,923	41,471	72,394	18,339	26,759	45,098
1880...	50,809	63,991	114,800	30,966	41,422	72,388	19,123	27,646	46,769
1881...	52,414	65,673	118,087	32,301	43,082	75,383	19,732	28,306	48,038
1882...	54,026	67,120	121,146	33,851	45,308	79,159	19,952	28,471	48,423
1883...	56,351	69,503	125,854	34,834	46,626	81,460	19,995	28,469	48,464
1884...	58,696	72,009	130,705	36,256	48,111	84,367	19,587	28,021	47,608
1885...	59,968	73,090	133,058	38,232	50,209	88,441	19,556	28,133	47,789
1886...	61,493	74,235	135,728	39,929	51,961	91,890	20,865	29,647	50,512
1887...	63,948	76,842	140,790	41,461	53,331	94,792	22,260	31,509	53,769
1888...	66,904	80,233	147,137	43,416	55,341	98,757	22,956	32,474	55,430
1889...	69,389	83,140	152,529	45,346	57,378	102,724	23,887	33,535	57,422
1890...	71,732	85,966	157,698	46,640	58,203	104,843	25,599	35,201	60,800
1891...	73,359	88,020	161,379	48,076	59,160	107,236	27,015	36,516	63,531
1892...	72,701	87,333	160,034	49,756	60,944	110,700	27,765	37,062	64,827
1893...	71,062	85,596	156,658	51,956	63,477	115,433	28,672	37,913	66,585
1894...	70,643	85,393	156,036	53,961	66,094	120,055	29,902	39,189	69,091
1895...	70,535	85,258	155,793	55,588	68,620	124,208	30,889	39,966	70,805
1896...	69,339	83,886	153,225	56,750	70,561	127,311	32,020	41,124	73,144
1897...	69,192	83,584	152,776	56,390	70,482	126,872	33,673	43,077	76,750
1898...	70,667	85,186	155,853	55,367	69,603	124,970	35,606	45,545	81,151
1899...	71,856	86,670	158,526	55,180	69,374	124,554	36,827	47,428	84,255
1900...	73,221	87,837	161,058	55,471	68,987	124,458	37,861	48,723	86,584

Tab. 1. (Forts.) *Medelfolkmängd.**Population moyenne.*

D) Åren 1851/1900.

År. <i>Années.</i>	80/85 år. <i>ans.</i>			85/90 år. <i>ans.</i>			90/∞ år. ¹⁾ <i>ans.</i>		
	Män.	Kvinnor.	Summa.	Män.	Kvinnor.	Summa.	Män.	Kvinnor.	Summa.
	<i>Hommes.</i>	<i>Femmes.</i>	<i>Total.</i>	<i>Hommes.</i>	<i>Femmes.</i>	<i>Total.</i>	<i>Hommes.</i>	<i>Femmes.</i>	<i>Total.</i>
1851...	4,181	7,496	11,677	1,190	2,507	3,697	212	541	753
1852...	4,206	7,521	11,727	1,211	2,518	3,729	214	558	772
1853...	4,221	7,537	11,758	1,227	2,526	3,753	215	575	790
1854...	4,250	7,573	11,823	1,247	2,540	3,787	217	592	809
1855...	4,286	7,618	11,904	1,270	2,557	3,827	220	609	829
1856...	4,403	7,775	12,178	1,278	2,567	3,845	225	615	840
1857...	4,548	8,083	12,631	1,262	2,577	3,839	231	611	842
1858...	4,701	8,403	13,104	1,248	2,591	3,839	238	607	845
1859...	4,882	8,764	13,646	1,241	2,619	3,860	245	603	848
1860...	5,074	9,167	14,241	1,236	2,660	3,896	251	599	850
1861...	5,237	9,509	14,746	1,288	2,761	4,049	242	603	845
1862...	5,443	9,642	15,085	1,329	2,851	4,180	229	613	842
1863...	5,560	9,608	15,168	1,359	3,003	4,362	209	593	802
1864...	5,519	9,555	15,074	1,407	3,053	4,460	187	622	809
1865...	5,381	9,526	14,907	1,483	3,123	4,606	233	633	866
1866...	5,457	9,751	15,208	1,513	3,250	4,763	285	568	853
1867...	5,804	9,541	15,345	1,497	3,219	4,716	258	504	762
1868...	6,134	9,297	15,431	1,477	3,090	4,567	194	449	643
1869...	6,235	9,522	15,757	1,436	3,036	4,472	159	388	547
1870...	6,061	10,073	16,134	1,484	3,160	4,644	218	578	796
1871...	6,135	10,815	16,950	1,556	3,229	4,785	275	815	1,090
1872...	6,576	11,519	18,095	1,614	3,290	4,904	276	814	1,090
1873...	7,027	12,281	19,308	1,700	3,530	5,230	290	796	1,086
1874...	7,406	12,779	20,185	1,716	3,749	5,465	311	782	1,093
1875...	7,650	13,038	20,678	1,733	3,791	5,524	302	776	1,078
1876...	7,880	13,286	21,166	1,861	3,908	5,769	278	787	1,065
1877...	8,173	13,573	21,746	2,003	4,293	6,296	274	746	1,020
1878...	8,394	13,775	22,169	2,154	4,632	6,786	275	754	1,029
1879...	8,593	14,160	22,753	2,353	4,843	7,196	223	780	1,003
1880...	8,534	14,113	22,647	2,533	5,067	7,600	284	918	1,202
1881...	8,262	13,743	22,005	2,638	5,194	7,832	418	1,129	1,547
1882...	8,429	14,009	22,438	2,764	5,272	8,036	451	1,244	1,695
1883...	8,878	14,545	23,423	2,853	5,346	8,199	485	1,348	1,833
1884...	9,160	14,850	24,010	2,877	5,448	8,325	500	1,363	1,863
1885...	9,509	15,294	24,803	2,768	5,374	8,142	496	1,336	1,832
1886...	9,915	15,702	25,617	2,609	5,237	7,846	498	1,350	1,848
1887...	10,107	15,809	25,916	2,748	5,516	8,264	525	1,362	1,887
1888...	10,157	15,758	25,915	2,965	5,785	8,750	553	1,378	1,931
1889...	9,939	15,453	25,392	3,069	5,826	8,895	587	1,455	2,042
1890...	10,175	15,781	25,956	3,315	6,117	9,432	603	1,501	2,104
1891...	11,103	16,961	28,064	3,504	6,331	9,835	594	1,508	2,102
1892...	11,688	17,731	29,419	3,465	6,238	9,703	617	1,508	2,125
1893...	11,847	17,911	29,758	3,416	6,114	9,530	647	1,557	2,204
1894...	12,339	18,881	30,720	3,318	5,964	9,282	688	1,617	2,305
1895...	13,194	19,332	32,526	3,412	6,167	9,579	712	1,635	2,347
1896...	13,977	20,263	34,240	3,821	6,779	10,600	682	1,662	2,344
1897...	14,511	20,942	35,453	4,211	7,235	11,446	679	1,739	2,418
1898...	15,074	21,800	36,874	4,369	7,323	11,692	722	1,823	2,545
1899...	15,613	22,448	38,061	4,456	7,386	11,842	690	1,724	2,414
1900...	16,237	22,684	38,921	4,679	7,671	12,350	697	1,674	2,371

¹⁾ För åren 1861/80 meddelas approximativt korrigerade tal sid. 195 och 196.

IX. Döde efter kön, ålder och familjeställning.¹⁾

Tillägg till häftet 135.

Till de tabeller i häftet 135, som innehålla en sammanfattning af vår befolkningsstatistik's uppgifter om de afidnes fördelning efter kön, ålder och familjeställning må här göras några tillägg, afsedda för dödlighetsberäkningarnas praktiska behof.

1) Vid de beräkningar öfver dödstaten, som nu äro under tryckning i häftet 150 af denna tidskrift — och som grunda sig å tabellerna öfver de afidne i häftet 135 samt medelfolkmängdstalen i närmast föregående artikel af här föreliggande häfte, — göres, efter beräkningens fullföljande till och med åldern 90/ ω år, en *sammanfattning* för grupperna *öfver 80 års ålder*. Då de afidnes antal för detta ändamål genomgående summerats från denna synpunkt, kan det ju för en och annan vara bekvämligt att hafva resultatet förvaradt i tryck. Detta sker i Tab. A här närmast efter. För jämförelses skull bifogas motsvarande tal för medelfolkmängden, hvilka alltså, om man så vill, bilda ett tillägg till närmast föregående artikel i här förevarande häfte.

När, såsom sker sid. 233, *folkmängden i åldern 80/ ω* framlägges samlad och för ett och ett halft sekel på en gång, träda i dagen ett par egendomligheter, som här må påpekas. År 1750 funnos omkring 15,000 åldringar öfver åttio år i vårt land; år 1775 var antalet blott något öfver 10,000, och ännu år 1795 var siffran icke nämnvärdt högre. Hvarpå beror ett så abnormt förhållande?

Först må erinras om, hvad som ofta påpekats förut, att vid våra första folkräkningar de gamles antal nog är något för högt upptaget, — i synnerhet de mycket gamle, öfver nittio år. Man ser detta på dödstalen, som framträda lägre än som någonsin sedan varit händelsen i dessa åldrar.

En annan förklaring vinnes, om man undersöker födelseåren. Åttioåringarna och däröfver år 1750 voro födda före 1670, alltså det stora flertalet under årtiondet 1661/70. Detta årtionde var ju en fredstid, och det är således rimligt, att de föddes antal då var jämförelsevis högt. Åttioåringarna år 1775 voro födda under åren närmast före 1695, hvilka redan förut befunnits ha varit ganska ogynnsamma (se häftet 129, sid. 168 och 169). Åttioåringarna år 1795 ändtligen voro födda under tiden närmast före 1715; angifvandet af detta årtal är förklaring nog.

¹ Vi ha i detta häfte förslagsvis använt detta ord i stället för det mångtydiga ordet »civilstånd.»

Men äfven mellan 1800 och 1820 är åldringarnas antal nära nog stillastående, med endast en tillfällig förhöjning omkring år 1805. Nu är det dock kullarna från åren 1721—1740, vi ha att göra med, och af dem kunde sannerligen en annan numerär väntas. Vi ha behandlat detta ämne — en bland de egendomligaste företeelserna i hela vår befolkningsstatistik — i denna tidskrifts häfte 129. Därstädes beröres äfven den starka stegringen af de gamlas antal under senare hälften af 1800-talet, hvilken belyses också i handboken »Sveriges land och folk» samt »Bevölkerungsstatistik Schwedens 1750—1900».

Sistnämnda stegring har fortsatts äfven efter år 1900. Vid sekelskiftet funnos 54,773 personer af mer än åttio års ålder i vårt land; vid 1906 års slut hade antalet stigit till 70,795. Härmed hafva emellertid samtliga de abnormt talrika kullarna af åren 1822/26 hunnit passera åttiöårsgränsen. Efter dem kommo generationer, som stagnerade i antal; det är således rimligt att antaga, att tillväxten af åttiöaringarna hädanefter blir mindre. Å andra sidan är det dock icke *omöjligt* att vi fortfarande få en rätt stark ökning inom dessa åldrar, — den skulle då vara förorsakad af en särskildt starkt framträdande nedsättning i dödligheten.

2) I de omnämnda dödlighetstabellerna (i häftet 150) göras sammanfattande beräkningar angående dödstalen äfven för de tre *femtioårsperioderna* af vår befolkningsstatistik, eller perioderna 1751/1800, 1801/1850 och 1851/1900. Äfven här kan det vara af intresse att få de absoluta talen för de aflidne bevarade, och meddelas desamma därför i Tab. B här nedan. Motsvarande medelfolkmängder återfinnas i närmast föregående artikel (N:r VIII).

3) Dödligheten i de spädate åren har alltid i vår befolkningsstatistik varit särskildt uppmärksammas, och utöfver den vanliga fördelningen i femårsgrupper har, såsom i detta häfte flere gånger varit tillfälle att påpeka, den första femårsgruppen (0/5 år) varit fördelad i undergrupper (0/1 år, 1/3 år och 3/5 år). Detta är ock vederbörligen återgifvet i häftet 135. Härtill kommer ytterligare, för de tidigaste ålders-åren, att de aflidne fördelats allteftersom de varit af *äkta* eller af *oäkta* börd. Dessa sistnämnda uppgifter är det, som äro återgifna i Tab. C och D här nedan.

I detta hänseende har dock vår statistik varit något planlöst ledd. Först gäller i alla hithörande spörsmål, att ämnet upptogs till behandling ej förrän med året 1802; därefter, att längre fram möter ett stort afbrott på trettio år: tidrymden 1861—1890. På ömse sidor om denna lakun, alltså för åren 1802—1860 samt för tiden efter 1890 är de aflidnes fördelning efter familjeställning känd för *första lefnadsåret*. För att vederbörligen fylla femårs- och tioårsperioden hafva i Tab. C införts approximativt beräknade tal för året 1801, — med stöd af talen för de närmast följande åren.

Tab. A. Medelfolkmängd och döde i åldrarna 80/ω år.

1) Båda könen.¹⁾

År.	Medel- folk- mängd.	Döde.	År.	Medel- folk- mängd.	Döde.	År.	Medel- folk- mängd.	Döde.
1751.....	14,922	2,963	1801.....	11,674	3,116	1851.....	16,127	3,588
1752.....	14,624	2,242	1802.....	12,078	2,977	1852.....	16,228	3,936
1753.....	14,419	2,375	1803.....	12,501	2,951	1853.....	16,301	3,375
1754.....	14,234	2,717	1804.....	12,920	3,277	1854.....	16,419	3,183
1755.....	13,989	2,893	1805.....	13,344	3,164	1855.....	16,560	3,736
1756.....	13,680	3,125	1806.....	13,484	3,338	1856.....	16,863	3,838
1757.....	13,329	3,048	1807.....	13,182	3,471	1857.....	17,312	3,853
1758.....	13,179	3,723	1808.....	12,893	3,878	1858.....	17,788	3,471
1759.....	13,310	3,032	1809.....	12,502	3,741	1859.....	18,354	3,883
1760.....	13,503	2,864	1810.....	12,135	3,462	1860.....	18,987	3,731
1761.....	13,691	2,839	1811.....	11,955	2,942	1861.....	19,640	3,824
1762.....	13,810	3,544	1812.....	11,868	3,444	1862.....	20,107	4,237
1763.....	13,889	3,547	1813.....	11,755	2,949	1863.....	20,332	3,992
1764.....	13,968	3,271	1814.....	11,663	2,803	1864.....	20,343	4,691
1765.....	14,049	3,509	1815.....	11,619	2,715	1865.....	20,379	4,241
1766.....	14,143	3,105	1816.....	11,622	2,820	1866.....	20,824	4,475
1767.....	14,269	3,456	1817.....	11,625	2,897	1867.....	20,823	5,197
1768.....	14,386	2,980	1818.....	11,611	2,703	1868.....	20,641	4,861
1769.....	14,479	2,847	1819.....	11,581	2,981	1869.....	20,776	4,814
1770.....	14,218	3,010	1820.....	11,544	2,943	1870.....	21,574	4,950
1771.....	13,587	3,150	1821.....	11,677	2,702	1871.....	22,825	4,810
1772.....	12,857	3,903	1822.....	11,983	2,695	1872.....	24,089	4,480
1773.....	11,953	3,819	1823.....	12,328	2,644	1873.....	25,624	4,708
1774.....	11,172	2,156	1824.....	12,677	2,618	1874.....	26,743	5,351
1775.....	10,591	2,602	1825.....	13,030	2,818	1875.....	27,280	5,899
1776.....	10,413	2,079	1826.....	13,337	3,225	1876.....	28,000	5,504
1777.....	10,631	1,974	1827.....	13,555	3,444	1877.....	29,062	5,483
1778.....	10,839	2,233	1828.....	13,739	3,403	1878.....	29,984	5,591
1779.....	11,049	1,824	1829.....	13,907	3,987	1879.....	30,952	5,758
1780.....	11,291	2,102	1830.....	14,088	3,506	1880.....	31,449	6,265
1781.....	11,469	2,383	1831.....	14,318	4,059	1881.....	31,384	6,422
1782.....	11,526	2,844	1832.....	14,598	3,321	1882.....	32,169	5,778
1783.....	11,556	2,373	1833.....	14,931	3,166	1883.....	33,455	6,265
1784.....	11,570	2,431	1834.....	15,273	3,580	1884.....	34,198	6,784
1785.....	11,586	2,572	1835.....	15,630	3,448	1885.....	34,777	6,797
1786.....	11,590	2,558	1836.....	15,747	3,710	1886.....	35,311	6,474
1787.....	11,580	2,457	1837.....	15,541	4,256	1887.....	36,067	6,592
1788.....	11,587	2,587	1838.....	15,291	4,073	1888.....	36,596	7,012
1789.....	11,539	2,495	1839.....	15,040	3,533	1889.....	36,329	6,883
1790.....	11,455	2,388	1840.....	14,831	3,389	1890.....	37,492	7,245
1791.....	11,327	2,537	1841.....	14,896	3,355	1891.....	40,001	7,495
1792.....	11,165	2,428	1842.....	15,194	3,447	1892.....	41,247	8,859
1793.....	11,020	2,464	1843.....	15,482	3,785	1893.....	41,492	7,703
1794.....	10,863	2,606	1844.....	15,785	3,643	1894.....	42,307	7,713
1795.....	10,676	3,151	1845.....	16,102	3,432	1895.....	44,452	7,733
1796.....	10,671	2,394	1846.....	16,229	4,020	1896.....	47,184	8,260
1797.....	10,889	2,396	1847.....	16,143	4,265	1897.....	49,317	8,596
1798.....	11,112	2,664	1848.....	16,077	3,822	1898.....	51,111	8,880
1799.....	11,316	3,255	1849.....	16,067	3,572	1899.....	52,317	10,599
1800.....	11,446	3,631	1850.....	16,069	3,565	1900.....	53,642	10,629

¹⁾ Tal för femårs- och större perioder kunna lätteligen erhållas ur tabellen sid. 235.

Tab. A. (Forts.) *Älderna 80/ω år.*2) **Mankön och Kvinnkön.**

År.	Medelfolkmängd.		Döde.		År.	Medelfolkmängd.		Döde.	
	Män.	Kvinnor.	Män.	Kvinnor.		Män.	Kvinnor.	Män.	Kvinnor.
1751.....	5,527	9,395	1,154	1,809	1801.....	4,374	7,300	1,189	1,927
1752.....	5,334	9,290	857	1,385	1802.....	4,567	7,511	1,133	1,844
1753.....	5,238	9,181	918	1,457	1803.....	4,768	7,733	1,197	1,754
1754.....	5,158	9,076	992	1,725	1804.....	4,967	7,953	1,223	2,054
1755.....	5,100	8,889	1,082	1,811	1805.....	5,166	8,178	1,186	1,978
1756.....	5,052	8,628	1,201	1,924	1806.....	5,208	8,226	1,290	2,048
1757.....	4,989	8,340	1,077	1,971	1807.....	5,088	8,094	1,285	2,186
1758.....	4,934	8,245	1,376	2,347	1808.....	4,955	7,938	1,550	2,328
1759.....	4,905	8,405	1,188	1,849	1809.....	4,778	7,724	1,486	2,255
1760.....	4,906	8,597	1,113	1,751	1810.....	4,610	7,525	1,367	2,095
1761.....	4,964	8,727	1,056	1,783	1811.....	4,514	7,441	1,163	1,779
1762.....	5,052	8,758	1,346	2,198	1812.....	4,482	7,386	1,342	2,102
1763.....	5,122	8,767	1,398	2,149	1813.....	4,440	7,315	1,140	1,809
1764.....	5,194	8,774	1,209	2,062	1814.....	4,407	7,256	1,089	1,714
1765.....	5,264	8,785	1,331	2,178	1815.....	4,394	7,225	1,032	1,683
1766.....	5,340	8,803	1,160	1,945	1816.....	4,400	7,222	1,128	1,692
1767.....	5,434	8,835	1,354	2,102	1817.....	4,377	7,248	1,145	1,752
1768.....	5,534	8,852	1,169	1,811	1818.....	4,347	7,264	1,037	1,666
1769.....	5,624	8,855	1,136	1,711	1819.....	4,311	7,270	1,111	1,870
1770.....	5,549	8,669	1,158	1,852	1820.....	4,274	7,270	1,105	1,838
1771.....	5,303	8,284	1,168	1,982	1821.....	4,307	7,370	1,056	1,646
1772.....	5,008	7,849	1,456	2,447	1822.....	4,412	7,571	1,066	1,629
1773.....	4,622	7,331	1,431	2,388	1823.....	4,530	7,798	1,061	1,583
1774.....	4,272	6,900	820	1,336	1824.....	4,647	8,030	1,048	1,570
1775.....	4,002	6,589	1,042	1,560	1825.....	4,765	8,265	1,094	1,724
1776.....	3,909	6,504	760	1,319	1826.....	4,879	8,458	1,268	1,957
1777.....	3,987	6,644	714	1,260	1827.....	4,951	8,604	1,376	2,068
1778.....	4,061	6,778	882	1,351	1828.....	5,008	8,731	1,331	2,072
1779.....	4,137	6,912	655	1,169	1829.....	5,059	8,848	1,495	2,492
1780.....	4,226	7,065	761	1,341	1830.....	5,113	8,975	1,369	2,137
1781.....	4,291	7,178	886	1,497	1831.....	5,181	9,137	1,560	2,499
1782.....	4,314	7,212	1,104	1,740	1832.....	5,282	9,316	1,198	2,123
1783.....	4,325	7,231	957	1,416	1833.....	5,403	9,528	1,182	1,984
1784.....	4,328	7,242	988	1,443	1834.....	5,525	9,748	1,396	2,184
1785.....	4,333	7,253	994	1,578	1835.....	5,654	9,976	1,367	2,081
1786.....	4,338	7,252	982	1,576	1836.....	5,668	10,079	1,428	2,282
1787.....	4,334	7,246	981	1,476	1837.....	5,549	9,992	1,651	2,605
1788.....	4,333	7,254	977	1,610	1838.....	5,412	9,879	1,570	2,503
1789.....	4,309	7,230	976	1,519	1839.....	5,276	9,764	1,292	2,241
1790.....	4,273	7,182	905	1,483	1840.....	5,159	9,672	1,291	2,098
1791.....	4,229	7,098	976	1,561	1841.....	5,167	9,729	1,243	2,112
1792.....	4,177	6,988	965	1,463	1842.....	5,265	9,929	1,252	2,195
1793.....	4,130	6,890	982	1,482	1843.....	5,358	10,124	1,416	2,369
1794.....	4,079	6,784	1,037	1,569	1844.....	5,457	10,328	1,347	2,296
1795.....	4,015	6,661	1,212	1,939	1845.....	5,557	10,545	1,286	2,146
1796.....	4,008	6,663	958	1,436	1846.....	5,604	10,625	1,466	2,554
1797.....	4,082	6,807	964	1,432	1847.....	5,580	10,563	1,604	2,661
1798.....	4,158	6,934	1,037	1,627	1848.....	5,563	10,514	1,355	2,467
1799.....	4,228	7,088	1,318	1,937	1849.....	5,565	10,502	1,323	2,249
1800.....	4,268	7,178	1,428	2,203	1850.....	5,569	10,500	1,292	2,273

Tab. A. (Forts.) Åldrar 80/ω år.

2) Mankön och Kvinkön.

År.	Medelfolkmängd.		Döde.		Åren.	Medelfolkmängd.		Döde. ¹⁾	
	Män.	Kvinnor.	Män.	Kvinnor.		Män.	Kvinnor.	Män.	Kvinnor.
1851.....	5,583	10,544	1,343	2,245	1751/00..	4,645	7,763	53,586	85,960
1852.....	5,631	10,597	1,404	2,532	1801/50..	4,978	8,683	63,881	103,174
1853.....	5,663	10,638	1,242	2,133	1851/00..	10,807	18,458	112,825	175,119
1854.....	5,714	10,705	1,168	2,015					
1855.....	5,776	10,784	1,345	2,891	1751/60..	5,115	8,805	10,953	18,029
1856.....	5,906	10,957	1,398	2,440	1761/70..	5,307	8,783	12,317	19,791
1857.....	6,041	11,271	1,407	2,446	1771/80..	4,353	7,084	9,689	16,153
1858.....	6,187	11,601	1,252	2,219	1781/90..	4,317	7,229	9,750	15,338
1859.....	6,368	11,986	1,229	2,154	1791/00..	4,134	6,916	10,877	16,649
1860.....	6,561	12,426	1,413	2,318	1801/10..	4,848	7,818	12,906	20,469
1861.....	6,767	12,873	1,384	2,440	1811/20..	4,394	7,290	11,292	17,905
1862.....	7,001	13,106	1,578	2,659	1821/30..	4,769	8,263	12,164	18,878
1863.....	7,128	13,204	1,524	2,468	1831/40..	5,408	9,711	13,935	22,600
1864.....	7,113	13,230	1,727	2,964	1841/50..	5,471	10,333	13,584	23,322
1865.....	7,097	13,282	1,632	2,609	1851/60..	5,944	11,151	13,201	22,893
1866.....	7,255	13,569	1,662	2,813	1861/70..	7,331	13,212	16,887	28,395
1867.....	7,569	13,264	1,958	3,239	1871/80..	9,839	17,762	20,748	33,101
1868.....	7,805	12,836	1,839	3,022	1881/90..	12,824	21,953	26,194	40,058
1869.....	7,880	12,946	1,770	3,044	1891/00..	18,096	28,211	35,795	50,672
1870.....	7,763	13,811	1,813	3,137					
1871.....	7,966	14,859	1,768	3,042	1751/55..	5,272	9,167	5,003	8,187
1872.....	8,466	15,623	1,721	2,759	1766/60..	4,958	8,444	5,950	9,842
1873.....	9,017	16,607	1,799	2,909	1776/65..	5,119	8,762	6,340	10,370
1874.....	9,433	17,310	2,070	3,281	1786/70..	5,496	8,802	5,977	9,421
1875.....	9,685	17,595	2,188	3,711	1796/75..	4,641	7,391	5,917	9,713
1876.....	10,019	17,981	2,196	3,308	1806/80..	4,066	6,777	3,772	6,440
1877.....	10,450	18,612	2,133	3,350	1816/85..	4,316	7,226	4,929	7,674
1878.....	10,823	19,161	2,177	3,414	1826/90..	4,318	7,233	4,821	7,664
1879.....	11,169	19,783	2,264	3,494	1836/95..	4,123	6,889	5,172	8,014
1880.....	11,351	20,098	2,432	3,833	1846/00..	4,147	6,941	5,705	8,635
1881.....	11,318	20,066	2,496	3,926	1856/05..	4,767	7,736	5,928	9,557
1882.....	11,644	20,525	2,265	3,513	1866/10..	4,928	7,902	6,978	10,912
1883.....	12,216	21,239	2,481	3,784	1876/15..	4,446	7,326	5,766	9,087
1884.....	12,537	21,661	2,717	4,067	1886/20..	4,342	7,255	5,526	8,818
1885.....	12,773	22,004	2,703	4,094	1896/25..	4,534	7,805	5,325	8,152
1886.....	13,022	22,289	2,563	3,911	1906/30..	5,003	8,723	6,839	10,726
1887.....	13,380	22,687	2,606	3,986	1916/35..	5,404	9,544	6,703	10,871
1888.....	13,675	22,921	2,771	4,241	1926/40..	5,412	9,878	7,232	11,729
1889.....	13,595	22,734	2,725	4,158	1936/45..	5,362	10,128	6,544	11,118
1890.....	14,093	23,399	2,867	4,378	1946/50..	5,579	10,538	7,040	12,204
1891.....	15,201	24,800	3,005	4,490	1956/55..	5,674	10,653	6,502	11,316
1892.....	15,770	25,477	3,571	5,288	1966/60..	6,214	11,648	6,699	11,577
1893.....	15,910	25,582	3,181	4,522	1976/65..	7,021	13,139	7,845	13,140
1894.....	16,345	25,962	3,050	4,663	1986/70..	7,642	13,285	9,042	15,255
1895.....	17,318	27,134	3,201	4,532	1996/75..	8,914	16,399	9,546	15,702
1896.....	18,480	28,704	3,447	4,813	2006/80..	10,763	19,126	11,202	17,399
1897.....	19,401	29,916	3,581	5,015	2016/85..	12,097	21,098	12,662	19,384
1898.....	20,165	30,946	3,801	5,079	2026/90..	13,553	22,805	13,532	20,674
1899.....	20,759	31,558	4,433	6,166	2036/95..	16,108	25,791	16,008	23,495
1900.....	21,613	32,029	4,525	6,104	2046/00..	20,084	30,630	19,787	27,177
					1801/00..	7,893	13,570	176,706	278,293

¹⁾ Summor för de särskilda perioderna.

Tab. B. Antal döde. Summor för femtioårsperioder och för Nittonde århundradet.¹⁾

Ålder.	Män.	Kvinnor.	Summa.	Män.	Kvinnor.	Summa.
Åren 1751/1800.				Åren 1801/1850.		
0/1 år	877,990	827,814	705,304	423,577	350,098	773,675
1/3 "	144,964	140,869	285,833	149,556	137,439	286,995
8/5 "	72,647	70,364	143,011	60,282	57,021	117,303
0/5 år	595,601	538,047	1,133,648	633,415	544,558	1,177,973
5/10 "	69,412	64,300	133,712	66,884	61,570	128,454
10/15 "	36,220	32,807	69,027	37,141	34,575	71,716
15/20 "	31,982	30,059	62,041	36,722	36,444	73,166
20/25 "	39,193	33,817	73,010	49,044	41,190	90,234
25/30 "	41,109	38,740	79,849	50,702	43,367	94,069
30/35 "	43,469	45,238	88,707	54,315	47,875	102,190
35/40 "	41,107	39,925	81,032	58,671	52,057	110,728
40/45 "	49,988	49,144	99,132	65,679	56,790	122,469
45/50 "	49,183	42,957	92,140	70,462	56,896	127,358
50/55 "	55,513	49,709	105,222	80,048	69,000	149,048
55/60 "	53,630	51,645	105,275	82,370	77,553	159,923
60/65 "	65,793	72,952	138,745	91,277	96,281	187,558
65/70 "	65,702	78,498	144,200	91,286	105,924	197,210
70/75 "	64,968	87,693	152,661	89,092	112,576	201,668
75/80 "	47,892	67,694	115,586	69,715	95,716	165,431
80/85 "	32,509	50,536	83,045	43,169	65,292	108,461
85/90 "	14,782	23,524	38,306	16,578	28,900	45,478
90/ω "	6,295	11,900	18,195	4,134	8,982	13,116
Summa	1,404,348	1,409,185	2,813,533	1,690,704	1,635,546	3,326,250
Åren 1851/1900.				Åren 1801/1900.		
0/1 år	449,859	362,340	812,199	873,436	712,488	1,585,874
1/8 "	182,802	167,898	350,695	332,858	305,332	637,690
3/5 "	87,850	82,823	170,673	148,132	139,844	287,976
0/5 år	720,511	613,056	1,333,567	1,353,926	1,157,614	2,511,540
5/10 "	99,785	94,783	194,568	166,669	156,353	323,022
10/15 "	46,603	46,520	93,123	83,744	81,095	164,839
15/20 "	48,705	46,950	95,655	85,427	83,394	168,821
20/25 "	61,571	49,777	111,348	110,615	90,967	201,582
25/30 "	56,734	52,136	108,870	107,436	95,503	202,939
30/35 "	55,978	54,653	110,631	110,293	102,528	212,821
35/40 "	59,231	58,272	117,503	117,902	110,329	228,231
40/45 "	64,798	59,497	124,295	130,477	116,287	246,764
45/50 "	71,321	59,959	131,280	141,783	116,855	258,638
50/55 "	80,500	69,150	149,650	160,548	138,150	298,698
55/60 "	92,081	83,222	175,303	174,451	160,775	335,226
60/65 "	105,808	105,357	211,165	197,085	201,638	398,723
65/70 "	118,155	128,430	246,585	209,441	234,354	443,795
70/75 "	124,738	145,684	270,422	213,830	258,260	472,090
75/80 "	110,751	139,652	250,403	180,466	235,368	415,834
80/85 "	73,223	103,090	176,313	116,392	168,382	284,774
85/90 "	31,352	53,476	84,828	47,930	82,376	130,306
90/ω "	8,250	18,553	26,803	12,384	27,535	39,919
Summa	2,030,095	1,982,217	4,012,312	3,720,799	3,617,763	7,338,562

¹⁾ Efter de officiella talen, alltså utan tillägg för bristerna i krigsårens tal.

Tab. C. Döde i åldern 0/1 år, fördelade efter familjeställning.¹⁾

År.	Hela antalet.			Äkta födde.			Oäkta födde.		
	Mankön.	Kvinn-kön.	Summa.	Mankön.	Kvinn-kön.	Summa.	Mankön.	Kvinn-kön.	Summa.
1801.....	7,787	6,632	14,419	6,857	5,676	12,533	930	956	1,886
1802.....	7,482	6,183	13,665	6,400	5,141	11,541	1,082	1,042	2,124
1803.....	7,593	6,165	13,758	6,583	5,214	11,797	1,010	951	1,961
1804.....	7,725	6,448	14,173	6,776	5,542	12,318	949	906	1,855
1805.....	7,279	6,156	13,435	6,320	5,165	11,485	959	991	1,950
1806.....	9,118	7,995	17,113	8,053	6,989	15,042	1,065	1,006	2,071
1807.....	7,760	6,479	14,239	6,669	5,531	12,200	1,091	948	2,039
1808.....	8,779	7,474	16,253	7,617	6,380	13,997	1,162	1,094	2,256
1809.....	8,193	6,724	14,917	7,254	5,767	13,021	939	957	1,896
1810.....	8,363	6,848	15,211	7,356	5,978	13,334	1,007	870	1,877
1811.....	8,941	7,510	16,451	7,773	6,437	14,210	1,168	1,073	2,241
1812.....	8,905	7,599	16,504	7,651	6,585	14,186	1,254	1,064	2,318
1813.....	7,850	6,440	14,290	6,854	5,463	12,317	996	977	1,973
1814.....	8,129	6,667	14,796	7,183	5,848	13,031	946	819	1,765
1815.....	7,902	6,576	14,478	6,988	5,708	12,696	914	868	1,782
1816.....	8,862	7,219	16,081	7,731	6,147	13,878	1,131	1,072	2,203
1817.....	8,163	6,821	14,984	7,068	5,831	12,899	1,095	990	2,085
1818.....	8,005	6,453	14,458	7,027	5,530	12,557	978	923	1,901
1819.....	8,365	7,058	15,423	7,315	6,028	13,343	1,050	1,030	2,080
1820.....	7,649	6,218	13,867	6,691	5,343	12,034	958	875	1,833
1821.....	8,814	7,358	16,172	7,927	6,550	14,477	887	808	1,695
1822.....	8,330	6,989	15,319	7,427	6,187	13,614	903	802	1,705
1823.....	8,031	6,463	14,494	7,040	5,622	12,662	991	841	1,832
1824.....	7,985	6,597	14,582	7,030	5,732	12,762	955	865	1,820
1825.....	8,418	7,030	15,448	7,486	6,232	13,718	932	798	1,730
1826.....	9,059	7,605	16,664	8,144	6,750	14,894	915	855	1,770
1827.....	7,647	6,510	14,157	6,877	5,787	12,664	770	723	1,493
1828.....	8,857	7,384	16,241	8,027	6,711	14,738	830	673	1,503
1829.....	10,583	8,714	19,297	9,683	7,906	17,589	900	808	1,708
1830.....	9,479	7,600	17,079	8,686	6,886	15,572	793	714	1,507
1831.....	9,659	7,838	17,497	8,682	7,024	15,706	977	814	1,791
1832.....	8,110	6,808	14,918	7,294	6,094	13,388	816	714	1,530
1833.....	8,686	7,300	15,986	7,862	6,527	14,389	824	773	1,597
1834.....	9,570	7,817	17,387	8,539	6,955	15,494	1,031	862	1,893
1835.....	7,705	6,279	13,984	6,817	5,563	12,380	888	716	1,604
1836.....	8,096	6,680	14,776	7,161	5,861	13,022	935	819	1,754
1837.....	10,089	8,350	18,439	9,068	7,463	16,531	1,021	887	1,908
1838.....	8,641	7,293	15,934	7,638	6,362	14,000	1,003	931	1,934
1839.....	8,208	6,794	15,002	7,319	6,012	13,331	889	782	1,671
1840.....	7,928	6,367	14,295	6,995	5,531	12,526	933	836	1,769
1841.....	8,435	6,807	15,242	7,372	5,905	13,277	1,063	902	1,965
1842.....	9,065	7,273	16,338	7,914	6,238	14,152	1,151	1,035	2,186
1843.....	8,621	7,187	15,808	7,531	6,193	13,724	1,090	994	2,084
1844.....	8,210	6,529	14,739	7,116	5,599	12,715	1,094	930	2,024
1845.....	8,389	7,016	15,405	7,211	5,912	13,123	1,178	1,104	2,282
1846.....	8,904	7,362	16,266	7,586	6,186	13,772	1,318	1,176	2,494
1847.....	9,364	7,814	17,178	8,211	6,741	14,952	1,153	1,073	2,226
1848.....	8,016	6,437	14,453	6,861	5,485	12,346	1,155	952	2,107
1849.....	8,831	7,087	15,918	7,653	6,029	13,682	1,178	1,058	2,236
1850.....	8,998	7,145	16,143	7,647	6,035	13,682	1,351	1,110	2,461

¹⁾ Jfr noten sid. 231.

Tab. C. (Forts.) Döde i åldern 0/1 år efter familjeställning.

År.	Hela antalet.			Äkta födde.			Oäkta födde.		
	Mankön.	Kvinn- kön.	Summa.	Mankön.	Kvinn- kön.	Summa.	Mankön.	Kvinn- kön.	Summa.
1851.....	9,412	7,479	16,891	8,021	6,281	14,302	1,391	1,198	2,589
1852.....	9,581	8,023	17,604	8,175	6,727	14,902	1,406	1,296	2,702
1853.....	9,833	8,107	17,940	8,547	6,971	15,518	1,286	1,136	2,422
1854.....	8,270	6,890	15,160	6,988	5,835	12,823	1,282	1,055	2,337
1855.....	9,212	7,460	16,672	7,842	6,316	14,158	1,370	1,144	2,514
1856.....	9,239	7,419	16,658	7,874	6,264	14,138	1,365	1,155	2,520
1857.....	11,027	8,716	19,743	9,613	7,544	17,157	1,414	1,172	2,586
1858.....	10,165	8,251	18,416	8,840	7,102	15,942	1,325	1,149	2,474
1859.....	10,477	8,359	18,836	9,071	7,158	16,229	1,406	1,201	2,607
1860.....	8,942	7,540	16,482	7,661	6,475	14,136	1,281	1,065	2,346
1891.....	8,284	6,342	14,626	6,895	5,223	12,118	1,389	1,119	2,508
1892.....	8,010	6,143	14,153	6,697	5,103	11,800	1,313	1,040	2,353
1893.....	7,401	5,931	13,332	6,103	4,973	11,076	1,298	958	2,256
1894.....	7,380	5,883	13,263	6,188	4,865	11,053	1,192	1,018	2,210
1895.....	7,100	5,645	12,745	5,794	4,628	10,422	1,306	1,017	2,323
1896.....	7,710	6,165	13,875	6,313	5,002	11,315	1,397	1,163	2,560
1897.....	7,369	5,740	13,109	5,971	4,700	10,671	1,398	1,040	2,438
1898.....	6,911	5,481	12,392	5,624	4,493	10,117	1,287	988	2,275
1899.....	8,334	6,615	14,949	6,778	5,337	12,115	1,556	1,278	2,834
1900.....	7,680	5,921	13,601	6,313	4,867	11,180	1,367	1,054	2,421
Femårssummor.									
1801/05.....	37,866	31,584	69,450	32,936	26,738	59,674	4,930	4,846	9,776
1806/10.....	42,213	35,520	77,733	36,949	30,645	67,594	5,264	4,875	10,139
1811/15.....	41,727	34,792	76,519	36,449	29,991	66,440	5,278	4,801	10,079
1816/20.....	41,044	33,769	74,813	35,832	28,879	64,711	5,212	4,890	10,102
1821/25.....	41,578	34,437	76,015	36,910	30,323	67,233	4,668	4,114	8,782
1826/30.....	45,625	37,813	83,438	41,417	34,040	75,457	4,208	3,773	7,981
1831/35.....	43,730	36,042	79,772	39,194	32,163	71,357	4,536	3,879	8,415
1836/40.....	42,962	35,484	78,446	38,181	31,229	69,410	4,781	4,255	9,036
1841/45.....	42,720	34,812	77,532	37,144	29,847	66,991	5,576	4,965	10,541
1846/50.....	44,113	35,845	79,958	37,958	30,476	68,434	6,155	5,869	11,524
1851/55.....	46,308	37,959	84,267	39,573	32,130	71,703	6,735	5,829	12,564
1856/60.....	49,850	40,285	90,135	43,059	34,543	77,602	6,791	5,742	12,533
1891/95.....	38,175	29,944	68,119	31,677	24,792	56,469	6,498	5,152	11,650
1896/00.....	38,004	29,922	67,926	30,999	24,399	55,398	7,005	5,523	12,528
Tioårssummor.									
1801/10.....	80,079	67,104	147,183	69,885	57,383	127,268	10,194	9,721	19,915
1811/20.....	82,771	68,561	151,332	72,281	58,870	131,151	10,490	9,691	20,181
1821/30.....	87,203	72,250	159,453	78,327	64,363	142,690	8,876	7,887	16,763
1831/40.....	86,692	71,526	158,218	77,375	63,392	140,767	9,317	8,134	17,451
1841/50.....	86,833	70,657	157,490	75,102	60,323	135,425	11,731	10,334	22,065
1851/60.....	96,158	78,244	174,402	82,632	66,673	149,305	13,526	11,571	25,097
1891/00.....	76,179	59,866	136,045	62,676	49,191	111,867	13,503	10,675	24,178

Tab. D. Döde i åldern 1/3 år, åren 1831/1855, och i åldern 1/2 år, åren 1891/1900, fördelade efter familjeställning.

År.	Hela antalet.			Äkta födde.			Oäkta födde.		
	Mankön.	Kvinn- kön.	Summa.	Mankön.	Kvinn- kön.	Summa.	Mankön.	Kvinn- kön.	Summa.
A) Döde i åldern 1/3 år.									
1831.....	3,476	3,173	6,649	3,274	2,963	6,237	202	210	412
1832.....	3,303	2,992	6,295	3,109	2,788	5,897	194	204	398
1833.....	2,615	2,350	4,965	2,477	2,202	4,679	138	148	286
1834.....	2,694	2,537	5,231	2,501	2,346	4,847	193	191	384
1835.....	2,086	1,914	4,000	1,969	1,769	3,738	117	145	262
1836.....	2,710	2,493	5,203	2,504	2,295	4,799	206	198	404
1837.....	3,578	3,208	6,786	3,372	2,986	6,358	206	222	428
1838.....	2,898	2,756	5,654	2,669	2,532	5,201	229	224	453
1839.....	3,149	2,977	6,126	2,947	2,742	5,689	202	235	437
1840.....	2,408	2,185	4,593	2,275	2,044	4,319	133	141	274
1841.....	2,321	2,044	4,365	2,182	1,897	4,079	139	147	286
1842.....	2,898	2,629	5,527	2,698	2,445	5,143	200	184	384
1843.....	2,713	2,432	5,145	2,485	2,214	4,699	228	218	446
1844.....	2,766	2,296	5,062	2,547	2,122	4,669	219	174	393
1845.....	2,465	2,118	4,583	2,257	1,916	4,173	208	202	410
1846.....	3,541	3,382	6,923	3,138	3,031	6,169	403	351	754
1847.....	3,882	3,847	7,729	3,558	3,520	7,078	324	327	651
1848.....	2,518	2,282	4,800	2,270	2,034	4,304	248	248	496
1849.....	2,811	2,520	5,331	2,529	2,277	4,806	282	243	525
1850.....	2,620	2,364	4,984	2,376	2,120	4,496	244	244	488
1851.....	3,174	2,817	5,991	2,875	2,506	5,381	299	311	610
1852.....	3,645	3,308	6,953	3,304	2,979	6,283	341	329	670
1853.....	3,896	3,758	7,654	3,521	3,383	6,904	375	375	750
1854.....	3,408	2,968	6,376	3,035	2,664	5,699	373	304	677
1855.....	3,346	3,026	6,372	3,027	2,718	5,745	319	308	627
1831/35.....	14,174	12,966	27,140	13,330	12,068	25,398	844	898	1,742
1836/40.....	14,743	13,619	28,362	13,767	12,599	26,366	976	1,020	1,996
1841/45.....	13,163	11,519	24,682	12,169	10,594	22,763	994	925	1,919
1846/50.....	15,372	14,395	29,767	13,871	12,982	26,853	1,501	1,413	2,914
1851/55.....	17,469	15,877	33,346	15,762	14,250	30,012	1,707	1,627	3,334
1831/40.....	28,917	26,585	55,502	27,097	24,667	51,764	1,820	1,918	3,738
1841/50.....	28,535	25,914	54,449	26,040	23,576	49,616	2,495	2,338	4,833
B) Döde i åldern 1/2 år.									
1891.....	2,086	1,840	3,926	1,867	1,631	3,498	219	209	428
1892.....	1,942	1,832	3,774	1,730	1,659	3,389	212	173	385
1893.....	1,777	1,606	3,383	1,586	1,435	3,021	191	171	362
1894.....	1,667	1,594	3,261	1,481	1,413	2,894	186	181	367
1895.....	1,567	1,411	2,978	1,394	1,271	2,665	173	140	313
1896.....	1,785	1,640	3,425	1,571	1,470	3,041	214	170	384
1897.....	1,678	1,568	3,246	1,501	1,395	2,896	177	173	350
1898.....	1,577	1,395	2,972	1,390	1,228	2,618	187	167	354
1899.....	2,035	1,904	3,939	1,747	1,672	3,419	288	232	520
1900.....	1,803	1,640	3,443	1,603	1,453	3,056	200	187	387
1891/95.....	9,039	8,283	17,322	8,058	7,409	15,467	981	874	1,855
1896/00.....	8,878	8,147	17,025	7,812	7,218	15,030	1,066	929	1,995
1891/00.....	17,917	16,430	34,347	15,870	14,627	30,497	2,047	1,803	3,850

Tab. E. Döde efter kön, ålder och familjeställning.

1) Män. Décès. Hommes.

År. Années.	85/90 år. ans.			90/95 år. ans.			95/100 år. ans.			100 105 år. ans.		
	Ogifta. Celib.	Gifta. Mariés.	Änkl. Veufs.	Ogifta. Celib.	Gifta. Mariés.	Änkl. Veufs.	Ogifta. Celib.	Gifta. Mariés.	Änkl. Veufs.	Ogifta. Celib.	Gifta. Mariés.	Änkl. Veufs.
Ettårsavls												
1871....	14	110	318	4	24	67	1	5	12	—	—	1
1872....	8	99	330	6	16	69	1	—	9	—	—	2
1873....	19	112	317	3	14	74	—	1	12	—	—	—
1874....	22	128	403	4	15	101	—	1	12	—	—	—
1875....	11	132	405	2	18	107	1	2	13	—	—	—
1876....	16	130	413	—	25	99	—	5	9	—	—	—
1877....	29	162	398	8	21	100	—	3	8	—	—	1
1878....	25	147	433	4	16	92	—	2	15	—	—	1
1879....	26	142	448	—	22	117	—	2	14	—	—	1
1880....	35	166	521	7	20	96	2	2	11	—	1	1
1881....	27	175	520	6	27	129	—	4	16	—	—	1
1882....	29	168	513	4	18	134	1	2	10	—	—	—
1883....	31	168	535	6	27	143	—	3	19	—	—	—
1884....	36	208	543	7	27	161	—	2	15	—	—	1
1885....	23	195	557	2	30	196	—	2	18	—	—	—
1886....	32	181	499	11	30	165	1	4	12	—	—	—
1887....	40	171	484	11	39	167	—	5	14	—	—	2
1888....	46	188	592	6	39	153	1	2	19	—	—	1
1889....	39	200	588	8	40	174	2	6	18	—	—	—
1890....	34	217	604	9	36	182	6	3	23	—	—	—
1891....	47	234	630	9	39	164	2	3	19	—	—	2
1892....	51	253	716	6	43	188	1	2	28	—	—	3
1893....	44	224	630	9	34	200	—	5	26	—	—	2
1894....	48	220	596	9	40	195	1	2	25	—	—	1
1895....	50	223	590	14	42	200	3	5	26	—	—	1
1896....	42	236	681	10	61	211	1	4	16	—	—	2
1897....	52	233	713	15	40	186	—	4	25	—	—	1
1898....	53	261	760	16	45	196	—	6	24	—	—	—
1899....	61	331	854	6	51	213	—	7	38	—	—	1
1900....	88	285	946	12	58	206	1	—	29	—	—	1
Femårsavls												
1871/75	74	581	1,773	19	87	418	3	9	58	—	—	3
1876/80	131	747	2,213	19	104	504	2	14	57	—	1	4
1881/85	146	914	2,668	25	129	763	1	13	78	—	—	2
1886/90	191	957	2,767	45	184	841	10	20	86	—	—	3
1891/95	240	1,154	3,162	47	198	947	7	17	124	—	—	9
1896/00	296	1,346	3,954	59	255	1,012	2	21	132	—	—	5
Tioårsavls												
1871/80	205	1,328	3,986	38	191	922	5	23	115	—	1	7
1881/90	337	1,871	5,435	70	313	1,604	11	33	164	—	—	5
1891/00	536	2,500	7,116	106	453	1,959	9	38	256	—	—	14

Tab. E. *Döde efter kön, ålder och familjeställning.*2) *Kvinnor. Décès. Femmes.*

År. <i>Années.</i>	85/90 år. <i>ans.</i>			90/95 år. <i>ans.</i>			95/100 år. <i>ans.</i>			100/105 år. <i>ans.</i>		
	Ogifta. <i>Célibat.</i>	Gifta. <i>Mar- riées.</i>	Änkor. <i>Veuves.</i>	Ogifta. <i>Célibat.</i>	Gifta. <i>Mar- riées.</i>	Änkor. <i>Veuves.</i>	Ogifta. <i>Célibat.</i>	Gifta. <i>Mar- riées.</i>	Änkor. <i>Veuves.</i>	Ogifta. <i>Célibat.</i>	Gifta. <i>Mar- riées.</i>	Änkor. <i>Veuves.</i>
Ettårsvis												
1871....	79	62	777	25	7	223	1	—	32	—	—	4
1872....	63	52	653	21	10	207	4	—	32	1	—	4
1873....	80	66	698	23	8	178	3	—	44	—	—	—
1874....	71	75	805	23	5	234	6	—	42	—	—	3
1875 ¹⁾ ...	93	81	947	19	7	226	1	2	42	—	—	3
1876....	72	66	789	15	14	236	5	—	39	—	—	2
1877 ²⁾ ...	81	57	874	17	11	241	2	4	49	1	—	5
1878....	70	76	909	15	13	252	4	—	40	—	—	4
1879....	108	81	947	19	12	256	4	1	45	—	1	4
1880....	104	83	1,065	34	7	279	3	2	41	—	—	3
1881....	107	86	1,042	24	16	290	5	2	47	2	—	3
1882....	92	79	993	26	15	314	4	1	39	—	2	—
1883....	104	126	1,032	25	14	357	5	1	42	—	—	1
1884....	96	96	1,045	36	15	412	10	1	58	—	—	5
1885....	124	91	1,067	35	11	409	3	2	54	—	—	3
1886....	102	86	1,029	31	10	374	6	—	68	—	—	5
1887....	112	79	1,020	40	21	375	5	—	59	—	—	2
1888....	139	111	1,126	38	12	402	9	2	67	—	—	2
1889 ³⁾ ...	130	108	1,110	38	18	416	5	1	73	—	—	5
1890....	140	118	1,164	36	23	457	3	3	77	1	—	7
1891 ¹⁾ ...	144	126	1,213	35	19	421	6	1	80	—	—	11
1892....	156	141	1,389	40	17	450	9	4	69	—	—	1
1893....	140	120	1,122	46	20	421	6	3	65	2	—	2
1894 ¹⁾ ...	152	100	1,159	46	26	430	8	2	71	1	—	6
1895....	117	85	1,051	47	25	424	6	1	66	—	—	4
1896....	140	111	1,195	45	19	398	8	2	70	—	—	4
1897....	161	112	1,287	53	15	427	7	2	49	1	—	4
1898....	189	131	1,327	43	18	423	5	—	72	—	—	3
1899....	191	148	1,536	60	22	539	9	2	91	2	—	3
1900....	206	176	1,571	47	24	434	7	1	94	—	—	5
Femårsvis												
1871/75	386	336	3,880	111	37	1,068	15	2	192	1	—	14
1876/80	435	363	4,584	100	57	1,264	18	7	214	1	1	18
1881/85	523	478	5,179	146	71	1,782	27	7	240	2	2	12
1886/90	623	502	5,449	183	84	2,024	28	6	344	1	—	21
1891/95	709	572	5,934	214	107	2,146	35	11	351	3	—	24
1896/00	887	678	6,916	248	98	2,221	36	7	376	3	—	19
Tioårsvis												
1871/80	821	699	8,464	211	94	2,332	33	9	406	2	1	32
1881/90	1,146	980	10,628	329	155	3,806	55	13	584	3	2	33
1891/00	1,596	1,250	12,850	462	205	4,367	71	18	727	6	—	43

¹⁾ I sista kol. ingår en änka, som var 105 år gammal. — ²⁾ I sista kol. ingår en änka, som var 106 år gammal.

Hvad så angår nästa åldersgrupp i vår äldre dödlighetsstatistik, eller gruppen $1/3$ år, begynte man här skilja mellan äkta och oäkta börd först med år 1831. Och egendomligt nog vidtager här den nyssnämnda lakunen ej med året 1861, såsom annars, utan redan med året 1856. Hvad orsaken kan vara till, att denna fråga lämnades å sido för åren 1856/60, är oss obekant.

När spørgsmålet ånyo upptogs till behandling i 1891 års befolkningsstatistik, var sedan trettio år tillbaka praxis att uppdelade de döde i *ett-årsgrupper*. Den gamla gruppen $1/3$ år kunde alltså ej mera komma i fråga. Man kunde naturligtvis hafva tagit hvarterdera af dessa åldersår för sig. Emellertid stannade man vid att behandla endast *andra* lefnadsåret (åldern $1/2$ år). Orsaken är att det i våra nuvarande dödböcker blir med hvarje åldersår svårare att med visshet afgöra, huruvida ett afidnet barn varit födt inom eller utom äktenskapet. Allt svårare blir ock att finna den för jämförelse användbara folkmängden af äkta födda och af oäkta födda, enär inga uppgifter finnas om barn som genom föräldrarnes giftermål legaliseras (hvilka barn alltså i dödböckerna stå upptagna såsom äkta).

De tal, som för olika åldrar och för skiftande perioder stå till buds, meddelas här i Tab. D. — Det behöfver knappast erinras om, att med de *nominativa* dödböcker, som alltför 1860 föreligga i Statistiska Centralbyråns arkiv, det endast är en kostnadsfråga att få den här konstaterade luckan för åren 1861/1890 utfylld.

4) I häftet 135 meddelas tabeller öfver de afidnes antal med fördelning efter kön och *familjeställning* i femårsgrupper, för hvarje år af tidrymden 1871—1900. Femårsfördelningen är dock därstädes afbruten vid åldern 85 år, hvarefter åldrarna 85/ ω behandlas i klump. Denna lilla bristfällighet är afhjälpt i Tab. E här nedan, som fortsätter fördelningen i femårsgrupper intill lifvets gräns.

Då för de *enskilda åren* medelfolkmängden icke plägar beräknas för åldrarna öfver 90 år (annat än i en summa), begagnas visserligen dessa tal icke vid de årliga dödlighetsberäkningarna. Men äfven de absoluta talen äro i dessa höga åldrar af det intresse, att det synts oss skäl att här återgifva dem, när de en gång finnas, — helst vårt land är det enda i världen, som i fråga om de afidnes ålder kan erbjuda fullt korrekta data ända upp i de högsta lefnadsåren.

5) Slutligen får fästas uppmärksamheten å ett *tryckfel* i häftet 135. Sid. 133, första sifferkolumnen, står för åren 1756/60 siffran 129,738; bör vara: 129,768.

SÄLLSAMMA HÄNDELSE

I SVERIGE MED FINLAND ÅREN 1749—1801

OCH

I SVERIGE ÅREN 1821—1859

UR

UPPGIFTER AF PRÄSTERSKAPET
ANTECKNADE

AF

ELIS SIDENBLADH

STOCKHOLM

KUNGL. BOKTRYCKERIET. P. A. NORSTEDT & SÖNER
1908

INNEHÅLL.

	Text. Sida.	Bilagor. Sida.
Inledning	1.	—.
A]. <i>Företeelser hos människor</i>	7.	27.
Aa). Missfoster af människor	7.	27.
Ab). Andra ovanliga företeelser hos människor	8.	40.
Ac). Smittkoppypncning	9.	43.
Ad). Småländska predikosjukan	9.	44.
Ae). Vidskepelse och spökerier	9.	46.
B]. <i>Företeelser hos djur</i>	10.	49.
Ba). Missfoster af djur	10.	49.
Bb). Andra ovanliga företeelser hos djur och förekomst af ovanligare djur (utom insekter)	10.	52.
Bc). Bohuslänska sillfisket	11.	57.
Bd). Kreaturssjukdomar	12.	62.
Be). Insekter	14.	87.
C]. <i>Företeelser hos växter</i>	15.	92.
Ca). Missväxt, hungersnöd	15.	92.
Cb). Andra ovanliga företeelser hos växter och förekomst af ovanligare växter	16.	100.
Cc). Potatissjuka	17.	102.
Cd). Hafreförvandling	17.	110.
D]. <i>Företeelser hos jorden samt i jord- och vattenytan</i>	17.	110.
Da). Jordskalf	17.	110.
Db). Förändringar i jord- och vattenytan; öfversvämningar	19.	126.
Dc). Flottholmar	21.	132.
Dd). Jordfynd	21.	133.
E]. <i>Företeelser i atmosfären</i>	22.	134.
Ea). Meteoror och kometer	22.	134.
Eb). Regnbågar, vådersolar, norrsken, ljusfenomen, hägring	22.	139.
Ec). Åska, hagel, oväder, orkaner, skydrag	23.	144.
Ed). Solrök	26.	162.

De i Kungl. Statistiska Centralbyråns arkiv förvarade äldre primäruppgifterna till rikets befolkningsstatistik innehålla, utom de tabellariska öfversikterna angående födda, vigda och döda äfvensom angående folkmängden, tillika åtskilliga upplysningar såsom svar på vissa å formuläret framställda frågor. Ehuru man nog ursprungligen tänkt sig, att dessa upplysningar skulle på något sätt tillgodogöras, hafva de dock veterligen hittills icke varit föremål för någon bearbetning och än mindre blifvit offentliggjorda, hvilket de likväl åtminstone i många fall förtjänade, och har därför nu sent omsider en sådan bearbetning och offentliggörande af de mera anmärkningsvärda uppgifterna företagits.

Det äldsta tabellformuläret I, fastställt af Kungl. Maj:t den 3 febr. 1748, upptager sålunda å sin framsida utom själfva tabellerna följande fyra frågor till besvarande:

I. Äldren och könet af the *Döde* öfver 90 år.

II. Besynnerliga händelsen af någons *Vådeliga Död*.

III. Sjelfva *Missgärningen* af them, som lidit Dödsstraff.

IV. Hvilka *Sjukdomar*, och vid hvilka *Årsens Tider*, the mäst grasserat.

Dessutom infordrades i slutet af tabellformuläret uppgifter om ovanliga naturhändelser och andra märkliga företeelser inom församlingarna, och är det just dessa sällsamma händelser, som skola i föreliggande uppsats behandlas.

Hvad däremot beträffar frågan I, angående de *döda öfver 90 år*, torde af denna knappast kunna väntas någon brukbar efterskörd utöfver hvad de befolkningsstatistiska publikationerna redan innehålla i ämnet.

Frågan II, angående *händelsen af någons vådeliga död*, är äfven i nämnda publikationer berörd så tillvida, att enligt formulärets tabellariska öfversikter antalet aflidna genom »tillfälligheter» eller olyckshänder uppgifves fullständigt efter 10—12 olika dödssätt samt efter ålder och kön, hvaremot svaren å frågan II lämnar endast i vissa fall något närmare upplysning om dödsorsaken. Exempel på sådana svar är följande:

Stockholms stad år 1750.

En moder qvaft sin dotter hos sig.

En gardeskarl omkommit under isen, drucken.

Två hustrur drunknat, den ena under isen.

En karl genom fall af ett tak.

En handtlångare vid Kongl. Artilleriet under skjutningen vid Hans Kongl. Höghet Tr. F. Adolphi födelse öfverallt sargad dog strax deräfter.

Vid våldelden d. 19 juni en dräng krossad af ett nedfäldt plank.

En enka och en hustru fallit i en trappa.

En gosse ihjälkörd af en hyrkusk.

En flicka fallit i gatan genom en vindsglugg.

En dito utur vinden.

En artillerikarl bröt och krossade vid åkande sitt ben och fick deraf slag.

En kusk, som ville slå vattenämbaret utur gödselluckan, föll tillika hufvudstupa i vattnet.

En timmerman snafvat i sjön under arbete på bron vid jernvägen.

En liten flicka fallit i gatan genom fönstret.

En sjöman fallit från skeppsmasten och dervid krossat sin högra arm och venstra lår.

Jämför man nu dessa svar med motsvarande sifferuppgifter i formulärets tabell, finner man, att svaren redovisa för endast en del af hela antalet dödsfall genom olyckshändelser, hvarför en undersökning af svaren torde vara af värde endast såvida, att man skulle vilja skaffa sig en mera detaljerad inblick, huru olyckan kan förekomma.

Svaren på frågan III angående *missgärningen af dem, som lidit dödsstraff*, äro i många hänseenden af stort intresse, hvarför vi här anföra ett större antal exempel, gällande alla endast Stockholms stad:

År 1750.

En arresterad rotebåtsman, som huggit knifven i bröstet på sin medfånge, halshuggen.

En tjuf hängd.

Två Bancodeliqventer hängda.

Tre barnamörderskor hängda.

Tre sjömän, som försatt och röfvat fartyg, halshuggne och steglade.

År 1751.

Häradshöfding Wikman från Savolax för begånget förräderi halshuggen.

Tvenne, som satt eld om natten på ett stall, hvarest de begått stöld, halshuggne.

Tvenne barnamörderskor halshuggna och brända.

En gardeskarl mördat sin korporal och är därför halshuggen ooh steglade.

En handtlångare, som under kommando på Vaxholmen mördat man och hustru samt ett deras gossebarn, miste högra handen, halshöggs och steglades.

År 1755.

Guldsmeden ifrån Säter Magnus Westerberg för gjorda falska Bancosedlar hängd.

Snickaregossen Gustav Stålbom begått mord, hvarför mist högra handen och hufvudet samt kroppen lagts på fem stegel.

År 1756.

För detta Öfversten Gref Eric Brahe, 34 år, och Sergeanten Gabriel Moselle, 22, för tillämnadt uppror halshuggne.

Capitaine Magnus Tiäder Stålsverd, uppförd på tabellen mellan 35 och 40 år, astän åldren är obekant, för lika brott halshuggen.

Eric Salfeldt, 45, och Hellberg, 31 år, för lika slags brott halshuggne.

Borgaren från Åbo Johan Magnell, 45 år, för mord halshuggen och steglad.

Gardeskarlen Johan Georg Volker för 2 mord mist hufvudet, högra handen och steglad, 36 år.

Gabriel Höglund för stöld hängd, 28 år.

Qvinsperson Christina Persdotter, 28 år gammal, för barnamord halshuggen och bränd.

Ännu 4 personer halshuggne för delaktighet i det här i staden förleden sommar tillämnade upproret.

De anförda exemplen belysa mera än nog, huru tiden var hård och straffen ännu hårdare, och går man vidare till de särskilda länen, finner man öfverallt samma dystra tafla. Ämnet förtjänar ett detaljstudium.

Hvad här ofvan nämnts om frågan II gäller i tillämpliga delar om frågan IV, angående *hvilka sjukdomar och vid hvilka årstider de mest grasserat*. I tabellerna redovisas för själfva antalet affidne genom ett 20-tal olika sjukdomar, hvaremot svaren å frågan IV fäster sig vid själfva sjukdomarna, vare sig de ledt till döden eller icke. Exempel härpå är följande:

Gälleborgs län (med därtill då hörande n. v. Västernorrlands och Jämtlands län) **år 1749.**

Uti jan., febr., mars, april och maj i Helsing- och Gestrikeland hetsig sjukdom, håll och stygn, frossa, mässling och häftig barnsjuka samt i Delsbo har blodsot visat sig, enär hallonen började vanka. I Medelpad det 1:sta 4:dels året håll och stygn, vid årets slut brösttappa och kikhosta. I Ångermanland frossa, röda friselen med svullnad och värk i kroppen. I Jemtland stark kikhosta, mot slutet af året håll och stygn, ryggvärk och durklopp, hetta och yra, äfven hastig död vid början af året.

Huruvida dylika anteckningar hafva något verkligt vetenskapligt värde, torde endast en fackman kunna bedöma.

Beträffande de *sällsamma händelser*, hvilka såsom redan är nämndt skulle antecknas å de befolkningsstatistiska primäruppgifterna, är att ihågkomma, att uppgifterna skulle grunda sig på kyrkoböckerna, om hvilkas förande och innehåll vår gamla och ännu gällande kyrkolag af år 1686 uti kap. XXIV, § 8, meddelar föreskrifter. Nämnda paragrafs mom. 7 bestämmer sålunda särskildt, att i böckerna skall införas: »Hvad sålsamt i Sochnen sig tilldragit hafver, bestående af ens eller annans synnerlige gode eller onde bedrift, eller ock thet, som utom Naturens ordentlige skickelse, i Elementerne, eller på quicht och dödt, sig teer och vijsar, som värdt är att uppteckna.» Härigenom var sålunda fastslaget, att kyrkböckerna skulle bland annat innehålla anteckningar af hvad man för korthets skull kan kalla sällsamma händelser, och kunde därför det

af Kungl. Maj:t den 3 febr. 1748 fastställda formuläret för de befolkningsstatistiska uppgifterna å sista (4:e) sidan upptaga en så lydande föreskrift:

»Här antecknas af Pastor, enligt Kyrko-Lagens Cap. XXIV, §. 8. uti thess Tabell-Bok, *hvad sällsamt i Församlingen sig tilldragit hafver, bestående af ens eller annans synnerlige gode eller onde bedrift eller ock thet, som utom Naturens ordentlige skickelse, i Elementerne, eller på qvickt eller dött sig ter och visar, som värdt är at uppteckna.* Af hvilka kårta berättelser Prosten gör ett kort utdrag på sin Probste-Tabell til Consistorium, och Consistorium et särskildt til Landshöfdingarne, med Personernes och Orternes utmärkte namn, som oss af Landshöfdinge-Ämbeten öfversändas, sedan the häraf tagit behörig afskrift, jämte theras bifogade underdånige berättelser om Höfdingedömens tilstånd.»

Denna föreskrift ändrades i det formulär, som fastställdes den 1 mars 1773 och kom att tillämpas till 1802 års ingång, samt erhöll då följande lydelse:

»Här anføres, hvad märkvärdigt i de Tre Naturens Riken sig tilldragit, hurudan Årsväxten det året varit, samt huru mycket Spanmålen allmännast kostat.»

Uppgifters meddelande om sällsamma händelser hade sålunda fortgått alltifrån tabellverkets början intill 1802 års ingång, då de tills vidare alldeles upphörde, enär det formulär, som fastställdes den 11 maj 1802, icke alls upptager någon föreskrift i detta hänseende utan i stället innehåller en tabell, utom för födde och döde, äfven för utsäde af de särskilda sädesslagen och potatis samt för kornets förökning af dessa växter. Däremot torde man få antaga, att anteckningarna om de ovanliga företeelserna fortfarande gjordes i själfva kyrkoböckerna, så att, om man hade tillgång till samtliga dessa böcker, möjlighet skulle ännu förefinnas att fylla den lucka, som uppstått i uppgifterna till tabellverket fr. o. m. 1802 intill och med 1820.

Med år 1821 började nämligen uppgifterna om sällsamma händelser återigen och fortgingo ända intill och med 1859, hvarefter nya anordningar i afseende på rikets befolkningsstatistik infördes och några uppgifter om ovanliga tilldragelser inom församlingarna icke vidare begärdes, om ock vår gamla kyrkolags föreskrift i kap. XXIV, § 8, angående anteckning af sådana tilldragelser i själfva kyrkoboken ej blifvit uttryckligen upphäfd.

I 1821 års formulär, fastställdt d. 6 juli s. å., uttrycktes föreskriften om anteckningens verkställande å de statistiska uppgifterna sålunda:

»Här antecknas: Om och hvad märkvärdigt i de tre Naturens Riken under Året sig tilldragit.»

Denna föreskrift ändrades i ett formulär, fastställdt den 29 jan. 1831, och blef gällande till och med 1859 samt således den sista i ämnet, nämligen sålunda:

»Här antecknas: Märkvärdiga Naturhändelser samt om och hvilka Epidémier inträffat bland Menniskor och Husdjuren.»¹⁾

Såsom synes af föreskriften år 1748, hade de af pastor lämnade primäruppgifterna att genomgå flere händer, innan de slutligen framlades af Landshöfdinge-ämbetena såsom länssammandrag, hvarigenom dock, såsom erfarenheten ådagalade, felaktigheter eller ofullständigheter stundom vållades. En ändring gjordes härutinnan så till vida, att från och med 1774 affattades sammandragen icke längre länsvis utan stiftsvis samt fr. o. m. 1792 prosterivis, hvarvid dock prosterierna eller kontrakten enligt regel ordnades länsvis. Det låter därför tänka sig, att de af pastor ursprungligen gjorda anteckningarna blifvit stundom ändrade eller rent af utesluttna i de handlingar, som nu såsom sammandrag föreligga i det statistiska arkivet. Där förvaras visserligen äfven för några stift de för de särskilda församlingarna upprättade tabellerna med därå gjorda anteckningar, men som dessa handlingar icke föreligga i arkivet fullständiga för hela riket och ett genomgående ändock af de befintliga skulle vålla ett oerhördt besvär, har jag ansett mig böra afstå härifrån, utan nöjt mig med endast sammandragen för län, stift eller prosteri sådana de aflämnats för olika tider.

I afseende å fullständigheten uti ifrågavarande olika slag af uppgifter bör anmärkas, att för åren 1749 och 1750 finnas i behåll endast en länsuppgift för hvarterdera året; att för år 1773 upptages på flertalet länsstabeller rummet för de vanliga ifrågavarande uppgifterna utaf en summarisk tabell om födda, döda och vigda; samt att för åren 1802—1820 icke alls några uppgifter af ifrågavarande slag skulle enligt då gällande formulär meddelas och förefinnas sålunda nu icke för dessa år. I öfrigt bör anmärkas, att man till en början i allmänhet var mycket noggrann att anteckna allt, som kunde anses vara märkvärdigt, men att man sedermera och så småningom synes hafva tröttnat härpå, så att slutligen det blir nästan rart att påträffa någon enda anteckning af värde.

Måhända har dessutom mera än en tabellförfattare ansett det icke fullt passande för den prästerliga värdigheten att beskrifva sådant som födda missfoster och dylikt. Sålunda meddelar visserligen en prost och kyrkoherde i ett småländskt pastorat (bil. Ba, 1782) å en missbildad kalf en fullständig beskrifning, tillika illustrerad af tvenne väl gjorda pennteckningar, men tillägger han, att han förmodar, att denna berättelse icke uttydes honom till men, då han härutinnan åtlydt kyrkolagens och Kungl. Maj:ts påbud. Mera fördomsfri synes man hafva varit i ett annat småländskt pastorat, där en sugga år 1752 födde en gris, som hade människoliknande ben och fötter. Efter beskrifvandet häraf, bestyrkes detta med följande tillägg: »Sedan samma missfödsel i jorden legat nedergrafven

¹⁾ Farsoter bland husdjuren skulle rätteligen hafva benämnts epizootier, och icke epidemier, såsom ock pastor i Varberg anmärker i sina uppgifter för år 1837. Anmärkningen förnyades i 1841 års uppgifter, då han skriver: »Någon epidemie ibland fänaden inträffar väl icke, så länge den icke upphöjes till *δημος*, då fänadens styrelse blir *Δεμοκραtie*.» (Dämos [*δημος*] = folk. *Δεμοκρατι* = folkvälde.)

mer än 6 dygn, lät kyrkoherden Unge grafva det upp och befanns det som annoteradt är.»

Af antyddas ofullständigheter i uppgifterna följer, att när det berättas från en ort, att man exempelvis där sett en komet, eller att där känts ett jordskalf, eller att där härjat en farsot, under det att från andra närgränsande orter ingenting därom nämnes, så kan det visserligen hända, att dessa företeelser verkligen å dessa senare orter icke inträffat, men också att vederbörande tabellförfattare underlåtit att göra anteckning därom eller ansett, att företeelsen icke var värd att anteckna. Likartade företeelser eller sällsamma händelser, hvarom anteckningar nu föreligga, hafva därför helt visst inträffat på långt flera orter, än handlingarna antyda.

För att visa huru och hvilka anteckningar plägat gifvas, taga vi som exempel dem, som aflämnats från Gäfleborgs län med då härtill hörande Västernorrlands och Jämtlands län för år 1749, hvilken redogörelse för öfrigt är den äldsta förvarade och den enda länsberättelsen för detta år:

En Soldat Hustru i Helsingeland födt et Barn, som hade hvarken Manlig eller Qvinlig lem, utan allenast 2 små vattugångar straxt nedan om nafveln, liknande närmare en Qvinna; har starka lemmar och fostras väl.

I Medelpad hafva vilda hundar gjort skada på Boskap.

På Lögdö bruk, har en Gosse och dagakaris Sohn, som dödde den 23 Martii 1749 haft Biörnåtbörder, des Moder har, när hon geck hafvande, sedt en hemtamder Biörn och häpnat.

I Ljustorp blef Klockaren 75 $\frac{3}{4}$ år gammal under Sängen i Kyrckian rörd af Slag, hvarpå han dödde Kläckan 4 Morgonen påföljande.

Indahl, en Svagsint Qvinperson Brita Jonsdotter 63 år gammal har den 25 Maii uphängt sig sielf, med des vanvettiga oäkta dotters tillhielp, hon dömdes till 5 års Spinhus Arbete.

Ytterlänes i Ångermanland, hustru Anna Johansdotter i Eds by 72 år gammal har varit blind 10 år och feck sin syn igen in Junio 1749.

Biertråd. I bondens Johan Ersons Gård i Alfta by, har ifrån Andersmesso tiden 1748 till Medium Aprill 1749, varit mycket oroligit och ofredigt i thet at thes boskap, oftast blifvit löste och körde utur Fähuset, så at gårdsfolket med stor möda kunnat få them utur Snön derjemte blefvo inne uti Fähuset framfötterna på Boskapen satte in uti Halsheljen eller hanken, hvar med Boskapen varit bunden, hvilken varit så trång at den most afskiäras, innan fötterna kunnat lossas. Fodret är blifvit kastat ifrån den ena Kon till den andra äfven utur Ladorna på sielfva Marken. Hesten blifvit tagen ur stallet och bortkiörd, gårdsfolket måst ständigt bära sina nycklar hos sig, eljest blefvo dörrar och kistor uppläste. Fast än detta icke skiedt nattetid, utan hvar dag hela vinteren, har man dock ej sedt någon, eller hvem thet gjort. Bonden Johan Erson upphängde sig omsider af svärmodighet i et Qvarnhus.

Arnäs den 17 Novemb: Kläckan 7 om aftonen, har et häftigt väder kommit, som påstådt öfver midnatten, hvilket brutit neder skogen med rötterna.

Offerdahl i Jemteland ifrån början af october 1749 och sedan hela vinteren har varit ostadig och så blid väderlek, som ej någon vet sig hafva öfverlevvat, vädret har vändt sig hvarit dygn, mäst 2 eller 3 gånger. Deremot 1748 i december och 1749 i januarii stark kiöld, som ej nyligen haft sin like.

Gefle Lands Cancelli den 21 maii 1750.

A. I. Gripenhielm.

Haqvín Ivan Huss.»

Såsom man ser, är den som exempel valda samlingen mycket brokig och uppgifterna i och för sig af föga värde, hvarför åtminstone de som röra klockaren som dog af slag, den svagsinta som hängde sig, gumman som fick sin syn igen, samt blåsvädet och väderleken kunna saklöst förbigås. Äfven de öfriga uppgifterna äro icke just synnerligen märkliga, men om de sammanställas med andra dylika och i viss mån mera anmärkningsvärda från skilda orter och tider, kunna de nog förtjäna att tillvaratagas. I regel har därför ej här återgifvits de stundom förekommande anmärkningarna om väderleken i allmänhet och om årsväxten samt spannmålsprisen, m. m., men om bland dessa företeelser några varit af mera anmärkningsvärd art, hafva de här antecknats.

Bland uppgifterna förekomma ofta (i synnerhet fr. o. m. 1831) anteckningar om farsoter bland människor, såsom smittkoppor, rödsot, kolera och andra folksjukdomar, men som kunskapen härom torde få anses behörigen känd genom särskilda publikationer, hafva dessa anteckningar ej här återgifvits. Däremot torde kreaturssjukdomar, i synnerhet under äldre tider, ej vara tillräckligt kända och hafva därför de flesta anteckningarna om dessa här tillvaratagits.

De sällsamma händelser, för hvilka således nu här skall redogöras, äro sammanförda i efterföljande bilagor, rörande dels människor (bil. Aa—Ae), dels djur (bil. Ba—Be), dels växter (bil. Ca—Cd), dels jorden (bil. Da—Dd) och dels atmosfären (bil. Ea—Ed). Här nedan följer en öfversikt eller påpekande af de mera anmärkningsvärda företeelser, som dessa bilagor innehålla, nämligen:

A]. Företeelser hos människor.

Aa). Missfoster af människor. Af dessa missbildningar äro i bilaga Aa antecknade 120 fall, af hvilka 90 äro enstaka foster, mera eller mindre missbildade, men dock med blott 1 hufvud, och 12 äro sådana, men med 2 hufvuden, samt 18 tydligen bestå af hopväxta tvillingar. De 12 med 2 hufvuden äro väl en mellanform mellan enstaka och sammanvuxna individer och skulle måbända böra räknas till de senare.

Till könet åtskiljas de missbildade födelsefallen sålunda:

Födelsefall af:	M.	Kv.	M. + Kv.	M. + M.	Kv. + Kv.	Ej be- stämbart kön	Ej an- gifvet kön	Summa födel- sefall
Enstaka foster, med 1 hufvud	41	28	2	—	—	6	13	90
„ „ „ 2 „	2	4	—	—	—	2	4	12
Hopvuxna individer	—	—	1	3	11	—	3	18
Summa födelsefall	43	32	3	3	11	8	20	120

I de 18 fall, där fostren voro hopvuxna, bestod sålunda 1 af 1 mankön och 1 kvinnkön, 3 af 2 mankön och 11 af 2 kvinnkön hvarterdera samt 3 af ej känt kön. De 120 missfostren omfattade därför tillsammans 138 individer.

I de födelsefall, där könet är känt, voro bland dessa 50 mankön och 55 kvinnkön samt 2 hermafroditer. Kvinnkönet skulle således litet öfverväga, men de små talen torde ej berättiga till några bestämda slutsatser, utan endast till det sannolika antagandet, att i allmänhet torde intetdera könet vara mera predisponerad för missbildningar än det andra. Dock vill det synas som om, då tvillingar äro flickor, dessa snarare växa tillsammans, än då tvillingparet utgöres af gossar.

De allra flesta missfostren framkomma till världen som dödfödda eller dö de strax därefter. Blifva de vid lif, har missbildningen enligt regel varit ringa.

Den sannolika orsaken till missbildningarna angifves stundom. Så skall en moder under sitt havvandetillstånd med förundran åsett ett par hafssjälar (1752), med alteration sett krabbor (1753), undrat öfver en mops (1757), fallit i mycken förundran öfver några besynnerliga bilder på altartaflan i Arboga landskyrka (1758), blifvit skrämnd af en med döden våldsaamt kämpande häst (1826), försett sig på ett besynnerligt väggur (1838). Hit kan ock räknas, att ett barn haft björnbörder, emedan modern sett en björn och häpnat (bil. Ab, 1749).

Hvad slutligen beträffar de olika formerna för missbildningarna, hänvisas till de beskrifningar öfver de särskilda fallen, som bil. Aa innehåller.

Ab). Andra ovanliga företeelser hos människor. Under denna rubrik hafva sammanförts några anteckningar om barn, som födts med tand i mund (1751), om folk, som på gamla dagar fått nya tänder (1757, 1760, 1782) eller fått sin syn igen genom en tillfällighet (1752), äfvensom om ovanliga födelsefall, i det att vid tvillingsbörder flera dagar förflutit mellan de båda barnens födelse (1753, 1757, 1823, 1829), eller vid barnsbörder mellantiden varit kort (1752, 1786), så att i ett fall en hustru inom 20 månader fått 7 barn (1836), eller inom ett år många barn blifvit födda (1752, 1799), hvarjämte barn framföddts äfven efter modrens död (1753, 1762, 1797). En hustru har födt sitt 9:e dödfödda barn (1758).

Vidare berättas om några ringa medel för befordrande af barnsbörd (1751), att en 61 år gammal änka, 28 år sedan hon sist födt barn, kunnat amma ett barn (1753), en piga lefvat 4 $\frac{1}{4}$ år utan föda (1763), personer haft begär till onaturlig föda (1763, 1828), en ung man, 7 fot 3 tum lång, växte till dödsstunden (1759), en skendöd uppväckts till lif (1836).

En 81 år gammal änka har vid sin död haft 143 afkomlingar (1761) och en 93 års man hade vid sin död 49 efterlevande (1844).

En döfstum 12-årig yngling har lärts att läsa, skrifva, tala och förstå af munnens rörelse hvad till honom sagts (1762).

Ac). **Smittkoppypmpning.** Kokoppypmpning eller vaccination mot smittkoppor upptäcktes, såsom bekant är, på 1790-talet af engelsmannen Jenner och försöktes i Sverige första gången år 1801. Därförut anställdes ock ympning mot smittkoppor, men med smittkopporna själfva, och har det hittills ansetts, att sådan ympning utfördes första gången i vårt land år 1757, då i Stockholm hofmarskalken friherre Charles De Geer lät ympa fyra sina barn. Prioriteten i detta fall kan nu dragas i tvifvelsmål, då enligt hvad bil. Ac upplyser landshöfdingen i Österbottens län G. A. Piper berättar år 1757 för år 1756, att han låtit med framgång utföra koppypmpning på tre sina barn, hvilket äfven lyckligen försökts på trenne barn i Vasa.

Sedermera omtalas i bil. Ac koppypmpning 1766 i Gäfleborgs län, 1779 bland allmogen i Göteborgs stift, och 1793 dels ända upp i Kvjickjocks prästgård i Lappmarken och dels i Gamla Karleby stad och socken, där nämnda år ympades öfver 600 barn. Uti Ljustorps socken i Medelpad ympades år 1800 koppor på 111 barn, af hvilka ingen blef död eller skadad.

Ad). **Småländska predikosjukan.** I slutet af 1841 yppade sig i Hjelmseryds socken uti Småland en kropps- och själsjukdom, som följande år spridde sig öfver större delen af provinsen samt äfven till Västergötland, men synes så småningom hafva aftagit, så att den efter 1843 icke vidare i här föreliggande anteckningar omtalas, men lär i senare tider åter uppträdt. Sjukdomen visade sig i våldsamma krampryckningar jämte ett oemotståndligt begär att tala, sjunga och predika. De af denna predikosjuka anfäktade kallades därför ock ropare samt väckte mycket uppseende. Angående spridningen och yttringarna af sjukdomen under åren 1841—1843 lämnar bil. Ad närmare upplysningar.

Ae). **Vidskepelse och spökerier.** Hithörande anteckningar äro icke just många. Några unga drängar hafva med sitt blod försålt sig åt Satan (1751, 1753, 1762), en bonde har utlagt en bäfvertand till sjukdomars botande (1753) och en hustru har vid nattvardens begående tagit och gömt ett oblat för att därmed bota ett sjukt barn (1755). Vidare berättas, huru det spökat i en bondgård i Ångermanland, hvarför slutligen bonden af svärmodighet hängde sig (1749), huru i Finland en flicka bortfördes och återställdes af två onda andar »i blå kläder, den ena stöflad och sporad, den andre allenast stöflad, bägge med bart hufvud, hären röda och styfva som svinborst» (1751), och huru en bondson från Västmanland haft underliga syner (1759).

Hit kan ock hänföras, att af lågt vatten i Vättern spår allmogen sig god årstid (se bil. Db, 1777), men att, när en flottholme i sjön Nimmern uti Östergötland visar sig, tillstundar krig (se sida 21, Flottholmar), likasom uppstigandet öfver vattenytan af en flottholme i sjön Ra-

längen uti Småland bebådar stora landsplågor (se bil. Dc, 1766), och att vid uppsättandet af Vreta klosters kyrkotorn bultade och spånade det om nätterna (se bil. Eb, 1772).

Det må påpekas, att efter 1777 omtalas icke spökerier och dylikt.

B]. Företeelser hos djur.

Ba). **Missfoster af djur.** Då vi nu vända oss till djurvärlden, finna vi här ungefär samma slags missbildningar som hos människor och sålunda dels mer och mindre missbildade särskilda individer, ända till sådana med 2 hufvuden, dels bestående af 2 hopvuxna individer. Att därvid de flesta anteckningarna gälla husdjuren är helt naturligt.

Sålunda berättas om kalvvar med dubbelkropp (1761, 1821), med 2 hufvuden (1752, 1761) eller på annat sätt missbildade (1751, 1756, 1759, 1766, 1782, 1783, 1787, 1795), däraf en hermafrodit (1788).

Lamm med dubbelkropp (1756, 1773), med 2 hufvuden (1776, 1793) eller i öfrigt vanskapade (1751, 1756, 1763, 1767, 1787) omnämnas äfven.

Anteckningar äro ock gjorda om på samma sätt vanskapliga grisar (1752, 1767, 1795), föl (1757), killing (1762), katt (1752) och kyckling (1752).

Äfven vilda djur omnämnas, nämligen råtta (1757), hare (1757) och tjäder (1767), alla med 2 hufvuden. En fångad lax var hermafrodit (1758).

Såsom synes, äro alla dessa anteckningar gjorda på 1700-talet, utom en år 1821.

Bb). **Andra ovanliga företeelser hos djur och förekomst af ovanligare djur** (utom insekter). Såsom sällsynta födelsefall bland djuren är antecknad, att en ko kalvvat 5 kalvvar (1758) och en annan 4 kalvvar (1781), en tacka födt 7 lamm (1762), en annan 6 lamm (1753) och en tredje 5 lamm (1824). En get har fyra år i rad födt 3 killingar (1753). En renko framfödde (1836) 5 lefvande renkalvvar.

Om det är sant, såsom det berättas (1755), att en katta framfödt ej allenast en kattunge, utan tillika 2 hundvalpar, vore detta högst märkvärdigt.

Man kan ock vara tvifvelaktig, huruvida en kalv verkligen hörbart råmat i moderlifvet (1764) och en lefvande ödla kunnat finnas i ett obräckt hönsägg (1795).

Förekomst af bäfver omnämnas i Lappmarken (1756, 1767) och likaledes, men såsom ett ej tillförene sedt djur, en bäfver i norra delen af Västergötland (1774) samt i sistnämnda provins äfven ett par unga fjällrackor (1828). Ovanligt är nog icke, att i Lappmarken vargar härja, äfven »det species, som kallas bränvinsvarg», hvarmed nog menas två-

benta varelser, försedda med brännvinsflaskan såsom öfvertalningsmedel (1832).

Ovälkomma gäster äro lemlar eller fjällmöss, hvilka, där de ifrån fjällen draga fram, göra mer eller mindre skada å gräsroten och rågbrodden, till och med å höet i ängsladorna. Från Ångermanland berättas om lemlar 1770, då de kommo i större mängd än förra gången 1741; i Jämtland uppträdde de 1788 och hade då ej synts på 15 år, i Värmland och Dalarne 1789, äfvensom i Ångermanland 1827 och i Dalarne 1839. Det värsta lemmelåret tyckes 1823 varit, då de uppträdde i Jämtland och Ångermanland och kommo så långt ner som till Värmland, Västmanland, Dalarne och Hälsingland, där de funnos äfven följande år (1824), men försvunno i hast. Sista gången därförut syntes de i Hälsingland 1808, men försvunno äfven de påföljande vår.

Lika skada på åker och i lador gjorde vanliga råtter och möss, som i sällsynt myckenhet visade sig 1790 i Bohuslän, Halland och Västergötland, samt 1828 i Värmland.

Samma år (1790) infunno sig i finska byar en myckenhet ekorrar och gjorde betydlig skada å sädesstackar.

De ovanliga fåglar, som 1757 syntes vid en gård i Småland, voro antagligen stjärtmesar och de svenska papegojorna, som 1776 fångades i Halland, voro väl icke annat än tallbitar. I Finland sågos hvita skator 1781.

En gås skall hafva lefvat 19 dygn utan mat och dryck (1781).

Förekomsten af hvalfiskar jämte sillen vid Bohuslän (1759, 1763) är icke någon sällsynt företeelse. Mera ovanliga äro däremot numera svärdsfiskar (1762). Uppträdandet af tumlare i Östersjön (1830) torde vara mera vanligt.

Hvad det sjödjur var, som syntes och hördes (1838) uti Dalälven vid Älfkarleby, är svårt att säga; man kunde gissa på en själ eller måhända en tumlare, hvilken dock har icke ett rämmande utan endast ett bläsande ljud vid vändningar.

Mera apokryfiska torde de tre hafsormar till 12 å 15 alnars längd vara, som skola blifvit synte utanför Hisingen (1762).

Lyckade försök med fiskodling hafva gjorts i Östergötland af prosten Tiburtius (1765), hvilken ock förut är väl känd i detta hänseende.

Det stora fiskafänge af braxen och id, som 1827 gjordes i Roslagen, är i och för sig icke exempellöst, enär dessa fiskar vid vissa tider samla sig i stora stim.

Bc). **Bohuslänska sillfisket.** En sillperiod skulle enligt bil. Bc hafva börjat 1752, enär det för detta år uppgifves, att ett rikt och ymnigt sillfiske har »åter» i skärgården vankat. Enligt andra uppgifter skall fisket hafva börjat redan 1747, men endast i norra skärgården och af sämre beskaffenhet. Huru stor fångsten var 1752, när det egentliga fisket började, uppgifves icke, men följande år (1753) hade man åter »rikt» stillefiske

och fångade och insaltade man då 20,766 tunnor, hvilket alltså var en kvantitet, som för den tiden ansågs vara rik. Härefter stegrades fångsterna nästan år från år ända till 1764, då fisket gaf 386,290 tunnor, och synes därmed en höjdpunkt hafva uppnåtts, ty under därpå följande år sjunka fångsterna och uppgifvas sålunda 1768 till 203,009 tunnor, hvilket är den sista sifferuppgiften i tabellarkivets handlingar. Härefter saknas i dessa handlingar uppgifter helt och hållet för vissa år, eller ock äro de afgifna endast i tämligen sväfvande allmänna omdömen, hvartill kommer, att de slutligen icke äro lämnade för hela Bohuslän, utan endast för en del däraf, nämligen Älfsyssels prosteri. Enligt andra tillgängliga uppgifter skall fångsten i Bohuslän dock efter 1768 ökats vid midten af 1780-talet till omkring 1 million tunnor och ett årtionde därefter, då fisket nådde sitt maximum, till omkring $1\frac{3}{4}$ mill. tunnor. Fisket minskades därefter så småningom, blef allt senare, och sillen drog norrut samt påstås näringen för vissa år till och med gifvit förlust. Det sista året, hvarför uppgift enligt bil. Bc lämnats, är 1801. Den rika sillperioden slutade denna gång vintern 1808—09.

Bd). **Kreaturssjukdomar.** Angående dessa föreligga anteckningar i mängd, och äro uppgifterna af så mycket mera värde, som de börja 1749, under det att begynnelseåret för den officiella statistiken om kreaturssjukdomar i Sverige är fullt hundra år senare eller 1851.

Orsaken, hvarför man så flitigt gjort dessa anteckningar, är väl att söka uti de mångahanda och stora ekonomiska förluster, som vållats af dessa sjukdomar. Det talas sålunda mycket om fänaðspest, fåpest, boskapspest, boskapsstörtning, skott, häst- och boskapssjuka m. fl., isynnerhet uti Finland och föga mindre äfven i Sverige, men voro dessa sjukdomar antagligen icke någon boskapspest enligt nutida betydelse, utan mjältbrand, om hvars uppträdande under sitt egna namn (fr. o. m. 1831) det för öfrigt från mångtaliga orter då och då berättas.

För att gifva några exempel på hvad frågan här gäller, kan anföras, att uti dåvarande Nylands och Tavastehus län störtade under sommaren 1761 genom häst- och boskapspest inom en socken 140 hästar, närmare 90 stor boskap samt en myckenhet kalvar, får, getter och svin; i en annan socken 126 hästar, 130 hornkreatur, utom en mängd får, getter och svin; i åter en annan socken 56 hästar, 26 nöt, 8 får, 5 getter och 13 svin; samt i ytterligare en socken 18 hästar, 54 nöt, 15 getter, 32 svin. I dessa fyra socknar störtade alltså 713 husdjur, oberäknadt de många, som till antalet ej angifvits. En »svår häste- och boskapssjuka» nedslög år 1764 i Östergötland vid pass 2,000 hästar och boskapskreatur. Uti en enda liten kapellförsamling i Åbo stift störtade år 1792 i skottsjukan 90 hästar, 148 kor, 12 oxar och 252 får eller tillsammans ej mindre än 502 kreatur, hvarigenom församlingen försattes i största fattigdom och uselhet. Äfven flera andra dylika svåra härjningar å andra orter

och tider kunde anföras. Sålunda var 1834 likasom många andra ett svårt mjältbrandsår. Det omtalas äfven åtskilliga fall, där äfven människor angripits, när de handterat af sjukdomen störtade djur.

Hästsjukdomen rots eller springorm, äfven benämnd pruts, snip, ormen, ormsjukan, flötsorm, omnämnes i de här bifögade anteckningarna första gången 1831, men sedermera i synnerhet på 1850-talet rätt ofta och alltid i Norra Sverige, utom en gång i Östergötland (1841) och i Södermanland (1852).

Elakartad lungssjuka eller lungröta bland fäkreaturen uppträdde enligt anteckningarna första gången år 1848, då den till Halland inkom med från England importerad boskap, och visade sig sedermera äfven under följande år på spridda ställen inom riket. I Kristianstads län nedslaktades år 1851 omkring 150 kreatur, såsom misstänkta.

Svinpest, svinsjuka, rödsjuka, backbränna hafva ofta jämte mjältbrand farit illa med svinkreaturen och synes året 1849 särskildt hafva varit svårt, då exempelvis i en enda socken i Kalmar län man mistade öfver 400 svin. Samma år hemsöktes äfven de andra husdjuren af åtskilliga dödande sjukdomar.

Fären hafva mycket ofta störtat, i synnerhet för vattusot, lefversjuka, gallsjuka och igelsjuka. Åren 1831 och 1832 torde i detta fall få anses som de värsta, framför allt i Skaraborgs län, där i mången socken fären nästan alldeles utdogo eller i ett enda prosteri tusental förlorades, så att mången ägare af en talrik hjord knappast hade ett enda får vid lif. Det är anmärkningsvärdt, att under de sista tio åren, som anteckningarna omfatta, knappast någon färdöd omtalas.

De »vilda hundar», hvarom berättas år 1749, voro väl sådana, som angripits af vattuskräck, rabies. Denna farliga sjukdom omnämnes sedermera flera gånger, bland annat alla åren 1851—1859, hvaribland åren 1853 och 1854 voro särskildt svåra. Exempel anföras på att ej allenast hundar, utan äfven kattor, svin och nötkreatur, ja människor blefvo af sjukdomen angripna.

Särskilda sjukdomar bland renar omtalas äfven. Sålunda berättas, att uti rikets två nordligaste socknar anställde år 1832 de därstädes vanligen förekommande rensjukdomar så förfärande härjningar, att tusental renar däraf störtade. Detta var måhända s. k. renpest. Sedermera (1837, 1838, 1841, 1850) berättas om en smittosam klöfsjuka bland renkreaturen, bestående däri att klöfvarna bulna, sedan falla lös från foten och slutligen faller foten lös från benet. När djuret därpå slickar dessa sjuka delar, angripas de inre delarna af röta och snart därefter börja hela stycken falla lös af kroppen. En förmögen lapp förlorade (1837) sålunda 150 renar, en förlust som uppskattades till 1,000 Rdr Rgs.

Angående ofvannämnda och äfven andra kreaturssjukdomars framfart på skilda orter och tider torde få hänvisas för närmare detaljer till de särskilda anteckningarna i bilagan Bd.

Här må dock särskildt påpekas det egendomliga förgiftningsfall, som år 1755 inträffade vid den i våra dagar för sin rika fågelvärld så mycket omtalade stora och grunda sjön Tåkern i Östergötland. Här drefen vaccker sommardag till stranden ett skum eller fradga, liknande en spindelväf med blåa och gröna färger, och alla mindre djur, svin, gäss, får, lamm och katt, nedfölla ögonblickligen döda, sedan de druckit något af detta skum, men ej större boskapskreatur, som gingo öfver skummet och drucko af rena vattnet. Skummet var alltså det, som dödade, och skulle man gissa, hvaraf det kan hafva bestått, torde man få antaga, att det varit någon ytterst giftig alg eller mähända mjältbrands bakterier.

Mot kreaturssjukdomarna af allehanda slag stod man, synnerligen i äldre tider, ofta nog ganska hjälplös, åtminstone omtalas sällan åtgärder där- emot. Ett märkligt undantag anföres dock från Malmöhus län år 1767, då uti en gård i Boderups by fänadsposten yppade sig. Landshöfdinge- ämbetet lät nämligen till förekommande af smittans spridande ihjälslå alla där i gården varande så sjuka som friska fäkkreatur och dem på af- sides ställe med hull och hår och 6 alnar djupt i jorden nedergräfvat samt lät med ryttarevakt innesluta gården och hela byn under 5 veckors tid, så att ingen fick komma dit eller dädan. Sedan smittan icke desto mindre spridt sig till två andra byar, viltogs äfven här samma stränga åtgärder med fäkkreatur, får, svin, hundar och katter, husen renades, foder uppbrändes, äfvensom bevakning hölls, hvarjämte kreaturens ägare vid 10 daler silfvermynts vite förbjödos, att inom 2 månader efter vaktens upp- häfvande återförskaffa sig andra kreatur i de dödas eller dödades ställe af hvad slag det vara mände. Uti dessa tre byar blefvo inalles 1,455 fän, får- och svinkreatur dödade, men blefvo alla kreaturen efter skäligt äsatt värde ersatta med allmänna medel.

Be). **Insekter.** Förekomsten och härjningar af insekter, ofta med gemensamt namn benämnda »mask», omtalas från åtskilliga håll. Sålunda angreps barrskogen på Gottland åren 1754 och 1755 af en mask, hvilken antagligen var tallspinnaren, och löfskogen i Kalmar län härjades åren 1827 och 1828 af troligen nunnan. Den mask, som 1827 för- tärde björklöfvet i Ångermanland, var väl någon frostfjärillarv. Ollon- borrar uppträdde härjande i Halland 1849 och 1851; vid västkusten af Skåne lågo de 1851 uppkastade af hafvet, bland hvilka dock endast några voro lefvande.

Gräsmask visade sig svår åren 1784, 1785, 1786 och 1787 samt 1836, 1837, 1853, 1854; likaledes bladlöss 1758, 1775 och 1776. Svärmar af trollsländor omtalas 1755 och 1841, äfvensom af gräs- hoppor 1760 och 1786.

I följd af blid väderlek å Gottland hösten 1775 lockades en bikupa att den 21 sept. gifva en svärm.

En lysmask syntes i Västmanland den 28 januari 1796.

Den s. k. insekt, som 1757 i Dalarne fäste sig vid fisk och tärde honom till döds, var väl något parasitiskt kräftdjur.

Under hänvisande i öfrigt till hvad de bilagda anteckningarna Benämna om olika slag af mask eller insekter, torde dock här böra påpekas, att sådana berättas hafva några gånger uppträdt jämte nederbörd. Sålunda fanns 1749 i Uppland allehanda slags mask i december månad ofvanpå snön och år 1751 observerades uti Kalmar län, att med kommande skyar nedföll på snön helt små insekter till den myckenhet, att snön blef helt svart, och när man böd till att fånga dem, kröpo de rätt gesvindt under snön. Tvifvelaktigt torde dock vara, att dessa smådjur verkligen nedfallit på snön, utan voro de väl snöloppor, som från jorden krupit upp. Svårare är att förklara härkomsten för de uti Hälsingland en dag i december 1821 på en sträcka af ungefär en mil i oräknelig mängd uppträdande 3 tum långa röda maskar och 1 tum långa svarta larver, krypande i nyfallen mjuk snö. Ungefär detsamma berättas från Väster- och Norrbottens län år 1825 samt från Dalarne år 1841. Uti och vid en stor och vidsträckt by härstädes inträffade nämligen tre dagar i december under lindrigt snöväder den märkvärdiga naturhändelsen, som af flere personer bemärktes och vitsordades, att en mängd levande maskar nedföll bland snöflingorna. En del liknade vanliga metmaskar, de öfriga de i orten s. k. åmor eller 1 tum långa och något tjocka maskar, med dels svarta, dels gråa prickar och ränder.

C]. Företeelser hos växter.

Ca). **Missväxt, hungersnöd.** Angående årsväxten innehålla handlingarna en mängd anteckningar, i synnerhet för åren 1773—1801, då enligt formuläret skulle anföras, hurudan årsväxten varit samt huru mycket spannmålen allmännast kostat. Dessa mera allmänna omdömen utbyttes för åren 1802—1820 af tabellariska sifferuppgifter om utsäde och skörd, hvilket blef första början till vår nuvarande jordbruksstatistik. Efter 1820 antecknades återigen, dock på långt när icke allmänt, omdömena om skörden och väderleken, och föreligga alltså i handlingarna mer och mindre fullständiga uppgifter angående årsväxten allt ifrån 1750 intill våra dagar. Bland dessa uppgifter äro här (i bil. Ca) enligt regel upptagna endast sådana, där det uttryckligen säges, att missväxt vållat hunger och dyr tid. Om missväxt i öfrigt än å det ena än å det andra sädesslaget, ända till totalmissväxt å hela skörden, berättas nog ofta, men om härtill icke fogats något tal om verklig nöd, hafva sådana uppgifter endast undantagsvis här antecknats.

Såsom orsaker till missväxterna angifves än stor torka, än öfverflödigt regn, än nattfroster. Följderna häraf hafva blifvit, att man stundom erhållit igen icke ens utsädet, så att man nödgats lämna åkrar obesädda ett följande år, eller i andra fall måst för foderbrist gripa till halmtaken, men kreaturen ändock stupat för svält. Likaledes berättas om huru människor dött af svält eller för att uppehålla lifvet måst tillgripa otjänlig föda och sålunda baka sig bröd af mera eller mindre olämpliga ämnen. Till sådant nödbröd har man använt bark (mycket ofta), agnar, halm, »stamp» af agnar och halm (i Finland), mossar, ljung, höfrö, knopp, ållon, syra, rötter af vattenklöfvern, grönt plockadt af jorden och sammankokadt med litet mjölk, rågbrödd uppgräfd under snön samt ben m. m.

Undsättning har man ofta nog erhållit från sockne- och kronomagasinen eller genom allmän insamling från hela riket (1845), hvarvid bidrag äfven lämnades från Danmark.

Hungersnöden tvang 1764 nästan en fjärdedel af Karelens invånare att öfvergifva sina hemvisten; likaledes måste 1783 och 1791 flera hushåll i Borgå stift söka sin bärgning med tiggeri å andra orter; 1797 och 1801 klagas äfvenledes från många finska län öfver kringströfvande tiggarehopar.

Enligt uppgifterna för åren 1790, 1795 och 1797 skola äfven åren 1695—1697 varit svåra hungersår i Finland.

Cb). Andra ovanliga företeelser hos växter och förekomst af ovanligare växter. Det omtalas, huru höstetiden rönträdd blommat (1751), och att sent på året fruktträd åter blomstrats samt äfven gifvit frukt (1753, 1762, 1775, 1779, 1789, 1821, 1842); andra växter stodo i full blomma vid nyårstid (1789) och i december plockades mogna smultron (1821) äfvensom blåsippor (1822). Tvärtom kunde hafre på mera än ett ställe i Västmanland icke skäras och inbärgas förr än i januari månad (1852).

Potatis hemsändes af Jonas Alströmer från Frankrike till Sverige redan år 1723, men rådde hos oss likasom annorstädes länge mycken fördom häremot, till dess den efter Pommerska kriget (1756—1762) genom de återvändande soldaterna blef mera spridd. Den omnämnes i föreliggande handlingar första gången 1775 och säges då vara allmänt planterad på rikets västkust, samt omtalas 1784 såsom ymnigt växande på ostkusten. Från Finland berättas här första gången om potatis 1778 samt sedermera 1792, då på Gamla Karleby stads jord däraf inbärgades 1,000 tunnor samt dessutom 2,000 lispund torra tobaksblad.

Bohve, som odlas hos oss endast i södra Sverige och äfven därifrån omnämnes 1757 (bil. Ca), omtalas ock från Finland 1764 (bil. Ca) och 1781 (bil. Cb) samt 1800, hvarvid det uppgifves, att bohve jämte bönor, ärter, rofvor och kål utgöra Savolax-bondens nästan förnämsta föda.

Rågstånd och kornstånd med flere ax funnos i Medelpad 1786.

Ny fyndort för sällsyntare växter anträffades i Halland (1780), på Gottland (1800) och i Östergötland (1828).

Enbuskar hafva stått utan barr (1754, 1756) och lin skadats af rost (1759).

Cc). **Potatissjuka.** Denna sjukdom, som tillskrifves en parasitsvamp, lär visserligen någon gång här och där, ja äfven i Sverige, varit iakttagen före 1845, men utbredd sig nämnda år likasom med ett slag öfver stora områden inom hela Europa och fick sålunda fast fot äfven i Sverige. Såsom af här efterföljande bilagor (bil. Cc) framgår, skulle farsoten hafva uppträdt år 1845 i Skåne, Halland, Bohuslän och Värmland, men fanns den redan detta år nog äfven å andra orter. Följande år, 1846 och 1847, klagas öfver sjukdomen allmänt från hela södra och mellersta Sverige upp till Dalarne, och åren därpå, 1848 och 1849, har den sträckt sig till Hälsingland och Ångermanland. Under året 1850 upphörde farsoten nästan öfverallt, men tog åter upp sig 1851, för att under de följande åren, så långt anteckningarna räcka (t. o. m. 1859), än afmattas, än åter få fart.

Farsoten omnämnes i allra flesta fall såsom torröta, hvaraf potatisen, där den icke var redan vid upptagningen skämd, sedermera ruttnade i källrarna.

Cd). **Hafreförvandling.** Ett egendomligt försök å jordbruksområdet omtalas från två län i Finland 1758 och 1759. Man anställde nämligen på fullt allvar försök att genom ett visst odlingssätt »efter beskrifningen» förvandla hafre till ädlare sädesslag, men i det ena länet fick man ogräs i stället för hvete och råg, hvilket anmärktes såsom en fatal förlust för en fattig landtjänan att våga sin jord under lätta spekulationer. I det andra länet påstås det hafva gått så, att efter 10 kappor utsädd hafre blef 16 kappar god och strid råg, och om åkern varit försedd med sina riktiga diken, så skulle ock skörden blifvit större. Experimentet upprepades likväl icke, åtminstone berättas icke något därom.

D]. Företeelser hos jorden samt i jord- och vattenytan.

Da). **Jordskalf.** Sådana äro vanligare, än man torde förmoda. I Sverige äro uti efterföljande bilaga Da under åren 1750—1801 och 1821—1859 antecknade, under den förra perioden 110 och under den senare 43 jordskalf eller tillsammans icke mindre 153, hvarvid såsom i jordskalf räknats hvarje sådant som vid samma tidpunkt känts inom 1 län, vare

sig detta uppgifvits från blott en enda eller flera orter inom länet. Då likväl dessa jordskalf ofta nog samtidigt iakttagits äfven inom andra län, minskas härigenom antalet af de särskilda jordskalfven, och uppgår genom denna reduktion hela antalet här antecknade jordskalf inom Sverige under de nämnda åren till 115. Någon gång kan man dock vara tvifvelaktig, huruvida det omtalade fenomenet verkligen varit en jordskakning i den mening den här fattats, eller måhända blott dånet af en söndersprungen meteor eller något dylikt, men den osäkerhet, som härigenom kan uppstå, inverkar föga på hufvudresultatet.

I Finland äro under åren 1750—1801 endast 13 jordskalf antecknade, eller blott 12, enär ett uppgifves från två län.

Af de i Sverige iakttagna och antecknade 153 jordskalfven tillhöra 32 eller en femtedel Skaraborgs län och är detta det mesta i något län. Därefter komma Älfsborgs och Värmlands län, hvartera med 16 jordskalf, och de öfriga länen med ett mindre antal. Anmärkningsvärdt är, att under de många åren icke en enda jordskakning omtalas från Gottland och Öland.

Jordstötter i Sverige äro ingalunda förut okända och innehålla sålunda Geologiska föreningens förhandlingar flera uppsatser af olika författare, hvilka samfälligt redogöra för alla de jordstötter, som från de äldsta tider till våra dagar i vårt land äro kända enligt Vetenskapsakademiens handlingar, landskapsbeskrifningar, tidningsnotiser m. fl. Jämför man nu med dessa uppgifter om hittills hos oss kända rubbningar i jordskorpan de samtidigt enligt här bifögade bilagor af prästerskapet gjorda anteckningarna, skall man finna, att de båda källorna i många fall äro sammanstämmande, om ock mera eller mindre detaljeradt, men att i andra fall den ena källan innehåller uppgifter, som den andra alldeles saknar, och komplettera de sålunda hvarandra. Att på långt när icke alla de jordskakningar, som förekommit i Sverige, härmed skulle vara fullständigt angifna, är helt visst, hvadan en och annan ytterligare efterskörd i vårt vetande i detta hänseende är att vänta, om och när nya källor härför möjligen uppdragas.

Af alla i vårt land här antecknade jordbäfningar, jordskalf eller jordstötter torde de vara mest anmärkningsvärda, som inträffade den 1 november 1755 och natten mellan den 21 och 22 december 1759 samt den 24 november 1823.

Den förstnämnda kan nämligen utan tvifvel ställas i omedelbart samband med den samtida stora jordbäfningen i Lissabon, hvars verkningar således hos oss sträckte sig så långt som till trakten af Luleå, dock icke i en sammanhängande sträcka, utan endast på vissa punkter, i Bohuslän, Västergötland, Värmland, Dalarne och, såsom nyss nämndes, i Norrbotten. Äfven i Ångermanland skall denna jordbäfning visat sina verkningar. Dessa yttrade sig icke på land utan i våldsamma rörelser uti

sjöar och vattendrag, utom vid Luleå, där endast ett starkt dundrande i luften hördes.

Jordbäfningen 1759 är väl den största, som i vårt land är känd. Den utbreddes sig från Skåne och Blekinge öfver södra och mellersta Sverige upp till Dalarne, och lär dessutom sträckt sig till Norge, Danmark, Holstein, Nederländerna och Frankrike. Af jordens skälfningsdrarade husen, skullrade fönstren och rubbades möbler. Före, under och efter skakningen hördes ett susande eller dån, såsom då sotet brinner i en skorsten eller man kör med järnskodda vagnar på en stengata, allt fenomen som iakttagits äfven vid andra jordskalf. Eldsken observerades också på åtskilliga ställen.

Jordbäfningen den 24 november 1823 sträckte sig hufvudsakligen öfver mellersta Sverige och är antecknad från Uppland, Södermanland, Östergötland, Västergötland, Värmland, Närke, Västmanland och Dalarne, samt lär äfven iakttagits i södra Norge. Samma dag och klockslag hördes i nordvästra Skåne ett häftigt susande, men ehuru ingen jordskakning där förmärktes, torde man ändock få antaga, att detta susande står i något samband med jordbäfningen i mellersta Sverige.

Det dån, som plägar åtfölja jordskakningar, beskrifves, utom såsom skorstenseld eller körande på stengator, äfven såsom strömfall, gevärssalfvor, kanonskott m. m. Då dylikt dån, såsom stundom sker, höres, men icke samtidigt med något iakttaget jordskalf, kan man vara tvifvelaktig, huruvida fenomenet härrör möjligen af en åskknall, en söndersprungen meteor eller verkligen en aflägsen jordskakning.

Vid ingen af de antecknade jordskalfven omtalas någon däraf föranledd skada, på sin höjd att någon tegelsten ramlat ned från en skakad skorsten eller dylikt. Från Bohuslän berättas om en jordstöt 1851, att den kändes äfven i fartyg, liggande på djupt vatten, såsom om kölen lindrigt stött på någon klippa eller grund.

Beskrifningen på den jordtorfva, som vintern 1796 fanns uppkastad ur en åker i Västergötland, angifver tydligen, att här inträffat ett s. k. jordkast. Före år 1706 känner man visserligen genom Urban Hjärne åtskilliga sådana tilldragelser i vårt land, men därefter har allt intill år 1903, således under nära 200 år, litteraturen såvidt känt är icke haft något att förtälja om sådana. Hvad som nu är antecknad för år 1796 är därför någonting ytterst rart. Antecknaren har framkastat såsom en gissning, att en känd jordstöt föranledt jordkastet, en förklaringsgrund som dock kan vara tvifvelaktig, emedan man velat finna andra grunder för sådant, t. ex. en elektrisk urladdning ur den frusna jorden.

Db). **Förändringar i jord- och vattenytan, öfversvämningar.** Det berättas om två jordfall i Södermanland 1756 och om ett i Östergötland 1833, hvilket upprepades på samma ställe tio år därefter.

Däremot steg hafsvattnet den 31 okt. 1752 vid Gäfleborgs län 2 alnar och i Ångermanland 3 alnar, hvilket gjorde stor skada. I Halland skall vid en häftig orkan den 30 okt. 1785 hafvet hafva stigit ända till 9 alnar öfver vanliga vattenbrynet. Vintern 1760 steg i Hudiksvall vattnet så, att härigenom uppkom en uppsjö, liknande den bekanta uppsjön vid vissa tider i Norrström uti Stockholm.

Om ovanligt högt vattenstånd i Väneru berättas för åren 1772 och 1775, hvaremot det var mycket lågt 1854, och uppgifves att det aldrig varit så lågt sedan 1754. År 1777 var vattnet i Vättern också lågt, hvilket lär förebåda god årsväxt.

Dalälften uppgifves hafva 1764 stigit på ett ställe ända till 15 alnar och skall ingen flod i älften i mannaminne varit så stor och gjort så svår skada. Det berättas vidare, att floden det året var $1\frac{1}{2}$ aln högre än år 1728, men att den som skedde 1544 öfvergått alla andra. Vårfloden i Dalälften 1825 var den högsta alltsedan 1764, och äfven 1844 flödade älften högt och säges icke varit så hög sedan år 1825.

Ångermanälften flödade 1796 mera än vanligt, så att gammalt folk icke kunde erinra sig så starkt vattuflöde sedan år 1743.

Samma år 1796 inträffade den 6 juni den bekanta olyckshändelsen vid aftappningen af sjön Gedungsen eller Ragunda sjön, som var en utvidgning af Indalsälften med Storforsen nedanför, då sjön försvann inom några timmar, Storforsen blef torr, bildande nu den s. k. Dödforsen eller Döda fallet, och stor förödelse i ådalen ända ned till hafvet vållades.

I motsats till ofvannämnda höjningar af vattenytan berättas, att hafvet vid Finska sidan sjönk 1776 så lågt, att grund med vanligen en fanns vatten öfver sig visade sig som sandbankar. Vid Helsingborg inträffade en förmiddag i november 1852, att Öresunds vattenyta föll 5 å 6 fot, så att ett här eljest under vattnet utskjutande stenkolslager blef då tillgängligt. I följd af torka led Helgeå i Skåne år 1826 så stor vattenminskning, att en sten blottades, hvarå fanns årtalet 1727, och nu förseddes med ny inskription.

Det berättas, hurusom en gång vintern 1759 vattnet i en å uti Jönköpings län dels rusade med häftighet dels afstannade, äfvensom att samma vinter och år 1775 åar i Kalmar län stannat i sitt lopp, och att vintern 1766 Kyråfors i Finland gjorde likaledes. Blott en gång (1775) talas om issörja, men antagligen vållade sådan äfven vid de andra tillfällena afbrotten i vattenströmmen, likasom det ofta nog såsom bekant sker i Motala ström i eller ofvan Norrköping, och hvarom berättas i bilagorna för åren 1783, 1796, 1826, 1837, 1843, 1851 och 1856.

Den rörelse i vattnet jämte uppstigande rök i en sjö uti Östergötland, som år 1758 observerades, förorsakades antagligen af någon gasbildning.

Bland öfversvämningar äro antecknade en vid Göteborg den 29 juli 1789 samt en inom och i trakten af Jönköping den 18—19 juli 1831,

hvilka båda förorsakades af ett våldsamt regn eller skyfall och vållade mycken skada å broar, åkrar m. m. På förra stället steg vattenet 2 alnar upp i husen hos dem, som bodde vid Mölndalså, och i Jönköping väcktes folk, som bodde vid Munksjön, därigenom att vattnet inträngde upp i sängarna, hvarifrån många måste fly undan i öfre våningarna eller genom båtar söka sin räddning. Man rodde på stadens torg och ingen kunde annat än med båt komma till hofrätten eller rådhuset.

Dc). Flottholmar. En sådan holme i sjön Bolmen uti Småland, omnämnd år 1750, sjönk följande år under vattenytan. En annan flott-holme i sjön Nimmern uti Kinda härad i Östergötland var år 1767 uppe några dagar och lär denna holme enligt Tunelds geografi förut varit synlig 1749 och 1756, hvarom anmärkes, att allmogen tror, att när holmen visar sig, skall krig tillstunda.

Ännu mera bekant är Flåtön, eller Röholmen, Rörholmen, Rödholmen uti sjön Ralängen inom Marbäcks socken uti Jönköpings län, hvilken enligt bilagda anteckningar varit öfver vattenytan 1757, 1766, 1798, 1855 och 1859, men i själfva verket har den varit uppe flere andra gånger under denna tid, samt äfven därförut och sedermera, såsom framgår af de flere af-handligar, som om denna märklige flottholme äro författade och intagna eller omnämnda uti Geologiska föreningens förhandlingar för år 1894. Holmen, som besöktes år 1766 af landshöfdingen i länet och skall äfven år 1773 haft besök af konung Gustaf III, ansågs på sin tid genom sitt uppstigande, likasom holmen i sjön Nimmern bebäda krig, bebåda någon af de tre stora landsplågor, hvarmed Gud hotat ett ogudaktigt folk. De tafior af mässing eller ek, hvarå antecknats de år, då holmen varit uppe och hvilka omnämnas år 1798, lära numera förvaras i Marbäcks kyrka.

Höjningen af flottholmarna öfver vattenytan torde förorsakas af gasbildningar i holmarnas torfmassa.

Dd). Jordfynd. Endast två sådana hafva ansetts böra här antecknas, båda från Finland. Det ena, som gjordes år 1752 i Resö annexförsamling, utgjordes af 200 gamla silfverpenningar. Det andra fyndet år 1760 i Vitasari socken bestod däri, att efter en källas utskärning af en sandbacke blottades på 5 alnars djup lämningar af ett hus med eldstad jämte stycken af träkäril och stora tunnbänd, hår af brokig boskap, breda läderflikar, dubbelsömmade renmar och fingersbredda band. Påbörjade närmare undersökningar inställdes dock, sedan en del af de arbetande betagits af sjukdom, så att till någon tid deras ansikte och öfriga kropp uppslagit i små blemmor och ögonen fördunklats.

E]. Företeelser i atmosfären.

Ea). **Meteoror och kometer.** Om iakttagande af meteoror, eldklot, eldkulor, luftskott eller luftstenar föreligga nu visserligen 34 anteckningar, men detta är helt visst endast en mindre del af hela antalet. Fenomenet beskrifves något olika vid olika tillfällen, men kan i allmänhet sägas vara sådant, som det uppfattades 1763 i Västernorrlands län, då det visade sig såsom ett häftigt eldsken, hvarpå hördes ett starkt dunder, hvilket i en socken uti Medelpad ansågs vara en ljungeld med dess dunder, men i Härnösand observerades såsom jordbäfnings och under rörelsen i luften liknade en eldkula, som närmare horisonten kveverade, hvarefter följde dundrande såsom af kanonskott. Ljudet angifves stundom såsom ett susande i luften eller såsom dån i luften af en häftig ström, och skola härvid fönstren skallrat och husen darrat. Eldkulan angifves ibland vara stor som en fullmåne, ibland som en kanonkula, ibland uti andra mått. En eldkula, som syntes 1760 i Luleå, sönderbrast efter stark knall i små stycken, som syntes falla ned på jorden, dock utan att där-efter kunde förmärkas någon verkan. Ett annat eldklot har (1763) kveverat som en raket, och åter ett annat spridde vid uteslocknandet (1856) det praktfullaste regn af brandgula och eldröda gnistor. Det uppgifves, att en vinternatt 1783 syntes i Dalarne ett eldliknande sken, hvilket lyste som eldgnistor, äfven något litet sedan det nedfallit, men »vid påtagande varit kallt och vått».

Kometer hafva iakttagits åren 1769, 1792, 1797, 1821, 1826, 1835 (Halleys) och 1858 (Donatis).

Eb). **Regnbågar, vådersolar, norrsken, ljusfenomen, hägring.** De regnbågar, hvilka antecknats, äro endast såtillvida märkliga, att de iakttagits vintertid (1751, 1752, 1754, 1757, 1762, 1794, 1799, 1850).

Vådersolar eller solringar omtalas några gånger, hvaribland den, som syntes i Dalarne 1763, beskrifves såsom en blå, röd ring omkring solen och emot alla väder i samma circulo 4 vådersolar. Andra synliga å Gottland 1777 hade många stora ringar, somliga med ryggen mot hvarandra, somliga dubbla öfver hvarandra, andra åter i kors, den ena öfver den andra. Vådersolar observerads äfven 1768, 1771 och 1781.

En egendomlig mångård sågs i Västmanland natten mellan d. 24 och 25 aug. 1801.

Af antecknade norrsken eller nordbloss påstås ett, som omnämnes från Sala 1837, hafva väckt uppmärksamhet icke allenast öfver hela Sverige, utan ock i flera trakter utomlands. Åren 1769, 1788, 1838 och 1847 omtalas norrsken i rikets sydligaste delar. I öfrigt omtalas från skilda trakter af riket norrsken åren 1759, 1831, 1837 och 1838.

Ett ljusfenomen, som 1759 syntes i Bohuslän, var måhända något slags norrsken, hvarvid dock är anmärkningsvärdt, att då hördes som af skott. Ett annat märkligt ljusfenomen jämte stjärnskott är antecknad från Skåne d. 12 nov. 1799. Besynnerliga sken på himmelen syntes också på skilda orter 1760, 1779, 1828, 1829 och 1848.

En vacker sommardag 1772 sågs en man i grå klädnad och hvita strumpor sittande öfverst på tornspiran till Vreta Klosters kyrka i Östergötland, men när man såg närmare efter med »perspectiv» (= kikare), märktes icke någon människoliknelse. Några tyckte sig se, att mannen nedsläppte något, hvarför en af dem sprang till att se hvad som släpptes, men vid det han sprang försvann mannen och intet fanns nedfallet. En vecka därefter såg man åter, men nu med »perspectiv», en liten man gå omkring på globen och korset, och tycktes det, att han svepte ett rött kläde om korset och därmed försvann. Hvad man verkligen såg och icke var inbillning, som härvid nog mycket spelat in, var antagligen det elektriska ljusfenomen, som benämnes S:t Elms eld.

Däremot syntes vid Morkarla kyrka i Uppland en höstnatt 1852 ett från marken uppstigande, starkt flämtande ljus, som därefter antog en rundformig skapnad, i storlek af en mindre tallrik, med än starkt sken, än öfverdraget af ett moln med likasom en mångård, än utkastande gnistor. Fenomenet torde hafva varit en s. k. klotblix.

Den sällsamma syn, hvarom utförligt berättas, att några fiskare i Västerbotten haft den 1 juli 1759, strax efter kl. 1 om morgonen, var utan tvifvel en hägring. Man såg marscherande soldater, och om denna marsch eller exercis försiggått på något från observationsplatsen aflägsset ställe och vid fullt dagsljus, t. ex. kl. 3 à 4 om morgonen enligt den ortens tid, kunde denna ort tänkas förlagd så långt bort som in i Ryssland, men antagligen låg orsaken till fenomenet mycket närmare.

Stjärnan, som sågs under sommaren 1764, var troligen planeten Venus.

Ec). **Åska, hagel, oväder, orkaner, skydrag.** Under tider, då åskledare ännu voro okända eller ej mera allmänt kommit i bruk, voro de högt sig resande kyrktornen och klockstaplarna lätt utsatta för åkslag. Icke mindre än 26 sådana åkslag äro (i bil. Ec) antecknade, nämligen i: Resmo (Öland), Alfva (Gottland) och Mariestad (Västergötland), alla tre år 1752, Hablingbo (Gottland) 1754, Vald eller Vall (Gottland) och Vartofta-Åsaka (Västergötland), båda 1757, Hvittis (Finland) 1758, Vaksala (Uppland) 1759, Vallstena (Gottland) 1766, Vist (Östergötland) 1772, Linköpings domkyrka (Östergötland) 1774, Lidköping (Västergötland) 1776, Skara domkyrka och Hösna kyrka (båda i Västergötland) 1779, Lidköping (Västergötland) och Karis (Finland) 1794, Fellingsbro (Västmanland) 1796, Odensåker (Västergötland) 1797, Mora (Dalarne) 1801, Flisby (Småland) 1828, Slöta (Västergötland) 1833, Sandhem (Väster-

götland) 1838, Gagnef (Dalarne) 1855, Vallentuna (Roslagen) och Mariefred (Södermanland), båda samma dag 1856, saint Vaksala (Uppland) 1858. Två gånger har blixten således träffat Vaksala kyrka (1759 och 1858) och Lidköpings kyrka (1776 och 1794).

Åskslaget i Alfva kyrka inträffade midt under gudstjänsten, hvarvid ljungelden itände peruken och afsvedde hufvudhåret på pastor i predikstolen samt bedöfvade honom jämte åtskilliga andra personer, hvilka dock alla sedan kommo till lif. Äfven åskslagen i Lidköpings kyrka (1776) och i Fellingsbro och Sandhems kyrkor skedde under pågående gudstjänst och blefvo vid sistnämnda tillfälle en person dödad och många fingo svåra kontusioner af åskan samt vid trängseln af den utrusande menigheten. Äfven vid åskslaget i Hösna kyrka ihjälslogs en människa.

I Uleåborg slog åskan ned 1793 och itände på slottet en krutkällare, som sprang i luften och hotade hela staden med förstörelse. En kyrkobåt med 33 personer från Ruovesi (Åbo stift) bräcktes 1778 af en åskstråle, hvarigenom 16 personer drunknade. För öfrigt omtalas af åskan dödade människor och kreatur, till och med fisk i sjön Sajmen säges en gång hafva dödats (1797). Egendomlig var åskans framfart i Randasalmi socken i Kuopio län 1801, då hon plöjde djupa grafvar i en åker, kastade jord och stora stenar långt bort samt gjorde äfven annat ofog.

De många öfriga antecknade åskvädren äro sådana, som förmärkts på ovanlig årstid eller genom sjelfva åsklagen eller genom åtföljande hagelskurar åstadkommit märklig skada.

Bland de många mer eller mindre ödeläggande hagelskadorna kan särskildt nämnas, hurusom år 1755 uti en by i Hälsingland hagel som hönsägg slog sönder fönster, bröto igenom näfvertaken, lämnade hål efter sig i nya väggar och fördärfvade all årsväxt. Vid ett annat hageloväder 1757 på åtskilliga ställen i Småland voro haglen som små ägg eller valnötter, vägande 2 å 3 lod, och fördärfvade ej allenast grödan, utan ock ihjälslogo alla små kreatur, som voro under bar himmel, och sönderkrossade alla fönstren emot vädret. Samma oväder sträckte sig äfven till Västergötland och gjorde där liknande skada. Ännu mera förödande verkningar åstadkommas 1834 uti en socken i Småland, där haglet betäckte marken till ett kvarters höjd, hvari man vandrade såsom i snödrifvor. Många hagelstenar voro af en tvärhands storlek och voro på skuggiga ställen ännu icke smälta fem dagar efter nedfallandet (d. 2 aug.). Skadan uppskattades till öfver 1,200 tunnor i säd samt i halm, potatis m. m. till mer än 2,000 Rdr B:co. Å Mogata kyrka i Östergötland krossades 240 fönsterrutor af en hagelskur år 1847. För öfrigt omtalas hagelstenar om ända till 8 å 10 lods vikt (1845).

Från Borgå stift berättas, att bland hagel 1783 fallit på ett ställe hvita stenar, stora som svalägg, dock fyrkantiga och aflånga, liknande alun, »och kunna än finnas till uppvisande».

I sammanhang härmed kan nämnas, att i augusti 1760 skall uti Villands härad i Skåne hafva fallit ett starkt svafvelblandadt regn, hvaraf efter anställdt prof svafvet befanns i alla delar likna svafvelblomma. I trakten af Varberg observerades i juli 1826 ett svartaktigt regn, hvartill orsaken ansågs vara fint kol, som vinden fört från skogseldar.

Den 24 febr. 1781 föll på flera ställen i Nyland och Tavastland ljusröd snö, som samma dag af blåsten drefs i högar och drifvor, hvarest han låg kvar i mars månads slut.

Medan säden ännu stod ute 1785, föll i Östergötland och Värmland kvartersdjup snö redan den 16 och 17 september.

I februari 1751 var uti Småland en så stark köld, att harar och fåglar därefter funnos döda. På Falbygden i Västergötland kom natten mellan den 13 och 14 juni 1760 ett så kallt slagregn, att en gosse ihjälfrös och en stor myckenhet får samt åtskilliga boskaps- och hästskapen därpå omkommo.

Fredagen den 18 mars 1768 uppkom hastigt i Östergötland och Västergötland en häftig snöyra med stark köld, som dödade många människor och kreatur, hvarför den dagen sedan blifvit allmänt kallad den onda fredagen.

Tisdagen den 29 januari 1850 rasade ett ännu våldsammare yrväder öfver hela mellersta och sydöstra Sverige samt äfven i Norrland, hvarvid en mycket stor mängd människor blefvo offer för kölden och snöyran (se vidare bil. Ec).

Vänern tillfrös vintern 1786 så starkt, att körslor mellan Västergötland och Värmland skedde öfver isen i april månad (1786); man kunde gå öfver isen den 6 maj 1789. Från Halmstad uppgifves, att vintern 1789 var ovanligt långsam och kölden 1 à 2 grader häftigare än 1709 och 1740, alltså den strängaste i detta sekel. Vintern 1799 var också sträng, så att man den 30 mars gick i Skåne emellan Svenska och Danska landet. Hela sundet utanför Öregrunds stad och så långt af Norrbotten, som ögat kunde nå, var till den 20 juni 1837 betäckt med is, som på många ställen i tjocklek uppgick ända till 8 famnar.

Om orkaners vilda framfart berättas ofta. En sådan våldsam storm med snöyra d. 3 nov. 1801 synes hafva rasat öfver hela södra och mellersta riket upp till Gestrikland och vållade bland annat en mängd sjöolyckor. En storm d. 3 febr. 1822 kastade taket på Torstuna kyrka (i Västmanland) under gudstjänsten ned på kyrkogården. Nästan detsamma hände d. 14 jan. 1824 med Hudiksvalls kyrka.

Verkningarna af sådana stormar, som benämnas skydrag eller ock hvirfvelvind, väderhvirfvel, tyfoner, tromber, molnpelare, luftbägar m. m., beskrifvas bland annat från Kristianstads (1756), Kalmar (1827), Östergötlands (d. 21 maj och d. 27 okt. 1829), Södermanlands (1836), Uppsala (1841), Göteborgs och Bohus (1845), Hallands (1846), Kristianstads (1849) samt Gottlands län (1850). Det förra skydraget i Östergötland 1829

började med en smäll såsom ett gröfre kanonskott, och vid en dylik väderhvirfvel på Gottland 1792 hördes ock en smäll såsom ett starkt bösseskott. Det andra skydraget 1829, som framfor mycket våldsamt, lyftade bland annat ett nybygdt hus om 30 alnars längd från sina knutstenar och kastade det på en bredvid varande åker, där det splittrades. Orkanens sträcka höll i bredd endast 10 à 12 famnar.

Däremot blef i Värmland en lada, äfven den 30 alnar lång, sommaren 1776 genom en orkan kastad af sin stenfot hel och hållen som hon stod 10 alnar därifrån, men på hösten kastades hon af en lika väderil tillbaka på stället, fast ej på sin fot.

Ed). **Solrök** har tvenne år, 1766 och 1783, varit så intensiv, långvarig och vidsträckt, att den ansetts böra särskildt antecknas och beskrifvas. Töcknet, dimman eller röken tyckes båda ären lagt sig öfver måhända hela Sverige och Finland. Om 1783 års töcken säges, att det varit allmänt öfver hela Europa samt troddes härröra af vulkaner, som då förstörde Calabrien och Sicilien och vid Island uppkastat ett helt land i hafvet.

Den solrök, som omtalas 1776, synes hafva varit mera lokal.

BILAGOR.

Aa). Missfoster af människor.

1749.

Gäfleborgs län. En soldathustru i Helsingland födt ett barn, som hade hvarken manlig eller qvinlig lem, utan allenast 2 små vattugångar nedan om nafveln, liknande närmare en qvinna; har starka lemmar och fostras väl.

1751.

Kalmar län. Uti Hallingsfall, Hannäs socken, har en hustru födt ett ganska illa skapadt barn, som för missfödsel skall verkligen kunna räknas.

Gottlands län. Den 21 januari föddes i Garde ett piltebarn, som var vanlytt på öfra läppen, hvilken var borta och näsan insjunken i munnen. Blef döpt och dödde dagen derefter.

Blekinge län. Tving. En gårdsmans hustru födt en dotter med en växt på nacken, nästan så stor som halfva hufvudet.

Värmlands län. I Rudskoga tabellbok är infördt, att ett soldatebarn der blifvit födt, med ett uti trenne delar klufvet hufvud; samma barn har litet eller intet till den öfriga kroppen vuxit, men hufvudet ansenligen tilltagit, hvars 3 delar endast sammanhånga medelst det öfver hufvudet varande skinnnet. Barnets ålder är nu 4 år. (Lefde ännu 1752 i samma ynkliga tillstånd).

Örebro län. Uti Åhlsta och Halsbergs socken föddes ett barn uti december månad, som till öfre delen var nog vanskapeligt; strax efter undfånget dop blef dödt.

Västmanlands län. Torparen Joh. Olofssons hustru i Sura församling och Brotorp har födt ett piltebarn den 17 december, som hade på hvardera handen sex finger, och dessutom ett vanskapeligt ansigte, slutandes sig den öfra käften tillika med den delen, som skulle vara någon liknelse till näsan, öfver den nedra käften, uti ett ovanligt skick, och utgick utur det, som liknade näsan, en snabel $\frac{3}{4}$ tum lång, med åtskillige lynkor; detta barn undfick dop och christendom, men blef död natten derpå.

Norrbottnens län. Den 16 augusti födde en bondehustru i Öfverkalix ett harmynt flickebarn utan händer och armleder, äfven fötterne glapige och med ett hål genom ryggen ända intill inelfvorne, som dödde efter 3:ne dagar.

1752.

Stockholms län. Den 25 maj födde en fiskares hustru i Norrtelge ett piltebarn af följande sällsamma beskaffenhet. 1:o) Hade barnet inga synliga ögon; dock djupt nedträngda ögonlock med ögonbrynar. 2:o) Ingen näsa, och märktes allenast ett subtilt lineament på bägge sidor om nashålet, eljest var hel slätt emellan ögonen och munnen, och alldeles intet tecken till näsborrar. 3:o) Den öfra läppen klufven på 2:ne ställen, men den undra helt färdig. 4:o) Saknades tungan och därför kunde barnet hvarken di eller gråta, utan kirrade allenast. 5:o) Halsen mycket kort och hakan nog liten.

6:o) Ifrån lillfingret och tårerne utgick en liten huck (?), som liknade 6:e fingret och tänen. Fostret lefde 5 à 6 timmar och blef döpt. Modren skall vid affölscestiden med förundran ansett 2:e hafsskålar.

Östergötlands län. Ut i Mjölby socken är födt ett piltebarn, eljest väl skapadt, men hade ingen stolgång, utan var helt slätt der excrementerne skulle gå ut, lefde i tre veckor.

Gäflleborgs län. I Årsunda socken en hustru födt ett piltebarn, lytt till öfre delen af ansiktet, utan gom och öfre läppen klufven.

Västernorrlands län. Den 25 maj födde en hustru i Anundsjö ett fliekbarn med 2:ne tummar på ena handen.

1753.

Stockholms län. Den 2 december födde en hustru i Täby socken ett vanskapeligt piltebarn, som hade ingen näsa och allenast ett öga midt i ansiktet, der näsan skulle vara, hvilket afled inom en timme.

Malmöhus län. I Farhults församling har en hustru födt ett dödföddt barn, som haft 2:ne hufvuden.

Hallands län. Ut i Viske härad och Värö socken samt Skällåkra by föddes den 6 januari ett vanskapadt gossebarn. Föräldrarne voro bonden Sven Olsson och dess hustru Anna Larsdotter. Barnets vanskapnad var på händer och fötter. På händerne voro alla fingrarne oformlige. De som skolat varit större voro mindre, och så tvärtom, samt de yttre vuxne åt sidorne, såsom främsta fingret på vänstra handen till en rätt angel, pekande åt tummelfingret; äntligen alla fingrarne hopbundne, somliga mer och somliga mindre, med skin som på en gåsefot. Tårerne på fötterna voro af samma beskaffenhet. Dessutom voro begge benen krokoge, samt vette fötterna inåt, tår emot tår. Modren, som under det hon var hafvande, hade ofta gått till sjöstranden och vadat, förmenas der med alteration sett och kanske trampat på någon krabba. Barnet lefde i två dygn allenast.

Älfsborgs län. På Dal uti Sundals härad och Gestads socken samt gården Kärre födde en hustru uti juli månad ett gossebarn, som hade ett ansigte, två hufvud, fyra händer och fyra fötter.

Skaraborgs län. Ut i Hjo stad är födt ett pigebarn, på hvilket saknas hela gommen jemte en del af läppen och en näsborr.

Kopparbergs län. Ut i Malungs socken och Nås kontrakt blef en dotter den 21 oktober född med en band, varande den venstra borta till handleden.

Västernorrlands län. En qvinns person i Nordmaling socken har födt en oäkta dotter, som haft allenast ett öra.

1754.

Gottlands län. I Endre socken föddes ett fliekbarn, hvars händer voro böjde åt kroppen, och högra armbågen satt allenast några tvärfinger från skuldran. Samma barn dödde efter några dagars förlopp.

Kristianstads län. Näsums socken. Ett gossebarn föddt med öfre läppen och tandköttet öfver munnen helt och hållet afskildt ifrån det andra och hade vuxit uppåt, så att både läpp och tandkött täckte näsborrarne, men vore ej växte tillhoppa, utan kunde tryckas neder, att näsborrarne, som vore rena, kunde synas. Läppen stack upp öfver näsan som en liten tunga. Gossen kunde ej dia, lefde dock 3 veckor.

Skaraborgs län. Den 18 december är af en bondehustru i Norrbyås socken framfödt ett fliekbarn, med inga leder i armarne och fötterna bakvände, så att hälarne stå framåt och tårner tillbakas.

Västmanlands län. Ut i Ramsbergs församling har en hustru födt ett dödt flickebarn, hvilket i anseende till dess hufvud haft någon besynnerlig och monstreuse skapnad.

Kopparbergs län. En hustru i Venjan födt tillika 2:ne dödfödde flickebarn, hvilka bägge voro tillhopa växta uti buken, och hade bägge allenast en nafvelsträng tillhopa, men eljest bägge hade sina fullkommeliga lemmar, undan-tagandes, att det ena barnet hade ingen öfverläpp.

Ett barn födt af äkta säng, som dödt straxt efter födslen, med 2 fingrar å en hand.

Ett embryo blifvit presenteradt, som varit dymedelst synnerl. att der befanns likasom 2 hjertan och en lefveraktig materia af gul färg, som en halfmåne.

Gäflborgs län. I Alfta socken är ett piltebarn födt, som a parte posteriori af kroppen hade alldeles ingen öppning, blef döpt och lefde i 2 dagar.

Norrbottnens län I Gellivare församling är ett piltebarn födt med 2 finger allenast på hvardera handen, af hvilka tummarna voro som en köttklimp och lillfingren af en ovanlig längd.

Dersammastädes är ock födt ett harmynt pigebarn.

Savolax och Kymmenegårds län. Ett vanskapeligt flickebarn i Libelits, hvilkets naturliga nedre öppning var tillvuxen, så att den föda, det under sin åtta dagars lifstid åtnjöt, uppgick genom munnen.

1755.

Östergötlands län. Kättilstads socken i Kinden. En missfödsel hade gåsögon, vanskapelig munn, 6 fingrar på hvar hand och 6 tår på hvar fot, blef döpt och straxt dödt.

Vadstena. En hustru d. 12 juli födt ett missfoster med 2 hufvud, 3 händer och 3 vanskapeliga fötter, dödde i födslen och hade ej något tecken af kön.

Kalmar län. I Källa församling på Öland och Nyby gård har en hustru födt ett flickebarn, hvars öfra käft var sönderbruten och käftbenen åtskilde till 2 tvärfingers distance, så att en stor spricka var inuti munnen ända ned i svalget, hvaröfver högra näsborren drogs neder såsom en stor läpp. Det käftbenet, som var åt venstra sidan, gick långt utom munnen såsom ändan af ett horn, med en hvitaktig callus öfverdragen, och kunde icke af läppen betäckas. Barnet lefde allenast några veckor.

Gottlands län. Ett gossebarn blifvit födt i Visby nästan utan armar. Den högra armen var ej längre än till armbågen, med några små vårtor såsom tecken till fingrar. Af den venstra syntes en liten stump, med äfven dylika vårtor.

Västmanlands län. I Oxelby och Kolbäcks socken födde bonden Widich Larssons hustru Britta Nilsdotter ett barn, som i dopet kallades Johan, hvarom pastoren magister Reinhold Näsman till Konsistorium afgifvit följande berättelse: habebat scrotum absque pene et vulvam supra scrotum positam transversam, per quam urinam emittebat. Lefde derefter i fyra veckor och fyra dagar. Modern af svärmodighet hängde sig sjelf straxt efter barnets död.

Kopparbergs län. Den 29 sept. födde en soldathustru i Orsa socken ett piltebarn, hvarpå den venstra armen var borta ifrån armbogen, och det högra benet ifrån knävecket; på högra handen voro fingren tillhopa växta, förutom tummen, varandes allenast litet tecken till finger och naglar. Blef döpt och lefde $3\frac{1}{2}$ dag.

Åbo och Björneborgs län. En dragonhustru i Uskela har framföddt ett svenbarn, med bägge fötterna bakvända, om hvilkets hals och lif nafvelsträngen funnits vefvad och sedan vara vuxen vid dess venstra lår.

Nylands och Tavastehus län. I Karis socken har en bondehustru födt ett missfoster af qvinkön, som haft 2:ne fullkomliga hufvuden och halsar, varit mycket stort och långt och ägt alla öfriga kroppslemmar, som ett nyföddt barn tillhöra. Efter moderns berättelse skall det lefvat till födslostunden.

1756.

Nylands och Tavastehus län. I Sarjervi socken har en bondehustru födt ett piltebarn med tvänne lika stora tummar å högra handen, bägge lika böjliga och skilda från hvarannan som de öfriga fingrarne.

1757.

Stockholms län. Den 20 januari föddes i Fasta socken ett dödföddt piltebarn med en hög köttklimp öfver hjessan och skapnad i ansigtet som en hund af mopsart, på hvilken skapnad modren säges hafva undrat, medan hon gick med fostret.

Kalmar län. I Källa församling på Öland föddes d. 28 februari och dog d. 1 mars ett båtsmans vanskapeliga barn, som 1:o) hade hvarken hufvudskål eller svål på bakdelen af hufvudet, utan hjernan var öfverdragen med en ganska tunn hinna, genom hvilken sjelfva hjernan, som var brunaktig, med dess ådror och brytningar, klart kunde synas. 2:o) Hade det ingen näsa. 3:o) Inga ögon. 4:o) Stod munnen öppen som ett fyrkantigt hål, medan öfverkäftebenen felade. 5:o) Voro medelfingren och dess så kallade ringfingren sammanvuxna och hade klor. 6:o) Voro inga inelfvor i magen, utan lågo de i en blåsa af ett barnhufvuds storlek, hvilken hängde fast vid magen, der nafen skulle sitta, medelst en tarm eller ligament af en tums längd och tjocklek. Denna blåsa var alldeles rund, hvit och genomskinlig, så att inelfvorna grannt kunde synas, hvilka lågo i blåaktiga krökningar, merendels ej olik en marmorkula. Vid ändan eller i botten af blåsan hängde en fingerslång tarm. 7:o) Voro jämväl partes genitales vanskapliga, så att man hade svårt utröna könet; och äntligen var kroppen öfver allt ovanligt luden.

Kopparbergs län. I Malung föddes d. 10 aug. af äkta säng en dotter, som hade inga ögon ej heller öppning, der ögonen borde varit. Ansigtet ofvan munnen var ludet af stackota hår och liknade icke särdeles väl ett menniskoansigte. Näsan var ganska platt, och var öfra läppen alldeles borta; hade tunga, men ingen gom, och kunde på annat sätt ej mottaga mjölken, än att den blef ingjuten. Nedra läppen och hakan voro som andra olytte barns, och äfven så de öfriga ledamöter och kroppen, undantagne att bägge händerna hade hvardera sex finger. De sjette fingren sutto på sidan af lillfingren vid leden som är närmast till handen, och voro vid roten smala som trådar, så att de hängde som löse, men liknade sedan i tjocklek och allt öfrigt de andra fingren; hade äfven naglar. Denne afled åter den 17 aug.

Hedemora. Ett barn blifvit föddt med tvänne fingrar på ena handen.

Gäfleborgs län. Den 6 juni föddes i Söderhamn ett piltebarn, som ingen tungspene hade; lefde i 11 dygn.

1758.

Södermanlands län. En ståndspersons äkta hustru födde d. 30 september i Lids församling en son med sex finger på hvar hand samt 6 tår på

venstra foten, alla med naglar beväxta. Modern afled dagen efter, men barnet är ännu (1759) vid lif.

En torparehustru uti Bälinge församling födde ett gossebarn, som hvarken hade öfvergom, öfverläpp eller näsborrar, utan ofvandelen af näsan tryckes neder mot undre läppen, när det skulle dia. Ändarne af tungan voro med köttklumpar beväxta. När det blef föddt, skall det hållit handen för munnen, och när den med möda blifvit dädantagen, ständigt sökt att lägga den tillbaka. Hade lifig hy och lefde tre veckor.

Skaraborgs län. I Floby församling och Hällestads socken (tillhörande Elfsborgs län) har den 14 december en torparehustru till verlden bragt ett dödföddt vanskapeligt flickebarn med tre fingrar på ena handen, hufvud likt en blodkula, men likväl med menniskoansigtets skapnad.

Västmanlands län. Den 11 december födde skogvaktarens Johan Nilsson hustru Cath. Larsdotter på Oppeby ägor och Sätterbo socken ett piltebarn, som hade hvarken ögon eller näsa, ja icke ens någon liknelse till desse lem-mar, vår dessutom nog harmynt, och hade sex finger på hvar hand och äfven sex tår på hvar fot, men föröfrigt fullkomlig menniskoskapnad; fick behörigt nöddop, men dog straxt derpå, sedan det lefvat vid pass fem timmar. Vid efterfrågan af detta besynnerliga gafs tillkänna, att ofvannämnde hustru, då hon varit fadder eller vittne till ett barndop uti Arboga landskyrka, under det hon gått hafvande med denne sin vanskapade son, fallit i mycken förundran öfver några besynnerliga bilder, som der finnas på altaretäflan, hvarför hon nu trodde, att denne hennes otidige förundran måtte haft en sådan bedröfvelig påföljd och verkan hos dess foster, som hon då allenast några veckor gått med.

Savolax och Kymmenegårds län. En dragonhustru i Lappträsk socken i Kymmenegårds län har födt 2:ne så ihopvuxne barn, att det enas rygg varit fast vid det andras mage, haft 4 händer och 4 fötter, men ett hufvud.

1759.

Östergötlands län. Borgaren Stenbergs hustru i Vadstena har d. 5 juli födt ett piltebarn, som icke haft någon öfverläpp, näsan alldeles ihålig; haft sex finger på hvar hand och äfven så många tår på hvar fot, men dött vid pass fem timmar efter födslen.

Kristianstads län. Vrams socken. Jöns Pehrssons hustru Ellna Pehrsdotter födt ett dödt flickebarn, som hade 2:ne hufvuden och 2:ne halsar, hvilka voro sammangroddes vid axlarna. Modern blef förlöst oskadd.

Malmöhus län. Ett gossebarn blifvit föddt uti Örsjö och Vemmenhög's härad utan minsta tecken till öppning baktill, som dödde på nionde dygnet efter födelsen.

Kopparbergs län. Erik Johanssons dotter i Norshyttan och Hedermora socken, född i april månad den 20; utom det hon var harmynt och hade sex fingrar på hvarje hand, var alla intestina uti ett hylse hängandes vid nafen, dödde dagen efter födelsen och nya födelsen.

Daniel Anderssons hustru Margareta Andersdotter i Lilljäder och Folkärna socken födde den 12 aug. ett missfoster, som ej var fullgånget, utan felades 5 å 6 veckor i rätta födselotiden. Dess skapnad var besynnerlig: ansigtet fagert, högra armen hade sin grund i örat, den venstra handen låg vriden tillbaka uppå armen; buken ovanligt stor, i nafvelstället en stor växt, på hvilken ofvantill voro såsom några fingrar med naglar uppå; men af hvad kön detta missfoster var, kunde ej synas.

Nylands och Tavastehus län. Ingo prosteri. En bondehustru i Sortila by och Kiskå socken den 18 april framfödt ett dödfödt foster, som väl haft

ett hufvud med ansigte, tvenne ögon, näsa och munn, men utom tvenne öron i sitt rätta läge, tvenne örlappar bak i nacken, fyra axel- och skulderblad, fyra armar och händer, två emot ansigtet och två emot nacken, tvenne ryggar och fyra lårben och fötter; till buk och mage har intet tecken syns, emedan låren varit straxt under axlarna skilde från hvarandra, skolandes modern något före födslen kännut fostret vid lif.

1760.

Södermanlands län. I Trosa socken och Mölna by föddes ett gossebarn, illa harmynt, med 6 fingrar på ena handen och på den andra 4; sex tår på ena foten och 5 på den andra; dödde på 6:te dygnet.

Kalmar län. En hustru i Hjorted församling födt ett missfoster till världen i sjunde månaden, med ett stort ofanteligt hufvud, utan någon besynnerlig hufvudskål, kort panna, litet tecken till näsa och ögon, harmynt, och äfven något tecken till öron; till kroppen nästan som ett annat barn. På bägge händerna sju fingrar, på fötterna sex tår, eljest aldeles ofanteligt och vanskapadt; har haft lif fyra dygn, innan modern förlossades. Utan tecken till mankön.

Åbo län. Ifrån Ikalis berättas, att en torpare- och en bondehustru derstädes framfödt ett dött flickebarn, det förstnämnda till kroppen mycket litet, men haft ett ganska stort hufvud samt sex fingrar på hvardera handen och sex tår på fötterna. Bondehustruns varit till händer och fötter af lika beskaffenhet, dock med den skillnad, att det haft allenast en rundt hål på det ställe der munn skulle vara.

Likaledes anmärkes ifrån Orihvesi, att en torparehustru der födt ett flickebarn med sex finger på händerna, som dock straxt dött.

Än berättas från Pöytis, att en hustru framfödt ett gossebarn, som äfvenledes haft sex ordinaira fingrar på hvardera handen samt öfre läppen klufven intill näsborrarna och näsan utan brosk, hvilket dock efter undfånget nöddop jemväl straxt dött.

1761.

Östergötlands län. Uti Skinnberga församling är ett barn föddt utan händer och fötter.

En hustru i Skärkinds socken har födt ett piltebarn, som hade händerna fäst vid armbogarne, varandes främsta delarne af bägge armarne aldeles borta, det högra fotbladet bakvänt och barnet mycket harmyudt; lefde allenast några dagar.

1762.

Jönköpings län. Uti Vestra härad, Fröderyds pastorat och Ramqvilla socken framfödde en soldathustru d. 8 mars, kl. 10 om aftonen, ett piltebarn af följande ömkeliga beskaffenhet. Hufvudet var jemnt efter ögonen aldeles likasom afsågad, så att både panna och öfra delen af cranio var borta. Hufvudet var i dess ställe med ett tunnt skin betäckt, hvariifrån hängde åtskilliga större och mindre påsar eller växter, fyllda med en blodig materia, hvilka utbredde sig på detta plano, i skapnad af en triangel, så att den ena spetsen sträckte sig till näsan, de andra bägge åt öronen. Midt ibland dessa påsar var ett hål, som tycktes gå djupt inuti hufvudet, hvilket utvidgade sig och drog sig tillsammans vid det barnet andades samt utgaf en slags blodblanning, så ofta barnet gaf andedräkten ifrån sig. Ögonen och ögonbenen voro ovanligt stora och uthängande. Uti nacken var allenast litet hår. Eljest

hade de öfriga kroppens delar sin naturliga skapnad. Detta ömkeliga foster, som modern berättade sig hafva burit 6 veckor öfver rätta födselstiden, kom lefvande till världen och visade det med ett litet pipande, tills dess det dagen derpå eller d. 9 mars genom döden fick sluta sitt usla lif.

1763.

Värmlands län. Den 13 maj föddes i Silbodals socken ett gossebarn utan armar, dock sutto händerna med dess fingrar å båda sidor vid axeln, varandes tumfingret på högra handen böjd in uti densamma. Barnet tycktes vara friskt, men afled den 28 i samma månad.

1764.

Malmöhus län. Ut i Stora Uppåkra by föddes ett flickebarn ganska vanskapeligt, nämligen: 1:o) utan tecken till arm på venstra sidan; 2:o) var den undra delen af kroppen till storleken ej svarande mot den öfra, och voro tår och ben dessutom på venstra sidan kortare än på högra; 3:o) hade det inga knäveck; 4:o) satt venstra fotbladet alldeles bakvändt och det högra på sidan. Efter 4 månaders förlopp dog det.

1765.

Malmöhus län. Ut i Göddelöf och Bara härad födde en hustru ett gossebarn, samt allenast hade ett öra och på andra sidan ett litet håll, der örat bort sitta. Detta barn dödde straxt efter döpelsen.

1767.

Kristianstads län. Natten emellan d. 6 och 7 januari födde Nämndemannens i Lyngsjö och Gärds härad Sven Olssons hustru, Hanna Andersdotter, ett mycket vanskapeligt flickebarn, som i dopet kallades Anna; det har ett vackert ansigte, hals och axlar, jemväl utan lyte, men alldeles inga armar eller tecken dertill. Sjelfva lifvet oformeligt ned till höfterna, som intet finnas på rätta stället, utan framåt vända. Låren äro ovanligen korta och det ena en tum kortare än det andra, utan knäskålar, benpipa eller leder samt af besynnerlig skapnad. Fotabladen taga genast vid med 4 tår på hvardera, merendels sammangrodda. Det som ökar eländet är, att ledamöterna tyckas växa olika till större vanskapnad. För öfrigt har detta barn ifrån sin födslostund icke haft särdeles krämpa, då man undantager 14 dagar, som det varit något sjukligt, men trivdes nu helt väl och har god matlust, så att det liknar sig till en långvarig lifstid, ehvad gudommeliga försynen eljest härvid tackes laga.

Västmanlands län. I Heds socken är af en hustru i augusti månad framfödt ett gossebarn, som ej haft näsa eller ögon, utan i deras rum små knölar, varit eljest väl skapadt och frodigt, men fick nöddop och afled straxt.

1768.

Hallands län. Träslöfs socken. Här föddes d. 4 juli ett barn, som var hermaphrodit; membrum virile satt ofvanför muliebre. Det hade inga ögon, utan allenast en rand, der ögonen skulle vara, icke heller hade det någon näsa. Hela öfre läppen var borta och munnen syntes fyrkantig; venstra örat var slokande såsom på hundar. På högra handen, som var rätt skapad, voro inga naglar; på venstra handen voro 6 fingrar med naglar, och på högra foten 3 tår; hufvudet hade hår. Barnet var ganska litet till växten och afled straxt efter undfånget dop.

1770.

Österbottens län. Den 5 okt. födde en hustru i Kronoby ett dött missfoster, hvilket hade tvenne hufvuden, fyra händer och 2 fötter. Till nafvelsträngen syntes tvenne menniskor, men sedan nedåt allenast en. Till könet var detta missfoster en qvinna.

1771.

Södermanlands län. En hustru i Torpa församling födt ett gossebarn, hvars hufvud och ansigte liknade en kalf, dock utan hår i ansigtet. Öronen sutto högt upp, ögonen långt ifrån hvarandra utåt sidan på hufvudet, större än barnaögon, ingen näsa, men 2:ne stora näsborrar långt ifrån hvarandra stälde; munnen ganska bred och sammanvuxen midt uti, samt liten öppning på båda sidor. Lefde vid pass 3 timmar.

Åbo och Björneborgs län. I Keuru socken och by har en inhyses karls hustru d. 19 april födt tvenne flickebarn, hvilka vid nedre delen af ryggen varit sammanvuxna och hängt tillhopa. Dessa hade blifvit befordrade till dopet, men afidit nästan på en gång, sedan de lefvat tvänne dygn.

1772.

Kalmar län. Natten emellan den 1 och 2 februari födde enrollerings sjömannen Olof Sjöbergs hustru i Gudesjö och Högby socken, Norra Motet på Öland, tvenne flickebarn, sammanväxta med den enes högra och den andras venstra sida, allt ifrån öfversta delen af axlarna ända ned, så långt lifvet räckte. Nafarna voro sammansmälte till en, och magarna något vände mot hvarandra, men på ryggen syntes en däld emellan barnen. Det ena hade sin venstra arm under det andras högra, som på samma sätt var emottagen af det andras högra, utan att vara fastväxt vid hvars annans kroppar. De öfriga lemmar, såsom armar och händer, lår och ben, fötter, hufvud och ansigte, voro hvar för sig väl skapade, dock var det barnet, som låg på högra sidan, något större till växten. Modren, som ännu lefver och är frisk, berrättade, att barnen haft lif en månad före födslen, men förmente, att de blifvit döde af ett fall, som hon gjort ute på marken, hvarigenom ock födslen lærer blifvit förhastigt påskyndad.

Skaraborgs län. Ett missfoster är födt i Skara församling, med stort hufvud, utan hår, utmunnt, gapande, igenlyckta ögon med litet hår ofvanför, högbröstadt, öfverdraget likasom med ett löst skinn ifrån skuldrorna och öfver allt till handlederna; fingrar och tår synliga med naglar. Intet tecken till kön, ingen öppning; hade allenast ett lår och ben, utan tecken till det andra. Qvickt i moderlifvet något före födslen.

1774.

Strängnäs stift. I Södermanland, Lids socken, föddes d. 13 januari ett oäkta barn, som var missfoster, utan öron, med half näsa, en gåsnäbb emellan öfra läppen och näsan, utan tandkäftar, händerna invid armbogarne och fötterna utan hälar. Lefvat 5 veckor.

Visby stift. Medel-kontraktet. En hustru födt 2 döda flickebarn, som efter jordegummans berättelse varit sammanvuxne och legat likasom i hvarandras famn.

Åbo stift. En hustru vid Haapajärvi kapell i Pyhäjoki socken har födt dödfödda tvillingar af qvinkön, hvilkas magar varit ihopvuxna.

1775.

Kalmar stift. Såsom sällsamt i naturens rike berättas, att ett båtsmansbarn i Vissefjärda socken blifvit föddt med en öppning i bröstet och hjertat sittande utanför. Barnet har fått dop och dött kort derefter.

1778.

Göteborgs stift. Ett barn födt med 2 hufvuden i Snöstorps socken i Halland. Dagen före födslen kändes det hafva lif.

Skara stift. En qvinsperson i Thuns församling födt 2:ne flickebarn med magarna hopväxta och utan lif.

1779.

Strängnäs stift. Uti Sköllersta församling i Nerike föddes ett flickebarn, på hvilket inelfvorna voro utväxta till höger, å hvilken sida armen var borta.

Borgå stift. I Jockas socken i Savolax födde en hustru ett dödföddt barn utan tecken till kön; hufvudet ej högre än till ögonen, på ena foten ingen tå, men på den andra sex och skall icke haft fingrar.

1780.

Göteborgs stift. En bondehustru i Laholms socken, 36 år gammal, som två gånger tillförene fått tvillingar, födde den 22 sept. ett välskapadt lefvande barn och derjemte ett flickebarn, utan ögon, näsa, öron och armar, men med ben, lår och fötter, dock allenast 4 tår på hvarje fot. Hufvudet var en oformelig hård klimp.

Åbo stift. I Pudasjärvi d. 30 nov. framfödde en bondhustru dödfödd tvillingar, bägge flickebarn, tillsammanvuxne, men hvardera hade sitt särskilda hufvud med ansigtet vändt emot hvarannat. Det ena barnet hade tvenne händer, med hvilka det höll om det andra; men det andra barnet hade allenast en hand, som det likaledes höll om det förre; dock hade man anledning att tro, att den andra handen var invuxen emellan bägge dessa kroppar, så att den icke kunde synas. Dessa foster voro ifrån axeln nederåt fastvuxne i hvarannan, dock kunde tydligen erfaras, att de hvardera hade särskild rygg och bröst, men en mage och en navelsträng, därför ock magen var mycket bredare än vanligt är. Hvardera hade tvenne fötter; voro af medelmåttig storlek och tycktes vara fullgångna.

1781.

Västerås stift. Örebro höfdingedöme: I Grythytte socken föddes den 8 april tvenne sammanväxte gossebarn, som väl voro dödfödde, men haft lif till ett halft dygn före födelsen och voro fullgångne. De voro sammanväxta ifrån halsen till navelsträngen, den de hade gemensam.

1782.

Åbo stift. I Kalajoki skall en hustru framfödt ett missfoster: tvenne liflösa flickebarn, försedda med särskilda hufvud och öfriga lemmar, men fastvuxne vid magen.

1785.

Linköpings stift. Uti Vestra Tollstad framfödde en hustru d. 4 juli ett dödt tvillingpar, ett pilte- och ett flickebarn, med fullständiga kroppslemmar, men magarna, emot hvarandra framstupa liggande, tillhoppa vuxne från nafsarne till bröstet, med en samfäld hud öfverdragna. Bägges ansigten mot hvarandra liggande. Detta missfoster skall hafva haft lif intill födseln, hvilken timade 6 veckor i förtid. Födseln var efter omständigheterna lindrig och modern befann sig väl.

1786.

Visby stift. En piga har födt ett dödföddt barn, som var ofullbordadt, hufvudet vanskapadt och ej mera än halft; utan tecken till kön.

Abo stift. Ifrån Ruovesi berättas om ett missfoster, som en äkta hustru skall framföddt, att det haft en liknelse till ögon och öron, men icke näsa. I stället för munn har varit en öppning öfver ansigtet till och med hakan. Nedantill ingen liknelse hvarken till gosse eller flicka, ägande endast en fot i gestalt af en fogels. Hufvudet har varit upphöjdt från pannan i form af en grenadiermössa.

1787.

Härnösands stift. Såsom en märkvärdighet förmäles från Ångermanland, att en hustru i Multrä socken framföddt ett dödföddt barn, som haft 2:ne hufvuden och halsar, men allenast en kropp.

1790.

Linköpings stift. I Blackstads socken, Södra Tjusts kontrakt i Kalmar län, är ett vanskapadt flickebarn föddt, utan näsa, öron eller öfverläpp, samt dessutom vid födslolemmarne mera likt ett får än en människa. Det lefde ej mer än dag.

Skara stift. Ut i Bredareds pastorat och Sandhults socken födde hustru Cathrina Persdotter i Näfverhult d. 22 april ett flickebarn, som lefde i 3 dagar och hade följande skapnad: Det hade 2 hufvuden och 2 halsar. På ryggen emellan skuldrorna var en arm utväxt, ungefär 5 tum lång; på densamma voro 2 vid handleden sammanvuxna händer. Neder på ryggen var äfven en fot utvuxen, 5 tum lång med 4 tår; den ene naglen liknade en klo. Modren har berättat, att då han gaf di åt den ena barnets munn, jolrade det med den andra.

1791.

Göteborgs stift. Ut i Kungelfs landsförsamling har en hustru den 11 maj frambragt tvenne dödfödde söner, som varit med magen sammanväxte från nedersta bröstpiggen till näffen en knapp tvärhands bredd.

Västerås stift. En stenhuggares hustru i Köping födde d. 6 april ett dödföddt gossebarn med 2 hufvuden och 2 halsar, men med alla öfriga kroppsdelar ordentliga.

1794.

Uppsala stift. I Vaksala har en hustru födt ett dödföddt missfoster med tvenne hufvud och biträdde vid förlossningen stadsphysicus i Uppsala.

Skara stift. På hemmanet Eketorp i Hasslösa socken och Säfvaréds församling föddes ett gossebarn, som var harmundt och hade ett hål i stället för näsa; dess ögonlock öppnade sig icke; på hvar hand voro sex fingrar och lika många tår på hvar fot. Detta barn lefde 8 dygn.

Västerås stift. I Malung föddes i maj ett gossebarn med näsa, som var sammanväxt med munnen, hade 6 fingrar och 6 tår på vardera handen och foten.

1795.

Karlstads stift. Nors kontrakt. En hustru i Nors pastorat, Grums socken och hemmanet Vestra Malsjö, har födt vid slutet af december ett sällsynt missfoster, som var ett gossebarn, hafvande på en kropp tvenne vanliga hufvuden och halsar. Medicine Doctoren Högberg, som det undersökte, fann likväl, att det hade tvenne ryggbaster, fast de ej utvärtes syntes, samt äfven tvenne hjertan och lungor. Födseln gick sent och var mycket svår; i början syntes det hafva lif, men dog under sjelfva födslen.

1796.

Linköpings stift. Den 25 aug. föddes i Hogstads församling ett flickebarn med venstra armen på axeln och med ett finger vid armens slut; den högra armen var till sin öfra del helt smal, men nedantill tjockare, utan led, utsträckt och rak, och tvenne fingrar voro vid armens ända. Inga tecken till händer voro vid någondera armen. Detta barn blef dött den 13 september.

1797.

Göteborgs och Bohus län. I Örgryte socken har en hustru födt ett lefvande gossebarn, som hade 6 fingrar och 6 tår, var mycket harmundt och blindt; dog några dagar efter dopet.

Likaledes är i Styrsö socken födt ett flickebarn, som har allenast en hand. Högra armen slutar vid handleden, småningom afsvitsad samt försedd med en liten nagel. Barnet är i öfrigt vackert och muntert.

Örebro län. Fellingsbro kontrakt. Den 6 mars föddes en flicka mycket vanskapad. Öfre läppen saknades nästan alldeles. Var mycket harmynt. I öppningen som var i den öfre läppen låg den stora platta näsan nedtryckt. Hade 6 finger på hvarje hand och lika många tår på fötterna. Fotbladen voro böjda uppföre benet.

1799.

Åbo län. Virmo prosteri. Den 29 maj framfödde bondehustrun Justina Michaelsdotter ifrån Hafveri i Pöytis församling 2 i lifvet sammanhängande döttrar, hvilka samma dag döpta dagen derefter blefvo döde.

1802—1820.

För dessa år äro uppgifter om sällsamma händelser ej infordrade.

1826.

Blekinge län. Skräddaren Anders Carlssons hustru i Tararp, Hoby socken, hade under hafvande tillstånd betraktat en genom sidorna nyss skjuten dufva. Den 18 dec. födde hon ett barn med öppna hål i bägge sidorna, hvarur blod strömmar, så ofta barnet skriker.

Den 30 dec. dog drängen Pehr Jönsson i Tofta, 39 år gammal. Då hans moder gick hafvande med honom, blef hon skrämmd af en med döden våldsamt kämpande häst. Sonens hela ansigte hade märkbar liknelse med en häst. Hans ögon voro i en ständig förvriden rörelse, så att man ofta endast såg det hvita i ögat. Han var stum och vansinnig, eller snarare utan förstånd, gick aldrig upprätt, utan i mycket lutande ställning; vid hvarje steg slängdes hans lemmar ömkeligen och alla hans rörelser syntes vara en beständig dödskamp.

1827.

Älfsborgs län. En bondhustru i Ertmarks socken har framfödt ett gossebarn med 6 fingrar på hvardera handen och 6 tår på hvardera foten. Märkvärdigt är, att detta är 3:dje barnet, som samma hustru framfödt med lika skapnad. Både fingrar och tår hade proportionerlig ställning. Alla 3 barnen äro döda.

1828.

Örebro län. I Vintrosa socken framfödde en hustru d. 28 mars ett dött tvillingpar, 2 flickor, fullgångna och ordentligt utbildade, men sammanväxta med en tjock köttsträng, emellan bröstet och magen.

1832.

Blekinge län. Vid början af året framföddes för tidigt af en torpare-hustru i Rödeby församling ett dödt foster med menskelig bildning och alla lemmar i naturligt skick, med undantag af födslodelar och könstecken, hvilka litet funnos som öppning för excrementerna. Fostret var fastväxt vid en köttklump, af en knutan hands storlek och i form af en tunna, ofvanpå hvilken fostret var placeradt. Det var icke möjligt att taga denna missbörd i ögonsigte utan att erindra sig en Bachus på tunnan, såvida man någonsin sett eller egt idé om en sådan.

1833.

Göteborg och Bohus län. Uti oktober månad har en torparehustru, Maja Svensdotter i Svarteborgs församling, födt 2 flickobarn af vanlig storlek, hvilka framantill voro sammanvuxna ifrån vid pass 2 tum nedan hakan till näflen. Det ena barnet hade redan 8 dagar före födslen dödt, det andra dog under förlossningen.

1836.

Värmlands län. Fryksände socken. N. Lekvattnet. Maria Nilsdotter, född utan armar och ben, dog ²⁷/₁₂ 1836, 5 år 10 mån. 19 dag. gammal.

1837.

Älfsborgs län. Såsom anmärkningsvärdt anföres från Mjöbecks pastorat och socken, att torparen Johannes Carlssons på Getåsen hustru Brita Håkansdotter den 23 juli framfödt ett i hög grad vanskapt barn. Det saknade högra benet från knät; venstra benet låg i vertikal ställning mot kroppen utåt venstra sidan; venstra höftbenet var uppdraget nära armen, endast skildt från den genom en äggformig köttmassa. Öppning för stolgång saknades. En större blodmassa, genom hvilken exkrementerna afsöndrades, utgjorde könsdelen, som i anseende till läget syntes utmärka manliga könet. Barnet undfick dop och lefde 6 dagar derefter.

1838.

Gottlands län. Den 1 april föddes i Lärbro församling ett oäkta gossebarn, hvars hufvud var i form af en oval klump med en stor utstående munn, platt näsa, ett djupt insjunket öga. Hufvudets bakdel var öppen. Venstra foten hade blott 3 tår, och vid dess häl var en utväxt i skapnad af en tredje fot med blott en spetsig tå. Den högra foten var något sned. Under högra axeln var en spene af en tums längd och en skrifpennas tjocklek. I öfrigt var barnets kropp välbildad och egde lif i 3 timmar. Undergick läkarebesigtning.

Kristianstads län. Med ett dödfödt barn i Farstorp har inträffat den naturmärkvärdighet, att dess hufvud var danadt i likhet med kronan å ett besynnerligt väggur, stående i grannskapet, der modren bodde, och i ena handen höll det en hammare eller tydlig liknelse till en sådan, ungefär af enahanda utsende med klockhammaren, som hölls i handen af en figur, hvilken hvarje timma visade sig och utmärkte klockslaget från det förut nämnda vägguret.

1843.

Älfsborgs län. I Murums socken af Hellstads pastorat föddes d. 8 jan. ett vanskapeligt gossebarn, som var mycket harmunt utan näsa och näsborrar; i form af en vanlig tand syntes i öfra käken en hvit köttsvulst. Det hade 6 finger på hvarje hand och 6 tår på hvarje fot. Barnet afled efter 2 dygns lefnad.

1844.

Blekinge län. Listers och Bräkne prosteri. Den 28 juni födde Båtsman Tillings hustru, 40 år gammal, ett gossebarn, som blef hemmadöpt och lefde 1 dygn. Barnets hufvud hade det utseendet, som om det varit afsågadt jemnt efter ögonbrynen, och hela den öfre delen saknades. Hjernan, som låg blottad och saknade den öfre rundningen, nådde knappt till benkanterna och liknade lefrad blod. För öfrigt var barnet välbildadt.

Örebro län. I Nora socken föddes den 19 mars ett flickebarn, på hvilket hufvudets benkalott saknades. Den hjerna, som fanns, framträngde till omkring 1 tum storlek genom hudbetäckningarna. Ingen pulsation förmärktes derstädes. Innan barnet dog, hade hjernan öfvergått till förruttnelse. Dog på 5:e dygnet.

I samma socken föddes den 3 maj ett gossebarn, som var på samma sätt missbildadt. Lefde 2 timmar.

1847.

Jönköpings län. Korporal Felins hustru i Villstads socken, Martha Månsdotter, har den 27 december framfödt trillingar, deraf 1 välskapadt barn lefde 5 timmar; de andra 2 dödfödde, missfoster, hopvuxne med magarne, för öfrigt fullbildade.

1848.

Örebro län. Ifrån Kräklinge uppgifves, att en piga, Maja Stina Nilsdotter på Sörby ägor, den 6 nov. framfödt ett dödfödt gossebarn, som till nedre kroppsdelarne nedanom nafveln var ett fullkomligt tvillingsfoster, på hvilket de motsvariga kroppsdelarne voro vända mot hvarandra, men kropparna ofvan nafveln voro hopväxta, ryggarne utåt vända, med fyra armar och händer. Fostret hade hufvud med fullkomligt ansigte vändt mot ena sidan.

1850.

Gäflborgs län. I Hedesunda framfödde i december en hustru ett barn af en ovanlig missbildning. Det hade nämligen 2 hufvuden, det ena i vanligt förhållande till den öfriga kroppen, samt det andra till venster om detta förre. Från venstra höften utgick ett tredje lår med sitt ben och sin fot, hvilken hade 7 tår. Barnet, hvars kön icke kunde urskiljas, var dödfödt, men hade kort före födseln haft lif.

1851.

Uppsala län. I Sandby by, Vesslands socken, framfödde skattebonden Lars E. Söderströms hustru Brita Maja Persdotter den 3 september tvenne dödfödda gossebarn, på det sätt sammanvuxne, att de hade gemensam mage och gemensamt bröst, men för öfrigt voro fullkomligt utbildade.

1857.

Hallands län. Ett barn i Drengsered är föddt med 6 fingrar på hvarje hand och 6 tår på hvarje fot. Det dog efter 4 dagars lefnad.

Ab). Andra ovanliga företeelser hos människor.

1749.

Västernorrlands län. I Lögdö bruk har en gosse och dagakarls son, som dödde den 22 mars 1749, haft björnåtbörder; dess moder har, när hon gick hafvande, sett en hemtam björn och häpnat.

1751.

Blekinge län. Tving. En båtsmansenka födt en son med utvuxen tand i munnen, som lefver ännu (1752).

Malmöhus län. Ut i Frosta härad och Skarhults socken är ett fliekbarn föddt med 4 tänder, 2 upp och 2 neder i munnen, frisk född, men strax efter döpelsen sjuknat, och lefde allenast 11 veckor, sedan hon först mist sina medfödda tänder.

Abo län. En hustru ifrån Orivesi prosteri, hvilken uti ett helt år gått med sitt foster och under tiden haft förgäfves barnavärkar, har omsider genom ringa medel, bestående uti ringblommors blad, litet venedigs tvål, ljusbrand och fängkål blifvit hulpen och framfödt ett dödt och redan något förruttnadt foster.

1752.

Östergötlands län. I Skeppsås socken födde en ryttarehustru tvillingar, en son och en dotter, den 6 maj, hvilka straxt derefter dödde, och den 26 december födde samma hustru 2 döttrar, som ock straxt blefve döde.

Kymmenegårds och Savolax län. En tiggare, som för 20 år af värk misst sin syn, har den åter vunnit, då han oförvarande stött sig mot en näfverflik, som träffat ögat och afskrapat hinnan derå.

1753.

Blekinge län. I Listers härad och Mörrums by en hustru varit hafvande med tvillingar, hvilken, sedan hon framfödt en dotter, genom döden afidit, och på 8:de dagen derefter kom andra barnet till födelsen, som genom jordgummans tillhjälp kom till världen.

Kristianstads län. Broby socken. En änka 61 år gammal, som sistå gången födt barn 1724, har emot förmodan blifvit uppdia af ett moderlöst barn 1752; haft tillräckligt di och fullkomligen uppammat barnet till den 28 december 1753. då barnet blef afvandt från hennes bröst.

Abo och Björneborgs län. Ut i Nådendal har en äkta hustru d. 15 december födt en son och den 18 derpå följande en dotter, och har hon efter den förstas framfödande icke kännit sveda eller af senare afvetat innån å 3:e dygnet.

1757.

Värmlands län. Ut i tabellen för Karlstads konsistorium införes, att en enka i Borgviks socken öfver 80 år gammal har fått nya tänder.

Österbottens län. En hustru i Gamlekarleby stad framfödt tvenne söner, 8 dagar emellan hvardera.

1758.

Östergötlands län. En hustru i Vallby, Vädersta socken och Göstrings härad, har födt sitt nionde dödföddt barn, hvilket likasom alla de förra haft lif intill födslostunden.

1759.

Jönköpings län. På Skara konsistorie tabell berättas, att en inhyseskarl i Åsarp socken, död af värk, 14 kvarter och 3 tum lång, var 29 år gammal och växte till dödsstunden.

1760.

Blekinge län. I Mellby har händt, att en hustru af 70 år har fått nya tänder i de för flera år tillbaka förlorades ställe.

1761.

Kopparbergs län. I Nås församling har den 26 december en enka vid namn Carin Jansdotter, 81 år gammal, blifvit begrafven, som på sitt 17:de år blifvit gift med sin för 14 år sedan aflidne man Per Larsson i Hofberget och sammanlevvat 50 år, men blifvit så välsignade, att hon kunde räkna af sig komne 14 barn, 100 barnsbarn och 29 barnbarnsbarn, tillsammans 143 själar.

1762.

Örebro län. En hustru dödde af barnsbörd, innan hon blef förlöst, bars derpå ut och upplades, men på andra dygnet befanns fostret vara framkommet, fastän dödt.

Kymmenegårds och Savolax län. Afidne prosten Helsingii son, Wolfgang Helsingius, en yngling af 12 års ålder, som ifrån barndomen varit döf och dumb, har genom salpetersjuderi-direktören Herr Abr. Argillanders synnerliga undervisning inom ett år lärt sig skrifva, läsa i bok, temmeligen tala och har till någorlunda insigt i geographien blifvit bragt, kunnande han af munnens rörelse förstå hvad honom blifver sagdt och tilltaldt, ehuru han ännu är döf och icke kunnat från döfheten botas, fastän dertill flere medel blifvit brukade.

1763.

Skaraborgs län. Pigan Sigrid Nilsdotter i Synnerby församling lefvat $4\frac{1}{4}$ år utan lekamlig föda.

En dräng dersammastädes, 29 år gammal, med afbruten rygg från barndomen, lärer barn att läsa svenska, har bästa smak för torrt ler och ville, om han finge, endast lefva deraf och af vatten. Ser blek ut. Bor i Kopparnäs.

I samma församling en inspektorshustru, benämnd Cajsa Pihlgren, har dylik begärelse till lera. Ser ock blek ut och har tunn helsa.

1782.

Åbo stift. I Muhos har en man af 86 års ålder, hvilken på sitt 83 år skall misst 2:ne oxeltänder, men fått nya i stället.

1786.

Åbo stift. I Pungalailio församling har reservsoldaten Svags hustru Maria Johansdotter d. 11 juli 1785 födt ett dödt men fullgånget piltebarn

och d. 6 febr. 1786 äfven ett piltebarn, hvilket senare lefver. Således har mellan dessa barnsbörder varit allenast 30 veckor.

1797.

Blekinge län. En lägrad piga i Sölfbitsborg efter 3 dygns utstånden födslosmärta, under hvilken hon af flera förståndiga jordegummor och äfven läkare åtnjöt bistånd, dödde oförlöst den 16 juli, men natten emellan den 18 och 19 ejusdem framkom en död dotter.

1799.

Värmlands län. Hustru Lisa Larsdotter i Kohlerud och Rudskoga socken, som den 25 jan. framfödde 2 lefvande gossebarn, födde den 3 derpå följande december återigen 3 barn, två söner och en dotter. Alla voro lefvande, men dödde, tillika med de förstnämnda inom första lefnadsdygnet. Modren återvann snart helsa och är fullkomligen rask.

1802—1820.

För dessa år äro uppgifter om sällsamma händelser ej infortrade.

1823.

Kalmar län. En hustru uti Misterhult socken framfödt tvillingar, af hvilka den ena, en flicka, framföddes den 17 maj och den andra, också en flicka, den 20 derpå följande, hvilka båda ännu (1824) lefva.

1828.

Kronobergs län. I Virestads församling finnes en flicka af 20 års ålder, som från barndomen varit och ännu är lithofag; stor till växten, stundom sjuklig.

1829.

Kopparbergs län. Från Åls församling anmärkes, att en hustru i Tellbergs by födde den 15 nov. en son och 3 dagar derefter eller den 18 en dotter; att modren skall hafva varit mycket sjuk, men är nu (1830) tillika med de ännu lefvande barnen åter frisk.

1836.

Värmlands län. Sunne socken, Ö. Ingersby. Marit Larsdotter, f. 1800, blef efter mångårigt barnlöst äktenskap enka $^{10}/_3$ 1834, gifte sig $^{25}/_3$ 1835 med Nils Andersson ib:m, fick $^{26}/_3$ 1835 tvillingar, $^{4}/_1$ 1836 trillingar, $^{13}/_{11}$ 1836 tvillingar, således inom 20 månader 7 barn; alla barnen dogo inom kort.

Örebro län. Såsom något sällsynt må här anmärkas, att en piga Anna Stina Hedström i Vängsby och Lindesbergs församling, 25 år gammal, påfanns liggande död på en mörk vind af ett boningshus; hade varit saknad och eftersökt i 13 dygn. Anstalt gjordes för hennes begrafning, men då hon skulle läggas i likkistan, begynte hon nästan omärkligt röra på ett finger, då pastorsadjunkten Reutermark efterskickades, hvilken genom tjenliga medels användande återkallade henne till lifvet. I början af 1835 födde hon ett barn, som snart dog. Hon har en längre tid varit plågad af hysteri och qvaf under bröstet. Är liten och svag till växten, derjemte inskränkt till sitt förstånd. Händelsen tilldrog sig i juli månad 1836.

1844.

Uppsala län. Bruksarbetaren vid Österby bruk i Film Matts Ström dog vid 93 års ålder. Han hade lefvat tillsammans med sin efterlevande änka i ett 67-årigt äktenskap och med henne haft nio barn, af hvilka 5 ännu (1845) lefva. Hans barnbarn voro 38, bland hvilka 28 ännu lefva, och hans barnbarnsbarn 17, alla lefvande utom 1.

Ac). Smittkoppypmpning.

1756.

Österbottens län. Som på omstående sida finnes anmärkt, det koppor och mäsling mycken ungdom i länet hädanryckt, så tillkännagifves deremot, att trenne mina barn om tre till sju år genom koppypmpning samt Provincial-medici Hasts åtgärd lyckeligen äro curerade och finnes vid helsan, hvilket på trenne barn i Vasa äfven lyckeligen försökts, hvaraf slutas kan, huru nödigt det är, att vid en sådan tid Koppypmpningen bör befordras. Österbottens Landskontor Korsholm den 29 juni 1757.

G. A. Piper.

1766.

Gäflleborgs län. Uti Årsunda socken har koppypmpning blifvit anställd uti september månad uppå barn ifrån 1½ till 10 års ålder, som utan något barns minsta lyte eller lifsspillan lyckeligen aflupit, förrättad af Doctor Erik Nordblad.

1779.

Göteborgs stift. Af det kopporna i år så hårdt härjat bland barnen, läto många af allmogen ympa på sina barn, der de hade så tillfälle.

1793.

Härnösands stift. Koppor hafva blifvit ympade uti Qvickjocks prestgård, längst uppe uti Lappmarken, som spridde sig allenast till ena granngården, och voro mycket lindrige, hvilket anmärkes, så vida en sådan operation der inom socknen icke förut någonsin skett.

Åbo stift. Den i läkarens händer så ofta misslyckade koppypmpningen har i denna Gamla Carleby socken och stad med god framgång blifvit förrättad af non medicis. Klockare och mödrar hafva äfven ympat, utan några svåra påföljder, och stiger antalet på de i denna socken och stad lyckeligen i år ympade öfver 600 barn.

1800.

Västernorrlands län. Igenom den kraftigaste uppmuntringar ifrån läraren äro i Ljustorps socken af Ljustorps pastorat i år ympade koppor på 111 barn, af hvilka ingen är blifven död eller skadad. Herr Provincial-medici Doctoris Noræi härvid visade möda, omsorg och besvär kan alldrig nog berömmas. Också äger han härigenom det förtroende af allmogen, som satt

läkarevetenskapen i ett oväntadt förtroende. Mätte hans likar mångstädes träffas, och koppymningen skall befrämja sig sjelf, utan alla ytterligare premier.

Ad). Småländska predikosjukan.

1842.

Jönköpings län. Västra härads prosteri. I slutet af 1841 yppade sig i Hjelmseryd en besynnerlig sjukdom, som i början af 1842 utbredde sig vidare. Den benämndes af läkare Chorea S:ti Viti, af andra dragsjuka, predikosjuka m. m. Symtomerna voro våldsamma krampräckningar och ett oemotståndligt begär att tala och sjunga. Den spridde sig rundt omkring hela häradet, med undantag af Fröderyds pastorat, och gick derpå öfver till andra härad och län. Lärde och olärde hafva disputerat de causa morbi. Än ansågs den härleda sig från yrsad och osund föda, än från exalterade predikanter, än från en god eller ond andeverldens inverkan. Den torde än ej vara tillräckligt utredd.

Västbo prosteri. Högst besynnerlig sjukdom, förr okänd, har i flere pastorat yppats, bestående af kramp eller skakningar i förening med oemotståndlig drift att tala i andliga ämnen eller predika, måhända medvetslöst. Till dessa sjuklingars predikningar samlade sig flere hundra åhörare, i förmodan att talet var af den H. Andes ingivelse. Sjukdomen ansågs smittsam.

Östbo prosteri. Vernamo pastorat. Den krampaktiga nerfsjukdom, som i början visade sig med oro och nedslagenhet, derefter öfvergick till ryckningar och krampdrag samt slutligen hos några yttrade sig i predikande och propheterande, kom omsider till Våxtorps socken af Vernamo pastorat, hvarest flere unga personer hade ryckningar i lemmarne och krampanfall, men blott hos tvänne unga syskon öfvergick denna epidemi till s. k. predikosjuka. Då dessa bägge infördes till lasarettet, återfingo de snart helsan, och genom hemma nyttjade läkemedel botades de öfriga sjuka, så att den sällsynta sjukdomen omsider här alldeles upphörde, sedan den här och annorstädes gjort mycket uppsende och buller. Att de predikosjuka mycket talade och propheterade i fåvitsko samt utbredde många vådliga läror och villosatser kan lika litet bestridas, som det kan nekas, att deras ofta convulsiviska utfall mot dryckenskapslasten förskräckte mången drinkare och gaf stöd åt nykterheten.

Östbo prosteri. Uti Rydaholms pastorats tabell finnas följande reflexioner: Den ihärdigt regnaktiga väderleken år 1841 vållade, att säden betydligt nedslagen endast uppnåde en ofullkomlig mognad, under det den låg nedböjd på vår i allmänhet mineralhaltiga och af hepatiska källädror genomkorsade jordmån. Möjligtvis uppkom härigenom i helsotillståndet ett magnetiskt förhållande, ur hvilket sedermera, hos särskilda individer, en s. k. predikosjuka eller med krampartade åkommor förenad Theomani sig utvecklade. Sjukdomen har befunnits sympathiskt smittosam och har således, oaktadt spanmålens nuvarande vida bättre beskaffenhet, ändock icke afstannat. Härstädes uppkom den i början af 1842 och fortgår under olika former eller kanhända rättare stadier, af hvilka nedslagenhet och ängslan är det första, krampsymptomer det andra och periodiskt talande i religiösa ämnen det tredje.

Östbo prosteri. Tofteryds pastorat. En förut troligen sällspord sjukdom har varit gängse. Den började i Hjelmseryd i slutet af år 1841 och fort-

plantades vida omkring och bestod uti ofrivilliga ryckningar i kroppen, åtföljda af talträngdhet och lust att predika. Patienterna påstodo, att de voro icke sjuka eller illamående, men deras sjukliga och förvirrade utseende vederlade dem. Sjukdomen angrep i synnerhet ungdom och nerfretliga personer. De enfaldige trodde, att patienterna voro omedelbart inspererade af Guds Andä och därför samlade sig i stor mängd omkring de sjuka, för att se och höra dem. Skäligen befarades, att svärmeri med dess olyckliga följder skulle häraf uppkomma. Genom presterskapets föreställningar, läkemedels användande och polisens kraftige åtgärder afstodnade lyckligtvis med Guds Nåd sjukdomen så småningom.

Östbo prosteri. Uti Fryeleds och Hagshults församlingar har den bekanta såsom epidemisk ansedda nerf- och krampsjukdomen med talträngdhet i religiösa saker äfven der visat sig på några ställen.

Redvägs prosteri. I Bottnaryds församling inkom i april från Rogberga i Småland den s. k. Småländska predikosjukan, åtföljd af häftiga, krampaktiga skakningar och ryckningar. Den fortfor under sommaren och en del af hösten, men har nu upphört.

Kronobergs län. Allbo prosteri. I början af året grasserade dragsjukan, en följd af dåliga säden. Troligen af samma orsak uppkom den s. k. predikosjukan i öfre delen af häradet.

Sunnerbo prosteri. Bland epidemier nämnas dragsjukan.

Älfsborgs län. Ås prosteri. Såsom epidemi har under sistlidne sommar och höst (1842) den s. k. predikosjukan varit gångbar i större delen af kontraktet, förnämligast i Borås, Rångedala och Hellstads pastorater.

Redvägs prosteri. I Böne församling yppades i juni månad den s. k. Småländska predikosjukan och fortfar ännu (1843) på några ställen. Under tiden hafva emellan 60 och 70 personer, mest barn och ungdom, varit angripne af de nervösa skakningar, som utgöra sjukdomens första symptom, men »predikandet» eller »ropandet», som tillhör ett högre stadium af densamma, har endast yppats hos omkring 10 personer hittills. En religiös exaltation åtföljer fenomenet, men utgör ingalunda dess grund, hvadan det framkallat mycken stillhet och försakelse samt flitigt bruk af Guds ord. Inga oordningar eller bekymmer hafva häraf förorsakats, om icke för patienternas framtida helsa. — I Åsarp gjorde samma sjukdom ett kort besök under skördetiden. Det i Pontins läkarebok föreskrifna botemedlet mot krampdans (Chorea Sancti Viti) nyttjades och verkade ofelbart. Af sjukdomen förete sig inga svårare följder. — I Timmelhed synes sjukdomen hafva mera är annorstädes antagit karaktären af våldsam fanatism, förmodligen emedan han der bekämpades genom yttre tvångsmedel. Der den mötte föga motstånd, aftynade den snart af sig sjelf.

Vartofta prosteri. Den s. k. predikosjukan har äfven här visat sig hos flere personer.

Skaraborgs län. Billings prosteri. I alla församlingar hafva förekommit flere uppträden af den s. k. roparesjukan. Denna har visat sig i många förhållanden, der man måste medgifva, att fenomenen tillhört det tryckande naturtvånget uti en hos individerna verklig gemensam själs- och kroppssjukdom; i andra förhållanden åter, der de tydligen varit en viss härmningsifver och tillkonstlade bemödanden, grundade än i begäret att vinna uppmärksamhet och göra uppseende, än i föreställningen att deruti kunde finnas antingen åttorftigheten* en födkrok eller ock en lönande väg ått den sökande vinningslystnaden i dess förening med förnedrande sjelfsvåld i sinnliga njutningar.

Domprosteriet. Predikosjukan, som angripit omkring 20 personer i Hårunda, kan anses som en epedimi.

Vartofta prosteri. Den s. k. predikosjukan har inom prosteriet, likasom i den öfriga delen af Södra Sverige, varit gängse med de symptom, som från flera orter i tidningarna blifvit relaterade.

1843.

Skaraborgs län. Billings prosteri. Från Häggum nämnes den framgångna predikosjukan.

Kinna prosteri. Predikosjukan, härstammande från Smålands fantaster (kanske äfven bland prester), inkom hit vid årets början och spridde sig som en andelig cholera bland sådane, som befunno sig utan både andlig och lekamlig föda. En uppjagad imagination förorsakade häftiga spasmer hos de till kropp och själ klena. Alla inom kontraktet uppträdande väl bekante ropare, några tjog till antalet, voro med kanske ett och annat undantag bedragare, som genom företaget funno sig lättast och bäst både klädde och födde. Det vidunderliga slutade efter omkring 4 månader.

Ae). Vidskepelse och spökerier.

1749.

Västernorrlands län. Bjärträ socken. I bonden Johan Ersons gård i Alfta by har från Andersmessotiden 1748 till medium april 1749 varit mycket oroligt och ofredigt, i det att dess boskap oftast blifvit löste och körde utur fähuset, så att gårdsfolket med stor möda kunnat få dem utur snön; derjemte blefvo inne uti fähuset framfötterna på boskapen satte in uti balsheljen eller hanken, hvarmed boskapen varit bunden, hvilken varit så trång, att den måst afskäras, innan fötterna kunnat lossas. Fodret är blifvit kastadt ifrån den ena kon till den andra, äfven utur ladorna på sjelfva marken. Hästen blifvit tagen ur stallet och bortkörd; gårdsfolket måst ständigt bära sina nycklar hos sig, eljest blefvo dörrar och kistor uppläste. Fastän detta icke skett nattetid, utan hvar dag hela vintern, har man dock ej sett någon, eller hvem det gjort. Bonden Johan Ersson upphängde sig omsider af svärmodighet i ett qvarnhus.

1751.

Malmöhus län. Uti Harjagers härad och Keflinge socken har en smedeson, ungefär 25 år gammal, vid solens nedergång på palmsöndag lagt en sedel vid vapenhusdörren, skrifven med dess eget blod af vänstra handens främsta finger af detta innehåll: »Jag tillskrifver thetta fann med mitt eget blod, om tu kan hielpa mig till penningar, så lofvar jag tig igjen min Anda och Själ, när jag dör, om tu kan hielpa mig till penningar, så länge jag lefver.» För detta sitt brott blef bemälte smedeson, efter laga hållen undersökning, dömd ifrån lifvet, men domen af Höglofl. Kongl. Hofrätten limiterad, att han skulle afstraffas med 20 par spö, stå en söndag uppenbar kyrkoplikt, skriftas och aflösas och sedan förvisas orten.

Savolax och Kymmenegårds län. I Käsälaks sockens kyrkoherdetabellbok är följande berättelse införd. Bondens ifrån Varmoniemi by Carl Hendrichssons Pelikains flickebarn Anna vid namn om 11 år har förl. sommar blifvit bortstulen af onda andar, som hållas före, kl. 10 på dagen, hvilka visat sig i manskapnad, 2 till antalet i blå kläder, den ena stöflad och sporad, den andre allenast stöflad, bägge med bart hufvud, håren röda och styfva som svinborst; de hafva uppenbarat sig för flickan således: först har hon hört ett dån i löfskogen invid åkern, då hon varit på tåget; straxt derpå har såsom ett tække blifvit kastadt på hennes hufvud, hvarpå hon desse karlar blifvit varse, hvilka sedan tagit henne i sin famn och uppfarit i en stor björk icke långt ifrån gården. När hon nu såg sin hemvist, begynte hon jämmerligen att gråta, då den ena brutit qvistar af trädet, att derigenom fördölja hemvisten i hennes ögon. Derifrån hafva de farit med henne öfver vattnet, bärandes i famnen till en annan gård å Sarfvisalo holmen, och inställt sig hos skördefolket på åkern, dock osynligen; flickan, som igenkännt både folket och stället, skulle då efter landsens sed helsa på dem med detta vanliga ordet: Jumal Auxi, men fått allenast afstympad säga Jumal, som skördefolket hört, och efter de ingen sågo, stannade de i häpenhet. Der berättar flickan gårdsfolket samma tid kokat gröt, hvilket de ej eller neka kunde; desse karlar hafva yttrat sig för flickan att de voro hungriga och stälte sig intill grytan, der gröten kokades, och kastade elden bort derunder, i förväntan att kokerskan skulle svärja, då maten varit deras, men som sådant icke skett, hafva de farit till en holme en fjerdedels mil derifrån, då den som äldre synta vara befallt den yngre att straxt skaffa mat: Expedition gick äfven snart för sig, bärandes fram uti ett fat likt stelnad fisksoppa, hvaraf de nödgat flickan att äta, men hon skall förklarat sig det intet göra, om de ock henne dräpa skulle, då de i största hast uppslukat maten; sedan hafva de farit sammaledes öfver vattnet till tredje gården, Hyfvämäki kallad, hvaräst de vid gården sig liten tid uppehållit; därifrån åter straxt till Ahasesniemi af Kides församling öfver skog och moras, när de ändtligen henne dit bragt, som är half fjerdedels mil ifrån hennes hemvist, hafva de öfvertalt henne att följa till deras hemvist med löften och tillsägelser att der vara mycken ungdom och följakteligen mycket nöjsamt för henne att vistas. Hvarpå hon skall svarat alldeles kort nej, och begärt föras hem. Ytterst hafva de sagt till hvarannan, vi hafva intet af detta barnet, låt oss föra henne hem, ty här göres mycket Vipu vapu, eljest hafva de immerfort sig emellan talt på ett främmandt språk, hvaraf flickan intet mera påminner sig än detta enda: Vemaa, hvilket de alltid brukat, omsider hafva de fört henne nattetiden hem på samma tåg, hvarifrån de henne tagit; hvarpå hon vid synandet om morgonen befunnits full med blåa fläckar på hela kroppen, och mycket utmattad. Sedermera var hon i stor frestelse en tid bortåt, hvarpå hon blef bragter till mig (kyrkoherden), men nu, Gudilof! frestelsen öfvervunnit.

1753.

Skaraborgs län. En bonde i Tovarp och Göteve socken brukat utlägga en såkallad biurtand till vidskeppeligt sjukdomars botande, hvarför han blifvit vid tingsrätten dömd till 10 daler silfvermynts böter, tanden att söndersläs och uppbrännas, hvilken dom Kungl. Hofrättens vidare ompröfvande är understäld.

Kopparbergs län. På prostetabellerna från Norrbärke är följande antecknad. En dräng om 18 år är vid häradstinget anklagad och öfvertygad

att hafva skrifvit Satan en handskrift med sitt eget blod, det han tappat af ett finger, som dock blef honom till vidare afgifvande förhindradt.

1755.

Göteborgs och Bohus län. En hustru i Krokstads pastorat, Hede socken och gården Sällunda, vid namn Dorde Olsdotter, har vid Herrans Heliga Nattvards begående i kyrkan hemligen tagit oblatet utur munnen och gömt det i ett kläde, i tanka att dermed bota ett sjukt barn. Presten, som förrättade gudstjensten, har märkt sådant och fått oblatet strax ifrån henne. Qvinnan är därför blifvit lagförd och af Kongl. Hofrätten blifvit dömd till 50 daler silf:mts böter samt uppenbar kyrkoplikt.

1759.

Västmanlands län. Ifrån Ramsberg berättas, att torparens vid Vestra Kiöstsjön i Vestra Finnmarken Jacob Jacobssons son, Jacob af 22 års ålder, denna besynnerliga händelse skall vara vederfaren. Den 16 september, då han öfver ofvannämnda sjö ifrån Lönmora, hvarest han i sina föräldrars ärende varit, återkommit och på stranden uppdragit ekstocken, tyckte han sig se framman för sig en bred vagsväg, den han ett litet stycke följde, och kom straxt fram till en stor röd herregård; fann sig ock straxt inne i ett stort rum, der han satte sig på en bänk vid dörren och såg en liten tjock gubbe med röd mössa på hufvudet sitta vid bordsändan samt en myckenhet smått folk löpande af och an, till alla delar liknande andra menniskor, dock af mindre växt, undantagandes en grann jungfru, som varit något längre, hvilken budit honom både mat och dricka, men han velat intet något smaka. De öfriga skola hafva frågat honom, om han velat blifva kvar hos dem, då drängen skall hafva sagt: Gud hjelpe mig väl hem till min far och mor igen! Hvarpå gubben med röda mössan skall hafva sagt: Haf den der på dörren, han svär så illa, och har han i samma ögonblick befunnit sig på förra rummet igen vid sjöstranden, då han straxt gått hem, sina föräldrar till stor glädje, som sorgfälligt letat efter honom. Och ehuru han varit borta i fyra dagar, utan att han förtärt hvarken mat eller dricka, hade han dock ingen lust dertill; han tyckte ock, att han allenast en liten stund varit borta, och kände sig följande dagen efter sin hemkomst något orolig både till kropp och sinne; hvilken berättelse man i sitt värde lemnar.

1762.

Göteborgs och Bohus län. På Hisingen i Thorslanda pastorat har en dräng, Jan Wik vid namn, född d. 12 febr. 1739, med sitt eget blod, taget bak utur hälen på foten, förskrifvit sig till Satan, på det han skulle bli stark och få väl penningar, hvaröfver han förlidet år fått mycken ängslan och varit likasom besatt, men genom Guds nåd och kyrkoherdens trogna arbete kommit till rätta igen.

1766.

Jönköpings län. En flottholmes uppstigande till vattenytan bebådar stora landsplågor (se bil. Dc, 1766).

1772.

Östergötlands län. Vid uppsättandet 1764 af Vreta klosterns kyrkotorn bultade och spånade det om nätterna (se bil. Eb, 1772.)

Ba). Missfoster af djur.

1751.

Skaraborgs län. Ut i februari hafver ett får i Hvalstads församling framfödt ett lam, som hade hufvud, öron, länd och svans som en hund, men ben och fötter som ett annat lam, hvilket vardt straxt dödt.

Kopparbergs län. Den 3 januari kastades uti Hedermera en kalf, hvars nedre del skall liknat en hare utan svans; den öfre delen af hufvudet halfparten lik en ko, den andra halfparten lik ett människohufvud. Afritning och teckning af detta monstern skall straxt blifvit öfverskickadt till Upsala.

1752.

Jönköpings län. På qvickt har utan naturens ordentliga skickelse den omständigheten visat sig på Visingsö och Vista härad, att en sugga på torpet Busarp derstädes ibland andra grisar födt en, som var innesvept i secundis, hvars framben aldeles liknade späda barns armar och dess framfötter till alla delar lika små barns händer. Sedan samma missfödsel i jorden legat nedergrafen mer än 6 dygn, lät kyrkoherden Unge grafva det upp och befanns det som anoteradt är.

Gottlands län. Ut i juli månad utkläcktes i Valls prestegård en hönsunge, som hade 4 fötter och 2 näf, hvilka suto på kors om hvarandra. Lefde allenast några timmar.

Åbo och Björneborgs län. I Messuby socken skall en ko kalfvat en kalf med 2:ne hufvuden.

Vid Kuru kapell i Ruovesi socken skall finnas en katt med fyra öronblad.

1756.

Nylands och Tavastehus län. I Vilasari socken har en kalf blifvit buren, som haft liksom ett räftryne, i bröstet en kvartersslång påse, som en hård blåsa, helt krokiga framfötter, men den öfriga kroppen som på en kalf, dock utan åtskillnad, om den varit ox- eller kokalf.

Savolax och Kymmenegårds län. I Christina socken har vid slutet af mars månad ett missfödsel af ett får blifvit framfödt, som varit i ansigtet likt ett barn med panna, ögnebogn och tillslutna ögon som på en människa. Öronen, som varit midt i pannan, lika ett stort fårs öron. Munnen som på en människa, undantagandes öfre läppen, hvilken varit i kors som på en hare. Tungan, nacken och bröstet samt magen som på en människa. Framfötterna ifrån axlarna som händerna på en människa. Klöfvarne lika hofvarne på en fåla. Bakdelen och bakfötterna som på ett svin. Haft en platt ull eller hår på axlarne, men i öfrigt varit bart som en människa. Efter detta missfödsel har samma får framfödt ett annat ordentligt lam.

I Ilomants socken har ett får födt ett lam med dubbel kropp, i ryggen tillhopaväxt, nämligen 2 hufvuden, 8 fötter med mera.

1757.

Kopparbergs län. En hare funnits död i skogen med tvänne hufvuden.

Gäflborgs län. I Söderhamn är uti en sädesbod fångad en råtta, som hade 2:ne fullkomliga hufvuden med korta halsar samt derefter proportionerad kropp, 2:ne stadiga bakben, men ingen mer liknelse till framben, än att i hullet, där de borde sitta, kändes små kuglar som ärter.

Savolax och Kymmenegårds län. I Kupio socken har ett sto kastat en fåle, på hvilken hufvudet ifrån hjessan, der det sutit tillhopa, varit dubbelt, med 4 ögon och 2 nosar, men gått tillsammans vid halsen, som jemte bröstet och manken varit en kropp med 2 framfötter, hvarifrån den öfriga kroppen skilt sig alldeles i 2 delar, med sina 4 bakfötter.

1758.

Västernorrlands län. I Fors' älfven fångades förliden sommaren en lax, som hade uti sig både rom och mjölke, men annars på intet sätt åtskild ifrån andra laxar.

1759.

Kristianstads län. Lökaröd, Degeberga socken. Hos bonden Jöns Måns-son blifvit född en svart qvigekalf, med bägge öronen afskurne och rist i hvardera stubben, alldeles som människohänder hade märkt honom, varandes här uti skurorne utväxte lika som på kroppen. Samma bonde har tillförene alldrig brukat märka sina kreatur.

1761.

Älfsborgs län. I Kinds härad har en ko burit en lefvande kalf med tvenne hufvuden, men till de öfriga lemmarne allenast en kropp.

Värmlands län. Uti Gräsmarks socken och Fryksdals härad tilldrog sig den 17 mars detta besynnerliga, att ifrån en ko, som ej förmådde själf frambära, skars 2:ne vanskapta qvigkalfvar med tillsammans vuxna bringor, ryggar och bukar, men voro fram och baktill ögonskenligen som andra kreatur, med hvardera sin hals, hufvud och ben; hade jämväl lif uti sig en stund.

1762.

Jämtlands län. I Åre socken blef födt ett missfoster af ett getkreatur, hvilket till främre delen liknade en menniska till midjan, utan hår på rygg, bröst och ansigte, som dock med en framväxt mun liknade sitt släkte och främst på armarna hade getklöfvar, men till nedre delen liknade det alldeles ett getfoster, dock med förvända fötter.

1763.

Kopparbergs län. Hedemora prosteri. Ett lamm blifvit kastadt med harhufvud samt harfötter och klor, som ej länge lefvat.

1766.

Malmöhus län. Uti Sjö krokshuset i Lyngby socken föddes vid sommartiden en kalf af underlig skapnad, hade omkring sin hals såsom en fruntimmers halsfräs, och på hufvudet en ovanlig växt af kött.

1767.

Kalmar län. I Weckleby by och socken på Öland hafva fyra st. lamm haft fyra särskilda och fullkomliga ögon hvardera; under tillväxten vissnade de tvenne understa, men gluggarna voro synbara.

Västmanlands län. Ett svinkreatur i Skerike socken framfödt 2:ne fullgångne grisar sammanväxte med hals och bröst emot hvarandra till näfveln, hvarifrån bakdelarne voro alldeles skilda åt med hvar sina 2 ben och dess 4 framben stodo 2 och 2 emot hvarandra öfver den andras rygg. Bägge kropparne deltog i en hals och ett hufvud, som stod i rätt ställning för den ena kroppen, derå voro 4 öron, 2 och 2 framför hvarandra.

Kopparbergs län. Hedemora. Har en bonde funnit i skogen en död tjädersunge, med två hufvuden, utan stjert vid den tiden han hade bort vara fullnådd.

1773.

Hallands län. I Stafsinge socken är ett lamm dödfödt, med ett hufvud och 2:ne kroppar, i halsen sammanvuxna.

1776.

Borgå stift. Uti Ithis socken i Tavastland är ett lamm födt med 2:ne hufvud och 6 fötter.

1782.

Växjö stift. »År 1782 d. 5 april tilldrog sig uti gården Åleberg och denna Skirö församling, att kalfningstiden för en ung ko, första gång dräktig, ordentligen var förband; och sedan alla möjliga försök till fostrets framhjelpande och kons räddning voro förgäfvade, slagtades kon och kalfostret befants med sådan skapnad och utseende, som bifogade figurer*) utvisa. Hufvan var en vattenstinn blåsa utan hår och hon föll vid vattnets borttrinnande. Egaren sorgsam öfver sin förlust och hemsk öfver den sällsamma händelsen tillät så många som ville detta vanskapade foster åskåda och afrita, till dess efter tu dygns förlopp löshundar och svin inbröto sig i rummet, derest det förvarades, och det förtärde. Bemälda ko hade sommaren förut gått i bet, der allfarig väg är för resande och flere slags figurer, hvilket anmärktes, om någon fysisk orsak deraf ledas kan. Imellertid förmodar att denna berättelse mig till men icke uttyds, då jag påsyftar hvad Kungl. Maj:t uti kyrkolagen af år 1686, cap. XXIV, § VIII, n. 7, och årliga tabellverket aller nådigst befaller. Skirö den 17 februari år 1783.

Johannes Norlin

P. et P. in Skiroe et Nye.»

1783.

Västerås stift. I juni månad frambar en ko i Svärdsjö socken en död kalf af besynnerlig skapnad. Hufvudet liknade dels mops- dels mennisko-hufvud, dock mera det senare. Öfverallt var missfostret med hår betäckt, men minst i ansigtet. Då det öppnades, funnos dess inelfvor utan ordning och aldra minst såsom hos boskap.

1787.

Visby stift. Ett lam föddes 1786, som af fåra-schäferen befanns vara neutrius generis. Urinen hade sitt aflopp per anum. Det slagtades 1787 och var fett och friskt.

1788.

Göteborgs stift. Ifrån Laholm berättas som märkvärdigt i djurriket, att der föddes en kalf, som hörde till bägge könen. Han lefde 4 dygn.

*) Figurerna, tvenne väl gjorda pennteckningar, visa en kalf med människolikt hufvud, hvarå sitter en mössa (den omnämnda blåsan).

1793.

Härnösands stift. Ifrån Sidensjö pastorat är uppgifvet, att derstädes blifvit framföddt ett lam med 2:ne hufvuden. De öfriga kroppsdelarnes beskaffenhet skall dock gifvit anledning till den förmodan, att naturen här ämnat frambringa 2 lam, som sammanvuxit till detta enda missfoster.

1795.

Härnösands stift. Västernorrlands län. Vid Lagfors bruk i Ljustorp tillkommen en kalf, liknande en menniska, till panna, näsa, munn och öron, men fötterna lika svinens. I öfrigt ovanligt kort och tjock.

Vid Fränsta i Torp en gris, som hade menniskoansigte, men var eljest lik sitt slägte.

1802—1820.

För dessa år äro uppgifter om sällsamma händelser ej infortrade.

1821.

Hallands län. Fjäre och Viske prosteri. Bland märkvärdiga alster i djurriket må anföras en kalf, som blifvit född hos backhusmannen Anders Thomasson på Ölmanäs i Ölmevalla socken, med tvänne från hvarandra skilda balsar och hufvuden, fyra d:o framfötter, tvänne ryggar sammanhängande och med ett skinn öfverdragne, men 2 bakfötter och 2 svansar; utmärkande en af hvarje sexus. Kalfven lefde tills hufvudena voro framdragna, då han dog af den våldsamma medfarten, och kon några timmar derefter.

Bb). Andra ovanliga företeelser hos djur och förekomst af ovanligare djur (utom insekter).

1753.

Östergötlands län. Uti Norra Vi socken har en get 4 år efter hvart annat födt 3 bockkiddar, men i år 2 bock- och 1 get-kidde.

Uti samma socken en fåra födt sex baggelam på en gång, af hvilka 2 voro döde, 2 straxt efter dödde, det 5:e likaledes några veckor derefter, men det 6:e lefde till hösten, då det efter utskäring blef dödt.

1755.

Gottlands län. På Fårö födde en katta, som lupit med en liten hund, en lefvande grå kattunge och 2 fläckiga dödfödda hvalpar.

1756.

Österbottens län. I hela Lappmarken hafva bäfrar blifvit nästau efter vanligheten fångade.

1757.

Jönköpings län. 3:dje Adventssöndagen har en major i Skärstad, vid namn Leijssowitz, tillika med sin fru sett en myckenhet ovanlig fogel, vid pass kl. 11 och 12. Först visade sig en i trädgården, utanför dess väningsfönster,

stor som en talgoxe, hvit med svart stjärt, vingar, näf och ben; de hvita fjädrar stodo alla emot hufvudet och fogeln var af en besynnerlig qvickhet och kunde icke ett ögonblick sitta stilla på ett ställe. Kort sedan man blifvit denna fogel varse, syntes en myckenhet af samma slags foglar, som alla träd i trädgården öfvertäckte, men efter $1\frac{1}{2}$ timmars tid alla försvunno. Herr Majoren, som besökt många orter i Europa och suttit fången i Siberien, säger sig aldrig någonstädes sådana foglar sett.

1758.

Kalmar län. En ko i Högsby socken och Mjösebo by har kalfvat fem kalvar på en natt, men alla döda.

1759.

Göteborgs och Bohus län. St. Andreæ-dag d. 30 nov. äro 2 stora lefvande hvalfiskar sedde utanför Hisingen.

1762.

Gottlands län. Uti Hörsne socken har en tacka födt tillika sju lam, af hvilka 2 haft lif, men de öfriga varit dödfödda.

Göteborgs och Bohus län. Tre hafsormar till 12 à 15 alnars längd skola blifvit synte utanför Hisingen.

Åtskillige stora svärdfiskar med 2 à $2\frac{1}{4}$ alnars långa svärd äro fångade på Uddevalla fjorden om sommaren.

1763.

Göteborgs och Bohus län. En hel hop hvalfiskar hafva jämte sillen synts i skären. Ibland dessa har en ungefärligen 60 à 70 fot lång visat sig utanför Elfsborgs fästning, der han i 14 dagars tid gått fram och tillbaka under ett häftigt vattnets sprutande till hela 20 à 30 alnars höjd.

1764.

Blekinge län. Hos kyrkoherden i Nätraby har sig tilldragit, att i en ko, som bemålte kyrkoherde sig tillhandlat och var i kalf, har kalven en månad förr än framföddes, bölät så högt, att alla de, som voro närvarande, kunde det granneligen höra, dock emot sjelfva födslen bölade han intet, så efter som förr, och äro än både kalf och ko i lif. Vid efterfrågan af den han köpte kon, om så varit tillförene, svarades ja.

1765.

Östergötlands län. Prosten Tiburtius i Vreta kloster har igenom anställda försök funnit ögonskenliga bevis till fiskeplanterings nytta i smärre sjöar, ity han lär 1760 flyttat 14 st. braxnar in januario från sjön Emden in i Gryttorpa hemsjö, hvilken sjö derpå blifvit från notdrägt fredad intill 1765 om sommaren, då i 2:ne notvarp 2 à 300 braxnar fångades. Samma tid skola ock rudor och mört, som förr der ej funnits, blifvit i omrörde sjö planterade, hvilka nu här finnas i ymnighet. De ditsläppta fiskar hafva växt otroligen stora; de i sjön alstrade äro allt mindre och mindre efter åldern.

1767.

Österbottens län. Bäfver och annat fänge i Lappmarken fattigt.

1770.

Västernorrlands län. Gudmundrå och Arnäs. Fjällmöss (lemeller) framkommo vid Michaelis tid i större myckenhet, än vid deras sista emigration 1741.

1774.

Skara stift. Bäfver, ett här å orten ej tillförene sedt djur, träffades och fångades vid en damm i Leksberg förleden sommar (1774).

1776.

Göteborgs stift. Många runnebär och följaktligen många kramsfoglar. I Laholms län kommo före jul de så kallade svenska papegojorna och uppåto hvad kramsfoglarne hade lemnat. En stor del af dessa papegojor fångades mycket lätt, dels med nät, dels med snara, den man med stång kunde tråda öfver foglarnes hals och draga dem så ned. Så tama äro dessa vackra foglar, som ock kunna födas i husen med hampfrö, eller i brist deraf med hafra.

1781.

Linköpings stift. I Asbo socken, torpet Ången på säteriet Grönlunds ägor, d. 15 mars framfödde en ko fyra kalvvar, tre oxkalvvar, en qvigkalf.

Västerås stift. För Västerås höfdingadöme anmärkes, att en gås, som varit innestängd i ett halmliider utan både mat och dricka, efter 19 dygns förlopp blifvit funnen vid lif.

Borgå stift. I Padasjoki har man sedan hösten och den följande vintern, sett helt hvita skator, liknande eljest andra skator i annat utom färgen.

1788.

Härnösands stift. I Jemtland har ett slags fjällmöss, som kallas lämlar, börjat visa sig, hvilka der ej synts på 15 år.

1789.

Karlstads stift. Mot hösten besökte en myckenhet fjällmöss i synnerhet fjällhäraderna mot Norge af det slaget, som är beskrifvet i Vetenskaps-Akademien handlingar, men de tycktes icke hafva någon synnerlig trefnad, utan funnos hoptals döda på marken. Gjorde icke heller någon särdeles skada och försvunno mestadels i december månad.

Västerås stift. Om hösten visade sig i Dalarne, och det aflägsset från fjällen, lemlar eller fjällmöss till myckenhet, förmodligen af det myckna regnet drifna ifrån sina vanliga hemvist; gjorde på gräsvallar nog skada, funnos dränkta i sjön och döda på marken.

1790.

Göteborgs stift. Domprosteriet. En myckenhet ohyra af råttor förderfvade säden i ladorna. I skogsbygden säges den ock gifvit sig på fårkreaturen.

Ålfsyssels prosteri. En sällsynt myckenhet råttor och möss visade sig och har förtärt mycket af den otröskade och tröskade säden.

Laholms kontrakt. Möss och råttor hafva uppätit en ansenlig del af säden i skogsbygden, medan han ännu stod på roten, som var en påföljd på det förut varande ållonår, då dessa djur såväl som ikornar samlade sig i myckenhet i bokskogarna.

Skara stift. En ovanlig myckenhet små råttor, möss och mullvadar visade sig och gjorde skada såväl på åkern som i ladan. På en natt fångades af första slaget 65 uti en torparens fähus på Thorsö.

Borgå stift. Såsom något besynnerligt anmärkes, att ekornar skola till myckenhet infunnit sig i byarna och på sina ställen skockat sig hoptals på sädesstackarne i skogen och gjort på dem betydlig skada.

1795.

Åbo stift. Vasa prosteri. Capellan i Christinestad Fredric Fontell har på tabellen anmärkt, det en pålitlig man i församlingen berättat och sagt sig med vittnen kunna styrka, att en lefvande ödla blifvit funnen i ett helt och obräckt, men för öfrigt tomt hönsäggskal. Ödlan inlagd i spiritus vini skall ännu vara i behåll.

1802—1820.

För dessa år äro uppgifter om sällsamma händelser ej infordrade.

1823.

Värmlands län. Kilns prosteri. Ifrån norra delen af kontraktet är inberättadt, att under höstmånaderna visade sig fjällmöss till stor myckenhet, mestadels döde funne, liggande efter vägarne till 100-tals.

Nyeds prosteri. Den såkallade lemmelen eller fjällmusen började visa sig uti ett icke obetydligt antal i slutet af september månad och sedermera i oktober, november. Vid tilltagande vinter har den försvunnit, utan att göra någon märkbar skada.

Jösse prosteri. Från medio oktober till början af december har i denna ort, mest i norra delarne deraf, visat sig en ovanlig myckenhet af fjällmöss, som dock icke gjort någon betydlig skada, emedan de flesta lågo döda på marken.

Örebro län. Nora prosteri. Efter ett starkt regn i oktober syntes en oräknelig mängd fjällråttor (Mus Lemmus).

Kopparbergs län. Norrbärke prosteri. Vid slutet af oktober månad syntes här så kallade fjällmöss, dock icke till särdeles myckenhet.

Västerdals prosteri. Under sommaren och hösten öfversvämmades hela orten af fjällmöss, hvilka dock ej, såvidt känt är, gjort någon skada.

Gäflborgs län. Hälsinglands västra nedre prosteri. Redan i början af sistlidne september månad visade sig lemlar (Mus Lemmus), hvilka till antalet mer och mer ökades. På några ställen hafva de gjort skada på rågbrodden redan under hösttiden och under vintern i ångsladorna sönderskurit höet. Vid ström- och sjöstränder, som ligga mot norr, hafva de samlat sig, under lugnt väder till öfverfart, men ehuru många kommit öfver, har dock större delen omkommit under färden. Ännu hafva de flerstädes visat sig vara i lifvet och äfven förökat sitt slägte. Sista gången de syntes här i landet, år 1808, försvunno de den påföljande våren.

Hälsinglands västra öfre prosteri. Mot hösten öfversvämmades landet af fjällmöss, eller som de här kallas lemlar, men hvilka nu (1824) betydligt minskats.

Västernorrlands län. Ångermanlands västra prosteri. Vid slutet af september och början af oktober infunno sig en ganska stor myckenhet af fjällmöss eller lemlar, som på flera ställen gjorde skada på rågbrodden och gräsroten på ångarne. Sedan snö kommit, har denna ohyra minskats; många deraf återstå dock, som döljande sig under snön sannolikt åstadkomma mycken

förödelse både på rågsädet och ängar. Missväxt å det förra synes således här blifva säker, och höväxten äfven ringa nästa sommar.

Jämtlands län. Jämtlands södra prosteri. I juni månad visade sig ett litet antal af fjällmöss eller lemlar, som snart förökades till en otalig mängd och isynnerhet vid Storsjöns södra stränder förorsakade mycken skada. I en del byar har efter 4 å 6 tunnors utsäde ej erhållits mer än $2\frac{1}{2}$ till 3 å 4 tunnors afkastning. Mot hösten utbreddes sig dessa skadekråk till otrolig myckenhet äfven i de öfriga delarne af landet och i Herjeådalen, dock utan att der åstadkomma någon betydlig förödelse.

Jämtlands norra prosteri. Mullvad och lemlar hafva gjort betydlig skada på säd och gräsväxt, men isynnerhet på höstsäde och rotfrukter; och denna olycka drabbade allra mest sådana byar, som äro belägne vid elfvar och sjöar.

1824.

Blekinge län. I Baggetånga by af Fridlefstads socken hafva fyra får födt elfva lamm, hvaraf tre hafva fått tvillingar och det fjärde femlingar; tre däribland voro lefvande och tvenne dödfödda.

Gäfleborgs län. Hälsinglands västra öfre prosteri. Fjällmöss eller lemlar, som hösten förut visat sig här i stor mängd, syntes äfven påföljande vår, men försvunno i en hast.

1827.

Stockholms län. Nördinghundra prosteri. Såsom märkvärdigt torde kunna antecknas ett högst ovanligt fiskafänge med isnot uti Edboviken mot landet af Varsviks by, Edbo socken, den 12 januari, då uti ett notvarp fångades vid pass 2,000 lispund fisk, bestående endast af braxen och id, alla af jämnstor beskaffenhet.

Västernorrlands län. Ångermanlands västra prosteri. En myckenhet svartgråa fjällmöss hafva skadat vid nybyggena stående säd på åkrarna och foder i lador.

1828.

Skaraborgs län. Från Hångsdala församling angifves, att i början af okt. månad skötos, å vestra sidan af det här liggande berget, 2 unga räfvar, en alldeles hvit och den andra svartblå. Det tros, att dessa djurs rätta namn är fjällrackor och att de kommit ned från högsta norden, som ofta förut skett mot starka vintrar.

Värmlands län. Gillbergs prosteri. I oktober månad framkom till husen från marken en oerhörd mängd vanliga råttor och möss, som gjorde mycken skada icke blott på säden, utan på kläder och matvaror. I mannaminne har denna ohyra icke i sådan myckenhet visat sig.

1830.

Östergötlands län. Vid midsommartiden fångades utanför Lindöja i Jonsbergs socken en hval (*Delphinus phocæna*), omkring 2 alnar lång.

1832.

Norrbottnens län. Juckasjärvi och Karesuando. Vargarne, och bland dem särdeles det species, som kallas bränvinsvarg, tilltaga samt härja i en förfärligt stigande progression och hota lappmarken med total ruin.

1836.

Norrbottens län. Gellivare församling. Såsom en märkvärdig naturhändelse får man anmärka, att en renko detta år framfödt 5 lefvande foster, då dessa djur pläga framföda endast ett eller på sin höjd tvänne.

1838.

Uppsala län. Ifrån slutet af oktober till sista dagarne af december har uti Elfkarleby visat sig ett, i orten ovanligt, större sjödjur, hvilket på åtskilliga ställen i elfven gifvit sig tillkänna genom ett råmande läte. Som endast någon del af kroppen, under kortare tidsmomenter och på afstånd, varit synlig ofvan vattnet, har någon närmare kännedom om djurets utseende icke kunnat erhållas.

1839.

Kopparbergs län. Mora prosteri. Lemlar eller s. k. fjällmöss, som vissa år utvandra ifrån fjällbergen, hafva visat sig, och särdeles i Idre kappelag af Särna socken på hösttiden tillfogat gräsroten betydlig skada.

Västerdals prosteri. Från Lima anmärkes, att fjällmössen (*Mus Lemmus*) i stor mängd nedstigit från fjällen.

Bc). Bohuslänska sillfisket.

En stjärna (*) efter årtalet betecknar, att uppgiften är lämnad endast från Älfsyssels prosteri och afser därför blott södra delen af Bohusläns kust.

1752.

Ett rikt och ymnigt sillefiske har åter nu i höst och denna vinter, genom Guds välsignelse, i skärgården vankat.

1753.

Ett rikt sillefiske har genom Guds välsignelse varit hela hösten 1753 i Bohuslänska skärgården och uppåt Göta elf emot Göteborgs stad samt blifvit fångad och insaltad till 20,766 tunnor.

1754.

Ett ömnoget och välsignadt rikt sillefänge begynte åter i år, Gudi äran, vid Mathsmässotiden om hösten och varade inemot julehelgen, då isen lades, i skärgården omkring Göteborg, Marstrand och Tjörn. För Öfverstens och Kommandantens på Ny-Elfsborg samt Riddarens H. Herr Baron Björnbergs räkning fångades uti en drägt 150 tunnor.

Föregående sillefångst har ungefärligen sig bestigit till ett tunnetal af 52,863¹/₈.

1755.

Ett rikt sillefiske har genom Guds välsignelse varit uti skärgårdarne om hösten, som ungefärligen bestigit sig till 74,791¹/₂ tunnor.

1756.

Genom Guds välsignelse har ett rikt och ymnigt sillefiske varit hela hösten 1756 i Bohuslänska skärgården till 64,579 t: 2 fr.

1757.

Ett rikt sillfiske har genom Guds välsignelse varit hela hösten år 1757 i skärgårdarne omkring Göteborg och i Bohuslän, ungefärligen 110,910 tunnor.

1758.

Ett rikt och ymnigt sillfiske har varit år 1758 på Göteborgs och Bohusläns stränder till 124,344 tunnor 1 fjerding.

1759.

Ett ymnigt och öfver måttan rikt sillfiske har varit i detta år, till ungefärligen 191,020 tunnor 4 fjerdingar, och har äfven fisket begynts förr, än de andra åren skett.

In medio novemb. är en stor myckenhet död sill, kommande med hvitt grumligt vatten från Inlandssidan i Bohuslän, indrifven till Hisingens stränder, hvarest allmogen sökt koka tran af densamma.

S:t Andreæ-dag d. 30 nov. äro 2 stora lefvande hvalfiskar sedde utanför Hisingen.

1760.

Detta år har varit välsignadt med ett rikt och ymnigt sillefänge, långt rikare än något år tillföre, ungefärligen till 230,977 tunnor och 1 fjerding, och har sillen redan uti sista ledne augusti månad till myckenhet låtit se sig i skärgården, då fisket straxt tagit sin början; hvarföre flere nya salterier blifvit anlagde på dertill tjenliga ställen.

1761.

Ett ganska rikt sillefiske har detta år varit i skärgårdarne, långt större än något af de förra åren till 281,687 tunnor.

1762.

Sillefisket har i år varit mera ömnigt än de förra åren och bestigit till 312,268 tunnor och 3 fjerdingar, och transjuderierne hafva ansenligen förökts.

1763.

Sillfisket har detta år uti hela skärgården varit välsignadt och ymnigt samt efter inkomna berättelser och deröfver upprättad förteckning uppgått till ett tunnetal af 382,158 tunnor sill, hvarför åtskilliga nya anläggningar af sill-salterier och trankokerier blifvit gjorda.

1764.

Sillfisket har detta år uti skärgården varit välsignadt och ymnigt samt efter inkomna berättelser och deröfver upprättad förteckning uppgått till ett tunnetal af 386,290 tunnor sill.

1765.

Sillfisket har detta år uti skärgården varit välsignadt, dock icke så ymnigt som år 1764, men likväl efter inkomna berättelser och deröfver upprättad förteckning uppgått till ett tunnetal af 267,370 tunnor 2 fjerdingar sill.

1766.

Sillfisket har detta år uti Skärgården varit välsignadt, dock icke så ymnigt som år 1765, men likväl efter inkomna berättelser och deröfver upprättad förteckning uppgått till ett tunnetal af 226,402 tunnor $1\frac{5}{8}$ fjerding sill.

1767.

Sillfisket har detta år uti skärgården varit välsignadt och ymnigare än år 1766 samt efter inkomna berättelser och deröfver upprättad förteckning uppgått till ett tunnetal af 238,655 tunnor 3 fjerdingar sill.

1768.

Sillfisket har detta år uti skärgården varit välsignadt, dock icke så ymnigt som år 1767, men likväl efter inkomna berättelser och deröfver upprättad förteckning uppgått till ett tunnetal af 203,009 tunnor sill.

1769.

Ingen uppgift.

1770.

Sillfångsten var detta år nog ringa.

1771.

Sillfisket om hösten rätt välsignadt, hela länets skärgård öfver.

1772.

Sillfisket var höstetiden rätt ymnigt, längs efter hela höfdingedömet strandgård.

1773.

Sillfisket ymnigt i södra Bohuslänska skärgården.

1774.

Ingen uppgift.

1775.

Uti sillfiske var året af de medelmåttige.

1776.

Sillfisket var temmeligen godt i Göteborgska och Bohuslänska skärgården.

1777.

Sillfisket ganska godt.

1778.

Sillfisket fortfar, men flyttar sig närmare inpå vintermånaderna; man måste äfven i januari månad äflas dermed, då kölden gör handteringen bedröflig.

1779.

Sillfisket var vanligen godt, men det flyttar sig inpå vintermånaderna, och nu afbröt isläggningen det nog bittida.

1780, 1781, 1782, 1783, 1784.

Ingen uppgift.

1785.*

Sillfisket var ringare än förra året. Sillen drog sig nu mer åt norr. Af de många verk, som blifvit anlagda söder om Orust och Tjörn, voro många som fingo liten eller ingen sill. Priset på färska sillen var således till last för köparen, men till fördel för notägare och sillförare.

1786.

Sillfisket, ehuru i anseende till långvarig ostlig vind och frost ej förr än i slutet af december månad med allvar börjad, blef öfverflödigt och var storfisket af torsk, cabelliau och långor ymnigt.

1787.

Med sillfisket var ovanligt i så måtto, att man i början af året, mer än 2 månaders tid, kunnat under tjenlig väderlek fiska tillräckligen och emot senare årens vana började sillfisket med november månad och fortsattes under god väderlek mera än 2 månaders tid; men sillen fannus ovanligt mager hela hösten, hvilket minskade förtjensten för trankokerierna.

1788.*

Fiendtliga trupper ifrån Norge inryckte oförmodligen i landet d. 23 sept. till ett antal af 12,000 man, hvilka ifrån oktober uppehöll sig till det mesta på Inland och Lane härad, förutom i städerna Uddevalla och Kungelf, allt intill början af november, då de återtogade till Norge. Frukten för fienden gjorde, att trankokeri- och salteriiddkare ej vågade i tider göra behöriga anstalter, särdeles att anskaffa arbetare, ehuru sillen gick till i ymnighet, och när omsider efter fiendens bortgång manskap var samladt, inföll en sträng köld, som continuerade flere månader och gjorde, att sillfisket var i år det sämsta, allt ifrån inrättningarnas början.

1789.*

Sillfisket har varit ymnigt och för många lönande.

1790.*

Sillfångsten var ymnig i november, december och januari. Efter dess slut märktes dock mycken sill i skären.

1791.*

Sillfisket, som börjades i november månad och räckte inpå 1792, har måst upphöra för vinterns stränghet, då likväl sillen till mängd ännu stått under vallen. Notägare hafva nu gjort mindre vinst än vanligt. Sillförare hafva haft större fördel. Handelsiddkare med sillen hafva ännu ej kunnat upptäcka vinst eller förlust.

1792.*

Sillgrumsel, som vid sjökanterna allmänt nyttjas till gödning, drifver sädesväxten starkare än något härtill bekant gödningsämne, men gifver säden svag kärna. Lång- och cabiljaufisket ymnigt. Sillfisket likaså. Det börjades till en del i oktober, men med full drift i början af november och således något tidigare än förra åren; fortsattes allmänt till årets slut, något litet i

januari månad; i anseende till den blida väderleken så ock tillgång på sill hade det kunnat längre drifvas, om ej behofven redan fått nog. Färska sillen har vid förädlingsverken kostat 1 riksdaler högst, 6 skill. minst. Vinsten har varit: för sillnotsägaren minst, för silluppköparen ojemn, för exporteurer nu som alltid i allmänhet obekant.

1793.

Sillfisket tog ej för allvar början förr än i slutet af december, men varade intill mars månad 1794. Starka och stadiga stormar af nordan och östan syntes vara största hindret. Med bekymmer begynner man märka, att sillen tyckes allt mer och mer draga sig åt norr, så att åtskillige stå i betänkande att flytta sina verk från södra till norra skärgården. Man har begynt att mer än förut insalta vald- eller väljesill, som haft stadigt pris af 4 Rdr tunnan väl saltad, i skärgården, och påstås allmänt, att den till sitt ämne är icke sämre än den holländska och att den, med något större granlagenhet och kunskap i tillredningen, icke skulle i godhet eftergifva den dyra holländska sillen.

1794.*

Sillfisket var i full gång hela december, tog sin början smaningom i midten af november och aftog i samma mån med början af följande januari till dess midt, då den starka kölden gjorde slut. Äfven detta år har fisket varit minst lönande i södra distriktet och mest i norra, der förädlingsverken ökas med tillbyggnader och nya anläggas.

1795.*

Sillfisket börjades i första hälften af november (och var då sillen fet), var i full gång i december och början af januari 1796, aftog denna månad, idkades af några få i februari. Största vinsten stannade hos notägare och båtförare, men åtskilliga förädlingsverk kommo till korta. Starka stormar gjorde, att sillen hade en ostadig gång, men höll sig likväl mest åt norra distriktet.

1796.*

Sillfisket så olyckeligt, att många deraf måst vidkännas ansenliga förluster.

1797.*

Sillfisket, som börjades sent, har varit till fördel för notfiskare, men förlust för de meste trankokare.

1798.*

Sillfisket var i full gång allenast 14 dagars tid i december månad, då en och annan idkade det med någon fördel, men de meste med förlust. Notfiskare gjorde dock bästa handeln.

1799.*

Sillfisket tecknade sig någorlunda i södra delen uti november månad, men upphörde snart. I norra trakten fångades i februari månad 3 à 4 båtlandningar och detta var allt.

1800.*

Sillfisket börjades smaningom med december, tilltog i följande månader och ökades med öfverflöd, längre än vanligt varit; hade ock kunnat tillskynda

landet ännu större fördelar, om allena tillgång varit på salt. Detta är sagdt om södra skärgården, deremot ville sillen icke visa sig i norra delen, så att förädlingsverken kunde drifvas; de få verken, som sattes i gång på förhoppning,ingo vidkännas stora förluster och de svagare ruinerades.

1801.

Domprosteriets södra del. Sillfisket har i denna skärgård varit före jul obetydeligt och hindrades af den tilltagande starka kölden.

Älfsyssels kontrakt. Sillfisket svagt. Det börjades i december; en stark köld afbröt fisket, det återkom i februari månad, men sillen var ganska mager; någon fördel blef dock för södra skärgården, men den norra allsingen, tvärtom var förlusten anseelig för många, som med kostnad lagat sig färdiga på förädlingsverken och nu allena hade den trösten, att anseliga sillstimor visade sig under vallen (dock utom notkast), så att man hoppas, det sillen icke öfvergifvit sin gamla station i skärgården.

1802—1820.

För dessa år äro uppgifter om sällsamma händelser ej infordrade.

Bd). Kreaturssjukdomar.

1749.

Västernorrlands län. I Medelpad hafva vilda hundar gjort skada på boskap.

1751.

Östergötlands län. Uti Aska härad har fänads-pesten grasserat i början på året.

Kronobergs län. Källorna uttorkade år 1758 såsom år 1751, då fä-
pesten gick.

Jämtlands län. Uti Jämtlands fögderi har hela tiden bortåt en svår pest ibland fären varit gångbar, hvaraf många sådana kreatur bortdött. Allmogen kallar denna sjukdom gall eller vattusot, och förmenas vara kommen af det myckna regn, som förleden sommar så länge varade.

Österbottens län. Från Lappmarken skola villrenarna, bäfrar, fogel och fisk alldeles försvinna. Eljest skola tamda renar med villa såväl som annan boskap stört grufveliga derstädes genom pesten eller såkallad skott, hvilket härjat uti juli månad och varat till december. Folk skall ock blifvit skadda deraf, så att somlige mäst sätta lifvet till.

Savolax och Kymmegårds län. Hos en bonde i Kuopio socken äro åtta stycken får d. 9 maj uppå ett ställe å hans gård i ett ögnablick döda blifvit, och dagen derpå äfven en ko, så snart hon kommit på samma ställe.

1752.

Gottlands län. I tvenne pastorat, näml. Hangvar och Stenkyrka, viste sig någon boskapssjuka i juli och augusti månader, men hörde, Gudi lof! straxt upp.

Österbottens län. Skall i Kemi kontrakt boskapsstörtningen igenom det så kallade skått varit nog svår, hvilket ock skadat folk.

Nylands och Tavastehus län. Boskapspesten skall i denna sommar i Somero socken varit nog gångbar, hvarigenom icke allenast en stor myckenhet hornnöt hastigt stört, utan ock åtskilliga hästar, svin, får och getter.

1753.

Österbottens län. Boskapsstörtningen lindrigare än förra åren.

Åbo och Björneborgs län. Uti Uskela kontrakt men enkannerl. i Bjerno socken har i sommar vist sig någon hastig sjuka ibland storboskapen samt ännu om vintern hos svinkreaturen, hvilka der inunder skola blifvit mägta uppsvulne i hufvudet.

1754.

Kalmar län. Uti Tryserums socken utdödde om våren större delen af får och många kreatur uti gallsjukan. Deras lefver var förtärd till större delen af tunna och platta maskar, som lefde i dem.

Malmöhus län. I detta år har varit mycket regn och vått väder, hvaraf icke allenast grödan på de mästa ställen tagit skada, utan ock får och getter merendels allmänt utdött.

Göteborgs och Bohus län. Färedöden grasserade ganska häftigt på Hisingen och omkring Göteborg, såsom i förledet är beklaglige koppor, så nu i år vattusot, så att fåren nästan öfverallt utdött.

Skaraborgs län. I Jung och några andra församlingar äro nästan alla fåren döda af koppor och gallsjuka.

Österbottens län. Uti Kemi prosteri skall boskaps störtningen hos en och annan försports.

Åbo och Björneborgs län. Förmenas, att jemte den regnaktiga sommaren det unkna och förskämda höet varit orsaken, att boskapen den påföljande vintern vantrifvits och enkannerligen fåren mest allestädes varit illamående och på några ställen alldeles utdött; men de, som under den regnaktiga tiden isynnerhet stängt sina får uti torra och högländta hagar samt eljest aktat dem, hafva ej särdeles vetat af denna olägenheten.

1755.

Östergötlands län. Uti sjön Tåkern har den 29 juni, under stark hetta med en stilla och foglig vestanvind, ett skum eller fradga, liknande en spindelväf, med blåa och gröna färger, blifvit drifvet till stranden vid Furåsa by i Håfs socken och sträckt sig till 3 à 4,000 alnar i längden norrut, åt Håfs Kungsladagård, och till bredden vid pass 100 alnar, men blef af en häftig uppkommen storm inom 2 timmar åtskildt och förskingradt. Alla de kreatur, som emellertid med vattnet indrucko något af detta skum, blefvo straxt döda, innan de kommo 6 à 8 aln. ifrån stranden, näml. 14 svin, 13 gäss, 1 får och 1 lamm, men ej något boskapskreatur, emedan de af dem, som då varit vid sjön och ej i hagar instängda, gått öfver skummet och druckit af rena vattnet. En bondehustru, som gått till sjöstranden att upptaga en död gås, har en katt följt med, hvilken läppjat litet af vattnet och, innan hon hunnit vända sig om, blifvit död.

Värmlands län. Fåren mest döde och fäkreaturen stupat nog af. Säden svag. Rågen litet grodd och uppfylld med klase eller svingel. Varsåden ganska slö, som allt härflutit af den myckna våtan.

Abo och Björneborgs län. Af det unkna och förskämda fodret vantrefvos boskapen den påföljande vinter, och isynnerhet fåren, hvilka på en del ställen dödde såsom af en farsot.

1756.

Örebro län. En stark sjukdom var ibland fåren, så att de på många ställen utdödde. Äfven varit en stark sjukdom ibland de större boskapskreaturen och en stor del bortdött, hvartill det senbärgade fodret förmenas mycket bidragit.

1757.

Stockholms län. Uti januari månad blefvo på en ort i Hölö kontrakt hundarne rasande, så att de beto andra kreatur, såsom hästar, svin och annan boskap, som af deras bett blefvo döda. Samma hundar blefvo ock döda under sitt raseri, då blodet gick ut på dem genom mun och öron.

Österbottens län. Boskapspest har vist sig å några ställen.

Abo och Björneborgs län. Sommaren torr och het samt märkelig för färelrar och boskapsstörtning.

Nylands och Tavastehus län. Boskapsstörtning har äfven om sommaren varit gängse, så att inemot 300 hästar i Janakkala och Vånå socknar derigenom hastigt satt lifvet till, jemväl en hop andra kreatur ända till får och getter. Uppå somliga af dem har man sett å något ställe af kroppen en liten svulst, men hos en del intet. När svulsten blifvit sönderskuren, har deruti merendels funnits ett gult var. Några hästar hafva derigenom blifvit räddade, att svulsten, så snart den visat sig, blifvit skuren och med tjära, terpentin, salt etc. omlagad.

Ifrån Vånå prosteri är ock den anmärkning insänd, att derstädes folket blifvit plågadt af en besynnerlig svullnad öfver hela kroppen, som af en uppkommen blemma med gult vatten uti, samt en svart fläck midt på börjat på ansigte, händer och fötter, hvilka lemmar hetaste tiden mest äro blotta för gemene man. Härirogenom hafva åtskillige aflidit, dock flere blifvit hulpne dy-medelst, att blemman blifvit afskuren af en rakoknif, såret smordt och baddadt med tjära, terpentin, millefoliisaft etc.; bomolja, enbärsoolja etc. brukad invärtes, isynnerhet har bomoljan visat god verkan. En sådan blemma eller blåsa på handen har inemot 1 å 2 dygn gjort hela sidan styf, och sedan svullnaden hunnit först på yttre delarne, dernäst till hjertat, har det varit beställt med lifvet. Härvid är ock observeradt, att detta ej tyckes hafva härrört af boskapsjukan. Ty fast än några af dem, som nedgräfvit de större kreaturen, äfven fått en myckenhet små blemmor på händerne, så hafva de dock varit af annan art och dödat ingen.

1758.

Nylands och Tavastehus län. Boskapsstörrningen har på en del orter varit gängse, dock olika, hvaraf äfven svinkreaturen varit inficerade.

1759.

Jönköpings län. Uti åtskilliga slaktade få och får hafva uti vomben funnits röda maskar.

Österbottens län. I Kemi och uti Tervola kapellförsamling har boskapsjukan gjort stor skada.

Nylands och Tavastehus län. Vånå prosteri. Boskapspesten i några orter och byar vist sig, dock ej tillskyndat stor skada.

1760.

Skaraborgs län. I början af sommaren visade sig först i Åsledds församling och Vartofta kontrakt någon boskapssjuka, som hastigt nedfälde åtskillige boskapskreatur, men afstannade straxt. Längre fram uti juli och augusti månader blef man varse uti Hvarfs församling på säteriet Kafiås en fänaadspäst, hvilken ute på marken, utan minsta föregående tecken till sjukdom, oförmodligen brådstörte en myckenhet boskapskreatur utom hästar, hundar och svin. Denna sjukdom afstannade väl till större delen, men har dock i vinter åter visat sig, dock i mindre grad både på nämnde säteri och närgränsande Hömbs by.

Österbottens län. Boskapspesten, som ifrån urålder graverat Tervola kapellgäll i Kemi prosteri, har detta år förutan får och få dödat jemväl öfver 30 stycken hästar.

1761.

Uppsala län. En allmän boskapssjuka yppade sig om sommaren i Norunda och Örbyhus, som dödade mycken boskap och hästar, och många blefvo aldeles öde på dessa kreatur.

Malmöhus län. Såsom sällsamhet i naturen anmärkes, att uti detta år på åtskilliga ställen i Skytts härad ett slags galenskap eller raseri öfverfallit hvarjehanda kreatur, såsom nämligen hästar, kor, kalvvar, svin, hundar och kattor, hvilket gått så långt, att de bitit och illa medfarit sig sjelfva, ja der de så kunnat kommit åt, brådstörtat och dränkt sig i närmaste vatten, under tiden äfven farit efter människor och sökt skada dem, hvilket senare man likväl ej vet någonstädes der å orten hafva skett, att nämligen någon människa af dem verkligen blifvit skadad.

Österbottens län. Skåttsjukan, som i Tervola kapellgäll tagit sin början in medio maji och varat till årets slut, har dödat en anseelig myckenhet af hästar, få och får derstädes.

Abo och Björneborgs län. Svåraste missväxten var i Björneborgs län och södra Finland. Desse orter hafva äfven haft svåraste künning af den i länet grasserande boskapsstörtningen.

Nylands och Tavastehus län. Uti Pälkäne och Vånå kontrakt, så ock uti Stor-Lojo och Kyrkslätt socknar, har den grasserande häst- och boskapspesten gjort stor skada. I Pälkäne församling allena har i juli och augusti månader störtat 140 st. hästar, närmare till 90 st. stor boskap, samt en myckenhet kalvvar, får, getter och svin. I Vånå enligt ingifne förteckningar 126 st. hästar, 130 st. hornkreatur, utom myckenhet får, getter och svin. I Tavastehus 56 st. hästar, 26 nöt, 8 får, 5 getter och 13 svin. I Janackala 18 st. hästar, 54 nöt, 32 svin, 15 getter. En i augusti månad nedfallen hänningsdag eller den ovanliga värmen förmena några förorsakat sådan störtning.

1762.

Malmöhus län. Uti april, maj och juni månader påkom hundar och svin en ovanlig sjukdom uti Ljunets och Herrestads härad, nämligen de blefvo aldeles galna. Medan denna yra påstod, skydde de hvarken människor eller kreatur, och om de under deras yra rörde vid något kreatur med tänderna, blef det inom ett dygns förlopp aldeles rasande. Man fann ej hvaraf denna sjukdom hade sin upprinnelse, utom detta att de voro styfva uti lungorna samt svullna i hufvud och hals.

I slutet af december månad börjades boskapssjukan uti Odensjö härad.

Kopparbergs län. I Mora har sommartiden ett hästkreatur hastigt sjuknat och vändats vid pass 2 timmar, från hvilket, sedan de närvarande

gifvit henne in kamfertsbrännvin, kort derefter en svart spräcklig orm, ungefärligen alnslång, död genom dess vattugång kom.

Österbottens län. I Ijo och Pudasjärvi berättas hafva varit en ovanlig vildhet och raseri, isynnerhet på hundar och äfven några katter samt få, såsom ock detsamma blifvit seddt på vilddjur i skogen, dock allt utan människoskada.

Nylands och Tavastehus län. Boskapspesten har jemväl i år i Tavastehus stad och flere socknar visat sig och gjort skada.

1763.

Malmöhus län. Ut i Frosta härad begynte boskapssjukan i september månad att grassera. Ut i Färs härad begyntes den i juli och continuerade till januari månad 1764.

Västmanlands län. Häste- och boskapssjukan har isynnerhet i Våla och Vester-Löfstads socknar vår- och sommartiden dödat en myckenhet kreatur.

Kopparbergs län. Hedemora prosteri. Ehur boskapssjukan gick i gränsen åt Gestrikland och Västmanland, har ingen smitta i detta prosteri inritad blifvit.

Åbo och Björneborgs län. Häste- och boskapspesten skall på flere ställen äfven i år blifvit förspord, dock ej så häftigt som förra åren.

Nylands och Tavastehus län. Åbo stift. Boskapspesten har äfven i år å somliga orter dödat en hop hästar och boskap, landtmannen till sorgelig känning.

1764.

Östergötlands län. I juni månad yppades först i Valkebo härad en svår häste- och boskapssjuka, hvilken sedan utvidgade sig till Vifolka, Hanekinds och Gullbergs härader i synnerhet, viste sig äfven i Göstrings, Dals, Aska, Kinda och Lösings härader, att vidpass tvåtusen hästar och boskapskreatur inom årets slut störtade, och viste sig på åtskilliga svullnad i halsen, bringan och på andra ställen, och på en del alls intet förr än de störtade. Får och svin störtade ock på många ställen.

Malmöhus län. Ut i Bara härad hafva får och lamm till större delen dött bort af koppor och skabb. Ut i Mölleberga började boskapssjukan återigen vid sommartiden, men den boskapen, som hade i förra året varit sjuk, blef nu fri. Får och lamm hafva till större delen dött ut, många af koppor och skabb, men några befunnits likasom boskapen med stor galla, andra fulla af vatten, samt lefver och lungor fulla af iglar. Ut i Bara dödde gåsungarna till större delen ut om sommartiden, likaledes små höns och kycklingar.

Västmanlands län. Häste- och boskapssjukan har på några ställen grasserat.

Kopparbergs län. Vid slutet af juli och början af augusti har en fjerdedels mil af Hedemora socken smittsam fänaadspäst börjat, då emot 30 kor störtade med unga hästar. Efter anställd besigtning af provincial-medicis befunns den vara nog giftig, så att de människor, som i början ville afdraga budarne, blefvo uppsvullna och med tärande sår i sina armar besvärade, som dock, Gudi lof! botades, utan att någon dödlighet följde. Men tillskrifves denna boskapssjukan sin origin af de (tomrum) som blefvo i ångar lemnade efter den stora Dalflodens ovanliga inundation, då af åtskilliga giftiga insekter och örter en ovanlig stank uppsteg, å hvilka ångar, då boskapen begynte på att beta, smittan sig yppat, som dock igenom behörig fogad anstalt blef dämpad och förckommen.

Österbottens län. Boskapspesten nog svår och allmän.

1766.

Gottlands län. Hösten 1766 var en stark sjukdom bland hundarne i hela landet gängse och bestod i en snufva eller förstoppelse i hufvudet samt blodrossel ifrån lungorna, hvaraf en stor myckenhet hundar dog. Några hafva under sjukdomen blifvit galne och när de under raseriet råkat att bita något kreatur, har det måst deraf dö. Några hundar hafva med ingifvet tran ett skedblad blifvit botade och några med pulveriserad vinruta, kokt i sötmjolk och hållt i hunden 2:ne gånger om dagen.

Österbottens län. I Haukipudas, Kembele, Törnävä, Lumijoki, Pavola, men mest i Limingo har genom skott eller boskapspest ganska mycket hästar, fä och svinkreatur störtat.

Åbo och Björneborgs län. Häst- och boskapssjukan var nog stark denna sommare och dödade ganska mycket hästar och boskap.

Nylands och Tavastehus län. En myckenhet boskap störtat i sommar af svullnaden.

1767.

Kristianstads län. Ifrån Östra Göinge härad anføres, hurusom i början af sädesbärgningen yppades uti Bjärlöfs by i Färlöfs socken den gångbara boskapssjukan, som varade till november, under hvilken tid den mesta boskapen derstädes utdött, undantagandes hos 2 åboar och några husmän, som Gudi lof icke ännu dermed varit hemsökte.

Malmöhus län. Ifrån Skytts härad anføres såsom en detta årets märkvärdighet, att den allrådande och rättfärdige Guden åter i år behagat hem-söka vårt land med den beklagliga boskapssjukan och fänadsposten, hvilken allra först yppade sig uti en gård i Boderups by i början af april månad; då så snart detta blifvit för Kongl. Landshöfdinge-ämbetet angifvet, högväl-bemälda Kongl. Landshöfdinge-ämbete till förekommande af smittans vidare utspridande lät ihjälslå alla der i gården varande så sjuka som friska fäkreatur och dem på afsides ställe med hull och hår och 6 alnar djupt i jorden neder-gräfvä samt med ryttarevakt innesluta gården, så att dervarande både menniskor och boskap i 5 veckors tid blefvo utestängda ifrån all communication med andra, såsom ock hela byn under samma tid genom dervid satta poster-ringar så bevakades, att ingen fick komma antingen dit eller dädan. Väl tycktes sjukdomen en 8:ta dagar derefter visa sig på en annor mans ko i samma by, hvilken ock blef genast dödad och på förenämnde sätt i jorden nedgraven; men ännu tviflas, om ock detta kreaturs sjukdom varit af den smittade farsoten, helst sedermera intet kreatur, hvarken der i gården eller någon annorstädes i byn, sjuknat under hela de 5 veckor byn varit genom ofvannämnda vakt all communication med andra afskuren. Icke desto mindre infann sig sjukdomen ungefärligen 14 dagar efter den begynt i Boderup äfven uti Södra Härslöfs by, hvarest den så småningom tog allt mer och mer öfverhanden, så att på slutet ingen gård därför blifvit fri, dock så att jemväl åtskilliga af de sjuknade kreaturen återtillfrisknade, intill dess, uppå höga öfverhetens befallning och under förmodan att derigenom skulle detta onda ifrån hela öfriga landet afvändas eller afböjas, Christi himmelsfärdsdag eller d. 28 maj alla i denna by varande så sjuka, som tillfrisknade och friska fäkreatur, samt med får, svin, hundar och kattor blefvo ihjälslagna och uti sina vid hvarje gård 6 alnar djupt i jorden gräfna gropar nedmyllade, hvilket præservative äfven verkställdes följande lördag eller d. 30 uti näst härintill belägna byn Norra Härslöf, såsom fäsjukan har dagen förut jemväl derstädes å ett och annat ställe begynt yttra sig, hvarefter å bägge ställen ännu i 5 veckor

continuerades med den ifrån sjukdomens första ankomst dit satta vakten. Under allt detta och 3 veckor efter Boderups by sluppit sin quarantaine, infann sig åter boskapssjukan på flera ställen och fast öfver allt der i byn alla fäkreatur, får och svin med hundar och kattor dödades och i jorden nedgrofvos samt byn 5 veckor derefter med vakt bevarades; till hvilka af höga öfverheten nådligt tagna försiktighetsmått äfven och som det att uti alla dessa af sjukdomen smittade och af kreatur utdöda byar alla husen blefvo i nogaste nitton (?) rensade, väggarne kalkade, halmskylar utslagna, till att genom väderdrag der rena luften, och det efter de sjuka kreaturen der lemnade, fähusen närmast liggande fodret uppbrändes, utom det att kreaturens egare vid 10 dal S:muts vite förböds, att inom 2:ne månader efter vaktens upphäfvande återförskaffa sig andra kreatur i de dödas och dödades ställe af hvad slag det vara månde, äro således vid detta tillfälle upå höga öfverhetens befallning uti dessa 3:ne byar inalles blefne dödade 1,455 fä-, får- och svin-kreatur, hvilka ock alla genom samma höga och nådiga anstaltande blifvit egarne efter skäligt åsatt värde genast betalte.

Österbotteus län. Boskapssjukan eller så kallade skott grasserat såväl annorstädes, som i synnerhet i Kalajoki, Haapajärvi.

1768.

Malmöhus län. Uti Frosta härad har boskapspesten varit gängse och den mesta boskapen på flesta ställen utdött; dock sedan Michelsmessan saktat sig.

På åtskilliga ställen har jemväl boskapssjukan uti Onsjö härad grasserat, men vid slutet af året afstadnat.

1771.

Hallands län. Fjäre och Viske härader. Uti medio novembris inkom boskapspesten uti Näsby Örmavalla, hvarest samma pest för 16 åboar innan december månads slut dödade 142 boskapskreatur. Samma sjuka inkom i Onsala i början af december; äfven i 2:ne gårdar i Gällinge socken, der för 5 bönder 24 nöt störtade. Likaledes kom denne fäpesten till Västra socken, och hos en man i Norråkra, samt en annan i Kalltorps by dräpte 24 boskapskreatur. Under Guds välsignelse samt tidigt fogade anstalter, så genom noga bevakning, som förskaffade medikamenter efter H:r Directeur Stafs föreskrift, hafver denna sjukdom på alla ställen i kontraktet före och uti julhögtiden upphört och de närgränsande åboars boskap genom preservative pulvren bevarade. Till försök blefvo 2:ne kreatur, efter ingifna preservativpulver, insatta i samma fähus i Norråkra by, der egarens kreatur förut stupat af pesten, men de preserveerade blefvo ej smittade, utan lefva och må väl.

1774.

Åbo stift. Afkastningen af vårutsädet blef ringa för den starka torkan och hettans skull om sommaren, hvaraf ock boskapssjuka och störtning förorsakades.

1779.

Visby stift. Boskapssjuka viste sig på somliga ställen af den starka sommarhettan.

1781.

Åbo stift. Ifrån Tammela prosteri anmärkes, att hundar detta år i flere socknar hopetals blifvit rasande och gjort skada på folk och fänad, der de ej med försigtighet och styrka blifvit hindrade.

1788.

Skara stift. Boskapssjuka visade sig på vissa trakter, men blef genom Konungens Höga Befallningshafvandes och Herr Professor Hernqvists goda anstalter lyckeligen dämpad.

1791.

Skara stift. I Gudhems församling yppades vid midsommartiden en boskapssjuka, som angrep hästar, oxar, kor samt får och getter med den häftighet, att de sjuka kreaturen ej uthärdade öfver 1, högst 2 timmar. Efter sannolik gissning härrörde det onda af vattnet, helst ankor och andra vattenfåglar åtskilliga gånger funnos döda på vattnet.

1792.

Abo stift. I Tervola kapell af Kemi socken gjorde skattsjukan mycken skada och försatte denna lilla församling i största fattigdom och uselhet, ty förleden sommar (1792) störtade der i denna sjukdom 90 hästar, 148 kor, 12 oxar och 252 får, och samma sjukdom continuerar ännu (1793).

1798.

Västmanlands län. Västerås kontrakt. Vid medlet af juli och hela augusti månad grasserade i tvänne byar af Barkarö socken en svår boskaps-sjuka, i hvilken 12 oxar, 8 hästar, 36 kor, 32 ungnöt, 54 svin, 36 får, tillsammans 178 kreatur störtade, och befanns på dem, som öppnades, antingen gallen eller lefvern skänd. Öfriga bygden skonades för denna landsplåga. Tecken till sjukdomen visade sig väl på några ställen, men den blef genom kundgjorda botemedel häfven.

Nylands län. Lojo kontrakt. Uti juli månad visade sig å några orter en svår boskapssjuka, som i en hast borttryckte flere boskaps- och hästkreatur.

Tavastehus län. Ackas kontrakt. Uti Ackas pastorat härjade boskapspesten under sommarmånaderna, så att närmare ett hundra boskapskreatur och några hästar störtade.

Abo län. Bjerno prosteri. Boskapssjukan infann sig å flere orter och borttryckte till och med de för landtmannen nödigaste dragter.

1799.

Västmanlands län. Västerås kontrakt. Boskapssjukan, som förra året yppades i Barkarö, continuerade något inpå detta året och dödade isynnerhet mycket får.

Uleåborgs län. Boskapspesten begynte att härja i Kemi socken mot slutet af juni månad och dödade till februari månads början (1800) 160 hästar och 340 kor, utom får och kalvar, samt fortfar ännu (1800) smått att angripa och döda boskap och äfven menniskor.

1800.

Stockholms stad. Adolf Fredriks församling. Hundarne hafva varit exponerade för hydrophobie, som likväl genom politi-betjeningens vaksamma atgärder blifvit småningom afhjulpne.

Uleåborgs län. Boskapspesten, som 1799 så häftigt rasade i Kemi socken, hade ej ännu alldeles afstannat, utan dödade ifran februari månads början till årets slut 17 hästar, 37 kor och ett större antal får.

1801.

Uleåborgs län. Boskapspesten gick beklageligen i Kemi socken och dödade i detta år i moderkyrkoförsamlingen 96 hästar, 70 kor och 277 får; i Tervola kapell 12 hästar och 11 nötkreatur och i Simo kapell 4 hästar och 12 nötkreatur.

1802—1820.

För dessa år äro uppgifter om sällsamma händelser ej infordrade.

1821—1830.

Formuläret för dessa år begärde ej särskildt uppgifter om kreaturssjukdomar.

1831.

Stockholms län. Boskapskreaturen i Ösmo, Västerhaninge och Nacka hafva varit angripna af mjältbrand, som dock genom vederbörandes försorg och djurläkares skyndsamma ankomst blifvit hindrad att göra någon betydlig skada.

Östergötlands län. Mjältbrand hos boskapskreatur har varit gångbar under sommaren i en del af Svanshals församling.

Jönköpings län. Västra härads prosteri. En dödlig och mycket härjande sjukdom på fåren har varit allmän, hvilken visat sig med iglar i lefvern och vattusamling invärtes.

Östra härads prosteri. Bland fåren har under närvarande vintermånader yppats vattusot, hvaraf en mängd störtat.

Norra Vedbo prosteri. Fåren hafva under höstmånaderna 1831 och januari 1832 till hälften dött af vattusot, samlad på gräsbete under förutgångna regnaktiga sommar. Härifrån hafva dock de finare, såsom merinos och electoralfår, såsom med mera omsorg vårdade, till det mesta varit befriade.

Kronobergs län. Allbo prosteri. Bland fåren började höstetiden en sjukdom, som ännu fortfar, och tyckes bestå i lefvern. Häraf äro på några ställen de flesta utdöde.

Sunnerbo prosteri. Bland husdjuren hafva fåren flerstädes utdött af vattusot och fätkoppor.

Kristianstads län. Gårds härad. En allmän sjukdom bland fåren kan-ske vattusot, ofta med koppor, hvaraf en stor mängd dödde.

Malmöhus län. Skanörs och Falsterbo stad. Fåren blefvo angripna af sjukdom uti lefvern och vattusot, hvaraf de aldra flesta hafva dött, äfven sedan de kommo att stå uti hus.

Rönnebergs härads prosteri. Fätkoppor temmeligen allmänna och dödande. Enligt uppgift från Källs-Nöbbelöfs församling har man lätit uppskära ett och annat af de döda fåren och fanns i lefvern lefvande kryp, hvilka allmog-
gen kallar flilər (fliser?).

Onsjö härads prosteri. Bland fåren hafva koppor rasat uti Annelöfs och Felestads socknar och har dödligheten bland dessa nyttiga husdjur, isyn-
nerhet på senare stället, varit ovanligt stark. Man har vid dissection af några får funnit insecter i lefvern.

Färs härads prosteri. Fåren voro mycket sjuka och utdögo alldeles på många ställen. De voro angripna af iglar i lefvern och på några ställen af koppor. Feta och välfödda får voro mera blottställda för sjukdomen, än de magra.

Harjagers härads prosteri. Fåren hafva varit angripne af koppor och deraf till ett rätt betydligt antal blifvit borttryckte.

Hallands län. Fjäre och Viske prosteri. Fåren hafva lidit genom årets ihärdiga våta, som förorsakat bland dem nog allmän vattensot.

Älfsborgs län. Södra Dals prosteri. Af igelsjukdom hafva får till stor mängd dött, isynnerhet inom Örs pastorat.

Norra Dals prosteri. Uti hela Tössö pastorat har enahanda sjukdom visat sig bland fårkreaturen, som nästan öfver allt helt och hållet utdött. Inelfvorna hafva varit svarta, bruna och illa stinkande, och lefvern uppfyllt af 1 tum långa maskar, tunna som blad och spetsiga åt båda ändar. I Ertmarks socken hafva många får dött af vattusot.

Skaraborgs län. Domprosteriet. Bland fåren började med hösten att visa sig nästan öfverallt en ovanlig svaghet, som antydde vantrefnad och något längre fram utbröt i en härjande, ännu i febr. 1832 fortfarande sjukdom, dem veterinärläkaren benämner med rötsjuka. Af denna sjukdom är ett stort antal medtaget och på flere ställen de mesta.

Kinna prosteri. Fåren hafva i allmänhet mycket dött och på flera ställen helt och hållet utdött, allt af vattusot, grundlagd, som man förmodar, de 2 föregående våta åren. Redan förliden höst vid tidig slagtnings befunnos lefrarne hos dem nära förtärde och insekter inlogerade på platsen. Ullen har lossnat och vid minsta vidrörande affallit, och skinnen hafva knappast dugat till något.

Billings prosteri. Från Varnhem och Sköfde anmärkes, att på fåren visat sig en förödande sjuklighet.

Väne prosteri. Fåren hafva i allmänhet varit hemsökta af rötsjuka eller vattu- och lefversot, som på många ställen varit så förödande, att fåren alldeles utgått.

Vartofta prosteri. Fåren hafva varit illa angripna af vattusot samt iglar i lefvern, hvaraf de mesta dött.

Redvägs prosteri. Uti Yllestad och angränsande församlingar hafva fåren nästan allmänt utdött. Vid deras öppnande fanns mycket vatten uti inelfvorna, lefvern likasom rutten, full af iglar. Anledning utan tvifvel den föregående ovanligt våta sommaren.

Vinköls prosteri. Bland husdjuren har en leverinflammation, härledd från den våta väderleken under sommaren, synnerligen angripit fåren och åstadkommit på dem en stor förödelse.

Vilske prosteri. Fåren hafva nästan alldeles dött bort af lefversjuka och för mycket vatten i buken.

Kållands prosteri. Under de sista månaderna af året har största delen af fåren inom Rackeby och flere församlingar utdött, och vid deras öppnande har det befunnits att lefvern nästan varit förtärd af en mängd der befintliga lefvande sniglar samt att iugen blod funnits uti djuret, utan i dess ställe ett slags vattenaktigt hvitt ämne; äfvensom att gallen varit ovanligt stor.

Norra Vadsbo prosteri. Emot årets slut började och fortför en dödande sjukdom ibland fåren, att tusental förlorats och mången ägare af en talrik hjord knappast har ett enda vid lif.

Södra Vadsbo prosteri. Ibland husdjuren hafva får lidit af lefversjukdom.

Jämtlands län. En hästsjukdom, här ormen kallad, har i Undersaker visat sig.

Västerbottens län. Pruts eller snip har varit gängse bland hästarne i Degerfors församling, hvaraf flere störtat. Sjukdomen anses dock nu (1832) vara häfven.

1832.

Uppsala län. Lagunda prosteri. Hästar hade i början af och långt in på sommaren ganska svår s. k. lunghosta. En stor mängd svinkreatur voro sjuka och de flesta dogo.

Örbyhus prosteri. I Ö. Löfsta socken voro många hästskreatur på våren angripna af influenza.

Jönköpings län. Redvägs prosteri. Bland husdjuren hafva fåren lidit af vattensot, hvarigenom ganska många dött. Den våta sommaren anses här till orsaken.

Norra Vedbo prosteri. Fären hafva varit angripne dels af vattusot, dels af klöfsjukdom, som visat sig smittosam.

Kronobergs län. Norrvinge prosteri. I anseende till den regniga väderleken hafva färsjukturerna i allmänhet vantrifvits och på många ställen alldeles utdött af igel eller vattusot.

Kalmar län. Norra Tjusts prosteri. Fären hafva på vissa ställen betydligt lidit af vattusot.

Kristianstads län. Östra Göinge prosteri. Bland husdjuren inom några socknar af häradet hafva färsjukdomar visat sig, som bland dem vållat något större dödlighet än vanligen.

Malmöhus län. Färs härads prosteri. Många får hafva dött dels af iglar i lefvern, dels af vatten i hjernan.

Göteborgs och Bohus län. Vikornas prosteri. En stor del färskreatur hafva anfallits af igelsjukan, hvaraf många dött, förrän Konungens respektive Befallningshafvandes genom allmän kungörelse i länet gifna råd till sjukdomens förekommande och botande blefvo kända.

Älfsborgs län. Norra Dals prosteri. I Hesselskog, Steneby, Ertmark och Tisselskog hafva flera får dött, dels af maskar i lefvern, dels af vattusot.

Norra domprosteriet af Göteborgs stift. Vattusot hos fåren har i flera socknar grasserat.

Väne prosteri. Den förlidit år gångbara lunggrötan bland får har äfven detta år fortfarit, äfvensom den på några ställen spridt sig till nötkreaturen, dock lyckligtvis icke särdeles förödande.

Kullings prosteri. Vattusot på fåren har varit epidemisk i Algustorp.

Redvägs prosteri. Vattusot bland fåren, som på flere ställen äro utdöda.

Skaraborgs län. Vilske prosteri. Fären hafva öfver allt, dock minst i Falköpings stad, dött bort af den myckna vätan.

Skara domprosteri. Bland husdjuren hafva fåren angripits af lever- och vattusot och på flere ställen af slättbygden äro de flesta får deraf borttryckte, äfvensom ock enahanda lefversjukdom på några ställen visat sig bland nötkreaturen.

Kinna prosteri. Den i 1831 års tabell omskrifna epedemi, som dödade en ofantlig myckenhet får, fortsatte sina härjningar äfven 1832 om vintern, till dess fåren kommo på sommarbete, då den afstannade, men qvarlemnade hos dem magerhet och ullfattigdom.

Vartofta prosteri. Fären hafva varit illa angripna af vattusot och iglar i lefvern, hvaraf de flesta dött.

Vinköls prosteri. Sjukdomen bland fåren har fortfarit inom Vånga och uti Vinköl; dit den spridt sig, har den åstadkommit stor förödelse.

Vilske prosteri. Fären hafva till det mesta dött bort af vätan.

Kallands prosteri. Får och nötkreaturen hafva under året blifvit betydligt medtagna af lefversjukdom.

Värmlands län. Nors prosteri. Många får dogo af vattensot i början af året.

Västmanlands län. I Haraker har vid slutet af sommaren visat sig på flere ställen en omkringgripande hastigt dödande sjukdom bland svinkreaturen, hvilken dock numera upphört.

Jämtlands län. Norra prosteriet. En ovanlig bensjukdom hos hornboskapen har sistlidne vår i flere socknar varit gängse och hafva flere kreatur deraf störtat. Längre fram på sommaren upphörde den alldeles. Springorm hos hästkreatur har i Offerdals pastorat förorsakat någon skada.

Södra prosteriet. Sistledne vår inträffade bland boskapen den förr ohörda sjukdom, att kokreatur, som blifvit under vintern väl stallfodrade, likväl icke kunde bruka bakbenen, utan nedfölla på betet, hvarför många måste genast slagtas. Försök att frotera de förlamade benen med slagvatten lyckades någon gång.

Norrbottens län. Juckasjärvi och Karesuando. De uti dessa nordligaste socknar vanligen förekommande rensjukdomar hafva förleden sommar anställt så förfärande härjningar, att tusentals renar deraf störtat. Äfven blef hornboskapen hemsökt af en smittosam sjukdom, hars egenskap var den, att alla fasta delar upplöste sig till svamp eller skum, ehuru väl kreaturen behöllo derunder både matlust och fetma; den aftynade småningom, sedan den nedlagt närmare 100 kokreatur.

1833.

Göteborgs och Bohus län. Vikornas prosteri. En större myckenhet fårkreatur hafva under året dött i kontraktet af vattensot.

Älfsborgs län. Norra Dals prosteri. Färsjukdomar af vattensot och iglar hafva äfven detta år varit gängse.

Skaraborgs län. Domprosteriet. Bland husdjuren har den förra året angifna lefversjukan hos fåren varit gängse och bortryckt flere deraf.

Vartofta prosteri. Färsjukdomar hafva icke heller detta år upphört.

Värmlands län. Nordmarks prosteri. En dödande vattensot härjar bland fåren.

1834.

Östergötlands län. Under juli och augusti månader utbröt i Roxlösa och Väfversunda socknar en derstädes förut okänd boskapsjukdom, mjältbrand, med den häftighet, att den inom $\frac{1}{8}$ kvadratmil dödade 22 boskapskreatur och 3 hästar. Epidemien syntes dock snart gifva vika för det läkarebiträde, som anskaffades.

Lysings prosteri. Mjältbrand har visat sig på flere ställen, synnerligen inom Röks och Heda socknar.

Kronobergs län. Mjältbrand utbröt bland husdjuren på några få ställen inom Skatelöfs församling, dock utan att göra betydlig skada. Äfven inom Thorsås församling har mjältbrand utbrutit, men afstannat.

Kalmar län. Hos en bonde i Stensserum af Hallingsbergs församling störtade i början af december månad inom få dagar 10 boskapskreatur af mjältbrand, enligt tillkallad veterinärläkares intygande. Sjukdomen spridde sig ej vidare.

Älfsborgs län. Inom Vesene socken hafva under augusti och september månader 20 nötkreatur störtat af mjältbrand.

Skaraborgs län. Billings prosteri. Bland kreaturen borttryckte mjältbrand några i staden (Sköfde), hvaraf ock en man genom det döda djurets handtering smittades och kurerades på länets lasarett.

Skara domprosteri. I Händene socken är 1 person död i mjältbrand. I Skara härjade både kolera och mjältbrand. I Herrlunda socken gick hetan i juli till 36 å 37 grader på förmiddagen uti skuggan och nära 50 i solskenet. Mjältbrand bland kreaturen utbröt i början af juli och 120 boskapskreatur, förutom får och svin, störtade. Tre personer dogo genom handterandet af de döda djuren, hvarförutom 15 personer deruti insjuknade, men blefvo ater friska genom behandling på sjukhus.

Kinna prosteri. I en och annan församling har kreaturssjukdomen mjältbrand visat sig, hvaraf också flere nötkreatur dött, men icke så att sjukdomen kunnat anses epidemisk.

Billings prosteri. Mjältbrand har varit gängse bland husdjuren i Sköfde landsförsamling samt i Sjögerstad och Åsaka.

Vikings prosteri. Inom kontraktet har under juli, augusti och september månader i alla församlingar bland husdjuren sjukdomen mjältbrand svårt härjat.

Vilske prosteri. Endast inom Larfs pastorat har den så kallad mjältbrand gått, hvaraf åtskilliga nötkreatur och hästar dött.

Värmlands län. Mjältbrand härjade bland kreaturen i Millesviks pastorat.

Västmanlands län. Under den starka sommarhettan yppades i några byar i Rytterne församling mjältbrand hos svinkreaturen, hvilken dock, sedan djurläkaren blifvit rådfrågad, afstannade.

Västernorrlands län. I april, maj och juni månader har uti Sollefteå pastorat på några ställen lunggröta yppats hos hästkreaturen, hvaraf ock några störtat, innan nödiga medikamenter hunno anskaffas.

1835.

Skaraborgs län. Vinköls prosteri. Inom tvenne församlingar af prosteriet har mjältbrandssjukdomen, dock utan att åstadkomma stor förödelse, varit gängse bland husdjuren.

1836.

Jönköpings län. Östbo prosteri. I febr. månad yppades inom Vernamo socken på några ställen hos nötkreaturen den af allmogon så kallade svart-sjukan, hvilken dock snart botades af länets djurläkare.

Blekinge län. Listers och Bräkne prosteri. Rödsjuka hos svinkreatur och skabbsmitta å hästar och fäkratur har flerstädes mer än vanligt visat sig.

Skaraborgs län. Sköfde stad. Mjältbrand har äfven inom stadens område nedfällt några nötkreatur och flere svinkreatur i oktober, november och december månader. Smittsam, har denna sjukdom här också ganska betänkligt angripit människor, som med oeffertänksamhet eller af okunnighet vågat närmare vidröra de döda kropparna.

Billings prosteri. I Berg har rödsoten bland husdjuren, af allmogon kallad skogssjuka, varit gängse och borttryckt mycken boskap.

Vinköls prosteri. Inom en enda församling har mjältbrandssjukdomen bland husdjuren varit, dock lindrigt, gängbar.

Västmanlands län. Sala prosteri. Ibland husdjuren angrepos svinkreaturen under sommartiden af en häftig och dödande sjukdom, som på åtskilliga ställen gjorde betydlig förödelse, och vid slutet af året började vattusot visa sig bland fåren.

1837.

Uppsala län. Trögds prosteri. Under röt månaden hade lungröta hos svinkreaturen i Hacksta och Löts socknar yppats och åstadkommit betydliga förluster.

Håbo prosteri. Bland svinkreaturen har den s. k. backbrännan gjort stor förödelse.

Östergötlands län. Bankekinds prosteri. Inom Svinstads församling hafva på åtskilliga håll svinkreaturen varit angripna af en (med smittkoppor?) likartad epedemi och hastigt dött deraf.

Kronobergs län. Sunnerbo prosteri. Till epedemier bland husdjur kan hänföras skabbsmitta, som under sommaren å hästar varit gångbar.

Kalmar län. Ölands östra prosteri. I början af september månad yppade sig bland husdjuren en sjukdom, mjältbrand kallad, hvilken oaktadt läkares snara anskaffande och hjälp bortryckte en större mängd boskaps-kreatur uti Össby by af Gråsgårds socken.

Gottlands län. Södra Tredingens prosteri. Genom en särdeles stark epedemi ibland fårkreaturen under mars och april månader har allmogen i Vamlingbo pastorat förlorat större delen af dessa husdjur.

Kristianstads län. Jerrestads prosteri. I åtskilliga församlingar hafva hästarne varit behäftade med skabb.

Västra Göinge prosteri. Skabb bland hästar och får.

Östra Göinge prosteri. I början af året hade skabb bland hästar här och der varit gängse.

Gårds härads prosteri. I Åsums församling hafva under sommartiden dött af mjältbrand 36 fullväxte nötkreatur och ett mindre, ej angifvet antal fullväxte hästar.

Skaraborgs län. Kåkinds prosteri. På flera ställen stark mortalitet bland svinkreaturen.

Norrbottnens län. Västerbottens 3:e prosteri. Bland renkreaturen har i Gellivare under loppet af sommaren en smittsam sjukdom härjat. Denna sjukdom kallas klöfsjuka och består deruti, att klöfvarna börja bulna, sedan falla de lös från foten, slutligen faller äfven foten lös från benet. Denna sjukdom öfvergår ofta i första stadierna, men ger anledning till en invärtes, då renen får tillfälle att slicka den sjuka foten. Rötan angriper då inälfvorna och snart derefter börja hela stycken att falla lös af kroppen. En af de förmögnaste lappar har sålunda detta år förlorat ett antal af 150 renar, en förlust som kan uppskattas till 1,000 Rdr Rgs.

1838.

Älfsborgs län. Norra Dals prosteri. I Bäcke socken och ett enda hemman, Regineberg, angrepos fåren vid midsommartiden af en besynnerlig åkomma: bäst de gingo på betet, föllo de framstupa och nedra frambenen vredos af sig sjelfva omkring, till dess knäleden var alldeles afvriden. På en dag störtade så 28 får, och 50 förlorades inalles. Intet sjukligt märktes på dem för öfrigt. På ett enda afskuros frambenen efter denna vridning och stumparna läktes och fåret lefde till slaktetiden och tog godt hull.

Norrbottnens län. Västerbottens 3:e prosteri. Klöfsjukan bland renkreaturen har äfven detta år visat sig, dock icke med så förödande framfart som år 1837.

1839.

Skaraborgs län. Vilske prosteri. I Larf har under sommaren mjältbrand varit gängse bland kreaturen, hvaraf flera dött, såväl bland hornboskapen som hästarne.

1840.

Kalmar län. Ölands medelprosteri. Ibland svinkreaturen var rödsjukan allmän under höstetiden, hvaraf många bortdödde.

Skaraborgs län. Vilske prosteri. Fären hafva på ganska många ställen dött af vattusot. I Larf hafva flere kreatur bland hornboskapen och hästarne dött af mjältbrand.

1841.

Stockholms län. Öregrunds stad. Under senare hösten har lefversjukdom borttryckt största delen af härvarande fårafvel, hvilken omständighet man vill härleda från den ovanligt våta sommaren, hvarigenom torrt bete saknats för dessa djur.

Uppsala län. I Tierp har yppats mjältbrand, men utan att göra betydlig skada.

Östergötlands län. Norrköpings prosteri. Den s. k. rotsen på hästar har varit gängbar i slutet af vintern 1841 och gjort betydlig skada.

Kronobergs län. I Skatelöfs socken har en svinpest varit gängse.

Uppvidinge prosteri. Bland husdjuren svin- och fårsjukdom.

Kristianstads län. Ingelstads prosteri. Såsom följd af vått höstbete och illa bergadt foder hafva fären på många ställen alldeles utdött och, då de öppnats, varit fulla af maskar i lefvern och lungorna.

Malmöhus län. Rönnebergs prosteri. Mun- och klöfsjuka yppade sig bland får- och hornboskap på ön Hven, utan att sjukdomen varit dödande.

Älfsborgs län. Redvägs prosteri. Stor dödlighet ibland får- och svin-kreatur i Åsarps församling.

Skaraborgs län. Vilske prosteri. Inom Kinnareds pastorat hafva fären i anseende till den fuktiga och osunda väderleken blifvit nästan allnaänt utdöda.

Redvägs prosteri. Stor dödlighet bland får- och svinkreatur inom Åsarps församling.

Gäfleborgs län. Uti Hedesunda och Östra Fernebo har ibland färkreaturen en elakartad lefversjukdom varit gängse.

Norrbottens län. Västerbottens 3:e prosteri. Under årets sommar och höst har en ganska elakartad sjukdom angripit rendjuren i Jocknocks lappmarks församling. Epidemien har dock ej spridt sig till alla lappmäns hjordar, utan rasat med förödande framfart i vissa lappbyar. Sjukdomen visar sig först med svullnad och sårnader å rendjurets klöfvar. När det slickar dessa sår, anpripes djurets inre delar, såsom t. ex. lefver och lunga, af röta eller brand, hvaraf djurets död påskyndas. Terpentinolja har visat sig såsom ett bepröfvadt botemedel. Om man i god tid, så snart ett sår visar sig på djurets klöfvar, smörjer de samma med nämnda olja, slickar djuret icke såret.

1842.

Kristianstads län. Västra Göinge prosteri. Uti vissa delar af häradet munröta hos kreaturen, men i allmänhet icke dödande.

1844.

Stockholms län. Sjuhundra prosteri. Den regniga väderleken har haft till följd grödans förskämning samt vattusot ibland husdjuren, af hvilka färkreaturen och isynnerhet fären till stor myckenhet insjuknat och dött.

Roslags Västra prosteri. Såsom följer af de illa bergade foderväxterna är sjukdom och död bland får kreatur och hornboskap.

Olands och Frösåkers prosteri. Ibland husdjuren hafva lefversjukdomar visat sig.

Uppsala län. Håbo prosteri. I Stockholms-Näs har den s. k. backbrännan bland svinkreaturen för åtskilliga jordbrukare gjort betydlig skada.

Södermanlands län. Daga prosteri. En epidemisk sjukdom ibland svinkreaturen har i åtskilliga församlingar af prosteriet varit gängse.

Södertälje prosteri. Uti Hölö socken har under sommaren en allmän sjukdom och dödlighet inträffat bland svinkreaturen.

Nyköpings östra prosteri. Från Bälinge socken anføres, att ibland svinkreaturen den s. k. svinsjukan varit gängse en del af året.

Göteborgs och Bohus län. I Krokstads pastorat härjade under sommaren en svår sjukdom bland svinkreaturen, af hvilka de flesta dogo.

1845.

Uppsala län. Lagunda prosteri. Mjältbrand bland svinkreaturen var gängse mot slutet af sommaren i Giresta socken.

Kalmar län. Ölands norra prosteri. Bland husdjuren, såväl hästar som hornboskapen, har under sommaren mjältbrand åstadkommit icke ringa förödelse.

Gotlands län. Södra prosteriet. I ett och annat pastorat har mjältbrand ibland fåren varit utbredd.

1846.

Värmlands län. Kils prosteri. I hemmanet Grossbol, Grafva socken, uppkom under hetaste sommaren en svår sjukdomsepidemi, mjältbrand, bland husdjuren, som äfven smittade flera människor, så att i Grossbol 2 personer derigenom afledo. Genom ändamålsenliga åtgärder sattes visserligen en gräns för smittan, hvilken dock ända till årets slut fortfarande att visa sig bland husdjuren vid Qvarntorps bruk i Nedra Ulleruds socken, der ett större antal oxar, kor, hästar och svin hafva dött deraf.

Nors prosteri. Längst ut på Näset gick mjältbrand bland kreaturen.

1847.

Uppsala län. Mjältbrand bland boskap har visat sig i Läby, der 5 hästar och 1 ko störtat.

Värmlands län. Kils prosteri. Mot årets slut hafva i hemmanet Grossbol, Grafva socken, åter inträffat några sjukdomsfall af mjältbrand bland husdjuren, hvaraf äfven några människor blifvit smittade, men snart återställda.

1848.

Uppsala län. Lagunda prosteri. Farsot bland svinkreaturen var gängbar i Hjelsta socken.

Håbo prosteri. Den s. k. backbrännan var gängbar bland svinkreaturen i Näs socken.

Östergötlands län. Kinds prosteri. Af svinkreatur har den s. k. svinpesten på många ställen borttagit flere.

Kristianstads län. Södra Åsbo prosteri. Under loppet af året har den s. k. lungsjukan bland boskapen varit gängse inom Norra Vramus och Qvindinge socknar och fortfar ännu (1849).

Malmöhus län. Luggude prosteri. Boskapssjuka har grasserat i Helsingborgs landsförsamling, Kropp och Katslösa.

Hallands län. Laholms prosteri. Ibland fäkreaturen på säteriet Stjernarp utbröt i januari månad en högst smittosam och dödande sjukdom, under namn af lungröta, hvilken troligen ditkommit genom införskrifna kreatur ifrån England och hvilken emot sommaren spridde sig inom Eldsberga pastorat samt till Snöstorps, Trönninge, Veinge och Knäreds socknar.

Halmstads prosteri. På Hjulebergs säteri i Abilds församling samt på Saunarps säteri och derunder lydande Fjellalunda by i Årstads socken har en högst elakartad boskapspest, lungsjuka kallad, härjat, hvaraf ett stort antal kreatur dött och ännu flere måst såsom sjuka nedslås, för att hindra smittans spridande.

Göteborgs och Bohus län. Orusts och Tjörns prosteri. På Orust hafva nästan alla får af ädlare ras störtat af vattusot.

Värmlands län. Kils prosteri. Mjältbrand har ånyo visat sig inom Grafva socken vid Forshaga ibland kreaturen, hvaraf dock blott ett kreatur dött. Tvenne manspersoner, som behandlat det döda djuret, blefvo deraf smittade och måste intagas på länslasarettet, der de blefvo återstälde.

Västmanlands län. Sala prosteri. Mjältbrand hos hästkreaturen och hornboskapen i Kumla, Tärna och Kila.

Gäflleborgs län. Hälsinglands västra nedre prosteri. Pastor i Ofvanåker anmärker: under våren, då kreaturen utsläpptes å betet, upptäcktes å hornboskapen en alldeles egen, förr okänd svaghet i deras ben, som vid minsta rörelse afbrötos, såsom de varit af glas. Hvarje gårdsägare förlorade derigenom en eller flere kor, som vid slaktningen befunnos hafva något, bensjukdomen åtföljande, inre lidande, ty köttet var å en del mindre godt, å en del oäteligt. Efter halfva sommarens förlopp upphörde denna boskapssjuka. — I Bollnäs och Alfta lärer förhållandet varit ungefärligen enahanda. I Arbro och Undersvik visade sig äfven sjukdomen, men lindrigt, emedan ganska få kreatur störtade.

Hälsinglands östra prosteri. Vid sommarens början bland boskapen mer och mindre allmän: Cachexia ossifraga, dock utan stor förödelse.

1849.

Stockholms län. Södra Roslags prosteri. Från Vermdö församling uppgifves att bland svinkreaturen flera här och der dött af lungröta.

Södertälje prosteri. Ut i Ytter-Järna socken har under sommaren och hösten härjat bland svinkreaturen en hastigt dödande sjukdom, kallad backbränna.

Uppsala län. Lagunda prosteri. Under sommaren grasserade på många ställen svår mjältbrand ibland svinkreaturen, med icke obetydlig dödlighet.

Örbyhus prosteri. I Tegelsmora uppgifves hafva varit allmänt gångbar mjältbrand bland svinkreaturen.

Södermanlands län. Domprosteriet. I Lilla Mellösa var en härjande sjukdom bland svinkreaturen, som dock ej hann alltför vidsträckt spridas.

Nyköpings västra prosteri. Mjältbrand har varit gängse på några ställen ibland svinkreaturen.

Södertälje prosteri. Bland svinkreaturen härjade ut i Mörkö socken på eftersommaren mjältbrand, som dödade omkring 76 af detta kreatursslag.

Nyköpings östra prosteri. En svår sjukdom, mjältbrand, har varit gängse bland svinkreaturen i Bålinge, Tystberga, Svärtuna, Sättersta och Bogsta socknar.

Östergötlands län. Kinds prosteri. På spridda ställen i Horn och Hycklinge har svinpesten härjat.

Jönköpings län. Västbo prosteri. I januari månad utbröt bland hornboskapen, tillhörande en bonde i Långaryds socken, den elakartade lungsjukan; sedan alla kreaturen i ladugården blifvit dödade, yppade sig sjukdomen icke vidare.

Kalmar län. Södra Möre prosteri. Vissefjärda socken. Mjältbrand har härjat svårligen ibland hornboskapen och svinkreaturen, synnerligen bland de sistnämnda, af hvilka socknens invånare mistat öfver 400.

Gottlands län. Norra prosteriet. Inom Endre och Vestkinde pastorater har på flere ställen under året visat sig en hastigt dödande sjukdom bland svinkreaturen, hvilken sjukdom man tillfölje af symptomernas beskaftenhet förmodat vara mjältbrand.

Södra prosteriet. I Burgs socken har sedan våren och sommaren yppat sig en sjukdom bland svinkreaturen, efter veterinärläkares uppgift benämnd strypsjuka, som tycktes vara ganska smittosam och hvaraf flere ägare skola af nämnde kreatur förlorat många. Lyckligtvis afstannade denna sjukdom dock vid den kallare årstidens början. — Stor dödlighet, förorsakad af långvarig kall och regnig väderlek, har bland fårkreaturen varit gängse i Vamlingbo socken. Sjukdomen har yttrat sig dels i vattensamlingar i hufvudet och kring hjertat och lungorna, dels genom en mängd flata gråa maskar, som förtärt lefvern. Omkring 250 à 300 får hafva inom pastoratet dött i denna sjukdom.

Blekinge län. Östra härads prosteri. Ibland svinkreaturen har lung-röta på åtskilliga ställen inom häradet varit gängse.

Kristianstads län. Södra Åsbo prosteri. Inom Qvidinge och Björnekulla socknar har på många ställen elakartad lungsjuka bland boskapskreaturen visat sig.

Norra Åsbo prosteri. Några boskapskreatur i Örkelljunga socken hafva varit behäftade med elakartad lungsjuka.

Malmöhus län. Luggude prosteri. Lungsjuka har grasserat bland fä-kreaturen i Ekeby socken.

Hallands län. Halmstads prosteri. Bland husdjuren har den elakartade lungsjukan visat sig, hvaraf inom Halmstads stad 4 fä-kreatur varit angripne och blifvit slaktade. Sjukdomen har äfven detta år varit gängse bland boskapen i Årstads pastorat.

Laholms prosteri. Inom Veinge, Breareds, Knäreds och Eldsberga socknar, synnerligast inom den senare, hafva fä-kreatur varit angripne af lungsjukan och många deraf dött.

Göteborgs och Bohus län. Mjältbrand har varit gängse i Hjertum bland svinkreaturen.

Västmanlands län. Något bland hästar och hornboskap i Kumla och Kila gående mjältbrand.

Jämtlands län. Mot årets slut började uti Sveg och Brunflo en ganska farlig sjukdom hos hästar, kallad springorm eller flötsorm, att visa sig.

1850.

Stockholms län. I Vermdö församling har lung-röta äfven detta år hem-sökt svinkreaturen.

Kalmar län. Södra Möre prosteri. Ett större antal svinkreatur hafva dött uti den äfven föregående året härjande sjukdomen mjältbrand, som af allmogen benämnes rödsjukan.

Gottlands län. Norra prosteriet. Bland svinkreaturen har inom Fole pastorat mjältbrand varit gängse.

Södra prosteriet. I Rone och Vamlingbo socknar har i början af året yppat sig, uti den förra s. k. skabbsjuka och uti den senare igelsjuka hos fåren, dervid dödligheten varit betydlig.

Kristianstads län. Västra Göinge prosteri. I Verums socken har under sommaren den elakartade lungsjukan blifvit införd bland hornboskapen med ett par oxar, som köptes på en marknad i Kronobergs län. Sedan har sjukdomen spridt sig till åtskilliga delar inom samma socken, så att man måste slakta 25 å 30 kreatur, som alla dermed varit behäftade. De sista kreaturen, hos hvilka sjukdomen förmärktes, slaktades i påföljande februari.

Malmöhus län. Lungsjuka utbröt å Pålsköp, hvars ägovälde sträcker sig både in i Helsingborgs landsförsamling och stadsjorden, hvarvid flere kreatur störtade och andra måste nedslaktas, men afstannade utan vidare spridning.

Hallands län. Halmstads prosteri. Inom Harplinge, Söndrums, Slöinge och Eftra socknar har den elakartade lungsjukan bland hornboskapen varit gängse.

Laholms prosteri. Lungsjukan ibland fäkreatur har grasserat inom Laholms, Eldsberga, Snöstorps och Trönninge socknar; en del kreatur hafva deraf dött, en större del blifvit nedslagne för smittans hämmande.

Kopparbergs län. Mora prosteri. I Mora socken utbröt under sommaren rots eller springorm å hästar, men sedan de farligast angripne hästkreaturen blifvit dödade och andra försigtighetsmått vidtagne, upphörde smittan.

Gäflborgs län. I Thorsåker utbröt under röt månaden bland svinkreaturen en hastigt dödande sjukdom, mjältbrand kallad.

Norrbottens län. Västerbottens 3:e prosteri. Bland renboskapen i Gelivare har en smittosam sjukdom härjat, bestående i klöfvarnes bulning, som, sedan renarne slickat de härigenom uppkommande sårnader, äfven angriper inelfvorna, hvarefter djurets död nästan genast följer. Lapparnes förlust derigenom har varit ganska kännbar.

1851.

Stockholms län. Roslags östra prosteri. Några enstaka fall af lungröta visat sig i Bo kapellförsamling hos hästarne.

Uppsala län. Vaksala prosteri. Lungröta hos hästar vid 2 egendomar i Funbo socken.

Ulleråkers prosteri. Af svinkreaturen hafva några störtat af mjältbrand, som af allmogen kallas backbränna, emedan den vanligen visat sig under heta somrar, då svinen stundom på trädsgårderna hafva brist på vatten, men under 1851 måste denna sjukdom haft andra orsaker.

Örbyhus prosteri. I Dannemora uppgifves brand bland svinkreaturen hafva varit allmän.

Södermanlands län. Nyköpings västra prosteri. I Lunda socken sommarsjukan ibland fäkreaturen; mjältbrand ibland svinkreaturen, med åtskilliga förluster.

Jönköpings län. Inom Näshults socken har härjat en konvulsivisk sjukdom bland svinkreatur.

Kronobergs län. Konga prosteri. Halssjukdom, som här blifvit kallad rösjuka, bland svinkreaturen.

Gottlands län. Medelprosteriet. Från Klinte, Atlingbo och Kräklingbo berättas om sjukdom och fall blaud svin, och från sistnämnda ställe äfven bland hundar.

Södra prosteriet. I Alfva socken har bland svinkreaturen den s. k. påsjukan varit gängse.

Kristianstads län. Västra Göinge prosteri. I Verums socken har den elakartade lungsjukan, som 1850 bland hornboskapen genom smitta dit infördes, äfven 1851 angripit en del kreatur, men sedan omkring 150 kreatur, såsom misstänkta för smitta, blifva slaktade, har sjukdomen under de sista månaderna icke förmärkts.

Värmlands län. Nyeds prosteri. Svinsjuka på flera ställen, deraf flera af dessa djur dött.

Gillbergs prosteri. Bland svinkreaturen en sjukdom, hvaraf många djur störtade.

Örebro län. Nora prosteri. Ibland hundarne inträffade en sjukdom i september månad och fortfor sedan till årets slut. Den var likartad med den i Stockholm gängbara; smittosam, så att å de ställen, hvarest den hade inkommit, dogo eller måste dödas mera än hälften af dervarande hundkreatur. — Bland hästar hafva i Ljusnarsbergs socken några fall af rotz och springorm inträffat.

Kopparbergs län. Stora Tuna prosteri. På ett och annat ställe inom prosteriet har ibland hästkreaturen sjukdomen springorm kallad varit gängse, dock utan att åstadkomma någon vidsträckt skada.

Gäflborgs län. Hälsinglands östra prosteri. Bland hästkreaturen har den s. k. springormen varit gängse.

Hälsinglands västra nedre prosteri. I Ofvanåker har springormen angripit hästkreaturen.

Gästriklands prosteri. I Östra Fernebo församling har på ett och annat ställe lungröta visat sig hos hästkreaturen.

1852.

Stockholms län. Roslags västra prosteri. Några spridda fall af rabies canina, dock hafva människor icke blifvit skadade.

Olands och Frösäkers prosteri. I Harg några fall af rabies canina.

Södermanlands län. Oppunda östra prosteri. Inom Vadsbro och Sköldinge socknar yppade sig under juni och juli månader ibland hästar springorm och rots, men sedan 4 blifvit dödade, såsom obotlige förklarade, upphörde sjukdomen.

Nyköpings västra prosteri. Inom Lunda församling har mjältbrand på några ställen gjort stor förödelse ibland svinkreaturen.

Blekinge län. Ett par fall af rabies canina uppgifvas från Kristianopels socken.

Kopparbergs län. Rättviks prosteri. Bland husdjuren koppor och springorm, särdeles i Rättvik bland hästkreaturen.

Mora prosteri. Från Särna har s. k. springorm bland hästkreaturen blifvit anmäld, dock af lindrig beskaffenhet.

Gäflborgs län. Hälsinglands västra nedre prosteri. Ormsjukan har varit mycket gängse bland hästkreaturen i Ofvanåker, dock hafva ej så många som förra året deraf störtat.

Gästriklands prosteri. I de flesta socknar inom pastoratet har den smittosamma sjukdomen springormen angripit flera hästkreatur.

Västernorrlands län. Ångermanlands västra prosteri. I Tåsjö och Långsele har under sommaren rabies canina yppat sig.

Medelpads prosteri. I Torp, Tuna, Indal och Skön har rabies canina visat sig.

Jämtlands län. I Ragunda och Fors socknar hafva under sommaren hundar och kattor varit af vattuskräck angripna.

Västerbottens län. Västerbottens 2:a prosteri. Till följd af den starka hettan yppade sig mjältbrand här och der bland kreaturen, den var dock i det hela af lindrigare beskaffenhet.

Norrbottens län. Bland husdjuren vattuskräck (*rabies canina*) i Neder-Kalix.

1853.

Kalmar län. Norra Møre härad. Tvenne fall af *rabies canina* kända. Ölands norra prosteri. Mjältbrand har förekommit i Egby såväl bland hästar som nötkreatur, dock icke som epidemi.

Blekinge län. Östra härads prosteri. Under sommarmånaderna har bland husdjuren härstädes *rabies canina* gått såsom epidemi.

Kristianstads län. Östra Göinge prosteri. Ett och annat exempel af *rabies canina*.

Södra Åsbo prosteri. Ifrån N. Vrams församling uppgifves, att *rabies* bland hundarne förekommit.

Ingelstads prosteri. *Rabies canina* förmärktes i Öfraby.

Villands härads prosteri. Af *rabies canina* hafva 2 personer i Ljungby socken angripits, men genom tidig läkarehjelp blifvit räddade.

Malmöhus län. Harjagers prosteri. I Örtofta socken har hundsjuka eller s. k. *rabies canina* visat sig, särdeles hos en hund. Ett par personer, bitne af honom, infördes till länslasarettet i Lund, derifrån de utgingo fulligen till helsan återställda.

Luggude prosteri. *Rabies canina* bland hundar.

Rönnebergs prosteri. Under sommaren och hösten några spridda fall af *rabies* förekommit i Landskrona bland hundkreaturen.

Hallands län. Fjäre och Viske prosteri. Bland husdjuren har *rabies canina* på flere ställen varit gångbar.

Halmstads prosteri. *Rabies canina* säges hafva visat sig.

Laholms prosteri. Hundsjuka under namn af *rabies canina* hade uppenbarat sig på en mängd ställen i Sverige; de galna hundarna beto flere människor, som sedan dogo under olidliga plågor.

Älfsborgs län. Marks och Bollebygds prosteri. Hundsjukan å ett och annat ställe.

Ås prosteri. Vattuskräck bland hundarne i Borås.

Skaraborgs län. Billings prosteri. Inom Dala pastorat har på ett ställe bland hornboskapen yppat sig sjukdomen bensköra, som dock icke varit dödande.

Västmanlands län. Från Bergs socken inberättas om några fall af *rabies canina* under rötmånaden.

Kopparbergs län. Mora prosteri. Springorm af lindrigare beskaffenhet i Särna församling.

Stora Tuna prosteri. På några ställen inom prosteriet har bland hästkreaturen sjukdomen springormen kallad varit gängse, dock utan att åstadkomma någon vidsträckt skada.

Gäfleborgs län. Hälsinglands östra prosteri. Bland husdjuren springormen och lungrotan i Hanebo och Söderala.

Hälsinglands västra nedre prosteri. Bland hästkreaturen springormen och rots.

Hälsinglands västra öfre prosteri. Ormsjukan hos hästkreaturen var under årets vinter temmeligen allmän i flera socknar.

Gästriklands prosteri. I Ockelbo, Hedesunda, Torsåker och Ofvansjö hafva flere häst kreatur varit angripna af springorm.

Västernorrlands län. Ångermanlands västra prosteri. Rabies canina i Boteå och Helligum.

1854.

Stockholms län. Vaksala prosteri. I mjältbrand störtade under juli och augusti månader 3 hästar, 2 oxar och 33 kokreatur, bland hvilka 1 häst och 32 kor vid Kasby gård inom Lagga socken.

Seminghundra prosteri. I Husby-Långhundra, Gottröra och Skeptuna socknar hafva flera fall af mjältbrand inträffat bland hästar och nötkreatur, hvaraf flera dött.

Södermanlands län. Daga prosteri. Mjältbrand har varit gångbar bland svinkreaturen.

Östergötlands län. Bankekinds prosteri. Rabies canina har misstänkts hos några hundar i Örtomta.

Kronobergs län. Konga prosteri. I en församling rabies canina bland hundarne.

Kalmar län. Norra Møre prosteri. Ibland hundkreaturen har rabies canina inom Ryssby socken varit gångbar, hvarutaf äfven andra kreatur genom galna hundars bett blifvit smittade och ljugit döden.

Gotlands län. Medelprosteriet. I Vall mjältbrand bland svinkreaturen.

Malmöhus län. Frosta härads prosteri. Hundsjukan har på ett och annat ställe i enstaka fall visat sig.

Landskrona stad. Bland hundkreatur hafva förnummits några spridda fall af rabies.

Hallands län. Fjäre och Viske prosteri. Bland husdjuren har rabies canina på några ställen varit gångbar.

Skaraborgs län. Kinna prosteri. Ut i augusti och september månader var inom Medelplana och Österplana församlingar hundsjukan rabies canina gängse, hvaraf såväl hundar och katter, som svin- och nötkreatur blefve angripne. Några människor blefvo väl ock bitne af rasande hundar, utan att deraf några menliga följder visat sig.

Örebro län. Örebro stad. Under någon tid af året har vattuskräck angripit åtskilliga hundar härstädes.

Kopparbergs län. Rättviks prosteri. Springorm bland hästar.

Gästriklands län. Hälsinglands norra prosteri. Rabies canina eller Die stille Wuth yppade sig i slutet af maj bland hundkreaturen, men hade en snar öfvergång, utan att hafva förorsakat någon olycka.

Hälsinglands västra nedre prosteri. Bland hästar i alla församlingar springorm.

Västernorrlands län. Ångermanlands västra prosteri. Rabies canina har under året yppat sig bland husdjuren på flera ställen.

Jämtlands län. Norra prosteriet. Ett enstaka fall af rabies canina har visat sig i Alanäs by under oktober månad.

1855.

Stockholms län. Roslags västra prosteri. Spridda fall af rabies canina i en del församlingar.

Seminghundra prosteri. Bland husdjuren mjältbrand.

Olands och Frösåkers prosteri. I Hökhufvud, Valö, Forsmark, Börstil och Bladåker härjade mjältbrand strängt, bland såväl hästar som nötkreatur.

Uppsala län. Olands och Frösåkers prosteri. Mjältbrand har bland hästar och nötboskap varit under sommaren gängse i Skepshammar, Alunda, Morkarla och Stafby.

Kalmar län. Södra Tjuströ prosteri. Rabies canina var gängse bland hundar på flera ställen. Åtskilliga personer blefvo bitna och dogo under förfärliga plågor.

Norra Tjuströ prosteri. Inom några få dagar i slutet af augusti månad sjuknade utan känd orsak och dog en stor myckenhet fisk, särdeles af gös, braxen, sarf, mört och lögor m. m. uti den fiskrika $\frac{3}{8}$ mil långa sjön Åker-vristen, belägen emellan Ukna och Gårdsrums socknar. Den döende och döda fisken blef af vinden uppdrifven på stränderna till sådan myckenhet att den låg som höstrångar. För att förekomma den deraf blifvande stanken för-
anstaltades, att den döda fisken blef nedgräfd.

Gottlands län. Norra prostriet. I Tingstäde och Hangvar har mjältbrand varit gängse bland husdjuren.

Älfsborgs län. Väner prosteri. Utaf rabies canina har en ung qvinna dött inom Gerdhems socken. Hundar och flerstädes äfven svinkreatur hafva af samma sjukdom dött eller måst dödas.

Skaraborgs län. Väner prosteri. Inom Näs socken har rabies canina flerstädes angripit hundkreaturen, hvilka blifvit dödade.

Kinna prosteri. Rabies canina, här och der inom kontraktet gängse, har förorsakat ett enda enstaka dödsfall inom Husaby pastorat.

Källands prosteri. Uti Rackeby har ibland hornboskapen s. k. sleksoten visat sig, så att några kor deraf dött, och under sommaren härjade ibland svinen s. k. röda oret, så att många svin deraf dogo.

Gästriklands län. Gästriklands prosteri. I Högbo församling har springorm visat sig bland hästkreaturen.

1856.

Östergötlands län. Aska prosteri. Ibland svinkreaturen har rödsot och backbränna härjat.

Jönköpings län. Tveta prosteri. Vattuskräck har egt rum såsom epidemi ibland husdjuren, hvaraf en man jemväl ljugit döden.

Kalmar län. Ölands norra prosteri. Inom Egby församling har under sommaren mjältbrand borttryckt flere häst- och fäkkreatur.

Ölands medelprosteri. Mjältbrand inträffade i Norra Möckleby bland husdjuren.

Södra Tjuströ prosteri. Vid egendom Sundsholm i Gladhammar socken yppade sig bland hornboskapen, synnerligast bland dem som blifvit från utrikes ort inhemtade, svårartad lungröta. Alla fäkkreaturen blefvo nedslaktade vid sagde egendom.

Gottlands län. Norra prostriet. Bland svinkreaturen har i några socknar inträffat mjältbrand.

Kristianstads län. Albo och Jerrestads prosteri. Enstaka fall af rabies canina hos hundar och kattor.

Ingelstads prosteri. Bland husdjuren har under året rabies canina varit gängse, deraf såväl hundar som hästar varit angripne.

Malmöhus län. Luggude prosteri. Ett par fall af rabies canina har yppat sig inom Farhults och Jonstorps socknar.

Vemmenhögss prosteri. Bland husdjuren hafva åtskilliga fall af rabies canina inträffat.

Göteborgs och Bohus län. Några få fall af rabies canina hafva inträffat i Foss och Bro pastorater.

Skaraborgs län. Lungsjuka bland kreaturen i Forshems pastorat.

Västmanlands län. Bland svinkreaturen mjältbrand i Harakers församling.

Gäflleborgs län. I Voxna och Ofvanåker rabies canina. Spår deraf på några ställen i Mo, Regnsjö och Söderala.

Jämtlands län. Spridda fall af vattuskräck ibland hundar inom Hammerdals och Ragunda pastorat.

1857.

Stockholms län. Lyhundra prosteri. I Bro bland hästkreaturen lung-
röta under sommaren och hösten.

Semingshundra prosteri. I flere församlingar bland hästarne lung-
röta.

Södertörns prosteri. Mjältbrand och koppor bland svinkreaturen.

Uppsala län. Vaksala prosteri. Epidemisk och dödande sjukdom bland
svinkreaturen i Danmarks socken.

Ulleråkers prosteri. Lungröta bland hästkreaturen inom Åkerby, Näs och
Läby socknar.

Södermanlands län. Nyköpings östra prosteri. Uti Bälinge och Tyst-
berga har en svårare epidemi på svinkreaturen gjort mycken skada.

Daga prosteri. Bland husdjuren svinsjuka.

Östergötlands län. Bankekinds prosteri. Äfven bland svinkreatur (lik-
som bland människor) har skarlakansfeber visat sig och dödat många.

Kinds prosteri. I Horns pastorat svinpest.

Vifolka och Valkebo prosteri. Bland husdjuren hafva i synnerhet svinen
dukat under för en pestartad sjukdom, som inom några timmar angrep och
tillskyndade döden.

Kronobergs län. Konga prosteri. En dödande sjukdom bland svin-
kreaturen har grasserat i Långasjö.

Norrvidinge prosteri. I Söraby härjade i augusti och oktober en elak-
artad svinsjuka, som förödde vid pass 30 af dessa husdjur.

Hallands län. Varbergs prosteri. I Vinbergs, Sibbarps och Gällareds
pastorat rabies canina bland hundar. I Sibbarp bet en deraf angripen katt
en oxe, som för deraf uppkommen galenskap måste dödas.

Göteborgs och Bohus län. Södra Älfsyssels prosteri. Bland svinen
mjältbrand.

Älfsborgs län. Norra Dals prosteri. Många svinkreatur dödt af den
s. k. svinsjukan.

Gäflleborgs län. Hälsinglands norra prosteri. Rots bland hästarne och
rabies canina bland klodjuren.

Norrbottnens län. Västerbottens 3:e prosteri. Bland hästkreaturen har
springorm på åtskilliga ställen varit gängse.

1858.

Stockholms län. Erlinghundra prosteri. Bland kreaturen har mjält-
brand visat sig på ett och annat ställe. Bland svinkreaturen har s. k. back-
bränna härjat.

Östergötlands län. Hammarkinds prosteri. I Skällvik en svårt härjande
och dödande sjukdom bland svinkreaturen, hvilken anses hafva varit mjältbrand.

Vifolka och Valkebo prosteri. Bland husdjuren hafva svinen här och
der blifvit hemsökta af epidemisk rödsjuka.

Kronobergs län. Norrvinge prosteri. Lungrota bland svinkreaturen har äfven i år visat sig i Söraby epidemisk.

Hallands län. Laholms prosteri. Under hösten ankom en främmande hund i Knäreds socken, som var angripen af rabies canina; under kringstrykande öfverallt i berörda socken, norr om Lagaån, hade han bitit en ko uti Baggabygget och en ox uti parken derstädes; ungefär en månad derefter blefvo dessa kreatur af sjukdomen anstuckne och ytterst våldsamme, hvarför de måste skjutas och blefvo i jorden djupt nedgrafne.

Kopparbergs län. Rättviks prosteri. Bland hästkreaturen hafva springorm och rots varit mycket gängse och härjande i Rättvik och Ore.

Gäfleborgs län. Hälsinglands västra öfre prosteri. I några församlingar har hästsjukdomen springorm varit gängse.

Västerbottens län. I Degerfors församling har den smittosamma sjukdomen springorm hemsökt hästkreaturen.

Norrbottens län. Västerbottens tredje prosteri. Bland hästar springormen.

1859.

Stockholms län. Bland kreaturen har under sommaren mjältbrand strängt grasserat i Börstil, Hökhufvud, Valö och Forsmark.

Södermanlands län. Daga prosteri. I vissa trakter har svinsjukan härjat.

Östergötlands län. Hammarkinds prosteri. Ut i Skällviks och S:t Annæ kapells socknar hafva en stor mängd svinkreatur dött. Epidemiens namn okänt.

Jönköpings län. Södra Vedbo prosteri. Epidemier bland svinkreatur visat sig, isynnerhet i Ingatorps socken.

Kalmar län. Ölands norra prosteri. Inom Böda och Högby socknar har mjältbrand varit gängbar, hvaraf såväl hästar, som boskapskreatur aflidit.

Södra Tjusts prosteri. Ett större antal svinkreatur har dött af mjältbrand.

Kristianstads län. Västra Göinge prosteri. På åtskilliga ställen s. k. rödsjuka bland svinkreaturen.

Västmanlands län. Norra Fjärdhundra prosteri. Rödsot bland boskapen i Nora.

Kopparbergs län. Rättviks prosteri. Bland hästkreaturen har springormen fortfarande härjat.

Gäfleborgs län. Gäfle prosteri. Manga nötkreatur voro under sommaren angripna af rödsot och några störtade.

Hälsinglands västra nedre prosteri. Sjukdomen springormen gängse bland hästkreaturen, dock lindrigt.

Hälsinglands västra öfre prosteri. I Ljusdals och Ramsjö församlingar har hästsjukdomen springormen förekommit.

Hälsinglands östra prosteri. Här och der har klagats öfver sjukdom på hästar och svin. Dödsfall hafva dock varit sällsynta.

Jämtlands län. Rabies canina bland hundar i Undersåkers pastorat.

Västerbottens län. Västerbottens första prosteri. Den smittosamma sjukdomen springormen, som härjade sistledet år, har fortfarande hemsökt hästkreaturen, synnerligen i Degerfors, men har der, äfvensom i några andra socknar, varit af lindrig beskaffenhet.

Be). Insekter.

1751.

Uppsala län. Sedan för år 1749 uti Tegelsmora är antecknad, huru en myckenhet allehanda slags mask i december månad funnits ofvanpå snön, är följande anmärkning här tillagd, att masken år 1750 och 1751 grasserat isynnerhet på rågräset; äfven en liten mask år 1750 syntes i rågaxen, af hvilken en myckenhet hvitax förorsakades; och åter 1751 en större, lik löf- eller kålmask, gjort samma skada, hvartill halp den stora snö-vintern, som börjades i michaelis tid förr än någon käle var i jorden.

Kalmar län. Uti Tuna socken vid pass uti februari månad observerades, att med kommande skyar nedföll på snön helt små insekter till den myckenhet, att snön blef helt svart, och när man böd till att fånga dem, kröpo de rätt gesvint under snön. Samma är ock observeradt vid löjtnantsbostället Västrahult.

Kopparbergs län. Det berättas i By kontrakts tabeller, att uti maj månad varit några frostnätter, då en mask visat sig i vagina spicæ, vid samma tid den öppnades, som avancerade ifrån roten upp till stjelen och gjorde stor skada; insekten skall varit anteunis ad claudas, duplicatus, monoculus, repens.

1752.

Örebro län. Uti Nerike har hvitkålen blifvit på många ställen af mask upptäen.

1754.

Gottlands län. I början af juli månad blef man i Burs och Stånga socknar varse en otrolig myckenhet ovanliga maskar på en viss del af skogen der i nejden, hvilka liknade i storleken kålmaskar, dock med åtskillnad till färg och glatthet. Hade 8 par fötter och dymedelst besynnerlig färdighet att, då de nedföll, krypa upp igen i de högsta träd. Uppåto all barr på träna, isynnerhet på tallarna. Den 25 i samma månad blefvo de genom ett häftigt slagregn och åskedunder så vanmäktige gjorde, att de dels föllo neder på jordena, dels hopetals krupo tillsammans på qvisterna, sittandes der förtorkade. Svin kreaturen åto dem med stor begärelse, såväl lefvande som döde och förtorkade, samt mådde väl utaf dem. Träna stå mest bara ännu och en stor del lära förtorkas.

1755.

Kalmar län. Uti Eds socken och Tjust härad har vid pingsttiden, då sommarhettan var stark, syntes 3:ne dagar en stor myckenhet af fyrvingar eller af gemene man såkallade Trollhästar flygande ifrån sydvest till nordan, men gjorde icke någon skada, utan stannade här och der i träna, likasom att hvila sig.

Gottlands län. Der maskarna, som anföres i 1754 års tabell, grasserade, hafva de äfven visat sig i år, fast icke till någon myckenhet, samt att träna, der maskarna 1754 herskade, äro utgångna och förtorkade.

1757.

Kopparbergs län. Uti juni fannus en sort insekter, hvilka fäste sig vid fisken uti dammar och tärde honom till döds.

1758.

Jönköpings län. Grennaorten. Af den ganska starka och långvariga torkan har ej allenast händt, att rågen och vårsäden tagit ganska stor skada, utan ock att ärter och vitkål med flera gröna växter blifvit af en otalig myckenhet små gröna löss platt förderfvade, emedan de bladen tätt öfverlykte eller uppfylde samt sjelfva ärterna inuti skidorna förtärde. På nässlor och karborreblad etc. syntes en lika hiskelig mängd af små svartbruna ludna löss och jordloppor.

1759.

Åbo och Björneborgs län. Phalæna, Linn. Faun. Svec. N:o 891, frätte löfven på äppleträd, så att de mångenstädes här i Åbo stodo bara och bruna.

Aphides eller Retu hafva äfven härstädes vist sig i myckenhet på kålen eller skämt den. Linväxten i de orter, der den handhafves, svag i anseende till rosten.

1760.

Skaraborgs län. På Hjälstads moen i Södra Vasbo kontrakt fannus om sommaren en ovanlig myckenhet gräshoppor, som förtärde gräset.

1775.

Strängnäs stift. Ärterna blefvo flerstädes, då de redan voro i skidor gångna, af en myckenhet gröna löss skämde eller ock alldeles förstörde.

I Södermanland, isynnerhet i och omkring Strängnäs stad, blef allt slags kål och isynnerhet vitkål, då den stod i sin bästa växt, angrepen af en sådan myckenhet grå löss, att plantorna voro nästan öfverhöljda. Denna ohyra lät icke tukta sig af några bittra saker, såsom kalkvatten, urin kokad med sot, tobakslut etc., utan fortfor lika fullt inpå sena hösten och gjorde mycken skada.

Visby stift. Uti september var en ovanligt blid väderlek, som lockade en bikupa att den 21 sept. gifva en svärm.

Göteborgs stift. Potatoes rötter, som numera allmänt planteras, blefvo stungne somligstädes af maskar.

1776.

Strängnäs stift. Ärterna blefvo antingen till en del eller ock alldeles förstörda af mask, allt efter som de voro nära mognaden, när denna ohyra kom såsom en ström likasom förlidet år. Kål och rofvor togo äfven mångenstädes skada af loppmask.

Göteborgs stift. Ärterna förtärdes af bladlöss, under växten.

Skara stift. Strax efter starkt regn uppkom en tjock solrök, som begynte d. 21 juli och varade till d. 27 om morgonen. Under denna solrök växte på ärterna en ohyra eller insekter, som allmogen kallade löss, hvilka öfverallt förderfvade denna grödan.

Karlstads stift. Höstsädet slog felt på $\frac{2}{3}$. Den öfriga årsväxten var medelmåttig utom ärterna, som blefvo allmänligen bortfrätte af ett slags gröna bladlöss, solrökslusen kallad.

1777.

Strängnäs stift. Af sädesslagen merendels en härlig växt, undantagandes örter, som ännu, utom vätan, plågades somligstades af den gröna bladmasken.

Kalmar stift. På svedjeland har rågbrodden blifvit afbiten af maskar, som om våren gingo vissa sträckor fram öfver svedjelanden.

Göteborgs stift. Äpplen förderfvades af masken Pomonella.

1782.

Kalmar stift. Såsom något synnerligt i naturen är att märka, att, endast i Vissefjärda socken och i södra hälften af Madesjö socken, har i några år ett slags grå maskar med svarta hufvuden skäcketals strukit rätt fram öfver alla svedjeland och i grund uppfrätit all den unga rågbrodden, så att intet strå blifvit kvar; till många hundrade tunnors saknad för landtbrukaren.

1783.

Göteborgs stift. En ohyra, liknande kålmaskar, med hvita vingar, i myckenhet fanns på ekar uti Marks härad, hvarifrån de hopetals flögo på förbigående menniskor och kreatur.

1785.

Göteborgs stift. Domprosteriet. På många ställen skadades gräset af stor grå mask, som ock gjorde skada 1784.

Älfsyssels kontrakt. Öfver hela landet har gräsmasken skadat ängarna, men vid den omkring midsommar infallna starka solhettan blef osynlig på det sätt, att han stuckit sig ned i jorden, hvarefter stora flockar af kråkor, som vanligen äta denna masken med mycken begärlighet, samlat sig och upphackat mossan på mossstupna ängar, så att, förrän man kunde bruka län, har man måst sammanräfsa den upphackade mossan och föra den afsides, hvaraf man sett högar såsom höstackar. Höväxten har således varit ringa.

Fjäre och Viske kontrakt. Mask åt upp gräset på flere ställen.

Skara stift. Gräsväxten på sina ställen skadad af stora härar gräsmaskar.

1786.

Strängnäs stift. På många ställen i Rekarne hade en grufvelig myckenhet mask, till skapnad och storlek liknande kålmaskar, men mörkare till färgen, förderfvat ängarna. Äfven i Nerike skall på flere ställen gräsmask gjort hårdvallen mycken skada.

Göteborgs stift. På öppna fältet gjorde gräsmasken förödelse, så att litet hö bergades, men skogsängarne gäfvo mera af sig. Likaledes slog vinterrågarna nästan öfverallt fel, hvilket härrörde dels af maskens åverkan på såväl rot som ax, dels ock af sträng värköld.

Skara stift. I Väne härads kontrakt: en myckenhet maskar och deretter gräshoppor, som förtärde gräset.

Västerås stift. Rotmask härjade vid början af sommaren gräsväxten på sina ställen.

1787.

Strängnäs stift. Gräsväxten i allmänhet medelmåttig, i Öster-Rekarne härads kontrakt på många ställen nästan alls ingen, för öfversvämning af

en hiskelig mängd samma slags gräsmask som förlidet är, hvilken märkts ifrån de härjade ställen tåga rätt fram från östan till vestan, äfven öfver i farvägen liggande hus.

Skara stift. Ut i södra delen af Vadsbo visade sig i maj och juni månader en stor myckenhet gräsmaskar, som der å orten ganska mycket skadade gräset, synnerligast på lågländtare ställen.

Västerås stift. Gräsväxten skadades på många ställen af mask.

1789.

Västerås stift. Sädesmasken gjorde inpå hösten skada på rågsädet i Vestmanland, isynnerhet å hvad före den 16 augusti var utsäddt.

Strängnäs stift. Ärtor nog allmänt skadades af mask.

1796.

Västmanlands län. I Fellingsbro syntes en lysmask (*Lampyrus noctiluca* Lin.) den 28 januari i skogen, framlockad af värmen i luften.

1802--1820.

För dessa år äro uppgifter om sällsamma händelser ej infordrade.

1821.

Gätleborgs län. Gästriklands prosteri. Små svarta insekter och maskar visade sig jemte snön omkring den 19 december och sedan hela vintern vid blidare väderlek.

Hälsinglands västra öfre prosteri. Såsom sällsamt antecknas, att den 19 december upptäcktes i Jerfsö socken, på en sträcka af ungefär en mil, en oräknelig mängd af 3 tum långa röda maskar och 1 tum långa svarta larver krypa i nyssfallen mjuk snö, som på sina ställen var nästan öfverhöljd af nämnda krypfän. I Ljusdal förmärktes ock dylika insekter.

1825.

Västerbottens län. Västerbottens 1:a prosteri. En insektlarv härjade ängarna på många ställen, hvaraf foderbrist förorsakades. Den framkom om varen under nedfallande regn och visade sig äfven i december månad, under blida, på snön. Larven, uppfostrad i glas, utvecklades på vanligt sätt till fjäril (*noctuæ*).

Norr-bottens län. Piteå och Älfsby församlingar. En art maskar af 1 å 1 1/2 tum längd hafva de nästföregående åren gjort en betydlig skada å ängarna. Men hvad såsom märkvärdigt nämnas bör, är att enligt flere trovärdiges sammanställande berättelser de nedkommit jemte nederbörd af regn och snö. En tid efter vinterns början funnos sådana maskar jemte små såkallade metmaskar liggande ofvanpå snö och is, mer och mindre glest strödda. Intagna från kölden i tempererad luft, visade de sig efter en stund ega lif. Man önskar en närmare undersökning af naturkunnige, i hänseende dertill, att genom resultaten man kan leda sig till utvägar och försök att förekomma eller motstå deras härjande. 1824 förtärde de nära all höväxt på mitt (Piteå) prestbord; i år mindre, men allmännare i socknen. En burk med i sprit lagda omförmälda maskar, upptagna från ytan af snö och is, är lemnad till Hr Bataljonsläkaren Med. Licentiaten J. Fr. Öhrling. De voro äfven sedde på isen af hafsfiärden närmare Piteå stad.

1827.

Kalmar län. Norra Möre prosteri. I början af juni månad visade sig en slags mask, som i en sträcka af half mils bredd tågade från Ö. till V. i en förskräckelig mängd och i Ryssby socken så förtärde allt löf å ek, björk och asp, att å flere byars och hemmans ägor icke en enda löfkärfve kunde brytas till vinterföda för fåren.

Västernorrlands län. Ångermanlands västra prosteri. Mask har åter såsom sommaren 1826 förtärt nästan allt löf på björk, som varit längst bort i skogarna.

1828.

Kalmar län. Norra Möre prosteri. Löfmasken, som nästlidet ar gjorde betydlig skada på björk- och asplöfvet äfvensom å mindre barrskog, har i år och under juni månad, som var varm och torr, verkat en vida större och mer vidsträckt förödelse. Byar och hemman finnas, der icke en enda kärfve löf kunnat brytas till vinterföda för fåren.

1836.

Västmanlands län. Väster-Fernebo prosteri. Gräsmask har på åtskilliga ställen i Romfartuna och Haraker härjat på ängarne.

Köpings prosteri. På hårdvallsängarna å slättbygden har mask anställt mycken förödelse.

Sala prosteri. Hötillgången var högst knapp, hvartill den i länet allmänt härjande gräsmasken till icke obetydlig del var orsaken.

1837.

Västmanlands län. Sala prosteri. Äfven denna sommare gjorde gräsmasken betydlig skada, ehuru icke till den grad som förra året.

1841.

Älfsborgs län. Kullings prosteri. De i tidningarne omnämnda, på många orter observerade sländor visade sig äfven här i stor myckenhet och i samma riktning, i slutet af maj och i början af juni.

Kopparbergs län. Ut i Mora socken inträffade den 16, 17 och 18 december under lindrigt snöväder den märkvärdiga naturhändelse, som af flere personer bemärktes och vitsordades, att en mängd lefvande maskar nedföll bland snöflingorna. Af dessa maskar voro en del lika vanliga metmaskar; de öfriga liknade de här å orten s. k. åmor eller i tum långa och något tjocka maskar, med dels svarta, dels gråa prickar och ränder. Detta fenomen tilldrog sig i grannskapet och ut i Färnäs by, som består af 103 hushall och är mycket vidsträckt.

1849.

Hallands län. Laholms prosteri. Både söder och norr om Laholm hade ollonborrelarven gjort stor skada, synnerligen på gårdarne Skottorp och Frälinge.

Halmstads prosteri. Larverna af ollonborren hafva gjort icke obetydlig skada isynnerhet på vårsäd och potatis.

1851.

Malmöhus län. Torna prosteri. I Borgeby anmärkes, att en oräknelig mängd ollonborrar vid en vestlig storm uppkastats i hafstängen, men icke

blott der, utan vid hela vestra skånska kusten, äfvensom på vestra kusten af ön Hven. Somliga af dessa djur tycktes ännu lefva.

Hallands län. Laholms prosteri. Inom Enslöfs socken hafva ollonborrar till större myckenhet visat sig och förödt löfven på träd och buskar.

1853.

Stockholms län. Seminghundra prosteri. Gräsmask har härjat inom 2 socknar.

Roslags östra prosteri. Gräsmask på många ställen skadat ängarna, så att de måst upplöjas.

Uppsala län. Lagunda prosteri. Gräsmask anstälde svåra härjningar å ängarne.

Västmanlands län. Sala prosteri. Gräsmasken härjat nästan öfverallt.

Västerbottens län. Umeå stad. Gräsmasken har härjat de flesta gräsbärande fälten häromkring.

Norrbottens län. Höskörden knapp i Neder-Luleå, Öfver-Luleå och en del af Råneå till följe af skada genom ängesmask.

1854.

Södermanlands län. Södertälje prosteri. I Mörkö socken härjades en del ängsmark af gräsmask.

Västernorrlands län. Ängermanlands östra prosteri. Fodertillgången på de ställen, der gräsmask gjorde skada, vida under medelmåttan.

Västerbottens län. Västerbottens 2:a prosteri. Under denna sommare, äfvensom den förra, plågades Västerbottens län af gräsmask, som förtärde ängarna och vållade stor foderbrist för påföljande vinter.

Norrbottens län. Västerbottens 3:e prosteri. I södra socknarne af kontraktet härjade gräsmasken.

Ca). Missväxt, hungersnöd.

1756.

Skaraborgs län. Foderbristen ogement stor, så att ganska få sluppa att betjena sig af halmtaken till sina kreatur. Och ehuruväl mycken spannemål användes på kreaturens räddning, så blef dock en otrolig myckenhet af allehanda slag af hunger förfallne och döde. Spanmålsbristen blef ej mindre om sommaren derpå, än foderbristen om våren, helst många togo sig så när att frakta fram sina kreatur till gräs, att i brist af sädesfrö mycket blef osäddt om våren.

Värmlands län. Årsväxten har varit någorlunda god, men missväxten på andra orter har förorsakat ovanlig dyr tid.

Nylands och Tavastehus län. Borgå stift. I maj månad tillslog och till juli månad öktes en i mannaminne ohörd och hastig vattuflod, isynnerhet i hela Tavastland, som steg så långt öfver sina vanliga gränser, att de vid sjöar, åar och elfvar belägna åkrar och ängar merendels kommo att stå under vattnet, tillika med byarne, der man hus emellan ej kunde komma fram utan båt eller ekstock, hvilken flod först vid slutet af augusti och i början af september med allone minskades. Dertill kom ock första dag pingst ett så svårt

regn, att det öfverallt gjorde åkrarne och slåtmarken lik en sjö, regnvattnet aflöt väl den nästa natten, men sköljde bort med sig det nyligen sådda kornet och sjelfva matmyllan, så att mången var nödsakad beså sin åker andra gången. Af kärr och mossstupna ängar kunde intet strå hö bergas. Sommaren höll uti med ständig hetta och torka, den dock förde med sig frost om nätterna emellan midsommaren och olsmässan, så att skogsväxterna gingo förlorade. Härigenom såväl den starka syra i jorden var, hvilken af det år 1755 fallne starka och ständiga regnet, då hästarne för plogen måste vid höstsådden gå till buken i åkern, vardt uppblött, blef rågväxten i allmänhet så svag och eländig, att landtmannen på långt när ej kunde få igen betarfveligt utsäde, och fick man i stället för råg idel svingal jemte en stor och stark tätelväxt, så att allmogen nödgades att söka sin föda af bark och mossor.

Åbo stift. Sädesväxten slagit fel i anseende till öfverflödigt regn och ovanlig vattufloed samt köld om våren och sommaren. På säd har varit allmän brist och dyrhet, så att en tunna råg kostat 36 à 42 dal. kopparmynt.

Åbo och Björneborgs län. Våren kall men i medio maj inföll starkt regn och en ovanlig vattufloed. Här af såsom ock af öfverflödigt regn 1755 om hösten säningstiden samt å några ställen af hagel uti juli månad detta år förorsakades en svår och allmän missväxt. Höväxten i allmänhet medelmåttig, undantagandes att gräsmasken å några ställen gjorde skada.

1757.

Kristianstads län. Uti juni, juli och augusti månader var här i länet en ganska stor torka, som förorsakat en stor missväxt; dock berättas från Villands härad, att bohvetessåden, som för hettan och torka på sina ställen ännu intet syntes vid augusti månads slut, kom igenom ett straxt derpå följande regn i hast ur jorden och blef i rättan tid mogen och brukbar samt marken välsignad med en ovanlig god afrod och betesmark.

Malmöhus län. Öfver hela länet varit jemn vinter med slädföre och våt vår samt långvarig torka och ovanlig hetta om sommaren, som förorsakat en allmän och stor missväxt.

1758.

Kronobergs län. Sunnerbo härad. På spannmål har varit så dyr tid, att de fattigare nödgats tillgripa agnar, hackelse, höfrö, ljung, knopp, bark m. m. till sitt lufs uppehälle.

1761.

Uppsala län. Svallis om vintern, samt långsam torka vår- och sommartid förorsakade på många ställen stor missväxt på höst- och vårsäd.

Göteborgs och Bohus län. Brödfödan ganska dyr förmedelst en ringa årsgröda, hvilken förorsakats af den myckna väta hela året igenom, hvarigenom vintersåden fördränktes och vårsåden af den myckna syra i jorden tagit mycken skada.

Åbo och Björneborgs län. I detta år var nästan allmän missväxt öfver hela landet, dels i anseende till långvarigt regn hösten förut och den myckna vätan, som föll, då höstsådden gjordes, dels ock af den orsak, att råghrodden ruttnade under snön, såvida marken ej var nog tillfrusen, dels ock för den långvariga och starka torkan, som hela sommaren öfver continuerade. Allmogen har alltså flerstädes straxt efter skördetiden fått gripa till ärter, rofvor, stamp, bark och annan ovanlig föda. Svåraste missväxten var i Björneborgs län och Södra Finnland.

Nylands och Tavastehus län. Årsväxten har detta år varit ganska svag, ja en af de svagaste i många tider, så att de flesta lida nöd i brist af nödortftig föda. Höväxten äfven allmänt ringa.

1762.

Kronobergs län. Under juni och juli inföll en stark torka, hvaraf säd och gräs tog skada, hvaraf följde en ganska dyr tid.

Ålfsborgs län. En sådan missväxt både på säd och foder, som i år varit öfver hela Dalsland, hafver ingen i orten öfverlevvat eller hört omtalas.

Nylands och Tavastehus län. Nattfrosten, som inföll isynnerhet uti juli månad, skadde all slags vårutsäde, gjorde ock att rågen blef slögare samt senare mogen. Af dessa beklagliga händelser har dyrheten på allting stigit till en ovanlig höjd, så att flere fattige lida nu nöd och äro rädlöse, helst som ock förrådet i socknemagasinen allaredo året förut medels låntagande åtgått. Höbergningen mycket slätt.

1763.

Östergötlands län. Åringen ovanligt knapp. Gräsväxten ej så ringa.

Österbottens län. Rågväxten har detta år varit mest öfverallt medelmåttig, men vårsådden nog svag. Allmännaste priset på spannmålen, såväl råg som korn, varit 48, 50 à 60 daler kopparmynt tunnan. Höväxten äfven väl medelmåttig.

1764.

Uppsala län. Detta är 3:e sommaren, på hvilken årsväxten märkeligen lidit af stark torka, hvarigenom hö och säd blifvit en god del mindre än eljest vanligt; dock icke allmänt.

Östergötlands län. Säden gaf litet och blef därför ganska dyr, nämligen råg 72, korn 60 och blandkorn 42 dal. kopparmynt tunnan.

Kymmenegårds och Savolax län. Hungersnöden, som de förra åren besvärat hela Carelen, undantagande Pielisjervi socken, har detta år der varit så stor, att invånarne nästan till $\frac{1}{4}$ nödgats öfvergifva sina hemvisten och sprida sig ut i kringliggande orter, allrämest till Österbotten. Rågen blef jemte mesta delen bohvete af en stark nattfrost den 23 juli ganska nära medtagen.

1765.

Jönköpings län. Sommartiden i Norra Vedbo härad var sädesbrist och påföljande hunger obeskrifligen stor, så att i många hushåll, i flera veckor, de ej hade en enda brödbeta, ej heller något mjöl till bakning, utan deras spis var något grönt, som de plockade af jorden och med litet mjölk sammankokade; men Guds underliga välsignelse uppehöll dock deras lif och bevarade för sjukdom och af otjenlig spis ofta härrörande plågor. Kornväxten dersammastädes var den bästa, men tog en ganska stor skada af en ovanlig stark storm den 7 och 8 september.

Österbottens län. Årsväxten har lidit mycken skada af kulen sommare, frostnätter och mycket regn, hvaraf isynnerhet på rågen kännbar missväxt förorsakades, så att Sodankylä och Cusamo församlingar icke fått utsäde, dess mindre brödföda.

1766.

Åbo och Björneborgs län. Orivesi kontrakt. Den starka torkan förorsakade, att rågväxten så här som annorstädes i höfdingedömet blef borttorkad. Korn, hafre, lin, ärter, kål och andra rofväxter slog o alldeles felt, så att en del ej fingo utsädet.

Nylands och Tavastehus län. Höväxten var ganska svag för den starka torkans skull, hvarigenom masken hade tillfälle att uppäta allt gräset, så att på många ställen ingen lia kunde nyttjas

1768.

Gottlands län. Ganska svår missväxt här å landet, besynnerligen å rågsådet. Höbergningen på de flesta ställen ringa.

1769.

Åbo och Björneborgs län. En stark nattfrost mot d. 2 juli medtog rågväxten och förorsakade svår missväxt för de flesta i landet.

1770.

Österbottens län. Den starka frost, som var natten emot d. 13 augusti, gjorde mycken skada både på rågväxten och isynnerhet vårsådet, hvaraf dyr tid förorsakats, så att mången måst tillreda sitt bröd af halm och bark.

Åbo och Björneborgs län. Den frost, som inföll natten emot d. 13 augusti, gjorde isynnerhet på årtter mycken skada. Höväxten så ringa, att man i mannaminne ej haft mindre och svagare höbergning.

1771.

Södermanlands län. Årsväxten var på hö och säd ganska svag.

Göteborgs och Bohus län. Årsväxten högst eländig.

Värmlands län. En ovanlig hetta och torka inföll i juni månad, som tillika med påföljande ständiga regn och kalla väderlek förorsakade missväxt och dyr tid i landet.

Lovisa län. Torkan gjorde mycket betydande skada, isynnerhet på rågväxten i Carelen.

1772.

Visby stift. Ut i mannaminne har ej spannmålen varit så dyr på Gotland som uti detta år, då en tunna kostade 30 dal. s.mt.

Skara stift. I anseende till torka och missväxt var detta året ett af de svåraste man vet i mannaminne. De fattiges antal var stort och måste många af dem tillgripa otjenlig och på denna orten ovanlig spis, för att bibehålla lifvet.

Karlstads stift. Den bedröfliga minskning, som folkenumrern i Vermland detta år lidit, kommer af den bekanta hungersnöden, som tvungit gemene man till otjenlig spis, hvarpå en ovanlig rödsot grasserat. Hungersnöden orsakades dels af föregående årets spannmålsbrist, hvarigenom många åkrar i år legat osådda, dels af den långsamma vätan, som nu tredje sommaren och hösten öfverkom den omogna vårsåden.

1776.

Borgå stift. Årsväxten i allmänhet mycket svag. Isynnerhet var total missväxt i Nyland och en del af Tavastland, några få ställen undantagne. Årtter, bönor och rofvor fick man ganska litet och somligstades alldeles intet. Brist på spannmål och mera på penningar gjorde, att många i Savolax åto halm, bark och syra, men i Nyland fingo de fattigare spannmålslån utur kronomagasinerne. Höbergningen var god på de flesta ställen.

1779.

Borgå stift. Mest öfver hela stiftet ganska stor och på många ställen total missväxt på rågen, särdeles uti Savolax och Carelen samt Tavastland, sa

att stamp var då de flestas föda och om sommaren bark, syra och rötter af en sort *Trifolium aquaticum*, som växer i kärr, vähka på finska kallad. Vårsädet hade dock, Gudi lof! på de flesta ställen önskelig trefnad.

1780.

Borgå stift. På allt slags vårsäde total missväxt uti Savolax och Carelen, jemväl i de flesta Tavastländska församlingarna. Äfven blef rågskörden i Savolax och Carelen ganska ringa. Uti Nyland och Tavastland liknade sig rågen till god växt, men frostnätter i juli månad förtogo det goda hopp man sig gjorde och åstadkommo nog ringa bergning öfverallt, men en total missväxt i de flesta Tavastländska församlingar, så att landtmannen derstädes på många ställen äfvensom i Savolax och Carelen ej mer hade något bröd till jul, utan nödgades gripa till halm, bark och mossor, att dermed släcka sin hunger.

1781.

Uppsala stift. Årsväxten merendels öfver allt klen, så att detta år kan räknas bland de betydligare missväxtår.

Strängnäs stift. Detta år var nästan öfverallt en total missväxt, större än man i mannaminne kan erinra sig. I Södermanland hafva många orter både af höst- och vårsäde fått skörda nästan intet, andra knappt utsädet, minsta delen till eget behof, någon enda till afsalu. Betet torkade bort, höbergningen i allmänhet var $\frac{2}{3}$ à $\frac{4}{5}$ ringare än vanligt. Landtmannen nödgades därför, med kreaturens försäljande till vanpris, minska sin ladugård och deremot köpa säden dyrt, en stor del både till föda och utsäde, äfvenväl foder för den behållna nödvändigaste boskapen till hvad pris som helst.

Karlstads stift. Ifrån maj till medium julii var en stark torka, som förorsakade allmän missväxt på vårsäden och gräset, hvadan spannmålsprisen stego ganska högt frampå sommaren 1782, då hungersnöden blef mycket stor.

1782.

Skara stift. Årsväxten var vacker så till hö som säd, men blef skadad och förskämd genom långvarigare regn vid bergningen, än någon minnes. Høet flöt på många ställen bort, en del blef liggande på stället och förruttnade, en del bergades mot vintern, men kreaturen ville det ej smaka. Halmtaken afkläddes för foderbrist, och då säden måste gifvas till kreaturen, saknades på många ställen både utsäde och brödföda. Kreaturen dödde ock mångestädes bort eller blefvo de alldeles orkeslösa.

Karlstads stift. Årsväxten, som var vacker på både åkrar och ängar, blef af regnet ganska mycket skadad vid bergningen, som på flera ställen ej kunde slutas förr än i oktober månad. Hungersnöden var grufvelig, isynnerhet på Dal och på vestra delen af Vermland.

1783.

Strängnäs stift. Klen höfångst på hårdvallsängarna. Vårsädet mycket svagt och akertunnt. Allmän missväxt på rag och hvete, som på många ställen varit så total, att snart intet fått skördas.

Linköpings stift. Total missväxt både på hö och säd.

Värjö stift. Allmän missväxt både på säd och hö.

Kalmar stift. Årsväxten både på hö och säd ganska svag, så att ganska få fingo hälften mot förra året, då grödan äfven var nog svag. En stor del af allmogen har måst af ållon, med liten eller ingen tillsats af sädesmjöl, baka bröd till uppehälle.

Borgå stift. Rågväxten var i allmänhet öfver hela stiftet, Hauho socknar undantagna, ganska svag och i många socknar hade man total missväxt. Vårsädesväxten var i allmänhet medelmåttig, undantagande uti Pjelis socken, der den så misslyckades, att de måste hjälpa sig med stamp och bark, och hungersnöden var så stark, att flere hushåll måste söka sin bergning med tiggeri uti andra orter.

1786.

Borgå stift. Många af de under namn af oangifven sjuka döde späda barn tros hafva dött af svält, då mödrarne nödgats nyttja ovanlig och onaturlig spis, i brist af tjenlig föda.

1790.

Borgå stift. Nästan allmän missväxt på alla sädesarter, äfvensom jord- och skidfrukter, särdeles i Carelen, hvarest hungersnöden ej varit större sedan 1695, 1696 och 1697. Derigenom att säden icke hann till mognad, orsakades icke allenast brist på tjenligt utsäde, utan ock flere slags sjukdomar, hvaraf en ovanlig myckenhet folk och på sina ställen hela hushåll utdött, isynnerhet i Safvolax.

1791.

Borgå stift. Rågbergningen på flera trakter ganska svag och mångensstädes så usel, att man ej fick utsäde. Vårsäden öfver allt härlig, äfvensom gräsväxten. Aldrig har man uti Carelen sett sådan hungersnöd som nu, hvarför ock flere hemman ännu stå öde, hvilkas åboar begifvit sig på tiggeri.

1795.

Vasa län. Det är märkeligt, att år 1695 var ett svårt hungerår, 1696 ännu ett svarare, så att öfver hela Finland dogo öfver 80,000 personer, och nu i år hotas Österbotten med samma öde.

1797.

Åbo län. Mouhijärvi kontrakt. I anseende till svår missväxt i tvenne år hafva tiggerierna ovanligen tilltagit och en myckenhet menniskor blifvit bragte att föda sig med stamp- och barkbröd samt andra mindre tjenliga födoämnen.

Tavastehus län. Orivesi kontrakt. Den svåra missväxt, som många hushåll, särdeles frostnåsten, detta år måste vidkännas, gör att folk skocktals isynnerhet ifrån Österbotten vanka omkring, tigga och bedja om födan, ja väl ofta stjåla, röfva och rappa.

Vasa län. Laucas prosteri. En svår hungersnöd ansätter mången landtman, äfvensom brist på utsädet i nästa vår.

Pedersöö prosteri. Årsväxten af råg och korn var på detta år så utmärkt svag, att den alldeles må förliknas med den missväxt, som enligt ortens tideböcker skall varit 1697, då hungersnöd på det svåraste tryckt detta landets invånare.

Gamla Carleby prosteri. Om sommaren inföllo flera frostnätter, af hvilka likväl natten mot den 1 augusti, som inföll efter en långvarig kall, nordlig storm, var den förskräckligaste och försatte Vasa läns inbyggare uti en svar hungersnöd. Mycken spannemål kom i höstas öfver från Stöckholm och utrikes orter, men i denna allmänna nöden förslår intet. Ständiga karavaner resa allt uppåt ryska gränsen efter säd, utom hvad Safvolaxboerne hemta

neder, men prisen stegras, och betalas nu rågen med $5\frac{1}{3}$ Rdr i första handen och derutöfver, kornet med $4\frac{2}{3}$ Rdr, och ser det så ut, att rågen kan gå i vår till 20 plåtar. Hvad armod och uselhet sådant måste verka, blir begripligt, och tiggarehoparne börja snart att växa öfver gifvarnes antal, och högsta fara är, att flera i denna vår (1798) svälta ihjäl.

Vasa prosteri. Den fattigare folkhopen, särdeles i de finska socknarne, måste under denna bedröfveliga sädesbrist nyttja till brödamnen: hackad halm, stamp, tallbark m. m. och rågbrodd, den de uppgräfvat undan snön.

1798.

Uppsala län. Häbo kontrakt. Förgäfves måtte landtmannen räkna på god odkomst. Hans afsalu är ringa och alla nödvändighetsvaror stegrade. Strömming finnes knappt och går i dyrhet med sillen, för hvilken begäres 8 Rdr tunnan. Salt, tobak och specierier må icke nämnas. För en tryckande foderbrist har man måst minska ladugården och afyttra sin boskap för ett ringa värde. I sådana tider kan väl den rike blifva rikare, men den fattige utfattigare, helst då han räkar i ockrares och blodsugares händer. Gud hjelpe!

1799.

Göteborgs och Bohus län. Älfsyssels kontrakt. Spannmål finnes ej till köps 2 månader inpå följande året, då hungersnöden redan svårligen trycker den fattiga hopen och hotar mångas lif, om ej tillförsel blifver sjöledes.

Skaraborgs län. Södra Vadsbo kontrakt. Som för den långsamma våren ej allenast halmtaken, utan säden till stor del måste medtagas till kreaturens framfödande, yppades en den starkaste sädesbrist man afvetat sedan åren 1772 och 1784. 1798 års gröda hade varit tillräcklig, om ej nämnda foderbrist och dertill med de grofve landsförderfvelige brännerier förvandlat tusental till en vara, som borde vika för brödet och fanns till öfverflöd, när uslingen ingenstädes fick köpa en enda kappe säd.

Norra Vadsbo kontrakt. Vintern var en bland de strängaste och räckte nästan oförändrad till medium af april, hvarigenom en grufvelig foderbrist förorsakades. Derpå följde en tryckande hungersnöd för folket.

Billings kontrakt. Vintern var isynnerhet uti februarii och martii månader ovanligt sträng och under dess lopp foderbristen af den betydliga följd, att inom blott detta kontrakt några hundra häst- och nötkreatur derigenom störtade och måste tillsätta lifvet.

Värmlands län. Fryksdals kontrakt. Förlidet års långvariga torka och missväxt hotade nu landet med en svår förödelse; kreaturen störtade mångestades mot våren, folket kunde ej beså sina åkrar, hvaraf en tredjedel i Fryksdals härad lågo osädde. Allmogen nödgades under sommaren tillgripa bark, ben, halm och syrgräs, och hade förmodligen svultit ihjäl, om icke undsättning af spannmål kommit från kronomagasinet, såväl mot borgen som kontant.

1800.

Skaraborgs län. Skara domprosteri. Folket i allmänhet led grufveligen nöd af hunger och deras utmärglade kroppar och förbleknade kinder talade jemmerens språk; allt hvad som möjligen kunde säljas sändes till städerna för spannmål.

Kopparbergs län. Väster-Dals kontrakt. Nöden har här i orten stigit till den höjd, att knappt hvar 50:de har egen duglig säd till att så och knappt hvar 30:de sådigt hafrebröd till att äta. Smittosamma sjukdomar, hungrens vanliga följeslagare, börja äfven visa sig.

1801.

Värmlands län. Jösse härad. Många hade säkert omkommit af hunger, om icke de genom Regeringens välgörande anstalt hade emot borgen erhållit kronosäd, hvaraf utdelningen endast i Kölns pastorat invid norska gränsen besteg sig till 4,640 Rdr:s värde.

Nordmarks härad. Spaunmålsbristen var, isynnerhet under sommaren, högst tryckande, och få bland allmogen undgingo att för livvets uppehälle tillgripa bark och andra otjenliga näringsämnen.

Gillberga kontrakt. Allmogen räddades från hungersnöden genom utdeld kronospannmål.

Kopparbergs län. Grangärde kontrakt. I brist på säd nödgades det fattigare folket mala njöl dels af halm, dels af ben, dels af syrräs, hvilket ansågs för det bästa.

Västerdals kontrakt. Hungersnöden här om våren var bragt till sin yttersta höjd och många hade säkert blifvit förgångne, om icke Regeringen i så betydlig grad bistått orten med kronospannmål. En stor del hafva under två missväxtar å rad råkat i så stor skuld, att de aldrig eller åtminstone svårligen kunna repa sig. Några åkrar blefvo alldeles osadde i brist på frökorn.

Ore kontrakt. Mindre bördig jord och brist på utsäde drefvo nöden på flere ställen till anseelig höjd, isynnerhet i Särna socken. Den af Kungl. Maj:t i nåder förunnade kronsäden afhjelpste till en del eländet. Men då endast några få kunde anmäla sig att deruti deltaga, måste de öfriga, för bristande tillgångar till betalning, åtnöjas med sin vanliga föda, mäske- och barkbröd.

Nylands och Tavastehus län. Domprosteriet af Borgå stift. På många ställen blef svår missväxt, så att flere nyttjat denna vinter 1802 stump af agnar och halm samt annan otjenlig spis, hvilket här å orten i sednare tid varit ovanligt.

Orihvesi kontrakt. Tiggare från alla orter öfversvämmade landet. Folket måste gripa till otjenlig föda. Gud förbarme sig öfver oss.

1802—1820.

För dessa år äro uppgifter om sällsamma händelser ej infordrade.

1826.

Hallands län. Varbergs prosteri. Med undantag af åren 1727 och 1783 har under loppet af ett århundrade i denna trakt icke så allmän missväxt inträffat som detta år.

Skaraborgs län. Vilske prosteri. En i mannaminne oerhörd torka under sommaren förorsakade den svåraste missväxt på vårsäden, så att folket nödgades tillgripa ovanliga och otjenliga födoämnen.

1845.

Uppsala län. Genom den långvariga torka, som fortfor under största delen af sommaren, förorsakades en nästan total missväxt inom hela Uppsala län. Genom vår milde och älskade Konungs försorg samt vår outtröttliga Höfdings visa och kraftiga åtgärder hafva församlingarnes nödställda invånare erhållit betydliga undsättningar, dels i kontanta penningar, dels i mjöl och spannmål, hvarförutan nöden och hungern skulle hafva blifvit förfärliga gäster i mångens boning.

I Uppland, Västmanland och Stockholms län samt på Gottland och Öland hade missväxt inträffat, så att sammanskott gjordes till dessa landskaper af

hela det öfriga riket. I Småland af Kalmar län, synnerligen södra delen, hade äfven spanmålsbrist blifvit anmäld vid slutet af år 1845. Flere meniskor i Danmark deltog i sammanskottet till Sveriges nödställda provinser. (Enligt anteckning af prosten i Laholms prosteri, Hallands län).

Västmanlands län. Västerås domprosteri. Året 1845 utmärktes såsom ett af de svåraste för Västmanland i anseende till inträffad allmän missväxt på nästan alla sädesslag samt deraf följande nöd, hvilken dock genom en landsfaderlig Regerings omsorger i undsättningsväg och genom välgörenhetens bidrag och gåfvor från andra orter blifvit mycket lindrad och afhjelpat. Brist på foder för kreaturen, synnerligast på halm, har ökat landtmannens betryck och förlägenhet.

Södra Fjerdhundra prosteri. Samtliga församlingarne i kontraktet hafva lidit en svår missväxt och, ehuru undsättning erhållits, är dock nöden stor.

Cb). Andra ovanliga företeelser hos växter och förekomst af ovanligare växter.

1751.

Åbo län. I Nagu socken har ett rönträ märkts blomstras i början af september månad, sedan bären på alla dess qvistar voro mogna.

1753.

Åbo och Björneborgs län. Den 8 september började ett vid Nagu prestgård varande kirsbärsträd att ånyo blommas och sköt vid slutet af samma månad karter, der det likväl ymnogt om föregående sommar burit mogna bär.

1754.

Östergötlands län. Om våren bleknade de mesta enebuskar, så i skogen som på slätten, och syntes hela sommaren såsom förvissnade.

1756.

Kalmar län. I Norra Tjust berättas nästan alla enebärs träd och buskar hafva varit utan barr.

1759.

Åbo och Björneborgs län. Linväxten i de orter, där den handhafves, svag, i anseende till rosten.

1762.

Örebro län. I Hidinge socken i Nerike har ett äppleträd, som om sommaren burit ymnig frukt, efter helgamessa å nyo blomstrat.

1775.

Visby stift. Ut i september var ovanligt blid väderlek, så att frukträden å nyo började blomstra.

Göteborgs stift. Potatoes-rötterne, som numera allmänt planteras, blefvo stungne somligstades af maskar. — I Halland började åtskilliga frukträd i september månad att blomma.

1778.

Borgå stift. Inbergningen af kål, rofvor, potatos och kryddgårdsväxer blef ganska ringa för en hastigt infallande köld.

1779.

Kalmar stift. I några socknar, på sena hösten, funnos i anseende till den blida väderleken, äpple-, oxel- och plommonträd, som i ordinarie tid blomstrats och burit sin frukt, ånyo blomstrande. Äfvensom lingonriset två gånger blomstrats; men desse blomster fröso bort.

Skara stift. Hösten blid och vacker. I Amnehärad blommade aplar och buro i sept. och okt. äpplen, stora som nötter. I Fredsberg blommade äfven en apel med successive utslag nästan hela oktober.

1780.

Göteborgs stift. Den engelska ärtebusken, *Genista anglica*, fanns vildt växande uti Voxtorps åkergräde och Haslöfs pastorat.

1781.

Borgå stift. Frostnätter gjorde på lågländta ställen i Safvolax skada på bohvete.

1784.

Kalmar stift. Kålrötter, morötter, palsternackor, potatoes, rofvor på somliga ställen ymnigt växande.

1786.

Härnösands stift. Såsom märkvärdigt i växtriket förmäles från Medelpad, att der på flere ställen funnits rågstånd med två ax uppå. På en upp-ristad ren vid Prestå kern i Torp har funnits ett kornstånd med två ax, ett stånd med fyra och ett med sex ax, som likväl blifvit något tryckta i baljan.

1789.

Göteborgs stift. Laholms kontrakt. Vintern var i början af året sträng, men vid slutet af året ovanligt mild, så att gräs och hvarjehanda blad i trädgården har bibehållit sin grönska och *Daphne mezereum* stått i full blomma vid nyårstiden. Man har sett blommor på fruktträd i oktober månad och frukt, som blifvit aftagen i julhelgen. — Bokskogarne hafva efter 13 års hvila gifvit tillräckliga ållon för de få svin, som under dyr tid kunnat påläggas.

1792.

Vasa län. Gamla Carleby stad. Stadens jord användes här förnäm-
ligast till tobaks och potatoes planterande, så att af stadens jord detta år inbergades circa 2,000 lisp. torra tobaksblad och till 1,000 tunnor potatoes.

1800.

Gottlands län. En mycket rar och sällsynt ört, kallad *Gypsophila fastigiata*, Backfänta (se Liljeblands svenska flora), som af Linné blifvit funnen endast på Stora Carlsö, der den numera gått förlorad, är förleden sommar (1800) upptäckt äfven i en äng på Fårö.

Heinola län. I St Michels kontrakt. Bönor, ärter, bohvete, rofvor och kål utgöra Salfvoax-bondens nästan sagdt förnämsta föda.

1802—1820.

För dessa år äro uppgifter om sällsamma händelser ej infordrade.

1821.

Malmöhus län. Af Hr Prosten Ringius i Sölfåkra är vordet anmärkt, att mogna smultron af det slaget, som växer vildt i skogarne, samt mogna vinbär och kirsbär plockats i Sölfåkra prestgårds trädgård i december månad, och ganska många kirsbärsträd hade vid samma tid mer och mindre utslagna blommor.

1822.

Skaraborgs län. Vårblomman *Anemone hepatica* plockades blommande på afsättningarna af Kinnekulle d. 9 december.

1828.

Östergötlands län. Såsom sällsamt i växtriket må nämnas, att på Arkösunds ö i Jonsbergs socken blifvit funnen *Lathyrus latifolius*, en ört som tillhör Bohuslän och äfven der sällan förekommer.

1842.

Kopparbergs län. Mora prosteri. Emellan d. 7—10 oktober blommade äppelträden för andra gången detta år i Färnäs by.

1852.

Västmanlands län. Södra Fjerdhundra prosteri. Såsom märkvärdig naturhändelse bör antecknas, att hafren på mera än ett ställe inom kontraktet både skars och inbergades under loppet af januari månad 1852, sedan den föregående höstens starka nederbörd gjort bergningen deraf då omöjlig.

Cc). Potatissjuka.

1845.

Malmöhus län. Oxie prosteri. Såsom märkvärdig naturhändelse antecknas, att potatissjukan inom häradet allmänt varit gängse.

Vemmenhøgs prosteri. Potatissjukan nästan allmän.

Frosta prosteri. Potatis har varit mer och mindre angripen af den gångbara sjukdomen.

Hallands län. Laholms stad. Potatisen var vid skörden på en del ställen äfven i Sverige, dock icke här, skadad af något svampartadt ämne, kalladt potatissjukan och som åstadkom hastig förruttelse. Detta hade synnerligen inträffat i Belgien och Irland, men äfven på andra ställen i Europa.

Varbergs prosteri. Det i Europas flesta länder inom växtriket under året 1845 oroande fenomenet af potatisfarsoten eller den s. k. potatissjukan, hvilken angripit och med torröta skadat potatisväxten, har visserligen här icke alldeles uteblifvit, likväl har den här varit så obetydlig, att den mera varit ett föremål för naturforskarens iakttagelser, än såsom flerstädes för sorgerne.

Göteborgs och Bohus län. Södra Älfsyssels prosteri. Poteterne slagit mycket fel samt dessutom efter inbergningen skadats betydligt i källrarne af s. k. torröta.

Värmlands län. Nors prosteri. Potates skadad af s. k. potatessjuka.

1846.

Södermanlands län. Väster-Rekarne prosteri. Detta år har en härstädes tillförene okänd sjukdom inträffat å potatis, både före och efter dess skörd, af hvilken sjukdom denna jordfrukt på nästan alla ställen blifvit betydligt skadad.

Strängnäs domprosteri. Potatissjukan har yppats, isynnerhet i trakten af Mariefred.

Ostergötlands län. Norrköpings prosteri. Genom torkan förorsakades såväl den allmänt utspridda potatissjukan, som äfven missväxt af vårsäd.

Göstrings prosteri. Potatis mer och mindre angripen af potatissjukan.

Vifolka och Valkebo prosteri. En nästan allmän sjukdom på potatisen, eller de s. k. jordpäronen, har här varit gängse.

Jönköpings län. Västbo prosteri. En besynnerlig epidemi eller sjukdom har äfven här nästan allmänt grasserat på potäterne. Fullväxta stjelkarne vissnade, blefvo illa luktande, rötterna delvis skorfviga, osmakliga; de skadade sjuka, hela eller en del af roten, kunde af kokning ej uppmjukas, men svartnade. Fruktan för brist på sättpotäter allmän.

Västra härads prosteri. Den märkvärdiga potatissjukan har varit allmän i hela häradet.

Södra Vedbo prosteri. Potäterna nästan öfver allt i kontraktet till större delen af röta angripna.

Kronobergs län. Allbo prosteri. Den nästan öfverallt inom riket graserande potatissjukan har äfven inom detta prosteri visat sig, i synnerhet uti Slätthögs församling.

Kalmar län. Norra Tjusts prosteri. Potatisen till en del angripen af torröta.

Tuna och Sefvedes prosteri. Potatissjukan har härjat.

Södra Möre prosteri. Potatoesfrukten, hvars odling i dessa orter är högt upptrifven, gaf ringa afkastning och den blef dessutom angripen af en förut okänd sjukdom, som gjorde att stjelken småningom svartnade och nedföll före mognadstiden, och rotfrukten befanns vid upptagningen till en stor del besprängd med bruna fläckar, utgörande ett slags torröta, som vid förvaring i kallare än vidare ökades och gjorde dem odugliga.

Blekinge län. Medelstads prosteri. Potatisväxten har varit angripen af en sjukdom, hvilken detta år visat sig som torröta, då den däremot år 1845 kunde kallas blötröta, förmodligen i följd af väderlekens olika beskaffenhet.

Listers och Bräkne prosteri. Potatissjukan, här tillförene okänd, började visa sig i augusti på gröna växter och vid potaternas upptagning i sept. och okt. befanns en stor del, synnerligen af det hvita slaget, uppruttnad i jorden och de bergade så angripna af sjukan, att en betydlig mängd, till största skada för de fattiga, gick förlorad.

Kristianstads län. Ingelstads prosteri. Potatissjukdomen har här visat sig, ehuru i mindre grad än det föregående året.

Västra Göinge prosteri. De potäter, som erhållits, hafva till stor del varit behäftade med s. k. torröta.

Malmöhus län. Ingelstads prosteri. Potatissjukdomen har äfven detta år visat sig, dock i mindre grad än det föregående.

Frosta prosteri. Potatisgrödan ej stor, men potatissjukdomen mycket mindre än föregående året.

Vemmenhög's prosteri. Potatoesjukan här vida lindrigare än förra året.

Göteborgs och Bohus län. Orusts och Tjörns prosteri. Potäterna togo här icke särdeles skada af den annars gängse sjukdomen på denna jordfrukt.

Älfsborgs län. Norra Dals prosteri. Potatissjukan gjorde mer och mindre skada.

Skaraborgs län. Södra Vadsbo prosteri. Att potatissjukdomen äfven här har härjat, är bekant.

Värmlands län. Kils prosteri. Potatissjukan har under hösten allestädes varit bemärkt på potatisplanteringarna, men har icke på denna orten förorsakat någon större skada.

Nors prosteri. Potatissjukdom var ej allmän och ej af svårare art.

Fryksdals prosteri. Mycket af den upptagna potatisen befanns angripet af potatissjukan, så att den ej kunde användas.

Västmanlands län. Västerås domprosteri. Potatissjukan har visat sig nästan i alla socknar, dock icke gjort särdeles skada.

Väster-Fernebo prosteri. Sjukdomen å potatoes ej så synnerlig.

Södra Fjerdhundra prosteri. Potatissjukdom har på spridda ställen för sports, dock till lindrigare grad.

Kopparbergs län. Norrbärkes prosteri. Potatoesen blef af sjukdom angripen, så att den för många alldeles bortrutnade, för andra åter skämdes mer och mindre, sedan den var upptagen och i källare och andra förvaringsrum nedlagd.

1847.

Stockholms län. Östra Roslags prosteri. Potatisen har i kontraktets församlingar, såsom på så många andra ställen, nästan allmänt lidit en betydlig skada.

Uppsala län. Lagunda prosteri. På hösten angrepos potäterna af torröta eller den s. k. potatissjukan, som förstörde en stor del af denna jordfrukt. Håbo prosteri. Potatoes blef genast efter inbergningen angripen af den öfver allt gängse potatoesjukan.

Ulleråkers prosteri. Potatoesjukan avancerad så, att under vintern $\frac{1}{3}$ och i slutet af mars (1848) $\frac{1}{2}$ af potatoesen visat sig förstörd af torröta, åtminstone i Åkerby prestgård, men har dock kunnat användas åt kreaturen.

Östergötlands län. Bankekind's prosteri. Potatis har skadats mycket under hösten och vintern af förruttnelse.

Skärkind's prosteri. Potatis fördärvades först genom tidig höstfrost och sedermera genom fortfarande röta.

Vifolka och Valkebo prosteri. Den s. k. potatissjukan har nästan upphört.

Jönköpings län. Södra Vedbo prosteri. Potäterna till någon del skadade af frost och torröta.

Västbo prosteri. Potäterna skadade på åkern, först af nattfrost, sedan af röta; af röta äfven sedan de friska inkommit.

Kronobergs län. Konga prosteri. Potäterna voro till en tredjedel angripne af torröta.

Kalmar län. Södra Møre prosteri. Uti september månad visade sig den förledet år härjande potatissjukdomen, hvilken så hastigt utbredde sig, att redan i medio af samma månad voro potatisstjelkarne på de flesta ställen förrutnade och rotknölarne förderfvade.

Kristianstads län. Västra Göinge prosteri. Utom det att potäterna till en stor del vid upptagningen voro behäftade med torröta, som likväl icke efter upptagningen märkbart tilltagit, förstördes under oktober och november månader en mängd potäter genom vanlig våt röta.

Malmöhus län. Frosta härad. Potatissjukan har visat sig, dock ej så svår som år 1845.

Vemmenhögs prosteri. Potatoessjukan var äfven under detta år gängse, men dock icke svårare än förra året.

Hallands län. Laholms prosteri. Potäterna voro mer än föregående året angripna af torröta.

Göteborgs och Bohuslän. Södra Älfsysselsprosteri. Potäterna ruttnaallmänt. Orusts och Tjörns prosteri. Potatisen gaf ända till 25:e kornet, den var frisk vid upptagningen, men blef sjuk i källarne.

Älfsborgs län. Bollebygds prosteri. Afkastningen af potäter under medelmåttan, i anseende dertill att denna jordfrukt blifvit angripen af röta, så före som efter upptagningen.

Värmlands län. Fryksdals prosteri. Potatessjukan fortfar.

Västmanlands län. Väster-Fernebo prosteri. Sjukdomen å potatis märkbar på åtskilliga ställen.

Södra Fjerdhundra prosteri. Potatessjuka har icke försports, men förut upptagen potates har varit mycket skadad.

Kopparbergs län. Norrbärkes prosteri. Potatisväxten likasom förra året angripen af sjukdom.

1848.

Stockholms län. Östra Roslags prosteri. Potatessjukan har varit vida svårare än året förut.

Uppsala län. Lagunda prosteri. Potäterna ledo mycken skada af den gängse sjukdomen, torrötan kallad.

Örbyhus prosteri. Sjukdom å potatesväxten allmän.

Håbo prosteri. Potatoessjukan har visat sig äfven i år tämligen allmänt.

Ulleråkers prosteri. Potatissjukan har blifvit ökad betydligt.

Södermanlands län. Domprosteriet. Jemmer bland människorna öfver torröta på potatisen.

Östergötlands län. Bankekinds prosteri. Potatesskörden fullt medelmåttig, dock har denna jordfrukt äfven i år mycket lidit af torröta och förruttnelse.

Kinds prosteri. Potatoessjukan allmän.

Valkebo prosteri. Potatoessjukan högst förödande.

Jönköpings län. Västbo prosteri. Potäterna skadades af midsommarfrosten och af potatessjukan, nu det tredje året, i synnerhet å gödslad jord; försämras i källarne.

Södra Vedbo prosteri. Potäterna mer och mindre skadade.

Kalmar län. Norra Tjusts prosteri. Den under de två föregående åren gångbara potatessjukan har detta år varit ännu mera förstörande; många frukta brist på utsäde af potatis.

Malmöhus län. Frosta härad. Potatissjukdomen har varit sådan under året såsom året förut.

Vemmenhögs prosteri. Sjukdomen å potäter lika med förra året.

Hallands län. Laholms prosteri. Äfven detta år voro potäterna till en del angripne af torröta.

Göteborgs och Bohus län. Södra Älfsyssels prosteri. Potäterna ruttna.

Orusts och Tjörns prosteri. Potatissjukan svårare än de föregående åren.

Vikornas prosteri. Potatisen har myckets skadats såväl af torröta, som vanlig förruttelse både i jorden och efter upptagningen i källaren.

Älfsborgs län. Norra Dals prosteri. Potatissjukan hade något aftagit.

Värmlands län. Fryksdals prosteri. Potäter hafva varit af torröta i hög grd angripne och i somliga socknar blifvit alldeles förstörda.

Visnums prosteri. Missväxt på potäter, härledande sig dels från den regniga väderleken, dels från den gångbara torrötan eller potatissjukan.

Västmanlands län. Västerås domprosteri. Potatissjukan, öfverallt synbar, har åstadkommit stor skada och synes vara i tilltagande.

Väster-Fernebo prosteri. Potatissjukdomen tämligen allmän.

Sala prosteri. Potatisen ymnig, men efter upptagning till stor del förstörd genom den gångbara sjukligheten.

Södra Fjerdhundra prosteri. Potatissjukan har visat sig mera än under föregående år.

Gäflborgs län. Hälsinglands östra prosteri. Skörd af potäter ymnig, churu potatissjukan åstadkommer stor förödelse.

Västernorrlands län. Ångermanlands östra prosteri. Potatissjukdomen har nu sträckt sig äfven hit.

1849.

Stockholms län. Östra Roslags prosteri. Potatisskörden såsom de föregående åren betydligt skadad.

Södertelge prosteri. Potatoessjukan har äfven i år varit gängse.

Uppsala län. Lagunda prosteri. Potatisen blef till stor del förstörd af sjukdomen torrötan.

Örbyhus prosteri. Potatessjuka allmän.

Håbo prosteri. Potatoessjukan har till en del fortfarit.

Östergötlands län. Bankekinds prosteri. Potatessjukdomen svårare än under något af förledna åren.

Jönköpings län. Västra härads prosteri. Potatissjukdom i förening med frost vållade missväxt på denna jordfrukt, större än under förra åren.

Kalmar län. Stranda prosteri. Potatesafkastningen svag och på de flesta ställen sjuklig.

Kristianstads län. Västra Göinge prosteri. Potäterne voro till stor del behäftade med torröta, som likväl efter upptagningen icke tilltagit.

Göteborgs och Bohus län. Älfsyssels södra prosteri. Potäterna ruttnat.

Orusts och Tjörns prosteri. Skörd af potatis ringa, men mindre hemsokt af den sjukdom, för hvilken den under de senare åren varit blottställd.

Värmlands län. Fryksdals prosteri. Potäter voro af torrötan angripna, ehuru mindre än föregående år.

Västmanlands län. Väster-Fernebo prosteri. Potatissjukan nästan allmän.

Sala prosteri. Potatisen till det mesta förstörd af den vanliga sjukan.

Södra Fjerdhundra prosteri. Potatissjukan har ännu värre än förr hemsokt trakten.

Gäflborgs län. Hälsinglands östra prosteri. Skörden af potäter under medelmåttan. Frukten genom potatissjukan till $\frac{2}{3}$ oduglig.

Västernorrlands län. Ångermanlands nordvästra prosteri. Sjuklighet bland potatoes nästan allmän.

1850.

Stockholms län. Östra Roslags prosteri. Potatisskörden lyckligtvis alldeles oskadad.

Uppsala län. Lagunda prosteri. Potäterna blefvo detta år på de flesta ställen skonade från den under några föregående år härjande sjukdomen torr-rötan eller potatissjukan kallad.

Södermanlands län. Daga prosteri. Potatissjukan, som varit i 3 år allmänt gängse å denna ort, hade detta år alldeles upphört.

Östergötlands län. Bankekinds prosteri. Potatesen höll sig fullkomligt frisk.

Skärkinds prosteri. Potatisen blef frisk upptagen och synes äfven vilja bibehålla sig frisk under vintern.

Vifolka och Valkebo prosteri. Potatoes var ej af torröta angripen.

Jönköpings län. Västbo prosteri. Potäterna voro friska; stjelkarne visade tecken af förra årens sjukdom.

Kristianstads län. Västra Göinge prosteri. Potäterna högst obetydligt angripna af den förut gångbara torrötan.

Göteborgs och Bohus län. Orusts och Tjörns prosteri. Af potatis frisk frukt.

Älfsborgs län. Södra Dals prosteri. Potatissjukdomen, förra åren allmän, har under detta blott på få ställen visat sig å denna ort.

Värmlands län. Nyeds prosteri. Potatis af god beskaffenhet med ringa tecken och på få ställen af den förut gångbara potatissjukan.

1851.

Stockholms län. Olands och Frösåkers prosteri. På potatis har blifvit stor brist, i anseende till den under året pågående potatisrötan.

Roslags västra prosteri. Potatis skadades af torröta.

Roslags östra prosteri. Väta skadade potatisen, som, sedan den upptogs, dels och i allmänhet försämrades af torröta, dels äfven ruttnat.

Södertelje prosteri. Potatessjukan har åter visat sig.

Södertörns prosteri. Potatissjukan har visat sig öfverallt, mer och mindre.

Uppsala län. Ulleråkers prosteri. Potatissjukan började ånyo betydligt härja.

Örbyhus prosteri. Potäterna nästan öfverallt angripna af torröta.

Östergötlands län. Domprosteriet. Potäterna på de flesta ställen angripna af torröta.

Vifolka och Valkebo prosteri. Potatisskörden skadad af torröta.

Jönköpings län. Södra Vedbo prosteri. Potatisskörden skadad på flere ställen genom både frost och torröta.

Kalmar län. Norra Tjusts prosteri. Potatisskörden medelmåttig, men en del hade torröta.

Norre Möre prosteri. Potäter i allmänhet angripna af den gångbara potatissjukan.

Olands Medelprosteri. Potäterna togo skada efter upptagningen af röta.

Malmöhus län. Ljunits och Herrestads prosteri. Potäter besvärade af torröta.

Göteborgs och Bohus län. Orusts och Tjörns prosteri. Potatis sjuk.

Värmlands län. Kils prosteri. Potatis skadad af torröta.

Nyeds prosteri. Potatis skadad af väta och torröta, särdeles i källarne.

Fryksdals prosteri. Potatisen efter inbergningen förstörd af torröta, mera än föregående år.

Örebro län. Örebro prosteri. Potatis fram på hösten starkt angripen af torröta.

Edsbergs prosteri. Det inbergade förrådet af potatis starkt angripet af torröta, som hastigt förderfvat det mesta.

Västmanlands län. Södra Fjerdhundra prosteri. Till följe af den våta och kalla sommaren fick potatissjukan på hösten fart och förstörde en stor del af denna jordfrukt.

1852.

Stockholms län. Roslags östra prosteri. Potatisafkastningen af långt bättre beskaffenhet än förra året, churu tydliga spår af torröta icke saknas.

Kronobergs län. Uppvidinge prosteri. Potatis något men icke betydligt skadad.

Kalmar län. Norra Tjuströ prosteri. Potatis endast på få ställen skadad af potatissjukan.

Mulmöhuss län. Ljunits och Herrestads prosteri. Potatis lidande af torröta.

Värmlands län. Visnums prosteri. Potatis har i år ej varit angripen af torröta.

Nyeds prosteri. Af potäter ymnig skörd, men något angripna af torröta.

Örebro län. Visnums prosteri. Potatis har ej i år varit angripen af torröta.

1853.

Stockholms län. Roslags västra prosteri. Potatis god, men af torröta angripen.

Roslags östra prosteri. Potatis såsom förr förderfvad af torröta.

Södermanlands län. Nyköpings östra prosteri. Potatisen angripen af torröta.

Daga prosteri. Potatis af röta något angripen.

Jönköpings län. Västbo prosteri. Lindrig potatissjukdom har försports.

Kronobergs län. Uppvidinge prosteri. Potatisskörden obetydligt skadad.

Kalmar län. Ölands medelprosteri. Den beklagliga sjukdom å potäterne, som de senare åren yppats, har efter upptagningen dem angripit.

Blekinge län. Östra härads prosteri. Potatesskörden god, men benägen för röta.

Malmöhuss län. Ljunits och Herrestads prosteri. Potäter mindre angripna af torröta än föregående år.

Göteborgs och Bohus län. Orusts och Tjörns prosteri. Potatisen öfverdrifven god, men skadad i källarne af torröta.

Värmlands län. Nyeds prosteri. Potatis ymnig, obetydlig torröta.

1854.

Stockholms län. Roslags östra prosteri. Potatisen skadad såsom förr af torröta, hvaraf spår visade sig redan vid upptagningen, men ännu mer i förvaringsrummen under hösten och vintern.

Seminghundra prosteri. Torröta har visat sig på några ställen ibland potatesväxten.

Södermanlands län. Södertelge prosteri. Potatisen var angripen af torröta i Mörkö socken.

Kalmar län. Norra Tjuströ prosteri. Potatisskörden på många ställen skadad af torröta.

Södra Tjuströ prosteri. Potatisskörden af torröta angripen.
 Ölands medelprosteri. Äfven detta år har torrötan angripit potaterna.
 Örebro län. Kumla prosteri. Potatoes ej betydligt skadad af torröta.

1855.

Södermanlands län. Daga prosteri. Potäter något skända af torröta.
 Värmlands län. Nyeds prosteri. Potäter: medelmåttig skörd, men potatissjuka.

1856.

Stockholms län. Roslags östra prosteri. Potates, mot förhållandet under flere af de närmast föregående åren, föga skadad af torröta.
 Roslags västra prosteri. Potatis medelmåttig, men skadad af torröta.
 Södermanlands län. Nyköpings östra prosteri. Potatisen icke fri från torröta.
 Daga prosteri. Potatisen mycket angripen af torröta och den, som växt på lerjord, har till stor del ruttnat.
 Älfsborgs län. Väne prosteri. Potatisskörden skadad af torröta.
 Värmlands län. Nyeds prosteri. Potäter: medelmåttig skörd, men frostsadade; i kallare skämmas mycket.

1857.

Stockholms län. Roslags östra prosteri. Potatis mycket angripen af torröta.
 Kalmar län. Stranda prosteri. Potäterna, temmeligen gifvande, hafva dock til en betydlig del angripits af torröta eller förruttnat.
 Skaraborgs län. Väne prosteri. Potates skämd af frost och torröta.
 Värmlands län. Nyeds prosteri. Potatis mångenstädes skadad af torröta.
 Fryksdals prosteri. Från Sunne uppgifves, att potäterna i icke obetydlig mån varit angripna af torröta.

1858.

Stockholms län. Roslags västra prosteri. Potatesen har allmänt varit angripen af torröta.
 Roslags östra prosteri. Potatisen mindre angripen af torröta än året förut.
 Uppsala län. Örbyhus prosteri. Potatesen har gifvit god skörd, men har befunnits mycket angripen af torröta.
 Södermanlands län. Daga prosteri. Potatisen blef frisk på hela orten, efter att hafva årligen ända ifrån år 1845 varit angripen af torröta.
 Göteborgs och Bohus län. Orusts och Tjörns prosteri. Potäterna förderfvade i källrarne.
 Älfsborgs län. Väne prosteri. Potatis angripen af torröta.
 Västra Dals prosteri. Potatis ymnig, men skadad af torröta.
 Örebro län. Kumla prosteri. Potatisskörden utmärkt god, dock behäftad med torröta.
 Gäfleborgs län. Hälsinglands östra prosteri. Af poteter har skörden varit ymnig, men vid och efter upptagningen hafva de tagit mycken skada af torröta.
 Gästriklands prosteri. Potatis lemnade god afkastning, men var till icke obetydlig del skämd.

1859.

Stockholms län. Roslags östra prosteri. Potatisen alldeles fri från torröta.

Södermanlands län. Daga prosteri. Potatisen frisk.

Gäfleborgs län. Gäfle prosteri. Potates nästan allmänt angripen af torröta.

Cd). Hafreförvandling.

1758.

Nylands och Tavastehus län. De försök, som angående hafreförvandlingen blifvit gjorda i Östra Rasborgs län, hafva ej vidare slagit an, än att man fått ogräs i stället för hvete och råg, hvilket af vederbörande anmärkes såsom en fatal förlust för en fattig landtman att våga sin jord under lätta speculationer.

1759.

Österbottens län. Med hafreförvandlingen är på Carlön ett försök gjordt sålunda, att år 1758 om våren utsåddes 10 kappar hafre i ett gammalt rof-land, der aldrig någon råg tillförene skall blifvit utsädd. Då nu hafrebrådden växte till, afskars växten d. 1 aug. efter beskrifningen. Sammalunda, då halmen än likafullt växte, skedde på lika sätt den andra afskärningen i september månad, och ehuru denna tillredning gaf om våren derpå intet hopp, helst der ej sågs något säkert stånd, utan var hela åkern såsom en svart mylla, så började dock, efter ett härligt regn och derpå följande solsken, brådden visa sig, hvilken dag från dag blef allt stadigare och stadigare, så att halmen på slutet blef så tjock som ett medelmåttigt och stadigt porcelainspipskaft. Längden af halmen var på åtskilliga ställen långt öfver 3 alnar och axen öfver ett kvarter. Växten af halmen viste sig uti vissa classar och lika såsom af en rot hafva sin början, hvilket ock närmare kunnat undersökas, om mikroskop varit till hands. Sålunda skall 1759 efter 10 kappar utsädd hafra blifvit 16 kappar god och strid råg, och om åkern varit försedd med sina riktiga diken, så skall ock skörden blifvit större, helst som midt på åkern varit den bästa skörd, men alls intet rundt omkring bräddarna.

Da). Jordskalf.

1750.

Jämtlands län. I Häggenås socken i Jämtland hördes den 13 maj klockan 6 om morgonen en jordbäfning, gående ifrån vester till öster med 2 smällar.

1751.

Hallands län. Den 23 december vid middagstiden kändes i Ränneslöfs församling en jordbäfning, så stark att husen darrade.

Samma dag och tid hördes i Eldsbergs församling och flerstädes ett dån, hvarvid ock kändes en skakning i husen, hvilket en del hållt för jordskalf, men större delen för tordön.

Skaraborgs län. Den 23 maj klockan emellan 7 eller 8 efter middagen hördes i Yllestad en tämmelig stark jordbäfning.

Norrbottnens län. Den 24 februari hördes en jordbäfning klockan 10 förmiddagen, som tycktes påstå några minuter och var så häftig, att fönstren i somliga hus uti Piteå stad darrade.

Den 29 oktober hörde trovärdigt folk i Råneå socken, då de voro stadde på ett berg, Rånkälén kallad, vid pass klockan half fyra efter middagen ett luft- eller jorrdån, hvilket sig sedermera hastigt förökade till likhet som en skarp salva af ett regemente; hvarefter väl dånet sig något saktade, men lät åter höra sig skarpare än tillförne, till dess det omsider med en smäll alldeles stillnades.

1752.

Kopparbergs län. Största delen af prostetabellerna skola omförmäla, att ett jordskalf varit uti Dalorten d. 13 febr. kl. 4 eftermiddagen. Ifrån Österdalarna berättas, att detsamma påstått något öfver en minut, men ifrån den nedre Dalorten 3 à 4 minuter. Samma jordskalfning skall varit så stark, att fönsterglasen och golftälarna (= golftiljorna) darrat.

Västernorrlands län. I början af december månad hördes och kändes i Sollefteå, Långsele och Helgums socknar ett jordskalf och dån.

Den 6 december klockan mellan 4 och 5 om morgonen hördes ett dån och gny utan skakning ifrån nordost till sydväst. (Orten ej angifven.)

Om de öfriga jordskalfven i Ångermanland är beskrifning ingifven i Vetenskaps-Akademien.

Norrbottnens län. Den 27 november kl. 6 om morgonen märktes i Öfverkalix en jordbäfning, påstående ungefär 1 1/2 minut, med en smäll som ett kanonskott, hvaraf hus och fönster darrade.

Detsamma berättas en half vecka förut äfven dersammanstädes vara skedd midt i natten.

Österbottnens län. I Kusameth skall den 29 mars en jordbäfning låtit sig märka, dock utan skada.

1753.

Älfsborgs län. Den 16 november kl. 4 efter middagen hördes ett starkt jordskalf vid Surteby i Marks härad.

Österbottnens län. Kemi. I december kändes jordbäfning i Kusamo, dock utan skada.

1754.

Södermanlands län. Uti Dunker och Malma samt Öster- och Väster-Rekarne härad hördes och kändes i januari månad ett hastigt dunder och jordskalf, att husen ristas.

Skaraborgs län. I Skarstad hördes en stark jordbäfning d. 23 januari ifrån söder till norr.

Ifrån sydost till nordväst hördes i Lefvene en jordbäfning kyndelmessodagen. En lindrigare hördes 4:e dag jul om aftonen.

Gäflborgs län. Uti Söderhamn och flere socknar deromkring hördes den 7 april eller palmsöndagen, klockan 9 om aftonen, en jordbäfning, som påstod vid 6 sekunder, med dunder såsom af tordön och jordens skakande.

1755.

Hallands län. Den 28 december kändes en jordbäfvning i Frillesås pastorat klockan mellan 9 och 10 om aftonen och varade en minut och gick från söder till norr samt var så hård, att fönstren i husen darrade. Vid påskatiden kändes en dylik af mindre kraft, följde dock samma väderstreck och varade lika länge med den förra.

Göteborgs och Bohus län. En stark jordbäfvning förmärktes uti några sjöar i Bohuslän och uti Trollhätteström, där pålarne utur elfvebottnen deraf upprycktes den 1 november, som var Allhelgonadag 1755.

Alfsborgs län. Den 1 november eller Allhelgonadagen förspordes vid middagstiden, vid ett stilla väder, en så häftig rörelse i vattnet i Göta elf, ofvan och näst nedan om Trollhättan, att det fräste högt i vädret och alla sågblockar, som voro inom bommen, hoppade upp och neder, och de andre, som voro med starka pålar fäste vid landet, blefvo lösrfne.

Alingsås prosteri. Den ovanliga rörelsen, som i vattnet förspordes, så inom som utom Europa, på flere ställen d. 1 november klockan 12 om midnatten vid pass, förmärktes äfven i strömmen vid Solveden, ungefär 1 mil ifrån Alingsås. Lindriga skakningar af jordbäfvning äro ock kände här och der i prosteriet.

Skaraborgs län. Den 13 december hördes åskan temmeligen starkt på några ställen i Åsledds kontrakt samt jordbäfvning och susande med blix och dunder i vädret i Skarstads, Levene och flere församlingar.

Värmlands län. Uti tabellen från Karlstads stift anföres, att en besynnerlig rörelse i vattnet visat sig den 1 november uti Nordmarks prosteri vid Smogesunds tullkammare samt äfven i hela vattudraget uppigenom Fågelviks, Töcksmarks och Östervallskogs socknar. Isynnerhet skall denna vatturörelsen varit stark vid Östervallskogs kyrka, under gudstjänsten, så att båtarne utflutit, som voro uppdragna vid ålandet, ja ock de båtar, som helt och hållet legat på torra landet.

Kopparbergs län. På Allhelgonadag näst före gudstjänstens slut, eller kl. 12 ungefär om middagen, skedde ofvan och nedanför Torsåns kyrka i den stora förbistrykande Dalelven en alldeles ovanlig och besynnerlig vattfuskakning, att, fastän det var alldeles stilla och lugnt väder, vattnet några gånger i största hast, med något gny och fräsande, kastades till 5 à 6 alnars längd långt uppå begge elfstränderna samt med lika hast och häftighet föll åter tillbaka, så att derigenom icke allenast båtarne, som på båda sidor om elfven stodo långt uppdragna och till en del voro fästade, lossnade och flöto ut, utan ock färjekarlens pråm, som stod fästad med en stadig jernkedja, slets lös och jernkedjan brast af. På samma dag och stund har äfven sådant vattusvallande varit i öfre Milbosjön, i samma socken liggande, hvarest den nylagda isen bräckts sönder vid stränderna och kastades tillika med vattnet långt uppå landet, som förorsade starkt buller och dån.

Västernorrlands län. Den 24 december klockan vid pass 10 e. m. och natten mot 3:e dag jul hördes en lika art af jordbäfvning i Sollefteå, som på 1752 års tabell anfördt är, dock med den åtskillnad, att dunderet, som då gick från NO till SV, gick nu tvärtom från SV till NO. Likaledes anmärkt i Ytterlänäs.

Västerbottens län. Umeå. I början af april månad kändes på åtskilliga ställen ett litet jordskalv, som gick från NO till SV och påstod ungefärligen $\frac{1}{2}$ minut.

Löfånger. Natten mot juldagen kl. 1 förmärktes ett skalv och dån, så att fönstren skallrade och sängen, på hvilken man låg, kändes darra.

Norrbottens län. Luleå. Den 1 november kl. mellan 11 och 12 hördes på åtskilliga ställen ett starkt dundrande i luften, såsom af ett starkt tordön eller starkt vattufall, och pastod ungefär 5 minuter.

1756.

Göteborgs och Bohus län. Den 27 december, klockan 12 om middagen vid pass, hördes i Landvetters församling en lindrig jordbäfnings ifrån nordost till söder, hvaraf dånet hördes en minut. Dagen och natten förut var stilla och klart väder, men stark köld. Men denna dagen något efter solens uppgång begynte det mulna i söder och sydväst och syntes skyarne på den kanten sådane, som när hagel plägar falla. Straxt efter dånet skingrades molnen och drefvos åt nordost, då det ock blef lindrigare i luften.

Värmlands län. Den 25 aug. kl. 4,30 e. m. kändes en jordbäfnings i Stafnäs prestgård och nejden deromkring, gående från norr till söder, med dån och husens skakning, dock utan att göra någon skada.

1757.

Gäfleborgs län. Den 16 december klockan mellan 5 och 6 om morgonen hördes i Norra Hälsinglands alla församlingar ett ovanligt gny och dån, såsom af flere på en stenlagd gata framfarande skodda stora vagnar. Dönet, som utan tvifvel af ett jordskalf förorsakades och ifrån öster hördes framstryka mot vester, var väl på alla ställen icke lika, dock somligestädes så starkt, att husen och hvad i dem var några minuter darrade och skulfvö.

Angående ett jordskalf den d. 16 juni, se bil. Ec, 1757.

Norrbottens län. Den 27 november klockan mellan 6 och 7 f. m. hördes en stark jordskakning vid pass 2 minuter i Luleå och Piteå så stark, att hus och fönster skallrade.

1758.

Värmlands län. Ut i tabellen från konsistorium i Karlstad anføres, att den 24 februari klockan 8 om morgonen hördes jordbäfnings uti Kölns pastorat, som gick från söder till norr.

Gäfleborgs län. I Söderala den 10 december om morgonen, litet före dagen, hördes ett dunder och kändes att husen darrade i Vansättra by, men om det var en art af jordbäfnings eller åskedunder, vet ingen berätta.

1759.

Södermanlands län. Ifrån åtskilliga kontrakt äfven i Nyköpings län är inberättadt, att natten emellan d. 21 och d. 22 december inemot kl. 1 vid pass har af folk, som den stunden varit vakna, märkts ett jordskalf, så att husen och fönster darrat, stolar, bord och kärl ristats och dörrar, som ej varit väl tillasta, uppgått. I luften har hörts ett dån och susande. Påstått några minuter.

Östergötlands län. Natten emellan den 21 och 22 december emot kl. 1 är en jordskalfning känd, dock ej med lika häftighet på alla ställen, hvarvid ett starkt susande hördes, såsom man kört med många vagnar, eller såsom det buller och dån är, då sotet brinner i en skorsten, hvarvid fönster, luckor och dörrar darrat, och angifves det ifrån olika orter hafva olika länge påstått, nämligen vid pass en minut, på 3:dje minuten, många minuter och $\frac{1}{8}$ -dels timma.

Jönköpings län. Den ut i allmänna tidningarna omtalade jordbäfnings är här i länet också känd vid en och samma timma. Och ett jorrdön, dock

icke så starkt som denna, hördes i Lemnhults socken, Östra härad, en dag i början af maj månad.

Kronobergs län. Natten emellan den 21 och 22 december hafver hörts ett starkt dånande, som några minuter påstått, hvilket då likväl de isynnerhet märkt, som den tiden på natten voro vakna; dock hafva åtskillige af detta då blifvit uppväckte och tänkt att elden var lös, emedan det i skorstenarne bullrade och susade, likasom när soteld plägar itändas. Men när de sprungit upp af sängarne och funnit, att ingen eldfara var å färde, hafva en del trott att någon krutqvarn sprungit i luften, varande okunnoga om jordens skakningar, som väl ifrån långt aflägsse orter förr blifvit försporde, men här i orten icke förlupit.

Kalmar län. Södra Tjust. Den jordbäfningen, som mångenstädes i riket varit, har ock här i kontraktet blifvit på åtskilliga ställen observerad.

Blekinge län. I Ronnaby hafver natten emellan den 21 och 22 dec. kl. 12 ³/₄ kännits ett jordskalf, som påstod 1 à 2 minuter, hvarvid husen knakade m. m. Före, under och efter skakningen hördes ett dån, som när elden hastigt brinner i skorstenen eller jernskodda vagnar köra på stengata, hvilket då påstod 5 à 6 minuter. En man af förenämnda socken, som då var ute på vägen, säger sig hafva sett ett sken som en stark blix. Denna jordskakning berättas ifrån flere ställen vara känd öfver allt i Bleking, under ett stormande nordostväder. Ingen skada är deraf annars förspord.

Kristianstads län. På alla ställen i häraden af detta län har natten emellan den 21 och 22 december en stark skakning af jordbäfning kännits klockan emellan 12 och 1, som på olika ställen varat 2, 4 à 5 minuter. Somligstädes har denna jordskakning börjat med ett starkt susande såsom af väder. Ingen skada har annars deraf timat någonstädes.

Malmöhus län. Natten emellan den 21 och 22 december märktes å de flesta ställen uti länet en anstöt, såsom af en jordbäfning, hvilken varade ungefärligen 8 à 10 minuter; dock skedde, Gudi lof! ingen skada.

Hallands län. Natten emellan den 21 och 22 december, kl. half ett, kändes en stark jordbäfning, som likväl på några ställen varit lindrigare. Denna har efter de flestas tycke kommit ifrån sydvest och gått i nordost. Både före och efter skakningen ett starkt susande i luften. Likaledes syntes efteråt ett eldsken, som gick från norr till söder. Jordbäfningen påstod vid pass 2 minuter.

Nätterna härefter och intill årets slut hördes då och då något lindrigt och hastigt dån samt skakning i jorden, hvilket förmenas härrört af den starka kölden, hvaraf jorden, som ej var med snö betäckt, ganska mycket rennat.

Göteborgs och Bohus län. Natten emellan den 21 och 22 december, klockan vid pass 45 minuter till ett, hördes en ovanlig jordbäfning, under hvilken, samt förr och efter, en våldsamt susning i luften hördes. Vattnet i Elfven jäste upp igenom vakarna på isen, likasom utur en starkt sjudande gryta. Äfven har man observerat stora eldstecken med starka blänkande strålar och skott på åtskilliga ställen.

Älfsborgs län. Natten emellan den 21 och 22 december kändes en jordbäfning med en ovanlig häftig skakning, som varade några minuter. Härvid hördes ett susande och dån öfver och under jorden, och berätta somlige, som varit utom sina hus vid det tillfället, att de ock sett eldsken, samt att de hört och kännit dån och skakning flere gånger, nämligen straxt efter det första och en emot morgonen, hvilka dock icke varit så starke.

Skaraborgs län. Nästan ifrån alla prosterier är berättelse inkommen om en stark jordbäfning, som kändes natten emellan den 21 och 22 december och påstått på somliga ställen en minut och på andra längre, ja 3 à 4 minuter. Tyckes komma ifrån sydost och går till nordvest; och börjades vid pass klockan ett.

Örebro och Värmlands län. Natten emellan den 21 och 22 december, klockan vid pass ett, har i hela länet märkts ett jordskalf, som några minuter påstått, hvaraf likväl ingen skada timat mer, än att stenar af skorstenar nedfallit och murar remnat, hus och fönster darrat, stolar, bord och kärl ristades, dörrar, som ej voro väl tilläste, öppnades, och i luften har hörts ett gny och susande.

Västmanlands län. Natten emellan den 21 och 22 december klockan mellan 12 och 1 kändes i Vesterås stad samt Barkarö socken, jämväl i Köpings stad och några derom kringliggande socknar, till mer och mindre ett jordskalf, deraf likväl, Gudi lof, ingen skada skedde.

Kopparbergs län. Natten emellan den 21 och 22 december, klockan vid pass ett, kändes uti Stora Tuna, Norrbärke, By, Nås och åtskillige under desse kontrakt lydande socknar till mer och mindre ett jordskalf eller skakning, men ej gjort någon skada, fast husen ristades och på ett och annat ställe folket i sängarna uppväcktes samt åtskilligt fallit neder här och der i husen och tilläste dörrar dervid gått opp.

Så hafva ock sedermera uti Stora Tuna stora och underliga eldsken i luften flere resor blifvit sedde, men gått förbi som hastigast.

Abo och Björneborgs län. Ifrån Etzari kapellgäll i Ruoväsi socken förmäles, att derstädes den 27 oktober vid solsättningen skett jordbäfning ifrån norr till söder, med stark bläst och husens skakande.

Nylands och Tavastehus län. I Vitasari socken har om natten emot d. 28 okt. under klar himmel hörts ett buller, som begynnt ifrån östan och gått till vestan lågt ned vid jorden samt liknat dån af en hop hästars trampande och lopp på en hård mark. Hvilket buller på somliga ställen varit så starkt, att hus och golfbalkar blifvit skakade.

1760.

Kalmar län. Ifrån Södra Tjust anføres: den 22 augusti hördes i söder 2:ne skott, som liknade styckeskott, så starka att hela huset skakades; detta skedde emellan klockan 1 och 2 eftermiddagen och lyktades med ett långsamt dån, åt nordosten, Gladhammars socken.

Den 21 november sågs, hördes och kändes ett phænomenon åter i naturen i så måtto, att ett ljusst sken, likt en strimma for öfver horisonten, hvarefter straxt ett jordskalf hördes, att husen skakades, och det kl. 5 om morgonen.

Skaraborgs län. Den 25 december förspordes någon jordbäfning uti och omkring Mariestad, hvilket äfven hördes i Gjalstad.

Gäflborgs län. Natten emellan d. 14 och 15 januari kl. emellan 3 och 4, kändes i Bollnäs, Alfta och Ofvanåker en anstöt af jordbäfning eller, som andra hålla före, sedan en tjock molnvägg uppstigit ifrån nordost, ett så starkt åkslag, att en man lyftades upp ifrån jorden samt fönstren och sängar i husen, till folkets förskräckelse, skakats och darrat; hvarom i detta års avisa N:o 8 äfven förmäles.

1761.

Skaraborgs län. Flistad d. 20 december hördes eftermiddagen ett starkt underjordiskt dån och kändes någon anstöt af jordbäfning, som dock snart gick öfver.

Götlunda d. 20 december hördes en jordbäfning kl. 5 eftermiddagen.

1762.

Gäflleborgs län. Den 25 september klockan emellan 10 och 11 om aftonen kändes i Hamrånge och Jättendals socknar så stark jordbäfning, att några stycken af kalkbandet i kyrkohvalfven å förra stället nedföll, och i Jättendal hördes af dem, som bodde närmast kyrkan, att armarna i kyrkans ljuskronor af skakningen klingade. Påstod allra högst 2 minuter.

1765.

Västerbottens län. Skellefteå. Den 17 juli kl. $\frac{1}{2}$ 10 e. m. hördes en anstöt af jordbäfning, som varade vid pass 3 minuter.

1766.

Hallands län. Jordbäfning, som påstod 2 minuter, kändes i Hasslöfs och Karups socknar d. 28 januari kl. emellan 3 och 4 om morgonen.

Norrbottnens län. Den 29 december kl. 5 f. m. kändes i Kengis bruk en stark jordskakning, gående från öster till vester.

Österbottens län. I Salo socken har känning af jordbäfning varit d. 10 okt. vid Kuckoses och Pehkoses gårdar.

1767.

Skaraborgs län. Ifrån Säfvareds församling vid Lidköping är antecknadt, att derstädes natten emellan d. 5 och 6 december vid pass kl. half 2 hördes en jordbäfning, som dock hastigt öfvergick.

Abo och Björneborgs län. Ifrån Orivesi kontrakt anmärkes, att d. 14 dec. om aftonen hördes i Lempälä, Kangasala och Orivesi socknar, under blidt regnväder, ett dån såsom en lindrig åska, som dock mera liknade ett jordskalf eller lindrig jordbäfning, emedan grundvalen af husen darrade nog kämbart, och tycktes som ett starkt väder gått fram under jorden från öster till vester; dock påstod detta ej längre än ett vanligt åskeslag.

1768.

Älfsborgs län. Den 30 december klockan emellan 6 och 7 om morgonen kändes en jordbäfning i Eds pastorat och Karlstads stift; tycktes gå från sydvest till nordost, stolar och spishallar darrade under dem, som suto deruppå, och dammet gick upp genom golfspringorna.

Samma jordbäfning kändes ock i nordvestra delen af Värmland, men lindrigare.

Värmlands län. Den 30 december kl. mellan 6 och 7 om morgonen kändes en liten jordbäfning i vestra delen af Värmland.

1769.

Hallands län. Jordbäfning förmärkt i Hasslöfs, Karups och Morups socknar kl. $\frac{3}{4}$ till elfva om aftonen d. 5 sept., vid klar himmel och lugnt väder. Ifrån Hasslöfs och Morups socknar säges ett dunder förut hörts i luften och derpå en anstöt känts af jordbäfningen, dock svagare än den som är

1759 märktes. Uti Morup åter märktes 2 anstötar, ehuru den senare svagare än den förra. Ingen skadelig verkan nämnes från någotdera stället.

1772.

Österbottens län. Kyrkoherden i Utsjoki Mag. Dan. E. Högman för-mäler, att d. 25 dec. 1772 derstädes skett en jordbäfning, dock lindrigare.

1774.

Skara stift. Se nedan år 1775.

1775.

Skara stift. Jordbäfning. Deraf kändes en liten anstöt 1775 om ny-årsdagsmorgonen kl. vid pass 5 i Jungs församling med skakning och susande i vädret, kommande från norr till söder. Påstod endast några secondminuter.

Den 2 jan. 1775 kändes på några orter i stiftet en jordbäfning kl. mellan 6 och 7 f. m., som påstod några minuter.

Den 24 förutgångne dec. äfven en, men lindrigare.

Västerås stift. Den 23 maj kändes i Sala stad och flere mil derom-kring, men besynnerligen i grufvan, en skakning i jorden.

1776.

Uppsala stift. Den 2:a november klockan emellan 2 och 3 hördes i Torsåkers socken ett starkt skott såsom af en grof kanon, så att jorden der-vid dallrade och ett bullrande genljud deraf gafs utur kringliggande berg. Samma dato kl. $\frac{1}{2}$ 2 e. m. observerades detta phoenomen uti Börstil.

1777.

Härnösands stift. Den 14 november kl. emellan 6 och 7 e. m. obser-verades en lindrig jordbäfning i Medelpad.

Den 4 dec. kl. emellan 11 och 12 om natten kändes en dylik i Väster-botten, jemväl på några ställen i Ångermanland.

Åbo stift. Den 29 mars om aftonen har märkts i Öfvervetil kapell af Gamla Karleby socken någon anstöt af jordbäfning, gående ifrån norr till söder.

1778.

Karlstads stift. I Östmark kändes ett starkt jordskalf d. 10 jan. 1778, som varit ännu starkare uti Grue i Norrge.

Fryksdalen. Derstädes kändes veckan före jul en jordbäfning.

En starkare jordbäfning märktes natten till d. 1 jan. 1779 på en gång norr och vester om Sunne kyrka.

Härnösands stift. 1778 d. 10 april kl. 10 e. m. hördes i Resele ett starkt dån, likt åskedunder, gående från vester till öster vid pass 2 minuter, hvarvid märktes en lindrig jordbäfning, men luften var alldeles fri från moln.

1779.

Karlstads stift. Den 21 december hördes ett jordskalf kl. 10 om aftonen emellan Rudskoga och Lungsund till 2 mils bredd, med starkt susande under jorden.

1780.

Karlstads stift. Natten emellan d. 24 och 25 dec. kändes i Eds pasto-rat på Dalsland en anstöt af jordbäfning, så att husen på några ställen darrade.

1782.

Borgå stift. Första dag jul hördes i flere Tavastländska socknar ett starkt dån, såsom af åska, och kändes skakning i jorden, så att husen darrade. Derpå följde stark köld.

1783.

Skara stift. Natten emellan d. 27 och 28 sept. kändes en stark jordbäfning i Råda, som gick från nordost till sydvest.

Åbo stift. Den 28 december kl. emellan 4 och 5 förmiddagen kändes i närmaste byar till Janackala kyrka en jordbäfning, ty husens skakning var kännbar och man hörde i jorden ett dån, likt knallen af en lossad kanon.

Borgå stift. Uti Padasjoki socken i Tavastland kändes d. 16 jan. kl. 4 $\frac{1}{2}$ e. m. en skakning i jorden med något dån, som varade några sekunder, hvaraf hvalfvet uti kakelugnen på prästgården föll in.

1785.

Göteborgs stift. Starka jordstötter i Halland. Se bil. Db, 1785.

Skara stift. Såsom märkvärdigheter i naturen anføres från Mariestad, att d. 4 febr., som var mulen och töcknuig samt hade stundom smått duggregn, har vid pass kl. $\frac{1}{2}$ 10 om aftonen hörts först ett starkt buller under jorden, likt flere kullrande vagnars, hvilket varade emot 2 minuter, under hvilken tid skåp och bord, som stodo i rummen, vägde af och an, så att man fruktade, att de skulle ramla öfver ända. Derpå följde en underjordisk knall och stöt, som var så stark, att husen dallrade och somliga kärl föllo neder af hyllorna, hvarefter hördes ett lika buller eller dån såsom i början, ungefär en minut, och tycktes komma från nordost och gå åt sydvest.

Från Sköfde anmärkes äfven, att i början af året kändes en lindring jordens skakning ifrån ONO till VSV, som varade vid pass $\frac{1}{2}$ minut.

1786.

Västerås stift. I Sura d. 20 apr. kl. 9 $\frac{1}{2}$ f. m. jordskalf, som blef starkare mot kl. 10, ifrån söder till norr på klar dag.

1787.

Skara stift. Natten emellan d. 10 och 11 jan. kändes kl. emellan 12 och 1 på några orter en så stark anstöt af jordbäfning, att folk uppväcktes genom skakningen och med detsamma åtföljande dån, som hördes några minuter.

Karlstads stift. Den 21 nov. kändes någon art af jordbäfning i Elfsbacka församling.

1788.

Skara stift. Den 24 apr. kl. vid 2 $\frac{1}{4}$ e. m. kändes en stark jordbäfning, som varade ungefär 1 $\frac{1}{2}$ minut.

Västerås stift. Den 26 maj har i Grytnäs socken blifvit känd en lindrig stöt af jordbäfning, vid kylig väderlek.

Härnösands stift. Den 26 okt. kl. 2,10 min. om morgonen var i Luleå ett stort jordskalf, som gick ifrån öster till vester, så att prestgårdssbyggningen darrade, fönstren skallrade, och bord, stolar och bägrar rördes från sina ställen.

1790.

Uppsala stift. Natten emot d. 28 januari hördes i Gnarps och Bergsjö socknar i Hälsingland ett starkt underjordiskt dån, att flere vaknade deraf.

1791.

Skara stift. Den 16 aug. kl. half till 5 om morgonen kändes uti Sköfde stad och deromkring en jordbäfning, gående från söder åt norr, men påstod allenast 5 à 6 sekunder.

1792.

Skara stift. Kållands kontrakt. Från Råda församling är anmärkt, att natten emellan d. 6 och 7 juni vid pass kl. 1 kändes och hördes en stark jordbäfning, hvilken satte både sängar och fönster i skakning.

Billings kontrakt. Den 6 juli kl. 2 f. m. hördes jordbäfning.

1793.

Karlstads stift. Gillbergs kontrakt och Nors kontrakt. Andra söndagen e. Trett. vid pass kl. 9 f. m. hördes ett ovanligt dån, som man kallar jorddön, icke olik susningen af ett starkt strömfall eller af skorstens- och soteld, hvilket återkom starkare en stund derefter kl. emellan 10 och 11 f. m. Man hafver sport detsamma uti Grums sockeu och Nors pastorat på den såkallade Grönbergs kanten gående uti en lång rak linie ifrån öster till vester af 25 alnars bredd, hvaraf husen starkt darrade och snön skakades ned af skogen.

1794.

Västerås stift. Västerdals kontrakt. Den 11 decembar kändes ett starkt jordskalf kl. vid pass 5 om morgonen, började med starkt dunder ifrån söder, hvarpå husen började darra, folket förskräcktes, en del fruktade, att husen skulle falla öfver dem. Denna anstöt, som ej länge påstod, kändes mest i Nås, Jerna, Äppelbo och Malungs socknar, men var lindrigare vid gränserna af kontraktet, såsom i Säfsnäs, 4 mil söderut, och i Lima vid fjällen, 11 mil härifrån i nordvest.

Abo stift. Orivesi kontrakt. Ifrån Lempälä berättas om en jordbäfning eller rättare jordskalf, som skall sig timat natten mot d. 10 oktober bittida om morgonen, hvarvid husen skakades och ett buller hördes, som åskan hade gått i direction ifrån sydvest till nordost.

1795.

Skara stift. Den 15 augusti en lördag kl. 11 e. m. hördes i Vartofta kontrakt omkring Hvalstad etc. en från norr till söder gående jordbäfning, hvarvid husen lindrigt skakades, så att fönstren något darrade; dånnet hördes några sekunder. Samma dag hördes i Tivoli och Freskati 2 hårda stötar.

1796.

Skara stift. Vartofta kontrakt. Från Hvalstads församling anmärkes, att en jordtorfva af 8 alnars omkrets, 3 alnars längd, 2 alnar och 9 tums bredd samt 8 tums tjocklek å ena brädden, fanns uti en åkerlycka om vintern uppkastad $1\frac{1}{4}$ aln från sitt naturliga läge, med den häftighet mot gärdsgården, att densamma deraf något blifvit krossad. Man har gissat, att en jordstöt den 28 februari om morgonen härvid kunnat vara verkande.

1798.

Värmlands län. Fryksdals prosteri. Den 17 aug. kl. $1\frac{1}{2}$ 7 e. m. kändes öfver hela detta prosteri ett starkt jordskalf, som varade vid pass en god minut, utan någon annan synbar verkan, än den undran och häpenhet, som är så naturlig hos känsliga och förnuftiga varelser.

Kils kontrakt. Den 17 aug. kl. 6 e. m. hördes en jordbäfning, hvaraf dånnet räckte i en minut, liknande ett medelmåttigt åskeslag. Luften var molnfri och varm, husen skakades och enligt berättelser hade den varit starkare i Näs, Kils, Frykdals och Elfvedals härader.

1799.

Skaraborgs län. Kinna kontrakt. Den 12 mars något före dagen kändes 2:ne starka jordstötter eller skakningar och kl. $\frac{3}{4}$ på 11 f. m. en ordentlig jordbäfning, som tycktes gå ifrån norr till söder och varade något öfver en minut.

Vinköls kontrakt. Den 12 mars kl. vid pass 11 f. m. hördes en kort och lindrig jordbäfning.

Kåkinds prosteri. Den 12 mars kl. 10,43 min. f. m. hördes jordbäfning och kändes stark skakning. Denna kom från SV och gick till NO samt varade en minut. Himmeln var öfver allt klar och ren.

Södra Vadsbo kontrakt. Den 12 mars kl. 11 f. m. hördes ett jorddån från NO till SV, hvarvid husen darrade.

Billings kontrakt. Den 12 mars emellan klockan X och XI förmiddagen kändes jordbäfning, som under klar himmel och icke ringa skakning påstod ungefär en minut och tycktes gå ifrån sydvest till nordost.

Värmlands län. Nors kontrakt. Inga märkvärdigheter i naturens riken hafva blifvit sporda, utom en jordbäfning, som märktes i slutet af november.

1800.

Uleåborgs län. Den 5 oktober kl. 5 f. m. har i Kuusamo försports jordskakning, som påstått sex minuter och varit nog stark samt förorsakat dallring i fönster och förströelse samt räddhåga hos folket.

1801.

Södermanlands län. Den 20 aug., under mycken hetta, hördes i Östra Vingåker och flerstädes häromkring, klockan 1 på dagen, ett starkt donder, likasom då en stor vagn häftigt köres på en stengata, hvarunder kändes, huru jorden skalf, husen gungade och hvad löst var inne uti rummen skakades. Detta påstod circa 5 å 6 sekunder.

Östergötlands län. Bergslags kontrakt. Den 20 aug. kl. 1 middagstiden kändes ett oansenligt jordskalf, som gick från vester till öster och varade några minuter.

Jönköpings län. Tillhörande del af Redvägs kontrakt. Man märkte äfven här jordbäfningen emellan d. 4 och 5 sept. 1801.

Göteborgs och Bohus län. Älfsyssels kontrakt. I naturens riken det allena anmärkt, att en lindrig jordskälfnings i september blifvit känd på Inland.

Älfsborgs län. Ut i Lundby, Vetle härad, kändes en stark jordbäfning midnatten emellan d. 4 och 5 sept. 1801, hvaraf husen skakades och folket uppvaknade af förskräckelse. Dock märktes deraf inga synbara följder.

Tillhörande delen af Redvägs kontrakt. Jordbäfningen natten mellan d. 4 och 5 sept. 1801 kändes ock här.

Skaraborgs län. Domprosteriet. Den 26 juli kl. 8 f. m. märktes ett lindrigt jordskalf med mullrande, men starkare kl. 2 om natten till d. 5 september.

Kinna kontrakt. Den 26 juli hördes ett starkt jorddön kl. $\frac{1}{4}$ öfver 7 f. m., äfvenså den 30 juli kl. 2 e. m.

Vinköls kontrakt. Den 30 juli kl. 2 e. m. samt natten till d. 5 sept. kändes jordbäfningar, af hvilken sednare husen jemte mobilier deruti märkeligen skakades, och hördes såsom då af många vagnar.

Billings kontrakt. Tvenne jordbäfningar hafva i år här å orten blifvit kända. Den ena d. 30 juli ungefärligen kl. 2 e. m., hvilken med först en tvär stöt och sedermera en rullning, likasom af tungkörda vagnar, påstod knappast ett par minuter och gick åt nordost. Den andra åter, kl. vid pass 12 om natten emellan d. 3 och 4 september, ännu betydligare och som, då den tilltagande ifrån sydost kommit till sin höjd, skakade ock husen och tog derefter vägen till nordvest samt ifrån början till slutet varade ofelbart åtminstone 10 minuters tid.

Tillhörande del af Redvägs kontrakt. Natten mellan d. 4 och 5 sept. kändes en stark jordbäfning från öster.

Örebro län. Svennevads församling. Den 20 aug. kändes här ett jordskalf, som varade några minuter.

1802—1820.

För dessa år äro uppgifter om sällsamma händelser ej infordrade.

1822.

Älfsborgs län. Södra Dals prosteri. Den 10 sept. sent på aftonen förmärktes en jordskakning, enligt fleres berättelse.

1823.

Stockholms län. Lyhundra prosteri. Den 30 jan. omkring kl. 10 f. m. kändes ett jordskalf, gående från öster till vester, hvilket emellan kl. 2 och 3 e. m. förnyades i samma streck, men något starkare, med ett buller i luften, liknande åska. (Estuna socken.)

Sjuhundra prosteri. Ifrån Länna är anmärkt, att den 31¹ januari vid Veda by, 1 fjerdedels mil ifrån kyrkan, förmärktes tvenne jordskalf. Det första kl. 10 f. m., och det andra kl. 3 e. m. Hvardera skakningen skall hafva fortfarit omkring $\frac{1}{2}$ minut, under ovanligt dånande, och med den häftighet, att byggnader förmärktes skakas, möbler röras, fönster darra, fat och falrickar m. m. stötas mot hvarandra.

Seminghundra prosteri. Den 30 januari vid pass kl. 2 e. m. kändes i Lunda socken en stark och i Skånella en svagare jordstöt, åtföljde på båda ställen af ett starkt dån, som varade omkring en minut och liknade ljudet af flere vagnars rullande på en stenlagd väg. Himmelen var mulen och något snö föll vid samma tid.

Uppsala län. Uppsala domkyrkoförsamling. Anmärkes, att härstädes kändes en lindrig jordskakning d. 24 nov. kl. omkring 6 om aftonen.

Ulleråkers prosteri. På somliga ställen inom kontraktet kändes den 28² nov. kl. 6 e. m. en jordskakning, som varade blott några sekunder.

Södermanlands län. Eskilstuna stad. Den 24 nov. kl. 6 om aftonen kändes en jordstöt, likväl icke häftigare än så, att de flesta icke blefvo densamma varse.

¹ Skrifvel i st. f. 30? — ² Skrifvel i s. t. f. 24?

Oppunda västra prosteri. Den 24 november kl. $1\frac{1}{2}$ 7 om aftonen kändes här å orten ett betydligt jordskalf, som dock varade blott några få sekunder. Möbler inom husen rördes mycket synbart, golfven gungade och takresningarne knarrade.

Östergötlands län. Norrköpings prosteri. Den 24 november märktes omkring kl. 6 på aftonen uti Ö. Eneby prostgård, belägen $\frac{1}{4}$ mil från Norrköping, en betydlig jordstöt, som varade endast några sekunder och skakade alla möbler i rummen. Vinden var vid detta tillfälle vestlig och stormen stark.

Bergslags prosteri. Ifrån Tjällmo församling är för den 24 nov. anmärkt en ovanlig jordskakning, som nära kl. $1\frac{1}{2}$ 7 på aftonen under 4 å 5 sekunder låtit sig känna, och hvarpå följt ett häftigare buller, såsom af en vagn på stengata, och som varat $1\frac{1}{2}$ minut och gått åt vester. Denna jordskakning är spord flerstädes i denna bergslag, ehuru anteckning från de öfriga socknarna icke egt rum.

Kristianstads län. Norra Åsbo härad. Den 24 november hördes i denna ort kl. mellan 6 och 7 om aftonen ett häftigt susande. Ingen jordskakning förmärktes.

Älfsborgs län. Norra Dals prosteri. Den jordstöt, som på flera ställen i riket blifvit observerad den 24 nov. kl. emellan 6 och 7, kändes äfven här. Den tycktes gå från söder till norr och liknade dånet af en tung vagn, dragen på en stenlagd gata.

Skaraborgs län. Billings prosteri. I slutet af november kändes mer och mindre häftigt på olika ställen en jordbäfnings, i sträckning från nordost till sydvest tätt förbi Sköfde stad.

Domprosteriet. Säfvareds församling. Den 24 november vid pass kl. 5 och 45 min. kändes en jordstöt, till den grad stark, att på kaptensbostället Ahlebeck inom denna församling flere möbler skakades, och denna jordstöt var förenad med ett doft buller, som tycktes höras åt nord-nordvest.

Kinna prosteri. Två små jordbäfningar är det enda märkvärdiga, som efter hvad tabellförfattaren känner, inom kontraktet under året tilldragit sig. Den första timade d. 27 juli kl. 5 om morgonen, men så kort och lindrig, att man knappast kunde göra sig fullkomlig reda för dess riktning, kändes något starkare på Kinnekulles nordvestra än dess sydöstra sida och tycktes gå från vester åt norr. Den andra, den i tidningarne ifrån flere ställen beskrifna och som äfven här på Kinnekulle inträffade på samma dag och timme eller den 24 nov. kl. 6 e. m., fortfor ungefär $1\frac{1}{4}$ minut med en lindrig skakning, som märktes inom hus, likväl starkare på kullens lägre afsättningar än de högre. Dess gång tycktes vara från NO till SV.

Vartofta prosteri. Den 24 nov. kändes i Hångsdala församling en lätt jordbäfnings från söder till norr.

Vinköls prosteri. En lindrig jordstöt kändes d. 24 nov. kl. 6 e. m.

Värmlands län. Visnums prosteri och Kristinehamn. Den 24 nov. kl. 6 på e. m. observerades här ett jordskalf, som straxt upphörde.

Nors prosteri. Den 24 nov. kl. 6 e. m. kändes en stark jordstöt.

Fryksdals prosteri. Den 24 nov. kl. 6 e. m. kändes en stark jordskakning, men som blott varade några sekunder. Genast derefter blef stark storm, som dock snart lade sig.

Nyeds prosteri. Den 24 nov. kl. omkring 6 e. m. kändes ett betydligt jordskalf, som varade ungefär 12 å 16 sekunder, förenadt med doft buller och en stark orkan, som var något långvarigare.

Jösse prosteri. Den 24 nov. kl. 6,5 min. e. m. kändes härstädes en temmeligen stark jordstöt, liknande en jordbäfning, påstående 2 à 3 sekunder.

Örebro län. Nora prosteri. Den 24 nov. kl. 6 e. m. kändes jordskalf med starkt dån, liknande bullret af vagnars framrullande öfver frusen snöfri väg. Skakningen och bullret räckte omkring 12 à 16 sekunder under fönster-rutornas skallring och möblers rörelse. På ett och annat ställe nedrasade murbruk från eldstäderna och husen tycktes svigta. På himmeln syntes hvar-ken blyxt eller annat sken. Oaktadt stormens häftighet kändes straxt efter skakningen en ljumhet i luften, liknande en sommaraftons aftynande värme.

Fellingsbro prosteri. Den 24 nov. kl. 8 om aftonen kändes ett jordskalf i Fellingsbro, Näsby och Ervalla socknar, varade en sekund och tycktes hafva en direktion ifrån öster till vester. Husen darrade temmeligen starkt. I Ervalla kapellansgård blefvo tvenne stora rutor i karaktersbyggningen spräckte. Några personer, som voro stående i ett rum derstädes, kände en så stark kontusion dervid, att de voro hardt när att omkullfalla. En förfärlig storm ifrån vester rasade före och efter jordskalfvet.

Edsbergs prosteri. Den 24 nov. kändes här en betydlig jordskakning. Den gick ifrån nordost till sydväst kl. ungefär $\frac{1}{2}$ 6 e. m. och varade några sekunder. På åtskilliga ställen var skakningen så våldsam, att dörrar uppgingo och tallrickar nedfölo af hyllorna. En häftig storm föregick och åtföljde jordskalfvet.

Kumla prosteri. Den 24 nov. kl. 6 e. m. kändes en stark jordstöt, hvarvid husen skakades märkbart och ett dån hördes i luften.

Glanshammars prosteri. Den 24 nov. vid pass kl. 5,40 e. m. kändes ett lindrigt jordskalf 10 à 12 sekunder. På åtskilliga trakter hördes tillika buller i luften. Det åtföljdes af en ovanligt häftig storm från sydväst.

Visnums prosteri. Här i trakten förmärktes på aftonen d. 26¹ nov. en lindrig skakning, som snart slutade.

Vestmanlands län. Sala prosteri. Den 24 nov. kl. omkring 6 om aftonen kändes en jordstöt, som var mycket märkbar samt åtföljd af ett doft buller. Den gick väl hastigt öfver, men en häftig storm uppkom tillika, som fortfor flere timmar. Detta jordskalf kändes i angränsande Kila och Sala, i samma stund som här i Kumla, äfven enligt allmänna tidningarna å aflägsna orter.

Arboga prosteri. Den 24 nov. omkring kl. 6 på aftonen kändes en lindrig jordskakning, som påstod några få sekunder.

Kopparbergs län. Inom Stora Tuna kontrakt förmärktes en lindrig jordstöt d. 24 nov. kl. 6 e. m.

Norrbärke prosteri. Det uti allmänna tidningarna omnämnda jordskalfvet d. 24 nov. kl. omkring 6 e. m. var också härstädes ganska kämbart. Dånnet hördes likt en tungt lastad vagn, som fort framkörs, hvarvid husen skakades och påstod några sekunder.

Västerdals prosteri. Den 24 nov. kl. $\frac{1}{2}$ till 6 e. m. kändes, under ett doft buller, en jordstöt, hvaraf dörrar och fönster skallrade samt lättare möbler rördes af sitt rum.

1824.

Älfsborgs län. Kinds prosteri. Den 14 aug. kl. $\frac{1}{2}$ 12 på dagen kändes en stark jordstöt, men varade knappt $\frac{1}{2}$ minut. Den tycktes gå från nordost till sydväst.

1825.

Älfsborgs län. Norra Dals prosteri. Omkring kl. 10 e. m. den 24 nov. hördes 2 starka jordskakningar, circa 5 minuter mellan hvarje.

¹ Skriffel i st. f. 24?

1827.

Älfsborgs län. Kinds prosteri. Ett jordskalf kändes i denna orten d. 3 december kl. omkring 1 e. m. Dess riktning tycktes vara från sydost till nordvest. Skakningen varade omkring 6 sekunder. Började lindrigt. Tilltog mot slutet, så att fönstren skallrade. Stöten liknade dånet af en explosion på längre afstånd.

Skaraborgs län. Vartofta prosteri. Under den 17 och 24 nov. har ett temmeligen hårdt jordskalf låtit höra sig.

1828.

Hallands län. Halmstads prosteri. Den 8 mars under mulen och blåsande väderlek förmärktes här i trakten kl. $\frac{1}{4}$ till 7 f. m. en ej obetydlig, några sekunder varande jordskakning, såsom från sydost till nordvest; ljud hördes såsom af åska eller starkt körande; när skakningen märktes midt under, tycktes rummet liksom velat gifva sig. Personer, som voro ute i fria luften, förnummo efter en stunds mellanstånd ett förnyadt ljud och skakning, men mindre starkt.

Älfsborgs län. Enligt Post- och Inrikes Tidn. N:o 242. Art. Venersborg, kändes natten den 24 sept. på flere ställen i Västergötland i Gäseneds och Kullings härader mer och mindre stark jordbäfvning (enligt anteckning för Vikbolands prosteri i Östergötlands län.)

Skaraborgs län. Kinna prosteri. Den 30 sept. märktes i södra delen af kontraktet en lindrig jordstöt, kl. ungefär 2 om natten och varade ett par minuter.

Vartofta prosteri. Den 30 sept. kl. $\frac{1}{2}$ 2 f. m. hördes ett starkt jordskalf, som i 3 omgångar kändes och var första gången häftigast, så att husen skakades.

1829.

Västmanlands län. Sala prosteri. Den 31 juli kl. omkring 10 på aftonen kändes ett så starkt jordskalf, att fönstren flerstädes skallrade och åtskilliga lösa saker i rummen rördes. Med detta jordskalf åtföljde ett hårdt buller, liknande åskan eller ljudet af flera starkt rullande vagnar, som räckte en god stund. Dönet tog sin gång vesterut och aftynade småningom mer och mer åt den trakten.

Kopparbergs län. I Nås och Transtrand hördes natten till d. 20 dec. en stark smäll, åtföljd af en skakning, hvaraf husen dallrade.

1831.

Kopparbergs län. Den 17 nov. kl. omkring $\frac{3}{4}$ till 7 om morgonen kändes omkring Svärdsjö kyrka vid någorlunda ren luft och stark nordlig bläst en tämmeligen stark jordstöt. Den börjades med en skarp knall samt dan, tycktes komma ifrån söder och tog en nordlig riktning. Vid byarna Marnäs och Öfver-Tänger, belägna i nord och nordvest från kyrkan och på två mils afstånd, samt Svartnäs bruk, nordost från kyrkan öfver två mil af-läse, har skakningen varit starkare.

1833.

Östergötlands län. Den 13 jan. vid pass kl. 8 på aftonen kändes i Skeda socken ett jordskalf, som i två omgångar varade 8 å 10 sekunder och första gången skakade så, att fönstren dallrade.

Älfsborgs län. Norra Dals prosteri. Den 1 december kl. litet öfver 7 om morgonen kändes här på orten, likasom några år förut, en stark jordstöt, som gick från söder till norr.

Värmlands län. Nors prosteri. I början af december kändes jordskalf och hördes åska.

Nordmarks prosteri. Den 1 dec. kl. nära 7 f. m. kändes här 2 starka jordstötter, som skakade husen så, att man befarade det fönsterrutorna skulle remna.

1834.

Värmlands län. Nyeds prosteri. En starkare jordstöt kändes d. 21 april vid middagstiden, gående från öster till vester. Ett par dagar derefter förmärktes en lindrigare.

Kopparbergs län. Natten emellan d. 7 och 8 november inträffade uti Lima socken ett starkt jordskalf.

1835.

Skaraborgs län. Vartofta prosteri. En jordstöt inträffade pingstdagen d. 7 juni kl. mellan 11 och 12 middagstiden.

Västerbottens län. Stensele församling. Den 1 april kl. 11 och 30 min. före middagen hördes härstädes vid molnfri himmel en stark knall, liknande ett åskslag, hvarpå ett så häftigt jordskalf följde, att föremålen runkade. Rörelsen, som varade ungefärligen 1 $\frac{1}{2}$ minut, tycktes gå ifrån vester till öster, hvarför ock de nybyggare, som bodde 13 à 14 mil i vester härifrån, påstodo, det både smällen och skakningen der varit mycket större.

1838.

Gäfleborgs län. Hälsinglands vestra öfre prosteri. Den 23 dec. kl. 7 e. m. kändes ett betydligt jordskalf från nordlig till sydlig riktning.

1846.

Älfsborgs län. Den 10 dec. omkring kl. 10 på aftonen förmärktes i Romeleds socken en jordstöt under ett doft buller, som varade vid pass 2 minuter och liknade en något aflägsse åska. Stöten var så stark, att på åtskilliga ställen möblerna i rummen rörde sig och fönstren skallrade.

1848.

Gäfleborgs län. Hälsingland norra prosteri. Ett jordskalf märktes i alla kontraktets socknar natten mellan den 22 och 23 okt., kl. 4 på morgonen.

1849.

Göteborgs och Bohus län. I Krokstads pastorat förmärktes den 8 april kl. $\frac{1}{4}$ 4 på morgonen ett jordskalf från öster till vester, så starkt att personer, som lägo på golfvet, tyckte sig gunga, och var det åtföljdt af ett dån, som det af starka eldslågor.

Älfsborgs län. Västra Dals prosteri. Vid påsktiden förmärktes 2 jordstötter, utan att dock förorsaka någon skada.

1851.

Jönköpings län. Västbo prosteri. Den 28 okt. kl. 2 e. m. förmärktes på flere ställen ett jordskalf med ett doft buller, som varade omkring 3 minuter.

Göteborgs och Bohus län. Norra Älfsyssels prosteri. Vid middagstiden den 13 april inträffade en ganska märkbar jordstöt, som vidt omkring försports äfven på andra ställen.

Södra Älfsyssels prosteri. Jordskalivet palmsöndagen.

Vikornas prosteri. Den 13 april kl. vid pass 1 e. m. kändes inom hela kontraktet en temmeligen stark jordstöt, åtföljd af ett åsklikt dån, och räckte omkring 15 sekunder. På några ställen var den så stark, att möblerna i rummen skakades och några löst upplagda gärdesgårdar nedrasade. Stöten kändes äfven i fartyg, liggande på djupt vatten, ungefär som om kölen lindrigt stött på någon klippa eller grund. Väderleken var mulen och på f. m. något regnig; vinden sydost. Barometern stod på 25,40 och termometern visade + 5°.

Orusts och Tjörns prosteri. Den 13 april mellan kl. 12 och 1 på dagen förmärktes i hela prosteriet en starkare jordstöt.

Älfsborgs län. Kullings prosteri. Den jordstöt, som den 13 april förmärktes i flere trakter af rikets vestliga del, kändes äfven här å orten ganska stark.

Vestra Dals prosteri. Den 13 april, Palmsöndagen, kändes en stark jordstöt ungefär kl. 1 på dagen.

1852.

Gäfleborgs län. I Arbrå socken märktes den 29 december en icke obetydlig jordstöt, hvaraf på många ställen husen skakades under 2 à 3 sekunder. Skakningen tycktes gå från norr till söder.

1853.

Göteborgs och Bohus län. Norra Älfsyssels prosteri. En lindrig jordstöt en afton i november månad.

1855.

Hallands län. Den 20 febr. kändes i Varberg och trakten deromkring ett jordskalf, åtföljdt af ett starkt buller, såsom om flera vagnar rullat genom gatorna.

1859.

Gäfleborgs län. Ett jordskalf observerades i Hille d. 13 december kl. $\frac{3}{4}$ till 10 på aftonen.

Db) Förändringar i jord- och vattenytan; öfversvämningar.

1752.

Gäfleborgs län. Den 31 oktober steg hafsvattnet med en hast uti lodrät linia upp till 2 alnars höjd, hvaraf mycken skada i skärgårdarne förorsakades.

Västernorrlands län. Den 31 oktober kom med en stark sydoststorm en vattenflod i Ångermanland till 3 alnars höjd, som gjorde stor skada.

1756.

Södermanlands län. Vid sjön på vägen, som går emellan Aspö och Strengnäs, hände efter några dagars ymniga regn ett märkeligt jordfall d. 2 aug., i det att hela vägen och ett stycke af backen ofvanför stälpte i sjön till 14 famnar i bredden, samt 5 à 6 famnar i djupet, och syntes hela stycket med skogstrån stående i rena sjön.

Äfven har i Västra Rekarne en jordsjunkning sig tilldragit, i det att ett akerstycke, emot en liten bäck beläget, sjunkit tvärt neder; gropen tyckes vara vid pass 10 alnar djup. vidden af gropen är öfver 300 steg. I gropens botten, som är mjuk, uppstiga åtskilliga vattuädror. Formen af gropen är merendels rund.

1758.

Östergötlands län. Ut i Trehörna sjön, belägen mellan Trehörna säteri och kyrka, har detta år d. 29 maj vid middagstiden uppkommit en rörelse i vattnet, fast vädret var stilla och lugnt, hvarpå uppstigit en ljus rök öfver hela sjön, såsom ett svedjeland brunnit, hvilket varat 4 à 5 timmar, då rörelsen i vattnet stannat och röken försvunnit.

1759.

Jönköpings län. Uppå Vexjö konsistorie tabell finnes anfördt, att 14 dagar före Kyndelmessodag hände uti Västra härad och Sandsjö församling den sällsamheten, att vid den sägen, som ligger emellan Ryd gästgivaregård och Boda, tätt vid Jönköpingsvägen, kom vattnet med sådan hast och häftighet, att icke allenast dammen gick alldeles sönder, utan ock qvarnhuset, som stod nedanför, alldeles vändes omkring. Vid Printsors knipphammare, som ligger $\frac{1}{2}$ mil derifrån och drifves af samma ström, stod vattnet stilla vid samma minut och timma, så att nedanför verket var torrt och intet vatten, men ofvanför stod det stilla och upphöjde sig såsom en vall eller mur. En af smedjedrängarne gick ut på brostockarne och med en stake stack i vattnet, då det begynte springa upp i luften såsom den starkaste vattenkonst.

Kalmar län. I Södra Tjust d. 7 februari stannade ån, som löper förbi Rötse i Gladhammar socken, hvilket vid samma tillfälle händt i Hjorteds socken med åar på åtskilliga ställen.

1760.

Gäfleborgs län. I Hudiksvall har hela denna hösten ända till årets slut varit många och stora sjösprång; jemväl i julhelgen varit högre sjö, än eljest om våren vara pläger, så att strömmen, som genom staden flyter, oftast gått uppåt och flutit tillbaka, hvilket allmänt säges på den tiden af året icke vara i mannaminnet skett.

1764.

Kopparbergs län. Ifrån Nås, Floda och Hedemora följande om Dalfloden: Den 18 och 19 maj berättas ifrån Nås, att floden i Malung stigit öfver vattubrynet $5\frac{1}{2}$ alnar, men i Nås 2 dygn derefter eller d. 21 maj 14 till 15 alnar, och gjort mer eller mindre skada allestädes i Vesterdalarne, på landsväg, åker, äng, lador och gärdesgårdar; om hvilken flod vidare kan läsas i Inrikes Tidningarna N:o 57, Stockholm d. 23 juli under artikeln Nås socken i Vesterdalarne d. 29 juni, hvarest något nämnt är om Järna och Floda. Ifrån Floda nämnes intet huru högt vattnet stigit, utan allenast att ingen flod i mannaminnet varit så stor och gjort så obotelig skada ej allenast på socknens och prestebordets åkrar utan ock ängar med mycket sands till-

förande och, det som ännu värre är, borttagit med sig sjelfva jorden och grunden på några ställen, till några hundra snesland, och gjort efter sig stora djupa skölar och stenskår. En by vid namn Forsgärdet har mestadels blifvit öfver ända kastad genom grundens bortsköljande, utom de hus som bortflutit. Ifrån Hedemora är anmärkt, att Dalelfvens inundation varit $1\frac{1}{2}$ aln högre a djupet än 1728, men att inundation, som skett 1544, öfvergått alla andra.

1766.

Åbo och Björneborgs län. Kyra fors, som är en ibland de största och starkaste här i landet, varande dess höjd och fall öfver 36 alnar, stannade i sitt lopp natten emellan den 7 och 8 sistlidne december, så att vattnet stod stilla några hundra alnar ofvanför fallet och forsen uti mynningen af strömmen, och folket kunde utan hinder gå torrskodda öfver forsen och strömmen, sedan vattnet nedanför aflupit. Detta pastod till den 9 om qvällen, då vattnet ater småningom begynte att rinna, och den 10 om morgonen befanns forsen i sin vanliga drift.

1772.

Skaraborgs län. Detta ar steg Venern om sommaren ganska högt, att han öfverhöljde mycket af de nästgränsande bade akrar och ångar, men besynnerligast är att vattnets stigande continuerade allt intil jul, det de äldste af Björsäters församlings invanare icke minnas, ej heller af sina förfäder hört så skett tillförene.

1775.

Kalmar län. Fjorton dagar före jul stadnade stora Ämbän, som flyter genom Högsby socken och gör flera fall, alldeles af om morgonen genom is-sörja, som steg upp ifrån botten och formerade en vägg och det straxt ofvanför Vahlåkra qvarnar, hvarigenom man nedanføre kunde gå torrskodd öfver fallen, men ofvanför gick vattnet öfver sådane åkrar och ångar, dit vattnet i mannaminne, oaktadt största flod, icke hunnit. Det varade endast en dag.

Karlstads stift. Sjön Venern, som under de 4 föregående åren stigit upp till mer än 10 kvarters perpendiculair höjd öfver sin vanliga vattubryn, började nu falla. Under denna tiden har han väl i början af hösten, da tilloppen blifvit minskade, synts litet gifva sig, men med höst- och vårfloderna genast intagit sitt ovanliga höga läge. Hvarigenom skett, att isen vid vårlossningen genom sitt gnagande på den vid Venerns stränder belägna skogen gjort densamma röd och borttorkad, och hafva ända till träd af 200 saf-ringar, som allt hittills statt orubbade, härigenom fått sin bane. Under Venerns tillförene 42-åriga laga vatten har han väl da och da med flod kunnat löpa upp, men genast utan så förödande skada fallit.

1776.

Åbo stift. Ifrån Carlö berättas, att der i detta år 1776 under stark storm ifrån N och NO märkts ett utfall af vattnet, hvars like icke varit i mannaminne. Teivinjemi qvarn har då ej allenast befunnits helt torr, utan man har ock med förundran fått se, huruledes de små grunden i hafvet, hvarpå gemenligen står en famn vatten, visat sig för ögonen såsom små sandbackar.

1777.

Strängnäs stift. Af lågt vatten i Vettern spår allmogen sig god årstid.

1783.

Länköpings stift. Motala ström stannade den 21 dec. kl. 7 om aftonen, så att man kunde gå torrskodd i Kungsådran, hvilket varade till den 22 ejusdem, kl. mellan 9 och 10 om aftonen.

1785.

Göteborgs stift. Laholms pastorat. Vår förfärligaste dag inföll den 30 oktober, då en häftig orkan ifrån vester och nordvest, förenad med starka jordstötter, klockan ifrån 9 om aftonen ända intill midnatten, hotade oss med undergång, så att folket icke vågade lägga sig till hvila, utan flere väntade med förskräckelse hela naturens undergång. Hafs vattnet steg vid detta tillfället ända intill 9 alnar öfver vanliga vattenbrynet.

1789.

Göteborgs stift. Domprosteriet. Den 29 juli regnade så starkt, hvaraf förorsakades så mycken flod, att broar och påstar öfver vägarne fluto bort. Lagklarbäcks bro flöt ut och stadsnade långt uppå Kallebäcks koängar, kattunsfabriken Broen flyttade sig ock till Underås bro och blef derifrån uppflostad på Örgryte stoms åkergårde. De, som bodde och hade sina åkrar och ängar närmast Mölndals a, led o mycken skada, ja vattnet steg till 2 alnar upp i husen hos dem, således roddes med båtar långt upp i ängar och åkergården.

1796.

Östergötlands län. Strömmen ofvanför Norrköping på några dagar i december uppdämd och nästan afstadsnad af stark köld och litet vatten i strömmen, som genom is från bottenstenar och sidor i trånga pass, der den flyter stilla, allt mer och mer tilltäppes, så att vattnet nedanför under dess fall genom staden ofta så bortrinner och folk går på botten och upptager fisk med händerna utur vattenhålur, hvilket ock nu skedde. — På samma sätt som Motala ström stadsnade i Norrköping har det ock förhållit sig med samma ström vid Kinstad, Skärblacka och Fiskeby qvarnfall.

Ärnösands stift. Södra Ångermanlands södra kontrakt. Ångermanelfven flödade mera än vanligt, så att gammalt folk icke kunde erinra sig så starkt vattenflöde sedan år 1743. Härigenom förorsakades mycken förlust för arrendatorerne af Kronans laxfisker i denna elf, hvilka blefvo sönderbrutne och förskurne.

Medelpads norra kontrakt. Storforsens i Ragunda af gräfning orsakade utskärning timade d. 6 juni detta år, då vattnet i Indals elfven nedanför kyrkan var 10 alnar högre än i den största vanliga vårflod, och skedde deraf, som bekant är, en för denna ådal kännbar skada. Alla kronofisker blefvo förstörda, allmogens fiskeredskap, saluträvirke och vid elfven belägna hus bortförde, och en myckenhet jord, både åker och ängar dels bortskurne, dels med sand och lera öfversköljde och för flera år ofructsamme gjorde.

1802—1820.

För dessa år äro uppgifter om sällsamma händelser ej infordrade.

1825.

Kopparbergs län. Västerdals prosteri. Vårfloden i Dalelven, den högsta som varit alltsedan 1764, gjorde genom öfversvämningar mycken skada, särdeles i de nedre socknarna Floda och Nås, som till det mesta stodo under vatten.

1826.

Östergötlands län. Ö. Eneby socken. Motala ström stannade vid Fiskeby aftonen d. 30 till e. m. d. 31 december medelst svallis från botten ofvanföre sjelfva fallet.

Norrköping. Den 31 dec. 1826 afstannade alldeles Motala ström här vid Norrköping, så att man på flere ställen kunde temmeligen torrskodd gå deröfver. Mycken fisk och i strömmen tillförene förlorade saker uppluckades. Denna härstädes sällsynta händelse förorsakades af s. k. is-skraf och svällning, som i strömmens utlopp från Glan vid Fiskeby så hårdt sammanpackat sig, att vattnets styrka besegrades och dess fria gång hindrades. Denna ismur, ända från botten ganska tät, upprefrs dock småningom på aftonen af en vest-nordvestlig storm, så att vattnet började åter taga fart om natten till d. 1 januari, då regn och snöslask omvexlade med blixtrar och norrsken.

Kristianstads län. Östra Göinge härad. Helge å, som flyter genom Knislinge socken, hade genom årets ovanliga stränga torka lidit så stor vattenminskning, att icke sådant i mannaminne egt rum, hvarför ock en sten uti densamma, liggande 40 å 50 famnar nordvest om s. k. Hjersås Lilla ön, på hvilken står årtalet 1727, om hvilken ingen af nu varande äldste hört, att den ens varit sedd eller ens omtalad, men nu i sommar blifvit synlig, då detta årets årtal (1826) och bokstäfverna B. I. S. blefvo derpå uthuggne.

1831.

Jönköpings län. Jönköpings stad. Den 18 juli inträffade efter flere dagars regn kl. 6 och 7 på e. m. ett så förfärligt störtregn eller snarare skyfall, att hela jordytan öfvertäcktes med vatten inom några minuter. Det från höjderna nedströmmande vattnet samlades i stora massor i dälderna, frambröt med otrolig häftighet, bortförde hus, broar och vägar samt mycket hö, som var afbergadt. Uti den söder om staden belägna Munksjön steg vattnet härigenom med den hastighet, att redan om natten folket i de lågt belägna trakterna af staden väcktes derigenom, att vattnet inträngde i husen och upp i sängarna, så att en stor del måste fly undan i öfre våningarna eller genom båtar söka sin räddning. Ända till kl. XI den 19 var vattnet i ett beständigt stigande, så att större delen af staden stod under vatten. Man rodde med båtar hela dagen på torget, och ingen kunde på annat sätt komma hvarken till Hofrätten eller Rådhuset. Kålgårdar förstördes och alla kallare fylldes med vatten, som steg $1\frac{1}{2}$ å 2 alnar öfver de lägre gatorna. Vinden var nordvest vid skyfallet med storm och något blixtrar. Den 19 blef till lycka för staden vinden sydlig.

Tveta prosteri. Den 17 och 18 juli föll ett ovanligt starkt störtregn, som isynnerhet i trakten af Jönköping gjorde betydlig skada genom öfversvämning, vägars och broars förderfvande, gårdesgårdars bortförande m. m.

Östbo prosteri. Här i orten inträffade den 17 och 18 juli ett vattenflöde, utan åska, hvars like ingen nu lefvande minnes. Den 17 regnade obetydligt, men d. 18 störtregnade hela dagen och mot aftonen uppsteg vattnet förfärligt i alla mindre strömmar, d. 19 fylldes alla större åar, såsom Lagan härstädes, och öfversvämmande kringliggande trakter, churu då föga regnade. Alla broar nedbrötos, alla ångar kring åarne öfverhöljdes med sand, sten och grus, och man har sett stenar om 2 skeppunds vikt bortförda 50 å 60 alnar; klippor och trän lösryktes, gårdesgårdar, dammar och allt som var i vägen bortfördes och förstördes af floden. Mycket hö bortflöt, många vattenverk förstördes, flere människor voro i lifsfara och vägarne förstördes i grund.

1833.

Östergötlands län. I Qvillinge socken mellan Thorshags qvarn och Stens bruk invid en liten insjö vid namn Gransjön har den hårda och stundeligen begagnade allmänna landsvägen i en hast nedsjunkit 15 alnar djupt på en sträcka af 40 alnar och stället genast fyllts med det från sjön inflytande vattnet, hvarvid likväl ingen olycka träffat människor eller djur.

1837.

Östergötlands län. Motala ström stannade vid Fiskeby ofvanför Norrköping den 22 och 23 december, så att alla vattenverk i staden saknade vatten och man gående på strömmens botten fångade fisken på grund.

1843.

Östergötlands län. Från Qvillinge församling omförmäles, att vägen emellan Thorshags qvarn och Stens bruk, vid Gransjön, nedanför bergshöjden, sjunkit och alldeles försvunnit i djupet, höljdt af 5 alnars högt vatten och bottenlös dy, på en sträcka af nära 30 famnars längd.

Norrköpings stad. Det vissa tider återkommande fenomenet, Motala ströms stannande, inträffade den 18 december och fortfor öfver ett dygn.

1844.

Kopparbergs län. Stora Tuna prosteri. Sommaren och hösten voro ovanligt regniga. Under senare hälften af augusti månad ökade vattnet i Dalelven 3 à 4 alnar högre än vanligt, och den 1 sept. anmärktes, att elfven nedanför Gustafs kyrka och något uppom Våbäcks forssen stod 4 alnar 8 tum öfver vanliga vattenytan. Denna höga flod åstadkom mångfaldiga förluster och såges icke hafva varit så hög sedan 1825, hvilken dock inträffade om våren och därför icke gjorde sådan skada på närliggande gräsmarker och sädesåkrar.

1851.

Östergötlands län. Motala ström stannade vid Kimstads qvarnverk den 4 december.

1852.

Malmöhus län. Helsingborgs stad. En ovanlig ebb egde rum i Sundet d. 27 november, då vattenhöjden minskades ungefär 5 à 6 fot, så att man kunde gå torrskodd der, hvarest en jakt strandade under den svåra sydvestliga orkan, som rasade natten mellan den 2 och 3 oktober. Ebben började tidigt på morgonen och fortfor till kl. 3 e. m., då vattnet började åter stiga, till dess det på aftonen uppnådde den vanliga strandbrädden, derifrån det hade fallit öfver 200 alnar tillbaka. Så länge ebben varade, begagnade mindre bemedladt folk tillfället att ur sjöbottnen uppbryta stenkol.

1854.

Värmlands län. Gilbergs prosteri. Sedan 1754 har veterligen icke varit så ringa nederbörd och lågt vattenstånd i Venern som i år.

1856.

Östergötlands län. Motala ström stod i december ett dygn stilla vid Kimstads qvarnverk.

De). Flottholmar.

1751.

Kronobergs län. Den förlidet år omrörda öen i sjön Bolmen är åter till ungefär 1 aln gången under vattnet.

1757.

Jönköpings län. Marbäck i Linköpings stift. Om natten emellan d. 2 och 3 oktober steg den så kallade Flåtön eller Rörholmen uti sjön Ralongen uppå vattnet med sina gamla stubbar och stod uppe till d. 12 ejusdem, då hon om natten åter sank neder. Ett starkt nordanvåder var, både när hon flöt upp och sank neder, och ej mera vatten i sjön, när hon sank till sjöbotten och när hon flöt upp.

1766.

Jönköpings län. Den 2 september steg den bekanta Flötön upp öfver vattnet uti sjön Ralongen, belägen emellan Lommaryds och Marbäcks socknar, och blef d. 24 ejusdem af länets Landshöfdinge Högvälborne Herr Baron och Riddaren Claes Eric Silfverhielm med flere förnåma personer besigtigad och stod uppe till d. 2 november, då han sank neder. Samma dag mätte Herr Kyrkoherden Engstrand i Marbäck öns läge och fann, att han låg 3 alnar och ett kvarter under vattnet, ehuru det detta år var af en stark torka ganska mycket förminskadt. Efter meninge allmogens tanka och utsago skall denna öns uppstigande bebåda någon af de tre stora landsplågor, hvarmed Gud hotat ett ogudaktigt folk. Att detta äger någon grund, kan man sluta af åren, som följde på året 1757, då samma ö äfven viste sig öfver vattnet.

1767.

Östergötlands län. I början af oktober månad var den bekanta flott-holmen i sjön Nimmern uti Kinds härad uppe några dagar.

1798.

Jönköpings län. En flätö eller Röholmen kallad, belägen i Marbäcks socken och sjön Ralongen, viste sig öfver vattenytan ifrån den 25 augusti till den 23 oktober. Några och trettio gamla furustubbar voro på densamma synlige samt 5 stycken taflor, 2 af messing och 3 af ek, på hvilka de år, då ön varit uppe, voro antecknade.

1802—1820.

För dessa år äro uppgifter om sällsamma händelser ej infordrade.

1855.

Jönköpings län. Första gången i mannaminne som den inom Marbäcks församling i sjön Ralongen belägna s. k. Flott- eller Rödholmen stannade uppe någon hel vinter, var under år 1855. Då islossningen inträffade om varen 1855, sjönk han åter ned.

1859.

Jönköpings län. Rörholmen eller Flottön i sjön Ralongen af Marbäcks församling uppsteg i början af september månad och sjönk ater om natten d. 14 oktober. Vattenståndet i sjön har varit mycket lagt, till följe af den varma sommaren.

Dd). Jordfynd.

1752.

Abo och Björneborgs län. Bonden Matts Andersson Syri ifrån Reso amnestförsamling har vid det han körde mull på sin aker träffat på en fynd, bestående i tvåhundra stycken gamla silfverpenningar, som legat i en näfver-rifva uti mullen; berättande benämnde bonde på närmare efterfrågan, att han afgifvit dessa penningar åt sergeanten Varg vid Abo läns infanteri-regemente, hvilken skulle lefverera den till Herr öfversten vid berörde regemente Baron Stakelberg, hvarifran samma myntsorter till Hans Kongl. Maj:t skulle öfver-sändas.

1760.

Nylands och Tavastehus län. Borgå stift. Uppå en vid Cammola hemmans akrar uti Vitasari socken nära intill Alajärfvi insjö belägen sandbacke, af vid pass 90 alnars längd och 20 alnars bredd, har varit en källa, den berörde hemmans abo ar 1758 utvidgat, att däruti upplöta sitt bast, och hvilken det afflytande vattnet sedermera smaningom afbrutit; men ar 1759, då en dag om sommaren en häftig regnskur fallit och vattnet sökt utlopp at sagde insjö, har denna backe tvärt af blifvit bruten och sanden bortförd till insjön, hvaraf i backen blifvit en remna, nästan 5 alnar djup och öfver 12 alnar bred, i hvilkens botten, der hårda jorden tagit emot, yppats stockar nästan 5 famnar långa, till utseende likasom de varit upphuggna till hus med knutar, men något brände, så att de skola vara kolsvarte på somlige ställen. Äfven skall der finnas liknelse till ugnsställe och dessutom stycken af träkäril, isynnerhet stora tunneband uppradade på hvar andra med något sand emellan hvarje; vidare här af boskap, mångfärgige; läderflikar, $\frac{1}{2}$ aln breda och somlige än bredare, samt läderremmar, dubbelt sömmade med fingersbredda läderband. Ju mer denna remna efter handen sedermera utvidgat sig genom det ifrån akern till sjön utfallne vattnet, desto mer har sådant derstädes funnits. I tanke att under ofvannämnda backe skulle finnas gamla hus och gårdsplaner och tillika något gammalt, som märkvärdigt vore, hafva Cammola hemmans abor budit till att mer uppbryta densamme, men blifvit en del betagne af sjukdom, så att till nagon tid deras ansigte och öfriga kropp uppslagit i små blemmor och ögonen fördunklade, hvarför de afstått med vidare grafvande. Vid efterfrågan af de äldste i socknen, om de hört omtalas, att på detta ställe i forna tider antingen lik blifvit begrafne eller hus stätt, har ingen kunnat lemna nagon under-rättelse derom.

Ea). Meteoror och kometer.

1752.

Västernorrlands län. Den 13 oktober om aftonen klockan mellan 6 och 7 syntes i luften vesteråt vid Ursa major ett luftsken som en kula af ett kvarters diameter. Samma tid syntes detta på samma sätt i Hernösand; efter par minuter gaf den nordvest ifrån sig en par alnar lång strimma, som formerade sig till ett bakvänt O och sedan i åtskilliga böjningar, till dess den slog ut till ett fullkomligt norrsken.

1754.

Kopparbergs län. Den 1 jan., d. 19:de och 20 febr. syntes i luften likasom eldkulor, de der creverade och bredde sig om natten emellan O. N. O. och V. N. V.

1755.

Västernorrlands län. Ett phenomen syns Michelsmessodagen i Sollefteå som en fullmåne hel klart och ljust samt gaf sådant sken, att husen upplystes, som det varit dag; förlorades efter en minut och i dess ställe blef hela fästet rödt som blod, hvilket varade fyra minuter. Luften var klar och starkt västanväder. Skenet syntes i nordost.

1757.

Blekinge län. Från Runnaby i Medelsta härad berättas, att d. 31 okt. kl. 6 till 7 om aftonen syntes på himmelen en förundersam eldkula, som upptändes i nordost och hade sin fart till sydvest, varandes i omkrets så stor som en fullmåne, af hvilkens skyndesamma lopp efterlemnades en vidsträckt eldstrimma och ändteligen efter 2:ne minuter kreverade, hvarpå sedan hördes ett häftigt susande i luften och ett temmelig starkt åskedunder i sydvest.

Kristianstads län. Ut i Albo härad. Ett ovanligt hastigt sken ifrån himmelen syntes vid aftontiden vid eller kort före Michaelis.

Hallands län. I Renneslöfs pastorat är d. 1 nov. klockan 7 om aftonen observeradt ett starkt blixtrande, till färgen mera rödgult än ljungelden, som gått hastigt öfver, utan dunder före eller efteråt; samma blixtrande eller starka sken uti sydvest är äfven observeradt i Eldsberg och annorstädes i 2 à 3 minuter och har uti ett tjockt mörker för och efter förekommit dem, som, da färdats, ganska sällsynt.

1758.

Hallands län. I Skurups pastorat är den 23 sept. om aftonen synt i luften en eldkula, något blekaktig och till ett klots storlek, gående från sydost till sydvest, och är samma eldkula på flere ställen utmed sjökanten observerad.

Gäflborgs län. I Söderala den 11 december om morgonen, vid pass klockan 5, förnummo många på flere ställen i socknen, såsom uti Ina, Söderljusne, Heden och flere byar, först ett tjockt mörker, derpå ett upplysande sken, som det varit den klaraste dag. Både mörkret och skenet varade icke mycket länge och var väderleken eljest jemn.

1759.

Kopparbergs län. Ifrån Näs berättas, att den 15 februari, emellan klockan 6 och 7 e. m., syntes der en eldkula i luften med starkt sken och som till slut gaf en stark smäll.

1760.

Kopparbergs län. I december månad hafva åtskilliga meteora och chasmata ignita blifvit sedda vid prestgården i Hedemora och andra ställen i luften, som i ett ögonblick voro förbi, dock alla när vid jorden.

Norrbottnens län. Luleå. Natten emellan den 20 och 21 mars hördes i Degersälls by och Råneå socken ett starkt dån i luften, såsom af en häftig ström, som efter trovärdigt folks berättelse varade vid pass 1 $\frac{1}{2}$ minut, hvarunder fönstren skallrade och husen darrade. I SSO syntes en lång eldstrimma, hvarutur utbrast ett eldklot, så stort som den största kanonkula, hvilken i flykten under en stark knall som af ett stort styckeskott sönderbrast i små stycken, som syntes falla neder på jorden, dock utan att derefter kunde förmärkas någon verkan. Himmelen var under allt detta klar och stilla väder. men dagen derpå blef en häftig storm med ymnigt snöfall.

Österbottens län. Den 5 november, klockan inemot 10 förmiddagen, skall under nog lindrig köld och mulen himmel i sydost ifrån Sotkamo moderkyrka i luften hörts en stark smäll, såsom af ett styckeskott med långsamt dån efter, utan att något ljungande förinärkts.

1763.

Kalmar län. Före julhelgen syntes vid Locknevid ett metheoron klockan 11 på natten liksom en eldkula, stor som månen; kommande från nordost och gående helt sakta åt sydvest, hvilken lemnade i husen ett ganska klart sken, och, då hon kom emot horisonten, kreverade som en raket.

Kopparbergs län. I Vika har ett starkt sken, som liknat en eldkula, visat sig den 11 sept. kl. emellan 9 och 10 om aftonen, hvilken ock samma tid i Vestmanland skall blifvit sedd; är ock i inrikes tidningarna beskrifven.

Västernorrlands län. Tuna socken d. 13 januari detta år visade sig ett snällt och häftigt eldsken, hvarpå hördes ett starkt dunder, hvilket i berörda socken ansågs vara ljungeld med dess dunder, men i Hernösand blifvit observeradt såsom jordbäfning och under dess rörelse i luften liknat en eldkula, som närmare horisonten kreverat, hvarefter dundrande såsom af kanonskott följt. Detta fenomen har påstått $\frac{1}{16}$ timma.

1765.

Norrbottnens län. Arjeploug. Den 9 nov. kl. 9:20 min. e. m. syntes i luften ett sken, som hastigt lyste till och sedan blef ständande i norden på himmelen vid pass $\frac{1}{8}$ timma, likt en brinnande kula, som under stillastående på 2:ne ändar gent emot hvarandra spetsades till likhet af 2:ne svärds klingor med uddar ifrån hvarandra, något tjocke, der de stöta tillsammans.

1769.

Kalmar län. En komet syntes i september månad med en ganska stor svans.

Åbo och Björneborgs län. I september månad syntes en komet i öster och sydost.

1778.

Abo stift. Ifrån Kangasala berättas, att d. 23 januari 1778 efter solens nedgång syntes en eldkula af en tallriks diameter, farande från sydvest till nordost, med en blekare svans, något längre än kulans diameter, hvilken kula sedan tyckts springa sönder med starkt knall. Kölden har den tiden både för och efter varit stark och bister.

1779.

Skara stift. Den 24 aug. kl. vid 11 f. m. hördes 2 à 3 minuter, såsom från de flesta prosterier inberättadt blifvit, en stark smäll och dån i luften, under klar himmel, och att en eldkula dervid i luften synts sönderbrista. Hvarvid från Vinköls prosteri anföres, att omkring d. 11 juli förutgående har en svart fläck blifvit under stark solrök observerad gå genom solen från söder till norr, hvilken fläck man der tror varit denna luftkula, som sig till d. 24 aug. i luften uppehållit och då med ofvannämnde buller creverat.

Abo stift. Ifrån Muhos berättas, att natten emellan d. 19 och 20 dec. märkts ett ganska hastigt och klart sken med ett hardt och långsamt dån.

1783.

Västerås stift. Kopparbergs län. Natten emellan d. 19 och 20 december har på flere ställen blifvit seddt ett eldliknande regn, hvilket lyst som eldgnistor, äfven något litet, sedan de nedfallit, men vid påtagande varit kallt och vått.

1784.

Skara stift. Den 24 aug. vid middagstiden hördes i luften vid Dartorps prestgard en sällsam smäll af en eldkula, då himlen nästan var klar. Samma spordes från andra orter 4 à 5 mil omkring.

Härnösands stift. I juni och juli månader hördes på Frösön om aftnarne nyss före solens nedgång luftskott i tre atskilliga resor, såsom af den största kanon.

Abo stift. Den 28 november, då det varit både mörkt och mulet, emellan kl. 9 och 10 eftermiddagen, har öfver Uleåborgs stad visat sig i luften ett luftskott, liknande en cirkelrund eldkula af circa 1 alns diameter, som sedan extenderat sig i form af en rät linie, avancerat småningom åt nordost och sedan hastigt försvunnit.

1788.

Skara stift. Den 8 juni hördes vid solens nedgång i Södra Vadsbo prosteri en stark smäll i sydost, fastän himlen var klar. (En sönderspringande meteor?)

1792.

Värjö stift. Konga kontrakt. I Elmcboda socken skall vid kornskörds-tiden om natten hafva synts ett slags komet, hvaraf folket blifvit skrämde och lupit hem. Man vet icke, att detta phenomen har blifvit seddt på flere ställen.

1796.

Linköpings stift. Blixt och askedunder hafver i Norrköping blifvit sedd och hörd före och under förliden julhelg, äfven ock den 10 januari kl. 1 om natten, da den stora luftkulan syntes vid Grenna kl. 6 om morgonen.

Kalmar stift. Södra Møre härad. I Araby socken har i september en stor eldkula synts i luften, sväfvande ifrån vester till öster, kl. emellan 4 och 5 om morgonen.

1797.

Jönköpings län. Flisby. Den 15 januari om morgonen syntes på himmelen liksom en eldkula, kommande från sydväst flygande åt nordost, som creverade i luften, då flere knallar af åska hördes.

Malmöhus län. Bara härad. I år observerad komet.

1802—1820.

För dessa år äro uppgifter om sällsamma händelser ej infordrade.

1821.

Västerbottens län. Västerbottens första prosteri. I februari månad visade sig en comet i vester helt nära horisonten, med en ovanligt lång svans.

1826.

Jämtlands län. Jämtlands norra prosteri. 2 kometer hafva visat sig åt vester och norra delen af horisonten. Den ena syntes ej efter nyåret. Den andra ej längre än till den 14 eller 15 januari h. a.

1827.

Älfsborgs län. Norra Dals prosteri. Flere metcorer hafva visat sig.

1835.

Stockholms län. Vaxholms stad. Halleiska kometen observerades här med blotta ögat från d. 13 till d. 19 oktober.

Östergötlands län. Skärkinds prosteri. Den s. k. Hallejska kometen var här synlig i nov. och dec. månader.

Hammarkinds prosteri. Vid den tid Halley's komet började allt mer och mer närma sig jorden, synnerligast de 3 och 4 första dagarna i oktober, blef hela kontraktet insvept i mycket tjock lufttrök, liknande de töcken, som stundom varseblifvas i öppna sjön, men luktande starkt torfbrand. Af en och annan underrättelse från provinsbladen förspordes, att detta högst märkliga komet-töcken sträckte sig öfver hela landet, — kanhända öfver hela jorden.

Hallands län. Varbergs prosteri. De vackra september-nätterna den 16. 17 och 18 syntes Halleyska kometen sasom en stor stjärna med ljusstrimma efter sig, midt för tisteln af Karlavagnen.

Skaraborgs län. Vartofta prosteri. Hallejska kometen visade sig här ganska tydligt, omkring medlet af september månad flere aftnar å rad.

Västmanlands län. Sala prosteri. Halleyska kometen återkom detta år, men den visade sig liten, dunkel, mindre synbar för blotta ögat samt icke alldeles på de tider och på den trakt af himmelen, som enligt beräkningar och förr skedda observationer var förutsagdt.

1842.

Kopparbergs län. Det förtjenar anmärkas ett fenomen, som under julnatten emellan kl. 2—3 varseblefs i Mora och Elfdalen, dock med olika iakttagelser. På några ställen förmärktes 2 starka slag, likt åska, hvarpå följde en blix, som upplyste vidt omkring; på andra ställen blef man varse likasom en eldkula med en eldqvast efter sig fara fräsande genom luften och som gjorde så ljust, att de, som åkte till julottan, kunde tydligt urskilja nästan alla föremål omkring sig; på andra ater kändes skakningar i husen.

1843.

Västernorrlands län. Den 10 februari kl. 8 e. m. hördes åskan uti Sidensjö. Förut syntes ett flammande eldsken på himmelen, som var stjärnklar, utom vid horisonten. Thermometern hade nedgått till 20 gr. Cels. under fryspunkten.

1850.

Värmlands län. Nyeds prosteri. Den 16 aug. kl. 12 på dagen hördes flerstädes starka knallar, liknande bergskott; derefter syntes en eldkula med sken, starkare än solljuset. Luften tryckande; stark åska med blixtpåföljande natt.

Örebro län. Nora prosteri. Den 16 aug. kl. $\frac{3}{4}$ till 12 f. m. hördes i luften en förfärlig knall, såsom af det starkaste kanonskott, men hyvassare än ett sådant. Genljudet deraf fortfor några sekunder. Ingen blixtpåföljande natt. Ingen blixtpåföljande natt. Ingen blixtpåföljande natt. Ingen blixtpåföljande natt.

1851.

Gäflleborgs län. Hälsingslands östra prosteri. Den 17 december kl. $\frac{1}{2}$ 12 e. m. visade sig en meteor i sydöstlig riktning.

Solförmörkelsen d. 28 juli 1851 omnämnes flerstädes i riket såsom iakttagen.

1852.

Malmöhus län. Ljunits och Herrestads prosteri. Från Tranås uppgifves, att den 19 dec. kl. vid pass 10 e. m. hörde personer, som då ännu icke gått till sängs, ett starkt dån, likt en åskknall, hvarvid de sågo luften för ett ögonblick klart upplyst af ett bländande sken, hvilket gifver anledning till den förmodan, att dånets icke härledde sig från någon jordstöt, utan att någon s. k. luftsten kreverat i grannskapet.

1856.

Södermanlands län. Fredagen d. 19 dec. kl. 7 på morgonen observerades inom Julita socken vid klar himmel en eldkula af fullmånens skenbara storlek med en glans, så att ögat deraf bländades. Meteoren lyste med himmelsblå färg, kom från vester och sväfvade rakt mot öster, utslöcknade vid 45 gr. vinkel spridande det praktfullaste regn af brandgula och eldröda gnistor.

1857.

Stockholms län. Öregrunds stad. Den 8 april kl. 6,50 f. m. hördes i Öregrund och hela trakten deromkring en särdeles väldig knall i luften, åtföljd af ett doft, en hel minut ihållande brusande, såsom af ett starkt och stort vattenfall. Ljudet af detta brusande gick från vester till öster. Fenomenet hvarken föregicks eller efterföljdes af någon här synlig blixtpåföljande natt. Ingen blixtpåföljande natt. Ingen blixtpåföljande natt. Ingen blixtpåföljande natt.

1858.

Stockholms län. Erlinghundra prosteri. En ovanligt stor komet har mot slutet af året visat sig på vestra himlahalvvet.

Uppsala län. Ulleråkers prosteri. En komet synlig.

Jönköpings län. Södra Vedbo prosteri. Inga märkvärdiga naturhändelser, om ej dit är att hänföra den under hösten för blotta ögat synliga, ovanligt sköna kometen.

Hallands län. Varbergs prosteri. Från d. 9 sept. till d. 15 okt. visade sig en komet, i nordost mellan Karlavagnen och Lilla Lejonets stjernbilder. Dess svans, i början af en alns längd smal och dunkel, syntes sedermera. för ögat af 18 à 20 alnars längd, strålande och alnbred; stjernan vid pass en specie riksdalers storlek.

Solförmörkelsen d. 15 mars till $\frac{7}{8}$ af solens diameter kunde för dimmigt väder ej märkas annorlunda, än att kl. 2 e. m. blef skumt såsom vid julen kl. 3 e. m.

Älfsborgs län. Kullings prosteri. Med undantag af den vackra Donatis komet, som på hösten visade sig, hafva inga märkvärdiga naturhändelser timat.

Eb). Regnbågar, vadersolar, norrsken, ljusfenomen, hägring.

1751.

Kronobergs län. Sunnerbo. Den 1 januari syntes i vester samt efter solens uppgång tvenne stora och klara regnbågar, hvaruppå följde ett tjockt moln med häftigt åskedunder och blix.

1752.

Kopparbergs län. Uti Husby kontrakt är observeradt, att en regnbåge d. 30 oktober hafver stått i nordvest.

1754.

Skaraborgs län. Från Hjelstad berättas, att atskillige sett en regnbåge på himmelen den 5 januari.

1757.

Göteborgs och Bohus län. Den 2 januari, klockan mellan 11 och 1 om middagen, syntes i Bohuslän nordvest ut på klara himmelen en regnbåge, med alla sina färger stor och klar, hvarpå följde en jemn och stadig vinter, dock utan mycken snö.

1759.

Göteborgs och Bohus län. Om aftonen den 4 febr. syntes ett besynnerligt fenomenon. Det begynte straxt efter solens nedergång och lyste med blodröda, emot hvarandra fäktande strålar i sydvest och öster, samt möttes i en rundel midt på himmelen intill klockan 11. Sedan upphörde det till klockan 2 efter midnatt, då det blef mycket häftigare med blodröda, ljusa och häftigare än förr emot hvarandra fäktande strålar, hvaribland syntes mångtaldiga gnistor, och ett dån hördes såsom af skott, hvilket blef allra häftigast emot dagningen, flytande den blodröda färgen helt tjock nästan öfver hela himmelen, som såg biskelig ut.

Örebro län. Uti Nerike syntes den 4 februari, ifrån aftonen inemot morgonen, ett ovanligt stort nordbloss på himmelen i form af stor cirkel, hvarifrån på alla sidor utsköto långa strimmor och sken, hvilka sträckte sig allt till horisonten, men mest mot SSV.

Västerbottens län. Löfånger. Sedan ett ryckte uppkommit om någon ovanlig och sällsam syn, som sig den 1 juli detta år bittida om morgonen skall hafva tilldragit på Ostviksfjärden, vid pass 1 $\frac{1}{2}$ mil norrut ifrån Skel-

leftå kyrka, ut från gästgifvaregården Fråstkåge, har man gjort sig härom noga underrättad och fått följande säkra berättelse. Då uppå förenämnde dag fyra manspersoner, hvaribland en är en besuten bonde i Fråstkåge by, tvenne fullvuxne drängar och en gosse om 15 års ålder, voro på hemfärden ifrån sine fiskebragder och nalkades förenämnde hys sjöbodan, blefvo de något efter solens uppgång, som här på orten den årstiden sker strax efter kl. 1 om morgonen, utpå Ostviksfjärden, som stöter till hafssjön, varse en myckenhet folk, gående norrifrån öfver samma fjärd på vattnet, tagande leden vidare öfver Fråstkågefjärden söderut genom Stora Hällsundet inpå Storkågefjärden, då de för det mellankommande landet ej vidare kunde af desse synas. Deras tåg begyntes på det sättet, att först kom en man gåendes helt fort och hastigt, derpå en annan likaledes, som följde honom efter. Derpå kommo tre personer gående i bredd eller rätt led. Derefter kom en liten tropp, som gick i räta leder, hvarpå kom tropptals en sådan myckenhet, som ej stod att räkna. Somlige troppar gingo helt hastigt, en del stante och stod stundom stilla. Somlige gingo i räta leder, men somlige utan märkelig ordning. Ehuru alle desse så väl syntes, att man ögonskenligen märkte deras gestalt, kunde man dock ej alldeles skönja deras egentliga anscende och hy, men väl att de alle voro klädde som manspersoner, gingo utan gevär, ledige och löse, då kläderna fläktade som på folk, hvilke äro i full gang. En af detta folket syntes löpa fram och tillbaka, stundom så hastigt, att vattnet stänkte omkring honom, och tycktes som hade han haft uppseende på desse marcher. En gång stupade han så, att vattnet yrde, men kom strax upp igen. En annan sank hastigt ned i vattnet, utan att man vidare såg honom uppkomma. Allt detta åskådades, innan förenämnda personer hunno med båten i land, som den stund sedan, medan båten uppdroges, noten upphängdes och de tagit i förvar sina fångna fiskar. Hvaruppå desse åskådare gingo sin väg, utan att afbida slutet af denna folkmarche, men så länge de sågo ut åt sjön, sågo de ingen ända på de inpå fjärden ankommande, som dels gingo, dels stodo stilla, allt i hoppar och allt manfolk.

1760.

Skaraborgs län. Emellan den 20 och 21 januari syntes på himmelen i Gökhem uti Vinköls kontrakt ett besynnerligt sken eller blixtrande, så att man tyckte, som hade man af en häftig eldslåga varit omgifven. Börjades vid pass klockan 7 om aftonen och varade icke allt stadigt, utan då och då natten öfver.

1762.

Kopparbergs län. I Hedemora Dom. IV adv. eller den 19 dec. syntes tvenne regnbågar ifrån NO till S, hvarefter några chasmata elastica förekommo åtskilliga två nätter derefter.

1763.

Kopparbergs län. Hedemora prosteri. Den 20 febr. kl. IX f. m. har synts en blå, röd ring omkring solen och emot alla väder i samma circulo 4 vådersolar, hvilket phaenomen skall förhållit sig å andra orter annorledes.

1764.

Östergötlands län. I Vreta klostres socken säges, att man ifrån medium julii till månadens slut kunnat med blotta ögonen sett en stjerna ifrån klockan 2 eftermiddagen, öster om solen, som följt henne till hennes nedergång och skall sedan synts i sydväst.

1768.

Östergötlands län. Från Gull- och Bobergs prosteri berättas, att man flere resor sett på himmelen märkeliga vädersolar och andra lufttecken.

1769.

Hallands län. Nordsken, ovanligen starka, hafva visat sig.

1771.

Värmlands län. Den 1:ste april syntes i luften synnerligen stora och många solringar och vädersolar vid middagstiden.

1772.

Östergötlands län. På Vreta Klosters kyrkotorn den 16 juli kl. 3 e. m. tilldrog sig följande händelse. I klart solskensväder sågs en man i grå kläd-
nad och hvita strumpor på den förgyllda globen sittande grensle på korset, dit ingen menniska komma kan. Mycket folk i Bergs by och Brunneby sam-
lades att se häruppå. Registrator Joh. Kiellström såg till med perspectiv,
dock märkte icke någon menniskoliknelse, men tyckte att sjelfva korset svig-
tade och dallrade, hvilket var omöjligt för korsets fasthets skull och det lugna
vädret. De i Bergs by tyckte sig se, att mannen nedsläppte något, hvarför en
af åboarne sprang till att se hvad som släpptes, men vid han sprang, försvann
mannen och intet fanns nedfallet. Sockenträdgårdsmästaren såg detsamma,
som de andra, i sin trädgård nära vid kyrkan. Den 23 juli, vid lika tid på
dagen och lika klart väder, sågo åboarne i Svigerstad något sällsynt på glo-
ben och korset. Kommissar. Schiermans hustru och Furiren Hultsten med
perspectiv sågo en liten man gå omkring på globen och korset, såsom hade han
något att syssla, ändteligen tyckte de, att han svepte ett rött kläde om kor-
set och dermed försvann. Det är visst, att år 1764, då detta torn uppsattes,
hörde jag och många med mig, att sedan det blef mörkt, började det att
bulta och spåna på tornet, på samma sätt folket gjorde om dagarna, hvilket
fortfor hela nätterna, utan att om morgonen märktes något vara rördt eller
ändradt.

1777.

Visby stift. Den 20 aug. kl. 4 e. m. syntes 2:e oväderssolar på klara
himmelen, ständande för och efter solen, tillika med många stora ringar, hvil-
ka alldeles liknade regnbågen både till skapnad och färg, varandes somliga
med ryggen mot hvarandra, somliga dubbla öfver hvarandra, andra åter i
kors, den ena öfver den andra. Ingen kunde minnas sig hafva sett ett dylikt
tecken på himmelen. Härpå följde en stark sydvest-storm.

1779.

Borgå stift. Flere gånger om vintern sågs uti Carelen en besynnerligen
röd sky-brånad, så att snön på marken syntes blodröd.

1781.

Västerås stift. För Västerås höfdingedöme anmärkes, att d. 8 maj kl.
8 om morgonen syntes ett besynnerligt luftphenomen, bestående af flere
parallela ringar med regnbågens färger omkring solen, som i Ramsbergs för-
samling och deromkring blifvit observerade.

1788.

Göteborgs stift. Halmstads kontrakt. Starkt nordsken och rörelser i luften med åtskilliga färger, rött, svart, blått och grönt.

1794.

Uppsala stift. Sjuhundra kontrakt. Den 9 dec. syntes i Riala 2 regnbågar i vester förmiddagen.

1799.

Kalmar län. Norra Møre kontrakt. Den 23 oktober syntes om aftonen ljungeld och åskan hördes. Ännu sällsyntare var det phenomene, som syntes om aftonen d. 14 november, nämligen i fullkomliga mörkret eller rättare regndimman visade sig en klart lysande regnbåge, som försatte de enfaldige i mycken häpenhet.

Malmöhus län. Frosta härad. Den 12 nov. sågo några af allmogen på åtskilliga orter om morgonen i ottan täta och många stjernskott på klar himmel, mest kommande från nordost, det ena efter det andra, ibland flere tillika. Detta fortfor ända till solens uppgång. I dagningen ställde sig uti nästan samma direction från öster åt vester en klar, hvit och helt bred lysande stråle på himmelen. Efter inemot $\frac{1}{4}$ timma drog denna stråle sig ihop till en stor, rödhvit och lysande rundel, lik mycket stor sol. Denna försvann så småningom inom lika tid vid pass.

1801.

Västmanlands län. Såsom märkvärdigt i naturen anförer Hr Kyrkoherden Hammarström i Nya Kopparberget, att natten emellan den 24 och 25 aug. 1801 klockan 1 till 2 f. m. fullmånen synts derstädes omgifven med en ovanligt stor svart gård och omkring gården en blodröd cirkel; ifrån månen skimrade några hvita strålar i öster och vester, intill cirkeln, hvarest äfven syntes 2:ne solar, en i öster och en i vester, hvilka inuti hade alla en regnbåges färger och spridde likasom eldstrålar lodrätt ned till horisonten. Midtpå himmelen syntes en regnbåge, hvilken med sin klarhet tillskapade en annan mindre nära intill måneus gård. Rundelen af bågarna vände sig emot söder, och på sidorna 2:ne solar af samma form och beskaffenhet som de förra, fast något blekare en i öster och en i vester. Detta phenomén uppfyllde nästan hela södra horisonten eller halfva himlafästet.

1802—1820.

För dessa år äro uppgifter om sällsamma händelser ej infordrade.

1828.

Östergötlands län. Vikbolands prosteri. Den 24 sept. kl. omkring 9 på aftonen syntes på himmelen ett ovanligt phenomen, nämligen en ljus, nästan mjölkhvitt rand eller båge af ungefär samma apparenta bredd som regnbågens. Den sträckte sig tvärs öfver hela himlahvalfvet ifrån nordvestra till sydvestra horisonten och varade öfver en timma. Himmelen var temmeligen klar och luften lugn samt aftonkylan lindrig.

1829.

Älfsborgs län. Ås prosteri. Skölfvened. Den 17—19 nov. visade sig mot norr en halfbåge på himmelen, hvarunder var alldeles klart ned mot horisonten. Stående breda och klara strimmor, som obemärkt ökades och

likaså obemärkt minskades. Detta fenomen började i mörkningen hvarje afton och räckte långt på natten.

1831.

Örebro län. Den 7 jan. syntes i Näsby socken, mot aftonen och natten, det praktfullaste och vidsträcktaste norrsken, som någon af de äldsta personerna här i församlingen lär kunna crindra sig. Det uppsteg väl, som vanligt sker, på en nordlig molnbåge och höll sig i början i norr, men utbredde sig efter hand i öster och vester, äfvensom icke obetydligt i söder, och varierade i de starkaste färger af gult, ljusblått, svart, högrött, och formerade vissa breda skiften, som stötte tillhopa i zenith, och dessutom på andra ställen i särskilda väderstreck utgjorde likasom fyrkantiga kamrar med mörka ramar eller ock samlades omkring en mörk kula, med skiftande strålar omgifven. Med ett ord: allt var rysligt skönt. På de 41 år, som jag varit pastor här i församlingen, har jag icke någon gång blifvit varse ett mera omskiftande och majestätiskt norrsken än detta; endast i min ungdom, för cirka 70 år sedan, observerade jag i den nordliga delen af Vestmanland, hvarest jag då vistades, ett nära dylikt norrsken. Kölden var nu 7 grader. Om dagen var klart med stundtals tunna moln.

1837.

Västmanlands län. Sala prosteri. Såsom naturmärkvärdighet förtjenar anmärkas ett utomordentligt starkt norrsken, hvilket visade sig i oktober månad och väckte uppmärksamhet icke allenast öfver hela Sverige, utan ock i flere trakter utomlands.

Jämtlands län. Södra prosteriet. Under höst- och vintermånaderna hafva täta färgskiftande och ofta högröda norrsken visat sig.

1838.

Malmöhus län. Torna prosteri. Bland härstädes märkvärdiga naturhändelser må nämnas de ovanligt både stora och vackert färgade norrsken, som ofta visat sig.

Älfsborgs län. Nordals prosteri. Norrsken ovanligt och starkt; märkvärdigast d. 15 sept. Dagen derefter var stark åska, som flerstädes slog ned, dock utan antändning. Derefter ett ymnigt och långvarigt regn.

1847.

Blekinge län. Listers och Bräkne prosteri. Veckan före julhelgen, särdeles aftonen d. 17 december, visade sig ovanliga, under denna latitud i mannaminna icke sedda norrsken, ej blott hvitflammiga, utan ock mörkröda, med susning i luften, dragande sig från vestra horisonten bågformigt öfver himmelen mot nordost, och syntes hela den högre atmosfären såsom i låga.

Hallands län. Fjäre och Viske prosteri. Under november och december månader hafva nästan hvarje stjärnklar afton norrsken visat sig, nämligen sträckande sig från NV till O och stundom i de mest skiftande färger, såsom rött, hvitt och gult.

1848.

Kristianstads län. Ingelstads prosteri. Under december månad såg man på himmelen flere gånger starka eldsken.

1850.

Stockholms län. Södertälje prosteri. Den 13 december kl. 10 och 15 min. f. m. visade sig en regnbåge inom Ytter-Järna på himlafästet strålände i sin fulla glans.

1852.

Uppsala län. Natten mellan den 22 och 23 oktober, från kl. 2 till 4 på morgonen, visade sig i granskapet af Morkarla kyrka ett från marken uppstigande, starkt flämtande ljus, som, småningom stigande högt i öster och dragande sig något åt söder, antog en rundformig skepnad, i storlek af en mindre tallrik, gifvande stundom ett så starkt sken, att det knappast kunde tålas för ögat, stundom åter öfverdrogs det likasom af moln och omgafs då af en gärd, såsom den understundom synes kring månen; stundom syntes ock från fenomenets norra kant utgå gnistor, icke olika hvad man varseblifver vid påfyrandet af nya kol i en smedjehärd. På detta sätt med korta uppehåll växlande omkring 2 timmar aftog och försvann fenomenet i sydostlig riktning, utan att dervid märktes någon knall eller crevering.

Ec). Åska, hagel, oväder, orkaner, skydrag.

1750.

Gäfleborgs län. I Färila socken den 24 juli då ett vallhjon under häftigt regn, blix och åskedunder kom på ett ställe, derest boskapen var van att hvila middagstiderna, och lutade sig emot en stor sten till att antända eld, så slog åskan ned med ett stort knall, bröt stenen i stycken och dödade 12 kor, 40 får och getter, utan att skada vallhjonet. Hudarne, köttet och mergen i benen besiktigades och fanns intet tecken mer, än att eld farit hit och dit på låret af en ko och afbränt håren.

1751.

Jönköpings län. Västbo härad. I Femsjö socken hördes d. 23 november om aftonen åskan straxt blixtra och dundra 2:ne gånger, såsom om sommaren vanligt är.

Den 3 september hördes vid solens nedergång i Unnaryd socken åskan med starkt ljugande och somligestades med hårdt, på andra ställen med ringa dunder.

Kronobergs län. Sunnerbo. Den 8, 9 och 10 februari var här så ovanlig och stark köld, att harar och foglar derefter funnos döda i marken.

Fram uti november, d. 16, hördes åter åskan, hvarefter kom mycken vattufloed.

Kristianstads län. Tosjö socken. Hafver tredje böndagen fallit ett så häftigt hagel, att det vid några torp i benäkte socken alldeles nederslagit både råg, korn och lin, och voro hagelstenarne en god del större än hasselnötter och kommo till sådan myckenhet, att de på tredje dagen lågo osmälta. Fönstren blefvo ock alldeles krossade, hvar detta hagel gick fram.

Hallands län. Den 23 november hördes i Torups församling och där omkring ett starkt åskedunder med blixtrande, under ett häftigt och starkt regnväder.

Älfsborgs län. Den 4 augusti gick åt västra kanten vid Böne, vid mycken hetta och åskedunder, ett starkt hagel med sydvästvind, varande hagelstenarne store nästan som valnötter, kantige och såsom is tillsammans; vägande $\frac{3}{4}$ lod, sedan vikten något blifvit afgången genom handterandet, görande på några ställen stor skada både på fönster och frukt.

Värmlands län. Åskan har vist sig bittida, neml. den 31 mars e. m. med blix och under.

1752.

Kalmar län. Ifrån Kastlösa socken och Södra prosteriet på Öland berättas såsom sällsamt i naturen, att natten mellan d. 26 och 27 augusti hafver der infallit ett ganska svårt oväder med regn, storm, åskedunder och ett förfärligt ljungande, som ungefärligen i 20 minuter höll så jämnt uti, att intet mellanskede syntes, då åskan deromkring slog ned på sex ställen och i synnerhet uti en bondestuga i Kyrkoby, af hvilket slag 2:ne personer blefvo dödade och stugan af ljungelden uppränd. Af ovädet blefvo många af qvinnokönet så förskräckte, att de derigenom råkade uti ett melancholie, som än icke öfvervunnits. De gamla derstädes berättas sig aldrig något sådant tillförene hafva erfart. Samma åskeväder berättas ock hafva nedslagit i Resmo kyrkas der i kontraktet vestra torn, då det spillrat och sönderslagit tornet, bjälkar samt dörrar i kyrkan tillika med kyrkomuren, dock utan att itända kyrkan.

Gottlands län. Dom. IX. p. Trin. eller d. 19 juli skedde med ett häftigt slagregn och starkt ljungande ett märkeligt åskeslag i Alfva kyrka under gudstjensten, vid pass kl. 12 på dagen, hvaraf kyrkotornet till större delen i synnerhet på östra sidan söndersplittrades. Några bräder af kyrkotaket afkastades. Strålen under nordvest vind trängde sig genom taket in i kyrkan, ryckte på åtskillige ställen, i synnerhet i södra kyrkomuren, ut stenar. Ljungelden itände peruquen och afsvidde hufvudhåret för pastor, som då förrättade embetet i predikstolen; kyrkan uppfylldes af rök och svafvellukt; menigheten vardt häpen och gaf sig jämmerliga. Åtskillige i synnerhet på manssidan i söder blefvo af åkslaget rörde, enkannerligen 2:ne män, som blefvo burne utur kyrkan, och en hustru, som blef igenfunnen halfdöd. Sedan folket i sådan häpenhet var utgånet, saknades kyrkoherden, som omsider vid eftersökandet fanns igen död liggande i predikstolen. Han bars i sådant tillstånd in i prestegården, der man åtskillige försök med honom förehade till lifs, enkannerligen med blåsande i munnen, hvaraf han ändteligen efter $\frac{3}{4}$ timmes botdånande vaknade. På kyrkoherdens kropp syntes åtskillige märken efter åkslaget, i synnerhet på hufvudet, halsen, högra skuldran, högra armen, högra låret och benpipan ända neråt stortån. Men qvinfolket, som äfven rördt blef, hade på sin kropp intet tecken. De hade sedan hvar för sig stark värk i synnerhet i händer och fötter, med sömnlösa 4 veckor derefter; då de åter alle blefvo friske och sunde.

Skaraborgs län. Den 21 aug. gick vid middagstiden en ovanligt stark hagelskur i gärdet emellan Dala och Kungslena, som gjorde i Guntorp stor skada på säden. Kom från vester och gick till öster. Stenarne voro som valnötter af mångfaldig skapnad. De gamle i orten hade aldrig sett sådant väder eller hagel. Samma dag eftermiddagen kom en så häftig virfvel, att han tog af grunden höstackar och i vädret bortförde. Afförde ladugårdstaken och slog ut rågen på en åker, Dala herregård tillhörig.

Natten emellan d. 26 och 27 juni slog åskan ned i Mariestads kyrkotorn och detsamma med hela taket upprände, innaredet conserverades. Om ej vädret hade varit sydväst, hade hela staden stått i olycka.

Mariestads kontrakt. Den 26 aug. syntes och hördes ett ovanligt blix och dunder. Den 30 oktober samt följande hördes äfven åskan.

Gäflborgs län. Den 25 december hördes i Helsingland och Delsbo, Forssa, Hög, Enånger, Njutånger klockan mellan 3 och 4 om morgonen en stark tordön, som ock ljungeld härvid syntes.

Västerbottens län. Den 20 juli kl. 4 e. m. har i Skellefteå infallit en med åska häftig hagelskur ifrån sydvest, som sönderkrossade alla emot vädret liggande fönster samt förderfvat mycken gröda och nästan all årsväxt på de intill kyrkan närmast belägna åkrar. Hagelstenarne vägde somligstades fyra lod och voro $1\frac{1}{2}$ tum i diameter, men kantiga med hvassa horn eller spiror af åtskillig skapnad.

Abo och Björneborgs län. Om den ovanliga stormen, som varit natten emellan d. 24 och 25 oktober, berättas ifrån alla till sjön gränsande prosterier.

Nylands och Tavastehus län. Ifrån alla prosterier berättas om den ovanliga stormen, som i oktober månad gjort stor skada både till sjöss och lands.

I augusti månad skola några byar i Tummela, Urdiala och Somero socknar lidit skada af hagel.

1753.

Jönköpings län. Den 27 och 28 mars syntes i Femsjö socken och Vestbo härad, om aftonen sedan mörkt var, på stjernklar himmel stark blix utan dunder, hvarpå följde 3 å 4 veckors torka med östanvind.

Örebro län. Den 28 december klockan emellan 7 och 8 om aftonen syntes märkeligt ljungande, allenast en gång, dock på åtskillige orter här-omkring, men utan dunder.

1754.

Gottlands län. Stt Jacobi dag om morgonen slog åskan i Habblingbo kyrktorn. Flögstängen bröts utaf, tornets södra sida krossades och ett sparr under stora kyrktaket med 150 takpannor sönderbrötos.

Örebro län. Natten emellan d. 25 och 26 februari har ljungat och åskan hörts åtskilliga gånger omkring Örebro.

1755.

Älfsborgs län. Alingsås prosteri. Åskan hördes i december månad, men ej mycket starkt.

Skaraborgs län. Den 13 december hördes åskan temmeligen mycket starkt på några ställen i Åsleds kontrakt.

Kopparbergs län. Den 9 juni kl. emellan 7 och 8 om aftonen föll ett förskräckeligt hagel i Orsa socken med dunder och blix; hagelstenarna voro som små hönsägg, vägandes $1\frac{1}{2}$ lod, gjorde ansenlig skada på säden och jordväxterne.

Gäflborgs län. Den 6 juli emot aftonen föll under starkt nordanväder uti Kårböle by och Färila socken så stort hagel som hönsägg, hvilket slog sönder fönster, bröt igenom näfvertaken, lemnade hål efter sig i nya väggar och, det som skadeligast var, förderfvade all årsväxten.

1756.

Kristianstads län. I Södra Åsbo härad har händt, att d. 3 augusti kl. 4 om morgonen uppkom utur ån, som löper några muskötskott sunnan för byn Ströfvelstorp, en orkan, hvilken sedan den med ett starkt dån och gny ett litet stycke följt ån från öster till vester, gaf sig uppåt norr, åt en

dervid belägen äng eller mad, med en sådan force, att han några af de vid ett dike stående pilträd och äfven ibland dem en ek af en karls tjocklek öfverända kastade och uppbröt, samt ett bredvid stående krikonträd såsom ett rep omdref och dess topp till jorden nedböjde, der den blef liggande, utan att åter gifva sig i vädret, tagandes orkanen vidare åt kyrkogårdsmuren, utur hvilken han förde med sig en hop taktegel in uti en hage, som låg ett stenkast derifrån, och sedan han åter uti sitt lopp kullkastat 2:ne träd ej långt derifrån, har man ej vidare af honom förnummit. Märkeligt är ock det, att man å södra sidan om ån ej det ringaste af samma väderhvarf erfarit.

Göteborgs och Bohus län. Den 20 juli föll starkt hagel $\frac{1}{4}$ mil nord-öst ifrån Landvetters prestgård; haglen voro större än hasselnötter och något platte samt förderfvade, der de föllo, säd, träd och qvistar.

1757.

Östergötlands län. Den 21 juli klockan 11 f. m. uppkom vid Vreta kloster och der i nejden under en stark hetta en molnfläck med sakta åskedunder och en grufvelig orkan, som gaf ifrån sig ett stort hagel, hvilket sönderslog frukten och fönstren samt gjorde synliga märken i träväggarna. Orkanen kastade af taken, bröt af tjocka träd och lade omkull gärdsgårdarne. Ljungelden itände och afbrände då nästan 2:ne gårdar i Lilla Lund och Flistads socken.

I Göstrings härad, isynnerhet i Väderstads och Harstads socknar har jemväl om sommaren varit ett ovanligt och förskräckeligt åskedunder, som ihjelslagit några kreatur, hvilka ej funnos utvärtes skadda.

Kronobergs län. I länet har landsorten på många ställen i år ganska mycket lidit af ett oerhördt och förskräckeligt hagel och åskedunder. Isynnerhet har man anmärkt det gräseliga åskedunder och hagel, som fallit på åtskilliga ställen d. 2 juni eller femte dag Pingst, hvars like man icke vet omtala här i orten, enedan det måste varit såsom små ägg eller valnötter, vägande 2 å 3 lod, och förderfvade ej allenast råg, ärtor och hvete, utan ock ihjelslog alla små kreatur, som under bar himmel voro, och sönderkrossade alla fönster, som voro emot vädret.

Gottlands län. Vald. Åskan slog ned uti kyrkotornet d. 11 augusti, afslog spiran och flögstängen. Hon befinnes hafva gått ned uti ringningekammaren och trängt sig ut genom norra dörren.

Skaraborgs län. Södra Vadsbo kontrakt. I augusti månad hördes åtskilliga resor ett förskräckeligt åskedunder med idkeligt blixtrande, hvarpå följde starkt regn och hagel, som förorsakade mycken skada på många ställen.

Vartofta kontrakt. Den 5 aug. kl. 11 f. m. vardt ett grufveligt blixtrande och dunder, då ljungelden slog ned i spiran på klockstapeln i Åsaka, att spånor och spikar lågo på och utanför kyrkogården kringspridde samt hjertetrådet, hvarpå stora klockan hängde, sönderspringadt, men gjorde icke klockorna eller på andra skada.

Den 5 aug. skedde efter förutgånet åskebrak ett skyfall, som förorsakade ett så ymnigt vatten, att strömmar förde med sig stenar, hvilka med möda af 8 mans styrka vältras kunde.

Kåkinds kontrakt. Natten emellan d. 1 och 2 juni föll uti Fogelås och Hjo socken ett ovanligt hagel, hvars största stenar voro som hönsägg och de minste som muskötkulor; detta gjorde en otrolig skada både på små kreatur, gröda och fönster.

Gäfleborgs län. Den 16 juni kl. 11 f. m. hände vid Kårböleheden i Färila socken, att en förskräckelig väderil, med hagel af valnötters storlek och ett grufveligt dån, borttog taken af husen, uppryckte största furuträd i skogen och lade dem i en rät linea ifrån sydvest till nordost; men den smärre skogen blef oskadd, som kunde höja sig undan. Folket, som på den trakten bor, tror icke att det varit något väder, utan en vapor eller som de säga en fuktighet, som så nedlade skogen till en half mils bredd, att man i somliga berg ej kan framkomma från södra delen af Norriget, hvarest svenska avisan berättar det en jordbäfvning vid samma tid blifvit känd och derifrån gått hitöfver till Finnmarken, som ligger under denna församling och sedan till Ljusdal och Medelpad.

1758.

Kronobergs län. Ifrån Sunnerbo härad berättas, att d. 14 juli kl. 3 e. m. kom under ett häftigt susande ett stort hagel ifrån sydvest, som gick ett streck norrut och på en fjerdedels timmas tid nedslog säd, ärter, bönor, lin, hampa och gräs, der det framgick, och var mest hvar hagelsten af ett lods vikt, som på många ställen låg qvar öfver tre dygn, innan han försmältes, och har detta sig tilldragit i Traheryd, Ljunga och Hamneda socknar.

Abo och Björneborgs län. Den 6 juli har Hvittis moderkyrkotorn på östra sidan ifrån spetsen ned till kyrkotaket blifvit skadadt af ett åskeslag, hvarigenom beklädnungen af spån och bräder samt inre byggningsverket krossats, dock utan att af eld itändas, hvilken tagna skada straxt blifvit reparerad. Samma dag och tid har åskan, som gått ovanligen häftigt, slagit i Sambu bys boskapsdrift af bemalte socken, hvarvid trettioett större och mindre nöt blifvit ihjälslagno, dock utan att något tecken på yttre eller inre lemmar kunnat igenfinnas af det som vållat deras död. I samma ögnablick har förmodligen samma åskslag itändt en tätt invid stående stor gran.

1759.

Uppsala län. Den 4 juli slog åskan ned i Vaxala kyrka, dock utan att göra någon skada.

Savolax och Kymmenegårds län. Annandag jul har sent om aftonen i den strängaste köld trenne särskilda resor å rad uti Idensalmi socken blixtrat och skyn liksom öpnat sig med klarhet, då tillika hörts ett åskedunder.

1760.

Kristianstads län. Ifrån Villands härad anmärkes, att der uti augusti månad fallit ett starkt svafvelblandadt regn, med åskedunder, hvaraf efter anställt prof svaflet befants i alla delar likna flores sulphuris.

Skaraborgs län. Annandag jul hördes åskan något vid Höglunda kyrka i Dala församling, då det äfven blixtrade litet.

Natten emellan den 13 och 14 juni var en ganska stark och häftig storm, med så kallt slagregn på Falbygden i Vartofta kontrakt, att en gosse om $6\frac{3}{4}$ år blef ihjälfrusen och en stor myckenhet med får samt åtskillige boskaps- och hästskreatur deraf omkommo.

Värmlands län. Den 20 januari kl. $\frac{1}{2}$ till sex om aftonen syntes öfver hela Värmland ett hastigt sken och ljugande, som upplyste hela himmelen uti ett eljest töknigt och mörkt väder. Vid samma tillfälle har man ock på några ställen hört såsom åskedunder.

Örebro län. I Nerike har den 22 mars emellan 11 och 12 förmiddagen ljungeld synts och åskan hörts en gång, hvarefter regn med häftig blåst nedfallit.

1763.

Österbottens län. Ifrån Pyhäjoki berättas att vid Möjekylä gård i Vi-handi kapellgåll d. 9 augusti kl. 2 e. m. skall med häftigt regn fallit hagel af en half sexmarks plåts storlek, med hål midt uti, hvaraf sädesväxten derstädes blifvit förderfvad, fönstren söndrade och qvistar af träden i skogen afslagna, marken varit öfvertäckt af hagel till en tvärhands djuplek, som ej afsmält förr än följande dag om aftonen.

1764.

Kopparbergs län. I Malung hafva den 17 maj kl. emellan 1 och 2 eftermiddagen med en häftig orkan ifrån vester fallit hagelstenar stora såsom mindre valnötter och sönderslagit fönster på kyrkan, uti prostgården och byar närmast kyrkan; och har detta haglande påstått öfver $\frac{1}{4}$ timma och uti sträckningen icke bredare än $\frac{1}{4}$ mil.

1765.

Österbottens län. Den 12 aug. kl. 7 f. m. berättas i Carlö en häftig och ovanlig storm hafva uppkommit, som continuerat öfver 2 timmar. Bemälte storm har förorsakat invånarna en anseelig och känbar skada, i det hon upplyftat och förskingrat taken, kastat öfverända gårdslegårdarne, flere väderqvarnar blifvit uti denna storm alldeles söndrade. Båtar, så större som smärre, dels i deras egen strand söndrade, dels af stormen och vädret i luften upplyftade och sedermera efter en sådan 17 à 18 famnars luftresa i marken till splittrar slagne. Den oboteligaste skada har allmogen af samma storm lidit på skogen, hvaraf den på många ställen skall se ut som ett svedjeland, och har stormen vist sig med sådan häftighet, att då det af vädret skadade träd ej velat med jord och rötter gifva sig öfver ända, så hafva somlige dels blifvit vridne och dels blefne som pärtor afbrutne. Uti merberörde faseliga och ovanliga storm hafva invånarnes hampland, humlegårdar och all tobaksplantering lidit en anseelig skada, men likväl skall denna församling fått en välsignad bergning så af råg som af korn.

1766.

Gottlands län. Den 6 aug. slog åskan ned i Vallstena kyrkotorn, hvaraf tornet mycket skadades. Dock tog det ej eld, icke heller hade klockaren, som på samma tid var i tornet och ringde, här af någon skada.

1767.

Österbottens län. I Salo socken och Piehingi by föll d. 2 aug. ett starkt slagregn med tätt och hårdt åskedunder samt blix; gick först ifrån vester till öster och vände sig sedan till sydost; och voro haglen större och mindre än hönsägg, somlige runde, en del kantige, hvarunder jemväl uti husen kändes någon skakning, så att spisar deraf blefvo rörde och rubbade; näfvertaken och fönstren blefvo sönderslagne och qvistar af löf- och barrträn afbrutne samt åtskillige små foglar dödade.

1768.

Östergötlands län. Den 18 mars var ett ganska kallt och hiskeligen starkt urväder, som dödade många menniskor och kreatur, hvaraf den dagen sedan blifvit allmänt kallad den onda fredagen.

Malmöhus län. Ifrån Harjagers härad anmärkes, att d. 28 juli föll i Stora Harrie församling ett ganska häftigt hagel, hvars stenar voro stora som

vahlnötter och kantige, hvilka förderfvade all vårsäden, både till foder och kärna, samt sönderslogo fönstren så på kyrkan, som i byn.

Skaraborgs län. Den 18 mars, som var en fredag, sedan det förut om morgonen regnat och snöat, uppkom i en hast emellan X och XI f. m. ett häftigt och grufveligt väder med bister köld och stark snöyra från nord-nordost, hvars like i mannaminne icke varit, hvarvid så många, som voro stadda ute från hus och hemvist, sväfvade uti största lifsfara; många blefvo ock deruti ihjälfrusne. Detta vädret stillade sig dock emot aftonen samma dag, kl. 5 e. m.

1771.

Lovisa län. Den 7 aug. uppkom i några byar i Elimä socken ifrån nordvestra kanten stort hagel, hvilka varit fyrkantiga och så stora som höns-ägg samt förderfvade ej allenast all vårsäden, utan ock den oskurna rågen, jemväl söndrat å flere ställen fönsterglas. Haglen föllo i den myckenhet, att tredje dagen derefter funnos osmultne högar.

1772.

Linköpings stift. Den 7 aug. kl. 4 e. m., då luften icke var mycket dunkel, ej heller mycket varm, slog åskan ned på Vist kyrkotorn, afklädde all spånen på norra sidan, gick förbi klockorna och orgelverket utan skada, trängde sig genom stora kyrkodörren ut i vapenhuset, sedan han afklädt den ena halfdörren sin brädklädsel. Ingen vidare skada spordes.

Hallands län. Laholms kontrakt. Den 29 febr. och den 5 mars syn-tes om nätterna mycken blix och åskdunder.

1774.

Uppsala stift. Natten mellan d. 24 och 25 dec. kl. 2 vid pass hördes i Vaksala 5 å 6 gånger efter hvarandra ett dån, liknande åskedunder, som voro å längre håll, dock så starkt, att fönstren dervid skallrat, hvarvid intet blixtrande blifvit seddt.

Linköpings stift. Tvänne gånger har åskan slagit ned, uti juni månad, uti Linköpings domkyrka samt vid Askeryds prestgård; dock ej med annan skada, än att på senare stället 22 st. får blefvo dödade.

Kalmar stift. I november månad uppkom ett häftigt stormväder med yrsnö, som på de Öländska slätterna blåste tillhoppa i så höga drifvor, att ej allenast mangårdarne deraf blefvo alldeles öfvertäckta, utan stego äfven till 2 eller 3 alnars höjd öfver loge-ladorna, att taken deraf flerstädes blefvo nedbrutne. Ett så stort snöfall här i orten minnes ingen sedan år 1708.

Vishy stift. Sedan köld med något snö straxt i början af november månad börjat visa sig, inföll natten emellan den 18 och 19 nov. ett så häftigt urväder med hiskelig storm och snöfall, att dess like i mannaminne icke varit. Samma häftiga väder continuerade lika starkt d. 19, 20, 21, 22 nov. Alla vägar blefvo tillkastade, all kommunikation emellan staden och landet afskuren, och d. 20 nov. blef nästan i alla annexkyrkor öfver hela landet messefall. Detta grufveliga väder fortfor under hela nov. och decemb. månader nästan lika starkt, hvarigenom ganska många olyckor och sjöskador här på landet timade.

1775.

Västerås stift. Kopparbergs län. Den 27 juli uppkom uti Malungs socken ett gräseligt svart moln, som under starka tordöns slag och ljungeld utgöt en sådan myckenhet regn med hagel, att man med båt kunde fara öfver

åkrarne. Det deraf förorsakade vattuflöde nedsköljde å ömse sidor i Dal-elfven jordstycken, stora som hus. Detta sträckte sig ej längre än $\frac{1}{8}$ -dels mil.

1776.

Skara stift. Pingstdagen under högmessan slog åskan ned i Lidköpings kyrkotorn och antände detsamma, som dock inom en timma genom eldens släckande var räddadt.

Karlstads stift. Vid säteriet Säby i Visnums socken blef d. 10 aug. kl. 3 e. m. af en häftig orkan en lada, sådan som hon stod, 30 alnar lång och 12 aln. bred, kastad af sin stempelare hel och hallen 10 alnar derifrån, utan vidare rubbning uti sjelfva byggnaden, än att allenast en svill lossnade. Samma lada blef ock sedbare på hösten af en lika väderilning kastad tillbaka på stället, fast ej på sin fot. Förra gången medfördes ett så starkt hagel, att förekommande fönster samt gröda förderfvades.

1778.

Visby stift. I Alskogs socken föll d. 17 aug. ett gräseligt hagel, stora som valnötter, slog fönstren sönder och skadade all grödan, humle och trädgårdsfrukten allestädes, der det framgick. Haglen lågo osmältade öfver 3:e dygnet.

Åbo stift. Den 30 aug. slog åskan ned i Ruovesi uti en kyrkobåt, som innehade 33 personer. Båten har blifvit grufveligen bräcker och fått stora öppningar. Af folket, som föll i sjön, blefvo 17 vid lif utur vattnet upphemtade, men de öfriga 16 omkommo.

1779.

Skara stift. Åskan har förorsakat på några ställen skada, såsom den 27 juli på Skara domkyrkotorn; d. 12 aug. i Hösna kyrka, der hon ihjäl-slog en målaregesäll. I Lena församling har en gammal man, som suttit under en ek, på det sättet blifvit träffad af henne, att hans kläder sönderrefs från hufvudet till fötterna, men kroppen blef ej vidare skadad, än att den litet brändes på venstra sidan.

1781.

Borgå stift. Den 24 febr. föll på flera ställen i Nyland och Tavastland ljusröd snö, som samma dag af blåsten drefs i högar och drifvor, hvarest han än låg kvar i mars månads slut, och observerades, att släddon och skidor ej gingo deröfver lika lätt, som öfver annan snö, ehuru deri ej märktes sand eller grus.

1783.

Borgå stift. I Sulkava socken uti Savolax skall varit en förundransvärd storm med åskregn och hagel; hvaribland på ett ställe fallit hvita stenar, så stora som svalägg, dock fyrkantiga och aflånga, liknande alun, och kunna än finnas till uppvisande. Igenom dem är dock ingen skada skedd, såvida de fallit i en ödemark.

1785.

Lindköpings stift. Vikbolands prosteri. Det sällsammaste, och som här på orten icke händt i mannaminne, var att natten emellan d. 16 och 17 sept., medan ännu en stor del af grödan stod antingen på roten eller i rök, föll kvartersdjup snö i Björkekind och Östkinds härader, som väl afsmälte innan andra dagens slut, men skadade dock säden, särdeles ärterna.

Karlstads stift. Redan d. 17 september föll $\frac{1}{4}$ aln djup snö.

1786.

Skara stift. Ifrån trakten omkring Venern är antecknad, att han om vintern starkt tillfrusit, så att körslor emellan Västergötland och Värmland skedde öfver isen i april månad 1786.

1787.

Skara stift. Den 23 jan. hördes åskan, dock icke med den häftighet såsom om sommartiden.

1789.

Göteborgs stift. Halmstads kontrakt. Vintern var ovanligt långsam och kölden 1 å 2 grader häftigare än 1709 och 1740, alltså den strängaste i detta seculo.

Skara stift. Vintern var sträng och från Venerns stränder är inberättadt, att han i maj månads början var så brukbar, att man den 6 i samma månad kunde gå öfver isen.

1792.

Visby stift. Kyrkoherden i Sjonhem hafver anmärkt, det han d. 16 oktober vid Sixarfe å i dess annexförsamling Vikloff sett en väderhvirfvel upprycka i luften små stenar, kaffor och jord, som påstått $\frac{1}{2}$ timma, hvar under han ock hört en smäll, såsom ett starkt bösseskott.

Skara stift. Billings kontrakt. Den 2 maj inföll stark storm med orkaner, hvaraf en på Dala åkergräde körande gosse upplyftades i vädret och fördes öfver en gärdesgård i en närliggande hage.

1793.

Åbo stift. Gamla Carleby kontrakt. Den 31 juli kl. 6 om aftonen inföll här en förfärlig åska med ett faseligt ljungande, som dref norrut och var i Calajoki kl. 8, i Uleåborg kl. 11 om natten, hvarest den itände på slottet en krutkällare, som sprang i luften och hotade hela staden med förstöring.

1794.

Skara stift. Natten emellan den 23 och 24 januari slog åskan ned i Lidköpings kyrkotorn.

Åbo stift. Den 26 juni nedslog åskan på Karis sockens kyrkotak, dock utan att itända taket eller förorsaka särdeles skada.

1795.

Stockholms län. Den 8 och 9 maj var ett så hiskeligt snöfall med köld och stormväder, att ingen minnes sådant förut hafva händt. Snön betäckte sjelfva gärdesgårdsstörarna och blåsten var så häftig, att de största och tjockaste träd brötos tvärt af eller upprycktes med rötterna och nedföll, hvarigenom en gräselig skada förorsakades på skogarne rundt omkring i orten.

Västmanlands län. Norra och Södra Fjärdhundra kontrakt; Väster-Färnebo kontrakt; Domprosteriet. Den 8 maj stort snöfall med oväder och storm, som förstörde icke allenast gärdesgårdar, utan fällde äfven till marken stora skogsparker. Hvad som icke blef med roten uppryckt och nedstörtadt, det blef genom stormens våldsamhet så illa medtaget, att de tjockaste träd afbrötos vid öfversta spetsen och stundom midt uppå.

Gäflleborgs län. Den 8 maj rasade hela dygnet igenom en förskräckelig orkan från nordvest och medförde ett ganska stort snöfall, hvaraf den för-

nämsta skogen, särdeles på högländta ställen, kastades öfver ända och den som på roten blef kvarstående aftoppades.

1796.

Västmanlands län. Den 7:e söndag p. trinit., som var den 10 juli, under påstående gudstjenst och den heliga nattvarens begående i Fellingsbro kyrka, då af åskedunder ej mer än en dock förskräckelig knall hördes, slog ljungelden ner öfver tornet, begynte vid korset, sväfvade något omkring tornaket, som det syntes af några fränstående, nedsplitrade något af den gamla takspån, hvilken flög som damm i luften, jemväl litet kalkbruk af tornmuren, följde sedan ifrån takfoten vatturännan af jernbleck hela vägen till jorden, utan att skada kyrkan eller någon människa.

1797.

Skaraborgs län. Södra Vadsbo kontrakt. På H. tref. söndag d. 11 juni uppkom från söder ett grufveligt åskväder kl. 2 å 3 e. m. med hållande regn samt hagel, som kontinuerade till kl. 6. Åskan slog tidt och ofta ned och antände mångenstädes hus och uppbrände flera gårdar. På kyrkotornet i Odensåker afslogs spiran, men antände icke, förmodligen för det strida ösande regnet.

Heinola län. Den 6 sept. slog åskan så starkt i S:t Michels kyrkoby, att fiskarne i den derunder belägne invik af Sajmen sjö dödades.

1799.

Malmöhus län. Frosta härad. Vintern var ganska sträng. Många kommo förfrusne till hus och en man frös till döds d. 3 febr. om natten. Den 30 mars gick man ännu öfver isen emellan Danska och Svenska landet.

1801.

Kronobergs län. Uppvidinge härad. En ovanlig storm d. 3 november har gjort mycken skada.

Kalmar län. Södra Möre kontrakt. Den 3 nov. var en förfärlig storm mot aftonen, som afbröt flere växande träd och uppryckte andra med rötterna.

Ölands norra kontrakt. Efter flere lindriga stormar uppkom en af ovanlig häftighet i de första dagarne af nov. månad, som kullstörtade flere väderqvarnar.

Ölands vestra kontrakt. Genom en ovanlig storm med snöyra d. 3 nov. skedde mycken olycka, på åtskilliga ställen äfven här på landet.

Ölands medelkontrakt. En ovanlig storm rasade flere timmar d. 3 nov. med snöyra och frost, men dock här i kontraktet icke orsakade betydande skada.

Ölands östra kontrakt. Den 3 nov. kl. mellan 2 och 3 e. m. uppkom en så häftig och orkanlik storm, att ganska mycken skada deraf tillfogades; isynnerhet förspordes allestädes stora sjöskador, då öfver 20 personer i snö- och urvädret på sjön blott i detta lilla kontrakt dels fröso ihjäl dels alldeles omkommo. Märkligt att denna orkan, som härjade med lika våldsambhet i flera riken och kom allestädes med NV. vind, hade på olika stunder om dagen och olika dagar infunnit sig; här å orten varade han ej längre än till ungefärligen kl. 12 om natten.

Gottlands län. Medel-Tredingen. Den 3 och 4 november inträffade den mest oerhörda storm, som förstörde många fartyg samt kullkastade en stor del af skogarne och många gårdesgårdar.

Södra kontraktet. Den 2 nov. om aftonen uppkom hastigt med nordvestlig vind en orkanisk storm, som sträckte sig öfver hela landet, hvaraf en gräselig myckenhet af större och mindre trän dels med rötter upprycktes, dels ock på stammen afbrötos, gärdesgårdar öfver allt kullkastades, taken på husen i ladugårdarne på många ställen afrefvos och fartyg, som i hamnarna lågo för ankar eller vid broar och bryggor fastbundne, refvos lösa och drefvos på strand, samt mycken annan skada förorsakades. Efter midnatten började stormen något sagta sig och morgonen derpå d. 3 nov. var åter vädret vackert.

Blekinge län. Östra härad. En ovanlig svår storm af nordvest uppkom d. 3 nov. vid kl. 12 på dagen, så att de äldsta icke minnas dess like. Många trän upprycktes med rötter, andra brutos tvärt af. Flere olyckor spordes, och kommo till stränderna, utom 2 skeppskräf utan folk vid Torhamn, mycket spillror af sönderslagna skepp drivande.

Medelsta härad. Den 3 nov. var en ganska anseelig storm med snöyra, så att många tak lyftades af husen och trän föllo ikull i skogarna och oräknelig skada skedde på hafvet med en myckenhet skepp, som förolyckades.

Kristianstads län. Södra Åsbo härad. Den 3 nov. har den starka stormen uppryckt träd med rötterna och kullhäfvit hus.

Bjäre härad. Den 3 nov. var en ovanligt stark storm, som förorsakade myckna sjöskador och att många människor drunknade.

Malmöhus län. Oxie härad. Flere svåra stormar, isynnerhet d. 31 jan. och 3 nov., hafva gjort mycken skada.

Skytts härad. Orkanen d. 3 nov. åstadkom icke allenast många skeppsbrott uti och omkring Öresund, utan äfven på landet att här och der omstörtade många hus och i skogarne uppryckte och nedbröt många trän.

Torna härad. Den 31 januari full storm med vestanvind flera timmar. Barom. 24.74. Den 3 nov. orkan med vestanvind, som varade en timme, och sedan full storm. Barometern hade sjunkit till 24.39. Trän upprycktes med rötterna, tak förderfvades och plank kastades öfverända.

Bara härad. Ovanligt starka stormar uti aug., okt. och nov., och isynnerhet d. 3 nov. förorsakades stora olyckor på hafvet och kännbara skador på byggnader i landet jemte betydliga förödelse på skogarne.

Rönnebergs härad. En stark orkan d. 3 nov. förorsakade flere sjöskador. På ön Hven blefvo begrafne 5 utländska sjömän och 1 fruntimmer, som döda kommit i land ifrån de derstädes förolyckade skeppen.

Luggude härad. Svåra stormar med orkaner hafva yttrat sig i början af februari och äfven i november, hvaraf många skador på sjön hafva förports, äfven uti det här angränsande Categat.

Hallands län. Laholms prosteri. Stormar i början af november uppryckte en myckenhet trän med rötterna och orsakade många sjöskador.

Skaraborgs län. Kinna kontrakt. Den 3 nov. inföll ett förskräckligt urväder med den häftigaste storm.

Kåkinds kontrakt. Med d. 3 nov., som var en grufvelig stormdag, kom den första snön.

Vilske kontrakt. De 3 planeter, som den 3 november concurrerade, förorsakade en häftig storm med stark vinter och snögar, nästan från alla väder, och derunder många och stora sjöskador.

Gäflleborgs län. Gäflle kontrakt. En förfärligt stark storm d. 3 nov.

Kopparbergs län. Uti Mora församling slog åskan ned den 17 juli, några minuter öfver kl. 12 på dagen uti tornet, följde dess yta till kyrkokammen och efter den till stegar, som då nyttjades till takets reparation, hvilka på åtskilliga ställen sönderspillrades allt ner i marken. Vid närmare

eftersigt befunnos och takstolarne öfver hvalfvet angrepne, dock Gudi lof utan synnerlig skada.

Kuopio län. Den 27 maj vid middagstiden slog åskan ner å Veståla rusthåll i Thusmäki by af Randasalmi socken, strök förbi åbyggnaden, men plöjde i en sträcka af 50 stegs bredd tvärs öfver en hållande och kornbesådd åker 9 st. omkring 5 kvarter djupa och vid pass 2 aln. breda samt öfver hela åkern sig sträckande grafvar, kastade en myckenhet jord och jemväl något större stenar öfver en 3 aln. hög gärdesgård till ett afstånd från gärdesgården af 150 steg och bortförde mull, stengrus, gödsel; utsädde sädeskorn öfver en något vidare äng, ända till en på minst tsnende alnars afstånd från nämnde gärdesgård belägen sjöstrand. Jordägarna ledo en kännbar minskning i en förväntad kornskörd, men ännu större derigenom, att deras väl istånd-satta åker fördärfvades.

1802—1820.

För dessa år äro uppgifter om sällsamma händelser ej infordrade.

1822.

Örebro län. Näsby socken. Den i mannaminne förfärligaste vestanstorm, som inträffade den 3 febr., åstadkom en stor förödelse på tak, halmstackar och smärre hus, hvarvid äfven mycken skog af alla slag kullblåste. Till bevis på stormens våldsambet kan tjena, att en takhuf fördes ifrån ett nytt tak tvärs öfver en bred gata i Örebro stad till ett hus på motsstående sidan och krossade en hel fönsterluft deraf.

Västmanlands län. Domprosteriet. Den 3 febr. rasade en grufvelig länge uthållande storm, hvars verkningar voro ovanliga. Den bortförde halm-tak, förstörde gärdesgårdar, fällde mycken skog, upplyftade en del af Vesterås domkyrkas koppartak.

Sala prosteri. En våldsam storm uppkom kl. 10 f. m. kyndelsmessodagen d. 3 febr. under gudstjensten (i Kumla?) och fortför med så utomordentlig häftighet, att man i mannaminne ej kan erinra sig slikt. Den förstörde skog samt skadade tak och fönster, som af vådrets våldsambet krossades. Taket på Tortuna kyrka rycktes från sina fästen och kastades med ett häftigt dån ned på kyrkogården, så att församlingen måste med största skyndsambet hasta ur kyrkan, fortsättande sedan gudstjensten i prestgården.

1824.

Gäflborgs län. Hudiksvalls stad. Häftiga stormar om vintern, våren och hösten, i synnerhet d. 14 jan., då en stark NV. storm kl. 9 f. m. aflyftade hela det spånlagda taket på kyrkans södra sacristia med bjelkar och allt och nedkastade det på kyrkogården.

Mellersta och södra delarne af riket. Från en mängd ställen härstädes berättas om en mycket häftig vestlig storm d. 18 och natten mot 19 nov., som aflyftade tak, nedfällde träd i skogarne och i öfrigt gjorde stor skada.

1826.

Hallands län. Emellan Varberg och Morup observerade jag d. 11 juli emot aftonen under stark bläst en regnskur, bestående af svartaktigt regn. Efter den undersökning, som på en resa kunde verkställas, anser jag detta regn hafva varit af lika egenskaper och af enahanda orsaker föranlett som det vid Montreal i Canada d. 9 nov. 1819 fallna svarta regn (Annales

de Chemie et de Physique, T. XV, p. 427) eller af fint kol, som vinden fört från skogseldar, som under den starka torkan utbrustit. (Sp. Bexell).

1827-

Kalmar län. Ut i Virserums församling d. 30 juni kl. 7 e. m. uppkom, såsom åsyna vittnen tyckte, på en göl å Rödmåsa ägor en förfärlig orkan, som fortsatte sin fart öfver Ramsebo ägor och vid byn Åsjögle gjorde stor skada. Taken refvos af husen, en logsträcka raserades i grund, öfver 600 fot gärdesgårdar uppfrefvos och kringbläste, säd och gräs förstördes, t. o. m. ekträd upprycktes med rötterna.

Den 30 juni kl. 9 e. m. förmärktes vid Linnäs å Imbramåla ägor i Misterhults socken ett susande i luften, som inom några minuter åtföljdes af en våldsamt väderhvirfvel från V. till O. Den uppryckte inom få ögonblick omkring 200 större och mindre träd, de flesta ekar af betydlig storlek, snedvred och rubbade från stenfoten resningen å ett stallhus af 30 alnars längd, förstörde nästan alla fönstren i boningshusen, kullkastade alla personer, som befunnos ute, och bortförde öfver 100 alnar brandluckan af ett tak. Väderhvirfvelns bredd var omkring 200 alnar. Den medförde intet regn, ehuru sådant föll på flere ställen omkring, der äfven åska hördes. En half mil ute i hafvet delade den sig åt N. och S. Tiden, under hvilken den rasade, var omkring 10 minuter.

1828.

Jönköpings län. Den 17 okt. slog åskan ned uti klockstapeln vid Flisby kyrka. Uppbrände klockstapeln och uppsmälte kyrkans båda klockor.

1829.

Östergötlands län. Ringarums socken. Den 21 maj hördes från ett berg i Torps hage, belägen ett bösseskott från Ringarums kyrka, en smäll som ett gröfre kanonskott, åtföljdt af en ytterst häftig, dånande hvirfvelvind, som från ONO ilade ned åt det såkallade Fåkärret öfver en tallskog, hvars kronor nedböjdes och stammar svigtade; och hvarefter en lika smäll hördes, då vädret nedhunnit på slätten. Efter senare smällen tvärstannade hvirfvelvinden. På åkrarne bredvid kommo der befintliga dragare af skrämsel i oordning. Så väl före som efter denna naturhändelse, som varade 3 å 4 minuter, var vädret stilla och lugnt.

Den 27 okt. kl. circa 1 på dagen rasade en ovanligt stark orkan vid Sverkersholms sätesgård, belägen omkring $1\frac{1}{2}$ mil NV från kyrkan. Denna orkan uppkom först vid hemmanet Öö i Skönberga socken, der den medfört stor skada medelst ett tegeltäckt taks aflyftande. Derifrån rasade hvirfveln fram genom skogen öfver en vik af sjön Tjen till bemänte sätesgård. Under dess fart öfver sjön uppbrosade vattnet i hvitaste skum och slungades isynnerhet i den så kallade Badstuguviken, af 3 å 4 alnars djup, med den häftighet upp i luften, att sjöbottnen på flera ställen kom i dagen. Derifrån fortsatte hvirfvelvinden sin tur åt ladugården (öfver 100 alnar från sjön belägen), som öfversköldes af vattenmassan så, att de, som stodo i mangården, icke kunde se något af ladugårdshuset under öfversvämningsmomenten. Orkanen afbröt en midsommarstång och alla träd i dess väg samt splittrade dem; och hunnen till ladugården inrusade den genom en öppen portmyrning å ett nyligen uppfördt större hus för redskap och foder af circa 30 alnars längd, 18 alnars bredd och 10 alnars höjd, utom en derpå varande högre röstning; huset uppskiftadt och inklädt med plank. Först aftog den $\frac{1}{4}$ af bråttaket, som söndersplittrades och slungades bitvis 60 å 70 famnar derifrån, samt

lyftade slutligen hela huset af sina knutstenar och kastade det på en derintill varande åker, der det sönderkrossades, oaktadt det bestod af utmärkt groft virke; hvarje bjelke innehållande minst 9 tum i fyrkant af mogen furuskog. Orkanens sträcka höll i bredd cirka 10 à 12 famnar; dess riktning gick från NO till SV och rasade med ett så häftigt dan, att personer i mangården ej hörde, när det omtalade huset kullkastades, hvars brakande dock hade hörts $\frac{1}{4}$ mil derifrån i samma väderstreck, hvarifrån vinden utgått. En torpare, som ämnade söka skydd bakom meranämnda byggnad mot den framilande orkanen, omkullkastades till sin lycka under språnget och fanns ligga på marken hardt nära intill der huset störtade, under hvars fall han troligen blifvit krossad, om han framkommit. Cirka $\frac{1}{4}$ mil ifrån Sverkersholm i skogen försvann slutligen denna våldsamma gäst.

1833.

Skaraborgs län. Vartofta prosteri. Åska, som under sommaren låtit mycket höra sig, slog ock ned på flera ställen, och i Slöta kyrka itändes torntaket, hvilket likväl snart släcktes.

1834.

Kronobergs län. I Asa socken föll d. 2 aug. ett öfver all beskrifning våldsamt hagel, hvars förödande verkningar länge komma att kännas. För omkring 11 hela hemman blef den växande och nära sin mognad stående grödan i grund förstörd. På många ställen kunde icke en gång halmen upphemtas. Öfver 400 större och mindre fönsterrutor inslogos, träd splittrades och ännu synliga märken intrycktes i väggarna. Haglen betäckte marken till ett qvarters höjd och man vandrade deri som i drifvor af snö. Många stenar voro af en tvärhands storlek och voro på skuggiga ställen ännu icke smältas d. 7. Skadan är uppskattad till öfver 1,200 tunnor i säd och i halm, potatis m. m. till mer än 2,000 Rdr B:co.

Örebro län. Ut i Skagershults socken har fredagen den 18 juli ett ovanligt starkt hagel fallit. Flere af hagelstenarne voro vid hönsäggs storlek. Inom mindre än en fjerdedels timma betäcktes marken deraf till en tvärhands tjocklek. Den växande och rik skörd lofvande grödan blef på de ställen, der haglet framgick, så förstörd, att det mesta fick afslås till foder. Till och med gräset på de oslagna ängarna blef förstördt. Alla fönster på den sidan, hvarifrån ovädret kom, inslogos. Drifvor af hagel kvarlägo i skuggan ända till söndagsmorgonen.

1836.

Södermanlands län. Österåkers socken. Den 23 augusti emellan 4 och 5 e. m. nppkom i sydväst ett litet åskmoln, som gaf ett par starka blixtrar och utgjöt ett stridt regn, hvarmed följde en förfärlig hvirfvelvind, som tog directionen åt nordost och framgick på en helt smal linea, men öfverallt lemnade en ryslig förödelse efter sig, såsom gårdesgårdars omkullbrytning och bortförande, hövolmars och sädesskylars bortso pande, taka aflyftande och skorstenars fällande, tråds upplyftande, störtande och kringvridande med rötterna m. m. samt slutligen vid hemmanet Frösvi totala störtandet och ecraserandet af en 92 alnar lång, 30 aln. bred och minst 20 aln. hög byggnad, täckt med tegel och utgörande schäferi för 1,000 får, hvaraf endast cirka 50 st. voro vid detta tillfälle inne och af dessa 9 à 10 st. blefvo dels dödade, dels mer och mindre skadade; men till all lycka ingen människa blef skadad.

1837.

Stockholms län. Öregrunds stad. Såsom något högst ovanligt torde böra anföras, att hela sundet här utanför staden och så långt af Norrbotten, som ögat kunde nå, var till den 20 juni betäckt med is, som på många ställen i tjocklek uppgick ända till 8 famnar. En dylik händelse hafva de äldste här boende personer icke en gång hört omtalas.

1838.

Skaraborgs län. Söndagen den 22 juli, då gudstjensten i Sandhems kyrka var nära att slutas, nedslag åskan i tornet, splittrade spiran och träbetäckningen, men antände ej, gick genom tornet ned midt för läktaren, der en mansperson ihjälslogs, hvarefter strålen delade sig och dels utgick ofvan vapenhusdörren, dels ingick i kyrkan, der många fingo svåra contusioner, hvaraf flere såsom döde utburos och först efter flere dagar kommo sig före. Många skadades illa i trängseln, då folket, af fruktan att kyrkan vore antänd, öfver hvarandra utrusade genom fönster och dörrar. Flere af dem, som sedanare affidit, hafva klagat, att de från den dagen ej haft rätt helse, utan känt en invärtes sveda och smärta, som måhända påskyndat deras död.

1841.

Uppsala län. Den 3 juni omkring kl. 11 f. m. inträffade i Åkers och Dalby församlingar ett alldeles ovanligt åskväder, åtföljdt af ett hagelregn, som i mannaminne härstädes ej haft sin like. Haglen voro icke som vanligt runda, utan kantiga ungefärligen som sönderslagna isstycken af betydlig storlek. Uti det svarta åskmolnet syntes två s. k. thyfoner eller vattenhvirflar, som sänkte sig ned från molnet ända till jorden; framrusade med en förfärlig våldsamhet från söder till norr; uppryckte större och mindre träd, gärdesgårdar, stenar och jord, och slungade alla dessa ämnen 50 à 60 alnar långt bort ifrån deras ställen samt försvann slutligen ofvanför Tuna by i Dalby socken. En utförlig berättelse om denna tilldragelse har blifvit till Landshöfdingeembetet inrapporterad.

1843.

Västernorrlands län. Den 10 febr. kl. 8 e. m. hördes åskan uti Siden-sjö. Förut syntes ett flammande eldsken på himmelen, som var stjernklar, utom vid horisonten.

1845.

Östergötlands län. I medlet af juli månad strax efter middagen utbröt i Hycklinge socken från ett åt ostonordost tågande moln och åtföljdt af blix och dunder en så förfärande skur af hagel, ända till hönsäggs storlek, att den krossade alla åt vinden yrande fönsterrutor, lemnade i träd och väggar märken efter sig, såsom hål af hammarslag, ihjälslag gäss och ankor, som voro ute, öfversvämmade marken till mera än en fots djup, nedspolade i sin framfart nyhågnade gärdesgårdar och förstörde till en del ångarna samt nästan helt och hållet den växande grödan å 10 ³/₄ hemman i Hycklinge socken.

Jönköpings län. Södra Vedbo prosteri. Genom ett ovanligt starkt hagel, som under häftigt orkan inträffade i Höreda och Melby socknar den 5 juli på e. m., blef rågrödan nästan totalt förstörd på åtskilliga hemman.

Kalmar län. Norra Tjusts prosteri. Den 5 juli inträffade en orkan med åska och stora hagel af 8 och 10 lod, som nedslag säden, sönderslog

fönster och takpannor på en sträcka af $\frac{1}{4}$ mils bredd från Dalhem öfver Ukna och Hvittvik i Tryserums socken.

Södra Tjusts prosteri. Den 5 juli kl. mellan 1 och 2 e. m. nedstörtade under orkan och stark åska så förfärligt hagel, att ingen i mannaminne erfarit sådant. Löf och grenar nedbrötos från träden, skörden nedslags så, att den på många ställen måste afskäras. Olyckan träffade svårast Odensvi och Hallingebergs socknar. Hagelstenarne, dels fyrkantiga, dels runda, vägde 3, 4, 5 ja ända till 6 lod och slog i träväggar ännu synliga ärr.

Göteborgs och Bohus län. Orusts och Tjörns prosteri. Söndagen den 10 augusti, sedan flere smärre väderhvirflar kringfarit, bildade sig en stor luftbägare, som borttog det utbredda höet, nedböjde träden och potatiskålen, sönderslog bönkrakar, tegelpannor och allt, som fanns i hans väg. Under det detta tilldrog sig å Tegneby prostgårds ägor och dess grannskap, visade sig vid samma tid nära Thorsbo i Morlanda socken en dylik, som bland annat upplyftade en ny båt och slog den mot ett högt berg. Blott en molnfläck i norr upptäcktes på den annars klara himlen.

1846.

Hallands län. I september månad bortförde ett starkt skydrag, åtföljdt af svår storm, en större ladugårdsbyggnad på hemmanet Biskopshagen i Vårö socken.

1847.

Östergötlands län. Den 31 augusti föll i Mogata socken under stark åska en häftig hagelskur, som krossade 240 fönsterrutor å kyrkan samt på $\frac{1}{4}$ qvadratmils vidd gjorde stor skada på sädesfälten. Haglen voro stora som dufugg och kantiga.

1849.

Kristianstads län. Den 30 maj visade sig i trakten af Önnestad ett ovanligt phenomen. Efter en långvarig torka och sist några dagars stark värme begynte åskan låta höra sig med starka knallar och doft skakande dån. Inom några ögonblick var himmelen klädd i svarta täta moln, blixtpå blixtpå upplyste oupphörligen den påkomna skymningen och ett det häftigaste regn nedströmmade, blandadt med hagel. Klockan var mellan 4 och 5 på eftermiddagen. Efter en kort stund blef luften klar, men då visade sig i nordost en molupelare af, såsom det sedermera utröntes, 15 alnars diameter vid marken, uppåt afsmalnande så att den vid sjelfva spetsen, med hvilken den sammanhänge med skyarne, ej tycktes hålla mer än $\frac{1}{2}$ eller 1 aln i vidd. Vid pelarens bas vältrade sig med största häftighet ofantliga massor af rök utåt och uppåt på alla sidor, men skilde sig icke från kågeln, som behöll sin tydligt begränsade form i den då klara luften. Pelaren framgick med ett starkt dån (åskan hade då upphört) öfver träden, af hvilka den sönderbröt många, och ett hemman, der folket sade sig hvarje ögonblick väntat, att husen skulle störta öfver ända, samt äfven ett torp, hvarifrån taket med hela resningen borttogs och skorstensmuren nedbröts. Slutligen upprycktes en s. k. jernek med sina väldiga rötter och en annan afbröts midt på stammen; bägge voro omkring en famn i omkrets.

1850.

Gottlands län. Den 17 aug. vid middagstiden inträffade i Gothems socken ett våldsamt skydrag, som efter en stark åskknall, åtföljd af svart rök och ovanligt dån under häftigt regn, anställde stor förödelse, synnerligen vid Fredvalls hemman, beläget $\frac{1}{4}$ mil från bafsstranden, i det att stora träd

kullvräktes och splittrades, hustak aflyftades, gärdesgårdar och gröda bort-sopades m. m. Äfven människolif voro i fara.

Stockholms län. Olands och Frösåkers prosteri. Den 29 januari hem-söktes denna ort af den förfärligaste storm med snöyra, som någon människa kunnat påminna sig. Smärre hus betäcktes alldeles med snö, så att för deras invånare måste beredas möjlighet till utgång genom skottning dagen derpå, då människor kunde utan lifsfara vistas ute.

Seminghundra prosteri. Den 29 januari inträffade en ovanlig storm med snöyra, hvaraf många utevarandes människor ljöto döden eller fingo förfrusna lemmar.

Roslags västra prosteri. Anmärkes den starka storm med åtföljande snö-yr, som den 29 januari utbröt i förening med sträng köld, hvarunder två personer äfven inom Spånga församling ihjälfröso.

Roslags östra prosteri. Några märkvärdiga naturhändelser äro ej att anteckna, utom det förfärliga yrväder, som inom detta kontrakt, likasom i alla andra delar af riket och äfven flestades i utlandet, inträffade den 29 januari, och hvaruti två personer här ihjälfröso.

Södertelje prosteri. Såsom mindre vanlig naturhändelse må anföras ett den 29 januari inträffadt snöfall med häftig storm och skarp köld, hvars like i våldsambet ingen af de äldste personer härstades upplefvat. Många människolif blefvo då spillda.

Uppsala län. Hagunda prosteri. Den 29 januari vid middagstiden uppstod en stark nordlig storm, hvars våldsambet oupphörligen ökades under eftermiddagen och öfvergick slutligen mellan kl. 7 och 9 på aftonen till orkan. Under föregående natten hade mycket snö fallit. Den löst liggande snömassan sammanvräktes nu till drifvor af en ovanlig vidd och höjd, som erhöillo genom stormens ovanliga våldsambet en sådan fasthet, att man nästan kunde gå på dem utan att nedsjunka. Luften var icke allenast uppfylld med snö, utan ock med isbark, som gjorde, att den som vistades ute icke kunde öppna ögonen, vända mot vinden. Kölden var ock på aftonen förfärlig. Under orkanen visade barometern på jordbäfning. Inom detta kontrakt ihjälfröso fyra personer; många erhöillo kylskador i ansikte, händer och fötter. Ingen nu levande person vet att omtala ett så förfärligt yrväder.

Ulleråkers prosteri. En våldsam storm med yrväder den 29 januari, hvarvid blott en person ihjälfrös, men många voro i fara.

Södermanlands län. Nyköpings västra prosteri. Den 29 januari inträffade det starkaste yrväder i mannaminne, hvarvid äfven här på orten flere personer ihjälfröso.

Daga prosteri. Ett förfärligt yrväder rasade härstades den 29 januari och förspordes vida.

Östergötlands län. Bankekinds prosteri. Bland ovanliga naturhändelser torde få räknas den rasande snöyra med köld och storm, som gjorde den 29 januari sorgligt minnesvärd genom de talrika offer, som derigenom i rikets flesta landsorter skördades af bråddöden.

Skärkinds prosteri. Såsom märkvärdig naturhändelse må anföras det högst ovanliga och starka yrväder, som inträffade den 29 januari något före middagen och räckte ända inpå natten med åtföljande skarp köld, hvaraf flere olyckor bland människor och djur mångenstädes skedde, likväl icke inom detta kontrakt.

Norrköpings prosteri. Inga märkvärdiga naturhändelser hafva inträffat, om icke dit får räknas det svåra urväder, som timade den 29 januari, då flere människolif spilldes.

Kinds prosteri. Den 29 januari var den märkliga urvådersdagen, då så många personer i landet i den djupa snön och starka kölden förlorade lifvet. Här i kontraktet omkom dock ingen vid detta tillfälle.

Vifolka och Valkebo prosteri. Den 29 januari började med regnväder, men kl. 10 f. m. kastade sig vinden från sydlig till nordlig och thermometern föll inom en timme från 5 gr. varmt till 16 gr. kallt under en snöyra, som liknade skyfall. Barometern hade på samma tid fallit ovanligen lågt. Yrvädet upphörde mot aftonen. På många orter, dock icke på denna, påträffades dagarna efter vägfärande döde under snömassorna.

Lysings prosteri. Tisdagen den 29 januari började ett starkt töväder, hvilket nära kl. 8 på förmiddagen genom allvarsamt regn hotade göra skyndsamt slut på dåvarande slädföre. Men omkring kl. 10 sänkte sig temperaturen betydligt och regnet öfvergick till starkaste snöfall. Vid pass kl. 11, då kölden yttermera ökat sig, uppväxte derjemte en den häftigaste nordvest-storm, hvilken under fortfarande nederbörd åstadkom ett yrväder, hårdare än någon inom dessa trakter hade sett eller ens hört omtalas. Stormen var så häftig, snöyran till den grad förfärlig och nästan qvåfvande, att efter kl. 1 man ej kunde färdas. Åkdon kullkastades af sidovind, och till och med i medväder såg man icke några alnar framför sig. Likväl omkom ingen inom denna trakt, fastän flere förfröso ansigte och underlif. Men på andra orter, äfven inom länet, några mil härifrån och i nordligare landskap, blefvo hundratala människor offer för dagens väderlek, hittade i snödrifvorna. Kl. 10 på aftonen upphörde ovädet och efterträddes af betydlig, länge uthållande köld.

Jönköpings län. Södra Vedbo prosteri. Tisdagen den 29 januari uppkom, efter en blid och stilla luft, vid kl. 11 f. m. ett från nordan rysligt snö- och yrväder, hvarunder många människor på flere orter, fast ej här i trakten, ömkeligen omkommo. Här varade detta oväder till kl. 9 e. m.

Gottlands län. Norra prosteriet. Den 29 januari och derpå följande natt rasade den i mannaminne förfärligaste storm med snö och yrväder, då flere personer ihjälfröso.

Medelprosteriet. Tre personer ihjälfruso här under det bekanta ovädet den 29 januari.

Kopparbergs län. Stora Tuna prosteri. Tisdagen den 29 januari var öfverallt i Dalarne så strängt yrväder i förening med sträng köld, att i mannaminne dess like icke funnits.

Gäflleborgs län. Gästriklands prosteri. Den 29 januari rasade ett yrväder, hvars like ingen kunde erinra sig; det började omkring kl. 3 på morgonen och fortsattes under den häftigaste storm och 15 graders köld till sent på aftonen. I Östra Fernebo ihjälfrös derunder en qvinna.

1852.

Stockholms län. Öregrunds stad. Den 3 oktober härjade här å kusterna den mest fasansfulla storm, hvarigenom mångfaldiga skador och olyckor till sjös timade. Häromkring sönderslogos flere fartyg och flere mindre skadade uppkastades på land. Stormen begynte med ostlig vind, gick derefter till NO samt slutligen till full nord. Denna storm lär hafva gjort sig kännbar nästan öfver hela Europa genom sina följder af oberäkneliga lidanden och förluster.

Kalmar län. Ölands medelkontrakt. Stormen, som rasade mellan den 2 och 3 oktober, orsakade äfven förödelse inom detta kontrakt. Flere väderqvarnar kullkastades, på andra afbrötos vingarna eller skadades brådbekläd-

ningen. Trän kullbläste eller söndersplitrades. Halmtaken på lador och ladugårdshus förderfvades.

1855.

Kopparbergs län. Den 12 juli rasade inom Gagnefs socken ett häftigt oväder med stark åska, som nedslog i kyrkotornet och kyrkoherdeboställets hufvudbyggnad, likväl utan att tända.

1856.

Stockholms län. Såsom ovanlig naturhändelse med afseende å tiden må nämnas, att den 17 november under hagel och snöyra hördes en skarp åska, som nedslog och antände kyrkotornet i Vallentuna, hvarvid kyrkan nedbrann.

Södermanlands län. Domprosteriet. Den 17 november middagstiden kom plötsligen under töcken och yrväder en stark blixst med derå straxt följande stark åskknall, hvarpå nästan ögonblickligen följde ett stilla och klart väder. Åskan nedslog i Mariefreds kyrkotorn, hvilket antändes, i taket under durchsiktet, men släcktes efter $\frac{1}{2}$ timma.

Oppunda östra prosteri. Den 17 november inträffade en med snöyra blandad orkan, som flerstädes uppryckte träd med rötterna och bortsopade halmtaken af husen.

Östergötlands län. Skärkinds prosteri. Den storm, som nästan öfver hela landet inträffade den 17 november, rasade äfven i denna ort, med blixtrar och snöyra. Vinden sprang hastigt öfver från sydlig till nordlig.

Värmlands län. Nordmarks prosteri. Den 17 november gick åskan starkt under nordanvind och häftig snöyra.

Visnums prosteri. Åskan nedslog den 17 november på Visnums pastorsboställe och ögonblickligen antände en ladugård och en loge med två lador, hvilka hus på 4 timmar nedbrunno.

1858.

Uppsala län. Den 15 januari kl. $\frac{1}{2}$ 10 f. m. uppkom och fortfor en fjerdedels timma en häftig nordanorkan, åtföljd af ej allenast snö, utan äfven åska, hvilken nedslog i Vaksala kyrka, dock utan att tända.

Ed). Solrök.

1766.

Östergötlands län. Ut i hela juli och halfva augusti månad var en ovanlig solrök i luften både natt och dag, så att solen syntes röd och gjorde ingen skugga, utan allenast midt på dagen.

Gottlands län. Ut i juli månad var luften vid långvarig och stilla nord- och nordostlig vind ut i många dagar uppfylld af tjock rök, som tycktes hafva stark jordlukt. Sjöfarande hade ock på hafvet varit besvärade af samma rök eller dimma. Man gissade att den härrörde af skogseldar i Finland, hvarom underrättelse inlupit, och de åldrige vilja påminna sig, att äfven sådan rök varit 1718, då Ryssen härjade Finland och skärgården.

Malmöhus län. Större delen af sommaren var en så stark och långvarig solrök, att de äldste gubbar häpnade öfver honom såsom ovanlig.

Värmlands län. Den 6, 7 och 8 juni begynte luften öfver allt att uppfyllas af en tjock rök eller ånga, som under en långvarig torka och lugn så tilltog, att emellan den 10 och 20 ejusdem solen ej syntes förr än emot middagen med ett matt och dunkelt sken, hvilket åter förlorades klockan 2 à 3 eftermiddagen. Vid samma tid berättades, att så i denna som flere orter i riket stora och långvariga skogseldar varit å färde, dock lemnas derhän, huruvida de ensamt varit orsaken till bemänte rök, som försvann, sedan marken efter långvarig torka blifvit åter med något regn fuktad.

Kopparbergs län. Landröken, som viste sig i Stockholm och östra orterna, har jemväl uti flera socknar här i Dalarne varit synbar; uppemot Norska fjällen af Dalbygden förmärktes den också vara tjockare än här nere.

Åbo och Björneborgs län. Luften var uppfylld med skogsrök.

Nylands och Tavastehus län. Skogseldarne hafva mycket grasserat, hvarigenom så stark rök förorsakades, att man med möda ofta ej kunde se ett höss-skott, och denna rök continuerade nästan till aug. månads slut ifrån juni månad.

1776.

Skara stift. Strax efter starkt regn uppkom en tjock solrök, som begynte d. 21 juli och varade till d. 27 om morgonen.

1783.

Linköpings stift. Hela sommaren var solen rödaktig, luften full af skenrök under stark torka.

Göteborgs stift. En ovanlig solrök stod hela sommaren öfver landet. En efter midsommar följande dimma gjorde, att både träd, gräs och säd gulnade och likasom förvisnade till en del.

Skara stift. En stark solrök började den 22 juni och continuerade hela den påföljande månaden.

Karlstads stift. En ovanlig töcken och qvalmig dimma, som hördes vara allmän öfver hela Europa samt troddes härröra af de grufveliga vulkaner, som detta året förstörde Calabrien och hela Sicilien och vid Island uppkastat ett helt land i hafvet, det man ej förr på det stället känt, betäckte ock här å orten nästan hela sommaren vår horisont samt åstadkom svåra rötfebrar här och likasom pesten, hvilken i södra länderna gjorde stor förödelse, troddes komma af samma orsak.

Härnösands stift. I juni, juli och augusti månader var luften uppfylld med tjock landrök eller dimma, som sällan omväxlades med klar luft. Denna rök tycktes ock ej vara skadelig för helsan.

Åbo stift. Om sommaren stark rök öfver hela landet, förmodligen icke såkallad solrök, emedan den ej förskingrades af sjövindar, utan tvärtom tilltog med vestanväder. Islands och Nordsjöns senast framkomna vulkaner lära varit dess rätta upphof. Åskan hördes ofta och häftig.

